

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

ของ

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

สำนักกรรมาธิการ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง
ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

ของ

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

สำนักกรรมาธิการ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

นายตวง อันทะไชย
ประธานคณะกรรมาธิการ

นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ
รองประธานคณะกรรมาธิการ
คนที่หนึ่ง

นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา
รองประธานคณะกรรมาธิการ
คนที่สอง

พลเอก ประสาท สุขเกษตร
รองประธานคณะกรรมาธิการ
คนที่สาม

นายออน กาจกระโทก
เลขานุการคณะกรรมาธิการ

นายเฉลา พวงมาลัย
โฆษกคณะกรรมาธิการ

นายพีระศักดิ์ พอจิต
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

พลเอก อู้ด เบื้องบน
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายวีระศักดิ์ ฟูตระกูล
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน
กรรมาธิการ

พลเอก สสิน ทองภักดี
กรรมาธิการ

นางสุนี จึงวิโรจน์
กรรมาธิการ

นายทรงเดช เสมอคำ
กรรมาธิการ

นายณรงค์ สหเมธาพัฒน์
กรรมาธิการ

รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร
กรรมาธิการ

นายถาวร เทพวิมลเพชรกุล
กรรมาธิการ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

ที่ สว ๐๐๑๙.๑๙/(ร ๑๗) **วันที่** ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันอังคารที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๙) ซึ่งคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา เป็นคณะกรรมาธิการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบของชาติแต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ การให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชน โดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึง เน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทย บนพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พิจารณาศึกษา ติดตามเสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. พลเอก ประสาท สุขเกษตร	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม
๕. นายออน กาจกระโทก	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๖. นายเฉลา พวงมาลัย	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๗. นายพีระศักดิ์ พอจิต	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๘. พันตำรวจตรี ยงยุทธ สาระสมบัติ	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๙. พลเอก อู้ด เบื้องบน	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๑๐. นายวีระศักดิ์ ฟูตระกูล	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๑๑. นายกูรดิสถ์ จันทร์ศรีชวาลา	กรรมาธิการ
๑๒. นายชาญวิทย์ ผลชีวิน	กรรมาธิการ
๑๓. นายณรงค์ อ่อนสอาด	กรรมาธิการ
๑๔. นายพิศาล มาณวพัฒน์	กรรมาธิการ
๑๕. พลเอก สสิน ทองภักดี	กรรมาธิการ
๑๖. นางสุนี จึงวิโรจน์	กรรมาธิการ

อนึ่ง เมื่อวันพุธ...

อนึ่ง เมื่อวันพุธที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ นายกูรดิสถ์ จันทร์ศรีชวาลา ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมาธิการ ในคณะกรรมาธิการการศึกษา และในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้ง นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน เป็นกรรมาธิการสามัญ ในคณะกรรมาธิการการศึกษา แทนตำแหน่งที่ว่าง และมีมติตั้งกรรมาธิการสามัญในคณะกรรมาธิการการศึกษาเพิ่ม ๓ ตำแหน่ง ได้แก่

๑. นายทรงเดช เสมอคำ
๒. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร
๓. นายณรงค์ สหเมธาพัฒน์

เมื่อวันจันทร์ที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๓ นายชาญวิทย์ ผลชีวิน ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมาธิการ ในคณะกรรมาธิการการศึกษา และในคราวการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้มีมติตั้ง นายถาวร เทพวิมลเพชรกุล เป็นกรรมาธิการสามัญ ในคณะกรรมาธิการการศึกษา แทนตำแหน่งที่ว่าง

ต่อมา เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓ นายณรงค์ อ่อนสะอาด ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมาธิการ ในคณะกรรมาธิการการศึกษา จากนั้นเมื่อวันพุธที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๓ พันตำรวจตรี ยงยุทธ สารสมบัติ ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมาธิการ ในคณะกรรมาธิการการศึกษา และเมื่อวันศุกร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๓ นายพิศาล มาณวพัฒน์ ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมาธิการ ในคณะกรรมาธิการการศึกษา เช่นเดียวกัน จึงส่งผลให้ปัจจุบันคณะกรรมาธิการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. พลเอก ประสาท สุขเกษตร	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม
๕. นายออน กาจกระโทก	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๖. นายเฉลา พวงมาลัย	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๗. นายพีระศักดิ์ พอจิต	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๘. พลเอก อู้ด เบื้องบน	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๙. นายวีระศักดิ์ ฟูตระกูล	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
๑๐. พลเอก สสิน ทองภักดี	กรรมาธิการ
๑๑. นางสุนี จึงวิโรจน์	กรรมาธิการ
๑๒. นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน	กรรมาธิการ
๑๓. นายทรงเดช เสมอคำ	กรรมาธิการ
๑๔. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร	กรรมาธิการ
๑๕. นายณรงค์ สหเมธาพัฒน์	กรรมาธิการ
๑๖. นายถาวร เทพวิมลเพชรกุล	กรรมาธิการ

บัดนี้ คณะกรรมาธิการ...

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการพิจารณาและจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานสรุปผลการดำเนินงานของคณะกรรมาธิการต่อที่ประชุมวุฒิสภาต่อไป

(ลงชื่อ) ตวง อันทะไชย
(นายตวง อันทะไชย)
ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางอำพรรณนี ปินตาวงศ์)
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

สำเนาถูกต้อง

(นายนพรินทร์ ไทยถาวร)
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่สอง

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษา
สำนักกรรมาธิการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๘
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : edu.senateth@gmail.com

ธิดา พิมพ์
อำพรรณนี/เบญญา ทาน

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา
และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
ของคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันอังคารที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๙) ซึ่งคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา เป็นคณะกรรมาธิการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบของชาติแต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ การให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชน โดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึงเน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทยบนพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พิจารณาศึกษา ติดตามเสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาและแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” และได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้ตั้งคณะทำงานขึ้น ๒ คณะ ดังนี้

๑.๑ คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ตามคำสั่งที่ ๖/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๒ ประกอบด้วย

๑. พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ	ประธานที่ปรึกษา
๒. พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์	ที่ปรึกษา
๓. พลอากาศเอก จิรวัฒน์ มูลศาสตร์	ที่ปรึกษา
๔. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะทำงาน
๕. นายออน กาจกระโทก	รองประธานคณะทำงาน คนที่หนึ่ง
๖. นายเฉลา พวงมาลัย	รองประธานคณะทำงาน คนที่สอง
๗. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร	รองประธานคณะทำงาน คนที่สาม
๘. นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา	รองประธานคณะทำงาน คนที่สี่
๙. นายทรงเดช เสมอคำ	คณะทำงาน
๑๐. พลอากาศเอก ชูชาติ บุญชัย	คณะทำงาน
๑๑. นายบูรพาทิศ พลอยสุวรรณ์	คณะทำงาน
๑๒. นายศักดิ์สิน โรจน์สราญรมย์	คณะทำงาน
๑๓. นายกลิ่น สระทองเนียม	คณะทำงาน

๑๔. นางกฤษฎาภรณ์...

๑๔. นางกฤษฎาภรณ์ รุจิธำรงกุล คณะทำงาน
๑๕. นายถนัด บุญชัย คณะทำงาน
๑๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นครินทร์ พริบไหว คณะทำงาน
๑๗. นางนันทนา ชวศิริกุลฑล คณะทำงาน
๑๘. นายสำรวย ผ่องใส คณะทำงาน
๑๙. นางสาวศิริ รุ่งภัทรเศวต คณะทำงาน
๒๐. นายสุพล ชมจุมจัง คณะทำงาน
๒๑. นางสาวกนกพร พันธ์ดงยาง คณะทำงาน
๒๒. นางสาวธิดา กลิ่นกลบ คณะทำงานและเลขานุการ
๒๓. นางสาวเบญญา สุขวัฒน์ธนิกกุล คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะทำงานนี้มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. พิจารณาศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

๒. พิจารณาศึกษาแนวทางการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพื่อน้อมนำองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานไว้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมาธิการมอบหมาย

๑.๒ คณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ตามคำสั่งที่ ๒๔/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๒ ประกอบด้วย

๑. นายตวง อันทะไชย ประธานที่ปรึกษา
๒. นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา ที่ปรึกษา
๓. นายออน กาจกระโทก ที่ปรึกษา
๔. นายเฉลา พวงมาลัย ที่ปรึกษา
๕. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร ที่ปรึกษา
๖. นายทรงเดช เสมอคำ ที่ปรึกษา
๗. นายศักดิ์สิน โรจน์สราญรมย์ ประธานคณะทำงาน
๘. นายบูรพาทิศ พลอยสุวรรณ์ รองประธานคณะทำงาน
๙. พลอากาศเอก ชูชาติ บุญชัย คณะทำงาน
๑๐. นายกลิ่น สระทองเนียม คณะทำงาน
๑๑. นางนันทนา ชวศิริกุลฑล คณะทำงาน
๑๒. นายสมควร วรสันต์ คณะทำงาน
๑๓. นายศักดิ์สิน ช่องดารากุล คณะทำงาน
๑๔. นายทองสุข รวยสูงเนิน คณะทำงาน
๑๕. นางนารี คูหาเรืองรอง คณะทำงาน
๑๖. นางสาวธิดา กลิ่นกลบ คณะทำงานและเลขานุการ

โดยให้คณะทำงาน...

โดยให้คณะทำงานนี้มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. ศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

๒. ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพื่อน้อมนำองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณ-อดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานไว้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓. สนับสนุนและยกระดับรายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) อันนำไปสู่การกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

๔. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมาธิการมอบหมาย

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

๒.๑ การประชุม

คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ดำเนินการประชุม จำนวน ๓ ครั้ง และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ดำเนินการประชุม จำนวน ๒ ครั้ง รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษา ในรูปแบบการประชุมออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Cisco Webex Meeting จำนวน ๓ ครั้ง เพื่อระดมข้อมูล ความคิดเห็น และค้นหาแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพื่อน้อมนำองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานไว้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการต่อยอดและยกระดับรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้นำไปขยายผลในทางปฏิบัติจริงกับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ การเดินทางไปเข้าพบองคมนตรี

การเดินทางไปเข้าพบ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ประธานองคมนตรี เพื่อหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ณ ทำเนียบองคมนตรี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เมื่อวันศุกร์ที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒

๒.๓ การเดินทาง...

๒.๓ การเดินทางไปศึกษาดูงาน

๑) การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ณ โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันศุกร์ที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

๒) การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ณ โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ อำเภอบ้านคา และโรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๓

๓) การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ณ โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม อำเภอศรีสวัสดิ์ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

๔) การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ณ โรงเรียนวัดสมหวัง อำเภอเมือง และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันศุกร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

๕) การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ณ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ อำเภอสองแคว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน และโรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๑ กันยายน ๒๕๖๓

๒.๔ การพิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติ/กฎหมาย

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อบังคับ/ยุทธศาสตร์/นโยบาย/แผน

๑) ข้อบังคับวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒

๒) ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐

๓) แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ของคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๔) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ณ หอประชุมใหญ่ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

๕) นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ (โดยนายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ)

หนังสือ/เอกสาร...

หนังสือ/เอกสารทางวิชาการ

๑) หนังสือ “ศาสตร์พระราชา : ผู้นำโลกในการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมกฎหมายสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร” ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๒) รายงาน เรื่อง “การขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา เพื่อการปฏิรูปประเทศ” ของคณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

๓) รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” โดยคณะกรรมาธิการได้พิจารณามอบหมายให้คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน พิจารณาศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๓ บท ดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ

บทที่ ๒ การปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

บทที่ ๓ ความเห็นและข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปใช้

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

คณะกรรมาธิการได้มีมติเห็นชอบรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” ซึ่งคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษาและการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ดำเนินการจัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น คณะกรรมาธิการจึงขอนำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าวพร้อมข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้วุฒิสภาได้โปรดพิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษา รวมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการแล้ว ขอได้โปรดแจ้งไปยังรัฐบาล คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายออน กาจกระโทก)
เลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

บทสรุปผู้บริหาร

การพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับ **"ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน"** ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อสืบสานศาสตร์พระราชาให้คงอยู่กับประชาชน เพื่อดำเนินการตามพระราชปณิธานและการพัฒนาคนในชาติให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการพัฒนาคนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และยุทธศาสตร์ชาติ และเพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงวิธีส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้ประกอบอาชีพที่ชอบตรงตามศักยภาพที่มีอยู่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความสุขที่ยั่งยืน

การพิจารณาศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการโดยศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และประมวลสรุปข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านพระราชดำริ หลักวิชาการ นโยบาย การระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาดูงานและรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ๔ ภูมิภาคเพิ่มเติม เพื่อเร่งต่อยอดรายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมจริงกับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยสรุปสาระสำคัญของ **"ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาและแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน"** ได้ ดังนี้

๑. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา

๑.๑ ควรมีการกำหนดเป็นนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาและแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ที่เน้นการบ่มเพาะ ฝึกฝนให้ผู้เรียนมีหลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติและพัฒนาทักษะสำคัญที่เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (Active Learning) ให้ตรงกับความสนใจใฝ่รู้ของผู้เรียนมากกว่าเน้นการสอนเนื้อหา ด้วยกระบวนการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ตามวิธีทรงงาน และน้อมนำองค์ความรู้ศาสตร์พระราชาด้านต่าง ๆ เชื่อมโยงกับชุมชนและบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยแต่ละพื้นที่สามารถปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ตามบริบทและสภาวการณ์

๑.๒ ควรมีการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับห้องเรียนเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วน ที่ต้องทำให้เกิดขึ้นจริงด้วยการปรับสาระหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนแต่ละระดับให้สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชา เน้นให้ผู้บริหารการศึกษาเห็นความสำคัญ น้อมนำแนวคิดหลักการตามวิธีทรงงาน องค์ความรู้ศาสตร์พระราชา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูกับผู้เรียน มากกว่าการเน้นที่ปริมาณจำนวนชั่วโมงเรียนในห้องเรียนหรือเรียนผ่านสื่อแต่ละปีการศึกษา

๑.๓ ควรมีการยกระดับคุณภาพบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เน้นคุณภาพควบคู่กับคุณธรรมให้ทั่วถึงและเท่าเทียม สู่เป้าหมายสำคัญ คือ มุ่งให้ผู้เรียนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามความแตกต่างของแต่ละบุคคลตามแนวคิดพหุปัญญา (Multiple Intelligences) สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ รวมทั้งตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยการนำการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ ให้เข้ากันได้กับบริบทของสังคมท้องถิ่น เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อเยาวชนที่ผ่านระบบการศึกษาให้มีส่วนช่วยพัฒนาผลผลิต และพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้สอดคล้องกับบริบทในแต่ละท้องถิ่นของตน เพื่อบรรลุการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ให้มีส่วนร่วม เป็นการรวมพลังทุกภาคส่วนร่วมพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

๑.๔ ควรเชื่อมโยงระหว่างการปฏิรูปการศึกษากับปฏิรูประบบเศรษฐกิจ ด้วยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชามาใช้ปฏิบัติจริงในการ**บ่มเพาะลักษณะนิสัยพอเพียง สร้างทักษะทางอาชีพที่หลากหลายให้เกิดขึ้นกับประชาชน** ประยุกต์ใช้วิธีการทรงงานมาร่วมกันค้นหา “ความผิดปกติปัจจุบัน” (current abnormal) พร้อมที่จะเผชิญต่อความปกติใหม่ (New Normal) ด้วยวิธีการร่วมออกแบบความปกติใหม่ (Desirable new normal) สอดคล้องกับเป้าหมายที่การศึกษาไทยต้องการ

๒. แนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๒.๑ การจัดหลักสูตรสืบสานศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เป็นการนำเนื้อหาความรู้ในศาสตร์พระราชาและเป้าหมายการทรงงานมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับหลักสูตรการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ไปจนถึงการศึกษานอกระบบรวมเป็นการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตลอดชีวิต ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร จัดลงไปในหลักสูตรได้อย่างไรบ้าง ทั้งรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม หรือรายวิชาเฉพาะในแต่ละระดับ หรือสาขาการศึกษา

หากส่วนใดมีความสัมพันธ์กันชัดเจน ทั้งเนื้อหา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกระบวนการเรียนรู้วิธีทรงงานของพระราชาให้จัดลงในหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชาของแต่ละสถานศึกษา แต่ละระดับกำหนด

หากสาระองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาสัมพันธ์กับหลักสูตรบ้างเล็กน้อย อาจจัดเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือวิธีอื่น ๆ และหากองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตร สามารถจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือจัดสาขาการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

๒.๒ การจัดกระบวนการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการจัดการเรียนการสอน และเป็นแก่นแท้สำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ที่กระบวนการ สมรรถนะจะเกิดจากการถักทอเพื่อสร้างความรู้แต่ละมิติผ่านกระบวนการ ความรู้ทุกมิติอยู่ที่กระบวนการ การวัดประเมินผลการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ก็เกิดจากกระบวนการและกระบวนการก็สะท้อนถึงร่องรอยหลักฐานการสร้างผลผลิตหรือความรู้ระดับต่าง ๆ ทุกสถานศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพของผู้เรียน และมาตรฐานของการศึกษาให้สูงขึ้น ซึ่งทำได้ไม่ยาก ใช้เวลาไม่นาน เพียงปรับวิธีเรียนรู้ของผู้เรียนจากการเรียนรู้แบบ Passive Learning มาเป็นแบบ Active Learning ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps เป็นกลไกในการสร้างหรือผลิตความรู้ของผู้เรียนตามแนวทางศาสตร์พระราชา ผู้เรียนทุกคนจึงจะสามารถสร้างความรู้ในระดับนวัตกรรมได้

๓. คู่มือการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๓.๑ คู่มือการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เป็นแนวทางการจัดหลักสูตรสืบสานศาสตร์พระราชาในสถานศึกษา **ได้จัดทำเป็นเอกสารตัวอย่าง คู่มือการดำเนินการการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา ด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา นำเสนอไว้ในภาคผนวก ช.** ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญ แยกเป็นด้านเนื้อหาหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนรู้ได้ ดังนี้

การจัดหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา จำแนกเป็น ๗ ส่วน ดังนี้

๑) ระดับปฐมวัย จัดสาระศาสตร์พระราชาที่ใกล้ตัว ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สิ่งแวดล้อม พืช สัตว์ ดิน น้ำ อาหาร อากาศ ของเล่น ของใช้ เน้นเศรษฐกิจพอเพียง อนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม

๒) ระดับประถมศึกษา จัดเนื้อหาศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมในหน่วยการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ หรือหน่วยการเรียนรู้/รายวิชาเพิ่มเติมตามบริบทท้องถิ่น

๓) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมในรายวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับท้องถิ่น ให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ

๔) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เจาะลึกเป็นรายวิชาเพิ่มเติมให้เลือกตามความถนัด ความสนใจ เรียนรู้ต่อยอดสาระตามบริบทของท้องถิ่น

๕) ระดับอาชีวศึกษา จัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เจาะลึกเป็นรายวิชาต่อเนื่องที่สัมพันธ์กับสาขาที่เรียน ต่อยอดองค์ความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ

๖) ระดับอุดมศึกษา จัดเนื้อหาศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิชาพื้นฐานบังคับและเพิ่มเป็นวิชาเลือกในศาสตร์ที่นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ ต่อยอดตามความถนัดตามสาขาที่เรียน

๗) การเรียนรู้ตลอดชีวิต เลือกสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความสนใจ ต่อยอดในการประกอบอาชีพ และแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในบริบทของชุมชนและท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในแต่ละระดับการศึกษา จำแนกเป็น ๗ ส่วน ดังนี้

๑) ระดับปฐมวัย เรียนปนเล่น เรียนรู้จากบริบทและกิจกรรมตามตัวแบบทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผ่านการคิดวิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติแบบ Enactive สัมผัสเคลื่อนย้าย

๒) ระดับประถมศึกษา เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากบริบทในสถานศึกษาและชุมชน ผ่านการคิดวิเคราะห์ สรุปความเข้าใจแบบ Active Learning ฝึกปฏิบัติโครงงานด้วยกระบวนการกลุ่ม

๓) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์ ประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาพัฒนาคน พัฒนางานด้วยโครงงาน แก้ไขปัญหา หรือที่ต้องการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ตามความถนัด ความสนใจ

๔) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์ ประยุกต์ศาสตร์พระราชาพัฒนาคน พัฒนางาน พัฒนาท้องถิ่นด้วยโครงงาน สร้างสรรค์ ต่อยอดความรู้ใหม่ตามความถนัด

๕) ระดับอาชีวศึกษา เรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์ สรุปหลักการ ประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา พัฒนางานอาชีพ พัฒนาท้องถิ่นด้วยโครงงาน สร้างสรรค์ร่วมกับชุมชน องค์กรภายนอก ต่อยอดองค์ความรู้สร้างนวัตกรรมใหม่ตามสาขาวิชา

๖) ระดับอุดมศึกษา ศึกษาเรียนรู้ด้วยการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปหลักการ ทฤษฎีในศาสตร์พระราชาและประยุกต์ใช้แก้ปัญหา พัฒนางาน อาชีพ พัฒนาชุมชน สังคม สร้างสรรค์ ต่อยอดองค์ความรู้ นวัตกรรมด้วยโครงงาน และการศึกษาวิจัย ทดลอง ปฏิบัติตน เห็นผลสำเร็จร่วมกับชุมชน องค์กรภายนอกตามสาขาวิชา

๗) การเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้แบบสร้างความรู้จากการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน และงานอาชีพในครอบครัวหรือท้องถิ่น ร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ในการบ่มเพาะและหล่อหลอมเด็ก เยาวชน และคนไทยให้เป็นคนดี มีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเข้มแข็ง สอดแทรกการพัฒนาตนตามศาสตร์พระราชา

๓.๒ คู่มือการจัดโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาด้วยศาสตร์พระราชา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีกรอบแนวคิดและแนวทางการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิด

แนวคิดสำคัญในการน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนและโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการให้นักเรียนมีอาหารกลางวันรับประทานครบทุกวันตลอดปีการศึกษา โดยคำนึงถึงการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามบริบทของภูมิสังคม สร้างการมีส่วนร่วม ให้รู้รักสามัคคี ในการพึ่งตนเองอย่างพออยู่พอกิน ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด **จึงนำการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มาใช้ในทุกกิจกรรม** เพื่อเติมเต็มผสมผสานงานบูรณาการโครงการที่มีงบประมาณที่ได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนหลักการของการทำเกษตรกรรมตามหลักสูตรสถานศึกษา ในชื่อว่า **เกษตรสัมพันธ์** รวมตัวกันทำเกษตรกรรมในโครงการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ตามความสนใจ ในชื่อว่า **เกษตรสนใจ** และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง/ชุมชน ทำเกษตรกรรมที่บ้านหรือภายในชุมชน ในชื่อว่า **เกษตรร่วมใจ** ผ่าน**โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันด้วยศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**

แนวทางการดำเนินการ

๑) ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

๑.๑) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา กำหนดเวลาเรียนตามหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานเกษตร งานบ้าน) ในวิชาพื้นฐาน และวิชาเลือกเพิ่มเติม ให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาว่าควรมีรายวิชาเนื้อหาใดบ้าง ในชั้นใด กี่ชั่วโมง

๑.๒) วางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอนงานเกษตร/งานบ้านและนักเรียนที่เป็นกลุ่มสนใจว่าจะผลิตพืชผักอะไร เท่าไร ในช่วงใดทั้งแผนงานเกษตร และการจัดอาหารกลางวันจะได้สัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม

๑.๓) ครูผู้สอนงานเกษตรในรายวิชา และครูเจ้าหน้าที่อาหารกลางวัน จัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานเกษตรในโรงเรียนตามหลักสูตรหรือตามกลุ่มสนใจ

๒) ด้านการจัดทำโครงงานเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนและชุมชน

๒.๑) โครงงานเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพทั้งรายวิชาพื้นฐาน และหรือรายวิชาเพิ่มเติมต้องมีครูเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการทำโครงงาน (เกษตรสัมพันธ์) ดังนี้

- สาระการเรียนรู้ต้องมีเรื่องการทำโครงงานปฏิบัติทางการเกษตรในรายวิชา
- งบประมาณโครงงานผลิตพืชผักเพื่ออาหารกลางวันจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งอาจมาจากแหล่งงบประมาณหลากหลายตามสภาพของแต่ละสถานศึกษา

๒.๒) โครงงานเกษตรตามความสนใจ (เกษตรสนใจ) อาจเกิดจากนโยบายของโรงเรียนที่ต้องการให้นักเรียนทำเกษตร ปลูกพืชผักเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนโดยผ่านกลุ่มสนใจ จำเป็นต้องมีครูที่ปรึกษา

๒.๓) เกษตรร่วมใจ เป็นกิจกรรมเกษตรเพื่ออาหารกลางวันที่เป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อนำผลผลิตมาจัดทำอาหารกลางวันสำหรับเด็กในโรงเรียน โดยอาจมีกิจกรรมในหลากหลายลักษณะ

๓) การดำเนินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน คือ เด็กทุกคนต้องได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่า สะอาดถูกหลักอนามัย เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ส่งผลให้กระบวนการจัดทำอาหารกลางวันของโรงเรียนมีหลากหลายรูปแบบ จึงต้องวางแผนร่วมกับครูเกษตรในเรื่องต่อไปนี้

๓.๑) การสนับสนุนเรื่องเงินทุนเพื่อให้นักเรียนทำโครงงานเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ เงินทุนนี้อาจเป็นทุนจากงบประมาณอาหารกลางวันให้กู้ยืมไปก่อนและนำผลผลิตมาชดใช้เงินยืมนี้ หากผลผลิตมีมากเกินเงินทุนโรงเรียนอาจตกลงมอบให้นักเรียนนำไปเก็บสะสมรายบุคคล/ชั้นเรียน หรือครูให้นักเรียนที่นำผลผลิตมาให้ทำอาหารกลางวัน

๓.๒) การวางแผนรายการอาหารที่สอดคล้องกับโครงการเกษตรที่มีอยู่ทั้งพืช/ผัก/ปลา/ไก่ และอาหารโปรตีนอื่น ๆ ที่โรงเรียนมีปฏิทินการทำอาหารบางครั้งอาจจะต้องใช้ผลผลิตจากตลาดมาเสริมในบางโอกาสที่ผลผลิตโครงการเกษตรไม่เพียงพอหรือยังไม่มีผลผลิตที่จะนำส่งโรงอาหาร ทั้งนี้ โรงเรียนมีความจำเป็นต้องวางแผนจัดเตรียมวัตถุดิบล่วงหน้าเพื่อให้ความมั่นใจว่าจะเป็นการประหยัดงบประมาณที่ไม่ต้องอาศัยตลาดมากนัก กรณีที่โรงเรียนอยู่ไกลตลาดอาจต้องมีวัตถุดิบเก็บตุน หรือถนอมอาหารไว้ให้เพียงพอกับปริมาณความต้องการอาหารที่ต้องจัดทำ

๓.๓) การจัดหาเครื่องปรุงในการประกอบอาหาร ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยตลาด/ร้านค้าชุมชน การวางแผนงบประมาณจึงต้องยืดหยุ่นพอจึงจะไม่ทำให้โครงการอาหารเกิดการชะงัก/หยุดลงในบางวัน และควรมีการวางแผนกักตุนเผื่อไว้เมื่อยามขาดแคลน

๓.๔) การจัดนักเรียนเข้าปฏิบัติกิจกรรมการทำอาหารกลางวัน ครูผู้สอนงานบ้าน อาหารและโภชนาการส่วนใหญ่มักจะเป็นครูอาหารกลางวันของโรงเรียน สามารถจัดนักเรียนที่เรียนงานบ้านมาเป็นลูกมือในการทำอาหารได้ นักเรียนจะได้ฝึกปฏิบัติการเตรียมวัตถุดิบ/เครื่องปรุง และฝึกทำอาหารที่ไม่ยากเกินไป เป็นการเรียนรู้อาหารและโภชนาการที่เน้นการลงมือทำ ที่ถนัดในงานอาหารแต่ละประเภท หรือความคล่องตัวในการปฏิบัติให้ได้ผลจริงให้ทันเวลาตามสถานการณ์ เมื่อดำเนินการเรียนรู้ไประยะหนึ่งแล้ว ผู้เรียนจะสามารถเป็นผู้ออกแบบรายการอาหาร จัดหาวัตถุดิบ/เครื่องปรุง และทำอาหารได้เอง ครูผู้สอนสามารถถอยออกมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ตามแนวทางของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

คำนำ

“ศาสตร์พระราชา” คลังปัญญาเพื่อการศึกษาของไทย สามารถเติบโตก้าวหน้าอย่างยั่งยืน สืบเนื่องจากการพัฒนาประชาชนด้านการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผู้ทรงเป็นพ่อของแผ่นดิน ได้ทรงพัฒนาการศึกษาเพื่อให้พสกนิกรของพระองค์มี “ความรู้คู่คุณธรรม” พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ ทรงอุทิศเวลา ตรากตรำพระวรกาย และเสียสละความสุขส่วนพระองค์ เพื่อความสุขของประชาชนชาวไทยมาอย่างยาวนาน ตลอดระยะเวลาที่พระองค์ทรงครองราชย์กว่า ๗๐ ปี ทรงศึกษาค้นหาวิธีที่ทำให้พสกนิกรของพระองค์มีความสุข แม้ต้องเผชิญปัญหาวิกฤตภัยพิบัติทั้งด้านธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง พลังงานและเทคโนโลยี โดยทรงค้นพบด้วยพลังปัญญาของพระองค์เองกับการเสียสละ จึงได้มาซึ่งแก่นของความรู้แห่งคุณค่าชีวิตอย่างสมดุล คือ “ความสุข” กับ “ความมั่งมี” หรือ “เศรษฐกิจ” กับ “พอเพียง” และเผยแพร่สู่ชาวโลกเป็น “Happiness lead to economy to be sustainable development goals” จนกระทั่งองค์การสหประชาชาติได้ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุด ด้านการพัฒนามนุษย์แด่พระองค์ เนื่องจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่จะพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น “ศาสตร์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร” จึงเป็นสมบัติอันล้ำค่าของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงปัญญา และเป็นสมบัติอันล้ำค่าของแผ่นดินไทยที่ทรงมอบให้พสกนิกรของประเทศ

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณ-อดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญด้าน “การพัฒนาคนด้วยการศึกษา” ทรงมีพระปณิธานตามเบื้องพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และทรงน้อมนำ **“ศาสตร์พระราชา”** เพื่อพัฒนาคน โดยการทำให้ประชาชนของพระองค์เป็นพลเมืองที่ดี สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข พัฒนา พึ่งตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง โดยอาศัยการศึกษา “แก่นสาระแห่งความรู้ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร” อันเป็นการสืบสานองค์ความรู้ของพระราชบิดา คือ “ศาสตร์พระราชา” ถือเป็น “ตำราแห่งชีวิต” และเป็นปรัชญาสำคัญบนฐานแนวคิดในการดำเนินชีวิต บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้จริง ก่อเกิดเป็นการทดลอง เปรียบเทียบ วิจัยและพัฒนา อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

“ศาสตร์พระราชา” เป็นศาสตร์ที่ผสมผสานหลักการทรงงาน ๒๗ ข้อ ที่พระองค์ทรงเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาและทรงพร่ำสอน แนะนำแนวทางการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข เป็นองค์ความรู้ที่ว่าด้วยเรื่อง “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ครอบคลุมในทุกมิติ ด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม พระราชประสงค์ของพระองค์คือ การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ และด้านจิตใจของประชาชนคนไทยเป็นสำคัญ อันเป็นที่มาของหลักที่ใช้เป็นแก่นในการพัฒนาการศึกษาของเยาวชนไทย และเพื่อให้ประเทศไทยเป็นต้นแบบของการนำศาสตร์พระราชาไปสู่การปฏิบัติ อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง จึงได้ดำเนินการยกระดับและพัฒนารายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้นำไปขยายผลในทางปฏิบัติจริง

กับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยร่วมกันรวบรวม ปรับปรุง และยกระดับการจัดทำข้อมูลเป็น **“รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”** ขึ้น เพื่อเร่งพัฒนาคนและประเทศให้มีประสิทธิภาพ และเกิดผลเป็นรูปธรรมที่ยั่งยืนสืบไป

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	**(๑)-(๕)**
คำนำ	**(๗)-(๘)**
สารบัญ	**(๙)-(๑๐)**
บทที่ ๑ บทนำ	**๑**
ความเป็นมา	๑
หลักการ	๓
วัตถุประสงค์	๔
แนวทางการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและกรณีศึกษาดูงานศาสตร์พระราชา	๔
ขอบข่ายและองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบาย	๑๐
กระบวนการการดำเนินงานและขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาดูงานศาสตร์พระราชา	๑๔
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๑๙
บทที่ ๒ การปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	**๒๑**
ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	๒๑
คู่มือการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน	๒๖
บทที่ ๓ ความเห็นและข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปใช้	**๓๓**
ความเห็นและข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปใช้	๓๓
ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จ	๔๐
บรรณานุกรม	**๔๙**
ภาคผนวก	**๕๐**
ภาคผนวก ก. คำสั่งคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา	๕๑
ภาคผนวก ข. สรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงาน “การปฏิรูปการศึกษา และการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”	๕๖
ภาคผนวก ค. โครงการเดินทางไปศึกษาดูงาน “การปฏิรูปการศึกษา และการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”	๒๐๙
ภาคผนวก ง. สรุปสาระสำคัญการเสวนา “การปฏิรูปการศึกษา และการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”	๒๑๓

สารบัญ

	หน้า
ภาคผนวก จ. โครงการเสวนา “การปฏิรูปการศึกษา และการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”	๒๒๘
ภาคผนวก ฉ. ประมวลภาพการเสวนา “การปฏิรูปการศึกษา และการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”	๒๓๔
ภาคผนวก ช. คู่มือการดำเนินการการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา ด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา	๒๓๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความเป็นมา

“ศาสตร์พระราชา” ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นองค์ความรู้ที่ว่าด้วยเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยพระราชประสงค์ของพระองค์ คือ การพัฒนาและการยกระดับคุณภาพชีวิต เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรให้มีความสุข โดยให้คำนึงถึงเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ด้วยการไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความสมดุลของธรรมชาติ อันได้แก่ ป่าไม้ น้ำ ดิน และสิ่งมีชีวิตที่ต้องพึ่งพิงเกื้อกูลกัน รวมถึงความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ สังคม ภูมิหลังทางเศรษฐกิจในการพัฒนา แม้ว่าจะมีวิธีการที่หลากหลาย แต่หากมีจิตใจที่มีความรัก ความห่วงใย ความรับผิดชอบ และความเคารพในเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แล้วการพัฒนาจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีความสุขที่ยั่งยืน

“ศาสตร์พระราชา” นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงครองราชย์ยาวนานกว่า ๗๐ ปี พระองค์ทรงคิด ทรงปฏิบัติ พระราชกรณียกิจเชิงประจักษ์เป็นตัวอย่างจนเกิดเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาและโครงการตามพระราชดำริมากกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ จากพระราชกรณียกิจที่ทรงพระราชดำรัสนี้ได้กลายมาเป็น “ศาสตร์พระราชา” เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสุขที่ยั่งยืน และเพื่อการพัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคง ซึ่ง “ศาสตร์พระราชา” สามารถแบ่งได้เป็น ๓ ด้าน คือ

๑) ศาสตร์แห่งการพัฒนา

๒) ศาสตร์แห่งความประพฤติ

๓) ศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

และศาสตราจารย์กิตติคุณ วิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวสรุปอย่างกระชับให้เข้าใจง่ายว่าเป็น **“สิ่งที่พ่อคิด กิจที่พ่อทำ คำที่พ่อสอน พรที่พ่อให้”**

“ศาสตร์พระราชา” จึงมีคุณค่ามหาศาลที่ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะประชาชนชาวไทยเท่านั้น แต่ยังรวมถึงประชาชนทั่วโลก เนื่องจากหากได้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จนกลายเป็นวิถีชีวิตได้แล้ว จะทำให้เกิดความมั่นคง อุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติ เกิดความมั่งคั่งทางด้านอาหารและจิตใจ ซึ่งจะนำมาสู่ความสันติและความสุขอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามแม้ **“ศาสตร์พระราชา”** จะมีคุณค่าต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาประเทศชาติ แต่สำหรับประชาชนชาวไทยจำนวนไม่น้อย เมื่อพิจารณาจากวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบันแล้ว ถือว่ายังไม่สามารถ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ได้ถึงแก่นแท้ในศาสตร์พระราชา ทำให้การดำเนินชีวิตหาความสุขที่แท้จริงไม่ได้ แต่ในทางกลับกันได้เกิดปัญหากับตนเองและส่วนรวม ทั้งนี้ เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีเจตคติ วิธีคิดต่อการดำเนินชีวิตที่อาจจะยังไม่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชา เช่น

๑) ด้านสิ่งแวดล้อม ที่สิ่งมีชีวิตจะต้องอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ รวมถึงทรัพยากรอื่น ๆ ได้อย่างสมดุล และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่ปัจจุบันมนุษย์ยังทำลายธรรมชาติ จนทำให้ระบบนิเวศวิทยาเปลี่ยนแปลงไป จึงเกิดผลกระทบตามมาทั้งเรื่องคุณภาพของดิน ปัญหาการขาดแคลนน้ำ หรือปัญหาน้ำท่วมอย่างรุนแรงเมื่อถึงฤดูฝน อากาศเป็นพิษ โลกร้อนและอื่น ๆ อีกมากมาย เมื่อธรรมชาติถูกทำลาย วิถีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขของมนุษย์ก็ถูกทำลายไปด้วย

๒) ด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านเศรษฐกิจของคนไทย ไม่ใช่อยู่แค่ความยากจนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงปัญหาอื่นที่ตามมาอีกมากมาย อันเนื่องมาจากการละทิ้งถิ่นฐาน ครอบครัวแตกแยกและขาดความอบอุ่น ทั้งที่ประเทศไทยมีจุดเด่นทั้งด้านภูมิศาสตร์และทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ เป็นอู่ข้าว อู่น้ำของโลก แต่ด้วยวิธีคิดและการสร้างเจตคติที่ไม่สอดคล้องกับความอุดมสมบูรณ์ที่ประเทศมีอยู่ ทำให้วิถีการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการดำเนินชีวิตที่มุ่งสร้างฐานะทางสังคม ทำให้เกิดการแข่งขันจนนำไปสู่การประกอบอาชีพที่ไม่สอดคล้องกับทรัพยากรของประเทศที่มีอยู่ เนื่องจากมีการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ไม่เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ ก่อให้เกิดเป็นการทำลายอย่างต่อเนื่อง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบในอนาคต และเมื่อประชาชนของประเทศเรียนรู้ไม่ตรงกับศักยภาพ ประกอบอาชีพที่ไม่ตรงกับความถนัด และไม่ใช่อาชีพที่ชอบ ความสุขในการทำงานและรายได้จึงไม่เกิดขึ้น

๓) ด้านสังคม ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจถึงแก่นแท้ในศาสตร์พระราชา ส่งผลให้มีการดำเนินชีวิตที่ประมาท ไม่มีเป้าหมาย โดยเฉพาะการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขที่แท้จริงและยั่งยืน วิถีการดำเนินชีวิตจึงเกิดเจตคติที่ผิด โดยคิดว่าจะมีความสุขได้ต้องมีฐานะร่ำรวยด้วยเงินทอง วัตถุมากกว่าด้านจิตใจ จนเกิดการเลียนแบบด้วยการเชิดชูคนรวย คนมีชื่อเสียงว่าเป็นผู้มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มากกว่าคนดี คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข การดำเนินชีวิตจึงมีการแข่งขัน เอารัดเอาเปรียบ เกิดความเห็นแก่ตัว ดังนั้น จึงควรปรับกระบวนการคิดให้รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงจะทำให้สังคมไทยมีความสุข แต่ด้วยสังคมไทยส่วนใหญ่ปัจจุบันมีความสุขลดน้อยลง อันเนื่องมาจากประสบปัญหามากมาย จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนาประเทศในอนาคตทุกด้านอีกด้วย

๔) ด้านเทคโนโลยี ด้วยยุคปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เทคโนโลยีจึงสามารถเป็นองค์ความรู้ที่ย่อทุกมุมโลกมาให้ศึกษาเรียนรู้ได้สะดวกรวดเร็วขึ้น หากประชาชนชาวไทยได้นำศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาประยุกต์ใช้ให้ถึงแก่นแท้จะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาประเทศชาติได้อย่างดียิ่ง อันจะส่งผลให้มีความสะดวกและรวดเร็วในการดำเนินชีวิตมากขึ้น แต่ที่ผ่านมาประชาชนกลับมิได้นำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ เทคโนโลยีจึงเป็นดาบสองคมที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต สังคมและประเทศชาติในทางลบเป็นวงกว้าง

จากวิถีการดำเนินชีวิตส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เกิดจากการไม่นำศาสตร์พระราชาไปปรับใช้สู่วิถีชีวิตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จึงเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาทั้งหมดตั้งแต่ระบบการจัดการศึกษา ด้วยการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคลากรของประเทศ แต่ด้วยวิธีคิดและเจตคติของทุกฝ่าย ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้ให้ความรู้ และฝ่ายบริหารจัดการนโยบายผิดพลาดแทนที่จะเน้นเป้าหมายที่คุณภาพชีวิตที่มีความสุขอย่างยั่งยืน กลับส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดการแข่งขันตั้งแต่เด็กเล็กไปจนโต ทั้งการสอบเพื่อศึกษาต่อในโรงเรียนมีชื่อเสียง ส่งเสริมให้เรียนจบปริญญา โดยไม่คำนึงถึงศักยภาพของเด็กเป็นรายบุคคลว่ามีความชอบ ความถนัด หรือมีทักษะโดดเด่นในด้านใด วิธีการจัดการเรียนรู้จึงมีเพียงรูปแบบเดียวทั้งประเทศ ด้วยการเน้นแต่เนื้อหา เรียนรู้จากแบบเรียนและตำรา ท่องจำเนื้อหาเพื่อการสอบ การจบการศึกษา และเพื่อแข่งขันกันเข้าทำงานเป็นมนุษย์เงินเดือน ซึ่งเป็นการพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงศักยภาพ ความชอบ ความถนัด เพื่อประกอบอาชีพที่ชอบ ทักษะที่ใช่ ในบริบทพื้นที่

ของภูมิลำเนาตนเอง การศึกษาที่เป็นเครื่องมือพัฒนาบุคลากรของชาติที่ผ่านมา จึงยังไม่ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติจริงอย่าง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ในศาสตร์พระราชา รวมถึงวิธีการส่งเสริมให้กับประชาชนทั่วไป จากหน่วยงานที่รับผิดชอบทุกภาคส่วนก็ยังเป็นไปในลักษณะต่างฝ่ายต่างคิด ต่างฝ่ายต่างทำ ตามกรอบระเบียบแบบแผนทางราชการ ขาดการบูรณาการไปสู่เป้าหมายเดียวกัน การที่จะพัฒนาคนไทยให้เกิดความสุขอย่างยั่งยืน จึงยังไม่เกิดผลเท่าที่ควร ที่สำคัญสูงสุด คือ พระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดช-มหาราช บรมนาถบพิตร ทรงงานจนกลายเป็นศาสตร์ที่ประชาชนทั่วโลกยอมรับ ในฐานะประชาชนไทยจึงมีหน้าที่สำคัญยิ่งที่ต้องดำรงรักษาไว้ให้คงอยู่ในจิตสำนึกของประชาชน ด้วยวิธีการนำไปปฏิบัติจนกลายเป็นวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน ตามพระราชปณิธานที่ทรงทุ่มเทพระวรกายเพื่อประชาชนตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์มายาวนานกว่า ๗๐ ปี เพื่อให้ศาสตร์พระราชาถูกนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างยั่งยืน จนกลายเป็นวิถีชีวิตปกติของประชาชนทุกช่วงวัย คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา จึงได้ดำเนินการจัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง **“ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”** ขึ้น เพื่อเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปปรับประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาต่อไป

๒. หลักการ

ด้วยคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้ตระหนักและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จ-พระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติไว้เป็นจำนวนมาก จะยังคงอยู่ในวิถีชีวิตและจิตใจของคนไทยสืบไป สมดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริ-สมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการสืบสานศาสตร์พระราชาและการพัฒนาคนในประเทศ **“เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา และมีงานทำ”** โดยสมควรที่จะน้อมนำศาสตร์ต่าง ๆ ที่ได้พระราชทานไว้มาศึกษารวบรวม เพื่อจัดทำแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญ อันจะนำไปเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาสืบไป ประกอบกับที่ผ่านมาคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้นำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ไปยังคณะองคมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้ก่อนหน้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่สามารถนำไปขยายผลในทางปฏิบัติจริงกับสถานศึกษาได้

ดังนั้น คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา จึงมีมติเห็นควรให้แต่งตั้งคณะทำงานในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา จำนวน ๒ คณะ ประกอบด้วยคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษาและการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เดินทางไปศึกษาดูงาน “การปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” ใน ๔ ภูมิภาคเพิ่มเติม เพื่อร่วมกันเร่งนำข้อมูลที่ได้รับมาผลักดันและสนับสนุนให้นำวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนให้เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัย ซึ่งเป็นการต่อยอดและยกระดับรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้นำไป

ขยายผลในทางปฏิบัติจริงกับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยร่วมกันรวบรวม ปรับปรุง และยกระดับการจัดทำข้อมูลเป็น **รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน** เพื่อเร่งพัฒนาคนและประเทศให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมที่ยั่งยืนสืบไป

๓. วัตถุประสงค์

๑) เพื่อสืบสานศาสตร์พระราชาจากพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ให้คงอยู่กับประเทศและโลกสืบไป

๒) เพื่อดำเนินการตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการสืบสานศาสตร์พระราชาและการพัฒนาคนในประเทศ **“เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา และมีงานทำ”**

๓) เพื่อพัฒนาบุคลากรของชาติให้มีคุณภาพ บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านการพัฒนาบุคลากรของชาติ

๔) เพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงวิธีส่งเสริมการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาแก่เยาวชนให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการดำรงชีวิตของตนเองและสังคม หรือการสร้างบุคคลให้มีศีลธรรม ความรู้ ความสามารถ รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม จึงจะสามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

๕) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนประกอบอาชีพที่ชอบตรงตามศักยภาพที่มีอยู่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความสุขที่ยั่งยืน

๔. แนวทางการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและกรณีศึกษาดูงานศาสตร์พระราชา

๔.๑ แนวทางการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

ตามที่คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการน้อมนำศาสตร์พระราชาทั้ง ๗ ด้าน ที่ได้พระราชทานไว้ มากำหนดในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยร่วมกันพิจารณาศึกษา รวบรวมเพื่อผลักดันและสนับสนุนให้นำวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนให้เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัย ซึ่งเป็นการต่อยอดและยกระดับรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้นำไปขยายผลในทางปฏิบัติจริงกับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสรุปแนวทางการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายไว้ ดังนี้

(๑) การพิจารณาศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวมความเห็นและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อกำหนดแนวทางการนำหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

(๒) การพิจารณาต่อยอดและยกระดับรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรม

(๓) การจัดเดินทางไปศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และตรงตามวัตถุประสงค์กับการถอดบทเรียน โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

- **สถานศึกษาขนาดเล็ก** ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่โครงการอาหารกลางวัน
- **สถานศึกษาขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่** ที่มีการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียน

(๔) การจัดทำคู่มือเชิงปฏิบัติ คือ **คู่มือการดำเนินการการจัดการศึกษา เพื่อสืบสานศาสตร์พระราชาด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา** (ในภาคผนวก ช.) ที่เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัยตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มาบรรจุไว้ในภาคผนวกของรายงานการพิจารณาดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้จริงได้ทันที จึงจะสามารถสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา เพื่อนำไปขยายผลและพัฒนาแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งครอบคลุมขอบข่ายการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชาทั้ง ๗ ด้าน ดังนี้

- ด้านที่ ๑ ศาสตร์พระราชาว่าด้วยการจัดการน้ำ
- ด้านที่ ๒ ศาสตร์พระราชาว่าด้วยสหกรณ์
- ด้านที่ ๓ ศาสตร์พระราชาว่าด้วยการจัดการดิน
- ด้านที่ ๔ ศาสตร์พระราชาว่าด้วยการจัดการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม
- ด้านที่ ๕ ศาสตร์พระราชาว่าด้วยพลังงานและนวัตกรรม
- ด้านที่ ๖ ศาสตร์พระราชาว่าด้วยเกษตรทฤษฎีใหม่
- ด้านที่ ๗ ศาสตร์พระราชาว่าด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(๕) **การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน** (ในภาคผนวก ช.) โดยมีเนื้อหาสาระที่สอดรับกับการจัดทำคู่มือเชิงปฏิบัติ “คู่มือการดำเนินการการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา ด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา” เพื่อเร่งพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนและประเทศให้มีประสิทธิภาพที่ยั่งยืนสืบไป

๔.๒ กรณีศึกษาดูงานศาสตร์พระราชาเดิม-ปัจจุบัน

สืบเนื่องจากคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ของ “ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” (ฉบับเดิม) ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เนื่องจากที่ผ่านมาการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

ดังกล่าวมีการรวบรวมผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่หลากหลายอย่างรอบด้าน ทั้งจากเอกสาร งานวิจัย และข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง รวมถึงการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้านในภูมิภาคต่าง ๆ จำนวนมาก ดังแผนภาพสรุปและรายละเอียดดังต่อไปนี้

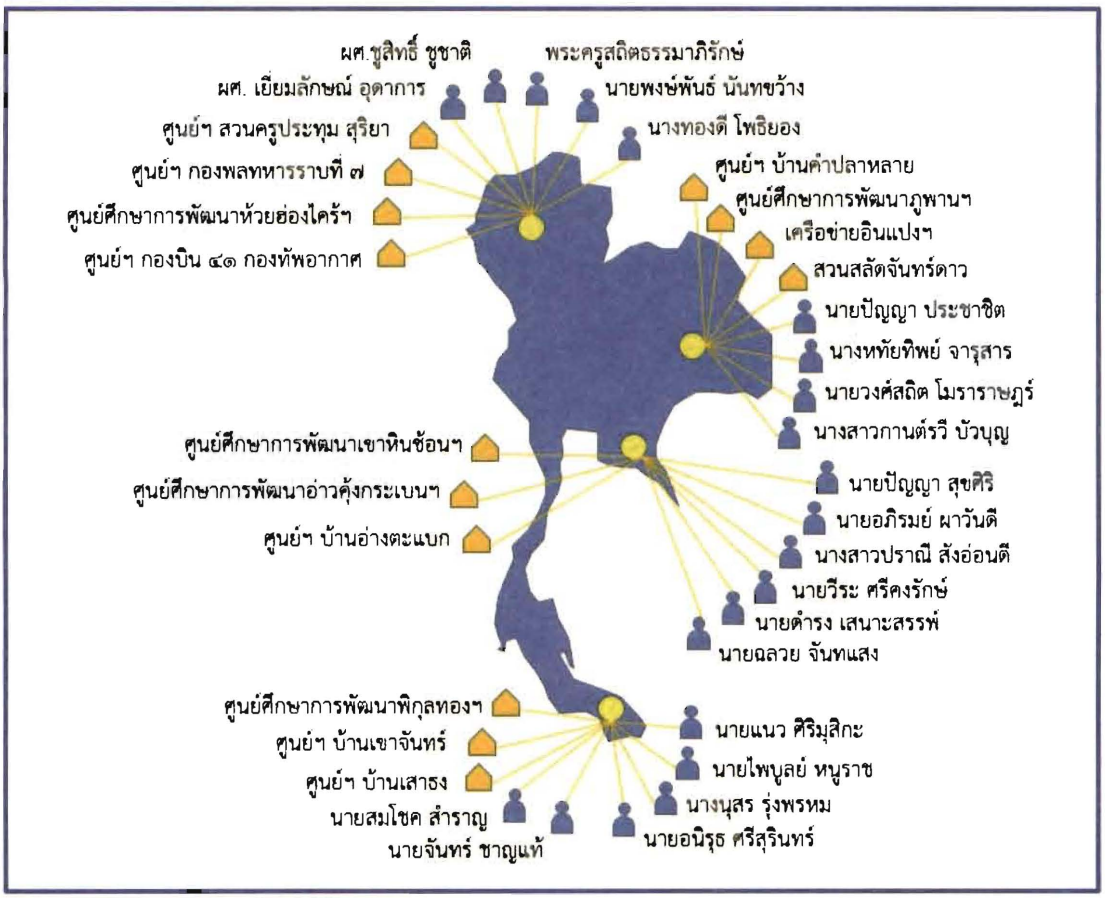

ภาคเหนือ

(๑) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่

(๒) ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารราบที่ ๗

(๓) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กองบิน ๔๑ กองทัพอากาศ

(๔) ศูนย์เครือข่ายปรัชญาชาวบ้านแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่สวนครูประทุม

(๕) ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย

(๕.๑) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูสิทธิ์ ชูชาติ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

(๕.๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์เยี่ยมลักษณ์ อุดาการ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

(๕.๓) พระครูสถิตธรรมาภิรักษ์ ประธานโครงการธรรมตามแนวพระราชดำริ (ป่าแลกน้ำ)

(๕.๔) นายพงษ์พันธ์ นันทขว้าง ประธานศูนย์เรียนรู้การทำการเกษตรแบบธรรมชาติ

(๕.๕) นางทองดี โพธิยอง ประธานศูนย์เรียนรู้สานสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาคใต้

(๑) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส

(๒) ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านบางเสาธง จังหวัดสงขลา

(๓) ศูนย์เรียนรู้นวัตกรรมใหม่บ้านเขาจันทร์ จังหวัดสงขลา

(๔) ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย

(๔.๑) นายสมโชค สำราญ เกษตรกรศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริด้านเศรษฐกิจพอเพียง

(๔.๒) นายจันทร์ ชาญแท้ เกษตรกรศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริด้านเกษตรผสมผสาน

(๔.๓) นายอนิรุธ ศรีสุรินทร์ เกษตรกรตัวอย่างด้านการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัด

(๔.๔) นางนุสร รุ่งพรหม ตัวอย่างครัวเรือนที่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างเป็นระบบและได้รับการส่งเสริมเมล็ดพันธุ์ผักสวนครัว

(๔.๕) นายไพบูลย์ หนูราช ประธานกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนบ้านหนองโอน

(๔.๖) นายแนว ศิริมุสิกะ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านโคกค่าย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(๑) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร

(๒) เครือข่ายอินแปงการแปรรูปน้ำผลไม้ สหกรณ์การเกษตรโดนหัวช้าง จังหวัดสกลนคร

(๓) สวนสลัดจันทร์ดาว จังหวัดขอนแก่น

(๔) ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านคำปลาหลาย จังหวัดขอนแก่น

(๕) ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย

(๕.๑) นายปัญญา ประชาชิต หัวหน้าศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริอ่างเก็บน้ำห้วยเคลิ้ม

(๕.๒) นางหทัยทิพย์ จารุสาร หัวหน้าศูนย์เรียนรู้เกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ อำเภอกุสุมาลย์

(๕.๓) นายวงศ์สถิต โมราราษฎร์ หัวหน้าศูนย์เรียนรู้เกษตรกรต้นแบบตามแนวพระราชดำริ อำเภออากาศอำนวย

(๕.๔) นางสาวกานต์รวี บัวบุญ เจ้าของบ้านสวนภูระวี (แหล่งเรียนรู้ตามโครงการยุวเกษตรยุคใหม่)

ภาคตะวันออก

(๑) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา

(๒) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี

(๓) ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านอ่างตะแบก จังหวัดฉะเชิงเทรา

(๔) ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย

(๔.๑) นายปัญญา สุขศิริ เกษตรกรศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านผสมผสาน

(๔.๒) นายอภิรมย์ ผาวันดี เกษตรกรศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรผสมผสาน

(๔.๓) นางสาวปราณี สังอ่อนดี เกษตรกรศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรผสมผสาน

(๔.๔) นายวีระ ศรีคงรักษ์ เกษตรกรศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริด้านผลิตเห็ดเศรษฐกิจครบวงจร

(๔.๕) นายดำรง เสนาะสรรพ์ เกษตรกรศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริด้านการเลี้ยงกุ้งด้วยระบบชลประทานน้ำเค็ม

(๔.๖) นายฉลวย จันทแสง เกษตรกรศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริด้านการผลิตผักและผลไม้ปลอดภัย

ดังนั้น คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา จึงมีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับการจัดทำข้อมูลดังกล่าวเป็น **"ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน"** เพื่อเร่งผลักดันการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาและการนำไปขยายผล รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนวิถีการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนในแต่ละระดับให้เป็นรูปธรรม โดยการออกเดินทางไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาผู้เรียน จากสถานศึกษาที่จัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา ศูนย์เรียนรู้ชุมชน และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงเพิ่มเติมใน ๔ ภูมิภาค (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก ภาคใต้ และภาคเหนือ) เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาสนับสนุนและยกระดับการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าวนี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังแผนภาพสรุปและรายละเอียดดังต่อไปนี้

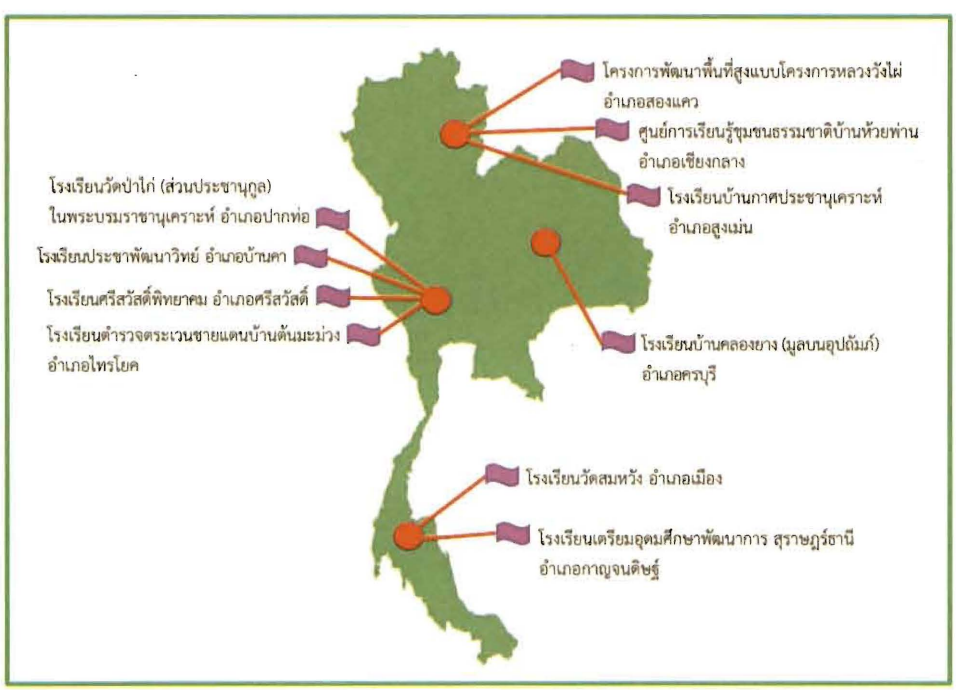

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา

ภาคตะวันตก

(๑) โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

(๒) โรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

(๓) โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

(๔) โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ภาคใต้

(๑) โรงเรียนวัดสมหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(๒) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาคเหนือ

(๑) โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

(๒) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

(๓) โรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

โดยจำแนกสถานศึกษา ออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

(๑) สถานศึกษาขนาดเล็ก ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่โครงการอาหารกลางวัน ได้แก่

- โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา
- โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี
- โรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
- โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
- โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน
- โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(๒) สถานศึกษาขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ ที่มีการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชา เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียน ได้แก่

- โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
- โรงเรียนวัดสมหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- โรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

๕. ขอบข่ายและองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบาย

การจัดทำ**ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน** โดยมีเนื้อหาสาระที่สอดรับกับการจัดทำคู่มือเชิงปฏิบัติ "คู่มือการดำเนินการการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา ด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา" (ในภาคผนวก ช.) ที่เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัยตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นต้น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้จริงได้ทันที จึงจะสามารถสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา เพื่อนำไปขยายผลและพัฒนาแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยกำหนดขอบข่ายและองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบายที่ครอบคลุมการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชาทั้ง ๗ ด้าน ดังนี้

ด้านที่ ๑ ศาสตร์ว่าด้วยการจัดการน้ำ

๑.๑ การอนุรักษ์น้ำ สร้างฝายต้นน้ำลำธารชนิดต่าง ๆ

๑.๒ การพัฒนาแหล่งน้ำ การแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำ น้ำแล้ง น้ำท่วม สร้างอ่างเก็บน้ำเขื่อนแบบต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ เช่น อ่างพวง แก้มลิง เป็นต้น

๑.๓ การจัดการน้ำลักษณะพิเศษ เช่น โครงการฝนหลวง ชลประทานจัดการน้ำแก้ปัญหาดิน ประตูระบายน้ำ การแก้ปัญหาน้ำเน่าเสีย น้ำดีไล่น้ำเสีย กังหันน้ำชัยพัฒนา เป็นต้น

ด้านที่ ๒ ศาสตร์ว่าด้วยสหกรณ์

สหกรณ์อเนกประสงค์

- ด้านเงินลงทุนและสินเชื่อ
- ด้านรวมกันซื้อ
- ด้านรวมกันแปรรูปผลผลิต
- ด้านการตลาดและรวมกันขาย

ด้านที่ ๓ ศาสตร์ว่าด้วยการจัดการดิน

๑.๑ การพัฒนาทรัพยากรดินตามศาสตร์พระราชา

- พระราชดำริเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง การแกล้งดิน การห่มดิน
- การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน และการจัดพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์

๑.๒ การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคต่าง ๆ

- **การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคเหนือ** เช่น ดินบนพื้นที่สูง พื้นที่ลาดชัน เกิดการชะล้างพังทลายง่าย สูญเสียหน้าดิน สูญเสียธาตุอาหาร และพืช
- **การพัฒนาทรัพยากรดินภาคกลาง** เช่น การพัฒนาดินทราย ดินดาน และการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม
- **การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** เช่น ดินเค็ม ดินทรายอุ้มน้ำได้น้อย ดินลูกรัง และดินขาดธาตุอาหารพืช

• **การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคตะวันออก** เช่น ดินทราย ดินตื้นอุ้มน้ำได้น้อย ขาดความอุดมสมบูรณ์ และดินเสื่อมโทรม

• **การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคใต้** เช่น ดินเปรี้ยว และดินอินทรีย์

ด้านที่ ๔ ศาสตร์ว่าด้วยการจัดการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม

๑.๑ ศาสตร์พระราชาว่าด้วยการจัดการป่าและสิ่งแวดล้อม

๑.๒ การสร้างความ “เข้าใจ” ในสรรพสิ่ง “ปลูกป่าในใจคน”

๑.๓ การ “เข้าถึง” การจัดการอย่างแท้จริง

๑.๔ การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก

๑.๕ การปลูกป่าทดแทน

๑.๖ การปลูกป่าโครงการ

๑.๗ การจัดการป่าไม้

๑.๘ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร หมู่บ้าน ป่าไม้

๑.๙ การพัฒนาอย่างยั่งยืน

๑.๑๐ การจัดการมลพิษในสิ่งแวดล้อม

๑.๑๑ การจัดการน้ำเสีย และการจัดการขยะ

ด้านที่ ๕ ศาสตร์ว่าด้วยพลังงานและนวัตกรรม

ศาสตร์พระราชาว่าด้วยพลังงานและนวัตกรรม สรุปได้ ดังนี้

๑.๑ การดัดแปรสภาพอากาศเพื่อให้เกิดฝน (ฝนหลวง)

๑.๒ การปลูกหญ้าแฝก

๑.๓ การปรับปรุงสภาพดินเปรี้ยวเพื่อให้เหมาะแก่การเพาะปลูก (โครงการแกล้งดิน)

๑.๔ การใช้น้ำมันกลั่นบริสุทธิ์เป็นน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องยนต์ดีเซล

๑.๕ การใช้น้ำมันกลั่นบริสุทธิ์เป็นน้ำมันหล่อลื่นสำหรับเครื่องยนต์สองจังหวะ

๑.๖ ระบบโครงสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังงานจลน์และชุดสำเร็จเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

๑.๗ พลังงานจลน์หรือที่เรียกว่า “อุทกพลวัต”

๑.๘ เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย หรือที่รู้จักว่า “กังหันน้ำชัยพัฒนา”

๑.๙ เครื่องกลเติมอากาศแบบอัดอากาศและดูดน้ำ

๑.๑๐ อุปกรณ์ควบคุมการผลักดันของเหลว

๑.๑๑ ระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำด้วยรางพืชร่วมกับเครื่องกลเติมอากาศ

๑.๑๒ ภาชนะรองรับของเสียที่ขับออกจากร่างกาย

ด้านที่ ๖ ศาสตร์ว่าด้วยเกษตรทฤษฎีใหม่

๑.๑ ที่มาแห่งพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่”

๑.๒ เกษตรทฤษฎีใหม่

ขั้นที่ ๑ ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น

ขั้นที่ ๒ ทฤษฎีใหม่ขั้นกลาง

ขั้นที่ ๓ ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า

๑.๓ การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ให้สมบูรณ์และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ด้านที่ ๗ ศาสตร์ว่าด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๑ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกนำมาใช้อย่างเป็นทางการ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑.๒ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๓ เศรษฐกิจพอเพียงในฐานะแนวทางการพัฒนาครอบครัว ชุมชน องค์กร และสังคม

๑.๔ เศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นการลงทุนขนาดใหญ่ในโครงการที่ทันสมัย

๑.๕ ลักษณะของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงระบบ

๑.๖ การเชื่อมโยงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๗ การศึกษาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ

นอกจากขอบข่ายการดำเนินงานที่กล่าวถึงทั้ง ๗ ด้านแล้ว หลักและวิธีทรงงานของพระราชาเป็นศาสตร์อีกด้านหนึ่งที่สอดแทรกอยู่ในทุกขอบข่ายงานตามศาสตร์พระราชาทั้ง ๗ ด้าน ซึ่งองค์ความรู้ด้านเทคนิคกระบวนการพัฒนาตามวิธีทรงงาน เป็นมิติที่ต้องนำวิธีทรงงานของพระราชามาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนใน ๒๓ วิธีทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อสร้างเป็นบุคลิกภาพหรือลักษณะนิสัยการทำงานที่ดีให้ติดตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจ กระบวนการปฏิบัติ และกระบวนการสร้างเจตคติค่านิยม และสอดคล้องกับหลักคิด เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา (King's Model) ประกอบด้วย

๑. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

๒. ระเบิดจากข้างใน

๓. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

๔. ทำตามลำดับขั้น

๕. ภูมิสังคม

๖. องค์รวม

๗. ไม่ติดตำรา

๘. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

๙. ทำได้ง่าย

๑๐. การมีส่วนร่วม

๑๑. ประโยชน์ส่วนรวม

๑๒. บริการรวมที่จุดเดียว

๑๓. ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

๑๔. ใช้อธรรมปราบอธรรม

๑๕. ปลูกป่าในใจคน

๑๖. ขาดทุนคือกำไร

๑๗. การพึ่งตนเอง

๑๘. พออยู่พอกิน

๑๙. เศรษฐกิจพอเพียง

๒๐. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน

๒๑. ทำงานอย่างมีความสุข

๒๒. ความเพียร

๒๓. รู้ รัก สามัคคี

ต่อมา นายสุเมธ ตันติเวชกุล กรรมการและเลขาธิการ มูลนิธิชัยพัฒนา และอดีตเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คนที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มจัดทำหลักการทรงงานขึ้น มีความเห็นว่าควรมีการปรับปรุงหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อปรึกษาหารือกับนายสุเมธ ตันติเวชกุล เกี่ยวกับการปรับปรุงเนื้อหาหลักการทรงงาน โดยเป็นข้อมูลจากประสบการณ์การทำงานสนองพระราชดำริที่มีมาต่อเนื่องยาวนาน ทำให้ได้เนื้อหาหลักการทรงงานที่มีความสมบูรณ์จนสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงหลักการทรงงานจากเดิม ๒๓ ข้อ เพิ่มเป็น ๒๗ ข้อ ประกอบด้วย

๑. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน

๒. อ่อนน้อม ถ่อมตน

๓. ความเพียร

๔. รู้ รัก สามัคคี

๕. ทำเรื่อย ๆ ทำแบบสังฆทาน

๖. มีความสุขในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น

๗. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างผู้รู้จริง

๘. ระเบิดจากข้างใน

๙. ทำตามลำดับขั้น

๑๐. ภูมิสังคม

๑๑. องค์รวม

๑๒. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

๑๓. ขาดทุนคือกำไร

๑๔. ปลูกป่าในใจคน

๑๕. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

๑๖. อธรรมปราบอธรรม

๑๗. ประโยชน์ส่วนรวม

๑๘. การพึ่งตนเอง

๑๙. เศรษฐกิจพอเพียง

๒๐. เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

๒๑. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก คิด Macro เริ่ม Micro

๒๒. ไม่ติดตำรา ทำให้ง่าย

๒๓. การมีส่วนร่วม

๒๔. พออยู่พอกิน

๒๕. บริการรวมที่จุดเดียว

๒๖. ร่าเริง รื่นเริง คึกคัก ครึกครื้น กระฉับกระเฉง มีพลัง เป็นปัจจัยของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

๒๗. ชัยชนะของการพัฒนา

๖. กระบวนการการดำเนินงานและขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาดูงานศาสตร์พระราชา

๖.๑ กระบวนการการดำเนินงาน

สืบเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการแก่ประชาชนชาวไทยว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม...” เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ นั้น แสดงให้เห็นว่า ทรงใส่พระทัยในการดูแลพสกนิกรและทรงใช้หลักธรรมาภิบาลในการสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชน ดังนั้น คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา จึงได้ผลักดันการนำเสนอผลรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ที่เคยดำเนินการไว้เมื่อปี ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นการน้อมนำการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทสืบสานศาสตร์พระราชา เพื่อขยายผลการพัฒนาพระราชมรดกที่พระราชทานไว้ให้แก่สังคมและประเทศได้ประจักษ์ถึงความสำคัญของพระราชดำริ พระบรมราโชวาท ตลอดจนพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ตลอดระยะเวลา ๗๐ ปีแห่งการครองราชย์ ประกอบกับผลรายงานการพิจารณาดังกล่าวได้ผ่านการนำเสนอไปยังคณะองคมนตรี ประกอบด้วย พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ประธานองคมนตรี พลอากาศเอก ชลิต พุกผาสุข องคมนตรี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี และพลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ องคมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น คณะองคมนตรีจึงได้มอบหมายให้คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา เร่งผลักดันการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาและการนำไปขยายผล เพื่อพัฒนาแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปสู่สถานศึกษา และวิถีการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนในแต่ละระดับให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

ผนวกกับก่อนวาระการดำเนินงานของสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสิ้นสุดลง ได้มีหนังสือตอบรับมาจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแจ้งว่าได้รับทราบผลรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) แล้วมีความสนใจเป็นอย่างมาก ถือเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดี แต่หน่วยงานทั้ง ๒ ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่จะนำไปปรับประยุกต์ใช้จริงในทางปฏิบัติ จึงไม่สามารถนำไปขยายผลให้เกิดประสิทธิภาพกับสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในการนี้ คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา จึงมีความประสงค์จะผลักดันการสนับสนุนวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างจริงจัง ให้มีความเหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัย เพื่อเร่งต่อยอดรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังและเป็นระบบ

ดังนั้น คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้มีมติแต่งตั้งคณะทำงานขึ้น ๒ คณะ ประกอบด้วย ๑) คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และ ๒) คณะทำงานการปฏิรูปการศึกษาและการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เพื่อร่วมกันสนับสนุนและยกระดับการจัดทำกระบวนการดำเนินงานในเชิงปฏิบัติสู่สถานศึกษาของประเทศไว้ในภาพรวม โดยสรุปเป็น ๕ ขั้นตอน ตามแผนภาพและรายละเอียด ดังต่อไปนี้

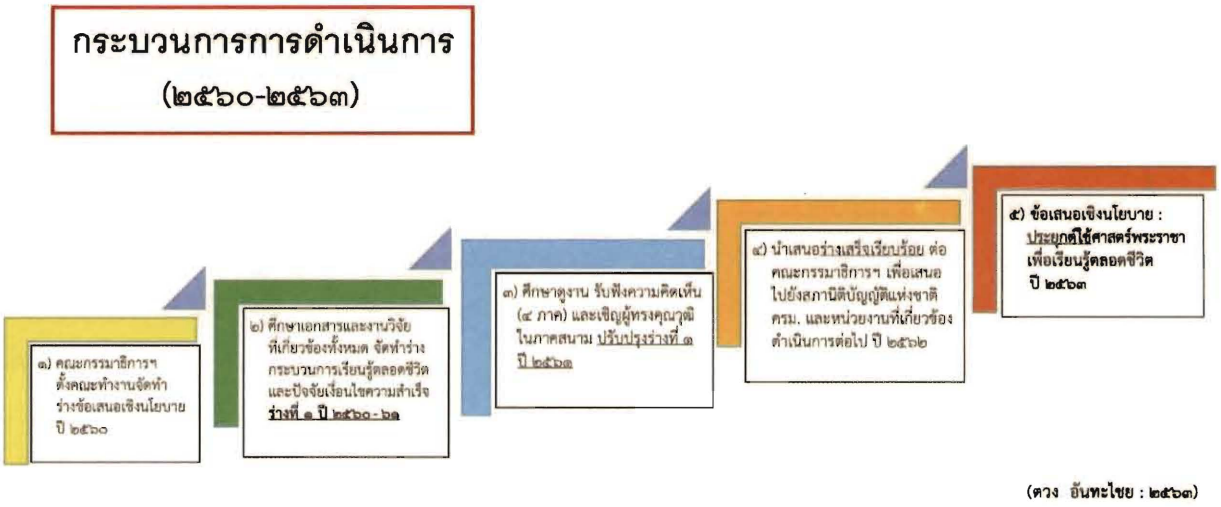

(ดวง อันทะไชย : ๒๕๖๑)

๑) เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๖๐ คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำข้อมูลเพื่อนำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” (ฉบับเดิม) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกภาคส่วนใน ๔ ภูมิภาค

๒) ระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๖๐-ธันวาคม ๒๕๖๑ คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ในคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาปรับใช้ในการออกแบบการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงวิธีส่งเสริมการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไว้ในรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าว เพื่อใช้ประกอบการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในโครงการเสวนาเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๑

๓) ที่ผ่านมาคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้เดินทางไปศึกษาดูงานจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านที่มีวิถีชีวิตตามศาสตร์พระราชาจนประสบผลสำเร็จในทุกภูมิภาคของประเทศ แล้ววิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลและการปฏิบัติจริง จากการเดินทางไปศึกษาดูงาน เพื่อให้ได้เนื้อหา และองค์ความรู้ใหม่ที่ยังไม่ได้กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักการในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ให้ประสบผลสำเร็จตามบริบทต่าง ๆ รวมถึงต้นแบบวิธีการที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านในภูมิภาคต่าง ๆ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ สามารถเป็นต้นแบบให้นำมาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเองได้ เพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติจริงควบคู่ไปกับการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ด้วยแล้ว นั้น

ต่อมาระหว่างเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๖๑ คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงพิจารณาให้คณะทำงานปรับปรุงรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าว โดยเพิ่มข้อมูลจากการเดินทางไปศึกษาดูงานและการจัดเสวนารับฟังความคิดเห็นเป็นรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” (ฉบับเดิมที่สมบูรณ์)

๔) เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๒ คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบและนำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” (ฉบับเดิมที่สมบูรณ์) ต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อพิจารณาส่งไปยังคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามที่เห็นสมควร

๕) ปัจจุบันคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้มีความประสงค์จะผลักดันการสนับสนุนวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างจริงจัง ให้มีความเหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัย เพื่อเร่งต่อยอดรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังและเป็นระบบ ดังนั้น คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา จึงพิจารณาแต่งตั้งคณะทำงานขึ้น ๒ คณะ ประกอบด้วย ๑) คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และ ๒) คณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เพื่อร่วมกันรวบรวม ปรับปรุง และยกระดับการจัดทำข้อมูลเป็น **รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”** เพื่อเร่งผลักดันการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาและการนำไปขยายผล เพื่อพัฒนาแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปสู่สถานศึกษา และวิถีการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนในแต่ละระดับให้เป็นรูปธรรม อันนำไปสู่การพัฒนาคนและประเทศชาติให้มีประสิทธิภาพสืบไป

ดังนั้น คณะทำงานทั้ง ๒ คณะได้กำหนดกรอบการดำเนินงานเพื่อพัฒนาวิธีจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาโดยบูรณาการองค์ความรู้ด้านเทคนิคกระบวนการพัฒนาตามวิธีทรงงานกับกระบวนการเรียนรู้พัฒนาการคิดขั้นสูงเชิงระบบ และแบบแผนทำงานที่มีคุณภาพด้วยวิธีการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อให้เด็กและเยาวชนแต่ละช่วงวัยได้เรียนรู้และปฏิบัติจริงตามศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับวัย โดยสรุปการนำเสนอผลการพัฒนาข้อมูลไว้ ดังนี้

- คณะทำงานร่วมกันพิจารณาศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวมความเห็นและเอกสารงานวิจัย เพื่อกำหนดแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน อันนำไปสู่การต่อยอดและยกระดับรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรม

- คณะทำงานร่วมเดินทางไปศึกษาดูงานกับคณะกรรมาธิการ (๔ ภูมิภาค) เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาสนับสนุนและผนวกเพิ่มไว้ในรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

- คณะทำงานจัดเดินทางไปศึกษาดูงาน ๔ ภูมิภาค (เพิ่ม) จากสถานศึกษาที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และตรงวัตถุประสงค์กับการถอดบทเรียน โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

  - **สถานศึกษาขนาดเล็ก** ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่โครงการอาหารกลางวัน

  - **สถานศึกษาขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่** ที่มีการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียน

โดยนำข้อมูลที่ได้รับมาสนับสนุนและผนวกเพิ่มไว้ในรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเร่งสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา และการนำไปขยายผลเพื่อพัฒนาแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปสู่วิถีการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนในแต่ละระดับได้อย่างเหมาะสม

- จัดทำคู่มือเชิงปฏิบัติ คือ **คู่มือการดำเนินการการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชาด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา** ที่เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัยตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมาบรรจุไว้ในภาคผนวก ช. ของรายงานการพิจารณาดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้จริงได้ทันที จึงจะสามารถสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา เพื่อนำไปขยายผลและพัฒนาแนวทางการนำหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาได้ตรงตามวัตถุประสงค์

- จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน โดยมีเนื้อหาสาระที่สอดรับกับการจัดทำคู่มือเชิงปฏิบัติ “คู่มือการดำเนินการการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา ด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา” (ในภาคผนวก ช.)

- จัดโครงการเสวนา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือเชิงปฏิบัติ “คู่มือการดำเนินการการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา ด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา”

ที่เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัย และข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนจากทุกภาคส่วน โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตทั้งหมดจากการเดินทางไปศึกษาดูงาน ๔ ภูมิภาค ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนสถานศึกษาที่ดำเนินงานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้เดินทางไปศึกษาดูงาน ๔ ภูมิภาค (เพิ่มเติม) เพื่อให้คู่มือเชิงปฏิบัติและข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าวมีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่สถานศึกษาที่แตกต่างกันมากขึ้น

- จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ตามหน้าที่และอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยผนวกคู่มือเชิงปฏิบัติ **"คู่มือการดำเนินการการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา ด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา"** ไว้ในเล่มรายงานการพิจารณาดังกล่าว (ในภาคผนวก ช.) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้ทันที

- คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา นำรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าวเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๖.๒ ขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูลจากการเดินทางไปศึกษาดูงาน

ขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูลจากการเดินทางไปศึกษาดูงานศาสตร์พระราชาของคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา โดยสรุป ดังนี้

โครงสร้าง ขั้นตอนที่กำหนดไว้เดิม	การปฏิบัติจริง
สิ่งที่ได้รับจากการศึกษาข้อมูล	๑) จัดลำดับข้อมูลตามภูมิภาคที่ศึกษาดูงาน โดยแบ่งข้อมูลของสถานศึกษาตามหัวข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กระบวนการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน การจัดหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ การติดตามประเมินผล ผลกระทบ และการตอบคำถามของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และนักเรียน
การวิเคราะห์ (Analyze)	๒) นำข้อมูลการเดินทางไปศึกษาดูงานทั้งหมดมาศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วแยกประเภทข้อมูลตามลักษณะการดำเนินงานออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ คือ **ข้อมูลเดิม** (ทั้ง ๔ ภูมิภาคของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ) - กลุ่มศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ - กลุ่มศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง - กลุ่มศูนย์เรียนรู้ชุมชน หรือแหล่งสืบสานศาสตร์พระราชา

โครงสร้าง ขั้นตอนที่กำหนดไว้เดิม	การปฏิบัติจริง
	ข้อมูลปัจจุบัน (ทั้ง ๔ ภูมิภาคของคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา) - กลุ่มหน่วยงานทางการศึกษา หรือสถานศึกษา (๑) **สถานศึกษาขนาดเล็ก** ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควบคู่โครงการอาหารกลางวัน (๒) **สถานศึกษาขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่** ที่มีการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียน
การสังเคราะห์ (Synthetic)	๓) สังเคราะห์การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรจากการศึกษาดูงานเป็นรายกลุ่ม รายหัวข้อ และสรุปเป็นภาพรวมของทุกกลุ่มภูมิภาค
สาเหตุและผลกระทบ (Causal and effect)	๔) เชื่อมโยงข้อมูลภาพรวมจากการสังเคราะห์เชิงระบบแบบบูรณาการไปสู่การออกแบบหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาในแต่ละระดับ กรอบความคิดทั้งระบบ และการตอบคำถาม
การออกแบบ (Design)	๕) ออกแบบแผนการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาออกเป็นระดับและเหมาะสมกับวัย

๗. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑) สามารถยกระดับการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเป็นรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๒) สามารถจัดทำคู่มือเชิงปฏิบัติ “คู่มือการดำเนินการการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชาด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา” (ในภาคผนวก ช.) ที่เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัย

๓) สามารถพัฒนาบุคลากรของชาติให้มีคุณภาพ บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านการพัฒนาบุคลากรของชาติ

๔) สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงวิธีส่งเสริมการดำเนินงานศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาแก่เยาวชนให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการดำรงชีวิตของตนเองและสังคม หรือการสร้างบุคคลให้มีศีลธรรม ความรู้ ความสามารถ รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม จึงจะสามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

๕) สามารถส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนประกอบอาชีพที่ชอบ ตรงตามศักยภาพที่มีอยู่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความสุขที่ยั่งยืน

บทที่ ๒

การปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๑. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๑.๑ ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา

๑.๑.๑ ควรมีการกำหนดเป็นนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาและแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ที่เน้นการบ่มเพาะ ฝึกฝนให้ผู้เรียนมีหลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติ และพัฒนาทักษะสำคัญที่เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (Active Learning) ให้ตรงกับความสนใจใฝ่รู้ของผู้เรียนมากกว่าเน้นการสอนเนื้อหา ด้วยกระบวนการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาตามวิธีทรงงาน และน้อมนำองค์ความรู้ศาสตร์พระราชาด้านต่าง ๆ เชื่อมโยงกับชุมชนและบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยแต่ละพื้นที่สามารถปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ตามบริบทและสภาวการณ์

๑.๑.๒ ควรมีการปฏิรูปการเรียนรู้ระดับห้องเรียนเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนที่ต้องทำให้เกิดขึ้นจริง ด้วยการปรับสาระหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนแต่ละระดับให้สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชา เน้นให้ผู้บริหารการศึกษาเห็นความสำคัญ น้อมนำแนวคิดหลักการตามวิธีทรงงาน องค์ความรู้ศาสตร์พระราชา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูกับผู้เรียน มากกว่าการเน้นที่ปริมาณจำนวนชั่วโมงเรียนในห้องเรียนหรือเรียนผ่านสื่อแต่ละปีการศึกษา

๑.๑.๓ ควรมีการยกระดับคุณภาพบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เน้นคุณภาพควบคู่กับคุณธรรมให้ทั่วถึง และเท่าเทียม สู่เป้าหมายสำคัญ คือ มุ่งให้ผู้เรียนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามความแตกต่างของแต่ละบุคคลตามแนวคิดพหุปัญญา (Multiple Intelligences) สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ รวมทั้งตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยการนำการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ให้เข้ากันได้กับบริบทของสังคมท้องถิ่นเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อเยาวชนที่ผ่านระบบการศึกษา ให้มีส่วนช่วยพัฒนาผลผลิต และพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้สอดคล้องกับบริบทในแต่ละท้องถิ่นของตน เพื่อบรรลุการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ให้มีส่วนร่วม เป็นการรวมพลังทุกภาคส่วน ร่วมพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

๑.๑.๔ ควรเชื่อมโยงระหว่างการปฏิรูปการศึกษากับปฏิรูประบบเศรษฐกิจ ด้วยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชามาใช้ปฏิบัติจริงในการ**บ่มเพาะลักษณะนิสัยพอเพียง สร้างทักษะทางอาชีพที่หลากหลายให้เกิดขึ้นกับประชาชน** โดยประยุกต์ใช้วิธีการทรงงานมาร่วมกันค้นหา "ความผิดปกติปัจจุบัน" (Current abnormal) พร้อมที่จะเผชิญต่อความปกติใหม่ (New Normal) ด้วยวิธีการร่วมออกแบบความปกติใหม่ (Desirable new normal) สอดคล้องกับเป้าหมายที่การศึกษาไทยต้องการ

๑.๒ แนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๑.๒.๑ การจัดหลักสูตรสืบสานศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา เป็นการนำเนื้อหาความรู้ในศาสตร์พระราชาและเป้าหมายการทรงงานมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับหลักสูตรการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ไปจนถึงการศึกษานอกระบบ รวมเป็นการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตลอดชีวิตว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร จัดลงไปในหลักสูตรได้อย่างไรบ้าง ทั้งรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม หรือรายวิชาเฉพาะในแต่ละระดับ หรือสาขาการศึกษา อาจจะจัดให้มีทั้งการเรียนการสอนในรายวิชาปกติ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเรียนรู้ด้วยโครงงานหรือการศึกษาอิสระ (Independent Study) หรือโครงงานวิทยานิพนธ์ จบการศึกษาหลักสูตรเหล่านี้ กระทรวงศึกษาธิการต้องมีความยืดหยุ่นให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้เองตามบริบท เป้าหมาย และปรัชญาของสถานศึกษา และความเหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งการประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละด้านพัฒนาได้เองอย่างต่อเนื่อง เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนตลอดชีวิต

การจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้สถานศึกษามีอิสระในการนำหลักสูตรไปใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละแห่ง ตอบสนองวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาและการพัฒนาประเทศ เมื่อสถานศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์สอดคล้องระหว่างองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาแล้ว สามารถดำเนินการได้ดังนี้

หากส่วนใดมีความสัมพันธ์กันชัดเจน ทั้งเนื้อหา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกระบวนการเรียนรู้วิธีทรงงานของพระราชาให้จัดลงในหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชาของแต่ละสถานศึกษาแต่ละระดับกำหนด

หากสาระองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาสัมพันธ์กับหลักสูตรบ้างเล็กน้อย อาจจัดเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือวิธีอื่น ๆ และหากองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตร สามารถจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือจัดสาขาการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ดังแผนภาพ

เนื่องจากโครงการพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดช-มหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ตามศาสตร์พระราชาในแต่ละด้านได้บูรณาการผสมผสานการใช้ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนางานในโครงการหนึ่ง อาทิ โครงการประตูระบายน้ำคลองลัดโพธิ์ โครงการพัฒนาดอยตุง โครงการชั่งหัวมัน ฯลฯ และศูนย์ศึกษาพัฒนาในแต่ละภาค เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ ฯลฯ ได้ดำเนินการโครงการตามแนวทางบูรณาการความรู้ในศาสตร์หลายสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง สมควรที่การจัดหลักสูตรในทุกระดับการศึกษาจะยึดแนวทางดังกล่าวมาเป็นแบบอย่างในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา คือ เน้นการจัดหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการความรู้ในหลายวิชาเป็นลักษณะสหวิทยาการ (Multidisciplinary) หรือบูรณาการแบบข้ามวิชา (Transdisciplinary) หรือแบบอื่น ซึ่งเหมาะสมจะให้ผู้เรียนจัดทำเป็นโครงงานที่ปฏิบัตินอกห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นในชุมชน กลุ่มสนใจ ชมรม ชุมนุม และสถานศึกษา

๑.๒.๒ การจัดกระบวนการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

กระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการจัดการเรียนการสอน และเป็นแก่นแท้สำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ก็อยู่ที่กระบวนการ สมรรถนะก็เกิดจากการถักทอเพื่อสร้างความรู้แต่ละมิติผ่านกระบวนการ ความรู้ทุกมิติก็อยู่ที่กระบวนการ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ก็เกิดจากกระบวนการ และกระบวนการก็สะท้อนถึงร่องรอยหลักฐานการสร้างผลผลิตหรือความรู้ระดับต่าง ๆ ทุกสถานศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพของผู้เรียน และมาตรฐานของการศึกษาให้สูงขึ้น ซึ่งทำได้ไม่ยาก ใช้เวลาไม่นาน เพียงปรับวิธีเรียนรู้ของผู้เรียนจากการเรียนรู้แบบ Passive Learning มาเป็นแบบ Active Learning ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps เป็นกลไกในการสร้างหรือผลิตความรู้ของผู้เรียนตามแนวทางศาสตร์พระราชา ผู้เรียนทุกคนก็จะสามารถสร้างความรู้ในระดับนวัตกรรมได้

อนึ่ง เนื่องจากได้มีการปรับปรุงความรู้ความเข้าใจในหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จาก ๒๓ วิธี เป็น ๒๗ วิธี และมีการจัดกลุ่มวิธีทรงงานที่กล่าวถึง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็น “หลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติ” จึงเห็นสมควรปรับปรุงข้อเสนอแนวทางจัดกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา จากเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติด้วย โดยนำเรื่องการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาไปรวมอยู่ในวิธีทรงงาน ๒๗ วิธี และจากการศึกษาวิเคราะห์สาระสำคัญของวิธีทรงงานพบว่า เป็นแนวคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนปฏิบัติจริง เป็นวงรอบวนซ้ำหลายรอบแบบ Active Learning ผ่านกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตรวจสอบและประเมินตนเองทั้งด้านเจตคติค่านิยมเพื่อสังคม สิ่งแวดล้อม (GPAS 5 Steps) ผู้เรียนสร้างความรู้จากการปฏิบัติได้เอง ปรับปรุงเองจนเป็นการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นผู้มีสมรรถนะสูง ซึ่งตามข้อเสนอเรื่องเข็มทิศการศึกษาในอนาคตปี ๒๐๓๐ ของ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) ได้เสนอวงจรของกระบวนการเรียนรู้ด้วยการมีเป้าหมาย ลงมือทำ และให้ข้อมูลสะท้อนคิดย้อนกลับ (Anticipation-Action-Reflection: AAR cycle) สอดคล้องกับกระบวนการทรงงานตามศาสตร์พระราชาเป็นแนวเดียวกัน และที่ชัดเจนเป็นอย่างยิ่งคือ ผลของการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาในโครงการพระราชดำริเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (17 SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติมุ่งหวัง สมควรที่จะนำกระบวนการเรียนรู้นี้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในทุกระดับดังแผนภาพ

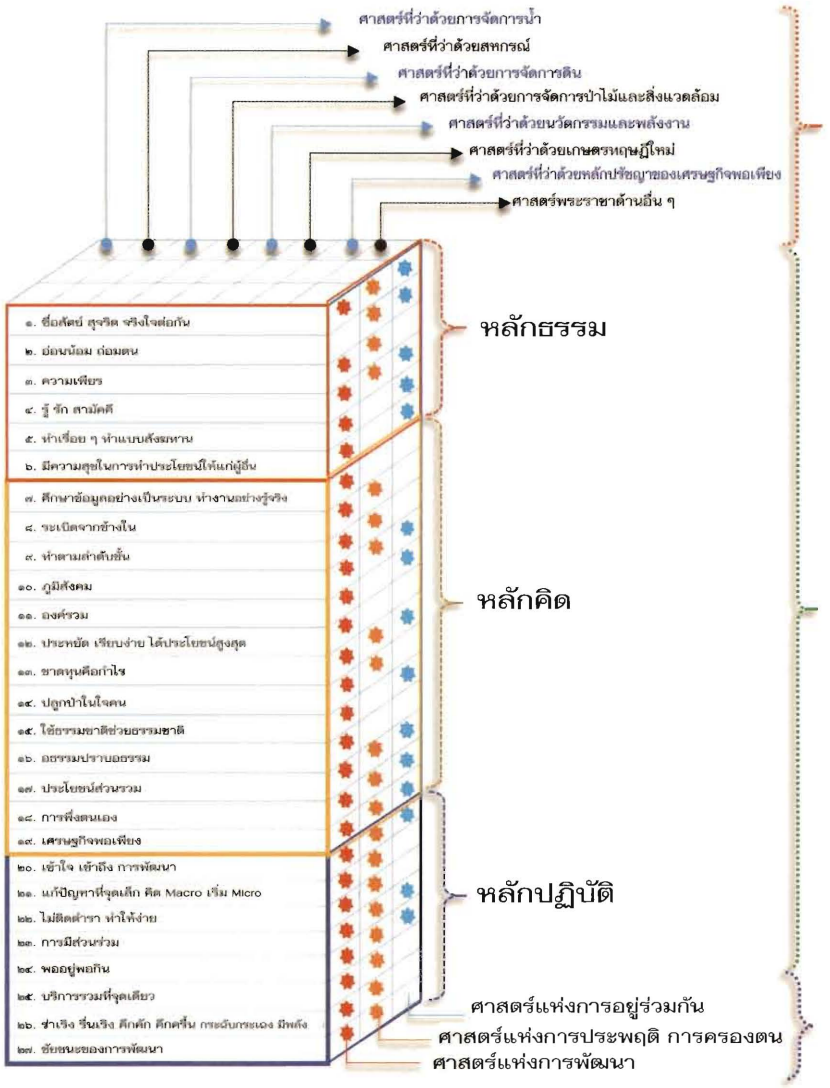

องค์ความรู้ด้านเนื้อหา
ความรู้ จากโครงการ
พระราชดำริ ฯลฯ

สาระการเรียนรู้ตาม
มาตรฐานการเรียนรู้ และ
ตัวชี้วัดในแต่ละระดับชั้น
ตั้งแต่ระดับ
ปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา

องค์ความรู้ด้าน
เทคนิคกระบวนการ
พัฒนาตามวิธีทรงงาน

เทคนิคการเรียนรู้
กระบวนการเรียนรู้ใน
หลักสูตรแต่ละระดับด้วย
Active Learning

องค์ความรู้ด้านเป้าหมาย
ของการเรียนรู้
และการทำงาน
ตามศาสตร์พระราชา

สมรรถนะด้านการสร้าง
ความรู้ด้วยการปฏิบัติจริง
สมรรถนะด้านการอยู่ร่วมกัน
สมรรถนะด้านการประพฤติ
การครองตน

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

OECD 2030

กระบวนการเรียนรู้แบบองค์รวม
ทั้งด้านความรู้ เจตคติ ค่านิยม และทักษะถักทอเชื่อมโยง
กับความสามารถด้านอื่น ๆ แบบ Active Learning
ให้เกิดเป็นสมรรถนะจนถึงระดับหลักการให้เป็น
Transformative Compretencies สู่ Well Being

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

เรียนรู้แบบ Active Learning ผู้เรียนเป็นผู้ผลิต
ความรู้ นวัตกรรม ปัญญาประดิษฐ์ ตามยุทธศาสตร์ชาติ
Thailand 4.0

ศาสตร์พระราชาสอดคล้องกับเป้าหมาย ของ UNESCO

The four Pillars of Education
1. Learning how to know
2. Learning how to do
3. Learning how to live together
4. Learning how to be เรียนรู้แบบ Active Learning

Lifelong Learning

เรียนรู้แบบ Active Learning เกิดความรู้
ระดับหลักการ นำไปเรียนรู้ได้เอง
พัฒนาได้อย่างต่อเนื่องคงทน
นำประโยชน์สู่สังคม ประเทศ

๒. คู่มือการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา ไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๒.๑ คู่มือการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

แนวทางการจัดหลักสูตรสืบสานศาสตร์พระราชาในสถานศึกษา **ได้จัดทำเป็นเอกสารตัวอย่าง "คู่มือการดำเนินการการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา ด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา นำเสนอไว้ในภาคผนวก ช."** ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญแยกเป็นด้านเนื้อหาหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนรู้ ดังแผนภาพ

การจัดหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา

การนำศาสตร์พระราชาไปใช้ในการจัดการศึกษา

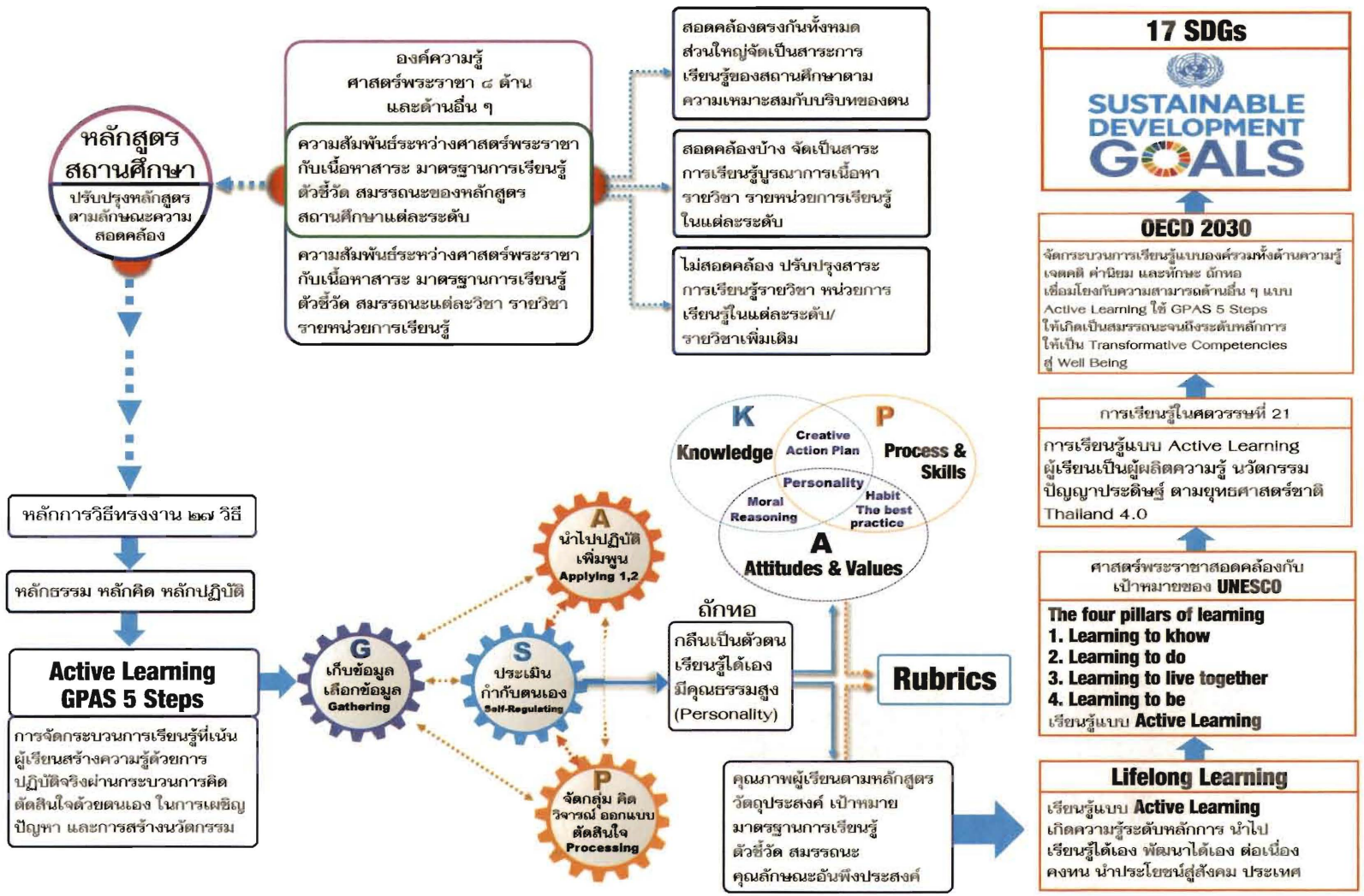

การจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในแต่ละระดับการศึกษา

ดังที่ได้กล่าวถึงในตอนต้นแล้วว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการจัดการเรียนการสอน และเป็นแก่นแท้สำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องเป็นการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ผู้เรียนได้แสวงหาข้อมูล คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง GPAS และสร้างความรู้ได้ตามวิธีทรงงานของพระราชา ดังแผนภาพ

ลักษณะของกระบวนการจัดการเรียนรู้และเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบตามที่กล่าวถึงข้างต้น ได้เสนอประเด็นสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นจุดเน้นในแต่ละระดับชั้น ดังแผนภูมิ

การจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในแต่ละระดับการศึกษา

๒.๒ คู่มือการจัดโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาด้วยศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาด้วยศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีกรอบแนวคิดและแนวทางการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิด

แนวคิดสำคัญในการน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนและโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการให้นักเรียนมีอาหารกลางวันรับประทานครบทุกวันตลอดปีการศึกษา เป็นการนำหลักคิดสำคัญของศาสตร์พระราชา อันได้แก่ เข้าใจ (Understanding) เข้าถึง (Empathize) พัฒนา (Develop) มาใช้ ด้วยการให้โรงเรียนได้คำนึงถึงการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามบริบทของภูมิสังคม สร้างการมีส่วนร่วม ให้รู้รักสามัคคีในการพึ่งตนเองอย่างพออยู่พอกิน ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุดอย่างมีความเป็นไปได้ด้วยการร่วมมือดำเนินการของโรงเรียนและชุมชนที่มุ่งประโยชน์ต่อลูกหลานด้วยความรักและสามัคคี จึงเป็นการจัดทำโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อมกันในหลักความพอประมาณด้วยการอุดหนุนให้ผู้เรียนสุขภาพดีจากการมีอาหารรับประทานเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน มีเหตุผล

ในการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนในการดำเนินการ และมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินการเสริมให้นักเรียนมีอาหารกลางวันรับประทานเพียงพอครอบคลุมตลอดปีการศึกษา โดยนำ**การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มาใช้ในทุกกิจกรรม** เป็นการเติมเต็มผสมผสานงานบูรณาการโครงการที่มีงบประมาณที่ได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บนหลักการของการทำเกษตรกรรมตามหลักสูตรสถานศึกษา ในชื่อว่า **เกษตรสัมพันธ์** รวมตัวกันทำเกษตรกรรมในโครงการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ตามความสนใจ ในชื่อว่า **เกษตรสนใจ** และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง/ชุมชนทำเกษตรกรรมที่บ้านหรือภายในชุมชน ในชื่อว่า **เกษตรร่วมใจ** ดังมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันด้วยศาสตร์พระราชา
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นิยามศัพท์

เกษตรสัมพันธ์ หมายถึง การเรียนการสอนงานเกษตรในเรื่องที่สัมพันธ์กับหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละระดับชั้น ที่ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาแต่ละแห่ง

เกษตรสนใจ หมายถึง การทำโครงงาน/กิจกรรมปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งอาจรวมกลุ่มกัน ๕-๑๐ คน ทำโครงงานที่สนใจร่วมกันในพื้นที่ของโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนในชุมชน ที่เน้นผลผลิตที่ได้จากการทำโครงงาน และสร้างทักษะการเรียนรู้จากการทำงานด้วยการลงมือปฏิบัติจริง

เกษตรร่วมใจ หมายถึง ความร่วมมือร่วมใจของชุมชนที่จะร่วมสนับสนุนอาหารกลางวันของโรงเรียน โดยจัดพื้นที่แรงงานในคุ้มบ้าน/ครอบครัวทำการเกษตรปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์ ผลผลิตส่งโรงเรียน เพื่อทำอาหารกลางวันที่มีเงื่อนไขที่ตกลงร่วมกัน

แนวทางการดำเนินการ

๑) ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

สถานศึกษาที่ต้องการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนตามแนวทางศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวิธีการดำเนินการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอนตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

๑.๑) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา กำหนดเวลาเรียนตามหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานเกษตร งานบ้าน) ในวิชาพื้นฐานและวิชาเลือกเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาว่าควรมีรายวิชาเนื้อหาใดบ้าง ในชั้นใด กี่ชั่วโมง จัดแหล่งการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาให้สัมพันธ์กับบริบทของสถานศึกษา ในเรื่องพื้นปฏิบัติงานเกษตร/แหล่งน้ำ ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับพืชผัก และการเลี้ยงสัตว์เพื่อทำอาหารกลางวันในเรื่องใด ทั้งในภาคต้นและภาคปลาย รวมทั้งงานบ้าน (อาหารและโภชนาการ) ทั้งนี้ ควรจัดชั่วโมงเรียนไว้ภาคเช้าเพื่อจะได้ฝึกปฏิบัติทำอาหารกลางวันด้วยการเป็นผู้ช่วยแม่ครัว/ครู/แม่บ้าน การจัดหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้จะได้กิจกรรมเกษตรสัมพันธ์ กล่าวคือ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านงาน/โครงการที่สัมพันธ์กับหลักสูตรสถานศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาแต่ละแห่ง

นอกจากจะจัดตามหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว อาจจัดกิจกรรมในชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปของชมรมเกษตร/ชมรมงานบ้านอาหารกลางวัน หรือจัดเป็นกลุ่มสนใจ หรือให้นักเรียนสร้างผลผลิตป้อนโรงอาหารเป็นเกษตรสนใจ ด้วยกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการทำงานด้วยการลงมือปฏิบัติจริง

๑.๒) วางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอนงานเกษตร/งานบ้านและนักเรียนที่เป็นกลุ่มสนใจว่าจะผลิตพืชผักอะไร เท่าใด ในช่วงใด ทั้งแผนงานเกษตรและการจัดอาหารกลางวันจะได้สัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม รวมทั้งวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อพัฒนาทักษะการคิด พัฒนาค่านิยม เพื่อส่งเสริมอุปนิสัยสำคัญในการพัฒนางานและการทำงานร่วมกัน

๑.๓) ครูผู้สอนงานเกษตรในรายวิชาและครูเจ้าหน้าที่อาหารกลางวันจัดงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานเกษตรในโรงเรียนตามหลักสูตรหรือตามกลุ่มสนใจ โดยอาจจัดเป็นเงินทุนให้ยืมจากโครงการอาหารกลางวันและส่งใช้เงินคืน โดยการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรที่ได้จากการเรียนรู้ในรายวิชาหรือตามความสนใจ ถ้ามีราคาของผลผลิตมากกว่าเงินยืมก็สามารถนำไปเป็นเงินออมของนักเรียนที่มีผลผลิตนั้น เป็นการทำตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการมีภูมิคุ้มกันจากเงินออมที่มี

๒) ด้านการจัดทำโครงงานเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนและชุมชน

จากหลักสูตรและการเรียนการสอนที่กล่าวถึงในข้อ ๑) ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ (งานเกษตร) สามารถให้ผู้เรียนทำโครงงานเกษตร ผลิตพืชผักตามรายวิชาที่เรียนหรือตามความสนใจของนักเรียนรายกลุ่มย่อย โดยมีแนวคิดหลักการปฏิบัติ ดังนี้

๒.๑) โครงงานเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในรายวิชากลุ่มสาระการงานอาชีพ ทั้งรายวิชาพื้นฐานและหรือรายวิชาเพิ่มเติมต้องมีครูเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการทำโครงงาน (เกษตรสัมพันธ์) ดังนี้

- สาระการเรียนรู้ต้องมีเรื่องการทำโครงงานปฏิบัติทางการเกษตรในรายวิชาพื้นฐาน อาจให้นักเรียนทำโครงงานร่วมกันทั้งชั้น แต่แยกปฏิบัติโดยแบ่งพื้นที่หรือพืชผักให้รับผิดชอบเป็นรายกลุ่มย่อย หรือแบ่งส่วนรับผิดชอบทั้งชั้น เน้นให้ผู้เรียนคิด ลงมือทำ และสรุปความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริง

- งบประมาณโครงงานผลิตพืชผักเพื่ออาหารกลางวันจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งอาจมาจากแหล่งงบประมาณหลากหลายตามสภาพของแต่ละสถานศึกษา เช่น จากเงินรายหัวค่าวัสดุฝึก จากงบเงินยืมโครงการอาหารกลางวัน จากงบกองทุนของโรงเรียน หรือจากผู้ปกครองนักเรียนร่วมกันลงทุนหรือแหล่งเงินอื่น ๆ แต่ที่สำคัญก็คือ นักเรียนจะได้เรียนรู้ มีความเข้าใจการคิดต้นทุนว่ามีความเหมาะสมเพียงใดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความมีเหตุผล ความพอประมาณ และเงื่อนไขหลักวิชาหลักคุณธรรม (รับผิดชอบ ยืมมาเพื่อลงทุนและต้องส่งคืน) เพราะฉะนั้นโครงการต้องมีความเป็นไปได้จริงถูกต้องตามหลักวิชา มีความน่าเชื่อถือของผู้ปฏิบัติโครงงาน หรืออาจจะต้องมีครูที่ปรึกษา เป็นผู้ค้ำประกันในโครงการนั้น และความยุติธรรมในการกำหนดราคาให้แก่ค่าพันธุ์พืช ค่าดูแลรักษา เพื่อขอใช้งบประมาณ และราคาขายผลิตผลเป็นราคาตลาด เพื่อฝึกนักเรียนให้ได้เรียนรู้ในด้านทักษะอาชีพ ทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้ รวมทั้งการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นการเรียนรู้หลักคิดสำคัญในวิธีทรงงานตามศาสตร์พระราชาไปพร้อมกัน

๒.๒) โครงงานเกษตรตามความสนใจ (เกษตรสนใจ) อาจเกิดจากนโยบายของโรงเรียนที่ต้องการให้นักเรียนทำเกษตร ปลูกพืชผักเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนโดยผ่านกลุ่มสนใจ ชมรมเกษตร ชุมนุมเกษตร ซึ่งโครงงานลักษณะนี้จำเป็นต้องมีครูที่ปรึกษา ชุมนุม ชมรม ครูเกษตรร่วมจัดพื้นที่บริเวณทำเกษตร มีครูการเงินครูอาหารกลางวัน ร่วมพิจารณาให้งบประมาณโดยใช้เกณฑ์แนวคิดตามข้อ ๑) แต่โครงงานตามความสนใจนี้จะไม่ขึ้นอยู่กับเวลาเรียนในรายวิชา แต่เป็นไปตามกลุ่มนักเรียนที่สนใจปลูกพืชผัก หรือกับรายวิชาที่เรียนก็ได้

๒.๓) เกษตรร่วมใจ เป็นกิจกรรมเกษตรเพื่ออาหารกลางวันที่เป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อนำผลผลิตมาจัดทำอาหารกลางวันสำหรับเด็กในโรงเรียน โดยอาจมีกิจกรรมในหลากหลายลักษณะ เช่น

- เกษตรแปลงใหญ่ในที่ดินของโรงเรียนหรือที่ดินของชุมชนให้มีชุมชนผู้ปกครองนักเรียนมาร่วมทำ เช่น นาข้าวโรงเรียน บ่อปลาชุมชน สวนผักรวมญาติ ซึ่งโรงเรียนอาจมีส่วนในเรื่องพันธุ์พืช/สัตว์ หรือแรงงานนักเรียน ฯลฯ

- เกษตรครอบครัว โดยอาจมีข้อตกลงให้นักเรียนไปทำพืชผักที่บ้านของตน โรงเรียนให้เมล็ดพันธุ์ ผู้ปกครองช่วยดูแล เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ก็แบ่งกันระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน เป็นต้น

การทำเกษตรเพื่ออาหารกลางวันสำหรับนักเรียนทั้ง ๓ แบบ เน้นการเรียนรู้ของเด็กในเรื่องเกษตรปลอดภัยไร้สารพิษ และฝึกทักษะอาชีพเบื้องต้น ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมฝึกคุณลักษณะที่ดี อดทน ขยัน ประหยัด รับผิดชอบ มีวินัย ฯลฯ จะได้เห็นคุณค่าของการทำงาน ทำงานเป็น มีนิสัยที่ดี ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงภูมิสังคม ตามบริบทของชุมชนและผู้เรียนด้วยการเรียนรู้แบบ Active Learning

๓) การดำเนินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน

เงื่อนไขสำคัญของโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน คือ เด็กทุกคนต้องได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่า สะอาด ถูกหลักอนามัย เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ส่งผลให้กระบวนการจัดทำอาหารกลางวันของโรงเรียนมีหลากหลายรูปแบบ แต่ที่นำเสนอนี้จะเป็นรูปแบบวิธีที่โรงเรียนดำเนินการจัดทำอาหารเอง ให้ใช้ผลผลิตทางการเกษตรจากโครงการเกษตรของโรงเรียนและจากชุมชน หรือจากตลาดผลผลิตของโรงเรียน และชุมชนไม่เพียงพอ การจัดทำอาหารกลางวันของโรงเรียน จึงต้องวางแผนสารอาหารให้สัมพันธ์กับผลผลิตที่มีให้สอดคล้องกับโครงการเกษตร (ปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์) ที่โรงเรียนดำเนินการ บทบาทหน้าที่ของครูและเจ้าหน้าที่โครงการอาหารกลางวันโรงเรียนจึงต้องวางแผนร่วมกับครูเกษตรในเรื่องต่อไปนี้

๓.๑) การสนับสนุนเรื่องเงินทุนเพื่อให้นักเรียนทำโครงงานเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ เงินทุนนี้อาจเป็นทุนจากงบประมาณอาหารกลางวันให้กู้ยืมไปก่อนและนำผลผลิตมาชดใช้เงินยืมนี้ หากผลผลิตมีมากเกินเงินทุน โรงเรียนอาจตกลงมอบให้นักเรียนนำไปเก็บสะสมรายบุคคล/ชั้นเรียน หรือครูให้นักเรียนที่นำผลผลิตมาให้ทำอาหารกลางวัน

๓.๒) การวางแผนรายการอาหารที่สอดคล้องกับโครงการเกษตรที่มีอยู่ ทั้งด้วยพืช/ผัก/ปลา/ไก่ และอาหารโปรตีนอื่น ๆ ที่โรงเรียนมีปฏิทินการทำอาหาร บางครั้งอาจจะต้องใช้ผลผลิตจากตลาดมาเสริมในบางโอกาสที่ผลผลิตโครงการเกษตรไม่เพียงพอหรือยังไม่มีผลผลิตที่จะนำส่งโรงอาหาร ทั้งนี้ โรงเรียนมีความจำเป็นต้องวางแผนจัดเตรียมวัตถุดิบล่วงหน้าเพื่อให้ความมั่นใจว่าจะเป็นการประหยัดงบประมาณที่ไม่ต้องอาศัยตลาดมากนัก กรณีที่โรงเรียนอยู่ไกลตลาดอาจต้องมีวัตถุดิบเก็บตุนหรือถนอมอาหารไว้ให้เพียงพอกับปริมาณความต้องการอาหารที่ต้องจัดทำ

๓.๓) การจัดหาเครื่องปรุงในการประกอบอาหาร ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยตลาด/ร้านค้าชุมชน การวางแผนงบประมาณจึงต้องยืดหยุ่นพอจึงจะไม่ทำให้โครงการอาหารเกิดการชะงัก/หยุดลงในบางวัน และควรมีการวางแผนกักตุนเผื่อไว้เมื่อยามขาดแคลน

๓.๔) การจัดนักเรียนเข้าปฏิบัติกิจกรรมการทำอาหารกลางวัน ครูผู้สอนงานบ้าน อาหาร และโภชนาการส่วนใหญ่มักจะเป็นครูอาหารกลางวันของโรงเรียนสามารถจัดนักเรียนที่เรียนงานบ้านมาเป็นลูกมือในการทำอาหารได้ นักเรียนจะได้ฝึกปฏิบัติการเตรียมวัตถุดิบ/เครื่องปรุง และฝึกทำอาหารที่ไม่ยากเกินไป เป็นการเรียนรู้อาหารและโภชนาการที่เน้นการลงมือทำที่ถนัดในงานอาหารแต่ละประเภท หรือความคล่องตัวในการปฏิบัติให้ได้ผลจริงให้ทันเวลาตามสถานการณ์ เมื่อดำเนินการเรียนรู้ไประยะหนึ่งแล้ว ผู้เรียนจะสามารถเป็นผู้ออกแบบรายการอาหาร จัดหาวัตถุดิบ/เครื่องปรุง และทำอาหารได้เอง ครูผู้สอนสามารถถอยออกมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ตามแนวทางของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

การดำเนินโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาระยะเริ่มแรกอาจมีปัญหาที่ยังไม่ลงตัวหลายอย่าง ต้องพึ่งพาตลาดมาก ทั้งเรื่องวัตถุดิบ เครื่องปรุง และแรงงานทำอาหาร นักเรียนอาจฝึกปฏิบัติบางวันได้ไม่ครบตามเวลาที่เปิดเรียน ต้องแก้ปัญหาและพัฒนาไปต่อเนื่องจึงจะเกิดความสมบูรณ์ ข้อสำคัญคือการวางแผนร่วมกันทั้งโรงเรียน ทั้งด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ บุคลากร และงานวิชาการ และนำผลมาเรียนรู้ร่วมกันจึงจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้

บทที่ ๓

ความเห็นและข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปใช้

๑. ความเห็นและข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปใช้

๑.๑ การน้อมนำศาสตร์พระราชาไปจัดหลักสูตรการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือในรายวิชาในแต่ละระดับชั้นและระดับการศึกษา เพื่อน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่หลักสูตรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมสอดคล้องและครอบคลุมศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดช-มหาราช บรมนาถบพิตร และพระบรมราโชบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี-ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษาต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

๑) ศึกษา วิเคราะห์ขอบเขตของศาสตร์พระราชาว่ามีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ สมรรถนะ สาระองค์ความรู้อะไรบ้าง ที่ผู้เรียนแต่ละระดับชั้นควรได้เรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ สร้างเป็นตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของศาสตร์พระราชากับหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ (ศึกษาตัวอย่างตารางในภาคผนวก ช.)

๒) สถานศึกษาแต่ละระดับวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษาในรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ รายหมวดวิชา รายวิชา ว่ามีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ สมรรถนะ เนื้อหาสาระ องค์ความรู้ ความคิดรวบยอด อะไรบ้างที่มีความสอดคล้องกับศาสตร์พระราชา นำส่วนที่สัมพันธ์สอดคล้องกันบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาตามระดับชั้น รายกลุ่มสาระ/วิชา เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา

๓) ศาสตร์พระราชาในส่วนที่ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระองค์ความรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา แต่เป้าหมาย วัตถุประสงค์สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ สมรรถนะของหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาร่วมกันพิจารณาจัดเป็นสาระการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม หรือจัดรายวิชาใหม่เพื่อเลือกเรียนตามความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา

๔) ศาสตร์พระราชาในส่วนที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ สมรรถนะ ของหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาร่วมกันพิจารณาจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงงานตามความสนใจของกลุ่มชมรม หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษของสถานศึกษาในโอกาสที่เหมาะสม

การปฏิบัติตามขั้นตอนทั้ง ๔ ข้อนี้จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนตามเป้าหมายการพัฒนาคนของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการน้อมนำวิธีทรงงานตามศาสตร์พระราชามาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ช.

๑.๒ การน้อมนำศาสตร์พระราชาไปจัดหลักสูตรการเรียนรู้ในสถานศึกษาทุกระดับ

การสืบสานศาสตร์พระราชาในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการและการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติในแต่ละระดับ ดังนี้

๑) ระดับปฐมวัย

๑.๑) การจัดบริบทและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา

จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสาระที่เรียนรู้ในกิจวัตรประจำวัน การจัดสหกรณ์ การจัดรีไซเคิลขยะ การทำบันทึกรายรับรายจ่ายฯ ป้ายเชิญชวนร่วมกิจกรรมพอเพียง ผู้บริหาร ครูทั่วไป และครูผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและชักจูงผู้เรียนให้เห็นผลดีของการกระทำ

บูรณาการสาระของเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยการเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ในตารางกิจกรรมประจำวัน สถานศึกษาจัดบริบทและกิจกรรมประจำวันให้เห็นตัวอย่างและคุ้นเคยกับการนำศาสตร์พระราชาในแต่ละด้านมาปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต เช่น การจัดสหกรณ์ครบวงจร การอนุรักษ์น้ำ สิ่งแวดล้อม ป่าไม้

๑.๒) การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

สถานศึกษาปรับหลักสูตรและประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม วัฒนธรรมและความเป็นไทย การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และการมีวินัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๑.๓) การจัดกระบวนการเรียนรู้

จัดประสบการณ์ผ่านกระบวนการคิดและกิจกรรมตามมุมต่าง ๆ แบบเรียนปนเล่นผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ตามกระบวนการวิธีทรงงานตามศาสตร์พระราชา หลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Enactive) ตามศาสตร์พระราชาด้านต่าง ๆ ตามหลักสูตรที่เลือกจัดประสบการณ์

๒) ระดับประถมศึกษา

๒.๑) การจัดบริบทและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา

จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสาระที่เรียนรู้ในกิจวัตรประจำวัน การจัดสหกรณ์ การจัดรีไซเคิลขยะ การทำบันทึกรายรับรายจ่ายฯ ป้ายเชิญชวนร่วมกิจกรรมพอเพียง ผู้บริหาร ครูทั่วไป และครูผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและชักจูงผู้เรียนให้เห็นผลดีของการกระทำ บูรณาการสาระของเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยการเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ในกิจกรรมประจำวันให้เห็นตัวอย่างและคุ้นเคยกับการนำศาสตร์พระราชาในแต่ละด้านมาปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต เช่น การจัดสหกรณ์ครบวงจร การอนุรักษ์น้ำ สิ่งแวดล้อม ป่าไม้ เป็นต้น

นำพฤติกรรมเรื่องการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุไว้ในเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และให้เป็นจุดเน้นที่สำคัญในการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนนอกจากการเรียนรู้และการประเมินผลตามหน่วยการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เพิ่มเติม จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาอื่น ๆ โดยชมรม ชุมนุมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมรณรงค์หรือสืบสานศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน

๒.๒) การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

- เพิ่มเนื้อหาลงในหลักสูตรในหน่วยการเรียนปกติของชั้นเรียนในรายวิชา
- จัดกิจกรรมโครงงานศึกษาค้นคว้าศาสตร์พระราชาด้านต่าง ๆ ตามความสนใจ
- เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา งานสาธารณะ แก้ปัญหาในชุมชน ท้องถิ่น
- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชมรม ชุมนุม ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมตามวิธีทรงงานของพระราชา

๒.๓) การจัดกระบวนการเรียนรู้

ใช้กระบวนการทรงงาน หลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติ ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง หรือ GPAS/GPAS 5 Steps ผู้เรียนสร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอด หลักการผ่านโครงงานเรียนรู้ร่วมกัน

๓) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๓.๑) การจัดบริบทและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา

จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ใช้ศาสตร์พระราชาในสาระที่เรียนรู้ในกิจวัตรประจำวัน เช่น การจัดสหกรณ์ การจัดรีไซเคิลขยะ การรักษาสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่าไม้ การทำบันทึกรายรับรายจ่ายฯ ป้ายเชิญชวนร่วมกิจกรรมพอเพียง ผู้บริหาร ครูทั่วไป และครูผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และชักจูงผู้เรียนให้เห็นผลดีของการกระทำ บูรณาการสาระของศาสตร์พระราชาในหน่วยการเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาทุกระดับชั้น นักเรียนรวมกลุ่มเลือกทำโครงงานที่เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาตามความถนัด ความสนใจของตน ตลอดระยะเวลาในการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งแต่ละปีอาจเปลี่ยนเนื้อหาวิธีการในหัวเรื่องให้หลากหลายจนครอบคลุมสาระในศาสตร์พระราชา เติมเต็มเนื้อหาหลักสูตรที่ยังไม่ได้สอนในระดับชั้นเรียนให้ครอบคลุมสาระตามศาสตร์พระราชา นำพฤติกรรมเรื่องการปฏิบัติตนตามศาสตร์พระราชาบรรจุไว้ในเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และให้เป็นจุดเน้นที่สำคัญในการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนนอกจากการเรียนรู้และการประเมินผลตามหน่วยการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เพิ่มเติม

จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาอื่น ๆ โดยชมรม ชุมนุมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมรณรงค์หรือสืบสานศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน

๓.๒) การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

ถ้าส่วนใดมีความสัมพันธ์กันชัดเจนทั้งเนื้อหา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกระบวนการเรียนรู้วิธีทรงงานของพระราชา ให้จัดลงในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชา แต่ละสถานศึกษา แต่ละระดับกำหนด ถ้าสาระองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาสัมพันธ์กับหลักสูตรเพียงบางส่วน อาจเรียนรู้แบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือวิธีอื่น ๆ และหากองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตรสามารถจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือจัดสาขาการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

๓.๓) การจัดกระบวนการเรียนรู้

ใช้กระบวนการทรงงาน หลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติ ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง หรือ GPAS/GPAS 5 Steps ผู้เรียนสร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอด หลักการผ่านโครงงานเรียนรู้ร่วมกัน ตามความสนใจ ความถนัด ใช้ความรู้เพื่อสร้างความรู้เพิ่มเติม

การศึกษานอกโรงเรียน

ครูผู้สอนสามารถน้อมนำศาสตร์พระราชา สู่หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนได้ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา สาระการพัฒนาสังคม ในมาตรฐานการเรียนรู้ที่ ๕.๔ ที่กล่าวว่า มีความรู้ หลักธรรม เห็นความสำคัญของหลักการพัฒนา และสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม เน้นนำกระบวนการเรียนรู้ตามวิธีทรงงานในศาสตร์พระราชาด้านต่าง ๆ มาใช้ให้สัมพันธ์กับประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตจริงของแต่ละบริบทมากกว่าเรียนรู้จากตำรา หรือหนังสือเรียน

๔) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

๔.๑) การจัดบริบทและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา

จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ใช้ศาสตร์พระราชาในสาระที่เรียนรู้ในกิจวัตรประจำวัน เช่น การจัดสหกรณ์ การจัดรีไซเคิลขยะ การรักษาสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่าไม้ การทำบันทึกรายรับรายจ่ายฯ ป้ายเชิญชวนร่วมกิจกรรมพอเพียง ผู้บริหาร ครูทั่วไป และครูผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และชักจูงผู้เรียนให้เห็นผลดีของการกระทำ บูรณาการสาระของศาสตร์พระราชาในหน่วยการเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาทุกระดับชั้น นักเรียนรวมกลุ่มเลือกทำโครงงานที่เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาตามความถนัด ความสนใจของตนตลอดระยะเวลาในการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งแต่ละปีอาจเปลี่ยนเนื้อหาวิธีการในหัวเรื่องให้หลากหลายจนครอบคลุมสาระในศาสตร์พระราชา เติมเต็มเนื้อหาหลักสูตรที่ยังไม่ได้สอนในระดับชั้นเรียนให้ครอบคลุมสาระตามศาสตร์พระราชา นำพฤติกรรมเรื่องการปฏิบัติตนตามศาสตร์พระราชาบรรจุไว้ในเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และให้เป็นจุดเน้นที่สำคัญในการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนนอกจากการเรียนรู้และการประเมินผลตามหน่วยการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เพิ่มเติม

จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาอื่น ๆ โดยชมรม ชุมนุมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมรณรงค์หรือสืบสานศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน

๔.๒) การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

ถ้าส่วนใดมีความสัมพันธ์กันชัดเจนทั้งเนื้อหา วัตถุประสงค์ เป้าหมายและกระบวนการเรียนรู้วิธีทรงงานของพระราชา ให้จัดลงในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือรายวิชาแต่ละสถานศึกษา แต่ละระดับกำหนด ถ้าสาระองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาสัมพันธ์กับหลักสูตรเพียงบางส่วน อาจเรียนรู้แบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือวิธีอื่น ๆ และหากองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตรสามารถจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือจัดสาขาการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

๔.๓) การจัดกระบวนการเรียนรู้

ใช้กระบวนการทรงงาน หลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติ ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง หรือ GPAS/GPAS 5 Steps ผู้เรียนสร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอด หลักการผ่านโครงงานเรียนรู้ร่วมกัน ดัดแปลงประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง

การศึกษานอกโรงเรียน

ครูผู้สอนสามารถน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนได้ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา สาระการพัฒนาสังคม ในมาตรฐานการเรียนรู้ที่ ๕.๔ ที่กล่าวว่า มีความรู้ หลักธรรม เห็นความสำคัญของหลักการพัฒนา และสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม เช่นเดียวกับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้หลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติ ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง หรือ GPAS/GPAS 5 Steps ผู้เรียนสร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอด หลักการ ผ่านโครงงานแก้ปัญหารายบุคคลหรือแบบเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะพบกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ หลักธรรมที่สอดคล้องสัมพันธ์กับประสบการณ์ การปฏิบัติในชีวิตจริงที่เผชิญอยู่ สรุปเป็นองค์ความรู้ตามแนวทางเรียนรู้หลักปฏิบัติชีวิตตามศาสตร์พระราชา

๕) ระดับอาชีวศึกษา

๕.๑) การจัดบริบทและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา

จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ใช้ศาสตร์พระราชาในสาระที่เรียนรู้ในกิจวัตรประจำวัน เช่น การจัดสหกรณ์ การจัดรีไซเคิลขยะ การรักษาสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่าไม้ การทำบันทึกรายรับรายจ่ายฯ ป้ายเชิญชวนร่วมกิจกรรมพอเพียง ผู้บริหาร ครูทั่วไป และครูผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและชักจูงผู้เรียนให้เห็นผลดีของการกระทำ บูรณาการสาระของศาสตร์พระราชาในหน่วยการเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาทุกระดับชั้น นักเรียนรวมกลุ่มเลือกทำโครงงานที่เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาตามความถนัดความสนใจของตนตลอดระยะเวลาในการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งแต่ละปีอาจเปลี่ยนเนื้อหาวิธีการในหัวข้อให้หลากหลายจนครอบคลุมสาระในศาสตร์พระราชา เติมเต็มเนื้อหาหลักสูตรที่ยังไม่ได้สอนในระดับชั้นเรียนให้ครอบคลุมสาระตามศาสตร์พระราชา นำพฤติกรรมเรื่องการปฏิบัติตนตามศาสตร์พระราชาบรรจุไว้ในเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและให้เป็นจุดเน้นที่สำคัญในการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนนอกจากการเรียนรู้ และการประเมินผลตามหน่วยการเรียนในรายวิชาสาระการเรียนรู้ที่เพิ่มเติม

จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาอื่น ๆ โดยชมรม ชุมนุมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมรณรงค์หรือสืบสานศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน

๕.๒) การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

- บูรณาการการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชา หมวดวิชาทักษะชีวิต

- บูรณาการในหมวดทักษะวิชาที่เรียนสัมพันธ์กับศาสตร์พระราชา กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ กลุ่มทักษะวิชาเลือก

- บูรณาการหรือจัดรายวิชาเพิ่มเติมในวิชาที่เลือกเสรี ตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และปรัชญาของสถาบันการศึกษา และความต้องการของผู้เรียนหรือท้องถิ่น

- จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในกลุ่มสนใจ ชมรม ชุมนุม หรือองค์กรวิชาชีพของนักเรียนและบริบทพื้นที่ของสถาบันการศึกษา และตามความต้องการของผู้เรียน

- จัดในโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบันการศึกษาตามความต้องการ ความสนใจของนักเรียน นักศึกษา ที่ต้องการฝึกทักษะวิชาชีพ เพื่อสภาวิชาชีพของตน ซึ่งอาจปฏิบัติในสถานประกอบการส่วนบุคคลได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจุดหมายและปรัชญาของสถาบันการศึกษา

๕.๓) การจัดกระบวนการเรียนรู้

ใช้กระบวนการทรงงาน หลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติ ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง หรือ GPAS/GPAS 5 Steps ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอด หลักการ และการนำหลักการสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์ ขยายความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ในงานอาชีพ ในสังคม สิ่งแวดล้อม ผ่านโครงงานเรียนรู้รายบุคคล

๖) ระดับอุดมศึกษา

๖.๑) ด้านการจัดหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

เน้นให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือคณะวิชา/สาขาวิชา เป็นหน่วยพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สามารถเลือกสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชาสัมพันธ์สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญา และวัตถุประสงค์ เป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง ตามบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น ทั้งนี้ ควรมีจุดเน้นที่การพัฒนาศักยภาพคนให้เป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีที่สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคม และมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองบนฐานภูมิปัญญาไทย ภายใต้กรอบศีลธรรมจรรยาอันดีงาม เพื่อนำพาประเทศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีสาระเนื้อหาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับนิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑ ควรบังคับเรียน หรือให้มีวิชาเลือกเรียนสาระการเรียนรู้รายวิชาที่ตรงตามศาสตร์พระราชาที่สอดคล้องกับสาขาวิชา หรือคณะวิชาที่เลือกเรียน โดยเฉพาะศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เช่น ศาสตร์เกี่ยวกับวิธีทรงงาน ๒๗ วิธี ศาสตร์ที่เป็นองค์ความรู้จากการทรงงานทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการน้ำ ด้านสหกรณ์ ด้านการจัดการดิน ด้านการจัดการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ด้านนวัตกรรมและพลังงาน ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านอื่น ๆ ได้แก่ กฎหมาย การปกครอง การแพทย์ สาธารณสุข รวมทั้งเสนอให้นำศาสตร์พระราชาที่เป็นพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี-ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ๔ ด้าน คือ (๑) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง (๒) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม (๓) มีงานทำ มีอาชีพ และ (๔) เป็นพลเมืองดี กำหนดเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการจัดหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชา เน้นให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความรู้และทักษะด้านวิชาการ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสร้างสรรค์ และให้มีการประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศาสตร์พระราชาว่าด้วยการประพฤติการครองตน และศาสตร์ว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน

๖.๒) การจัดหลักสูตรหมวดวิชาเฉพาะ

ควรมีการพัฒนาหลักสูตรตามศาสตร์พระราชาที่สอดคล้องกับสาขาวิชา หรือคณะวิชาที่เลือกเรียนให้มีสาระการเรียนรู้เนื้อหาบังคับเรียนหรือวิชาเลือกในสาขาวิชาเฉพาะ โดยเฉพาะศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สำหรับนิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑ ได้ลงทะเบียนเรียนตั้งแต่เริ่มเรียนปีแรก ทั้งนี้ อาจเป็นรายวิชาเฉพาะสาขาวิชาที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันในศาสตร์พระราชาหลายรายวิชาตลอดหลักสูตรในระดับปริญญาตรี

๖.๓) การจัดหลักสูตรหมวดวิชาเลือกเสรี

ควรจัดให้มีวิชาเลือกเสรีที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชาที่นิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษา ชั้นปีที่ ๑ ทุกสาขาวิชาหรือคณะวิชาสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ ของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมความชอบและความถนัด

๖.๔) การจัดบริบทในห้องเรียนหรือในสถานศึกษา เพื่อการรับรู้ศาสตร์พระราชา

จัดบริบทสร้างวิถีการดำเนินชีวิตในสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างพฤติกรรมของผู้นำในการสืบสานศาสตร์พระราชาตามจุดเน้นของคณะวิชา/สาขาที่นิสิต นักศึกษาเลือกเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา คณาจารย์และนักศึกษาดำเนินกิจกรรมเป็นกิจวัตรประจำวันในมหาวิทยาลัยตามแนวทางศาสตร์พระราชา เป็นศูนย์วิจัยการเรียนรู้และปฏิบัติการสืบสานศาสตร์พระราชาที่เหมาะสมกับบริบทของคณะวิชา/สาขา ตลอดจนภูมิสังคมของมหาวิทยาลัย เพื่อกระตุ้นให้นิสิต นักศึกษา ได้เรียนรู้ในรูปแบบที่เน้นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติตลอดระยะเวลาของการศึกษา เพื่อเลือกวิชาเรียนได้ตรงตามความถนัด ความสนใจ ฝึกการรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น การอยู่ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สังคม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกอนาคต (Soft Skill) ควบคู่กับทักษะในเชิงวิชาการ และงานอาชีพ (Hard Skill) ฝึกสร้างนิสัยการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จัดแหล่งเรียนรู้ จำลองตัวอย่างการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาในสถานศึกษา ให้ผู้เรียนได้สังเกตหรือทดลองปฏิบัติในโอกาสหรือวาระต่าง ๆ ในรอบปีการศึกษา เช่น แหล่งเรียนรู้ สหกรณ์ เกษตรทฤษฎีใหม่ การจัดการน้ำ การปลูกหญ้าแฝก

จัดกิจกรรมค่ายพัฒนาผู้เรียน พัฒนาสังคม โครงงาน โครงการต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชาที่ต้องการเรียนรู้และฝึกนิสัย เช่น โครงการค่ายอาสา พัฒนาสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ ฝึกการออมด้วยสหกรณ์ ฝึกการรักษาป่าไม้ ดิน ด้วยการปลูกต้นไม้ พืชผัก หรือค่ายอาสาพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ

๗) การจัดการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา การศึกษาต่อเนื่องและเรียนรู้ตลอดชีวิต

การศึกษาต่อเนื่องและเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้แบบสร้างความรู้จากการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน และงานอาชีพในครอบครัวหรือท้องถิ่น ร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ในการบ่มเพาะ และหล่อหลอมเด็กเยาวชน และคนไทยให้เป็นคนดี มีคุณธรรม และจริยธรรมอย่างเข้มแข็ง สอดแทรกการพัฒนาตนตามศาสตร์พระราชา

๗.๑) การจัดการเรียนรู้ในมิติของการศึกษานอกระบบ ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง

มีการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาเพิ่มเติมจากหลักสูตรการศึกษานอกระบบ แต่ละระดับส่งเสริมการศึกษาทางเลือกโดยสร้างโอกาสทางการศึกษาต่อเนื่องและเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้คนทุกกลุ่ม ทุกวัยที่มีการออกกลางคันหรือต้องการต่อยอดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มวุฒิการศึกษา ให้เข้าถึงการเรียนรู้ได้ครบทุกคนด้วยแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่หลากหลาย เชื่อมโยงข้อมูล ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้คนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจสามารถจะไปเรียนรู้ในสถานที่จริงได้หากมีความสนใจและความต้องการ ทำให้คนไทยมีแนวโน้มได้รับการศึกษามากขึ้นโดยการเทียบระดับและเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานอาชีพของบุคคลที่เกี่ยวโยงกับศาสตร์พระราชาทุกด้าน ตามบริบทและภูมิสังคมของแต่ละแห่ง เพื่อยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น และพัฒนาศักยภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก พัฒนากำลังแรงงานให้มีความรู้ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตและการบริการบนฐานความรู้และเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

๗.๒) การจัดการเรียนรู้ในมิติของการพัฒนาคน เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

ใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดกิจกรรม จัดกระบวนการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชน ตามบริบทและวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายแบบบูรณาการการทำงานร่วมกัน ตามวิธีทรงงานของพระราชา ใช้กระบวนการทรงงาน หลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติ ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง หรือ GPAS/GPAS 5 Steps ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอด หลักการ และการนำหลักการสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์ ขยายความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ในงานอาชีพในสังคม สิ่งแวดล้อมผ่านโครงงานเรียนรู้รายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงวิธีทรงงานที่เป็นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติไปใช้เพื่อเรียนรู้เชิงวิเคราะห์ วิจัย จากการลงมือปฏิบัติจริง

มุ่งให้ความสำคัญกับศาสตร์พระราชาทุกด้านของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทร-รามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเตรียมคนให้พร้อมรับมือและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ส่งเสริมเรื่องทักษะชีวิตและความเป็นพลเมืองดี ทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีอาชีพ มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัยด้วยกระบวนการขัดเกลาและสร้างเสริมการเรียนรู้ของสถาบันทางสังคม ใช้ศูนย์เรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ หรือภูมิปัญญาของชุมชน บูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และชุมชนท้องถิ่น องค์กรธุรกิจเอกชนดำเนินกิจการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ทำงานเชื่อมโยงกับภาครัฐร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีบทบาทในการบ่มเพาะและหล่อหลอมเด็ก เยาวชน และคนไทยให้เป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเข้มแข็งมากขึ้น สอดแทรกการพัฒนาคนตามศาสตร์พระราชา ให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการฝึกฝนเป็นความคิดสร้างสรรค์ ปลูกฝังการรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น เรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงานและสร้างจิตสำนึกให้คนไทยสร้างความรู้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน สร้างค่านิยมการผลิตและการบริโภคที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มไปสู่การจัดการตนเองและพึ่งตนเองได้อย่างชัดเจน เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่สามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้

๒. ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จ

ศาสตร์พระราชา เป็นศาสตร์แห่งการดำรงชีวิต ที่สามารถบริหารการดำรงชีวิตได้ทุกกลุ่มช่วงวัยและทุกสถานะอาชีพ หากทุกคนเข้าถึงแก่นแท้และนำไปปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง ผลที่ได้รับคือ คุณภาพชีวิตที่มีความสุขทางกายใจอย่างยั่งยืน และที่สำคัญสูงสุด คือ เป็นการสืบสานศาสตร์พระราชาให้คงอยู่กับประเทศไทยได้ตลอดกาล ปัจจุบันวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนไทยเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา โดยเฉพาะโลกแห่งดิจิทัล ทำให้ประชาชนในชาติทุกกลุ่มวัย และทุกสถานะเกิดเจตคติกับการดำเนินชีวิตที่เห็นคุณค่าวัตถุและเงินตราเป็นสิ่งสำคัญจนเกิดปัญหา สร้างความทุกข์ให้กับตนเอง ครอบครัว รวมถึงสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับสังคมและประเทศชาติมากมายตามมาอันส่งผลต่อความสุขที่แท้จริงในการดำเนินชีวิต ซึ่งหาได้ยากที่ประชาชนส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะปรับวิธีคิด ดังนั้น การปลูกฝังเจตคติให้ผู้คนทุกหมู่เหล่าและทุกกลุ่มอายุได้กลับมาใช้ศาสตร์พระราชาในการดำเนินชีวิตหรือการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการพัฒนา

คุณภาพบุคลากรของประเทศให้ปรับเปลี่ยนวิธีคิดสร้างจิตสำนึกจนเกิดเป็นนิสัยถาวรให้ได้ ภาครัฐ รวมถึงทุกฝ่ายจะต้องสร้างแรงจูงใจ เพื่อกระตุ้นให้ทุกฝ่ายเห็นคุณค่าของการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาแล้ว มีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเป็นที่ยอมรับของสังคมทุกภาคส่วน จึงเห็นสมควรที่จะต้องมีสื่อกลางในการนำพาศาสตร์พระราชาขับเคลื่อนไปสู่ประชาชนทุกหมู่เหล่าให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น การพัฒนาหลักสูตรศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจในการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังจากบุคลากรทุกฝ่ายในแต่ละองค์กร ได้ศึกษาเรียนรู้ร่วมกันด้วยการลงมือทำให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความมานะบากบั่นสร้างการยอมรับด้วยผลจากการปฏิบัติการดำเนินงานใด ๆ ต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เข้าถึงข้อมูลอย่างรอบด้านร่วมกันใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละแห่งแต่ละองค์กร ให้นำไปสู่การพัฒนางานต่าง ๆ ในองค์กรอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ระดับห้องเรียนให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพของครูกับผู้เรียนมีความหมายไปสู่การเรียนรู้แท้จริง มิใช่สอนเพียงเพื่อให้รู้จักจดจำหรือพูดตามกันไปตามเนื้อหาที่บอกต่อกันมา แต่ต้องร่วมกันเรียนรู้ ฝึกฝน บ่มเพาะคนในองค์กร รวมไปถึงผู้เรียนให้มีนิสัยพอเพียง มุ่งมั่นทำจริงเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยกระบวนการเรียนรู้ตามวิธีทรงงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีวิธีการดังนี้

๒.๑ ใช้กระบวนการพัฒนาในรูปแบบ Active Learning

ใช้กระบวนการพัฒนาในรูปแบบ Active Learning ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เรียนรู้และปฏิบัติจริงตามศาสตร์พระราชา จากแนวทางการกำหนดหลักสูตรศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนขึ้นนี้จะเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีชีวิตประจำวัน ที่ผู้เรียนในทุกระดับจะต้องศึกษาด้วยการคิดเอง ทดลอง ลงมือปฏิบัติจริง และได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งที่เรียนรู้ในศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ **“ระเบิดจากข้างใน”** เข้าสู่กระบวนการปฏิบัติอย่างไร **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** อย่างแท้จริง

ดังนั้น วิธีการพัฒนาผู้เรียนทุกระดับ จึงต้องปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน คือ เปลี่ยนจากการเรียนรู้แค่เนื้อหา หลักการ ด้วยการท่องจำ เพื่อนำความรู้ไปสอบหรือวัดประเมินผลเพียงอย่างเดียว แต่ควรปรับเปลี่ยนการพัฒนาเพื่อสร้างกระบวนการคิด ออกแบบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อแก้ไขปัญหา สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่จากการลงมือปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะที่นำไปใช้กับชีวิตได้จริง ส่วนครูอาจารย์นอกจากจะเปลี่ยนจากผู้สอนเนื้อหาจากการบอกเล่ามาเป็นผู้อำนวยความสะดวก บริหารจัดการเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการปฏิบัติจริงและเกิดการเรียนรู้ไปด้วย รวมถึงจะต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อคัดกรองผู้เรียนให้ได้ว่าแต่ละคนมีทักษะและศักยภาพด้านใดอย่างไร เพื่อจะได้ส่งเสริมพัฒนาให้ถูกต้องกับศักยภาพของแต่ละคนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active Learning ด้วยการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย ผ่านกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ผ่านการปฏิบัติงานจริงจนเกิดนิสัยรักการทำงานในสิ่งที่ตนเองชอบและถนัด จนนำไปสู่รูปแบบ Interactive Learning คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนมากกว่าการสอน หรือการจัดกระบวนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนแสดงความคิด วิเคราะห์และเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ ดังแผนภาพ

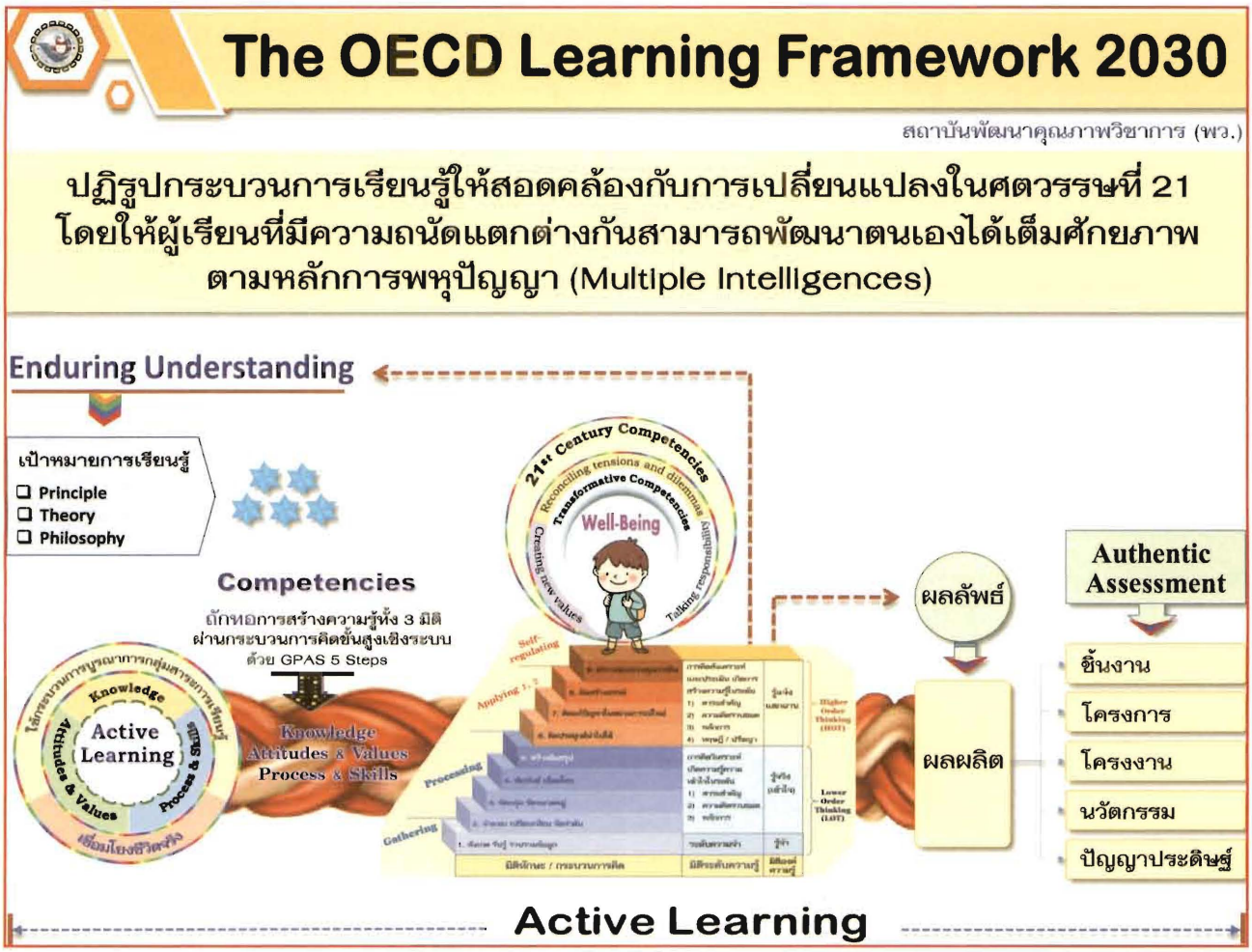

๒.๒ จัดตั้งกองทุนเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา

การที่จะให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจการปลูกฝังส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดจิตสำนึกนำศาสตร์พระราชาไปบริหารจัดการกับการดำเนินชีวิตสู่ความสุขอย่างยั่งยืนได้นั้น จะต้องมีสื่อกลางหรือปัจจัยที่จะช่วยสนับสนุน เอื้ออำนวยในการแก้ปัญหา พัฒนาอาชีพที่ดำเนินการอยู่ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม หรือมีรายได้ที่จะทำให้วิถีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและยั่งยืนบนพื้นฐานความพอเพียง ซึ่งจะทำให้ประชาชนทุกสถานะโดยเฉพาะประชาชนที่ยากจนได้มีที่ยืนในสังคมอย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรี โดยสรุปแนวคิดในการจัดตั้งกองทุนเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชาตามแผนภาพและรายละเอียด ดังต่อไปนี้

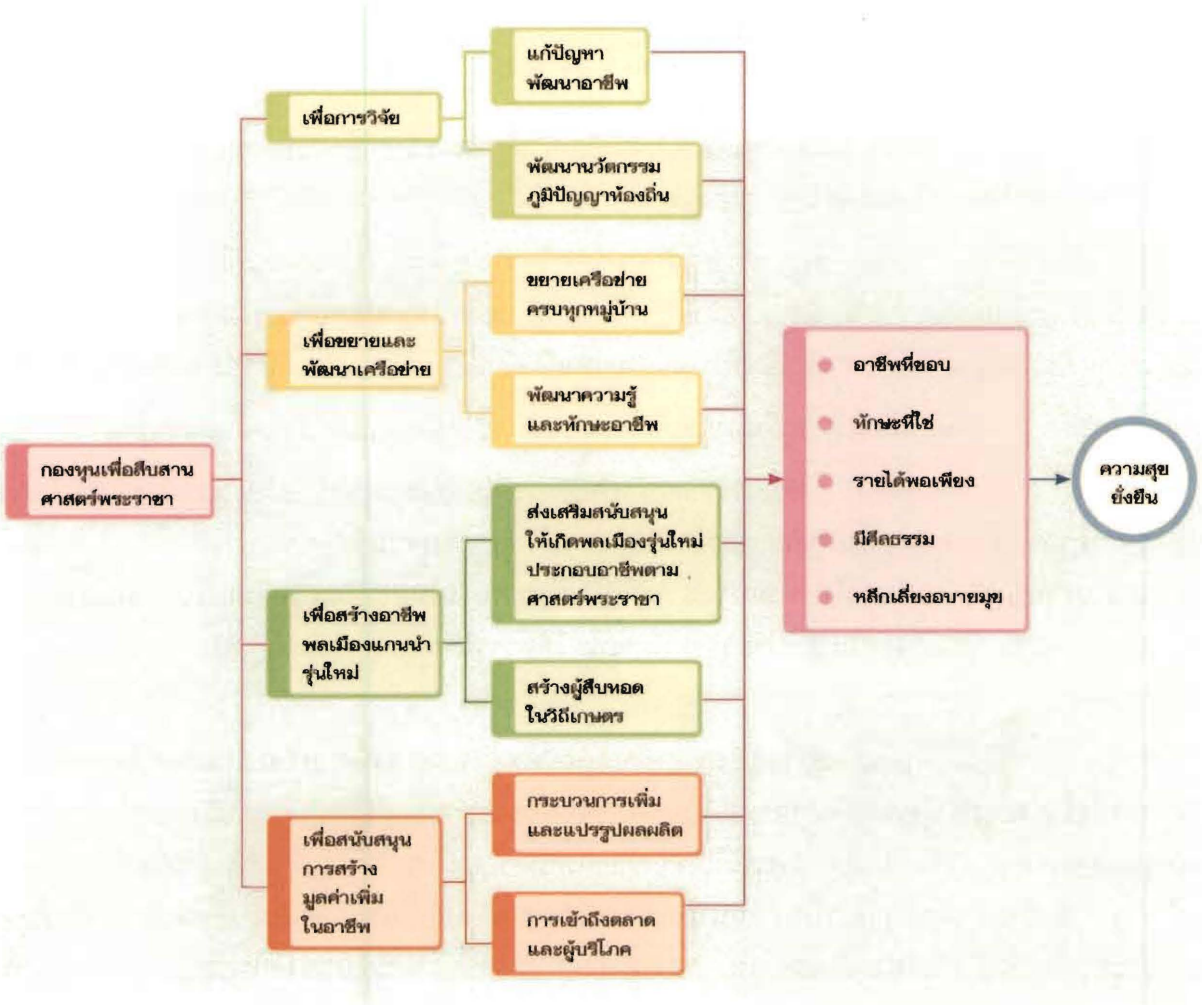

จากแนวคิดดังกล่าว จึงมีข้อเสนอให้จัดตั้งกองทุนเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา โดยแบ่งเป็น ๒ กองทุน ดังนี้

๒.๒.๑ กองทุนเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชาสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นศาสตร์พระราชาสู่การเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตเน้นศาสตร์พระราชาสู่อาชีพ

กองทุนเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชาดังกล่าวนี้ จัดตั้งเพื่อเสริมสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือให้ประชาชนได้ประกอบอาชีพที่ตนเองรัก ศรัทธา มีความชอบ และมีทักษะในการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้ประกอบอาชีพอย่างมีความสุข และเป็นการสืบสานศาสตร์พระราชาให้เกิดความยั่งยืนอยู่ในวิถีชีวิตของประชาชนตลอดไป มีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑) เพื่อสนับสนุนด้านการวิจัย

๑.๑) วิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาอาชีพที่ดำเนินการอยู่ให้เกิดมูลค่าเพิ่มในผลผลิตทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้มากขึ้น

๑.๒) วิจัยและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมที่เหมาะสมกับบริบทในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนนำไปทดลองดำเนินการ เพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และท้องถิ่น

๑.๓) วิจัยและพัฒนานวัตกรรมภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีราคาถูก ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้แรงงาน

๒) เพื่อขยายและพัฒนาเครือข่าย

๒.๑) ขยายเครือข่ายการดำเนินงานตามหลักของศาสตร์พระราชาจากศูนย์ประสานงานฯ โครงการตามแนวทางพระราชดำริฯ รวมถึงจากเครือข่ายภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่ให้ครอบคลุมทุกจังหวัด อำเภอ ตำบล และทุกหมู่บ้านอย่างน้อยหมู่บ้านละ ๑ แห่ง หรือ ๑ ศูนย์

๒.๒) พัฒนาความรู้ทักษะในอาชีพต่าง ๆ ตามบริบทของพื้นที่ให้กับเครือข่ายทุกระดับที่ดำเนินการแล้ว เพื่อให้เครือข่ายสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบนพื้นฐานการทำงานอย่างมีความสุข มีรายได้พอเพียงกับการดำเนินชีวิต จนสามารถเป็นต้นแบบให้คนในท้องถิ่นสามารถดำเนินการต่อไปได้

๓) เพื่อสร้างอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดกับคนรุ่นใหม่

๓.๑) มีโครงการกิจกรรมหรือวิธีการที่จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนรุ่นใหม่ มีความชอบ และศรัทธาในการดำเนินชีวิต และประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อขยายผลไปยังคนรุ่นเดียวกันต่อไป หากประชาชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ชอบและศรัทธาในอาชีพเกษตรกรรมตามความเหมาะสมของพื้นที่ก็จะส่งผลให้ประชาชนมีงานทำ ได้ทำงานที่รักที่ชอบ และเกิดประโยชน์ต่อตนเอง คือ ทุกคนมีความสุข

๓.๒) สร้างผู้สืบทอดในวิถีเกษตร ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์และมีความพร้อมในการเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลก แต่ปัจจุบันประชาชนกลับละถิ่นฐานเปลี่ยนอาชีพ จากการทำเกษตรกรรมไปประกอบอาชีพอื่นแทน ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมา โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ปัจจุบันไม่ให้ความสำคัญกับอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากเป็นอาชีพที่ลำบาก ไม่มีเกียรติ จึงหันไปศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเพื่อหวังประกอบอาชีพอื่นที่ได้ค่าตอบแทนสูงมากกว่าอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาส รวมถึงส่งผลให้เอกลักษณ์ความดีงามในอดีตเปลี่ยนไป จึงมีความจำเป็นที่จะเร่งสร้างทายาทวิถีเกษตรให้สอดคล้องกับความอุดมสมบูรณ์ของประเทศชาติให้คงอยู่ตลอดไป

๔) เพื่อสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มในอาชีพ

๔.๑) สร้างความรู้และทักษะให้กับผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับแนวทางหรือกระบวนการที่จะแปรรูปผลผลิตให้เกิดมูลค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น ผู้ประกอบอาชีพของคนไทยโดยเฉพาะอาชีพด้านการเกษตรมุ่งเน้นแต่การผลิตวัตถุดิบอย่างเดียว แต่การกำหนดราคาของวัตถุดิบเกิดจากพ่อค้าคนกลาง ทำให้ไม่เกิดความคุ้มค่ากับแรงงานต้นทุน และเกิดความท้อแท้กับการประกอบอาชีพดังกล่าว การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพรู้จักการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบที่ผลิตได้ โดยนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ตามที่ตลาดและผู้บริโภคต้องการ จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางอีกต่อไป อาชีพเกษตรกรรมจะกลายเป็นอาชีพที่มีรายได้เพียงพอกับการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐานทำให้ครอบครัวเกิดความแตกแยกกันเช่นในปัจจุบัน

๔.๒) ต้องสร้างการตลาดและการเข้าถึงผู้บริโภคด้วยตนเอง โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ด้วยวิธีการรวมกลุ่มด้านการตลาดเป็นชมรม สมาคม สหกรณ์หรือเป็นรายบุคคล โดยปัจจุบันเปิดกว้างมาก สามารถค้าขายผ่านสื่อออนไลน์ได้ หากประชาชนเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาวิธีการเข้าถึงวิธีการค้าขายได้หลากหลายรูปแบบแล้ว จะทำให้สร้างผลิตภัณฑ์ได้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและตลาด ทำให้ประชาชนหันกลับมาสนใจอาชีพเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น

๒.๒.๒ กองทุนโครงการเกษตรพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียน

การดำเนินโครงการเกษตรพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียนให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา ในอดีตที่ผ่านมาโรงเรียนจะได้งบประมาณในจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอต่อการจัดหาวัตถุดิบ หรือดำเนินการให้มีอาหารกลางวัน เพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอย่างเพียงพอ รวมถึงมีคุณค่าทางโภชนาการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยโรงเรียนส่วนใหญ่จะแก้ปัญหาด้วยวิธีการจัดทำเกษตรภายในโรงเรียน ด้วยการให้นักเรียนปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ทำให้มีวัตถุดิบที่จะนำมาประกอบอาหารในแต่ละวันอย่างเพียงพอ รวมถึงทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้รับประทานอาหารกลางวันฟรี นอกจากประโยชน์ดังกล่าวแล้ว ยังส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยใช้กิจกรรมเกษตรเป็นสื่อบูรณาการให้เกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ รวมถึงทักษะในการประกอบอาชีพในอนาคตด้านเกษตรกรรมได้อย่างดี โดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับกองทุนโครงการเกษตรพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามแผนภาพและรายละเอียดดังต่อไปนี้

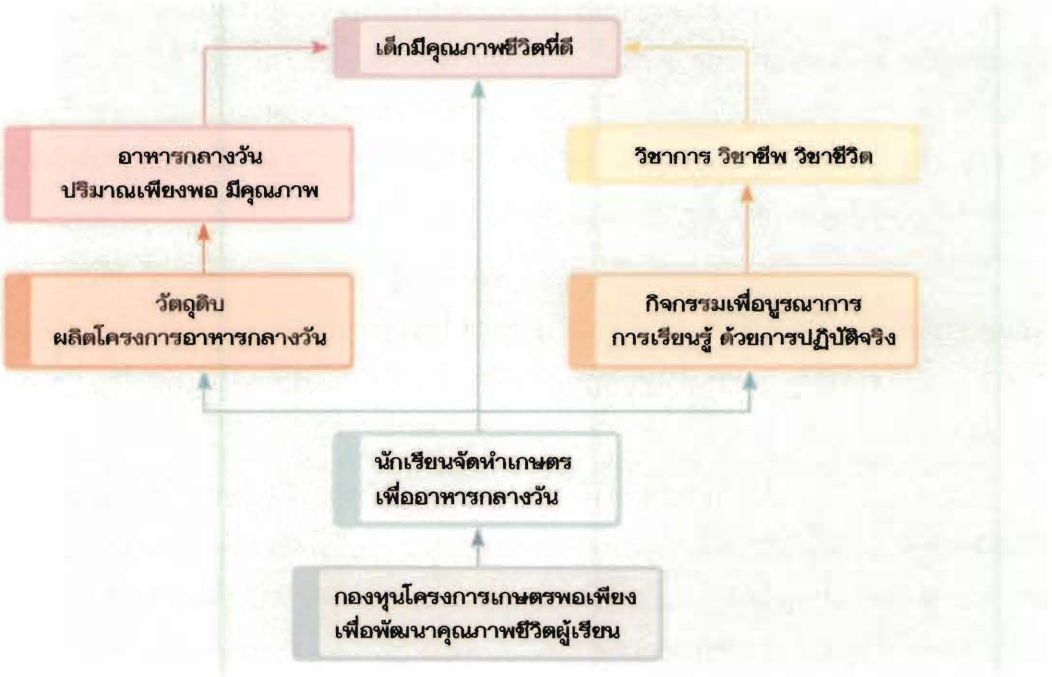

วัตถุประสงค์ มีดังนี้

๑) เพื่อให้นักเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทุกคนมีอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการรับประทานอย่างเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายต่อเนื่องทุกวัน

๒) เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและเกิดความภาคภูมิใจกับการสร้างผลผลิตที่จะนำมาประกอบอาหาร เพื่อรับประทานเองภายในโรงเรียน

๓) เพื่อให้โรงเรียนใช้โครงการดังกล่าวเป็นสื่อบูรณาการให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีวิต

๔) เพื่อส่งเสริมปลูกฝังให้นักเรียน ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของศาสตร์พระราชา และร่วมกันดำเนินการสืบสานปฏิบัติจริงจนกลายเป็นวิถีชีวิตประจำวัน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนโครงการเกษตรพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียน

๑) การดำเนินการกองทุนโครงการเกษตรพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียน

๑.๑) โครงการอาหารกลางวันจะมีวัตถุดิบหมุนเวียนในการจัดทำอาหารกลางวันอย่างเพียงพอต่อการบริการอาหารกลางวันให้กับนักเรียนทุกคน ทุกวัน

๑.๒) นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันในปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายทุกคน ทุกวัน

๑.๓) นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและปลอดสารพิษ

๒) ด้านความรู้และทักษะชีวิต จากการที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจะทำให้กิจกรรมเกษตรภายในโรงเรียนกลายเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับนักเรียนได้เรียนรู้ และเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการฝึกทักษะและคุณลักษณะ ดังนี้

๒.๑) ด้านวิชาการ จากโครงการเกษตรที่นักเรียนได้ร่วมประยุกต์ใช้วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งแวดล้อม จนกลายเป็นแนวทางที่สามารถนำไปบูรณาการให้เกิดองค์ความรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาผ่านกระบวนการปฏิบัติจริง ส่งผลให้เด็กเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงในเชิงรุก Active Learning เป็นการ **"ระเบิดจากข้างใน"** ให้ผู้เรียน **"เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"** สรุปความรู้เป็นหลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติได้ด้วยตนเองตามศาสตร์พระราชาอย่างแท้จริง

๒.๒) ด้านวิชาชีพ จากการลงมือปฏิบัติด้านการเกษตร เมื่อได้เรียนรู้จนเกิดความเข้าใจจึงจะเกิดความเชื่อมั่นว่าการทำเกษตรมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตของประชากรโลกและส่งผลให้ประเทศไทยเกิดความมั่นคง มั่งคั่งทางด้านอาหาร ทำให้นักเรียนเกิดทักษะในการทำการเกษตร ค้นพบศักยภาพที่มีอยู่เพื่อนำความรู้ไปเป็นฐานในการประกอบอาชีพ

๒.๓) ด้านวิชาชีวิต จากการดำเนินชีวิตตามวิถีชุมชน วิถีเกษตรเป็นวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่ควบคู่กันมา ด้วยความพร้อมทางด้านทรัพยากรและระบบนิเวศวิทยาจนได้สมญานามว่า **"เป็นอู่ข้าว อู่น้ำของโลก"** ประชาชนส่วนใหญ่ จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนมีความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมน้อยลง ทำให้ขาดผู้ผลิตทางด้านอาหาร จึงส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจตามมา ดังนั้น การส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความชอบ ศรัทธา และเห็นคุณค่าในการสร้างผลผลิตทางด้านอาหาร จึงส่งผลให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัยในการปฏิบัติงาน สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองได้

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความเห็นว่า ควรนำเงินกองทุนจากพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๕ มาปรับใช้เป็น **"กองทุนเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา"**

ความจำเป็นที่ต้องดำเนินการกองทุนเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา

จากการดำเนินการทั้ง ๒ ส่วน ด้วยงบประมาณจำกัด เป็นการประมูลหาผู้รับจ้างทำอาหารกลางวันหรือโรงเรียนดำเนินการเองในแต่ละพื้นที่ จึงส่งผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพของอาหารที่นักเรียนแต่ละคนจะได้รับไม่เพียงพอ ประกอบกับโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมทางการเกษตรภายในโรงเรียนเฉกเช่นในอดีตที่ผ่านมา แม้ปัจจุบันกระทรวงการคลังจะเพิ่มรายหัวให้กับโครงการอาหารกลางวันจากเดิม จำนวน ๑๓ บาท เป็นจำนวน ๒๐ บาทต่อคนต่อวัน แต่ด้วยสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดหาอาหารกลางวันให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอกับความต้องการของร่างกายนักเรียน

ทั้งนี้ จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความเห็นว่า เพื่อให้การจัดตั้งกองทุนเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชาเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีวิต จึงควรนำดอกผลจากการจัดตั้งกองทุนดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการผลิตอาหารกลางวันและสืบสานศาสตร์พระราชาให้เกิดประสิทธิภาพแก่เยาวชนสืบไป

๒.๓ การสร้างเครือข่ายแกนนำ

ด้วยศาสตร์พระราชาเป็นศาสตร์แห่งการดำเนินชีวิต ทั้งศาสตร์ที่ว่าด้วยศาสตร์แห่งการประพฤติ ศาสตร์แห่งการครองตน และศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกันผ่านองค์ความรู้ ๘ เป้าหมาย และ ๒๗ วิธีการทรงงาน เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มช่วงวัยเข้าถึงและสืบสานศาสตร์พระราชาตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี-ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๑๐) **“เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา และมีงานทำ”** ซึ่งจะทำให้ประชาชนดำเนินชีวิตที่มีความสุขได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

การถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยเข้าใจ เข้าถึงการพัฒนาตามศาสตร์พระราชาได้นั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือเกื้อกูลให้เกิดการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะวิถีการดำเนินชีวิต

ในการสร้างเครือข่ายแกนนำที่รู้ลึก รู้จริง เข้าใจ สามารถปฏิบัติได้เห็นผลเป็นรูปธรรม ในหลักการศาสตร์พระราชา เพื่อขยายผลสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นในทุกระดับตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ไปจนถึงหมู่บ้าน ทำให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้คนจำนวนมากในการสืบสานศาสตร์พระราชาทั่วทั้งประเทศ ทั้งแผ่นดิน และพร้อมขยายผลให้ผู้คนในพื้นที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางศาสตร์พระราชาเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก

วิธีดำเนินการ

๑) ให้ศูนย์การศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีอยู่ใน ๔ ภูมิภาค จำนวน ๖ ศูนย์ ซึ่งดำเนินโครงการกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ เป็นหน่วยเผยแพร่องค์ความรู้และทักษะปฏิบัติจริงในสาขาอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ตามความต้องการ และความสนใจของเครือข่ายในระดับจังหวัดใกล้เคียง

๒) แกนนำระดับจังหวัดร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สามารถนำศาสตร์พระราชามาดำเนินชีวิตได้ประสบผลสำเร็จร่วมกันเป็นแกนนำขยายผลให้เครือข่ายระดับอำเภอ

๓) แกนนำระดับอำเภอร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน เป็นแกนนำขยายผลสู่ระดับตำบลและหมู่บ้าน

๔) แกนนำทุกระดับมีการติดตาม ช่วยแก้ปัญหา และพัฒนาวิธีการดำเนินการทั้งการผลิต การแปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม การหาตลาด และการสร้างเครือข่ายสู่ประชาชนมากยิ่งขึ้น

๕) งบประมาณในการสร้างเครือข่ายแกนนำ ใช้งบประมาณจากกองทุนเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการขับเคลื่อนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

๖) ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นชุมนุม ชมรม หรือสหกรณ์ที่เป็นศูนย์กลางความรู้ค้าขาย และเป็นแหล่งรวมผลประโยชน์ร่วมกัน

๒.๔ จัดตั้งสำนักงานกองทุนขับเคลื่อนศาสตร์พระราชา

สำนักงานที่จัดตั้งกองทุนนี้จะดำเนินงานลักษณะเดียวกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) หรือสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่ ดังนี้

๑) บริหารกองทุนเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

๒) ช่วยส่งเสริมเครือข่ายในทุกระดับ ทั้งด้านความรู้ กระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ รวมถึงเป็นสื่อกลาง

๓) เป็นหน่วยงานกลางที่ดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้ งานวิเคราะห์วิจัย ปัญหาและแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินการของเครือข่ายและประชาชน

๔) เป็นหน่วยงานกลางที่จะประสานงานในการจดลิขสิทธิ์นวัตกรรมภูมิปัญญาชาวบ้านที่คิดค้นขึ้น

๕) เป็นหน่วยงานกลางการประสานงานและบูรณาการในการบริหารจัดการศาสตร์พระราชาแต่ละกระทรวงให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

๒.๕ กำหนดเงื่อนไขพิเศษ เพื่อสร้างแรงจูงใจการสืบสานศาสตร์พระราชา

การกำหนดเงื่อนไขพิเศษ เพื่อกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจว่าผู้ที่เป็นแกนนำเครือข่าย หรือผู้ที่ปฏิบัติจริงตามศาสตร์พระราชาจนเห็นผลเป็นรูปธรรมจะต้องได้รับสิทธิพิเศษ เพื่อให้บุคคลข้างต้นได้รับเกียรติศักดิ์ศรีในสังคม และทำให้ศาสตร์พระราชาเกิดคุณค่าในจิตสำนึกของประชาชนอย่างถาวร โดยการกำหนดเงื่อนไขสร้างแรงจูงใจให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งสำนักงานกองทุนขับเคลื่อนศาสตร์พระราชาขึ้นใหม่ อาทิ

- สิทธิพิเศษในการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
- สิทธิพิเศษในการสมัครเข้าทำงานทั้งในหน่วยงานราชการและเอกชน
- สิทธิพิเศษในการเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือเลื่อนตำแหน่ง
- การยกย่องเกียรติและศักดิ์ศรีในสังคมให้เป็นที่ชื่นชมยอมรับกับทุกฝ่าย
- การลดภาษีให้กับผู้สนับสนุนในการดำเนินงานสืบสานศาสตร์พระราชา
- ฯลฯ

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารทางวิชาการ

คณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติ ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ รวบรวมกฎหมายที่สนับสนุนในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (๒๕๖๐). ศาสตร์ของพระราชา : ผู้นำโลกในการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมกฎหมายสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร. บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

คณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๖๐). การขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา เพื่อการปฏิรูปประเทศ ของคณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๖๑). รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน. สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).

ยุทธศาสตร์ นโยบายและแผน

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก, ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. คณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๖๐.

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ณ หอประชุมใหญ่ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน). https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/21750.

นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓ (โดยนายณัฏฐพล ทีปสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ). http://www.sp2.go.th/sp2/images/meeting/2563/1/001.pdf.

กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและประกาศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓.

ข้อบังคับวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

คำสั่งคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

คำสั่งคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา
ที่ ๖ /๒๕๖๒
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

ด้วยคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๙) คือ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบของชาติ แต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ การให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชน โดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึง เน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทยบนพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงได้ตระหนักและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติไว้เป็นจำนวนมาก จะยังคงอยู่ในวิถีชีวิตและจิตใจของคนไทยสืบไป สมดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการสืบสานศาสตร์พระราชาและการพัฒนาคนในประเทศ “เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา และมีงานทำ” โดยสมควรที่จะน้อมนำศาสตร์ต่าง ๆ ที่ได้พระราชทานไว้มาศึกษารวบรวมเพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอันจะนำไปเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาต่อไป

ดังนั้น เพื่อเป็นการสืบสานพระราชปณิธานและน้อมนำศาสตร์พระราชามาศึกษารวบรวมเพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา จึงเห็นสมควรตั้งคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

<u>ที่ปรึกษาคณะทำงาน</u>

๑. พลเอก จีระศักดิ์ ชมประสพ	ประธานที่ปรึกษา
๒. พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์	ที่ปรึกษา
๓. พลอากาศเอก จิรวัฒน์ มูลศาสตร์	ที่ปรึกษา

คณะทำงาน...

<u>คณะทำงาน</u>

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะทำงาน
๒. นายออน กาจกระโทก	รองประธานคณะทำงาน คนที่หนึ่ง
๓. นายเฉลา พวงมาลัย	รองประธานคณะทำงาน คนที่สอง
๔. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร	รองประธานคณะทำงาน คนที่สาม
๕. นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา	รองประธานคณะทำงาน คนที่สี่
๖. นายทรงเดช เสมอคำ	คณะทำงาน
๗. พลอากาศเอก ชูชาติ บุญชัย	คณะทำงาน
๘. นายบูรพาทิศ พลอยสุวรรณ์	คณะทำงาน
๙. นายศักดิ์สิน โรจน์สราญรมย์	คณะทำงาน
๑๐. นายกลิ่น สระทองเนียม	คณะทำงาน
๑๑. นางกฤษฎาภรณ์ รุจิธำรงกุล	คณะทำงาน
๑๒. นายถนัด บุญชัย	คณะทำงาน
๑๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นครินทร์ พริบไหว	คณะทำงาน
๑๔. นางนันทนา ชวศิริกุลชล	คณะทำงาน
๑๕. นายสำรวย ผ่องใส	คณะทำงาน
๑๖. นางสาวศิริ รุ่งภัทรเศวต	คณะทำงาน
๑๗. นายสุพล ชมจุมจัง	คณะทำงาน
๑๘. นางสาวกนกพร พันธ์ดงยาง	คณะทำงาน
๑๙. นางสาวธิดา กลิ่นกลบ	คณะทำงานและเลขานุการ
๒๐. นางสาวเบญญา สุขวัฒน์ธนิกกุล	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะทำงานมีหน้าที่ ดังนี้

๑. พิจารณาศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

๒. พิจารณาศึกษาแนวทางการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพื่อน้อมนำองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานไว้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมาธิการมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๒

(นายตวง อันทะไชย)
ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

คำสั่งคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา
ที่ ๒๕ / ๒๕๖๒
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา
และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

ตามที่คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้มีคำสั่งที่ ๖/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๒ แต่งตั้งคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน โดยให้คณะทำงานทำหน้าที่พิจารณาศึกษา และรวบรวมองค์ความรู้ ตลอดจนแนวทางการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพื่อน้อมนำองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานไว้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดังนั้น เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของคณะทำงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดความคล่องตัวมากขึ้น คณะกรรมาธิการจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษาและการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

ที่ปรึกษาคณะทำงาน

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานที่ปรึกษา
๒. นายออน กาจกระโทก	ที่ปรึกษา
๓. นายเฉลา พวงมาลัย	ที่ปรึกษา
๔. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร	ที่ปรึกษา
๕. นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา	ที่ปรึกษา
๖. นายทรงเดช เสมอคำ	ที่ปรึกษา

คณะทำงาน

๑. นายศักดิ์สิน โรจน์สราญรมย์	ประธานคณะทำงาน
๒. นายบูรพาทิศ พลอยสุวรรณ์	รองประธานคณะทำงาน
๓. พลอากาศเอก ชูชาติ บุญชัย	คณะทำงาน
๔. นายกลิ่น สระทองเนียม	คณะทำงาน
๕. นางนันทนา ชวศิริกุลฑล	คณะทำงาน
๖. นายสมควร วรสันต์	คณะทำงาน
๗. นายศักดิ์สิน ช่องดารากุล	คณะทำงาน
๘. นายทองสุข รวยสูงเนิน	คณะทำงาน
๙. นางนารี คูหาเรืองรอง	คณะทำงาน
๑๐. นางสาวธิดา กลิ่นกลบ	คณะทำงานและเลขานุการ

ให้คณะทำงาน...

ให้คณะทำงานมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. ศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทร มหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

๒. ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพื่อน้อมนำองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้พระราชทานไว้ไปสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓. สนับสนุนและยกระดับรายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) อันนำไปสู่การกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

๔. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมาธิการมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๒

(นายตวง อันทะไชย)
ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

ภาคผนวก ข.

สรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงาน
"การปฏิรูปการศึกษา และการจัดหลักสูตร
และกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน"

สรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ

การปฏิรูปการศึกษาและการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

ของคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
ในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา เมื่อวันศุกร์ที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

ณ จังหวัดนครราชสีมา

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา นำโดย **นายตวง อันทะไชย** ประธานคณะกรรมาธิการ **พลเอก สสิน ทองภักดี** กรรมาธิการ และ**พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์** สมาชิกวุฒิสภา พร้อมด้วยที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมาธิการ และคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้เดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ **“การปฏิรูปการศึกษาและการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” เมื่อวันศุกร์ที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ณ จังหวัดนครราชสีมา**

การประชุมรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

เมื่อวันศุกร์ที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เวลา ๐๙.๐๐-๑๓.๐๐ นาฬิกา ณ โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา และคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ประชุมรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการจัดโครงการอาหารกลางวันตามศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน โดยมี**นายกิตติพงศ์ โด่งพิมาย** ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๓ กล่าวต้อนรับ รวมทั้งมีคณะผู้บริหารและนักวิชาการที่มีประสบการณ์ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อาทิ **นายถนัด บรรลือ** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) **นายสายัณห์ คอกขุนทด** ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโคกสระน้อย และ**นายสมัคร ฉัตรรัตนวารี** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพนาหนองหิน สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) จังหวัดนครราชสีมา

นายถนัด บรรลือ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) และคณะได้ให้ข้อมูลว่า

ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๓ ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และคอยกำกับดูแลการให้บริการด้านการศึกษาครอบคลุม ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอปักธงชัย อำเภอครบุรี อำเภอเสิงสาง และอำเภอวังน้ำเขียว ซึ่งประกอบด้วยสถานศึกษาทั้งหมด ๑๓๘ แห่ง ผู้บริหารจำนวนกว่า ๒,๐๐๐ คน และนักเรียนอีกจำนวนกว่า ๓๐,๐๐๐ คน แต่ด้วยโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๓ เป็นสถานศึกษาที่นอกจากจะเน้นทำการศึกษาเรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสานตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็นสถานศึกษาต้นแบบของอำเภอครบุรี และจังหวัดนครราชสีมา เพราะนอกจากจะเปิดทำการเรียนการสอนภาคปกติแล้ว สถานศึกษาแห่งนี้ยังได้สร้างศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามรอยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ไว้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ที่หมู่ ๑๒ ตำบลจระเข้หิน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๒ ไร่ ๙ งาน เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๑ ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีผู้บริหารจำนวน ๑ คน ข้าราชการครูจำนวน ๑๑ คน นักเรียนทั้งหมดจำนวน ๑๑๒ คน แบ่งออกเป็นกลุ่มนักเรียนที่ได้รับประทานอาหารกลางวันจำนวน ๙๒ คน มีการดำเนินงานและขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติจากแหล่งต้นน้ำ ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่นของชุมชน หมู่บ้าน และโรงเรียนในพื้นที่อำเภอโชคชัย อำเภอครบุรี จึงใช้เป็นแหล่งถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และเรียนรู้นอกห้องเรียน ตลอดจนยังเป็นการปลูกจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่เยาวชนในชุมชน โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ได้พระราชทาน เพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต และหลักปฏิบัติตนให้แก่ประชาชนในทุกระดับ ทุกสาขาวิชาชีพมาโดยตลอด เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ทรงห่วงใยต่อสถานการณ์และปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

ด้วยเหตุนี้ทางโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) จึงได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) มาปรับพัฒนาและสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่อย่างจริงจัง ภายในบริเวณหน้าโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) ด้วยพื้นที่ ๒ ไร่ โดยเริ่มขุดสระและจัดทำโรงเรือนเป็นแหล่งเรียนรู้ครบวงจร เช่น การปลูกหญ้าแฝก การปลูกพืชแบบผสมผสาน การปลูกผักหวานป่า การปลูกเห็ดนางฟ้า เรือนเพาะชำ โรงสีข้าว การเลี้ยงปลาในบ่อดิน การเลี้ยงปลาดุกในกระชัง การสูบน้ำบาดาลด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ การปั่นจักรยานน้ำ การเลี้ยงไก่การเลี้ยงกบแบบธรรมชาติ การเผาถ่าน และการใช้ประโยชน์จากน้ำ ***"น้ำคือชีวิต"*** เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแหล่งอาหารกลางวันของนักเรียนมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ เนื่องจากนักเรียนเหล่านี้เคยอยู่ในภาวะทุพโภชนาการ คือ มีน้ำหนักร่างกายมาก หรือมีภาวะอ้วน ดังนั้น การที่นักเรียนชื่นชอบรับประทานอาหารที่ให้พลังงานสูง (แคลอรี) แต่มีการรับประทานอาหารประเภทอื่นน้อยลง ก็จะส่งผลให้นักเรียนมีการเจริญเติบโตที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์กระทรวงสาธารณสุขกำหนด จึงเป็นสาเหตุหลักให้พฤติกรรมนักเรียนปรับเปลี่ยนไปโดยง่าย เช่น มีอารมณ์ฉุนเฉียวผิดปกติ ขี้เกียจ หรือวิตกกังวล

รายการเมนูอาหารรายสัปดาห์
โรงเรียนบ้านคลองยาง(มูลบนอุปถัมภ์)
ด้วยระบบแนะนำสำหรับอาหารสำหรับโรงเรียน Thai School Lunch

วัน	เมนูอาหาร	ของหวาน/ผลไม้	พลังงาน (กิโลแคลอรี่)
จันทร์	แกงเผ็ดกะทิไก่ฟักทอง	นมพาสเจอร์ไรส์รสจืด	546.6
อังคาร	ผัดวุ้นเส้น	แตงโม นมพาสเจอร์ไรส์รสจืด	535.9
พุธ	ผัดพริกถั่วฝักยาวใส่หมู	นมพาสเจอร์ไรส์รสจืด	545.7
พฤหัสบดี	ต้มข่าไก่	นมพาสเจอร์ไรส์รสจืด	511.0
ศุกร์	แกงจืดผักเขียวน่องไก่ใส่เต้าผัดฟักทอง	สาคูเปียกข้าวโพด นมพาสเจอร์ไรส์รสจืด	778.7

ดังนั้น โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) ได้พิจารณาส่งครูและบุคลากรทางการศึกษาไปเข้ารับการอบรมโปรแกรม Thai School Lunch เป็นระบบที่ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) และสถาบันโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกันพัฒนาขึ้น เพื่อให้โรงเรียนทั่วประเทศจัดสำรับอาหารกลางวันให้แก่นักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ โดยระบบนี้เปิดให้บริการตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เพื่อช่วยวิเคราะห์ปริมาณ ประมวลผลสารอาหาร และแสดงผลเป็นเมนูมื้อกลางวันได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมแบบอัตโนมัติ เช่น

๑. อาหารกลุ่มข้าว หรือแป้ง (ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวโพด เผือก มัน ขนมปัง ก๋วยเตี๋ยว) ให้สารอาหารหลัก คือ คาร์โบไฮเดรต แต่ข้าวกล้องจะมีวิตามินบี ๑ และใยอาหารมากกว่าข้าวขัดขาว

๒. อาหารกลุ่มเนื้อสัตว์ ให้สารอาหารโปรตีนเป็นหลักพร้อมกับให้ไขมัน แต่ก็มีวิตามินและแร่ธาตุต่าง ๆ มากน้อยต่างกัน เช่น ตับสัตว์ให้วิตามินเอมากกว่าไข่ เลือดและตับอ่อนให้ธาตุเหล็กมากกว่าส่วนอื่นของสัตว์

เด็กหญิงบูนึง เสือ	2	5.42	16.00	107.0	น้ำหนักตามเกณฑ์	ส่วนสูงตามเกณฑ์	สมส่วน
เด็กชายวิศรุต เงินเดิม	1	6.50	18.00	110.0	น้ำหนักตามเกณฑ์	ค่อนข้างเตี้ย	สมส่วน
เด็กชายเมธิส กันสำโรง	1	5.92	21.00	116.7	น้ำหนักตามเกณฑ์	ส่วนสูงตามเกณฑ์	สมส่วน
เด็กชายอภินันธ์ วรธงไชย	1	6.00	19.00	110.5	น้ำหนักตามเกณฑ์	ส่วนสูงตามเกณฑ์	สมส่วน
เด็กชายปิยวัฒน์ แช่มน้อย	1	6.17	19.00	112.7	น้ำหนักตามเกณฑ์	ส่วนสูงตามเกณฑ์	สมส่วน
เด็กชายณัฐกรณ์ สวงกระโทก	1	5.58	14.00	103.7	น้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์	ค่อนข้างเตี้ย	ค่อนข้างผอม
เด็กหญิงดานะเดะ วงษ์อินทร์	2	6.33	23.00	123.4	น้ำหนักตามเกณฑ์	ค่อนข้างสูง	สมส่วน
เด็กหญิงวิพรรษา บัลลังสำโรง	2	6.33	20.00	121.0	น้ำหนักตามเกณฑ์	ส่วนสูงตามเกณฑ์	สมส่วน
เด็กหญิงอุบลวรรณ ดวงดี	2	5.92	23.00	115.5	น้ำหนักตามเกณฑ์	ส่วนสูงตามเกณฑ์	สมส่วน
เด็กหญิงจันจิรา จะไปครบุรี	2	6.25	33.00	121.3	น้ำหนักมากกว่าเกณฑ์	ส่วนสูงตามเกณฑ์	อ้วน

ประกอบกับโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) จะเน้นนำวัตถุดิบที่นักเรียนร่วมกันผลิตขึ้นมาประกอบเป็นอาหารกลางวัน และแบ่งบางส่วนไว้เป็นอาหารเช้าให้กับนักเรียนบ้านไกล จึงทำให้สถานศึกษามั่นใจถึงคุณภาพอาหารว่า มีความปลอดภัย และหลังจากที่ใช้โปรแกรม Thai School Lunch ก็สามารถช่วยลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการให้กับนักเรียนในสถานศึกษาได้ถึงร้อยละ ๓๕ ส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดีมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้รับจะช่วยให้เกิดการหมุนเวียนของงบประมาณ ตั้งแต่กระบวนการใช้จ่ายเงิน หรือการซื้อวัตถุดิบได้อย่างครบวงจร เหตุเพราะ ๑) โรงเรียนสามารถบริหารจัดการอาหารกลางวันให้แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดเวลาและภาระในการคิด คำนวณ พร้อมทั้งจัดสำรับอาหารกลางวันให้มีความหลากหลายบนพื้นฐานคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสมต่อช่วงวัย ๒) ช่วยประมาณการค่าใช้จ่ายและวัตถุดิบล่วงหน้าได้ และ ๓) เป็นเครื่องมือสำหรับติดตามคุณภาพอาหารกลางวันของโรงเรียนได้ทั่วประเทศอีกด้วย นอกจากนี้ ทางโรงเรียนยังสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับชุมชนในพื้นที่ เพื่อร่วมกันวางแผนเพาะปลูก หรือผลิตวัตถุดิบป้อนเข้าสู่โรงเรียนได้อย่างเหมาะสม จึงจะส่งผลให้นักเรียนทุกคนได้รับสารอาหารที่ครบถ้วนตามหลักโภชนาการมาโดยตลอด

แผนภูมิแสดงปัญหาภาวะโภชนาการ ปีการศึกษา ๒๕๖๐

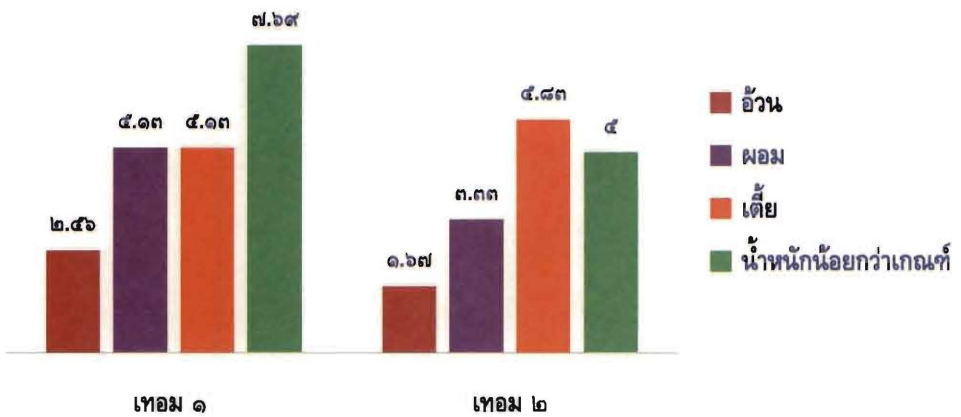

ผนวกกับโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) เป็นสถานศึกษาต้นแบบของอำเภอครบุรี และจังหวัดนครราชสีมา ที่สร้างศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ไว้อย่างสมบูรณ์นี้ จึงได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ เป็นจำนวนมากอาทิ

๑. โครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) เป็นสถานศึกษาต้นแบบของอำเภอครบุรี และจังหวัดนครราชสีมา ที่สร้างศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) มาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓

๒. โครงการธารน้ำใจอีสานเขียวสู่อาหารกลางวัน

ได้เริ่มการดำเนินโครงการบริเวณใต้เขื่อนลำมูลบนตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา เพื่อใช้พื้นที่ส่งเสริมการปลูกข้าวให้แก่นักเรียนไว้รับประทานเป็นอาหารกลางวันอย่างเพียงพอ จำนวนประมาณ ๓ ไร่

๓. โครงการอาหารกลางวันหลวงพ่อคูณ ปริสุทฺโธ

ตามที่หลวงพ่อคูณ ปริสุทฺโธได้มอบทรัพย์สินเพื่อช่วยเหลือสาธารณประโยชน์ ทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข ศาสนา สังคมและชุมชน รวมทั้งทุนการศึกษาและอาหารกลางวัน โดยปัจจุบันดำเนินการแล้วถึง ๙ กองทุน อาทิ กองทุนอาหารกลางวันหลวงพ่อคูณ ปริสุทฺโธ เริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๔๒ ด้วยเงินจำนวน ๔๐ ล้านบาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันอย่างพอเพียง ถูกต้องตามหลักโภชนาการ โดยนำดอกเบี้ยมอบให้โรงเรียนทุกแห่งในเขตอำเภอด่านขุนทด และอำเภอเทพารักษ์ รวมถึงโรงเรียนในจังหวัดนครราชสีมาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการดังกล่าวด้วยแล้ว เช่น โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) ได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการอาหารกลางวันหลวงพ่อคูณ ปริสุทฺโธ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณให้เป็นรายเดือน ประมาณเดือนละ ๒๔,๐๐๐ บาท เพื่อจัดสรรอาหารกลางวันให้แก่นักเรียนทุกคน ต้องได้รับประทานด้วยปริมาณที่เพียงพอและถูกต้องตามหลักโภชนาการ ประกอบกับปัจจุบันโรงเรียนเน้นทำการศึกษาเรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสานตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ตั้งแต่กระบวนการทำการเกษตร ปศุสัตว์และประมง พร้อมทั้งฝึกทักษะการบริหารจัดการที่ดีผ่านการจัดทำบัญชีในกิจกรรมทางการเกษตร และฝึกสอนให้นักเรียนมีการจัดทำบัญชีต้นกล้าเศรษฐกิจพอเพียงกับสหกรณ์นครราชสีมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) จึงพิจารณาแบ่งเงินที่ได้รับจากโครงการดังกล่าวไปลงทุนกับการปลูกเห็ดนางฟ้า จำนวน ๓,๐๐๐ บาท แล้วนำกำไรจากการจำหน่ายผลผลิต สะสมเข้าบัญชีธนาคารออมสิน กับโครงการดังกล่าวมาโดยตลอด

๔. โครงการซีพีเอฟ อิ่ม สุข ปลูกอนาคต

ด้วยบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) ตระหนักถึง “การขับเคลื่อนอนาคตเด็กและเยาวชนไทยต้องมีโภชนาการที่ดี” เป็นฐานสำคัญของพัฒนาการและการเจริญเติบโตในทุกด้านของนักเรียน จึงดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชนแล้วพบว่า ปัญหางบประมาณที่จำกัดของโครงการอาหารกลางวันโรงเรียน จนเกิดปัญหานักเรียนขาดสารอาหารรองและใยอาหาร “โครงการซีพีเอฟ อิ่ม สุข ปลูกอนาคต” จึงได้มีแนวคิดต่อยอดสร้างโภชนาการที่ดีให้กับนักเรียน โดยส่งเสริมให้มีการปลูกผักที่ใช้น้ำน้อย แต่ได้สารอาหารรองตามเกณฑ์ของกรมอนามัย เช่น การเพาะเห็ดเพื่ออาหารกลางวัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดจำนวนนักเรียนที่มีภาวะขาดโภชนาการ และพัฒนาสู่การสร้างอาชีพสร้างรายได้จากการจำหน่ายเห็ดสด หรือผลิตภัณฑ์เห็ดแปรรูป ต่อยอดสู่แหล่งเรียนรู้การผลิตเห็ดนางฟ้าระหว่างโรงเรียนและชุมชน เป็นต้น

ต่อมาโครงการซีพีเอฟ อิ่ม สุข ปลูกอนาคต จึงได้จัดตั้งกองทุนแล้วคัดเลือกโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) เข้าร่วมโครงการเมื่อปี ๒๕๕๖ เพื่อสนับสนุนการจัดซื้ออุปกรณ์ทำก้อนเชื้อเห็ด ปรับปรุงโรงนึ่งก้อนเชื้อเห็ด โรงบ่มก้อนเชื้อเห็ดและปรับปรุงโรงเพาะเห็ด นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงระบบการควบคุมระบบระบายอากาศ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเพาะเห็ด ปรับปรุงระบบการผลิตน้ำประปา เพื่อช่วยเรื่องคุณภาพน้ำในการอุปโภคและบริโภค จากการอบรมและวางรากฐานของโครงการและชุมชน ทำให้นักเรียนสามารถเพาะเห็ดและทำก้อนเชื้อเห็ดได้ด้วยตนเอง ถือเป็นการลดต้นทุนและขายก้อนเห็ดเพิ่มรายได้ หรือเห็ดที่ขายไม่หมดจะนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์เห็ดแปรรูป โดยกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนสอดแทรกอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียน

ทั้งนี้ในอนาคตโครงการซีพีเอฟ อิ่ม สุข ปลูกอนาคต จะมีการขยายผลกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมการเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย เหมาะสมตามหลักโภชนาการไปยังเด็กนักเรียนในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เช่น โรงเรียนบ้านลาดบัวขาว และโรงเรียนบ้านเลิศสวัสดิ์ ให้สามารถขยายผลต่อยอดโครงการเพาะเห็ดเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนได้ โดยมีต้นทุนในการซื้อก้อนเชื้อถูกกว่าท้องตลาด ส่วนเด็กนักเรียนมีแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ (กศน.) หรือศึกษาต่อในระดับสายวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น สาขาเทคโนโลยีการเกษตร สาขาบัญชีและการเงิน เพื่อนำมาประกอบอาชีพได้ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้นแบบในโรงเรียนและชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียงให้ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” สืบไป

การศึกษาดูงานเยี่ยมชมพื้นที่ดำเนินงานของโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์)

คณะกรรมาธิการการศึกษา ได้เยี่ยมชมพื้นที่ดำเนินงานของโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้สนใจมาเยี่ยมชมและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดโครงการอาหารกลางวันตามศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสรุป ดังนี้

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) ได้ทำการศึกษาเรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสานตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) โดยใช้พื้นที่รอบบริเวณโรงเรียนมาขุดสระและจัดทำโรงเรือนเป็นแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ บริเวณหน้าโรงเรียน เช่น

- การศึกษาทดลองการทำปุ๋ยหมักจากใบไม้ เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ลดการใช้ปุ๋ยเคมีที่มีผลต่อความเสื่อมโทรมของสภาพดินและสุขภาพของนักเรียน จนสามารถขยายผลสู่การปฏิบัติและแบ่งจำหน่ายสร้างรายได้แก่โรงเรียนได้ในปัจจุบัน เช่น ปุ๋ยหมัก คือ ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยธรรมชาติชนิดหนึ่งที่ได้มาจากการนำเอาเศษซากพืช เช่น ฟางข้าว ซังข้าวโพด หญ้าแห้ง ต้นถั่วต่าง ๆ ผักตบชวา ตลอดจนเศษใบไม้เหลือทิ้งของโรงเรียนมาหมักร่วมกับมูลสัตว์ หรือสารเร่งจุลินทรีย์ เมื่อหมักโดยใช้ระยะเวลาหนึ่งแล้ว เศษพืชจะเปลี่ยนสภาพจากของเดิมเป็นผงเปื่อยยุ่ย สีน้ำตาลปนดำ นำไปใช้ในไร่นาหรือพืชสวน เช่น ไม้ผล พืชผัก หรือไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น

- การจำลองพื้นที่การใช้ประโยชน์จากน้ำ **"น้ำคือชีวิต สร้างได้ด้วยมือเรา"** ขนาดย่อม ล้อมด้วยแผ่นกระเบื้อง เพื่อเลี้ยงปลาดุก เลี้ยงกบ ปลูกข้าว หญ้าแฝก และพืชผักสวนครัว เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ประโยชน์ของน้ำ การกักเก็บน้ำ และแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ จนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ สามารถนำไปต่อยอดและขยายผลได้อย่างชัดเจนและเหมาะสมมากขึ้น นับเป็นจุดกำเนิดของเกษตรทฤษฎีใหม่ของประเทศไทย

- การเลี้ยงปลาดุกในกระชัง (ปลาดุกอุย และปลาดุกด้าน) ทุกวันนี้เกษตรกรเริ่มหันมาทำการเลี้ยงปลาดุกมากยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการเลี้ยงปลาดุกในกระชังเป็นการใช้แหล่งน้ำตามธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากการเลี้ยงปลาดุกนั้นสามารถเลี้ยงเป็นงานอดิเรก หรือเลี้ยงเป็นอาชีพประจำครอบครัวได้อีกด้วย เพราะนอกจากจะช่วยกำจัดเศษอาหารที่เหลือให้เกิดประโยชน์แล้ว หากเลี้ยงในกระชังขนาดใหญ่มากขึ้นก็จะสามารถทำรายได้ให้กับผู้เลี้ยง จนสามารถยึดเป็นอาชีพได้ แต่หากคิดจะประกอบอาชีพจริงจังก็ควรจะศึกษาแนวทางการเลี้ยง เพื่อทดลองการให้อาหารแบบต่าง ๆ จึงจะสามารถพัฒนาการเลี้ยงปลาดุกให้เป็นพ่อแม่พันธุ์ปลา ถือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเลี้ยงอีกทาง ดังนั้น สิ่งที่ควรคำนึงต่อการเลี้ยงปลาดุกในกระชัง คือ ๑) คุณภาพของน้ำต้องดี ๒) เป็นแหล่งที่มีกระแสน้ำไหลผ่านสะดวก ๓) ในบริเวณที่ใช้เลี้ยงปลาในกระชังควรปราศจากศัตรูธรรมชาติ ๔) ฤดูกาลที่เหมาะสม และ ๕) ขนาดของกระชังที่พอเหมาะ (กว้าง ๑.๕ เมตร ยาว ๒ เมตร ลึก ๑.๓ เมตร)

- การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่บนบ่อเลี้ยงปลา เป็นการเลี้ยงไก่พันธุ์แท้ ซึ่งเป็นไก่ที่ได้รับการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์มาอย่างต่อเนื่อง จึงมีลักษณะประจำพันธุ์คงที่ ชนิด และสายพันธุ์ที่ใช้ในโปรแกรมการปรับปรุงพันธุ์ หรือผสมพันธุ์ไก่สายพันธุ์ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ๑) ไก่พันธุ์เล็กฮอร์นขาวหงอนจักร มีลักษณะประจำพันธุ์คือ มีขนาดเล็ก ขนสีขาว ให้ไข่เร็ว ให้ไข่ดก ไข่เปลือกสีขาว มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารค่อนข้างสูง เพราะมีขนาดเล็ก ทนร้อนได้ดี จะผลิตไข่ได้เมื่อมีอายุ ๔-๕ เดือน สามารถผลิตไข่ได้ถึงจำนวน ๓๐๐ ฟองต่อปี ๒) ไก่พันธุ์โร๊ดไอส์แลนด์เรด มีลักษณะประจำพันธุ์คือ มีรูปร่างค่อนข้างยาว ขนสีน้ำตาล แก้มแดง ผิวหนังและแข้งสีเหลือง แผ่นหูมีสีแดง เปลือกไข่สีน้ำตาล เชื่อง แข็งแรง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี จะผลิตไข่ได้เมื่ออายุ ๑๔๐-๑๙๐ วัน สามารถผลิตไข่ไก่ได้ถึงจำนวน ๑๙๐-๒๔๐ ฟองต่อปี และ ๓) ไก่พันธุ์บาร์พลีมัทรอค มีลักษณะประจำพันธุ์คือ มีขนลำตัวสีลายดำขาวทั้งตัว แข้ง ปากสีเหลือง ใบหน้าสีแดง หงอนจักร สามารถให้ไข่ไก่เมื่ออายุ ๑๔๐-๑๙๐ วัน จะผลิตไข่ไก่ได้ถึง ๑๙๐-๒๔๐ ฟองต่อปี

- การเผาถ่านไม้แบบถัง ๒๐๐ ลิตร เป็นผลผลิตที่มีประโยชน์ในการใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับหุงต้มอาหาร ช่วยปรับปรุงบำรุงดิน และเป็นส่วนผสมของสารเคมีทางอุตสาหกรรมบางชนิด เป็นต้น ในอดีตนิยมเผาถ่านไม้แต่ละครั้งในปริมาณมากด้วยเตาเผาถ่านแบบดั้งเดิม เช่น เตาหลุม เตาดิน และเตาอิฐ เป็นต้น แต่จากสภาพปัญหาพื้นที่ป่าไม้ลดลง ทำให้ขาดแคลนไม้ที่ใช้ในการเผาถ่าน รวมถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม จึงมีการส่งเสริมเทคโนโลยีการเผาถ่านด้วยเตาเผาถ่านประสิทธิภาพสูง เช่น เตาเผาถ่านแบบถัง ๒๐๐ ลิตร และเตาอิวาเตะ เป็นต้น ทางโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) จึงเลือกใช้เตาเผาถ่านแบบถัง ๒๐๐ ลิตร ซึ่งสามารถใช้เศษกิ่งก้านไม้ หรือเศษวัสดุพืชอื่น ๆ มาเป็นวัตถุดิบแทนไม้ขนาดใหญ่ เพื่อจัดจำหน่ายเพิ่มรายได้แก่โรงเรียนเพียงราคาถุงละ ๒๐ บาท จึงกลายเป็นทางเลือกใหม่สำคัญของการเผาถ่านและประโยชน์ที่ได้จากการเผาถ่านด้วยเตาประสิทธิภาพสูง มิใช่ได้เพียงถ่านเท่านั้น ด้วยข้อเด่นของเตาชนิดนี้และการส่งเสริมอย่างจริงจัง ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบผลผลิตและประโยชน์ที่ได้จากการเผาถ่านหลากหลายชนิด เช่น น้ำส้มควันไม้ ถ่านอัดแท่ง ถ่านกัมมันต์ และสบู่จากถ่าน เป็นต้น ทั้งนี้การเผาถ่านในแต่ละภูมิภาคจะมีการใช้ชนิดไม้สำหรับเป็นวัตถุดิบในการเผาถ่านแตกต่างกัน ตามสภาพแวดล้อมของพื้นที่ด้วย เช่น ภาคใต้ใช้ไม้ยางพารา และบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำจะใช้ไม้โกงกาง เป็นต้น

- การทำชั้นวางก้อนเชื้อเห็ดแบบแขวนลอย จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ส่งผลกระทบให้พืชพันธุ์ทางการเกษตรเกิดปัญหามากขึ้น เช่น โรค รา แมลงศัตรูพืช ที่ทำลายพืชชนิดต่าง ๆ จนเกิดความเสียหายจำนวนมาก แต่เมื่อโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) พบปัญหาเกี่ยวกับการเพาะเห็ด เช่น โรค เชื้อรา และแมลงศัตรูพืชชนิดต่าง ๆ ที่เข้ามาทำลายในโรงเรือนเพาะเห็ด ทางโรงเรียนจึงเร่งหาวิธีแก้ไขและป้องกันกระบวนการเพาะเห็ด โดยเริ่มจากการเพาะเห็ดในโรงเรือน ด้วยการวางก้อนเชื้อเห็ดบนพื้นราบจะเกิดปัญหาดังกล่าวได้ง่าย ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาและลดการเกิดโรคเชื้อราต่าง ๆ แบบลดต้นทุน จึงทำชั้นวางก้อนเชื้อเห็ดแบบแขวนลอยด้วยเชือกไนลอนกับขวดน้ำดื่มพลาสติกมาเจาะรูแล้วแขวนไว้ในโรงเรือนเพาะเห็ดให้ได้ระยะห่างเท่า ๆ กัน เพื่อลดแรงอัดและช่วยรับน้ำหนักของก้อนเชื้อเห็ดที่วางซ้อนกัน ซึ่งในหนึ่งแผงของชั้นวางแบบแขวนลอยสามารถวางก้อนเชื้อเห็ดได้ประมาณ ๑๒-๑๖ ก้อน

จากนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) และคณะ ได้ตอบประเด็นคำถามของคณะกรรมาธิการและคณะทำงาน สรุปได้ ดังนี้

สภาพการดำเนินงาน

๑. จำนวนนักเรียนทั้งหมด หรือจำนวนนักเรียนที่ได้รับประทานอาหารกลางวัน

- มีนักเรียนทั้งหมด จำนวน ๑๑๒ คน
- มีนักเรียนที่ได้รับประทานอาหารกลางวัน จำนวน ๙๒ คน

๒. งบประมาณอาหารกลางวันที่ได้รับ (กี่หัว) กี่บาท/วัน/คน

โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้หิน ทั้งหมดจำนวน ๙๒ หัว เฉลี่ย ๒๐ บาท/วัน/คน รวมเป็นเงินทั้งหมด ๑,๘๔๐ บาท

๓. ก่อนที่ท่านจะจัดโครงการอาหารกลางวัน ท่านได้ศึกษาข้อมูลจากเรื่องใดบ้าง (การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ)

โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) ได้ศึกษาและส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม ดังนี้

๑) ศึกษาระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวัน

๒) อบรมโปรแกรม Thai School Lunch ซึ่งเป็นระบบที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดอาหารกลางวันที่มีคุณภาพ ทั้งยังสามารถประมาณการค่าใช้จ่ายและวัตถุดิบล่วงหน้า และได้คำนวณสารอาหารที่เพียงพอต่อร่างกายของนักเรียน

๓) โรงเรียนได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการอาหารกลางวันหลวงพ่อคูณ ปริสุทฺโธ ซึ่งเกี่ยวกับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

๔. กระบวนการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน (ทำอย่างไร)

๑) กำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการดำเนินงานและประกาศเป็นนโยบายคุณภาพให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ

๒) มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันระดับโรงเรียน โดยคณะกรรมการประกอบด้วยบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานของโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เพื่อร่วมกันดูแลการดำเนินงานของโครงการ

๓) มีคำสั่งแต่งตั้งและมอบหมายให้มีครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันที่เหมาะสม ทั้งจำนวนและความรู้ความสามารถ และกำหนดหน้าที่ขอบเขตให้ชัดเจน

๔) จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันระหว่างโรงเรียนกับผู้รับผิดชอบโครงการ

๕) จัดทำโครงการอาหารกลางวัน โดยคำนึงถึงหลักการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โดยมุ่งเน้นคุณภาพของอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ

๖) นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน เช่น การเตรียมวัตถุดิบ และมีส่วนร่วมในการกำหนดรายการอาหารในแต่ละวัน

๗) มีการวางแผนการจัดทำรายการอาหารตามหลักโภชนาการ โดยใช้โปรแกรม Thai School Lunch จัดทำเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือน

๘) มีการจัดทำบัญชี และหลักฐานการเงินที่ครบถ้วนตามระเบียบของทางราชการกำหนด และเป็นปัจจุบัน

๙) มีการส่งเสริมการเกษตรและนำผลผลิตมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน ได้แก่ ผลผลิตจากโครงการธารน้ำใจอีสานเขียวสู่อาหารกลางวันในโรงเรียน

๑๐) มีรูปแบบการประกอบอาหารกลางวันที่หลากหลาย เช่น ให้ครูและนักเรียนร่วมกันประกอบอาหารและสามารถเลือกวิธีดำเนินการได้เองตามความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

๕. มีการจ้างบุคคลภายนอกมาช่วยประกอบอาหารกลางวันหรือไม่ หรือประกอบอาหารเองโดยครู นักเรียน หรือมีแม่ครัวของโรงเรียนดำเนินการ

มีการจ้างแม่ครัวมาช่วยประกอบอาหาร โดยโรงเรียนเป็นผู้กำหนดและจัดหาวัตถุดิบ

๖. ชุมชนมีส่วนในการทำโครงการอาหารกลางวันอย่างไร (แรงงาน วัสดุอาหารในชุมชน และเงิน)

- ชุมชนสนับสนุนผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าวเปลือกและพืชผัก เพื่อประกอบอาหาร
- ชุมชนจัดพื้นที่ทำโครงการปันน้ำใจอีสานเขียวสู่อาหารกลางวัน ปลูกข้าวให้กับโรงเรียน

๗. ก่อนที่โรงเรียนจะทำโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนของท่านได้เตรียมความพร้อมในเรื่องใดมาก่อน (ระเบิดจากข้างใน)

- มีการจัดเตรียมสถานที่ กำหนดรายการอาหารและวัตถุดิบ รวมไปถึงแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันอย่างเป็นระบบ

๘. โครงการอาหารกลางวันที่ทางโรงเรียนดำเนินการอยู่นั้น มีปัญหาเด่นชัดในเรื่องใดบ้าง (การแก้ปัญหาที่จุดเล็ก)

- ไม่มี

๙. วิธีดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่คิดว่าเหมาะสมแล้วอย่างไรบ้าง (ปฏิบัติตามลำดับขั้น)

กำหนดนโยบายการดำเนินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนที่ชัดเจน แล้วมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบจัดสรรอาหารกับนักเรียนที่เพียงพอและเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน

๑๐. ภูมิสังคมของโรงเรียนทางลักษณะภูมิประเทศ อุปนิสัยของคนในพื้นที่เป็นอย่างไร มีความแตกต่างในเรื่องใดบ้าง (ภูมิสังคม)

ชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น พืชไร่ ดังนั้น ความสัมพันธ์ของชุมชนและโรงเรียนจึงมีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยชุมชนมักจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนอยู่เสมอ

๑๑. ปัญหาสำคัญในการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนคืออะไร

ในการจัดรายการอาหารในแต่ละวันอาจไม่ได้วัตถุดิบบางชนิดในการประกอบอาหาร หรือราคาของวัตถุดิบที่ผันผวนไปตามสภาพเศรษฐกิจ

การจัดทำรายการอาหารกลางวันบางครั้งจะปรับเปลี่ยนไปตามวัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีตามฤดูกาล

ความเห็น (สัมภาษณ์เชิงลึกในกรณีที่โรงเรียนทำเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน)

๑๒. การทำอาหารกลางวันของโรงเรียน นักเรียนมีส่วนในการให้ความร่วมมือช่วยโครงการอย่างไร เช่น ทำการเกษตร สร้างผลผลิต ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือประกอบอาหารในชั่วโมงเรียนหรือไม่ อย่างไร

นักเรียนมีส่วนในการช่วยดูแลผลผลิตในสวนพอเพียงของโรงเรียน ซึ่งผลผลิตเหล่านี้จะนำไปประกอบอาหารกลางวัน เช่น การให้อาหาร (ไก่ ปลา หมูป่า) เก็บไข่ไก่ รดน้ำ เก็บเห็ดนางฟ้า และการเก็บดอกสลิด ซึ่งถือเป็นการบูรณาการชั่วโมงเรียน “วิชาการงานอาชีพ”

๑๓. นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณภาพดีเพียงใด และเป็นที่พอใจของนักเรียนและผู้ปกครองมากน้อยเพียงใด

นักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจมาก เนื่องจากโรงเรียนจัดอาหารกลางวันที่เพียงพอและอุดมไปด้วยสารอาหารที่เหมาะสมกับวัย นอกจากอาหารกลางวันร้อยละ ๑๐๐ โรงเรียนยังจัดทำข้าวต้มในมื้อเช้าให้กับนักเรียนที่ไม่ได้รับประทานอาหารมาจากบ้านอีกด้วย

๑๔. โรงเรียนและชุมชนจำเป็นต้องร่วมมือกันในเรื่องอาหารกลางวันอย่างไรบ้าง นักเรียนจึงจะได้รับอาหารกลางวันอย่างมีคุณภาพ

ชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนข้าวเปลือกให้กับโรงเรียน ผ่านพื้นที่โครงการธารน้ำใจอีสานเขียวสู่อาหารกลางวันนักเรียน ถือเป็นโครงการปลูกข้าวให้แก่นักเรียนในโรงเรียน โดยอาศัยพื้นที่ของชุมชน

๑๕. ถ้าให้นักเรียนทำเกษตรเพื่อนำผลผลิตมาประกอบอาหารจะเป็นไปได้หรือไม่ (ปลูกพืช + เลี้ยงสัตว์)

นักเรียนมีส่วนร่วมกับการช่วยดูแลในฐานะผู้ผลิตของโรงเรียน ซึ่งผลผลิตเหล่านี้จะนำไปขายให้กับโครงการอาหารกลางวัน รายได้จากการขายผลผลิตจะนำไปฝากเข้าบัญชีธนาคารออมสิน โครงการอาหารกลางวันหลวงพ่อคูณ ปริสุทฺโธต่อไป

๑๖. ถ้าให้ชุมชนร่วมทำเกษตรในครอบครัวและชุมชน หรือในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนอาหารกลางวันจะเป็นไปได้หรือไม่ เกิดปัญหาอะไร

เป็นไปได้ โดยผู้ปกครองสามารถนำผลผลิตที่ปลูกตามฤดูกาลนำมาจำหน่ายให้แก่โรงเรียน

๑๗. เงินและงบประมาณที่ทางราชการจัดให้ จะนำมาสร้างผลผลิตการเกษตรก่อนได้หรือไม่ หรือต้องหางบประมาณส่วนอื่นมาใช้ และมีปัญหาติดขัดอะไรบ้าง

เงินและงบประมาณที่ทางราชการจัดให้ไม่สามารถนำมาใช้ได้ ซึ่งเงินที่ใช้ในการสร้างผลผลิตการเกษตรทางโรงเรียนจะนำไปสนับสนุนและต่อยอดกับโครงการซีพีเอฟ อิ่ม สุข ปลูกอนาคต (บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)) และโครงการอาหารกลางวันหลวงพ่อคูณ ปริสุทฺโธ เพื่อผู้เรียนต่อไป

๑๘. ถ้าจะฝึกนักเรียนทำอาหารกลางวันร่วมกับงานเกษตรโดยไม่ต้องใช้พืชผักและเนื้อจากตลาด หรือพึ่งพาชุมชน คิดว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร มีแนวทางแก้ไขอย่างไร

เป็นไปไม่ได้ เพราะข้อจำกัดในหลายเรื่อง เช่น พื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด ไม่สามารถปลูกและเลี้ยงสัตว์แบบครบวงจรทั้งหมดได้

๑๙. โครงการอาหารกลางวันที่ทางโรงเรียนดำเนินการอยู่นั้นมีปัญหาเด่นชัดในเรื่องใดบ้าง (การแก้ปัญหาที่จุดเล็ก)

ที่ผ่านมาการโอนงบประมาณให้โรงเรียนล่าช้าไม่ทันวันเปิดเรียน

๒๐. วิธีดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่คิดว่าเหมาะสมแล้วอย่างไรบ้าง (ทำตามลำดับขั้น)

การดำเนินโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนแล้ว

๒๑. ภูมิสังคมของโรงเรียนทางลักษณะภูมิประเทศ อุปนิสัยของคนในพื้นที่เป็นอย่างไร มีความแตกต่างในเรื่องใดบ้าง (ภูมิสังคม)

ชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) มีความสัมพันธ์แบบครอบครัว คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่เสมอ

๒๒. โรงเรียนนำศาสตร์พระราชามาใช้จัดการเรียนการสอนอย่างไร

ควรพัฒนาสถานศึกษา โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับศาสตร์พระราชาที่ทรงพระราชทานให้ประชาชนทั้งประเทศ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ไปบรรจุไว้ในหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน พร้อมทั้งพัฒนาครูผู้สอนให้มีคุณสมบัติด้านคุณธรรมจริยธรรม และสร้างนวัตกรรมสื่อการสอนให้ทันสมัย เพื่อใช้พัฒนาผู้เรียนให้เก่ง เป็นคนดี มีงานทำ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

๒๓. มีการจัดสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตในโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) ได้จัดสรรพื้นที่ส่วนโครงการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภายในจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ ดังนี้ แหล่งเรียนรู้หญ้าแฝก แหล่งเรียนรู้การปลูกพืชแบบผสมผสาน แหล่งเรียนรู้สลิดดอก แหล่งเรียนรู้ไม้ผลและผักหวานป่า แหล่งเรียนรู้เห็ดนางฟ้า แหล่งเรียนรู้เรือนเพาะชำ/โรงสีข้าว แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงหมูป่า แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่บนบ่อเลี้ยงปลา แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงปลาในบ่อดิน แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงปลาดุกในกระชัง แหล่งเรียนรู้การสูบน้ำบาดาลด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ แหล่งเรียนรู้จักรยานปั่นน้ำ แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงกบแบบธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้เตาเผาถ่าน และแหล่งเรียนรู้น้ำคือชีวิต

ภาพ : โดย ๑) ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

๒) ภาพประกอบการเรียนการสอน (PowerPoint) ของโรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์)

สรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ

การปฏิรูปการศึกษาและการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

ของคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
ในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๓

ณ จังหวัดราชบุรี

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา นำโดย **นายตวง อันทะไชย** ประธานคณะกรรมาธิการ **พลเอก สสิน ทองภักดี** กรรมาธิการ และ**นายชาญวิทย์ ผลชีวิน** กรรมาธิการ พร้อมด้วยที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมาธิการและคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้เดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ **"การปฏิรูปการศึกษาและการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน" เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๓ ณ จังหวัดราชบุรี**

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๐๐-๑๒.๐๐ นาฬิกา ณ โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ อำเภอบ้านคา คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา และคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวการส่งเสริมและพัฒนาการจัดโครงการอาหารกลางวันตามศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และเยี่ยมชมพื้นที่ดำเนินงานของโรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ อำเภอบ้านคา โดยมี**นายยรรยงค์ เจริญศรี** ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต ๑ กล่าวต้อนรับ รวมทั้งมีคณะผู้บริหารและนักวิชาการที่มีประสบการณ์ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อาทิ **นายฉัตรชัย ธนิกกุล** นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา **นายประเมิน พลอยขาว** รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา **นายโสวัฒน์ เหลาธรรม** ผู้อำนวยการโรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ จังหวัดราชบุรี

นายโสวัฒน์ เหลาธรรม ผู้อำนวยการโรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ และคณะได้ให้ข้อมูลว่า

โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๔ บนพื้นที่ ๕ ไร่ โดยชาวบ้านห้วยเสือและหมู่บ้านใกล้เคียงร่วมกันสร้างอาคารชั่วคราว มุงหลังคาด้วยหญ้าคา เพื่อให้บุตรหลานได้ใช้เป็นสถานศึกษา เนื่องจากโรงเรียนที่ไปศึกษาเดิมอยู่ห่างไกลและการเดินทางยากลำบากในฤดูฝน เริ่มแรกใช้ชื่อว่า **"โรงเรียนบ้านห้วยเสือ"** และทางราชการให้เป็นสาขาของโรงเรียนบ้านบึง ต่อมาเมื่อปี ๒๕๒๖ ได้เปลี่ยนชื่อสถานศึกษาเป็น **"โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์"** ซึ่งปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๑-ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน ๖๑ คน แบ่งออกเป็นระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๑-๓ จำนวน ๑๗ คน และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ จำนวน ๔๔ คน โดยมีข้าราชการครู จำนวน ๕ คน และครูอัตราจ้าง จำนวน ๒ คน เนื่องจากโรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนห่างไกล ประกอบกับผู้ปกครองมีฐานะยากจนและชุมชนประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร ปลูกผัก ทำไร่สับปะรด เป็นต้น ล้วนส่งผลต่อความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของนักเรียน ดังนั้น โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์จึงมีแนวคิด ***"เปลี่ยนพื้นที่ป่าให้มีคุณค่าต่อการเรียนรู้"*** โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็น**แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพชีวิตของนักเรียน** และเน้นให้นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้

ความพอเพียง รู้จักประมาณตน และมีเหตุผล ภายใต้เงื่อนไข ***"สร้างเด็กให้มีความรู้ คุณธรรม และรักธรรมชาติ"*** การพัฒนาสถานศึกษาจึงมีความสมดุลที่ครอบคลุมทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียน ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญ และเห็นคุณค่าของการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต ***"ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก"*** จนเกิดเป็นความรัก ความสามัคคี ความภาคภูมิใจในสถานศึกษา ชุมชน และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ได้พระราชทานแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับปวงชนชาวไทยมาโดยตลอด ประกอบกับสถานศึกษาได้ศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน แล้วพบว่าปัจจุบันการจัดการศึกษามุ่งส่งเสริมแต่งานด้านวิชาการ โดยมิได้สอนให้คน "คิดเป็น ทำเป็น" ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งผลิตความรู้ แต่ไม่มีคุณธรรมจริยธรรม จึงส่งผลให้บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานเพื่อสนองผลประโยชน์ของบริษัทธุรกิจหรือนายทุนเพียงเท่านั้น โดยขาดความเข้าใจถึงสภาพแวดล้อม ชุมชนหรือปัญหาสังคมที่ตนเองประสบอยู่หรือไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชนได้จริง นอกจากนี้สถานศึกษายังได้ตระหนักถึงปัญหาการขาดสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของสังคม เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพราะหากสมาชิกในชุมชนไม่รู้จักคุณค่าของทรัพยากร หรือไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน จะส่งผลให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น เนื่องจากเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของที่ดินไม่รู้วิธีรักษา ไม่รู้วิธีการหรือจัดการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ หรือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

ดังนั้น โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์จึงพิจารณาปรับการบริหารจัดการสถานศึกษาใหม่ทั้งระบบ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา โดยสอดแทรกเพิ่มเติมไว้ในสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระ พร้อมทั้งเน้นจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น เพื่อมุ่งสร้างองค์กรให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนรู้ไปพร้อมกับการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและต่อเนื่องตลอดชีวิต และเน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยสรุปได้ ดังนี้

๑. กำหนดนโยบาย แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงานประจำปีที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา

๒. จัดทำโครงการและกิจกรรมที่หลากหลายให้สนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน

๓. ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานครบทุกกิจกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพความเป็นจริง

๔. ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปี ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา

๕. นำผลการติดตามมาปรับพัฒนานโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมขับเคลื่อนในสถานศึกษา

๖. สรุปรายงานแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ และนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่างแผนการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

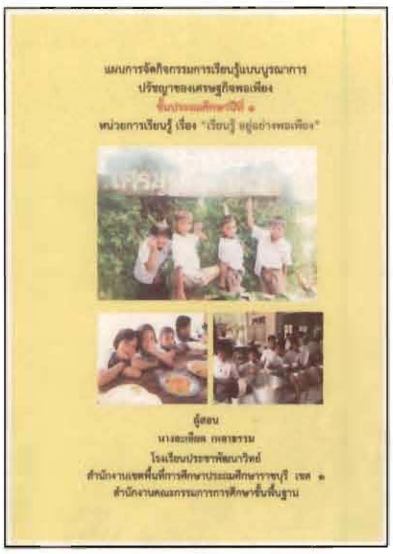

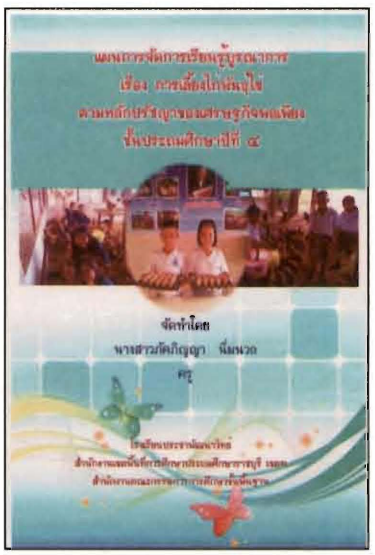

โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์จึงได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรม-ชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) มาปรับพัฒนาและสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่อย่างจริงจัง ภายในบริเวณรอบโรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาตนเอง และหลักสูตรการเรียนการสอน โดยดำเนินการ ดังนี้

๑. เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมการประชุม การอบรมสัมมนา และการศึกษาดูงานอยู่เสมอ เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

๒. ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม และมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความรู้ความสามารถ

๓. มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการบูรณาการความรู้ทั้งเนื้อหาวิชา วิธีการ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาอย่างกว้างขวาง สอดแทรกในสาระการเรียนรู้ครบทั้ง ๘ สาระการเรียนรู้

๔. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย คำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

๕. สร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ดังนี้

๕.๑ สถานศึกษาได้ส่งเสริมให้ครูทุกคนได้นำหลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ ๔ (ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานัตตตา) มาเป็นแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

๕.๒ จัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ส่งเสริมให้คณะครูได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เนื่องในวันสำคัญของชุมชน เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา งานทอดกฐิน ทอดผ้าป่า

๕.๓ จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน ครูประจำชั้นออกเยี่ยมบ้านอย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง เพื่อเก็บข้อมูลสภาพและปัญหาด้านครอบครัว ความเป็นอยู่ การเรียน และหาแนวทางในการพัฒนาหรือแก้ไขร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง

๕.๔ กิจกรรมสนทนา “ศิษย์ลูก” จัดให้ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนเข้าพบครูประจำชั้น เพื่อรับทราบและทำความเข้าใจในการเรียนการสอน สอบถามพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นปัญหาและพฤติกรรมที่ต้องการให้โรงเรียนพัฒนา สร้างความเข้าใจที่ดีซึ่งกันและกัน

๕.๕ จัดกิจกรรมด้วยรักและผูกพัน ให้นักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในแต่ละปีแสดงความรักความห่วงใยระหว่างครูกับศิษย์

ปัจจุบันการดำเนินงานของสถานศึกษาจะเน้นทำการศึกษาเรียนรู้การทำเกษตรตามแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพชีวิตของนักเรียน โดยเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ความพอเพียง ความพอประมาณ ซึ่งถือเป็นสถานศึกษาต้นแบบของอำเภอบ้านคา และจังหวัดราชบุรี เพราะนอกจากจะเปิดทำการเรียนการสอนภาคปกติแล้ว สถานศึกษาแห่งนี้ยังได้สร้างศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามรอยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ไว้อย่างสมบูรณ์ โดยใช้พื้นที่รอบบริเวณโรงเรียน มาจัดทำโรงเรือนเป็นแหล่งเรียนรู้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะความสามารถของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง อันนำมาสู่การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในสถานศึกษา และขยายผลสู่ชุมชน โดยดำเนินการ ดังนี้

๑. สถานศึกษาได้จัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกในสาระการเรียนรู้ครบทั้ง ๘ สาระการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

๒. จัดการเรียนรู้ในรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลาย (เพราะการเรียนรู้เกิดจากการลงมือปฏิบัติจริง) ซึ่งสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียนจำนวน ๑๓ กิจกรรม โดยโรงเรียนจะเก็บ***ค่าเช่าพื้นที่ทำแปลงเกษตรปีละ ๒๐ บาท เพื่อให้นักเรียนรู้จัก “ต้นทุน”*** ประกอบด้วย

๒.๑ กิจกรรมเกษตรผสมผสาน เพื่อฝึกปฏิบัติการเกษตรแบบผสมผสาน โดยปลูกพืชผัก และผลไม้ที่มีความหลากหลายในพื้นที่เดียวกัน

๒.๒ กิจกรรมเพาะเห็ดภูฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานในการเพาะเห็ดภูฐาน การดูแล การจัดเก็บและการจำหน่ายให้ผู้ปกครอง และโครงการอาหารกลางวัน

๒.๓ กิจกรรมเลี้ยงหมูหลุม เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานอาชีพการเลี้ยงหมูหลุมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีรายได้ระหว่างเรียน มีวินัย และมีความรับผิดชอบ

๒.๔ กิจกรรมหมอดิน หรือหมอดินอาสาประจำโรงเรียน ทำหน้าที่รักษาปรับปรุงดินให้อุดมสมบูรณ์และเหมาะแก่การเพาะปลูก

๒.๕ กิจกรรมเลี้ยงกบเลี้ยงปลา เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานอาชีพการเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์

๒.๖ กิจกรรมสวนสมุนไพร เพื่อส่งเสริมการปลูก การดูแลรักษาและเรียนรู้สมุนไพรพื้นบ้านที่เป็นอาหารและยารักษาโรค

๒.๗ กิจกรรมเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานอาชีพการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ มีรายได้ระหว่างเรียน มีวินัย และมีความรับผิดชอบ

๒.๘ กิจกรรมออมบุญออมทรัพย์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเสียสละ แบ่งปัน และช่วยเหลือผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนประหยัดและอดออม นักเรียนทุกคนจึงมีการออมและสมุดเงินฝากเป็นของตนเองทุกวันศุกร์

๒.๙ กิจกรรมขยะเพิ่มทรัพย์ หรือขยะสร้างค่า เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนำสิ่งของเหลือใช้หรือขยะมาใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือนำขยะมาประดิษฐ์เป็นสื่อการเรียนรู้ ของเล่น ของใช้ และจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ระหว่างเรียน

๒.๑๐ กิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมให้นักเรียนสร้างรายได้ระหว่างเรียน เช่น กล้วยฉาบ มะนาวดอง ผลไม้แช่อิ่ม เป็นต้น

๒.๑๑ กิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและนักเรียนร่วมกันปลูกต้นไม้ และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของนักเรียนเพื่อสร้างรายได้ นอกจากนี้ ทางโรงเรียนจะมอบต้นกล้าไม้ผลในช่วงระหว่างต้นปีการศึกษากับนักเรียนเป็นประจำทุกปี เฉลี่ยปีละ ๑-๒ ต้น/คน แล้วคอยกำกับติดตามการเจริญเติบโตอย่างใกล้ชิดและเป็นระบบ สมดังพระราชดำรัสในหลวงรัชกาลที่ ๙ กล่าวคือ ***ควรจะปลูกต้นไม้ในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นจะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดิน***

๒.๑๒ กิจกรรมเมล็ดพันธุ์แห่งความดี เพื่อส่งเสริมการเสียสละและแบ่งปัน โดยให้นักเรียนเก็บเมล็ดพันธุ์ที่โรงเรียนและที่บ้าน เพื่อนำมามอบให้กับนักเรียน ครู ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีความสนใจในเมล็ดพันธุ์นั้น ๆ

๒.๑๓ กิจกรรมอนุรักษ์นก โดยเปิดโอกาสและจูงใจให้ผู้ปกครองและชุมชนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้เรื่องนก มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์นก อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

๓. พัฒนาหัวหน้านักเรียน เพื่อเป็นหลักในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินการดังนี้

ในแต่ละปีการศึกษาจะมีการคัดเลือกหัวหน้านักเรียนในแต่ละชั้นเรียนมาเป็นวิทยากรประจำฐาน จำนวน ๙ ฐาน (ฐานการเรียนรู้ละ ๒-๓ คน) โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาประจำฐาน และให้หัวหน้านักเรียนมีหน้าที่ ดังนี้

- ดูแลรักษาและดำเนินกิจกรรมประจำฐานจนสิ้นปีการศึกษา
- เป็นวิทยากรประจำฐาน
- สรุปผลและถอดบทเรียนการดำเนินกิจกรรมประจำฐาน

ทั้งนี้หัวหน้านักเรียนในแต่ละปีการศึกษา จะมีการปรับเปลี่ยนฐานการเรียนรู้เป็นประจำทุกปี เพื่อให้ผู้เรียนที่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จะได้รับความรู้จากฐานกิจกรรมที่ตนเองให้ความสนใจอย่างครอบคลุม

๔. จัดค่ายวิชาการเรียนรู้อยู่อย่างพอเพียงทุกปี เพื่อถอดบทเรียนและสรุปผลการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมและแต่ละฐานการเรียนรู้ก่อนสิ้นปีการศึกษา

๕. จัดตั้งกลุ่มเยาวชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยวิถีพอเพียง

เนื่องจากโรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์อยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ป่า แต่ยังมีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เผาป่า จนภูเขาบางลูกชาวบ้านเรียกว่า **"เขาหัวโล้น"** ถ้าสถานการณ์อย่างนี้ยังดำเนินต่อไป ก็จะส่งผลกระทบต่อป่าต้นน้ำ ป่าชุมชน ดังนั้น โรงเรียนจึงก่อตั้งกลุ่มเยาวชนขึ้นมาเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ผืนป่าและธรรมชาติที่สวยงามให้อยู่คู่กับชุมชนตลอดไป สิ่งที่ทำได้ในระยะแรกคือ การสร้างป่าในโรงเรียน การที่นักเรียนได้ปลูกและดูแลต้นไม้ด้วยตนเองให้เจริญเติบโตเป็นระยะเวลา ๘ ปี ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๑-ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ นักเรียนจะได้เห็นการเจริญเติบโตของต้นไม้ ใช้เวลาอยู่กับต้นไม้ทุกวัน จนเกิดความผูกพัน ความรัก และความหวงแหนในต้นไม้มากขึ้น

กิจกรรมที่สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน จำนวน ๔ กิจกรรม ดังนี้

๑. **กิจกรรมเกษตรผสมผสาน** นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ฝึกทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืชผักและผลไม้หลากหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน และร่วมกันดูแลรักษาบนพื้นที่ ๑ ไร่ ดังนี้

๑.๑ ปลูกไม้ผล เช่น น้อยหน่า มะเฟือง ทับทิม มะกอก ชมพู่ มะกรูด มะนาว กล้วย แก้วมังกร จำนวน ๒ งาน

๑.๒ ปลูกพืชผักต่าง ๆ เช่น ผักบุ้ง กวางตุ้ง แคร์รอต ผักกาดหัว ชะอม ข่า ตะไคร้ เผือก ถั่วฝักยาว มะเขือ จำนวน ๒ งาน

๒. **กิจกรรมเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่** จัดให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ฝึกทักษะพื้นฐานอาชีพ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ ฝึกการดูแล ให้อาหาร และสังเกตการเจริญเติบโตเพื่อการเรียนรู้ และนำมาเป็นอาหารกลางวัน มีวินัย มีความรับผิดชอบ และส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียน

๓. **กิจกรรมเพาะเห็ดภูฐาน** โดยจัดให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เพาะเห็ดภูฐานประมาณ ๑,๐๐๐ ก้อน มีการดูแลจัดเก็บและจำหน่ายให้โครงการอาหารกลางวันโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย ผลกำไรแบ่งไว้เป็นทุนในการจัดกิจกรรมต่อไป และแบ่งให้นักเรียนผู้ดูแลเป็นรายได้ระหว่างเรียน

๔. **กิจกรรมสวนสมุนไพร** นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ ได้จัดสวนสมุนไพรและปลูกสมุนไพรผสมผสานในสวนผัก ผลไม้ เช่น กะเพรา โหระพา ตะไคร้ ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ เพชรสังฆาต ไพล ว่านหนุมาน-นั่งแท่น อัญชัน เสลดพังพอน เป็นต้น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สมุนไพรใกล้ตัว สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาหารและเป็นยารักษาโรค

กิจกรรมที่สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนทางอ้อม จำนวน ๒ กิจกรรม ดังนี้

๑. กิจกรรมการเลี้ยงหมูหลุม จัดให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ หรือกลุ่มผู้สนใจได้เลี้ยงหมูหลุม จำนวน ๕ ตัว และให้นักเรียนฝึกการดูแล ให้อาหาร การกำจัดกลิ่นมูลหมู การทำความสะอาดโรงเรือน สังเกตการเจริญเติบโตเพื่อการเรียนรู้ และได้ปุ๋ยเพื่อใช้ในการปลูกผักและผลไม้ของโรงเรียน

๒. กิจกรรมหมอดิน คือ หมอดินอาสาประจำโรงเรียน ทำหน้าที่รักษาปรับปรุงดินให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้ดังเดิม หรือหมั่นคอยดูแลรักษาดินที่อุดมสมบูรณ์ให้คงความอุดมสมบูรณ์ต่อไป โดยจัดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ได้ทำปุ๋ยเพื่อนำไปใช้ในการบำรุงดิน เพื่อการเพาะปลูกพืช ดังนี้

๒.๑ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยใช้สารเร่งซุปเปอร์ พด.๑ (ปุ๋ยหมัก) เป็นปุ๋ยอินทรีย์ชนิดหนึ่งเกิดจากการนำซากหรือเศษเหลือจากพืชมาหมักรวมกัน และผ่านกระบวนการย่อยสลายโดยกิจกรรมจุลินทรีย์

๒.๒ การผลิตน้ำหมักชีวภาพ โดยใช้สารเร่งซุปเปอร์ พด.๒ น้ำหมักชีวภาพ เป็นของเหลวซึ่งได้จากการย่อยสลายวัสดุเหลือใช้จากพืชหรือสัตว์ โดยอาศัยจุลินทรีย์

๒.๓ การผลิตน้ำส้มควันไม้ เป็นของเหลวสีน้ำตาลใส มีกลิ่นควันไม้ ได้มาจากการควบแน่นของควันที่เกิดจากการผลิตถ่านไม้ ช่วงที่ไม้กำลังจะเปลี่ยนเป็นถ่านถ่ายเทความร้อนจากปล่องดักควันสู่อากาศ รอบปล่องดักควันความชื้นในควันจะควบแน่นเป็นหยดน้ำ

๒.๔ การปลูกหญ้าแฝก พืชมหัศจรรย์เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ หญ้าแฝกเป็นพืชที่มีระบบรากลึกแผ่กระจายลงไปในดินตรงเป็นแผงเหมือนกำแพง ช่วยกรองตะกอนดินและรักษาหน้าดินได้ดี

จากการดำเนินกิจกรรมส่งผลให้นักเรียนได้รับประโยชน์ ดังนี้

- นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
- นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ รู้จักการทำงาน
- มีรายได้ระหว่างเรียน
- นักเรียนได้รับประทานอาหารที่สะอาด ปลอดภัยจากสารเคมี ถูกหลักโภชนาการ

จากนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์และคณะ ได้ตอบประเด็นคำถามของคณะกรรมาธิการและคณะทำงาน สรุปได้ ดังนี้

สภาพการดำเนินงาน

๑. จำนวนนักเรียนทั้งหมด หรือจำนวนนักเรียนที่ได้รับประทานอาหารกลางวัน

- มีนักเรียนทั้งหมด จำนวน ๖๑ คน

๒. งบประมาณอาหารกลางวันที่ได้รับ (กี่หัว) กี่บาท/วัน/คน

- โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด จำนวน ๖๑ หัว เฉลี่ย ๒๐ บาท/วัน/คน รวมเป็นเงินทั้งหมด ๑,๒๒๐ บาท/วัน

๓. ก่อนที่ท่านจะจัดโครงการอาหารกลางวัน ท่านได้ศึกษาข้อมูลจากเรื่องใดบ้าง (การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ)

- โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ได้ศึกษาและส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม ดังนี้

(๑) ศึกษาบริบทของชุมชน โรงเรียน ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน ซึ่งเกี่ยวกับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

(๒) ศึกษาระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวัน

๔. กระบวนการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน (ทำอย่างไร)

- โรงเรียนเป็นผู้จัดทำอาหารกลางวันเอง โดยจ้างแม่ครัวมาประกอบอาหารและจัดซื้อวัตถุดิบและผลผลิตจากโรงเรียน ชุมชน และร้านค้า

๕. มีการจ้างบุคคลภายนอกมาช่วยประกอบอาหารกลางวันหรือไม่ หรือประกอบอาหารเองโดยครู นักเรียน หรือมีแม่ครัวของโรงเรียนดำเนินการ

- มีการจ้างแม่ครัวมาช่วยประกอบอาหารเฉลี่ยวันละ ๓๐๐ บาท โดยโรงเรียนเป็นผู้กำหนดและจัดหาวัตถุดิบ

๖. ชุมชนมีส่วนในการทำโครงการอาหารกลางวันอย่างไร (แรงงาน วัสดุอาหารในชุมชน และเงิน)

- ชุมชนสนับสนุนผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าวเปลือกและพืชผัก เพื่อประกอบอาหาร

๗. ก่อนที่โรงเรียนจะทำโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนของท่านได้เตรียมความพร้อมในเรื่องใดมาก่อน (ระเบิดจากข้างใน)

(๑) ระดมทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน เช่น เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ข้าวสาร อาหารแห้ง เป็นต้น

(๒) จัดกิจกรรมเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ดังนี้

(๒.๑) กิจกรรมเกษตรผสมผสาน มีนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ฝึกทำการเกษตรแบบผสมผสานบริเวณรอบสถานศึกษา จำนวน ๑ ไร่ เช่น ปลูกพืชผัก ผลไม้หลากหลายชนิด ดังนี้

- ปลูกไม้ผล เช่น น้อยหน่า มะเฟือง ทับทิม มะกอก ชมพู่ มะกรูด มะนาว กล้วย แก้วมังกร จำนวน ๒ งาน

- ปลูกพืชผักต่าง ๆ เช่น ผักบุ้ง กวางตุ้ง แคร์รอต ผักกาดหัว ชะอม ข่า ตะไคร้ เผือก ถั่วฝักยาว มะเขือ จำนวน ๒ งาน

(๒.๒) กิจกรรมเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ จัดให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ฝึกทักษะพื้นฐานอาชีพการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ ฝึกการดูแล ให้อาหาร สังเกตการเจริญเติบโตเพื่อการเรียนรู้ และนำมาประกอบเป็นอาหารกลางวัน อันเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบ มีวินัย และมีรายได้ระหว่างเรียน

(๒.๓) กิจกรรมเพาะเห็ดภูฐาน โดยจัดให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เพาะเห็ดภูฐาน ประมาณ ๑,๐๐๐ ก้อน มีการดูแลจัดเก็บและจำหน่ายให้โครงการอาหารกลางวันโรงเรียน โดยมีผู้ปกครองและนักเรียนเป็นผู้จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย แจ้งผลกำไร และจัดสรรเป็นทุนในการจัดกิจกรรมต่อไป พร้อมทั้งจัดสรรผลกำไรให้กับนักเรียนที่ร่วมดูแลผลผลิต เป็นรายได้ระหว่างเรียนอีกด้วย

(๒.๔) กิจกรรมสวนสมุนไพร จัดให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ ร่วมจัดสวนสมุนไพรและปลูกสมุนไพรผสมผสานในสวนผัก ผลไม้ เช่น กะเพรา โหระพา ตะไคร้ ฟ้าทะลายโจร ว่านหางจระเข้ เพชรสังฆาต ไพล ว่านหนุมานนั่งแท่น อัญชัน เสลดพังพอน เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สมุนไพรใกล้ตัว ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาหารและเป็นยารักษาโรคได้

๘. โครงการอาหารกลางวันที่ทางโรงเรียนดำเนินการอยู่นั้น มีปัญหาเด่นชัดในเรื่องใดบ้าง (การแก้ปัญหาที่จุดเล็ก)

- งบประมาณคนละ ๒๐ บาท ไม่เพียงพอต่อการจัดโครงการอาหารกลางวันที่มีคุณภาพได้ จึงต้องจัดกิจกรรมสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน และขอรับการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานภายนอก

๙. วิธีดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่คิดว่าเหมาะสมแล้วอย่างไรบ้าง (ปฏิบัติตามลำดับขั้น)

(๑) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

(๒) แต่งตั้งมอบหมายครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน

(๓) จัดทำโครงการอาหารกลางวัน

(๔) ระดมทุนสนับสนุนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน เช่น เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ข้าวสาร อาหารแห้ง

(๕) จัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน

(๖) จัดทำอาหารกลางวันให้นักเรียนได้รับประทานทุกคนอย่างมีคุณภาพ ถูกหลักโภชนาการ

(๗) สรุปรายงานผลการดำเนินงาน

๑๐. ภูมิสังคมของโรงเรียนทางลักษณะภูมิประเทศ อุปนิสัยของคนในพื้นที่เป็นอย่างไร มีความแตกต่างในเรื่องใดบ้าง (ภูมิสังคม)

- สภาพชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ ส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น พืชไร่ ประกอบกับย้ายมาจากจังหวัดใกล้เคียงในภาคกลาง มีพวกชาวไทยกะเหรี่ยงปนบ้างเป็นส่วนน้อย พูดภาษาไทยเป็นหลัก มีวัดห้วยเสือเป็นศูนย์กลางประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี

๑๑. ปัญหาสำคัญในการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนคืออะไร

-

ประเด็นความเห็น (สัมภาษณ์เชิงลึกในกรณีที่โรงเรียนทำเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน)

๑๒. การทำอาหารกลางวันของโรงเรียน นักเรียนมีส่วนในการให้ความร่วมมือช่วยโครงการอย่างไร เช่น ทำการเกษตร สร้างผลผลิต ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือประกอบอาหารในชั่วโมงเรียนหรือไม่ อย่างไร

- นักเรียนมีส่วนในการให้ความร่วมมือ ช่วยโครงการอาหารกลางวันแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

(๑) กิจกรรมสนับสนุน เช่น กิจกรรมเกษตรผสมผสาน กิจกรรมเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ กิจกรรมเพาะเห็ดภูฐาน กิจกรรมสวนสมุนไพร เป็นต้น

(๒) กิจกรรมสนับสนุนทางอ้อม เช่น กิจกรรมการเลี้ยงหมูหลุม กิจกรรมหมอดินสนับสนุนปุ๋ยและสารกำจัดแมลง การปลูกพืชผักเพื่ออาหารกลางวัน เป็นต้น

๑๓. นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณภาพดีเพียงใด และเป็นที่พอใจของนักเรียนและผู้ปกครองมากน้อยเพียงใด

- นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดสารเคมี จนเป็นที่พึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครอง

๑๔. โรงเรียนและชุมชนจำเป็นต้องร่วมมือกันในเรื่องอาหารกลางวันอย่างไรบ้าง นักเรียนจึงจะได้รับอาหารกลางวันอย่างมีคุณภาพ

- ชุมชนสนับสนุนงบประมาณ หรือผลผลิตทางการเกษตร

๑๕. ถ้าให้นักเรียนลงพื้นที่ทำเกษตรตั้งแต่กระบวนการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อนำผลผลิตมาประกอบอาหารกลางวันของโรงเรียนได้หรือไม่

- โรงเรียนได้ทำการเกษตร ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์เพื่อนำผลผลิตมาประกอบอาหารกลางวันของโรงเรียน

๑๖. ถ้าให้ชุมชนร่วมทำเกษตรตั้งแต่ในสถาบันครอบครัวและโรงเรียน เพื่อสนับสนุนเป็นอาหารกลางวันได้หรือไม่ เกิดปัญหาอะไร

- โรงเรียนไม่สามารถให้ชุมชนร่วมทำการเกษตรเพื่อสนับสนุนเป็นอาหารกลางวันได้ เพียงจัดซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากชุมชนบางส่วน เพื่อสนับสนุนอาหารกลางวัน

๑๗. เงินและงบประมาณที่ทางราชการจัดให้ จะนำมาสร้างผลผลิตทางการเกษตรก่อนได้หรือไม่ หรือต้องหางบประมาณส่วนอื่นมาใช้ และมีปัญหาติดขัดอย่างไรบ้าง

- โรงเรียนจัดหางบประมาณจากบุคคลและหน่วยงานภายนอกมาสร้างผลผลิตทางการเกษตร โดยไม่ใช้งบประมาณที่ทางราชการจัดให้

๑๘. ถ้าจะฝึกนักเรียนทำอาหารกลางวันร่วมกับงานเกษตรโดยไม่ต้องใช้พืชผักและเนื้อจากตลาด หรือพึ่งพาชุมชนได้หรือไม่ รวมถึงมีปัญหาอุปสรรค และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร

- โรงเรียนไม่สามารถฝึกให้นักเรียนทำอาหารกลางวันร่วมกับงานเกษตร โดยไม่ต้องใช้พืชผักและเนื้อสัตว์จากตลาดได้

๑๙. ภูมิสังคมของโรงเรียนทางลักษณะภูมิประเทศ อุปนิสัยของคนในพื้นที่เป็นอย่างไร มีความแตกต่างในเรื่องใดบ้าง (ภูมิสังคม)

- อาชีพหลักของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน คือ การทำการเกษตร (การทำสวนผัก การทำไร่สับปะรด) และอาชีพรับจ้าง สภาพพื้นที่เป็นที่สูงต่ำ มีที่ราบน้อย ดินเป็นดินปนทรายเป็นส่วนมาก แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ ชีวิตความเป็นอยู่และอาชีพของประชากรโดยรวมยังอยู่ในสภาพที่ยากจน รายได้ไม่แน่นอน เมื่อเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ยของรายได้ต่อคนเฉลี่ยปีละ ๔๕,๐๐๐ บาท

๒๐. โรงเรียนนำศาสตร์พระราชามาใช้จัดการเรียนการสอนอย่างไร

- โรงเรียนได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในพื้นที่รอบบริเวณโรงเรียน เพื่อปรับโรงเรือนเป็นแหล่งเรียนรู้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะความสามารถของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง อันนำมาสู่การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในสถานศึกษา และขยายผลสู่ชุมชน โดยดำเนินการ ดังนี้

(๑) สถานศึกษาได้จัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกในสาระการเรียนรู้ครบทั้ง ๘ สาระการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

(๒) จัดการเรียนรู้ในรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียนจำนวน ๑๓ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเกษตรผสมผสาน กิจกรรมเพาะเห็ดภูฐาน กิจกรรมเลี้ยงหมูหลุม กิจกรรมหมอดิน กิจกรรมเลี้ยงกบเลี้ยงปลา กิจกรรมสวนสมุนไพร กิจกรรมเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ กิจกรรมออมบุญออมทรัพย์ กิจกรรมขยะเพิ่มทรัพย์ กิจกรรมหนึ่งห้องเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์ กิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน กิจกรรมเมล็ดพันธุ์แห่งความดี และกิจกรรมอนุรักษ์นก โดยเปิดโอกาสและจูงใจให้ผู้ปกครองและชุมชนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้

๒๑. มีการจัดสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตในโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ได้จัดกิจกรรมที่ทำให้โรงเรียนสะอาด ร่มรื่น ถือเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง ดังนี้

(๑) กิจกรรมตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๑๓ กิจกรรม

(๒) กิจกรรมอื่น ๆ เช่น

(๒.๑) กิจกรรมสะอาดทุกตารางเมตร

(๒.๒) กิจกรรมเรารักษ์ต้นไม้

(๒.๓) กิจกรรมสวนสวยด้วยมือเรา

(๒.๔) กิจกรรมวิถีพุทธ

จากนั้นเมื่อเวลา ๑๔.๐๐-๑๖.๐๐ นาฬิกา คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา และคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวการส่งเสริมและพัฒนาการจัดโครงการอาหารกลางวันตามศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และเยี่ยมชมพื้นที่ดำเนินงานของโรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ อำเภอปากท่อ ซึ่งได้รับการต้อนรับอย่างดีจาก **นายสัญชัย ภักดีโชติชวลิต** ปลัดอำเภอ (เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ) หัวหน้ากลุ่มงานทะเบียนและบัตร อำเภอปากท่อ **นายกฤษฎา สุพงศ์** ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

โรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ จังหวัดราชบุรี

นายกฤษฎา สุพงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ และคณะ ได้ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ ก่อตั้งขึ้นตามพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) โดยพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ในการก่อสร้างเป็นจำนวนเงิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๔ โดยมีพระราชประสงค์เพื่อสงเคราะห์เด็กยากจนยากไร้ขาดที่พึ่งให้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม ปัจจุบันโรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ ตำบลป่าไก่ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต ๑ ได้เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ในระดับชั้นปฐมวัย-ระดับชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ ๓ มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด ๑๙๖ คน และมีข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๑๙ คน โดยน้อมนำศาสตร์พระราชาและพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี-ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๑๐) มาใช้ในการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้เด็กรุ่นใหม่ ***"คิดดี ทำดี แต่เยาว์วัย โตไปไม่โกง และเป็นผู้นำทางวิชาการ"*** โดยประสานความร่วมมือกับอำเภอปากท่อ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าไก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าไก่ และผู้ปกครอง โดยน้อมนำศาสตร์พระราชามาดำเนินการอย่างยั่งยืน เนื่องจากที่ผ่านมาโรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ได้สนับสนุนให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานด้านเกษตร และจัดกิจกรรมเพื่อรองรับอาชีพแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเน้นให้นักเรียน**ทำความดี ด้วยการรู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีวินัย และสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง** ด้วยครอบครัวส่วนใหญ่ของนักเรียนจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทางโรงเรียนจึงได้จัดกิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนาเป็น **"ศูนย์เรียนรู้ของชุมชน"** โดยมุ่งสร้างความตระหนักรู้ที่เน้นหรือ**ระเบิดจากข้างใน** ผ่านฐานกิจกรรมการเรียนรู้ที่สืบสานพระราชปณิธานสร้างงานสร้างอาชีพจำนวนมากของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้" ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงสามารถแบ่งกิจกรรมออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑. กิจกรรมที่สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน จำนวน ๔ ฐาน ดังนี้

เนื่องจากบริบทของชุมชนตำบลป่าไก่เป็นชุมชนยากจน ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างเป็นหลัก นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น และอยู่ในการอุปการะของปู่ย่าตายายเป็นหลัก แต่ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ โรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์จึงตั้งปณิธานใหม่ที่ต้องจัดการศึกษาให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียม โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ ส่งเสริมการศึกษาให้มีคุณภาพ น้อมนำศาสตร์พระราชาและพระบรมราโชบายด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม ดังนั้น ผลผลิตที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมจะนำไปสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ได้แก่

๑.๑ ฐานการเลี้ยงไก่ไข่ เป็นอีกอาชีพที่น่าสนใจในการช่วยผลิตอาหารและสร้างรายได้ให้กับนักเรียน ฐานการเลี้ยงไก่ไข่จัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ขั้นตอนการเลี้ยงไก่ โดยเริ่มจากการดูแลให้อาหารและน้ำ รวมถึงการฉีดวัคซีน ตลอดจนการเก็บไข่ไก่ไปจำหน่าย ซึ่งผลผลิตที่ได้นั้นจะนำไปจำหน่ายเพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนเป็นหลัก ส่วนที่เหลือจัดจำหน่ายให้กับครู ผู้ปกครอง และชุมชน เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ของฐานดังกล่าวจะเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาและสร้างองค์ความรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ฝึกกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างพื้นฐานอาชีพให้กับนักเรียนเพื่อนำไปใช้ในอนาคต จึงส่งผลให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในการเลี้ยงไก่ไข่ สามารถนำผลผลิตที่ได้จำหน่ายสู่โรงเรียนและชุมชน และนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดในการประกอบอาชีพ รักในอาชีพสุจริต และเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความพอเพียง

๑.๒ **ฐานการเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์** จัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการเพาะพันธุ์กบ ตลอดจนการดูแล ให้อาหาร ผลผลิตที่ได้นำไปจำหน่ายสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน การจัดกิจกรรมมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพที่สุจริต ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว โดยวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์นี้ จะเน้นการเลี้ยงเพื่อการขยายพันธุ์เนื่องจากทางการตลาดถือว่ากำลังเจริญเติบโต จึงส่งผลให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงและเพาะพันธุ์กบ จนสามารถนำไปจำหน่าย และใช้เป็นวัตถุดิบที่ใช้สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน หรือนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพที่สุจริตสืบไป

๑.๓ **ฐานการเลี้ยงปลาดุกในบ่อดิน** เป็นฐานการเรียนรู้ที่ช่วยสร้างทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนการเลี้ยงปลาดุก ทั้งการคัดเลือกพันธุ์ปลาที่เหมาะกับสภาพพื้นที่ การให้อาหาร การปรับสภาพน้ำ ตลอดจนการนำผลผลิตไปจำหน่าย เพื่อใช้สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน เพื่อจำหน่ายให้กับผู้ปกครอง ชุมชน โดยกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์จากการเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ สามารถถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนและนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป เนื่องจากโรงเรียนจะนำผลผลิตที่ได้รับไปใช้สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพที่สุจริตในอนาคต

๑.๔ ฐานการปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รู้จักวิธีการปลูกผักปลอดสารพิษ วิธีการดำเนินกิจกรรมนั้นเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการเชื่อมโยงความรู้ มีทักษะ โดยการน้อมนำเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ผ่านกระบวนการปฏิบัติจริง โดยเริ่มจากการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการเตรียมดิน การเลือกพืชผักสวนครัวที่เหมาะสมกับฤดูกาล การเก็บเกี่ยวผลผลิต มาวางแผนการดำเนินงาน นักเรียนจะได้สร้างองค์ความรู้ควบคู่กับการเสริมสร้างคุณธรรมจากการปฏิบัติงาน โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นการเรียนรู้ คอยให้คำแนะนำปรึกษา ผลผลิตที่ได้นำไปสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนเป็นหลัก จึงสามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักวิธีการปลูกผักปลอดสารพิษ จากการลงมือปฏิบัติการปลูกผักปลอดสารพิษได้อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพที่สุจริตได้อย่างยั่งยืน

๒. กิจกรรมที่สนับสนุนโครงการพัฒนาอาชีพ

สืบเนื่องจากโรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ได้น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) มาใช้ในการดำเนินงานกับโครงการพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนยากจนพิเศษแล้วพบว่า นักเรียนมีความรู้และเกิดทักษะในการประกอบอาชีพที่ดี จนสามารถสร้างรายได้จากการดำเนินงาน มีการเรียนรู้ที่มีความสุขจากการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย และตรงความต้องการของผู้เรียน จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ต่อชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

๒.๑ ผลิตภัณฑ์กล้วยตากจากพลังงานแสงอาทิตย์ “DAD-DEE Banana”

เนื่องจากมีพื้นที่และสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม จึงส่งผลให้มีปริมาณพืชผลทางการเกษตรจำนวนมาก โดยเฉพาะกล้วยน้ำว้า ซึ่งเป็นพืชท้องถิ่นที่ปลูกง่าย เจริญเติบโตได้ดี และออกผลตลอดทุกฤดูกาล ทำให้กล้วยน้ำว้ามีราคาถูก ประกอบกับพื้นฐานที่ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงไม่สามารถนำผลผลิตกล้วยน้ำว้าดังกล่าวมาแปรรูปโดยผ่านกระบวนการที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเพิ่มมูลค่า และจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ กล้วยน้ำว้าที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และมากด้วยคุณประโยชน์ในทางการรักษาโรคนี้จึงเป็นผลผลิตที่ไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนได้ ผนวกกับโรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ เป็นโรงเรียนที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) พระราชทานเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงมาบูรณาการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อสนองพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ และยังประโยชน์ให้กับชุมชนได้ก้าวผ่านวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เห็นว่า กล้วยสามารถ

นำมาแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่า อันจะนำมาซึ่งรายได้สู่ชุมชนและเป็นการถนอมอาหารไว้สำหรับรับประทาน ตามภูมิปัญญาปราชญ์ชาวบ้านได้เป็นอย่างดี ภายใต้แนวคิดตามวิธีการของศาสตร์พระราชา คือ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา จึงได้ริเริ่มทำผลิตภัณฑ์กล้วยตากจากพลังงานแสงอาทิตย์ขึ้น ภายใต้ชื่อ DAD-DEE Banana เพื่อนำทรัพยากรที่มีมากในชุมชนคือกล้วยน้ำว้า มาผ่านกระบวนการตากแห้ง ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ปราศจากต้นทุน เหมาะสำหรับพื้นฐานและฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชน ประกอบกับภูมิปัญญาในขั้นตอนการตากแห้ง อันจะนำมาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่า สร้างรายได้ให้กับชุมชน และนำมาซึ่งการเรียนรู้สู่อาชีพต่อไป

นอกจากนี้ นักเรียนยังเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดจากทักษะกระบวนการผลิตของตนที่มีคุณภาพ และผู้บริโภคให้การยอมรับเรื่องรสชาติ ความสะอาด และกระบวนการผลิตที่เป็นธรรมชาติ ไร้สารพิษจากสารปรุงแต่งใด ๆ จนนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ความรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี และบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามรายวิชา เช่น การเขียนรายละเอียดผลิตภัณฑ์ การเผยแพร่ความรู้ในรายวิชาภาษาไทย การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในรายวิชาคณิตศาสตร์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากรายวิชาศิลปะมาใช้จริง

๒.๒ ผลิตภัณฑ์ขนมไข่สวรรค์ (ขนมต้ม) เป็นขนมไทยที่มีมาแต่โบราณ ด้วยรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ รสหวาน หอมกลิ่นมะพร้าว เหนียวนุ่มละมุนลิ้น ตรึงใจคนไทยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งขนมไข่สวรรค์ (ขนมต้ม) อยู่คู่วัฒนธรรมไทยมายาวนาน มีความเกี่ยวข้องกับงานมงคลมากมาย เป็นขนมที่มีหลักฐานว่ามีมาตั้งแต่ “สมัยสุโขทัย” เข้ามาพร้อมกับศาสนาพราหมณ์ และลัทธิความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า โดยเชื่อกันว่าพระพิฆเนศโปรดขนมนี้มาก ครั้งหนึ่งเสวยเข้าไปจนเต็มพุง เมื่อขี่หนูกลับวิมาน ระหว่างทางหนูมาเจองู ตกใจจึงหยุดทันที พระพิฆเนศตกจากหลังหนู “พุงแตก” พระพิฆเนศเสียดายขนมจึงกอบเข้าใส่พุงใหม่ แล้วเอาซากงูที่ตีตายแล้วมาพันพุงไว้ แล้วจึงกลับไปวิมาน ต่อมาได้มีบทบาทสำคัญในพิธีบวงสรวงเทวดาในพิธีกรรม เช่น ยกเสาเอก ตั้งศาลพระภูมิในประเพณีสู่ขอแต่โบราณ จึงเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ หรือบริหารจัดการ ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่สู่ชุมชนและผู้ที่สนใจได้ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ **“รักงาน รักอาชีพ”** อีกด้วย

๒.๓ ผลิตภัณฑ์หัตถวิจิตรศิลป์ เป็นงานเครื่องปั้นดินเผาที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์ก็เริ่มรู้จักนำดินมาปั้นเป็นรูปร่าง แล้วนำไปเผาไฟ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่แข็งแกร่ง คงรูป เหมาะกับการนำไปใช้ประโยชน์มากมาย เครื่องปั้นดินเผาจึงเป็นศิลปวัตถุอย่างหนึ่งที่สามารถบ่งบอกถึงพัฒนาการทางสังคม วัฒนธรรม รวมถึงเทคโนโลยีของชุมชนแต่ละเชื้อชาติได้เป็นอย่างดี เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่มีพัฒนาการมาเป็นเวลานานหลายร้อยปี ทางคณะผู้จัดทำจึงนำเครื่องปั้นดินเผามาบูรณาการกับลายไทย ซึ่งลายไทยเป็นลวดลายที่สืบเนื่องมาแต่ครั้งโบราณกาล นับตั้งแต่มนุษย์รู้จักใช้สีเขียนเป็นลวดลายลงบนร่างกาย เพื่อให้เกิดความสวยงาม และน่าเกรงขามแก่ผู้พบเห็นและเป็นมรดกตกทอดมาตามยุคสมัยจนถึงปัจจุบัน ศิลปะอันสวยงามนี้เกิดขึ้นด้วยฝีมือและสติปัญญาอันชาญฉลาด

ประกอบกับคณะผู้จัดทำได้เห็นถึงความสำคัญของเครื่องปั้นดินเผา และลายไทยที่อยู่คู่กับคนไทยมาอย่างยาวนานและมีประโยชน์มากมาย จึงมีแนวคิดที่จะจัดทำโครงงานอาชีพเรื่องหัตถวิจิตรศิลป์ขึ้น เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เห็นถึงประโยชน์ของเครื่องปั้นดินเผาและลายไทย และช่วยกันอนุรักษ์ไม่ให้เครื่องปั้นดินเผาและลายไทยสูญหายไปจากคนไทย คณะผู้จัดทำจึงจัดทำโครงงานในรูปแบบของการประดิษฐ์ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้และเผยแพร่เรื่องเครื่องปั้นดินเผาและลายไทยให้มากยิ่งขึ้น

๒.๔ ผลิตภัณฑ์น้ำสมุนไพร เป็นผลผลิตจากธรรมชาติที่มนุษย์รู้จักนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อการรักษาโรคภัยไข้เจ็บตั้งแต่สมัยโบราณ ในปัจจุบันมีการตื่นตัวและพัฒนาความรู้ด้านสมุนไพรมากขึ้น ในการทำน้ำสมุนไพรสามารถทำด้วยวิธีที่ง่าย และมีสรรพคุณป้องกันโรคและบำรุงสุขภาพร่างกายของผู้ดื่ม และยังคงเป็นที่นิยมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ดังนั้น การทำน้ำสมุนไพรจึงเป็นการแปรรูปสมุนไพรให้เป็นเครื่องดื่มโดยการนำสมุนไพรที่มีอยู่มากมายในท้องถิ่นมาต้มผสมกับน้ำตาลและเกลือ เพื่อให้รสชาติรับประทานได้ง่ายมากขึ้น และไม่ต้องเคี้ยว เหมาะสำหรับผู้คนที่อยากรับประทาน เพราะสมุนไพรบางชนิดถ้าจะรับประทานสดจะมีรสชาติและกลิ่นแรง ไม่น่ารับประทาน พร้อมทั้งเป็นการเพิ่มมูลค่าแก่สมุนไพรพื้นบ้านให้มีคุณค่าและมีราคามากยิ่งขึ้น รวมทั้งยังเป็นการพัฒนาทักษะและความรู้ความสามารถของผู้ทำน้ำสมุนไพรอีกด้วย ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจึงส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชสมุนไพรเพื่อบำรุงสุขภาพ สามารถนำไปเผยแพร่ให้ชุมชนและผู้ที่สนใจทราบถึงวิธีการทำน้ำสมุนไพร ถือเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะอีกด้วย

๒.๕ ผลิตภัณฑ์ซูชิ อูมามิ เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เพื่อดำเนินการโครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนแบบมีเงื่อนไข เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงอย่างมีคุณภาพและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

ประกอบกับปีการศึกษาที่ผ่านมาโรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมตามโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนยากจนพิเศษ พบว่านักเรียนมีความรู้และเกิดทักษะในการประกอบอาชีพที่ดี สามารถสร้างรายได้จากการดำเนินงาน เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

จึงได้ดำเนินการโครงการเพื่อต่อยอดและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน จึงส่งผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และสามารถดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ต่อชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ และคณะ ได้ตอบประเด็นคำถามของคณะกรรมาธิการและคณะทำงาน สรุปได้ ดังนี้

สภาพการดำเนินงาน

๑. จำนวนนักเรียนทั้งหมด หรือจำนวนนักเรียนที่ได้รับประทานอาหารกลางวัน

- มีนักเรียนทั้งหมด จำนวน ๑๙๖ คน

๒. งบประมาณอาหารกลางวันที่ได้รับ (กี่หัว) กี่บาท/วัน/คน

- โรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไก่ทั้งหมด จำนวน ๑๔๗ หัว เฉลี่ย ๒๐ บาท/วัน/คน รวมเป็นเงินทั้งหมด ๒,๙๔๐ บาท/วัน

๓. ก่อนที่ท่านจะจัดโครงการอาหารกลางวัน ท่านได้ศึกษาข้อมูลจากเรื่องใดบ้าง (การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ)

- ศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ศึกษาระเบียบ กฎหมาย วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน สภาพบริบทของนักเรียนแต่ละครอบครัวซึ่งส่วนมากนักเรียนอาศัยอยู่กับปู่ย่าตายายที่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องโภชนาการ นักเรียนจึงได้รับคุณค่าทางสารอาหารไม่ครบถ้วน ข้อมูลงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไก่

๔. กระบวนการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน (ทำอย่างไร)

๔.๑ ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของการประกอบอาหารกลางวันที่มีคุณภาพต่อนักเรียน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๔.๒ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน

๔.๓ สรรหาผู้รับจ้างในการประกอบอาหารกลางวันตามระเบียบกระทรวงการคลัง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔.๔ ดำเนินการประกอบอาหารกลางวัน โดยใช้**โปรแกรม** “Thai School Lunch” เป็นแนวทางในการประกอบอาหารให้กับนักเรียนบูรณาการกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๕ การควบคุมกำกับติดตามผู้รับจ้างให้ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอาหารกลางวัน

๔.๖ สรุปและรายงานผลการดำเนินงานให้กับองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

๕. มีการจ้างบุคคลภายนอกมาช่วยประกอบอาหารกลางวันหรือไม่ หรือประกอบอาหารเองโดยครู นักเรียน หรือมีแม่ครัวของโรงเรียนดำเนินการ

- มีการจ้างเหมาประกอบอาหารกลางวันรายเดือนโดยบุคคลภายนอก

๖. ชุมชนมีส่วนในการทำโครงการอาหารกลางวันอย่างไร (แรงงาน วัสดุอาหารในชุมชนและเงิน)

- ชุมชนมาช่วยแม่ครัวในการประกอบอาหาร ล้างทำความสะอาดภาชนะ ในบางครั้งมีการนำอาหารหรือขนมมาสนับสนุนในโอกาสต่าง ๆ

๗. ก่อนที่โรงเรียนจะทำโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนของท่านได้เตรียมความพร้อมในเรื่องใดมาก่อน (ระเบิดจากข้างใน)

- ตระหนักถึงภาวะโภชนาการของนักเรียนเป็นสำคัญ พร้อมให้ความสำคัญกับคุณภาพวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหาร นักเรียนต้องได้รับประทานอาหารที่มีความสะอาด มีประโยชน์ถูกหลักอนามัย และโรงเรียนดำเนินการด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

๘. โครงการอาหารกลางวันที่ทางโรงเรียนดำเนินการอยู่นั้น มีปัญหาเด่นชัดในเรื่องใดบ้าง (การแก้ปัญหาที่จุดเล็ก)

- งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอในการประกอบอาหารเนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารมีราคาสูง จึงบูรณาการการประกอบอาหารกลางวัน โดยใช้ศาสตร์พระราชามาใช้ในการแก้ปัญหา

๙. วิธีดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่คิดว่าเหมาะสมแล้วอย่างไรบ้าง (ปฏิบัติตามลำดับขั้น)

- มีการดำเนินงานอย่างเหมาะสม โดยใช้กระบวนการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ และตระหนักถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

๑๐. ภูมิสังคมของโรงเรียนทางลักษณะภูมิประเทศ อุปนิสัยของคนในพื้นที่เป็นอย่างไร มีความแตกต่างในเรื่องใดบ้าง (ภูมิสังคม)

- ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ชุมชนเป็นชุมชนเกษตรกรรม ชาวบ้านจึงมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความสามัคคีช่วยเหลือสนับสนุนเป็นอย่างดี

๑๑. ปัญหาสำคัญในการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนคืออะไร

- ปัญหาในการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนคือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เหมาะสมกับวัตถุดิบในตลาดซึ่งมีราคาสูง แต่เนื่องจากโรงเรียนมีการศึกษาแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ปฏิบัติงานตามขั้นตอนอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการดำเนินงาน จึงสามารถแก้ไขปัญหาได้

ประเด็นความเห็น (สัมภาษณ์เชิงลึกในกรณีที่โรงเรียนทำเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน)

๑๒. การทำอาหารกลางวันของโรงเรียน นักเรียนมีส่วนในการให้ความร่วมมือช่วยโครงการอย่างไร เช่น ทำการเกษตร สร้างผลผลิต ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือประกอบอาหารในชั่วโมงเรียนหรือไม่ อย่างไร

- โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยแบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ ได้แก่ การปลูกผักปลอดสารพิษ การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงปลาดุก การเลี้ยงกบ ซึ่งทำให้นักเรียนแต่ละระดับชั้นได้มีส่วนร่วมในการผลิตวัตถุดิบหลักในการประกอบอาหารที่มีคุณภาพ

๑๓. นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณภาพดีเพียงใด และเป็นที่พอใจของนักเรียนและผู้ปกครองมากน้อยเพียงใด

- นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณภาพที่ดี ได้รับสารอาหารครบถ้วนตามสัดส่วนที่เหมาะสมตามหลักโภชนาการ นักเรียนและผู้ปกครองเกิดความพึงพอใจในการดำเนินงานเนื่องจากโรงเรียนน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการดำเนินงานโครงการ จึงทำให้วัตถุดิบในการประกอบอาหารมีความสด ใหม่ ปลอดภัยจากสารพิษ

๑๔. โรงเรียนและชุมชนจำเป็นต้องร่วมมือกันในเรื่องอาหารกลางวันอย่างไรบ้าง นักเรียนจึงจะได้รับอาหารกลางวันอย่างมีคุณภาพ

- ชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงได้รับความร่วมมือในการให้ความรู้กับนักเรียน เพื่อนำมาดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ จึงจะได้ผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ นอกจากนี้ต้องมีการประชุมวางแผนร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินการโครงการบรรลุวัตถุประสงค์

๑๕. ถ้าให้นักเรียนลงพื้นที่ทำเกษตรตั้งแต่กระบวนการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อนำผลผลิตมาประกอบอาหารกลางวันของโรงเรียนได้หรือไม่

- ได้ โดยใช้เวลาในชั่วโมงลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ซึ่งโรงเรียนได้จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

๑๖. ถ้าให้ชุมชนร่วมทำเกษตรตั้งแต่ในสถาบันครอบครัว และโรงเรียน เพื่อสนับสนุนเป็นอาหารกลางวันได้หรือไม่ เกิดปัญหาอะไร

- ไม่เกิดปัญหา เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวและโรงเรียน

๑๗. เงินและงบประมาณที่ทางราชการจัดให้ จะนำมาสร้างผลผลิตทางการเกษตรก่อนได้หรือไม่ หรือต้องหางบประมาณส่วนอื่นมาใช้ และมีปัญหาติดขัดอย่างไรบ้าง

- ไม่สามารถนำงบประมาณโครงการอาหารกลางวันมาใช้ในการสร้างผลผลิตได้ เพราะเงินงบประมาณมีจำนวนจำกัด

๑๘. ถ้าจะฝึกนักเรียนทำอาหารกลางวันร่วมกับงานเกษตร โดยไม่ต้องใช้พืชผักและเนื้อจากตลาด หรือพึ่งพาชุมชนได้หรือไม่ รวมถึงมีปัญหาอุปสรรค และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร

- ได้ โรงเรียนมีการฝึกทักษะของนักเรียนโดยการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยแบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน

๑๙. ภูมิสังคมของโรงเรียนทางลักษณะภูมิประเทศ อุปนิสัยของคนในพื้นที่เป็นอย่างไร มีความแตกต่างในเรื่องใดบ้าง (ภูมิสังคม)

- ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ชุมชนเป็นชุมชนเกษตรกรรม ชาวบ้านจึงมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความสามัคคีช่วยเหลือสนับสนุนเป็นอย่างดี

๒๐. โรงเรียนนำศาสตร์พระราชามาใช้จัดการเรียนการสอนอย่างไร

- โรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจนประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

๒๑. มีการจัดสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตในโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- เนื่องจากชุมชนเป็นชุมชนเกษตรกรรม โรงเรียนได้จัดแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องตามบริบทของชุมชน ได้แก่ ฐานการเรียนรู้การปลูกผักปลอดสารพิษ การเลี้ยงปลาดุก การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงกบ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ให้กับคนในชุมชนและหน่วยงานภายนอก

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เห็นควรให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือจัดสรรงบประมาณอื่นเพื่อใช้ในการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชาเพื่อใช้ในการบูรณาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาผลการดำเนินงานจนเกิดผลผลิตที่มีคุณภาพ

นอกจากนี้ เห็นควรว่ารัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณการดำเนินการอาหารกลางวันเพิ่มเติม เนื่องจากปัจจุบันราคาวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหารมีราคาที่สูงขึ้น และควรจัดสรรครุภัณฑ์ในการประกอบอาหาร เช่น หม้อหุงข้าว จาน ชาม อุปกรณ์เครื่องครัว ให้กับสถานศึกษา เพราะโรงเรียนไม่สามารถจัดซื้อจากเงินงบประมาณได้ สถานศึกษาจึงต้องจัดหามาใช้เอง

ในส่วนของการดำเนินงานอาหารกลางวันนั้น เห็นควรให้โรงเรียนได้ดำเนินการรับผิดชอบเงินงบประมาณเองโดยไม่ต้องผ่านการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน แก้ปัญหาการล่าช้าของงบประมาณ และลดภาระในการดำเนินงานผ่านองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อันจะทำให้การดำเนินการอาหารกลางวันมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด

ภาพ : โดย ๑) ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา
๒) ภาพประกอบการเรียนการสอน (PowerPoint และ Word) ของโรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ และโรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์

สรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ

การปฏิรูปการศึกษาและการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

ของคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
ในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

ณ จังหวัดกาญจนบุรี

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา นำโดย **นายตวง อันทะไชย** ประธานคณะกรรมาธิการ **นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา** รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง **นายออน กาจกระโทก** เลขานุการคณะกรรมาธิการ **นายเฉลา พวงมาลัย** โฆษกคณะกรรมาธิการ **นายชาญวิทย์ ผลชีวิน** กรรมาธิการ และ**รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร** กรรมาธิการ พร้อมด้วยที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมาธิการ และคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน รวมถึงคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้เดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ **“การปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ณ จังหวัดกาญจนบุรี**

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เวลา ๑๐.๐๐-๑๒.๐๐ นาฬิกา ณ โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม อำเภอศรีสวัสดิ์ คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวการส่งเสริมและพัฒนาการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา รวมถึงข้อเสนอการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาฯ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และเยี่ยมชมพื้นที่ดำเนินงานของโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม อำเภอศรีสวัสดิ์ โดยมี**นายฉกาจ อาสาสนา** ปลัดอาวุโสอำเภอศรีสวัสดิ์ กล่าวต้อนรับ รวมทั้งมีคณะผู้บริหารและนักวิชาการที่มีประสบการณ์ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อาทิ **นายชาลี สำรองทรัพย์** ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด **นายฐิติวงษ์ คงพิกุล** หัวหน้ากองบริหารการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เขื่อนศรีนครินทร์ **นายอำนาจ ทัดสวน** ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม อำเภอศรีสวัสดิ์

นายอำนาจ ทัดสวน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม และคณะได้ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมเดิมใช้สถานที่ของโรงเรียนบ้านสามสุ่ย ตั้งเป็นสถานที่เรียนชั่วคราว โดยใช้ชื่อว่า **"โรงเรียนท่ากระดานพิทยาคม"** ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๒๑ จากนั้นได้ย้ายมาสร้างอาคารเรียนบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ เขตตำบลท่ากระดานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประเภทสหศึกษา แล้วจึงเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น **"โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม"** เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๒๙ และเข้าร่วมโครงการขยายโอกาสทางการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นเมื่อปี ๒๕๓๑ ต่อมาในปีการศึกษา ๒๕๓๗ โรงเรียนได้รับการอนุมัติให้เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงร่วมกำหนดนโยบายเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนในพื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก ขาดแคลนทุนทรัพย์ โดยริเริ่มจัดตั้ง**ห้องเรียนสาขาด่านแม่แฉลบ**ขึ้น เพื่อจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ จึงส่งผลให้เมื่อปีการศึกษา ๒๕๕๕ โรงเรียนได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๑๐) คัดเลือกให้เป็นโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา (รุ่นที่ ๑) โดยมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการดำรงชีวิตของตนเองและสังคม หรือการสร้างบุคคลให้มีศีลธรรม ความรู้ ความสามารถ รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เพื่อพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

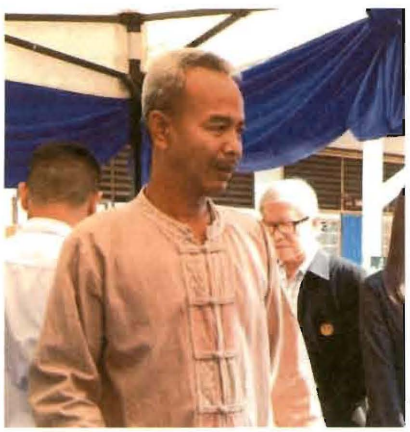

นอกจากนี้โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมยังได้น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาว่า ให้โรงเรียนมุ่งสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียน ๔ ด้าน คือ ๑) มีทัศนะคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ๒) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ๓) มีงานทำ มีอาชีพ และ ๔) เป็นพลเมืองดี ซึ่งถือเป็นการสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ดังนั้น เพื่อให้สมกับพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่มีต่อโรงเรียนแห่งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงได้ร่วมกันกำหนดแนวทางสู่การพัฒนาโรงเรียนจนได้รับการเรียกขานว่า **"โรงเรียนแห่งความดีศรีสวัสดิ์พิทยาคม"** โดยกำหนดแนวทางในการพัฒนาและการประเมินการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

๑. การสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน เนื่องจากโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมตั้งอยู่บนพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร และเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพียงแห่งเดียว ของอำเภอศรีสวัสดิ์ โดยมีวัตถุประสงค์คือ ต้องการให้นักเรียนมีโอกาสเข้ารับการศึกษามากที่สุด ดังนั้น โรงเรียนจึงได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตรสถานศึกษาใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่ของนักเรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ชื่อหลักสูตร ***"วิชางานวิชาชีพ ๓ หน่วยกิต"*** เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติงานด้านการเกษตรแบบครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการปลูกผักและการเลี้ยงไก่ไข่ การเก็บผักและเก็บไข่ไก่ไปขาย และการจัดทำบัญชีรายได้และแบ่งปันรายได้ที่เป็นธรรม โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชาร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีการจัดที่พักให้นักเรียนบ้านไกลในถิ่นทุรกันดารที่มีฐานะยากจน หรือไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู ได้มีโอกาสเข้ารับทุนสนับสนุนการศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เข้าไปบรรจุไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อเน้นให้ผู้เรียน **เกิดกระบวนการเรียนรู้ ซึมซับคุณค่า และยึดปฏิบัติ** นอกจากนี้โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมยังได้ดำเนินการจัดหลักสูตรการศึกษานอกระบบในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใหม่ เพื่อให้นักเรียนที่ประสบกับปัญหาการออกกลางคัน สามารถเรียนจนจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับได้ โดยนักเรียนจะได้รับชุดการเรียนรู้ด้วยตัวเองไปศึกษาต่อที่บ้าน และทำชิ้นงานส่งตามช่วงระยะเวลาที่โรงเรียนกำหนด โดยมีครูผู้รับผิดชอบคอยทำหน้าที่กำกับติดตาม แนะแนว และรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาทราบเป็นระยะ ถือเป็นการดูแลนักเรียนที่ต่อเนื่องและทั่วถึง เพราะทางโรงเรียนจะคอยทำหน้าที่ดูแล ช่วยเหลือ เฝ้าระวัง และเยี่ยมบ้านนักเรียนครบร้อยละ ๑๐๐ ของทุกปีการศึกษา เพื่อติดตามและพร้อมให้การช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาอยู่เสมอ โรงเรียนจึงจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในภาวะยากลำบาก และจัดแนะแนวอาชีพ ตลอดจนหาทุนการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี (โควตา) จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสเข้ารับการศึกษาในมหาวิทยาลัยจนจบหลักสูตรต่อไป

๒. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ควรเน้นให้ครูและนักเรียนรักกัน คือ คำสอนที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ทรงพระราชทานไว้ มาปรับใช้เป็นหลักการบริหารและพัฒนาโรงเรียนได้เสมอมา ดังนั้น โรงเรียนจึงร่วมกันกำหนดแนวทางปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมผ่านกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ เช่น กิจกรรมลูกทุ่งคุณธรรม กิจกรรมขยะคุณธรรม กิจกรรมเรือพายคุณธรรม และกิจกรรมความรู้คู่คุณธรรม เป็นต้น ล้วนเป็นกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้มีการพัฒนาศักยภาพผ่านการฝึกฝนทักษะ จนได้รับรางวัลหลายประเภทเป็นจำนวนมาก

๓. การสร้างศูนย์เรียนรู้พอเพียงตามพ่อ ร.๙ อนุสรณ์ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาของสถานศึกษาและชุมชน ซึ่งเป็นสมบัติอันล้ำค่าที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) พระราชทานไว้ให้กับปวงชนชาวไทยทุกคน ดังนั้น โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมจึงได้พิจารณาเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ อย่างเต็มระบบ เนื่องจากเป็นโรงเรียนแหล่งเดียวในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์และมีพื้นที่ทุรกันดาร แต่ด้วยมีพระราชดำรัสของพระองค์ ***"ให้สร้างคนดี มีคุณธรรมให้กับบ้านเมือง"*** ซึ่งคุณธรรมจะเกิดขึ้นจากการทำงาน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมจึงได้บรรจุหลักสูตรศาสตร์พระราชาไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนใหม่โดยเปิดเป็น ***"วิชาศาสตร์พระราชาเพิ่ม ๑.๕ หน่วยกิต"*** เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักการทรงงาน ๒๓ ประการ ผ่านการจัดรูปแบบการเรียนการสอนศาสตร์พระราชาแบ่งออกเป็นฐานการเรียนรู้ทั้งหมด ๙ ฐาน ประกอบด้วย

ฐานที่ ๑ บ้านสันโดษ เป็นฐานถ่ายทอดหรือเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตัวอย่างการดำเนินชีวิตบนความพอเพียงและประหยัด โดยแนะนำและส่งเสริมการใช้พลังงานแสงอาทิตย์และแก๊สชีวภาพ รวมถึงพลังงานทดแทนต่าง ๆ ที่นำเข้ามาใช้ในบ้านได้อย่างเป็นระบบ

ฐานที่ ๒ ในน้ำมีปลาในนามีข้าว เป็นฐานถ่ายทอดองค์ความรู้และปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำร่วมกับการทำนาให้มีความเหมาะสม เช่น ห้ามทำนาปรังในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากข้าวเป็นพืชที่ใช้น้ำมาก ส่งผลให้ปริมาณน้ำอาจไม่เพียงพอกับความต้องการทางการเกษตร

ฐานที่ ๓ การปลูกผักด้วยระบบอัตโนมัติ (Smart Farm) หรือระบบฟาร์มอัจฉริยะ เป็นฐานที่ได้รับการติดตั้งระบบควบคุมการรดน้ำอัตโนมัติผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ พร้อมเครื่องไวแสง (Sensor) วัดค่าสภาพแวดล้อมแบบรายงานผลได้ทันที (Real Time) ซึ่งได้การสนับสนุนจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (มูลค่า ๑๐,๐๐๐ บาท) เพื่อสร้างความสะดวกสบายให้กลุ่มนักเรียนที่จะรดน้ำต้นไม้ได้แบบอัตโนมัติ อีกทั้งยังเป็นการช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการปลูก ลดปัญหาการเกิดโรคต่าง ๆ ของพืช และเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้นอีกด้วย

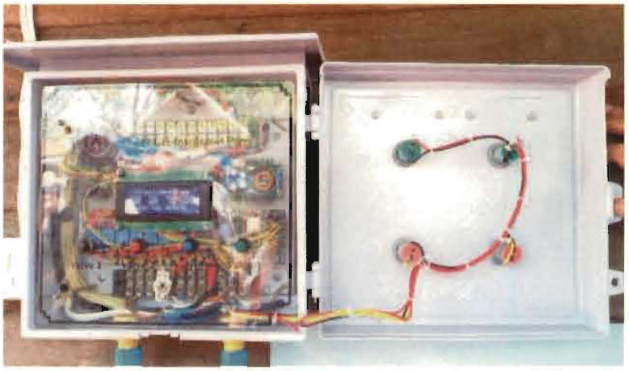

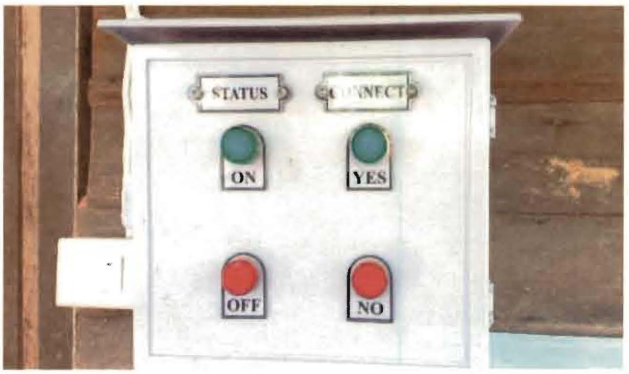

ฐานที่ ๔ แหล่งรวมพันธุ์กล้วยหลากหลายสายพันธุ์ เป็นฐานสะสมสายพันธุ์กล้วยหายากจากทั่วประเทศที่ได้รับมาและซื้อมาขยายพันธุ์เพิ่ม ซึ่งปัจจุบันมีสายพันธุ์กล้วยอยู่จำนวนกว่า ๔๕ สายพันธุ์ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาสายพันธุ์กล้วยสู่ชุมชน

ฐานที่ ๕ เกษตรผสมผสานการปลูกพืชหลากชนิด เป็นฐานการทำเกษตรแบบผสมผสานที่ปลูกพืชหลากหลายชนิด ทั้งผักสวนครัว ผลไม้ พืชไร่ พืชสวน เพื่อให้องค์ความรู้แก่นักเรียน โดยทดลองปลูกพืชทุกชนิดที่สามารถส่งเสริมอาชีพและรายได้แก่นักเรียนและผู้ปกครองได้โดยตรง

ฐานที่ ๖ ฟาร์มเพาะเลี้ยงไส้เดือน เป็นฐานถ่ายทอดคุณประโยชน์และวิธีการเลี้ยงไส้เดือนจากมูลวัว ซึ่งมีจุลินทรีย์และสารอาหารที่ดีต่อไส้เดือน แล้วนำมูลไส้เดือนที่ได้รับมาพัฒนาเป็นปุ๋ย จึงสามารถสร้างรายได้ให้กับนักเรียนและครอบครัวสืบมา

ฐานที่ ๗ ดินของพ่อ เป็นฐานการปรับปรุงดินและการพัฒนาปุ๋ยชีวภาพ เพื่อใช้ในพื้นที่เกษตรกรรมให้มีความสมบูรณ์และได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

ฐานที่ ๘ ตนเผาถ่านแต่ไฉนได้น้ำส้มควันไม้ เป็นฐานเผาถ่านไม้ หรือเศษฟืนโดยใช้ถังขนาด ๒๐๐ ลิตร โดยนักเรียนสามารถเลือกวิธีการเผาถ่าน และเก็บน้ำส้มควันไม้ได้ในรูปแบบของเตาเผาแบบตั้ง

ฐานที่ ๙ ป่ากินได้ เป็นการรวบรวมไม้ผลต่างฤดู (การปลูกป่า ๓ อย่าง แต่ให้ประโยชน์ ๔ อย่าง) หรือปลูกป่าใช้สอย โดยดำเนินการปลูกพันธุ์ไม้โตเร็ว เพื่อใช้สำหรับตัดกิ่งมาทำฟืนเผาถ่าน และใช้ในการก่อสร้าง ตลอดจนงานหัตถกรรมส่วนใหญ่ได้มีการปลูกพันธุ์ไม้โตเร็วเป็นสวนป่า เช่น ยูคาลิปตัส ขี้เหล็ก ประดู่ แค กระถินยักษ์ และสะเดา

นอกจากนี้ โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมมีการติดตามประเมินผลทั้งระหว่างการเรียนและหลังเรียน เพื่อให้เห็นพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนที่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบควบคู่กับองค์ความรู้จากตนเองได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น หากรัฐบาลต้องการจะปฏิรูปการศึกษาของประเทศให้เห็นผลก็ควรพิจารณาปรับเพิ่ม ***"วิชาศาสตร์พระราชา"*** บรรจุในหลักสูตรเป็นการเฉพาะให้แก่สถานศึกษา จึงจะสามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมต่อไปได้

๔. การสร้างทักษะอาชีพที่หลากหลาย เป็นฐานบริหารจัดการเรียนรู้สัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนให้ชีวิตที่มีคุณภาพ โดยนำความรู้เข้ามาร่วมพัฒนากับหลักสูตรได้ ดังนี้

- หลักสูตรวิชาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ วิชาการแปรรูปอาหาร วิชาไม้ดอกไม้ประดับ วิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และวิชาการตลาดเบื้องต้น

- หลักสูตรวิชาชีพจาก ๙ วิชา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งออกเป็น ๒ หลักสูตร ได้แก่

๑) หลักสูตรทวิศึกษา คือ สาขาวิชาช่างยนต์ สาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง และสาขาวิชาเครื่องประดับและอัญมณี

๒) หลักสูตรระยะสั้น ประกอบด้วย สาขาวิชาอาหารและเบเกอรี วิชาเกษตรเพื่ออาชีพ วิชาช่างเครื่องเย็น (ช่างแอร์) วิชาดนตรีเพื่ออาชีพ วิชาคาร์แคร์ วิชาซักรีดเสื้อผ้า วิชามัคคุเทศก์น้อย และวิชาธุรกิจออนไลน์ เป็นต้น

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมได้น้อมนำศาสตร์พระราชามาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้คู่กับการเกษตร โดยดำเนินการจัดการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนลงมือกระทำ (learning by doing) แล้วเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น (learning from experience) ซึ่งจะเป็นความเข้าใจเชิงลึกสะสมเป็นประสบการณ์ใหม่ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาไทยให้มีประสิทธิภาพ หลักสูตรจำเป็นต้องให้อิสระกับผู้เรียน และครูมีหน้าที่เพียงออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับประสบการณ์ตั้งแต่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นสำคัญ (ดังแผนภาพที่ ๑)

แผนภาพที่ ๑ พีระมิดแห่งการเรียนรู้ ที่แสดงความสามารถในการจดจำจากวิธีการสอนแบบต่าง ๆ

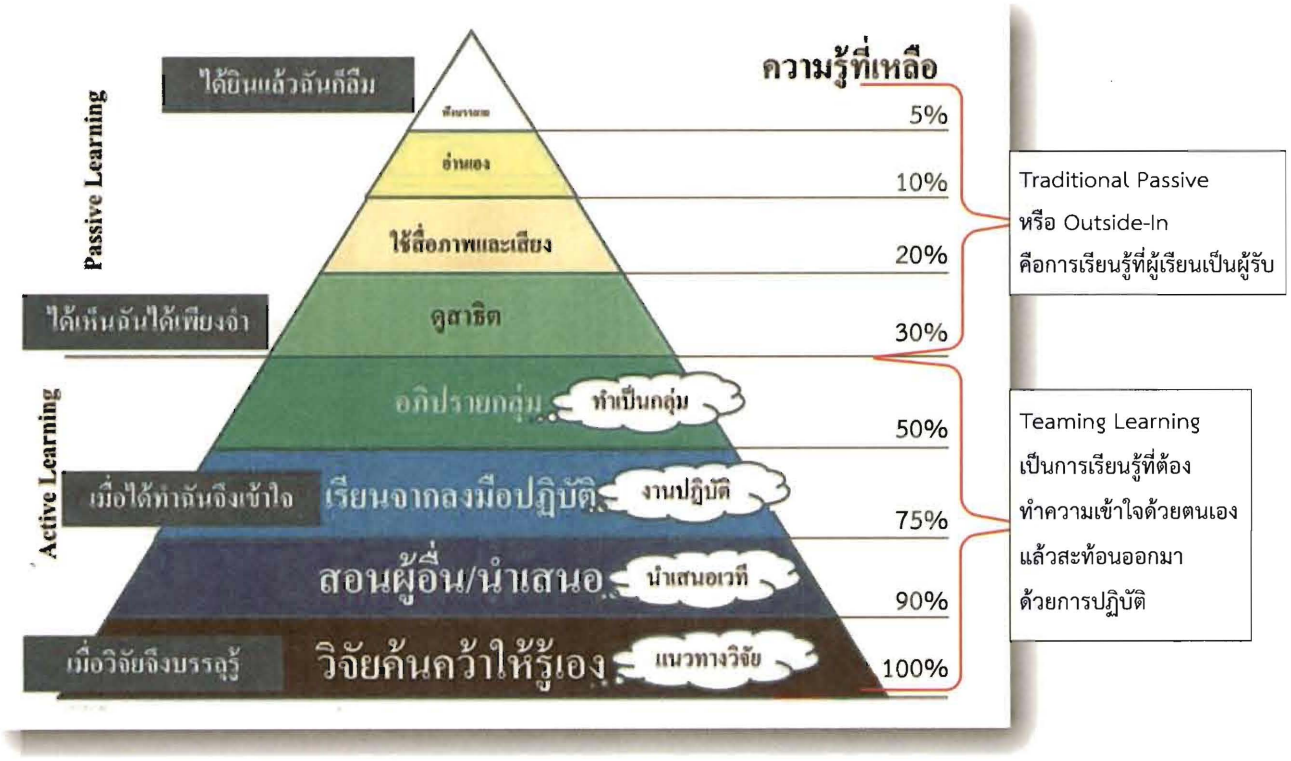

ขณะเดียวกันโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมได้กำหนดหลักการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และมีความพร้อมก้าวสู่ศตวรรษที่ ๒๑ สรุปได้ ดังนี้

๑) มุ่งสร้างโอกาสให้ผู้เรียน

๒) เสริมสร้างทักษะและสมรรถนะให้ผู้เรียน

๓) เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติจริง

๔) เน้นฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพ

๕) เน้นฝึกประสบการณ์การใช้ชีวิตแบบพอเพียง พร้อมมุ่งจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้

ดังนั้น โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมจึงได้เน้นสร้างคุณธรรมจริยธรรมจากการทำงานผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร ***"วิชางาน วิชาชีวิต"*** ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม (ดังแผนภาพที่ ๒-๔) โดยผสมผสานแกนหลักทั้ง ๓ แกนให้หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน เช่น (๑) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะเรียนรู้ด้านอาชีพ ได้แก่ การแปรรูปอาหาร การทำอาหารและเบเกอรี เป็นต้น และ (๒) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สายวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์) จะเน้นฝึกประสบการณ์หรือการใช้ชีวิตแบบพอเพียงผ่านฐานการเรียนรู้ทั้ง ๙ ฐาน อาทิ การใช้พลังงานแสงอาทิตย์และแก๊สชีวภาพ รวมถึงพลังงานทดแทนต่าง ๆ การปลูกผักด้วยระบบอัตโนมัติ (Smart Farm) เปิด-ปิดน้ำด้วยโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น

แผนภาพที่ ๒ การจัดหลักสูตร "วิชางาน วิชาชีวิต" ของโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม

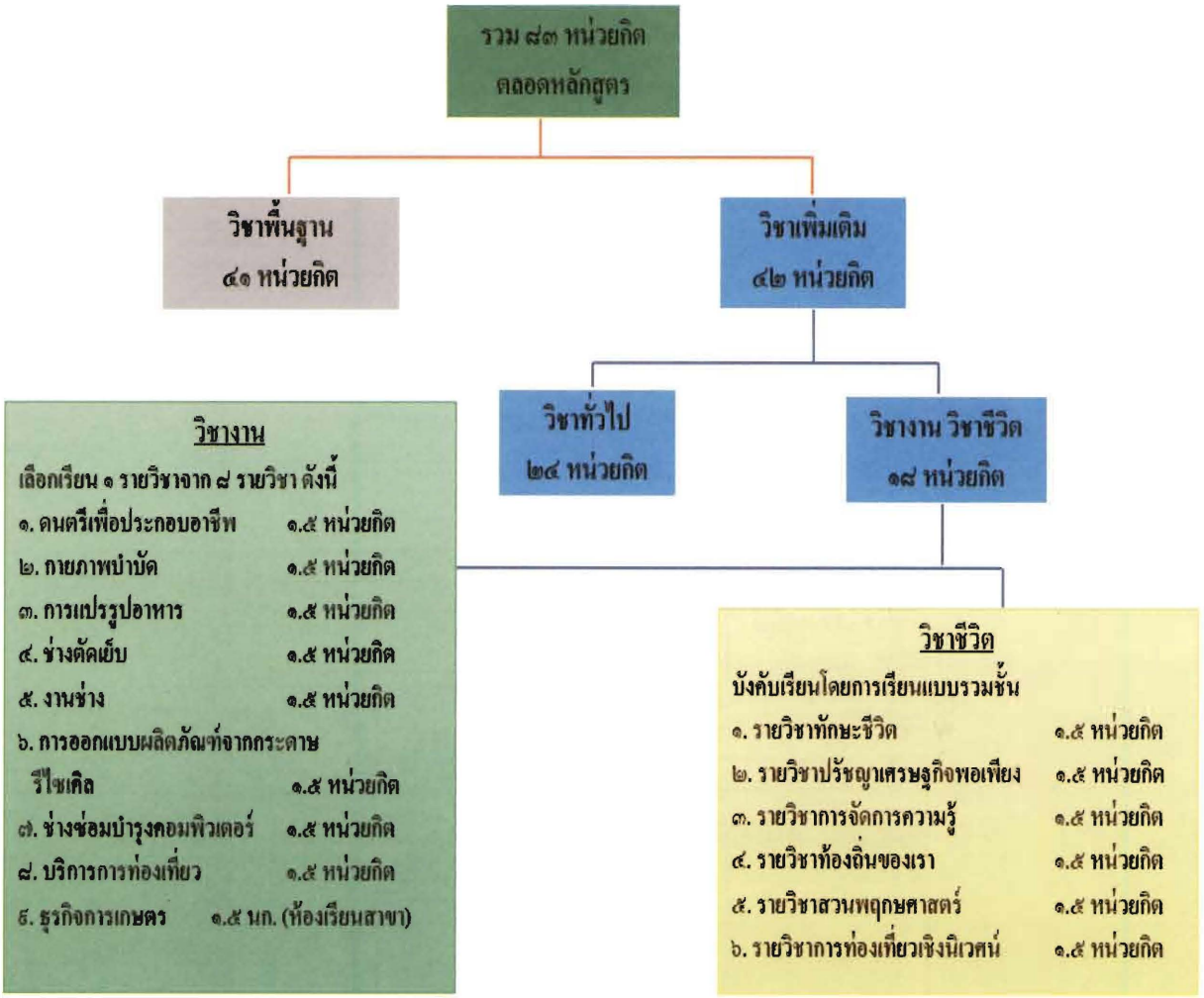

แผนภาพที่ ๓ การจัดโครงสร้างหลักสูตรเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอน “วิชางาน วิชาชีวิต”

โครงสร้างหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกษตร - ทั่วไป ปี 2554

ภาคเรียนที่ 1	(หน่วยกิต/ชม).	ภาคเรียนที่ 2	(หน่วยกิต/ชม).
วิชาพื้นฐาน	7.5 (300)	วิชาพื้นฐาน	6.5 (260)
พ 31101 ภาษาไทย	1.0 (40)	พ 31102 ภาษาไทย	1.0 (40)
ค 31101 คณิตศาสตร์	1.0 (40)	ค 31102 คณิตศาสตร์	1.0 (40)
ว 31101 วิทยาศาสตร์	1.0 (40)	ว 31102 วิทยาศาสตร์	1.0 (40)
ส 31101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.0 (40)	ส 31103 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.0 (40)
ส 31102 ประวัติศาสตร์	0.5 (20)	ส 31104 ประวัติศาสตร์	0.5 (20)
พ 31101 สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5 (20)	พ 31102 สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5 (20)
ศ 31101 ศิลปะ	0.5 (20)	ศ 31102 ศิลปะ	0.5 (20)
ง 31101 การงานอาชีพและเทคโนโลยี	1.0 (40)	-	-
อ 31101 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน	1.0 (40)	อ 31102ภาษาอังกฤษพื้นฐาน	1.0 (40)
รายวิชาเพิ่มเติม	6.5 (260)	รายวิชาเพิ่มเติม	7.5 (300)
ส 30262 ชีวิตและวัฒนธรรมไทย	1.0 (40)	อ 30214 ทักษะพัฒนาเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ I	1.0 (40)
พ 30201 วอลเลย์บอล I	0.5 (20)	ง 30265 หลักการส่งเสริมการเกษตร	1.0 (40)
ง 30241 เทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐาน	1.0 (40)	พ 30202 วอลเลย์บอล 2	0.5 (20)
ง 30209 - เกษตรชีววิถี	1.0 (40)	ง 30243 เครือข่ายคอมพิวเตอร์	1.0 (40)
หลักสูตรวิชางาน วิชาชีวิต (บูรณาการ)	3.0 (120)	ศ 30201 ว่ายน้ำ I	1.0 (40)
		หลักสูตรวิชางาน วิชาชีวิต (บูรณาการ)	3.0 (120)
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	60	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	60
• กิจกรรมแนะแนว	20	• กิจกรรมแนะแนว	20
• กิจกรรมนักเรียน - นศท. กิจการนันทนาการ - ชมรม ชุมนุม	 10 20	• กิจกรรมนักเรียน - นศท. กิจการนันทนาการ - ชมรม ชุมนุม	 10 20
• กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10	• กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10
รวมเวลาเรียน	620	รวมเวลาเรียน	620

โครงสร้างหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เกษตร - ทั่วไป ปี 2554

ภาคเรียนที่ 1	(หน่วยกิต/ชม).	ภาคเรียนที่ 2	(หน่วยกิต/ชม).
วิชาพื้นฐาน	7.5 (300)	วิชาพื้นฐาน	6.5 (260)
พ 32101 ภาษาไทย	1.0 (40)	พ 32102 ภาษาไทย	1.0 (40)
ค 32101 คณิตศาสตร์	1.0 (40)	ค 32102 คณิตศาสตร์	1.0 (40)
ว 32101 วิทยาศาสตร์	1.0 (40)	ว 32102 วิทยาศาสตร์	1.0 (40)
ส 32101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.0 (40)	ส 32103 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.0 (40)
ส 32102 ประวัติศาสตร์	0.5 (20)	ส 32104 ประวัติศาสตร์	0.5 (20)
พ 32101 สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5 (20)	พ 32102 สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5 (20)
ศ 32101 ศิลปะ	0.5 (20)	ศ 32102 ศิลปะ	0.5 (20)
ง 32101 การงานอาชีพและเทคโนโลยี	1.0 (40)	-	-
อ 32101 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน	1.0 (40)	อ 32102 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน	1.0 (40)
รายวิชาเพิ่มเติม	6.5 (260)	รายวิชาเพิ่มเติม	7.5 (300)
พ 30202 วรรณกรรมท้องถิ่น	1.0 (40)	ส 30212 การเมืองการปกครองของไทย	1.0 (40)
พ 30203 เซปักตะกร้อ	0.5 (20)	อ 30215 การอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป	1.0 (40)
ง 30245 การประมวลผลข้อมูล	1.0 (40)	ง 30266 หลักพืชกรรม	1.0 (40)
ง 30205 การปลูกพืชผักทั่วไป	1.0 (40)	พ 30204 บาสเกตบอล	0.5 (20)
หลักสูตรวิชางาน วิชาชีวิต (บูรณาการ) 3.0 (120)		ง 30246 หลักการเขียนโปรแกรม	1.0 (40)
		หลักสูตรวิชางาน วิชาชีวิต (บูรณาการ)	3.0 (120)
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	60	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	60
• กิจกรรมแนะแนว	20	• กิจกรรมแนะแนว	20
• กิจกรรมนักเรียน - นศท. กิจการนันทนาการ - ชมรม ชุมนุม	 10 20	• กิจกรรมนักเรียน - นศท. กิจการนันทนาการ - ชมรม ชุมนุม	 10 20
• กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10	• กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10
รวมเวลาเรียน	620	รวมเวลาเรียน	620

โครงสร้างหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เกษตร - ทั่วไป ปี 2554

ภาคเรียนที่ 1	(หน่วยกิต/ชม).	ภาคเรียนที่ 2	(หน่วยกิต/ชม).
วิชาพื้นฐาน	6.0 (240)	วิชาพื้นฐาน	7.0(280)
พ 33101 ภาษาไทย	1.0 (40)	พ 33102 ภาษาไทย	1.0 (40)
ค 33101 คณิตศาสตร์	1.0 (40)	ค 33102 คณิตศาสตร์	1.0 (40)
ว 33101 วิทยาศาสตร์	1.0 (40)	ว 33102 วิทยาศาสตร์	1.0 (40)
ส 33101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.0 (40)	ส 33103 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.0 (40)
พ 33101 สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5 (20)	พ 33102 สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5 (20)
ศ 33101 ศิลปะ	0.5 (20)	ศ 33102 ศิลปะ	0.5 (20)
-	-	ง 33102 การงานอาชีพและเทคโนโลยี	1.0 (40)
อ 33101 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน	1.0 (40)	อ 33102 ภาษาอังกฤษพื้นฐาน	1.0 (40)
รายวิชาเพิ่มเติม	7.5 (300)	รายวิชาเพิ่มเติม	6.5 (260)
1.หลักสูตรวิชางาน วิชาชีวิต (บูรณาการ) 3.0 (120)		1.หลักสูตรวิชางาน วิชาชีวิต (บูรณาการ) 3.0 (120)	
2.รายวิชาเพิ่มเติม	4.5 (180)	2.รายวิชาเพิ่มเติม (140)	3.5
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	60	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	60
• กิจกรรมแนะแนว	20	• กิจกรรมแนะแนว	20
• กิจกรรมนักเรียน - นศท. กิจการนันทนาการ - ชมรม ชุมนุม	 10 20	• กิจกรรมนักเรียน - นศท. กิจการนันทนาการ - ชมรม ชุมนุม	 10 20
• กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10	• กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	10
รวมเวลาเรียน	600	รวมเวลาเรียน	600

แผนภาพที่ ๔ การออกแบบการจัดระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยการเรียนแบบรวมชั้นเรียน

ปีการศึกษา ๒๕๕๘	ภาคเรียนที่๑	ม.๔(รุ่นปีการศึกษา๕๘)	ม.๕(รุ่นปีการศึกษา๕๗)	ม.๖(รุ่นปีการศึกษา๕๖)
		๑.ง.๓๐๒๘๐ เกษตรวิถีธรรมชาติ๑ ๓.๐หน่วยกิต๖ คาบ/สัปดาห์ รวม ๓.๐ หน่วยกิต		
	ภาคเรียนที่๒	๑.ง.๓๐๒๘๑ เกษตรวิถีธรรมชาติ๒ ๓.๐หน่วยกิต๖ คาบ/สัปดาห์ รวม ๓.๐ หน่วยกิต		
ปีการศึกษา ๒๕๕๕	ภาคเรียนที่๑	ม.๔(รุ่นปีการศึกษา๕๕)	ม.๕(รุ่นปีการศึกษา๕๔)	ม.๖(รุ่นปีการศึกษา๕๓)
		๑.ง.๓๐๒๗๒ ธุรกิจการเกษตร๑ ๑.๕หน่วยกิต ๓ คาบ/สัปดาห์ ๒.ส.๓๐๒๒๗ ทักษะชีวิต๑ ๑.๕หน่วยกิต ๓ คาบ/สัปดาห์ รวม ๓.๐ หน่วยกิต		
	ภาคเรียนที่๒	๑.ง.๓๐๒๗๓ ธุรกิจการเกษตร๒ ๑.๕หน่วยกิต ๓ คาบ/สัปดาห์ ๒.ส.๓๐๒๒๘ ทักษะชีวิต๒ ๑.๕หน่วยกิต ๓ คาบ/สัปดาห์ รวม ๓.๐ หน่วยกิต		
ปีการศึกษา ๒๕๕๖	ภาคเรียนที่๑	ม.๔(รุ่นปีการศึกษา๕๖)	ม.๕(รุ่นปีการศึกษา๕๕)	ม.๖(รุ่นปีการศึกษา๕๔)
		๑.ง.๓๐๒๗๔ ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์๑ ๑.๕หน่วยกิต ๓ คาบ/สัปดาห์ ๒.ง.๓๐๒๗๔ ธุรกิจการเกษตร๓ ๑.๕หน่วยกิต ๓ คาบ/สัปดาห์ รวม ๓.๐ หน่วยกิต		
	ภาคเรียนที่๒	๑.ง.๓๐๒๗๕ ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์๑ ๑.๕หน่วยกิต ๓ คาบ/สัปดาห์ ๒.ง.๓๐๒๗๕ ธุรกิจการเกษตร๔ ๑.๕หน่วยกิต ๓ คาบ/สัปดาห์ รวม ๓.๐ หน่วยกิต		
ปีการศึกษา ๒๕๕๗	ภาคเรียนที่๑	ม.๔(รุ่นปีการศึกษา๕๗)	ม.๕(รุ่นปีการศึกษา๕๖)	ม.๖(รุ่นปีการศึกษา๕๕)
		๑.ง.๓๐๒๗๐ เกษตรวิถีธรรมชาติ๑ ๓.๐หน่วยกิต๖ คาบ/สัปดาห์ รวม ๓.๐ หน่วยกิต		
	ภาคเรียนที่๒	๑.ง.๓๐๒๗๑ เกษตรวิถีธรรมชาติ๒ ๓.๐หน่วยกิต๖ คาบ/สัปดาห์ รวม ๓.๐ หน่วยกิต		

เนื่องจากที่ผ่านมาโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมได้นำร่องการจัดหลักสูตรวิชางาน วิชาชีวิต (Pilot Guy) กับกลุ่มโรงเรียนลูกหรือโรงเรียนสาขาตั้งแต่เมื่อปี ๒๕๕๓ กับกลุ่มนักเรียนเพียงจำนวน ๕๐ คน และครูจำนวน ๓ คน โดยใช้ชั่วโมงเรียนทุกวันพฤหัสบดี (สัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย **“ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”** ของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สถานศึกษาลดชั่วโมงเรียนของนักเรียนในภาควิชาการตามกลุ่มสาระหลักในชั้นเรียนถึงเวลา ๑๔.๐๐ น. เพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมนอกห้องเรียน ทั้งในกลุ่มสาระที่เหลือแบบบูรณาการและกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนลดความเครียด และเสริมสร้างทักษะทุกด้าน แล้วนำผลที่ได้รับมาปรับประยุกต์ใช้กับโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมในปัจจุบันให้มีความเหมาะสมและมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้นเฉกเช่นปัจจุบัน เพื่อเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานจนเกิดเป็นรายได้ดูแลครอบครัวได้ในระยะยาว อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะสมบูรณ์พร้อมเรียนรู้และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

ขณะเดียวกันกลุ่มนักเรียนที่ไม่มีความถนัดด้านใดเลย แต่ชื่นชอบศิลปะการต่อสู้ ทางโรงเรียนจะส่งไปเรียน “ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวทั่วไปแบบฟรีสไตล์” โดยตรงกับสำนักดาบมหาราชไท พุทไธสวรรย์ หรือกลุ่มนักเรียนที่ชื่นชอบหรือรักการแต่งกายสวยงาม โรงเรียนได้เปิดสอน “วิชาการแสดงเพื่ออาชีพ” ถือเป็นการถ่ายทอดศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทยให้กับนักเรียนสามารถแสดงโชว์ในพิธีหรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ หรือนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในการประกอบอาชีพและการพัฒนาวิชาชีพของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ **“ศูนย์ฝึกอาชีพมนต์เสน่ห์ศรีสวัสดิ์”** เป็นศูนย์ฝึกอาชีพ (One Stop Service) ที่ต่อยอดจาก ๙ วิชา/ฐาน เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยนำร่องผ่านการเปิดธุรกิจ เช่น มนต์เสน่ห์ศรีสวัสดิ์คาร์แคร์ มนต์เสน่ห์บิวตี้ และบริการติดตั้งและซ่อมแอร์ตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำธุรกิจ การท่องเที่ยว และการจัดจำหน่ายสู่ชุมชนเป็นสำคัญ จึงได้วางกรอบภาระงานที่นักเรียนต้องปฏิบัติกับการเรียนรู้หลักสูตร “วิชางานวิชาชีวิต” (ดังแผนภาพที่ ๕) เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากขึ้น พร้อมทั้งกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคู่ขนานระหว่างภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การทำธุรกิจ การท่องเที่ยว และการจัดจำหน่ายสู่ชุมชน (ดังแผนภาพที่ ๖) ซึ่งมีการต่อยอดและนำมาพัฒนากับโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมอย่างเป็นระบบตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ โดยแบ่งพื้นที่ในการดำเนินงานออกเป็น ๓ ส่วน คือ

(๑) ศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตร ๙ ฐาน

(๒) ศูนย์ฝึกอาชีพ เช่น สถานประกอบการคาร์แคร์ เป็นต้น

(๓) พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา

แผนภาพที่ ๕ กรอบภาระงานที่นักเรียนต้องปฏิบัติในการเรียนรู้หลักสูตร “วิชางาน วิชาชีวิต”

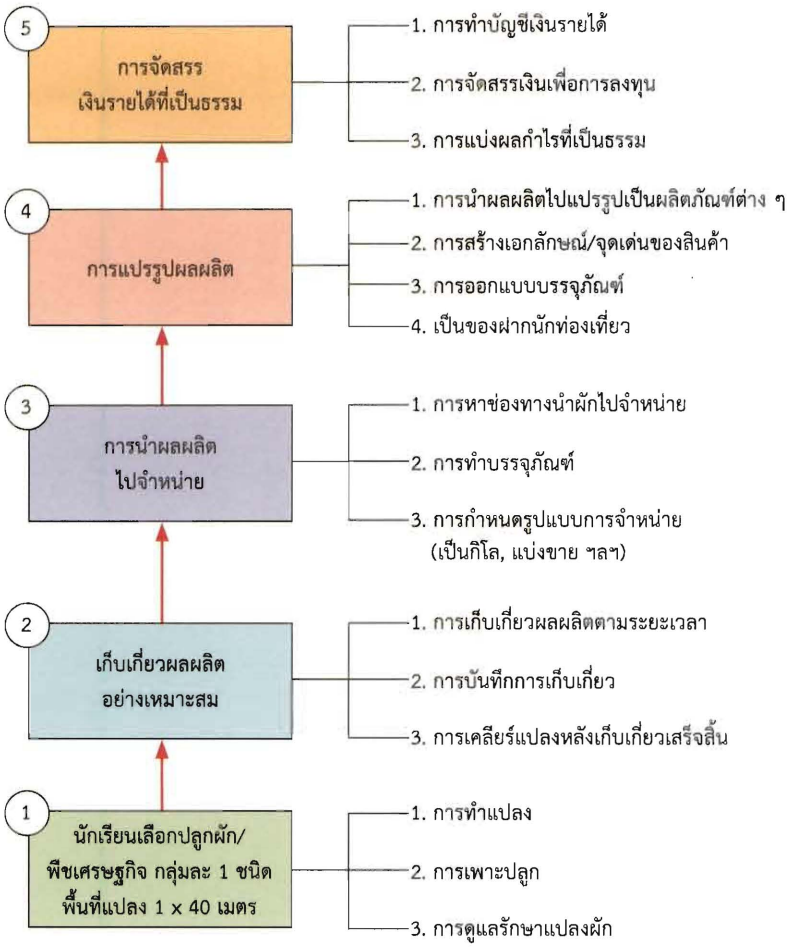

แผนภาพที่ ๖ การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคู่ขนานระหว่างภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี

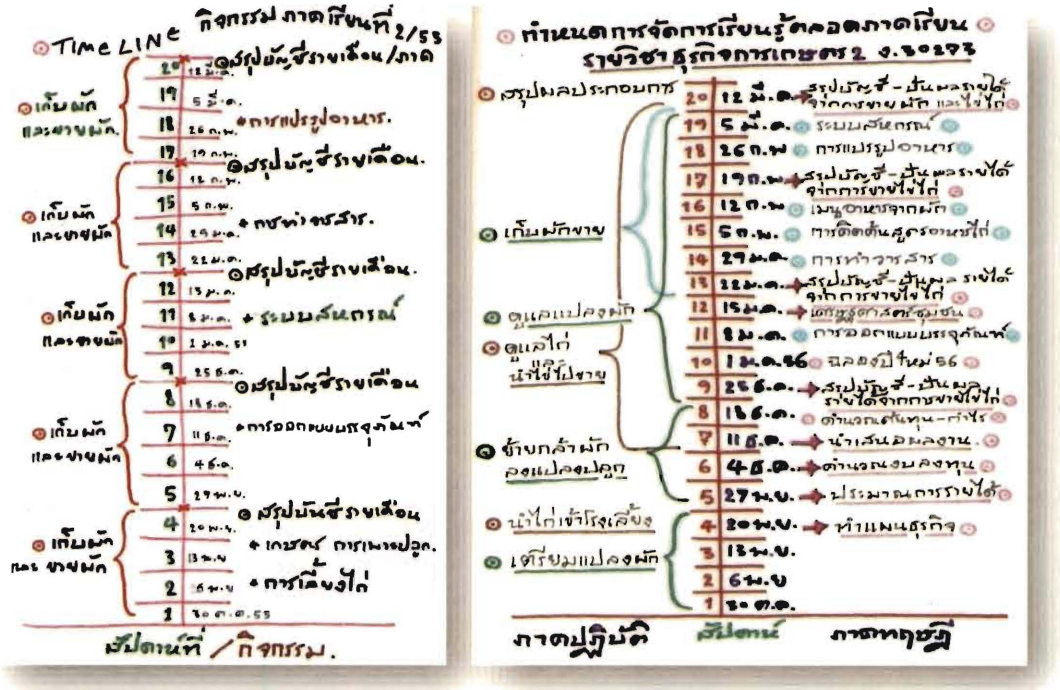

การออกแบบแผนการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์ มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

๑. หัวข้องาน (Project Work) รายสัปดาห์ที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติ

๒. เนื้อหาสาระ ที่นำไปสู่ความเข้าใจหลัก

๓. กิจกรรมที่ทำให้เกิดความเข้าใจหลัก

๔. สื่อนวัตกรรม

๕. การประเมินผล โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง

การปฏิบัติตามภาระงานในแต่ละสัปดาห์ มี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้น Do ผู้เรียนจะได้ทำงานย่อย เช่น การวางแผนปฏิบัติงาน การเขียนผังความคิด การปฏิบัติงานด้านการเกษตร การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ฯลฯ

๒. ขั้น Show and Share การนำเสนอ อธิบายชิ้นงาน หรือผลการดำเนินงานทุกสัปดาห์

๓. ขั้น Check การประเมินผลการทำงาน ซึ่งทำหลังจากนักเรียนนำเสนอผลงานแล้ว

การประเมินโครงงาน (Project Work) ที่เป็นจุดเน้นของการจัดการเรียนการสอนหลัก ๒ ประการ ดังนี้

๑. การประเมินผู้เรียน แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน คือ

๑.๑) ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด และทักษะการทำงาน

๑.๒) ด้านความเข้าใจ หรือสาระความรู้

๑.๓) ด้านทัศนคติต่อการทำงาน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความอดทน ความมุ่งมั่น มีคุณธรรมจากการทำงาน และคุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นในการสร้างสันติสุขในชีวิต

๒. การประเมินผลงานหรือชิ้นงาน

จากนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมและคณะ ได้ตอบประเด็นคำถามของคณะกรรมาธิการและคณะทำงาน สรุปได้ ดังนี้

สภาพทั่วไป

บริบทโดยรวมของสถานศึกษามีพื้นที่ ๑๒๐ ไร่ ๒ งาน แบ่งเป็นอาคารเรียนจำนวน ๓ หลัง (สภาพใช้การได้) โรงอาหารขนาด ๓๐๐ ที่นั่ง จำนวน ๑ หลัง โรงฝึกงานจำนวน ๑ หลัง ซึ่งไม่เพียงพอ และสร้างเป็นศูนย์การเรียนรู้พอเพียงตามพ่อ ร.๙ อนุสรณ์ รวมถึงสนามกีฬาที่ต้องเพียงพอต่อการใช้งาน

บริบทโดยรวมของชุมชนรอบสถานศึกษา อำเภอศรีสวัสดิ์ตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ ๓,๒๙๖ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒.๐๖ ล้านไร่ คิดเป็นพื้นที่ ๑ ใน ๖ ของพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดในภาพรวมได้ ดังนี้

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นป่าไม้และภูเขา มีพื้นที่ราบเป็นส่วนน้อย มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ คือ อ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์วางทอดตามยาวอยู่ตรงกลางของพื้นที่อำเภอศรีสวัสดิ์ แบ่งพื้นที่ออกเป็นสองฝั่ง ดังนั้น เส้นทางการเดินทาง จึงมีลักษณะคดเคี้ยวตามไหล่เขาและอ่างเก็บน้ำ การเดินทางต้องใช้เวลามาก เนื่องจากพาหนะรถยนต์วิ่งได้ช้า ประกอบกับบางเส้นทางไม่มีพาหนะรถโดยสารประจำทางผ่าน ถนนบางเส้นทางเป็นดิน บางเส้นทางเป็นหิน และบางเส้นทางต้องข้ามอ่างเก็บน้ำ จึงต้องเดินทางข้ามโดยแพขนานยนต์บ้าง ในบางหมู่บ้านต้องเดินทางด้วยเรือและเดินเท้าบ้าง การเดินทางมาเรียนของนักเรียนในหลายพื้นที่ไม่สามารถไปกลับได้ภายในวันเดียว เนื่องจากลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นอุปสรรค และการคมนาคมที่ยากลำบาก โรงเรียนศรีสวัสดิ์ตั้งอยู่บนพื้นที่สาธารณประโยชน์ทางแยกเข้าหมู่บ้านท่ากระดาน ริมถนนสายเอราวัณ-ศรีสวัสดิ์ ห่างจากอำเภอศรีสวัสดิ์ ๓๐ กิโลเมตร สภาพที่ตั้งเป็นที่ราบเชิงเขา ด้านหน้าติดถนน ฝั่งตรงข้ามเป็นเขตป่าอนุรักษ์ของอุทยานแห่งชาติเอราวัณ ด้านข้างและด้านหลังเป็นที่จับจองของเอกชน

การคมนาคมขนส่ง

โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดกาญจนบุรีประมาณ ๘๐ กิโลเมตร โรงเรียนตั้งอยู่ห่างจากชุมชน การคมนาคมติดต่อสื่อสารยังไม่สะดวก เนื่องจากเส้นทางคมนาคมมีความคดเคี้ยวไปตามแนวเขา สภาพทั่วไปของท้องถิ่นเป็นเขตทุรกันดาร และมีการแพร่ระบาดของโรคมาลาเรีย โรงเรียนได้จัดโครงการที่พักสำหรับนักเรียนที่อยู่ห่างไกลจากโรงเรียน มีเส้นทางคมนาคมทางรถยนต์ระหว่างหมู่บ้านท่ากระดานตัดผ่านโรงเรียน ประกอบด้วย ทางหลวงหมายเลข ๓๑๙๙ เป็นถนนสายลาดยางหมู่บ้านท่ากระดานถึงตัวจังหวัดกาญจนบุรี ในหนึ่งวันมีรถประจำทางประมาณ ๒ เที่ยวเท่านั้น

สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรในเขตพื้นที่อำเภอศรีสวัสดิ์จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๖,๘๖๑ ครัวเรือน มีรายได้ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐ บาทต่อปี จำนวน ๗๕๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐๑ รายได้ระหว่าง ๒๐,๐๐๐-๕๐,๐๐๐ บาทต่อปี จำนวน ๓,๗๕๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๖๖ รายได้ระหว่าง ๕๐,๐๐๐-๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี จำนวน ๑,๙๗๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘๒ และมีรายได้มากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี จำนวน ๓๗๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๑ เห็นได้ว่าจากข้อมูลดังกล่าวประชากรในเขตพื้นที่อำเภอศรีสวัสดิ์มีสภาพทางเศรษฐกิจที่ยากจน ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง ๒๐,๐๐๐-๕๐,๐๐๐ บาทต่อปี

สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของพื้นที่ภายในเขตบริการของโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ประกอบด้วย พืชไร่ มันสำปะหลัง ข้าวโพด พริก มะละกอ ฝ้าย นุ่น หน่อไม้ และการทำ

การประมง พืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้เข้าหมู่บ้าน ได้แก่ เห็ดโคน เห็ดเผาะ เห็ดละโงก พริก ข้าวโพด มันสำปะหลัง มะขาม เป็นต้น ส่วนสาขาการประมง ได้แก่ ปลา เป็นต้น สาขาอันดับรองจากภาคเกษตรกรรม คือ ภาคอุตสาหกรรม-ท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ แพพัก แพล่อง รีสอร์ต อุทยานแห่งชาติน้ำตกเอราวัณ เขื่อนศรีนครินทร์ น้ำตกห้วยแม่ขมิ้น ถ้ำธารลอด อุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตร เช่น หน่อไม้ดอง เห็ดโคนดอง

การสาธารณสุข

ในเขตบริการของโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม มีจำนวนสถานบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ดังนี้

- โรงพยาบาลรัฐบาล ๒ แห่ง
- สถานีอนามัย ๖ แห่ง
- คลินิกทุกประเภท - แห่ง

การนับถือศาสนา

ประชากรในเขตบริการของโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๙ รองลงมานับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ร้อยละ ๑

วิสัยทัศน์ แนวคิดในการจัดการศึกษาศาสตร์พระราชาของผู้บริหารสถานศึกษา

โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคมจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ มีทักษะอาชีพ และสามารถดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

๑. จัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

๒. มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมอย่างโดดเด่น และรักในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๓. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๔. จัดการศึกษามุ่งเน้นด้านอาชีพเพื่อการมีงานทำ

จุดเน้นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

โรงเรียนส่งเสริมคุณภาพการศึกษาพร้อมจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะ มีความรู้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะตามที่หลักสูตรกำหนด มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และความต้องการของท้องถิ่น เช่น หลักสูตรที่เน้นวิชาชีพ การจัดกิจกรรมที่หลากหลายเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้รับองค์ความรู้ในแต่ละกลุ่มสาระวิชาพร้อมบูรณาการศาสตร์พระราชาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกไปในทุกกิจกรรม ตลอดจนส่งเสริมความเป็นเลิศให้กับนักเรียนที่มีศักยภาพพิเศษ เช่น กีฬาเรือพาย หมากรุกไทย และดนตรีวงลูกทุ่ง เป็นต้น จึงกำหนดแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา ดังนี้

๑. นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

๒. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม อยู่อย่างพอเพียง (ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง)

๓. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติมากขึ้น

๔. นักเรียนมีทักษะชีวิต ทักษะด้านการอาชีพ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

๕. นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอย่างเป็นระบบ

การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา

ศาสตร์พระราชาที่สถานศึกษานำมาจัดการเรียนรู้ ได้แก่

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการน้ำ สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยสหกรณ์ สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการจัดทำบัญชี

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการดิน สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยพลังงานและนวัตกรรม สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยเกษตรทฤษฎีใหม่ สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน ชิ้นงาน และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยวิธีทรงงานของพระราชา สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน

☐ เรื่องอื่น ๆ

วิธีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ได้แก่

☐ จัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชา จำนวน - ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในรายวิชาเพิ่มเติม จำนวน ๓ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชมรม ชุมนุม จำนวน ๑ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในชั่วโมงลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จำนวน ๑ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในกิจกรรมพิเศษของสถานศึกษา ระบุชื่อกิจกรรม วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น

☑ อื่น ๆ ระบุ จัดที่บ้านนักเรียน และชุมชนในเขตพื้นที่ใกล้เคียง

กระบวนการดำเนินงานการนำศาสตร์พระราชามาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพภูมิสังคม

๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน

(๑) ข้อมูลทั่วไปชุมชน เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ จำนวนประชากร เพศ อายุ เป็นต้น

(๒) ด้านการศึกษา เช่น ระดับการศึกษาของคนในชุมชน

(๓) ด้านวัฒนธรรมความเชื่อ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาท้องถิ่น เป็นต้น

(๔) ด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ครัวเรือน อาชีพในชุมชน เป็นต้น

(๕) ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ

(๖) ปัญหาชุมชน เช่น ยาเสพติด การพนัน โจรขโมย เป็นต้น

๑.๒ ศึกษา วิเคราะห์สภาพ และข้อมูลโรงเรียน

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและศักยภาพของโรงเรียนเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพปัจจุบัน เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ระบบเทคโนโลยี ห้องปฏิบัติการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และหลักสูตรสถานศึกษา

๒.๑ วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

(๑) สาระและมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น ดังนี้

- คุณลักษณะอันพึงประสงค์
- สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- กิจกรรมสาธารณประโยชน์

(๒) การจัดการเรียนรู้

(๓) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๒.๒ จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาใหม่ เป็นวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตรระดับชั้นตอนปลาย

ผลการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาต่อผู้เรียน

- ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน

ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาเรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่ หลักการทรงงานในหลวงรัชกาลที่ ๙ ตามโครงการพระราชดำริเกี่ยวกับดิน น้ำ ป่าไม้ ที่มากขึ้นกว่าเดิม

- ด้านการนำความรู้ความเข้าใจไปปฏิบัติทั้งในสถานศึกษาและในการดำเนินชีวิตจริง

โรงเรียนจัดทำโครงการศาสตร์พระราชาจากสถานศึกษาสู่ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยให้นักเรียนนำไปปฏิบัติที่บ้านและมีการประเมินผลการดำเนินงาน

- ด้านการรับรู้คุณค่าและสร้างเจตคติจิตสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ร่วมสร้างคนดีให้บ้านเมือง

ผลต่อเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาที่มีต่อผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และสังคม

- ผลต่อผู้เรียนโดยรวม

๑) ผู้เรียนมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบมากขึ้น

๒) ผู้เรียนมีจิตสำนึกรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๓) ผู้เรียนมีทักษะการทำงาน และมีนิสัยพอเพียงมากขึ้น

- ผลต่อสถานศึกษา

เกิดศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นแหล่งเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงแก่ผู้เรียน คือ

- ศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตร ๙ ฐานการเรียนรู้
- ศูนย์ฝึกอาชีพ
- พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา (แสดงภาพในหลวงรัชกาลที่ ๙)

- ผลต่อชุมชนและสังคมทั่วไป

๑) สร้างตลาดนัดชุมชนเพื่อให้ชาวบ้านนำสินค้ามาจำหน่าย

๒) สร้างศูนย์การเรียนรู้พอเพียงตามรอยพ่อ ร.๙ อนุสรณ์ เพื่อให้ชุมชนเข้ามาเรียนรู้

๓) ขยายผลศาสตร์พระราชาสู่ชุมชนโดยก่อตั้งเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้ครอบครัวนำร่อง

ข้อคิดจากการศึกษาดูงานโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม

แนวคิดในการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนจากการฟังบรรยายสรุปของผู้บริหารและครูที่นำเสนอในห้องประชุม พบว่า

๑.๑ ด้านการจัดหลักสูตร ผู้บริหารและครูผู้นำเสนอมีแนวคิดในด้านการจัดหลักสูตร การน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาในทุกชั้นเรียน โดยการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและจัดแผนการเรียนทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ได้แก่

- หลักสูตรวิชางาน วิชาชีวิต เรียนรู้เต็มวัน สัปดาห์ละ ๑ วัน เป็นห้องเรียนสาขา จัดเป็น ๓ หน่วยกิต โดยดำเนินการดังนี้ ๑) บูรณาการเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษางานเกษตร ๒) หลักสูตรบูรณาการเพื่อการเรียนรู้และชีวิต การทำงานเกษตร ในสาระวิชา ได้แก่ การปลูกพืช การแปรรูป การตลาด การเงินและบัญชี และการมีรายได้ระหว่างเรียน ๓) ศาสตร์พระราชาในเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ หลักการทรงงาน และสหกรณ์

- รายวิชาเพิ่มเติมศาสตร์พระราชา ๑.๕ หน่วยกิต ทวิศึกษาภาคปกติ สำหรับนักเรียนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ เรียนในศูนย์เกษตรตามรอยพ่อ ในเรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงานตามรอยพ่อ ในเนื้อหาสาระด้าน ดิน น้ำ ป่าไม้

- วิชาอาชีพ ๑.๕ หน่วยกิต สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ทำข้อตกลงร่วมกับวิทยาลัยอาชีวศึกษา นักเรียนไปเรียนที่วิทยาลัย ให้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจในวิชาอื่น ได้แก่ อาหารและเบเกอรี ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ ช่างเชื่อมโลหะ เป็นต้น

ส่วนที่ ๒ จัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพ่อ ร.๙ อนุสรณ์ ดำเนินการเป็น ๒ ลักษณะ คือ

- กิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ทุกวันพฤหัสบดี โดยการปฏิบัติงานที่ฐานการเรียนรู้ ๙ ฐาน ได้แก่ บ้านสันโดษ ในน้ำมีปลาในนามีข้าว สมาร์ตฟาร์ม กล้วยหลากหลายพันธุ์ ฟาร์มไส้เดือน ดินของพ่อ สวนผสมผสาน คนเผาถ่าน ป่ากินได้ (ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง) โดยบูรณาการกับกิจกรรม โครงงานการเรียนรู้รายบุคคล (อยากรู้ต้องทำ) กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมคุณธรรมตัดหญ้าแลกทุน สระสวยด้วยมือเรา

- กิจกรรมปรับพฤติกรรม สำหรับนักเรียนมาสายปฏิบัติงานชดเชย ดังแผนภาพที่นำเสนอ

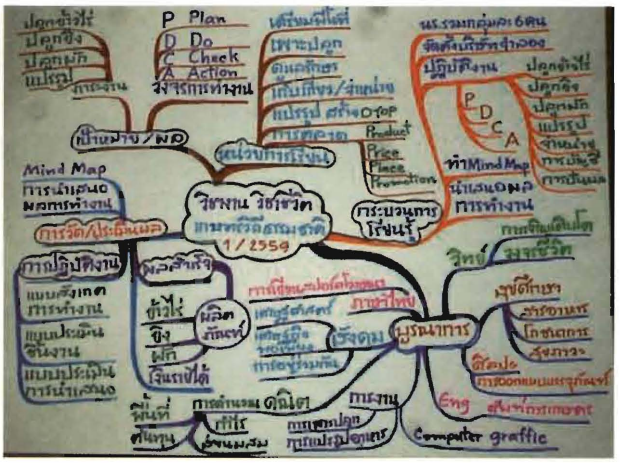

๑.๒ ด้านการจัดการเรียนรู้

๑.๒.๑ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ได้จัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาเน้นการเรียนรู้เป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง และกระบวนการสร้างนิสัย

- การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใช้กระบวนการกลุ่มการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จากประสบการณ์ของนักเรียน การสะท้อนอภิปราย สร้างความคิดรวบยอด และการทดลองประยุกต์ใช้

- การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เน้นการเรียนภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามฐานการเรียน

- กระบวนการสร้างนิสัย ดำเนินการ ๖ ขั้นตอน ได้แก่ การสังเกต วิเคราะห์ สร้างทางเลือกปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุง และชื่นชมการปฏิบัติงาน

๑.๒.๒ ด้านวิธีการเรียนรู้ เรียนรู้แบบรวมชั้น (ม.๔-ม.๖) แบบ FBL: Farm Based Learning เป็นการบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติจริงในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งด้านความดี การนำไปใช้ในชีวิตจริง และการทำงานโดยบูรณาการการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระ

๑.๒.๓ จุดเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม เน้นปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข

๑.๒.๔ กลยุทธ์สำคัญของการจัดการเรียนรู้ เน้นวิถีเกษตรตามแหล่งธรรมชาติ กลุ่มชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ ดังแผนภาพที่นำเสนอ

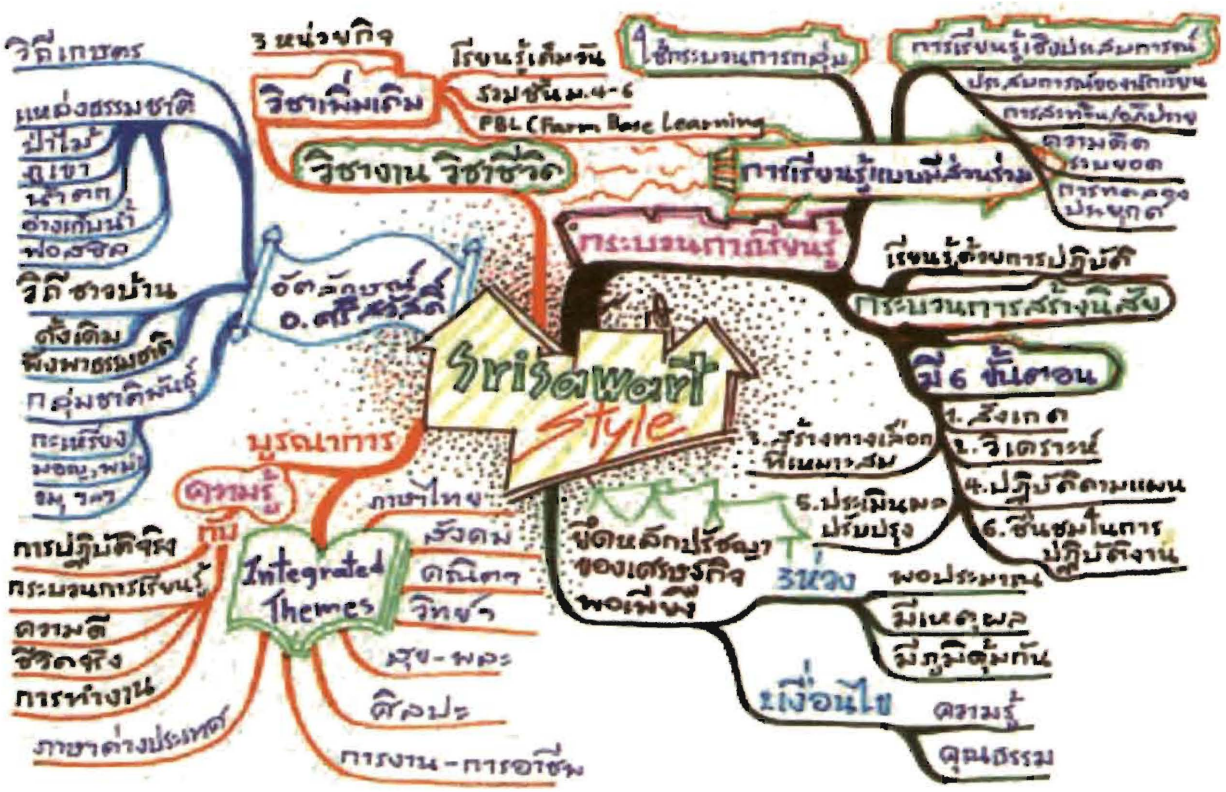

นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนออกแบบ FBL: Farm Based Learning

๑.๓ **ด้านการวัดประเมินผลตามหลักสูตร** โรงเรียนประเมินผลการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดการเรียนรู้ด้วยการประเมินตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยเน้นการประเมินสภาพจริง ไม่มีการทดสอบภาคทฤษฎีหรือใช้แบบทดสอบ ประเมินการแสดงออกของนักเรียนในการปฏิบัติงาน พิจารณาให้คะแนนในเรื่อง ทักษะการคิด และทักษะการปฏิบัติตามช่วงระยะเวลาของกิจกรรมการปฏิบัติในแต่ละงานที่เลือกเรียน (Time Line) ตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การปฏิบัติ การสรุปรายงานผลการปฏิบัติ และการประเมินตนเองในการทำงาน

สรุปความเห็นการศึกษาดูงานการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

โรงเรียนมีจุดเด่นในการดำเนินงานหลายด้าน ได้แก่

ด้านการจัดหลักสูตร

- การจัดหลักสูตรสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นและศักยภาพสถานศึกษา การออกแบบแผนการเรียนในรายวิชาที่นำไปบูรณาการกับการจัดหลักสูตรทวิศึกษา
- การจัดโครงสร้างหลักสูตรเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการงานอาชีพ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสาขาอาชีพต่าง ๆ รวมทั้งการกำหนดหน่วยกิตแต่ละรายวิชา
- การออกแบบแผนการเรียนที่เป็นระยะยาวติดต่อกันตลอดหลักสูตรในรายวิชาเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาที่มีทั้งรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติมบังคับและวิชาเลือก ให้สัมพันธ์กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- การออกแบบจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เรียนเป็นกลุ่มพร้อมกันทั้งโรงเรียน ที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมให้ได้ระยะยาวและทำให้การฝึกปฏิบัติเกิดผลสำเร็จดีกว่าการเรียนเป็นรายชั่วโมงไม่ติดต่อกัน
- หลักสูตรมีหลากหลายรายวิชาให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้จริงตามบริบทของท้องถิ่นและศักยภาพสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาอาชีพในอนาคตและเชี่ยวชาญเป็นไปตามทิศทางที่เลือกเรียน

• หลักสูตรมีการประเมินสภาพจริงที่มีความหมายต่อผู้เรียนมากกว่าคะแนนการทดสอบ มีรายละเอียดของการปฏิบัติจริงเป็นลำดับกับสาระแต่ละรายวิชา ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบและผู้สอนประเมินการปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างชัดเจน

• การประเมินที่เน้นการแสดงออกในทักษะการคิด ทักษะการปฏิบัติ เป็นการประเมินที่มุ่งสร้างเสริมสมรรถนะผู้เรียนที่สอดคล้องกับแนวคิดใหม่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ด้านการจัดการเรียนรู้

• การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง ผ่านการคิด การสรุปและสร้างความรู้ได้จากการลงมือปฏิบัติที่เป็นแนวทางสอดคล้องกับการพัฒนาคนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองแบบ Active Learning ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองร่วมกับกลุ่มจากกระบวนการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย เจตคติ และค่านิยม

• การเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสออกแบบ วางแผน ตัดสินใจ สร้างทางเลือกในการปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติ ประเมิน และปรับปรุงตนเองอย่างครบวงจรและบูรณาการในรายวิชาสัมพันธ์กับชีวิต เป็นการเรียนรู้เพื่อชีวิตและการทำงานที่ดี สามารถพัฒนางานพัฒนาอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ได้จริง

• แม้การเรียนในรายวิชาที่เลือกจะไม่ได้มีชั่วโมงเรียนมากต่อเนื่องทุกวัน แต่กระบวนการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ การจัดชมรม ชุมนุมหรือการเรียนรู้ในฐานต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่องนอกห้องเรียน มีผลตอบแทน สามารถสร้างทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียน เป็นเจ้าของบทเรียนได้จริง

นอกจากจุดเด่นด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวถึงข้างต้นยังพบว่า สถานศึกษามีเครือข่ายที่ดีในการจัดแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร ทำให้มีแหล่งฝึกปฏิบัติที่พร้อมต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เช่น วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค การไฟฟ้าฝ่ายผลิต หน่วยราชการต่าง ๆ ในจังหวัด รวมทั้งผู้นำชุมชน ท้องถิ่น ผู้ปกครอง นับเป็นกำลังสำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษาเป็นอย่างดี

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

จากการสังเกต สัมภาษณ์และสอบถาม ครูผู้สอนและนักเรียนในฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ มีข้อสังเกตที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการดำเนินงานการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้ก้าวหน้ามากขึ้น ดังนี้

๑. หากโรงเรียนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นพื้นฐานและการคิดขั้นสูงให้กับผู้เรียนอย่างเข้มข้นต่อเนื่องสม่ำเสมอ นักเรียนจะมีองค์ความรู้ที่เกิดจากการถอดบทเรียนจากการทำงานภาคปฏิบัติสรุปเป็นความรู้ของตนเองได้นอกเหนือจากการศึกษาเอกสารตำรา

๒. การสร้างความเข้าใจร่วมกันทั้งโรงเรียน แผ่นภาพทั้งที่นำเสนอในห้องประชุมและที่ติดไว้ตามแหล่งเรียนรู้ ถ้ามีครูผู้สอนที่เข้าใจตรงกันทั้งโรงเรียน จะช่วยให้อธิบายความชัดเจนของแผ่นภาพได้ โดยไม่ต้องรอครูคนอื่นที่รับผิดชอบในแหล่งเรียนรู้นั้น

๓. การสร้างความรู้ความเข้าใจในความคิดรวบยอด หลักการ ของนักเรียน จากการนำเสนอในแหล่งเรียนรู้ด้วยการร่วมกันต่อยอด ถอดบทเรียนจากการปฏิบัติจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่คงทน ความรู้ฝังแน่น สามารถนำไปใช้ได้จริง

การนำเสนอข้อสังเกตนี้ไม่มีเจตนาจะค้นหาความบกพร่อง แต่เป็นเพียงข้อมูลที่ได้ในขณะที่ศึกษาดูงาน ซึ่งเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทั้งความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ปฏิบัติ มีทักษะปฏิบัติ และมีเจตคติค่านิยมที่ดีในการทำงานนั้น รวมทั้งได้ประโยชน์สร้างองค์ความรู้จากงานที่ปฏิบัติ จะทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าจากการทำงานในแหล่งเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

จากนั้นเมื่อเวลา ๑๔.๓๐-๑๗.๐๐ นาฬิกา คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวการส่งเสริมและพัฒนาการจัดโครงการอาหารกลางวันตามศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และเยี่ยมชมพื้นที่ดำเนินงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง อำเภอไทรโยค ซึ่งได้รับการต้อนรับอย่างดีจาก **พันตำรวจเอก ประกอบ พลเตชา** รองผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๑ **พันตำรวจโท ชัชวาลย์ รัชตะประกร** รองผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๓ **ร้อยตำรวจเอก ประไพ บุตรดี** รองผู้บังคับกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๓๖ **พันตำรวจโท สุทรชัย บุญถาวร** นายตำรวจนิเทศ ครู (สบ ๓) และ**พันตำรวจโท วิรัช วรรณะพุก** ครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง เป็นต้น สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง อำเภอไทรโยค

พันตำรวจโท วิรัช วรรณะพุก ครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง และคณะ ได้ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๒๗ บริเวณพื้นที่บ้านพุหว้า หมู่ที่ ๗ ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในความรับผิดชอบของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๓ (ค่ายพระพุทธยอดฟ้า) โดยความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้านที่เห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งต้องการให้บุตรหลานมีความรู้ ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ จึงขออนุญาตใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน ๑๘ ไร่ ๒ งาน ๗๕ ตารางวา เพื่อเปิดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๑-ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยมีครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำปีการศึกษา ๒๕๖๒ รวมจำนวน ๑๑ คน แบ่งออกเป็นครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน ๗ นาย ครูอัตราจ้าง จำนวน ๒ คน และผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน ๒ คน และมีนักเรียนประจำปีการศึกษา ๒๕๖๒ รวมจำนวน ๑๑๖ คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนชาย จำนวน ๕๕ คน และนักเรียนหญิง จำนวน ๖๑ คน

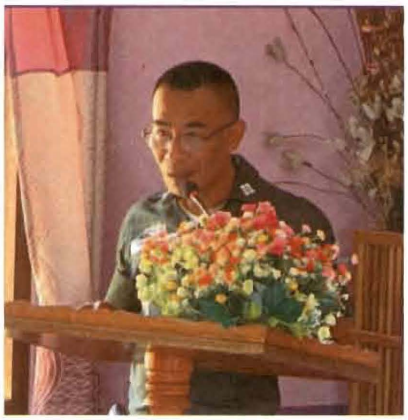

นับจากเมื่อปี ๒๕๓๓ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และพระราชทานทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ จนถึงปัจจุบัน จึงมีนักเรียนได้รับพระราชทานทุนแล้วทั้งหมด ๒๘ คน โดยที่ผ่านมาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วงได้ทำการศึกษาเรียนรู้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและคุณภาพชีวิตของนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนดตั้งแต่กระบวนการผลิตเนื้อสัตว์ ถั่วเมล็ดแห้ง ผักสวนครัว และผลไม้ ซึ่งได้รับจากการจัดกิจกรรมปลูกพืช กิจกรรมปลูกไม้ผล กล้วย และมะละกอ (พันธุ์แขกดำ) และกิจกรรมปลูกหญ้าแฝกสาธิตในท่อซีเมนต์ เป็นต้น จึงส่งผลให้ส่วนใหญ่นักเรียนมีภาวะโภชนาการที่ดี คือ น้ำหนักและส่วนสูงอยู่ในเกณฑ์ปกติ และไม่พบภาวะคอพอกในเด็กนักเรียน เนื่องจากโรงเรียนมีกระบวนการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดตั้งแต่โรงเรียนและบ้านของนักเรียน ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างต่อเนื่องจากสถานีอนามัยและโรงพยาบาลในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองปลา ทำให้อัตราการป่วยด้วยโรคติดเชื้อ เช่น ไข้หวัด ลดลง สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลายวิชาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่น ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ส่วนวิชาด้านการอาชีพ นักเรียนมีคะแนนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ส่วนการฝึกอาชีพนั้นมีทั้งการฝึกอาชีพในการดำรงชีวิต เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนการฝึกอาชีพที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การถนอมอาหาร การจักสาน ถือเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดการพัฒนาต่อยอดด้วยตนเองและสามารถนำกลับไปประยุกต์ใช้ในครอบครัว เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วงมีเขตบริการ ๒ หมู่บ้าน คือ (๑) บ้านพุหว้า หมู่ที่ ๗ ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ระยะทาง ๒ กิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือน ๔๑๗ ครัวเรือน แบ่งเป็นประชากร ๙๒๖ คน คือ ชาย ๔๗๙ คน และหญิง ๔๔๗ คน และ (๒) บ้านป้องตี้น้อย หมู่ที่ ๘ ตำบลวังกระแจะ อำเภอไทรโยค ระยะทาง ๘ กิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือน ๓๘๑ ครัวเรือน แบ่งเป็นประชากร ๖๓๑ คน คือ ชาย ๓๔๖ คน และหญิง ๒๘๕ คน แต่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใกล้ที่สุด คือ โรงเรียนบ้านเขาช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต ๓ ระยะทางถึง ๑๒ กิโลเมตร ผนวกกับงบประมาณที่ได้รับประจำปีมีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วงดำเนินโครงการตามพระราชดำริฯ ทั้งหมดได้เพียงจำนวน ๘ โครงการ ประกอบด้วย

๑. **โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน** ได้เริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๒๗ เป็นการจัดการอาหารกลางวันโดยใช้ผลผลิตทางการเกษตรของโรงเรียน โดยมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอไทรโยค สำนักงานปศุสัตว์อำเภอไทรโยค สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดกาญจนบุรี สำนักงานประมงจังหวัดกาญจนบุรี วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกาญจนบุรี มูลนิธิพัฒนาชีวิตชนบท บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร และสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น เพื่อสนับสนุนโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันด้วยการผลิตที่เลียนแบบระบบนิเวศของธรรมชาติ มีความหลากหลายทางชีวภาพ ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอกให้น้อยที่สุด ป้องกันและกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีธรรมชาติ ลดการใช้สารเคมีซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้ใช้และส่งผลเสียต่อดินในระยะยาว ด้วยการปลูกพืชที่เกื้อกูลกันเพื่อสร้างความสมดุลของธรรมชาติในระยะยาวเพื่อให้นักเรียนมีภาวะโภชนาการที่ดี ผ่านการจัดกิจกรรมจำนวนมาก ถือเป็นการจัดการระบบเกษตรที่ยั่งยืนและมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของโรงเรียน ได้แก่

- กิจกรรมพืชผักเพื่อการบริโภค เป็นการปลูกผักหมุนเวียนตามฤดูกาล และผักเถาเครือ เช่น ฟักแฟง ผักหวาน ถั่วฝักยาว ได้ผลค่อนข้างดี สามารถดำเนินการปลูกผักหมุนเวียนตามฤดูกาล ซึ่งผลผลิตที่ได้นำไปจำหน่ายให้โรงเรียนเพื่อนำไปประกอบอาหารกลางวันให้นักเรียนบริโภค (ดังแผนภาพที่ ๑-๒) โดยผ่านระบบสหกรณ์นักเรียน มีคณะกรรมการสหกรณ์นักเรียน มีการประชุมสมาชิกและบันทึกบัญชีที่ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้นักเรียนเข้าใจบทบาทแต่ละหน้าที่ของสมาชิกสหกรณ์อย่างเป็นระบบ

- กิจกรรมการเพาะเห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฐาน จะดำเนินการปลูกเห็ดปีละ ๒ รุ่น เฉลี่ยรุ่นละ ๕๐๐ ก้อน
- กิจกรรมไม้ผล เป็นการดำเนินงานโดยเน้นปลูกกล้วย และมะละกอ (พันธุ์แขกดำ) เนื่องจากได้ผลผลิตปริมาณมาก ปลูกง่าย เพื่อให้นักเรียนบริโภคผลผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัยแล้ว ยังสามารถนำมาแปรรูป และจำหน่ายให้แก่คนในชุมชน เพื่อสร้างรายได้เสริมให้นักเรียนและโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ดังแผนภาพที่ ๑-๒)

แผนภาพที่ ๑ แผนการผลิต

พืชผักอายุสั้น	พืชผักอายุยืน	พืชผักเถาเครือ	การเพาะเห็ด	ไม้ผล
ผักบุ้ง	ชะอม	ฟักทอง	เห็ดนางฟ้า	ฝรั่ง
กวางตุ้ง	มะเขือเปราะ	ฟักเขียว	-	แก้ว มังกร
แตงกวา	ขี้เหล็ก	ถั่วพู	-	กล้วย
ผักกาดขาว	มะรุม	ถั่วฝักยาว	-	มะละกอ
คะน้า	แค	น้ำเต้า	-	ขนุน

แผนภาพที่ ๒ แผนการประกอบ

วัน	สัปดาห์ที่ ๑, ๓			สัปดาห์ที่ ๒, ๔		
	รายการ	อาหารเสริม	ผู้ประกอบอาหาร	รายการ	อาหารเสริม	ผู้ประกอบอาหาร
จันทร์	ข้าวสวย, แกงเทโพ, ไข่เจียว	นมผง, มะละกอสุก	ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง	ข้าวสวย, ไข่ลูกเขย, แกงป่ามะละกอ	นมผง, แก้วมังกร	ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง
อังคาร	แกงส้มผักรวมใส่หมู, ผัดหมี่	นมผง, กล้วย	ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง	ข้าวสวย, แกงเลียง, เห็ดชุบแป้งทอด	นมผง, กล้วย	ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง
พุธ	แกงเผ็ดผักบุ้ง, ต้มจืด	นมผง, ฝรั่ง	ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง	ข้าวสวย, ต้มพะโล้, ผัดเผ็ดถั่วฝักยาว	นมผง, ฝรั่ง	ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง
พฤหัสบดี	แกงป่ามะเขือใส่หมู, ปลาทอด	นมผง, ขนุน	ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง	ข้าวสวย, แกงส้มผักรวม, ผัดวุ้นเส้น	นมผง, ขนุน	ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง
ศุกร์	ต้มยำเห็ด, ผัดมะละกอใส่ไข่	นมผง, กล้วย	ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง	ข้าวสวย, ยำไข่ดาว, แกงเทโพ	นมผง, กล้วย	ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง

- กิจกรรมการเลี้ยงสุกร โรงเรียนมิได้เพาะพันธุ์สุกรเอง แต่ภาคเอกชนจะเป็นผู้คัดเลือกสายพันธุ์และซื้อส่งมอบให้กับโรงเรียน เพื่อเลี้ยงและนำมาประกอบอาหารกลางวัน
- กิจกรรมการเลี้ยงไก่ไข่ โรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนได้รับการสนับสนุนการเลี้ยงไก่ไข่เป็นรุ่นที่ ๒๓ ด้วยแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงไก่ไข่พันธุ์ผสมสีน้ำตาล (ซีพีบราวน์) การเลี้ยงไก่สามสายเลือด การเลี้ยงเป็ดบาบารี โดยมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนหลัก คือ ปศุสัตว์อำเภอไทรโยค และปศุสัตว์จังหวัดกาญจนบุรี

- กิจกรรมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ปัจจุบันโรงเรียนได้ดำเนินการเลี้ยงไก่พื้นเมือง “ประดู่หางดำ” รวมจำนวน ๑๐๐ ตัว โดยจะเลือกใช้เศษอาหาร ข้าวโพด หญ้าเนเปีย ฯลฯ ในการดูแลเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อเร่งการเจริญเติบโต และนำมาประกอบเป็นอาหาร
- กิจกรรมการเลี้ยงเป็ดบาบารี ปัจจุบันโรงเรียนดำเนินการเลี้ยงเป็ดพันธุ์เป็ดเทศ “บาบารี” รวมจำนวน ๕๐ ตัว โดยจะเลือกใช้เศษอาหาร และข้าวโพด เพื่อเร่งการเจริญเติบโต นำมาประกอบเป็นอาหาร และขยายพันธุ์สู่ชุมชน โดยจะให้เป็ดกกฟักไข่เป็นตัวเองแบบธรรมชาติ
- กิจกรรมประมง เป็นการเลี้ยงปลาดุก

๒. **โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน** เริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๓๕ โดยมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนหลัก คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองปลา และโรงพยาบาลไทรโยค เพื่อจัดกิจกรรมที่ดำเนินงานในสถานศึกษา ดังนี้

- ให้นักเรียนดื่มน้ำเสริมไอโอดีนทุกวัน
- ส่งเสริมให้ใช้เกลือเสริมไอโอดีนในการปรุงอาหาร
- เฝ้าระวังภาวะโรคขาดสารไอโอดีน
- อบรมให้ความรู้แก่นักเรียนด้านการป้องกันโรคขาดสารไอโอดีน
- รณรงค์ให้ประชาชนใช้เกลือเสริมไอโอดีนในการประกอบอาหารที่บ้าน

๓. **โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร** เริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๓๕ โดยมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนหลัก คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองปลา โรงพยาบาลไทรโยค หน่วยควบคุมโรคติดต่อนำโดยแผนที่ ๔.๑.๕ บ้านต้นมะม่วง และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต ๕ จังหวัดราชบุรี เพื่อจัดกิจกรรมที่ดำเนินงานในสถานศึกษา ดังนี้

- ให้บริการดูแลอนามัยแม่และเด็กขั้นพื้นฐาน (รับฝากครรภ์)
- รณรงค์ให้ประชาชนร่วมดูแลสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว
- สนับสนุนอาหารเสริมและยาเวชภัณฑ์ที่จำเป็น
- ศึกษาวิธีการในการให้บริการที่เหมาะสม
- ออกตรวจเยี่ยมหญิงตั้งครรภ์ และหญิงให้นมบุตร เดือนละ ๑ ครั้ง
- ให้คำแนะนำการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย
- ลดภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์
- เพื่อให้เด็กแรกเกิดถึง ๓ ปี มีพัฒนาการตามวัย

หมายเหตุ : ปัจจุบันไม่พบนักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

๔. **โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา** เริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๓๕ เพื่อจัดกิจกรรมที่ดำเนินงานในสถานศึกษา ดังนี้

- จัดกิจกรรมส่งเสริมการสอนวิชาคอมพิวเตอร์
- จัดการเรียนการสอนโดยวิธีการทดลองทางวิทยาศาสตร์
- จัดกิจกรรมส่งเสริมการสอนวิชาภาษาไทย
- ได้นำนักเรียนเข้าร่วม จำนวน ๓๒ คน กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ-เนตรนารี ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๒ ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒
- ได้นำนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันกีฬากลุ่มโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่เขตไทรโยค-ศรีสวัสดิ์ ครั้งที่ ๔

๕. **โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์** เริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๓๕ โดยมีนักเรียนทุนรวมทั้งสิ้น ๓๙ คน ซึ่งปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่จำนวน ๗ คน

๖. **โครงการฝึกอาชีพ** เริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๓๕ โดยจัดกิจกรรมการสอนทำกล้วยตากในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และจัดกิจกรรมฝึกอาชีพการทำดอกไม้จากใบยางพาราให้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในชั่วโมงเรียน โดยจะแบ่งจัดกิจกรรมเพื่อชุมนุมสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๗. **โครงการส่งเสริมสหกรณ์** หรือการนำผลผลิตจำหน่ายผ่านระบบสหกรณ์ ด้วยการจัดทำบัญชี โดยเริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๓๕ และมีกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ จัดการเรียนการสอนวิชาสหกรณ์ และจัดให้มีกิจกรรมสหกรณ์ภาคปฏิบัติ เช่น กิจกรรมร้านค้า กิจกรรมออมทรัพย์ และกิจกรรมการเกษตร เพื่อฝึกทักษะของนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ตามความพร้อมของแต่ละโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการสหกรณ์นักเรียน มีการประชุมสมาชิกและบันทึกบัญชีอยู่เสมอ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทบาทแต่ละหน้าที่ของสมาชิกสหกรณ์อย่างเป็นระบบ รวมถึงจัดให้มีการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสหกรณ์ตัวอย่าง ส่งผลให้ปัจจุบันโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง มีเงินหมุนเวียนอยู่ในบัญชี (๑๘ บัญชี) รวมเป็นจำนวน ๑๕๑,๓๔๑.๕๓ บาท

๘. **โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** เริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๓๕ เพื่อจัดกิจกรรมที่ดำเนินงานในสถานศึกษา เช่น ปลูกต้นยางนา รณรงค์การใช้หญ้าแฝก และให้นักเรียนร่วมกันหว่านปอเทือง เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ดังแผนภาพที่ ๓)

แผนภาพที่ ๓ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวการสอนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๑. โรงเรียนได้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงระบุไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษา

๒. ได้มีการสอดแทรกความรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้วิชาสังคม

๓. ได้มีการให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ แผนผังความคิด

๔. ให้นักเรียนได้มีการนำเสนอผลงานโดยใช้แผนผังความคิด

๕. ได้ถ่ายทอดให้ความรู้ด้านการจัดทำบัญชี

๖. เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ จากภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาศึกษาเรียนรู้ฯ

จากนั้นครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วงและคณะ ได้ตอบประเด็นคำถามของคณะกรรมาธิการและคณะทำงาน สรุปได้ ดังนี้

สภาพการดำเนินงาน

๑. จำนวนนักเรียนทั้งหมด หรือจำนวนนักเรียนที่ได้รับประทานอาหารกลางวัน

- ในปีการศึกษา ๒๕๖๒ มีนักเรียนทั้งหมด จำนวน ๑๑๖ คน

๒. งบประมาณอาหารกลางวันที่ได้รับ (กี่หัว) กี่บาท/วัน/คน

- โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง ได้รับงบประมาณสนับสนุนทั้งหมด จำนวน ๑๑๖ หัว เฉลี่ย ๒๐ บาท/วัน/คน รวมเป็นเงินทั้งหมด ๒,๓๒๐ บาท/วัน

๓. ก่อนที่ท่านจะจัดโครงการอาหารกลางวัน ท่านได้ศึกษาข้อมูลจากเรื่องใดบ้าง (การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ)

๓.๑ จำนวนเงินงบประมาณอาหารกลางวัน

๓.๒ จำนวนนักเรียน

๓.๓ ความต้องการสารอาหารของนักเรียนในแต่ละวัย

๓.๔ วัตถุดิบที่มี

๓.๕ ผู้รับผิดชอบ

๓.๖ สะอาดถูกสุขลักษณะ

๓.๗ มีประโยชน์และสารอาหารครบถ้วน

๔. กระบวนการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน (ทำอย่างไร)

- ใช้กระบวนการ PDCA เข้ามาใช้ในการจัดระบบอาหารกลางวัน
  - มีการวางแผนการผลิต การประกอบ การบริหารจัดการคน งบประมาณ
  - ดำเนินการตามแผนที่วางไว้
  - มีการตรวจสอบ
  - มีการปรับปรุงแก้ไข

๕. มีการจ้างบุคคลภายนอกมาช่วยประกอบอาหารกลางวันหรือไม่ หรือประกอบอาหารเองโดยครู นักเรียน หรือมีแม่ครัวของโรงเรียนดำเนินการ

๕.๑ มีการจ้างบุคคลภายนอกมาช่วยประกอบอาหารคือ ผู้ปกครองของนักเรียน

๕.๒ ประกอบอาหารจากวัตถุดิบที่โรงเรียนเป็นผู้จัดซื้อและวางแผนการประกอบ

๖. ชุมชนมีส่วนในการทำโครงการอาหารกลางวันอย่างไร (แรงงาน วัสดุอาหารในชุมชนและเงิน)

๖.๑ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสนับสนุนผลผลิตวัตถุดิบในการประกอบอาหารกลางวัน

๖.๒ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโครงการเกษตรของโรงเรียนโดยช่วยพัฒนาแปลงเกษตรและสนับสนุนเครื่องจักร

๗. ก่อนที่โรงเรียนจะทำโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนของท่านได้เตรียมความพร้อมในเรื่องใดมาก่อน (ระเบิดจากข้างใน)

- คณะครู กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองได้ร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและวัตถุดิบที่จะนำมาประกอบอาหารกลางวันให้กับนักเรียนอย่างเพียงพอ มีความสะอาด มีประโยชน์ ถูกหลักอนามัย และโรงเรียนดำเนินการด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

๘. โครงการอาหารกลางวันที่ทางโรงเรียนดำเนินการอยู่นั้น มีปัญหาเด่นชัดในเรื่องใดบ้าง (การแก้ปัญหาที่จุดเล็ก)

- **สภาพปัญหา**

(๑) งบประมาณอาหารกลางวันที่ไม่เพียงพอ

(๒) สภาพพื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่เอื้ออำนวย

(๓) แหล่งน้ำอุปโภค บริโภคและการเกษตร

- **การแก้ไข** พื้นที่เพาะปลูกก่ออิฐบล็อกทำเป็นแปลงปลูกผักเพื่อประหยัดน้ำ และการพังทลายของแปลงผักเมื่อถูกน้ำฝนไหลลงมา

๙. วิธีดำเนินการจัดโครงการอาหารกลางวัน ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่คิดว่าเหมาะสมแล้วอย่างไรบ้าง (ปฏิบัติตามลำดับขั้น)

- โรงเรียนดำเนินการผลิตวัตถุดิบในการประกอบอาหารเอง เพื่อประหยัดงบประมาณที่มีจำนวนจำกัด โดยผลิตและจำหน่ายผ่านระบบสหกรณ์ของโรงเรียน เพื่อเป็นกองทุนในการดำเนินการได้อย่างยั่งยืน

๑๐. ภูมิสังคมของโรงเรียนทางลักษณะภูมิประเทศ อุปนิสัยของคนในพื้นที่เป็นอย่างไร มีความแตกต่างในเรื่องใดบ้าง (ภูมิสังคม)

- สภาพพื้นที่ตั้งของโรงเรียนมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา ฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อน ฤดูฝนมีฝนตกชุก ฤดูหนาวมีอุณหภูมิหนาวระยะสั้น ประชากรมีทั้งชาวไทย พม่า มอญ และกะเหรี่ยง นับถือศาสนาพุทธ มีนับถือศาสนาคริสต์เป็นส่วนน้อย อาชีพส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป อุปนิสัยช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

๑๑. ปัญหาสำคัญในการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนคืออะไร

๑๑.๑ งบประมาณมาล่าช้า

๑๑.๒ งบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอ

ประเด็นความเห็น (สัมภาษณ์เชิงลึกในกรณีที่โรงเรียนทำเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน)

๑๒. การทำอาหารกลางวันของโรงเรียน นักเรียนมีส่วนในการให้ความร่วมมือช่วยโครงการอย่างไร เช่น ทำการเกษตร สร้างผลผลิต ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือประกอบอาหารในชั่วโมงเรียนหรือไม่ อย่างไร

- โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมทุกคน โดยมีการแบ่งหน้าที่ให้นักเรียนแต่ละคนรับผิดชอบแต่ละโครงการหรือกิจกรรม โดยนักเรียนจะลงมือทำงานในหน้าที่รับผิดชอบระหว่างช่วงเวลา ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น. และช่วงเวลา ๑๕.๐๐-๑๖.๐๐ น.

๑๓. นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณภาพดีเพียงใด และเป็นที่พอใจของนักเรียนและผู้ปกครองมากน้อยเพียงใด

- โรงเรียนจัดทำแผนการผลิตและวางแผนการประกอบอาหาร โดยแต่ละวันจะให้ดื่มนมตอนเช้าคนละ ๑ แก้ว ช่วงกลางวันจัดอาหารคาว ๒ อย่าง จัดให้รับประทานไข่ไก่ วันจันทร์ พุธ ศุกร์ ผลไม้และขนม วันจันทร์ พุธ ศุกร์ ปัจจุบันไม่มีนักเรียนที่มีน้ำหนักและส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์

๑๔. โรงเรียนและชุมชนจำเป็นต้องร่วมมือกันในเรื่องอาหารกลางวันอย่างไรบ้าง นักเรียนจึงจะได้รับอาหารกลางวันอย่างมีคุณภาพ

- ชุมชนต้องมีส่วนร่วมเป็นอย่างมากในการสนับสนุนผลผลิตทางการเกษตร แรงงานในการพัฒนาโรงเรียน สนับสนุนเครื่องจักร และมีการประชุมหารือเพื่อร่วมวางแผน

๑๕. ถ้าให้นักเรียนลงพื้นที่ทำเกษตรตั้งแต่กระบวนการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพื่อนำผลผลิตมาประกอบอาหารกลางวันของโรงเรียนได้หรือไม่

- ปัจจุบันนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วงลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการจริงทุกคน โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ควบคุมดูแล และตรวจสอบทุกขั้นตอน

๑๖. ถ้าให้ชุมชนร่วมทำเกษตรตั้งแต่ในสถาบันครอบครัวและโรงเรียน เพื่อสนับสนุนเป็นอาหารกลางวันได้หรือไม่ เกิดปัญหาอะไร

- สามารถทำได้ ปัจจุบันที่โรงเรียนได้ดำเนินการอยู่อย่างต่อเนื่อง

๑๗. เงินและงบประมาณที่ทางราชการจัดให้ จะนำมาสร้างผลผลิตทางการเกษตรก่อนได้หรือไม่ หรือต้องหางบประมาณส่วนอื่นมาใช้ และมีปัญหาติดขัดอย่างไรบ้าง

- ที่ผ่านมางบประมาณแต่ละหน่วยที่มาสนับสนุนมีจำนวนจำกัด และล่าช้า โดยเฉพาะเงินโครงการอาหารกลางวันทุกครั้ง โรงเรียนจึงต้องหาเงินจากที่อื่นมาสำรองจ่ายก่อนเป็นประจำ

๑๘. ถ้าจะฝึกนักเรียนทำอาหารกลางวันร่วมกับงานเกษตร โดยไม่ต้องใช้พืชผักและเนื้อจากตลาด หรือพึ่งพาชุมชนได้หรือไม่ รวมถึงมีปัญหาอุปสรรค และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร

- สามารถทำได้แน่นอน เนื่องจากปัจจุบันโรงเรียนดำเนินการอยู่

๑๙. ภูมิสังคมของโรงเรียนทางลักษณะภูมิประเทศ อุปนิสัยของคนในพื้นที่เป็นอย่างไร มีความแตกต่างในเรื่องใดบ้าง (ภูมิสังคม)

- เป็นที่ราบเชิงเขา คนในพื้นที่มีอุปนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

๒๐. โรงเรียนนำศาสตร์พระราชามาใช้จัดการเรียนการสอนอย่างไร

- สอดแทรกการสอนไว้ในสาระการเรียนรู้
- ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง

๒๑. มีการจัดสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตในโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- ความสะอาด ปลอดภัย ประหยัด ร่มรื่น น่าอยู่อาศัย มีแหล่งอาหาร แหล่งเรียนรู้อยู่ในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- ควรกำหนดเพิ่มไว้ในหลักสูตร และมีการติดตาม ประเมินผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่นเดียวกับการจัดสอบ O-NET เพื่อให้ผู้เรียนพร้อมเรียนรู้และตื่นตัวอยู่เสมอ
- ควรมีกองทุนสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง
- ควรมีการตลาดหลักและการตลาดรอง เพื่อลดความเสี่ยงให้สถานศึกษาและชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง เช่นเดียวกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

ข้อคิดจากการศึกษาดูงานโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง

แนวคิดในการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนจากการฟังบรรยายสรุปของผู้บริหารและครูที่นำเสนอในห้องประชุม พบว่า

๑.๑ ด้านการจัดหลักสูตร สถานศึกษามีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตร การน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา**เน้นไปที่การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในห้องเรียนระดับประถมศึกษา** โดยการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและจัดแผนการเรียนแบบบูรณาการสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ จัดหน่วยการเรียนรู้ในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกในวิชาสังคมศึกษาและกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ตามธรรมชาติแต่ละวิชา บูรณาการโดยการจัดทำหน่วยการเรียนที่ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม ไม่เคร่งครัดในรูปแบบ มีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง และออกแบบหน่วยการเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรม และวิธีการประเมินผลที่เน้นการประเมินสภาพจริง

ส่วนที่ ๒ การจัดการสอนวิชาสหกรณ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๖ ตามหน่วยการเรียนรู้ (ไม่ปรากฏรายละเอียด) เรียนรู้ในทุกวันจันทร์ เวลา ๑๕.๐๐-๑๕.๓๐ นาฬิกา มีการประเมินผลตามหลักสูตร

ส่วนที่ ๓ จัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ศูนย์เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมสหกรณ์เป็นแกนในการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ กิจกรรมร้านค้า กิจกรรมออมทรัพย์ และกิจกรรมการเกษตรและกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสหกรณ์ มีสาระการดำเนินการ ดังนี้

- กิจกรรมร้านค้า รับนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่สนใจสมัครเป็นสมาชิกสามัญและผู้ปกครองสามารถสมัครเป็นสมาชิกสมทบได้ สมาชิกร่วมกันถือหุ้นของร้านค้า มีค่าหุ้นหุ้นละ ๑ บาท สิ้นปีมีการจ่ายคืนกำไรของสหกรณ์ เป็นเงินปันผลค่าหุ้นและเงินเฉลี่ยคืนตามสัดส่วนการใช้บริการร้านค้า

- กิจกรรมออมทรัพย์ สหกรณ์รับฝากเงินออมทรัพย์จากสมาชิกทุกวันจันทร์และวันศุกร์ ไม่จำกัดจำนวน จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จึงจะสามารถถอนเงินออมทรัพย์ได้ พร้อมทั้งดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๖ ต่อปี ถ้าถอนระหว่างปีจะไม่ได้ดอกเบี้ย
- กิจกรรมการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตรที่นักเรียนผลิตได้จากโครงการต่าง ๆ สหกรณ์จะเป็นแหล่งรับซื้อเพื่อจำหน่ายให้โครงการอาหารกลางวัน เป็นการบูรณาการการจัดทำโครงการร่วมกันทั้งโรงเรียน
- กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสหกรณ์ (ได้กล่าวถึงแล้วในส่วนที่ ๒)

๑.๒ ด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาเน้นการเรียนรู้ในลักษณะของกิจกรรมตามศูนย์การเรียนนอกห้องเรียนปกติ โดยจัดเป็นโครงการตามพระราชดำริในหลวงรัชกาลที่ ๙ จำนวน ๑ โครงการ คือ โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก และโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ๘ โครงการ ในลักษณะของการทำงานร่วมกันระหว่างครู นักเรียนที่เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง และกระบวนการสร้างนิสัย เพื่อสืบสานต่อยอดศาสตร์พระราชา ซึ่งส่วนใหญ่เน้นไปที่การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เน้นการเรียนภาคปฏิบัติในแหล่งฝึกปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนรู้ตามฐานการเรียน เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใช้กระบวนการกลุ่ม ฝึกประสบการณ์ของนักเรียนด้วยการทดลองประยุกต์ใช้ตามคำแนะนำของครูผู้รับผิดชอบโครงการ ดังนี้

(๑) โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก มีการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนฝึกปลูกหญ้าแฝกอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่บริเวณโรงเรียน ขยายหญ้าแฝกให้กับประชาชนในเขตบริการและรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่บริการปลูกหญ้าแฝก

(๒) โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติปลูกพืชผัก พืชไร่ พืชสวน ในแปลงเกษตรของโรงเรียนหมุนเวียนสู่โครงการอาหารกลางวัน และเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นกองทุนอาหารกลางวันและจัดจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตรผ่านโครงการสหกรณ์ของโรงเรียน มีกิจกรรมหลากหลายตามบริบทของโรงเรียนและชุมชน ได้แก่

- กิจกรรมพืชผัก (ผักบุ้ง กวางตุ้ง คะน้า บวบ ฟักแฟง ถั่ว ฟักทอง ผักกาดขาว)
- กิจกรรมไม้ผล (ฝรั่ง มะละกอ แก้วมังกร เสาวรส กล้วย)
- กิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน
- กิจกรรมเลี้ยงสัตว์ (เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงไก่พื้นเมืองสามสายพันธุ์ เลี้ยงเป็ดเทศบาบารี เลี้ยงสุกร เลี้ยงปลาดุก)

(๓) โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน

(๔) โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร

(๕) โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา

(๖) โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์

(๗) โครงการฝึกอาชีพ (ทอผ้าไหม กล้วยตาก ตัดผม ดอกไม้จากใบยาง พิมพ์เสนน้ำ ทำสบู่ ยาสระผม และเจลล้างมือ)

(๘) โครงการส่งเสริมสหกรณ์ ฝึกนักเรียนเป็นกรรมการ เจ้าหน้าที่ฝึกการขาย และการทำบัญชี

(๙) โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ปลูกป่าในโรงเรียน ปลูกหญ้าแฝก)

๑.๓ ด้านการวัดประเมินผลตามหลักสูตร โรงเรียนประเมินผลการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดการเรียนรู้ด้วยการประเมินตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและโครงการที่ปฏิบัติ โดยเน้นการประเมินสภาพจริง ไม่มีการทดสอบภาคทฤษฎีหรือใช้แบบทดสอบ ประเมินการแสดงออกของนักเรียนในการปฏิบัติงาน พิจารณาให้คะแนนในเรื่องสมรรถนะและคุณลักษณะตามหลักสูตร ไม่เน้นที่มาตรฐานและตัวบ่งชี้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยตรง

สรุปความเห็นการศึกษาดูงานการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

โรงเรียนมีจุดเด่นในการดำเนินงานหลายด้าน ได้แก่

ด้านบริบททั่วไปภายในสถานศึกษา สถานศึกษามีอาคารเรียน อาคารประกอบ แหล่งฝึกงานที่พร้อมต่อการลงมือปฏิบัติจริงของนักเรียน (นักเรียนทั้งสิ้น ๑๖๖ คน ครูและบุคลากร ๑๑ คน) ทั้งภาคสนาม แหล่งปฏิบัติในอาคาร ตลอดจนความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ แหล่งน้ำ ซึ่งได้รับการประสาน ส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ อย่างพอเพียงตามความต้องการ มีการจัดสัดส่วนการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระเบียบ เหมาะสมเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ การฝึกนิสัยและการนำศาสตร์พระราชามาจัดการเรียนรู้ต่อยอดได้เป็นอย่างดี

ด้านการจัดหลักสูตร

- มีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชา การออกแบบหน่วยการเรียน แผนการเรียนในรายวิชา ที่นำไปบูรณาการกับการจัดหลักสูตรในเรื่องสหกรณ์ครบวงจร ทั้งการผลิต การออม การจัดจำหน่าย และโครงการผลิตพืช สัตว์เพื่ออาหารกลางวัน โดยใช้สหกรณ์เป็นแกนในการบริหารจัดการ นับเป็นการบริหารที่มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
- ในด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมในช่วงลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้และกิจกรรมตามความสนใจ โดยผ่านโครงการของโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นและศักยภาพสถานศึกษา เป็นการสร้างพื้นฐานการปฏิบัติที่ดีที่จะต่อยอดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงแบบ Active Learning
- การออกแบบจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในแต่ละฐานตามโครงการพระราชดำริเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาพื้นฐาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และการสืบสานศาสตร์พระราชาแล้ว เพียงแต่สถานศึกษายังไม่สามารถเชื่อมโยงได้ชัดเจน หรือทำเป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมบังคับและวิชาเลือกให้สัมพันธ์กับความถนัดและความต้องการของผู้เรียน
- มีการประเมินสภาพจริงที่มีความหมายต่อผู้เรียนมากกว่าคะแนนการทดสอบ มีรายละเอียดของการปฏิบัติจริงเป็นลำดับกับสาระแต่ละรายวิชา ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบและผู้สอนประเมินการปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างชัดเจน
- การประเมินที่เน้นการแสดงออกในทักษะการคิด ทักษะการปฏิบัติ เป็นการประเมินที่มุ่งสร้างเสริมสมรรถนะผู้เรียนที่สอดคล้องกับแนวคิดใหม่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ด้านการจัดการเรียนรู้

- การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง และสร้างทักษะจากการลงมือทำเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาคนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่เน้นผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองแบบ Active Learning ผู้เรียนจึงจะพัฒนาตนเองร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม ได้รับทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย เจตคติและค่านิยม
- โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานแหล่งเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสเผชิญปัญหาและตัดสินใจสร้างทางเลือกในการปฏิบัติ ประเมินและปรับปรุงตนเองอย่างครบวงจรและสัมพันธ์กับชีวิต ถือเป็นการเรียนรู้การปฏิบัติงานที่ดี สามารถพัฒนางาน พัฒนาอาชีพ และชีวิตความเป็นอยู่ได้จริง

- การเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่องนอกห้องเรียน มีผลตอบแทนสามารถสร้างทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียน เป็นเจ้าของบทเรียนได้จริง

นอกจากจุดเด่นด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวถึงข้างต้นยังพบว่า สถานศึกษามีเครือข่ายที่ดีในการจัดแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร ทำให้มีแหล่งฝึกปฏิบัติที่พร้อมต่อการจัดหลักสูตรและการเรียนรู้ หน่วยราชการต่าง ๆ ทั้งในและนอกจังหวัด รวมทั้งหน่วยงานระดับสูงที่เกี่ยวข้อง นับเป็นกำลังสำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาเป็นอย่างดี

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

จากการสังเกต สัมภาษณ์และสอบถามครูผู้สอนและนักเรียนในฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ มีข้อสังเกตที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการดำเนินงานการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้ก้าวหน้ามากขึ้น ดังนี้

๑. การจัดหลักสูตรสถานศึกษา ยังอยู่ในขอบเขตจำกัดที่เน้นไปที่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบางชั้นและบางกลุ่มสาระ และยังไม่ครอบคลุมดำเนินงานด้านหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชาที่เป็นรูปธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

หากสถานศึกษามีการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ให้เข้าใจถ่องแท้ จะช่วยให้สถานศึกษา ครูผู้สอนเชื่อมโยงกิจกรรมตามฐานที่เป็นโครงการตามพระราชดำริและศาสตร์พระราชาทั้งรัชกาลที่ ๙ และรัชกาลที่ ๑๐ และพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เข้าสู่การจัดหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ดีที่สุด เพราะมีพื้นฐานการปฏิบัติตามโครงการพระราชดำริดีอยู่แล้ว

๒. การพัฒนาทักษะการคิดขั้นพื้นฐานและการคิดขั้นสูงที่เกิดกับผู้เรียน จากการสอบถามด้วยคำถามพื้นฐานเบื้องต้น พบว่า นักเรียนยังต้องค้นหาคำตอบที่เหมาะสมด้วยความเข้าใจที่เกิดจากการสรุปความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองมากกว่าการทำตามที่ครูบอกหรือครูแนะนำอย่างเดียว

ถ้าสถานศึกษาและครูผู้สอนสามารถปฏิรูปการจัดกระบวนการเรียนรู้ในทุกวิชา โดยนอกจากการปฏิบัติจริงแล้ว การเน้นกระบวนการคิดด้วยการฝึกผู้เรียนให้รู้จักแสวงหาข้อมูล นำข้อมูลมาจัดกระทำด้วยการจำแนก เปรียบเทียบ จัดลำดับเหตุการณ์ ขั้นตอนการกระทำ จัดกลุ่มจัดหมวดหมู่ โยงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล จะช่วยให้การพัฒนาทักษะการคิดและการประเมินทักษะนั้นสัมพันธ์กับการสร้างสมรรถนะผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต การทำงานและการร่วมพัฒนาสังคมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแน่นอน

๓. การสร้างความเข้าใจร่วมกันทั้งโรงเรียน แผ่นภาพทั้งที่นำเสนอในห้องประชุมและที่ติดไว้ตามแหล่งเรียนรู้ได้สนทนากับครูผู้สอนบางท่าน ยังไม่อธิบายสาระของแผ่นภาพได้ชัดเจนพอ เช่น แผนภาพการสร้างจิต ๕ ลักษณะทำอย่างไร ทำไมจึงต้องสร้างจิต ๕ ลักษณะ มีความสำคัญกับการจัดศาสตร์พระราชาอย่างไร หากได้สร้างความเข้าใจร่วมกันทั้งโรงเรียนก็จะช่วยให้ครูทุกคนสามารถอธิบายให้ผู้ศึกษาดูงานได้ ไม่ต้องรอผู้เขียน จะสร้างความประทับใจได้มาก

๔. ความรู้ความเข้าใจในความคิดรวบยอด หลักการ การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ในวิธีจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบสร้างความรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ สร้างและสรุปความรู้ได้เองเป็นความรู้ฝังแน่น ความเข้าใจที่คงทน หากมีหน่วยงานการศึกษาที่มีเจ้าหน้าที่นิเทศโดยตรงเข้ามาร่วมทำความเข้าใจกับครูผู้สอน เนื่องจากไม่ได้เรียนครูมาโดยตรง ช่วยทักษะการจัดกิจกรรม การใช้คำถาม การใช้สื่อการให้ข้อมูลย้อนกลับ รวมทั้งการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ก็จะช่วยให้ครูมั่นใจในการสอนมากยิ่งขึ้น

จึงควรได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ที่ดีให้ครูมีขวัญกำลังใจในการจัดการเรียนรู้

จากการนำเสนอข้อสังเกตนี้เห็นว่า เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องเพิ่มศักยภาพ สมรรถภาพในการทำงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทั้งความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ปฏิบัติ มีทักษะปฏิบัติและมีเจตคติค่านิยมที่ดีในการทำงานนั้น ซึ่งโรงเรียนมีพื้นฐานด้านอื่นพร้อมที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการที่ดีด้วยแล้ว

ภาพ : โดย ๑) ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

๒) ภาพประกอบการเรียนการสอน (PowerPoint และ Word) ของโรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม

สรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ

การปฏิรูปการศึกษาและการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

ของคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
ในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา เมื่อวันศุกร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา นำโดย **นายตวง อันทะไชย** ประธานคณะกรรมาธิการ พร้อมด้วยที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมาธิการ และคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้เดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ **"การปฏิรูปการศึกษา แนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน" เมื่อวันศุกร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี**

เมื่อวันศุกร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๐๐-๑๒.๓๐ นาฬิกา ณ โรงเรียนวัดสมหวัง อำเภอเมือง คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา พร้อมด้วยที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมาธิการ และคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวการส่งเสริมและพัฒนาการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา รวมถึงข้อเสนอการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาฯ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และเยี่ยมชมพื้นที่ดำเนินงานของโรงเรียนวัดสมหวัง อำเภอเมือง โดย**มีนายชูศักดิ์ ชูช่วย** ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๑ และ**นายสาธิต สร้างสกุล** ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสมหวัง กล่าวต้อนรับ รวมทั้งมีคณะผู้บริหารและนักวิชาการที่มีประสบการณ์ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

โรงเรียนวัดสมหวัง อำเภอเมือง

นายสาธิต สร้างสกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสมหวังและคณะ ได้ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนวัดสมหวังเป็นโรงเรียนขนาดที่ ๓ ขนาดกลาง (บรรจุนักเรียนตั้งแต่ ๓๐๑-๖๐๐ คน) ตั้งอยู่บนเนื้อที่ธรณีสงฆ์ วัดสมหวังวนาราม จำนวน ๑๖ ไร่ ๓ งาน ๒๐ ตารางวา เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๑ กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศเปิดทำการสอนครั้งแรกในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ ในรูปแบบของโรงเรียนประชาบาลประเภทประชาชนจัดตั้ง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้ก่อตั้งคือ หลวงพ่ออ้วน เจ้าอาวาสวัดสมหวังวนาราม และนายเชน พรหมจันทร์ ผู้ใหญ่บ้าน อาคารหลังแรกเป็นอาคารชั่วคราว ตั้งอยู่ในบริเวณวัด มีนายสงวน ณ วงศ์ เป็นครูใหญ่คนแรก ได้ขยายชั้นเรียนในปีต่อ ๆ มาจนกระทั่งถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จนวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๐๕ โรงเรียนประสบวาตภัย ทำให้โรงเรียนพังทั้งหลัง จึงย้ายมาตั้งในที่ดินแปลงปัจจุบัน ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๓ ได้โอนโรงเรียนมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ขึ้นตรงกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ขยายชั้นเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๓๗ โรงเรียนได้เข้าสู่โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๓๙ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จนกระทั่งถึงปัจจุบันมีนักเรียนจำนวน ๕๘๔ คน ครูจำนวน ๒๖ คน ครูอัตราจ้างจำนวน ๓ คน แต่ด้วยบริเวณรอบ ๆ โรงเรียนเป็นชุมชนเมืองกึ่งชนบท ที่มีฐานะค่อนข้างยากจน ร้อยละ ๕๐ ของประชากรส่วนใหญ่ที่มีอาชีพเกษตรกรรม ทำสวนผลไม้ มีโรงงานอุตสาหกรรมหลายโรงงาน ประชากร

ส่วนหนึ่งจึงมีอาชีพรับจ้างทำงานในโรงงาน รับจ้างกรีดยางพารา และเป็นคนงานทำงานในนากุ้ง ผู้ปกครองจึงไม่ค่อยมีเวลาดูแลบุตรหลาน บางครอบครัวพ่อแม่แตกแยก ภาระการเลี้ยงดูลูกจึงตกอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ส่วนพ่อแม่คอยส่งเงินมาให้เป็นครั้งคราว จนจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ จึงไม่สามารถที่จะสอนหรือให้คำแนะนำในการเรียนรู้กับนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงร่วมกำหนดนโยบายเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนดังกล่าวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ อีกทั้งยังมีแหล่งมั่วสุม อบายมุข สิ่งล่อใจ เกม สื่อลามก ทำให้เป็นปัญหายากแก่การควบคุมของโรงเรียน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนจึงได้นำมาจัดทำเป็นกลยุทธ์เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานเพื่อเป็นเครื่องมือในการผลักดันการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติที่ชัดเจนให้เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า ***"โรงเรียนวัดสมหวังเป็นโรงเรียนชั้นนำ ก้าวล้ำเทคโนโลยี ผู้เรียนดีมีคุณธรรม เลิศล้ำวิชาการ ครูบุคลากรได้มาตรฐาน บริหารจัดการบนพื้นฐานความเป็นไทย น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน"*** เพื่อมุ่งยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม และส่งเสริมทักษะชีวิต ทักษะอาชีพเพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงส่งเสริมพัฒนาวิชาการ ปรับภูมิทัศน์ เพื่อความมั่นคงและปลอดภัย สรุปได้ ดังนี้

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (Strategy)

๑. การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

แนวทางและมาตรการ

- ส่งเสริมพัฒนาให้มีทักษะความรู้ ความสามารถ สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
- พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสู่การปฏิบัติ
- ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะกระบวนการให้เกิดการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
- ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑
- ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน
- ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบสหวิทยา เช่น สะเต็มศึกษา (STEM Education) เพื่อพัฒนากระบวนการคิด และสร้างสรรค์นวัตกรรม
- ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการแข่งขันทักษะวิชาการสู่ความเป็นเลิศในระดับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ระดับภาค และระดับชาติ
- ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระให้มีระดับคุณภาพ ๓ ขึ้นไป
- พัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้มีความพร้อมเข้าสู่การเรียนในระดับที่สูงขึ้น

โครงการหลัก (กิจกรรม)

๑) โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ๔ กลุ่มสาระ
๒) โครงการแข่งขันทักษะวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียน
๓) โครงการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
๔) โครงการพัฒนาการอ่าน การเขียนและคิดวิเคราะห์ภาษาไทย
๕) โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับปฐมวัย
๖) โครงการพัฒนาระบบสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน

๒. เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

แนวทางและมาตรการ

- ส่งเสริมทักษะชีวิต ทักษะอาชีพเพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี
- ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ เป็นพลเมืองดีของชาติ
- ดำเนินการติดตามและตรวจสอบให้ผู้เรียนได้รับประทานอาหารอย่างครบถ้วน ถูกต้องตามหลักโภชนาการ
- ยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม

โครงการหลัก (กิจกรรม)

๑) โครงการพัฒนาสถานศึกษา สู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒) โครงการส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นเลิศ
๓) โครงการส่งเสริมผู้เรียนทางด้านศิลปะ
๔) โครงการพัฒนาดนตรีไทยสู่ความเป็นเลิศ
๕) โครงการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์
๖) โครงการวันสำคัญสร้างสรรค์ความเป็นไทย
๗) โครงการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ

๓. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุมผู้เรียน ให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

แนวทางและมาตรการ

- ส่งเสริมทักษะชีวิต ทักษะอาชีพเพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี
- ส่งเสริมพัฒนาประชากรวัยเรียนให้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง

โครงการหลัก (กิจกรรม)

๑) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน
๒) โครงการเรียนรู้สู่อาชีพ
๓) โครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต ส่งเสริมการคิดและการอ่าน
๔) โครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนกิจกรรมชุมนุม
๕) โครงการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน
๖) โครงการส่งเสริมเด็กพิเศษเรียนรวม
๗) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
๘) โครงการอาหารกลางวันมีคุณภาพ ส่งเสริมสุขภาพนักเรียน
๙) โครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๔. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

แนวทางและมาตรการ

- ส่งเสริมพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ

โครงการหลัก (กิจกรรม)

๑) โครงการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ
๒) โครงการสมานฉันท์สัมพันธ์ชุมชน

๕. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

แนวทางและมาตรการ

- ส่งเสริมพัฒนาระบบบริหารเข้าสู่มาตรฐานสากลบนความร่วมมือของทุกภาคส่วน

โครงการหลัก (กิจกรรม)

๑) โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการภายในให้เป็นองค์กรชั้นนำ

๒) โครงการนิเทศภายในให้ได้มาตรฐานสู่การบริหารที่เป็นเลิศ

๓) โครงการจัดระบบงานการเงิน พัสดุ และบัญชี

๔) โครงการพัฒนาอาคาร สถานที่ และจัดภูมิทัศน์

ดังนั้น โรงเรียนวัดสมหวังจึงได้จัดโครงสร้างหลักสูตรเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนใหม่ เพื่อสร้างคุณธรรมจริยธรรมจากการปฏิบัติงาน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร ***"ศาสตร์พระราชา"*** ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม (ดังแผนภาพที่ ๑-๒) โดยผสมผสานหลักการดำเนินงานทั้ง ***๒ เงื่อนไข*** *(ความรู้และคุณธรรม)* ***๓ ห่วง*** *(พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี)* ***และ ๔ มิติ*** *(วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม)* มาบรรจุไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และปรับโครงสร้างเวลาเรียนให้สอดคล้องและรองรับกับการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา-ระดับชั้นมัธยมศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น โดยเน้นฝึกประสบการณ์หรือการใช้ชีวิตแบบพอเพียงผ่านการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ โครงการส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นเลิศ โครงการส่งเสริมผู้เรียนทางด้านศิลปะ โครงการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ โครงการจัดระบบงานการเงิน พัสดุ และบัญชี เป็นต้น

แผนภาพที่ ๑ การจัดโครงสร้างหลักสูตร
เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอน “ระดับประถมศึกษา”

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสมหวัง พุทธศักราช ๒๕๖๓
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)
โครงสร้างเวลาเรียนระดับประถมศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรม	เวลาเรียน ระดับประถมศึกษา					
	ป.๑	ป.๒	ป.๓	ป.๔	ป.๕	ป.๖
● **กลุ่มสาระการเรียนรู้**						
ภาษาไทย	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
คณิตศาสตร์	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ป.๑-๓ วิทย์ + วิทย์คำนวณ ๘๐ ชม. ป.๔-๖ - วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ๘๐ ชม. - วิทยาการคำนวณ ๔๐ ชม.	๘๐	๘๐	๘๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๘๐	๘๐	๘๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
○ ประวัติศาสตร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
○ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ○ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ○ เศรษฐศาสตร์ ○ ภูมิศาสตร์	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
สุขศึกษาและพลศึกษา	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
ศิลปะ	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
การงานอาชีพ	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
ภาษาต่างประเทศ	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๘๐	๘๐	๘๐
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	๘๘๐	๘๘๐	๘๘๐	๘๘๐	๘๘๐	๘๘๐
● **รายวิชาเพิ่มเติม**	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
● **กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/บูรณาการหลักสูตรด้านทุจริต**	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
○ กิจกรรมแนะแนว	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐
○ กิจกรรมนักเรียน - ลูกเสือ เนตรนารี - ชุมนุม	๔๐ ๔๐	๔๐ ๔๐	๔๐ ๔๐	๔๐ ๔๐	๔๐ ๔๐	๔๐ ๔๐
○ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	**๑,๐๔๐ ชั่วโมง/ปี**					

(หนังสือที่ ศธ ๐๔๐๑๐/ว ๗๙๙ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๗ และหนังสือที่ ศธ ๐๔๐๑๐/ว ๑๒๓๙ ลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๗, ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เรื่อง การบริหารจัดการเวลาเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แผนภาพที่ ๒ การจัดโครงสร้างหลักสูตร
เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอน “ระดับมัธยมศึกษา”

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสมหวัง พุทธศักราช ๒๕๖๓
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)
โครงสร้างเวลาเรียนระดับมัธยมศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรม	เวลาเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น		
	ม. ๑	ม. ๒	ม. ๓
● *กลุ่มสาระการเรียนรู้*			
ภาษาไทย	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)
คณิตศาสตร์	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ)	๒๐๐ (๕ นก.)	๒๐๐ (๕ นก.)	๒๐๐ (๕ นก.)
○ วิทยาศาสตร์พื้นฐาน	๑๒๐(๓นก.)	๑๒๐(๓นก.)	๑๒๐(๓นก.)
○ การออกแบบและเทคโนโลยี/วิทยาการคำนวณ	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๑๖๐ (๔ นก.)	๑๖๐ (๔ นก.)	๑๖๐ (๔ นก.)
○ ประวัติศาสตร์	๔๐ (๑นก.)	๔๐ (๑นก.)	๔๐ (๑นก.)
○ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ○ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ○ เศรษฐศาสตร์ ○ ภูมิศาสตร์	๑๒๐ (๓นก.)	๑๒๐ (๓นก.)	๑๒๐ (๓นก.)
สุขศึกษาและพลศึกษา	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)
ศิลปะ	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)
การงานอาชีพ	๘๐ (๒นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)
ภาษาต่างประเทศ	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	**๙๖๐**(๒๔ นก.)	**๙๖๐**(๒๔ นก.)	**๙๖๐**(๒๔ นก.)
● **รายวิชาเพิ่มเติม**	**๑๒๐**(๓ นก.)	**๑๒๐** (๓ นก.)	**๑๒๐** (๓ นก.)
- เสริมทักษะภาษาไทย	๔๐ (๑ นก.)	๔๐ (๑ นก.)	๔๐ (๑ นก.)
- ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	๔๐ (๑ นก.)	๔๐ (๑ นก.)	๔๐ (๑ นก.)
- โครงงานวิทยาศาสตร์	๔๐ (๑ นก.)	๔๐ (๑ นก.)	๔๐ (๑ นก.)
● **กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/บูรณาการหลักสูตรต้านทุจริต**	**๑๒๐**	**๑๒๐**	**๑๒๐**
○ กิจกรรมแนะแนว	๔๐	๔๐	๔๐
○ กิจกรรมนักเรียน			
- ลูกเสือ เนตรนารี	๔๐	๔๐	๔๐
- ชุมนุม	๔๐	๔๐	๔๐
○ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	(๑๕)	(๑๕)	(๑๕)
รวมเวลากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	**ไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ ชั่วโมง/ปี**		

(หนังสือที่ ศธ ๐๔๐๑๐/ว ๗๔๙ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๗ และหนังสือที่ ศธ ๐๔๐๑๐/ว ๑๒๓๔ ลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๗, ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เรื่อง การบริหารจัดการเวลาเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประกอบกับที่ผ่านมาโรงเรียนวัดสมหวังได้ขับเคลื่อนมาตรฐานของโรงเรียน และนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำเป็นสมหวังโมเดล (SOMWANG 'S MODEL) ที่ยึดแนวทางของมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นแนวทางหลัก พร้อมกับนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาร่วมบูรณาการ เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนาตนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังคาดหวังให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยมิได้เน้นเพียงการสอบเท่านั้น เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (ดังแผนภาพที่ ๓-๔) โดยโรงเรียนวัดสมหวังจะเน้นสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (accountability) มีระบบการบริหารจัดการทั้งด้านผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล ทรัพยากร สิ่งสนับสนุนการศึกษา และการประเมิน ตลอดจนระบบและกลไกการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ที่เหมาะสมตามแต่ละระดับการศึกษา และผลลัพธ์สะสมที่ครอบคลุมระดับการศึกษาที่ต่อเนื่องกัน จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมครูก่อนประจำการ และส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

แผนภาพที่ ๓ การนำมาตรฐานการศึกษาชาติสู่การปฏิบัติโดย SOMWANG 'S MODEL

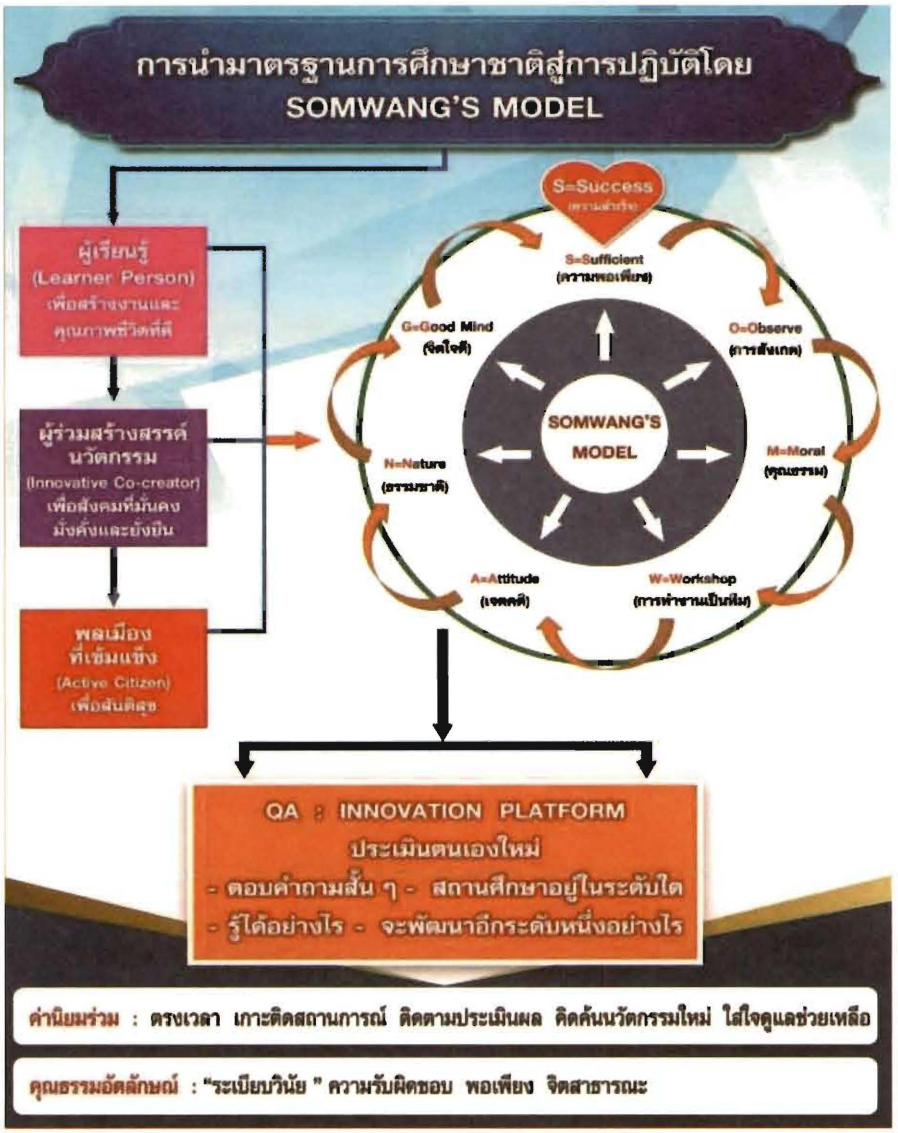

แผนภาพที่ ๔ ตัวอย่างการจัดกิจกรรม โดยออกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ “วิทยาศาสตร์”
(ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑)

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
ผังวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ “พอเพียง”
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ “ของเล่นและของใช้ของฉัน”
รายวิชา วิทยาศาสตร์ รหัส ว ๑๑๑๐๑ ชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๑

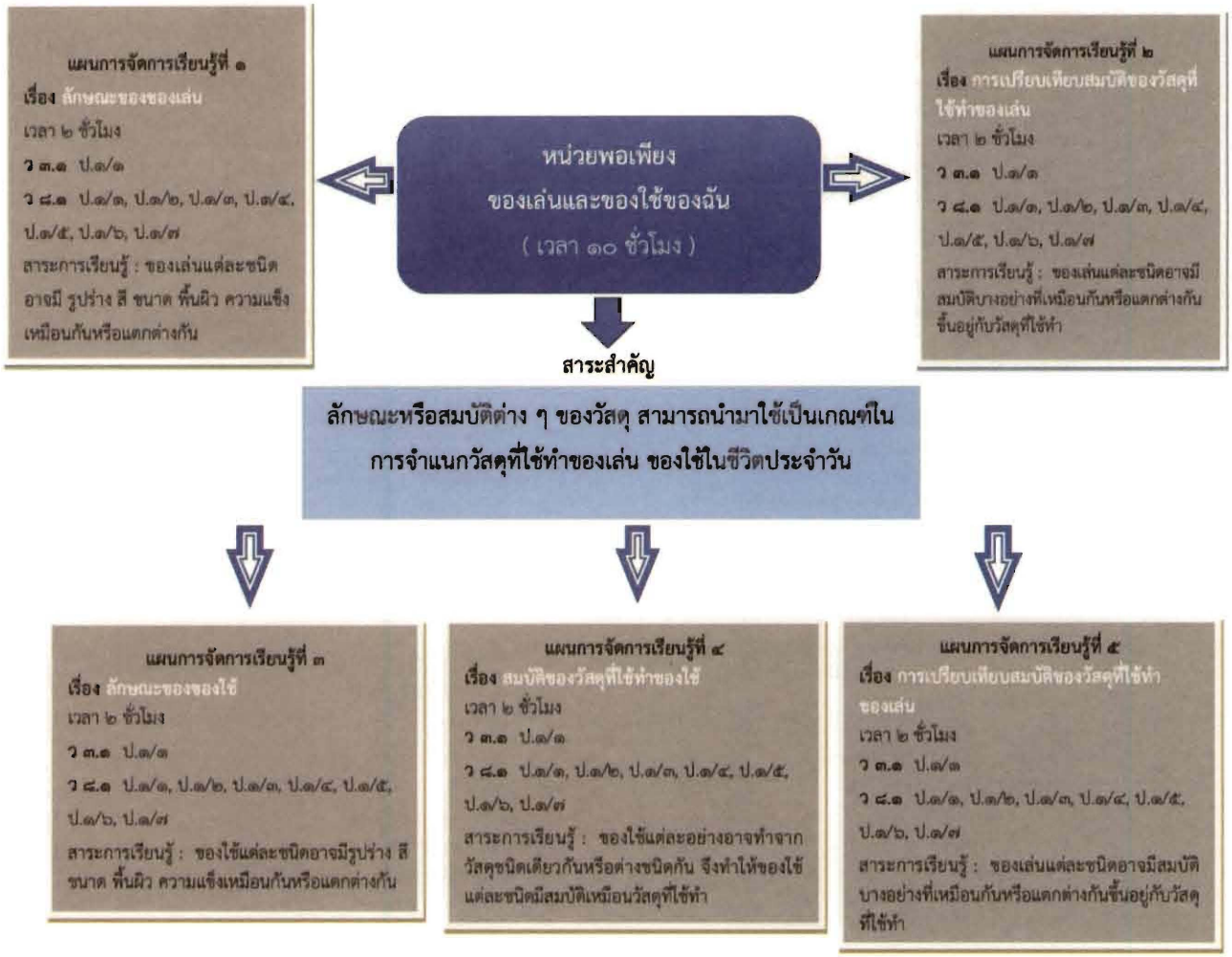

ภาระงาน/ชิ้นงาน	สมรรถนะของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์	SOMWANG'S MODEL	จิตอาสา
๑) ใบงานเรื่อง สมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้	๑) ความสามารถในการสื่อสาร ๒) ความสามารถในการคิด ๓) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ๔) ความสามารถในการแก้ปัญหา ๕) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	๑) มีวินัย ๒) ใฝ่เรียนรู้ ๓) อยู่อย่างพอเพียง ๔) มุ่งมั่นในการทำงาน	S = Success ความสำเร็จ S = Sufficient ความพอเพียง O = Observe การสังเกต M = Moral คุณธรรม W = Workshop การทำงานเป็นทีม A = Attitude เจตคติ N = Nature ธรรมชาติ G = Good Mind จิตใจดี	๑) จิตอาสาพัฒนา ๒) จิตอาสาภัยพิบัติ ๓) จิตอาสาเฉพาะกิจ

การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (BwD) พอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ "สมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้"

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เวลา ๒ ชั่วโมง

๑. เป้าหมายการเรียนรู้

๑.๑ มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้ ว ๓.๑ เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ตัวชี้วัด ป.๑/๑ สังเกตและระบุลักษณะที่ปรากฏหรือสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของเล่นของใช้ในชีวิตประจำวัน

๑.๒ สาระสำคัญ

ของใช้แต่ละอย่างอาจทำจากวัสดุชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกัน จึงทำให้ของใช้แต่ละชนิดมีสมบัติเหมือนวัสดุที่ใช้ทำ

๑.๓ จุดประสงค์การเรียนรู้

๑) อธิบายสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ได้ (K)

๒) ระบุลักษณะสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ได้ (A)

๓) สืบค้น นำเสนอ และเผยแพร่ข้อมูลเรื่องสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ในชีวิตประจำวันได้ (P)

๑.๔ สาระการเรียนรู้

วัสดุที่ใช้ทำของเล่นในชีวิตประจำวัน อาจมีรูปร่าง สี ขนาด พื้นผิว ความแข็งเหมือนกันหรือแตกต่างกัน

๑.๕ สมรรถนะสำคัญ

๑) ความสามารถในการสื่อสาร : อธิบาย เขียน นำเสนอ

๒) ความสามารถในการคิด : คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความหมาย มีความสามารถในการคิดอย่างมีระบบ

๓) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี : สืบค้นข้อมูล

๔) ความสามารถในการแก้ปัญหา : กระบวนการกลุ่ม

๕) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต : นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

๑.๖ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑) มีวินัย : ส่งงานตรงเวลา มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ร่วมเฉลย)

๒) ใฝ่เรียนรู้ : มอบหมายงานให้ค้นคว้าเพิ่มเติม

๓) อยู่อย่างพอเพียง : การคิดและการตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรม/การเลือกใช้วัสดุ/การวางแผน

๔) มุ่งมั่นในการทำงาน : ทำงานให้เสร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

๕) มีจิตสาธารณะ : การรักษาสาธารณสมบัติ

๑.๗ SOMWANG'S MODEL

S = Sufficient ความพอเพียง

O = Observe การสังเกต

M = Moral คุณธรรม

W = Workshop การทำงานเป็นทีม

A = Attitude เจตคติ

๑.๘ จิตอาสา

๑) จิตอาสาพัฒนา

๒. หลักฐานการเรียนรู้

๒.๑ ภาระงาน/ชิ้นงาน

๑) ใบงานเรื่อง สมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้

๒.๒ การวัดและประเมินผล

๑) วิธีการ : ใบงานเรื่อง สมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ สังเกตพฤติกรรมการทำงาน การนำเสนอ

๒) เครื่องมือ : ใบงานเรื่อง สมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ แบบประเมินสังเกตพฤติกรรมการทำงาน

๓) เกณฑ์การประเมิน : คะแนนร้อยละ ๖๐ ขึ้นไป และพฤติกรรมระดับ ๓ ระดับดีขึ้นไป

สมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้

๓. กิจกรรมการเรียนรู้

๓.๑ รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วิธีสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ : เทคนิคช่วยกันคิดช่วยกันเรียน

: ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุป

๓.๒ กิจกรรมการเรียนรู้

๑) ขั้นที่ ๑ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

๒) ขั้นที่ ๒ ขั้นสอน

๓) ขั้นที่ ๓ ขั้นสรุป

๓.๓ สื่อการเรียนรู้

๑) หนังสือเรียน วิทยาศาสตร์ ป.๑

๒) วัสดุประเภทผ้า พลาสติก ไม้

๓.๔ แหล่งเรียนรู้/ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

๑) ห้องสมุด Website ที่เกี่ยวข้อง

๓.๕ เวลา : ๒ ชั่วโมง

การวิเคราะห์ตัวชี้วัดกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียง

ตัวชี้วัด ว ๓.๑ ป.๑/๑ สังเกตและระบุลักษณะที่ปรากฏหรือสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของเล่นของใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลการวิเคราะห์ : ผู้เรียนสามารถทำและสรุปความรู้ที่ได้จากการทำใบงานเรื่อง สมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ได้ครอบคลุมจุดประสงค์ แสดงว่าผู้เรียนต้องใช้เหตุผลในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจในเนื้อหา มีการวางแผนการทำงานกลุ่มและสามารถนำเสนอผลงานของกลุ่มได้อย่างกระชับและเข้าใจง่าย แสดงให้เห็นถึงความพอประมาณ และการมีคุณธรรม และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

วิเคราะห์การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (BwD)
ด้วยตารางวิเคราะห์พอเพียงของครู
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ "สมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้"
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เวลา ๒ ชั่วโมง

ผู้สอนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

ความรู้ที่ครูต้องมีก่อนสอน	คุณธรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้
๑. ลักษณะของของใช้แต่ละชนิด ๒. สมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ ๓. คำศัพท์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ในชีวิตประจำวัน ๔. วิธีสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ : เทคนิคช่วยกันคิดช่วยกันเรียน ๕. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๑. มีความรับผิดชอบ : เตรียมใบความรู้ ใบงาน สื่อการเรียนรู้ ประกอบการจัดกิจกรรม ๒. มีความรอบคอบ : ตรวจสอบความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนการสอนจริง ๓. ความมุ่งมั่น : ตั้งใจสอนนักเรียนอย่างเต็มความสามารถ ถึงแม้ว่าผู้เรียนแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ๔. มีวินัย : เข้าสอนตรงเวลา และสอนเต็มเวลา ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. จิตอาสาพัฒนา

หลักพอเพียง / ประเด็น	พอประมาณ	มีเหตุผล	มีภูมิคุ้มกัน
เนื้อหา	กำหนดเนื้อหาเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในเวลา ๒ ชั่วโมง	สอดคล้องกับจุดประสงค์ ๑. อธิบายสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ได้ (K) ๒. ระบุลักษณะสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ได้ (A) ๓. สืบค้น นำเสนอ และเผยแพร่ข้อมูลเรื่องสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ในชีวิตประจำวันได้ (P)	ตรงกับมาตรฐานและตัวชี้วัด ส ๓.๑ ป.๑/๑ สังเกตและระบุลักษณะที่ปรากฏหรือสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของเล่นของใช้ในชีวิตประจำวัน
เวลา	กำหนดเวลา ๒ ชั่วโมง	เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ - ขั้นที่ ๑ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน - ขั้นที่ ๒ ขั้นสอน - ขั้นที่ ๓ ขั้นสรุป	แบ่งเวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสม - ขั้นที่ ๑ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ๑๐ นาที - ขั้นที่ ๒ ขั้นสอน ๔๐ นาที - ขั้นที่ ๓ ขั้นสรุป ๑๐ นาที
รูปแบบการจัดกิจกรรม	วิธีสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ : เทคนิคช่วยกันคิดช่วยกันเรียน	ส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะ ดังนี้ ๑) ความสามารถในการสื่อสาร : อธิบาย เขียน นำเสนอ ๒) ความสามารถในการคิด : คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความหมาย มีความสามารถในการคิดอย่างมีระบบ ๓) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี : สืบค้นข้อมูล ๔) ความสามารถในการแก้ปัญหา : กระบวนการกลุ่ม ๕) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต : นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	วิธีสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ : เทคนิคช่วยกันคิดช่วยกันเรียน - ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน : การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน - ขั้นสอน : ลงมือทำกิจกรรม - ขั้นสรุป : การรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่าง ๆ จนได้ข้อสรุป

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ "สมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้"
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เวลา ๒ ชั่วโมง

****

นักเรียนได้เรียนรู้หลักคิดและฝึกปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ความรู้	คุณธรรม
อธิบายสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ได้	๑. ความสามัคคีในกลุ่ม : ทำงานสำเร็จทันเวลาที่กำหนด ๒. ความรับผิดชอบ : มีความรับผิดชอบต่องานที่มอบหมาย ๓. ตรงต่อเวลา : ปฏิบัติงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด ๔. ใฝ่เรียนรู้ : มอบหมายงานให้ค้นคว้าเพิ่มเติม ๕. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน : การช่วยกันทำงาน/ตอบคำถาม ๖. การมีจิตอาสา : การทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีจิตอาสาพัฒนางานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลัง

ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักคิดและฝึกปฏิบัติตามหลัก ๓ห่วง ๒ เงื่อนไข ๔ มิติ ดังนี้

พอประมาณ	มีเหตุผล	มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
ผู้เรียนมีการแบ่งภาระหน้าที่ในการทำงานได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม	๑. ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์หาคำตอบในสิ่งที่ครูถามได้อย่างสมเหตุสมผล - นักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ไปใช้ประโยชน์ได้ ๒. ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างสมเหตุสมผล ๓. ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม และการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์	๑. ศึกษาข้อมูลเรื่องสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ เพื่อวางแผนในการทำกิจกรรม ๒. นักเรียนวางแผนในการทำงานก่อนลงมือทำ - นักเรียนร่วมกันกำหนดหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม ๓. ผู้เรียนมีการค้นคว้าและทบทวนความรู้ ๔. ผู้เรียนมีการพิจารณาและตรวจสอบความเข้าใจองค์ความรู้ ๕. ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการทำงานและหาวิธีการแก้ไข ๖. ผู้เรียนมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

หลักพอเพียง / ประเด็น	พอประมาณ	มีเหตุผล	มีภูมิคุ้มกัน
สื่อ/นวัตกรรม	๑. หนังสือเรียน วิทยาศาสตร์ ป.๑ ๒. วัสดุประเภทผ้า พลาสติก ไม้	นักเรียนได้ปฏิบัติจริงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ๑. อธิบายสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ได้ (K) ๒. ระบุลักษณะสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ได้ (A) ๓. สืบค้น นำเสนอ และเผยแพร่ข้อมูลเรื่องสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ในชีวิตประจำวันได้ (P)	๑) เตรียมสื่ออุปกรณ์ให้พร้อมก่อนการจัดกิจกรรม ๒) เตรียมแบบประเมินพฤติกรรม/ชิ้นงาน
แหล่งเรียนรู้/ การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	ห้องสมุด Website ที่เกี่ยวข้อง	เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น	สำรวจแหล่งเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนไปสำรวจได้ถูกต้อง
การวัดและประเมินผล	๑) ตรวจสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ ๒) สังเกตพฤติกรรมการทำงาน การนำเสนอ	เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ๑. อธิบายลักษณะของของใช้ได้ (K) ๒. ระบุลักษณะของสิ่งของที่เป็นของใช้แต่ละชนิดได้ (A) ๓. สืบค้น นำเสนอ และเผยแพร่ข้อมูลเรื่องลักษณะของของใช้ในชีวิตประจำวันได้ (P)	**เครื่องมือ** ๑) ใบงานเรื่องสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ ๒) แบบประเมินสังเกตพฤติกรรมการทำงาน **เกณฑ์การประเมิน** - คะแนนร้อยละ ๖๐ ขึ้นไป และพฤติกรรมระดับ ๓ ระดับดีขึ้นไป

ด้าน / องค์ประกอบ	สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ			
	วัตถุ	สังคม	สิ่งแวดล้อม	วัฒนธรรม
ความรู้ อธิบายสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ จำแนกสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ สืบค้น นำเสนอ และเผยแพร่ข้อมูลเรื่องสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้	๑. นักเรียนเลือกวัสดุในการสืบค้นข้อมูลได้ถูกต้อง ๒. การใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม	-มีความรู้ในการปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข -นำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการตอบคำถาม - การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	-บรรยากาศในการโต้ตอบกัน ทำให้เกิดการตื่นตัวของผู้เรียน -มีความรู้เรื่องการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของห้องเรียน	ใฝ่เรียนรู้ในเรื่องที่เรียน
ทักษะ การจำแนกสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้	ใบงาน เรื่อง สมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้	การทำงานกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	-เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็น -รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของห้องเรียน	๑. การทำงานกลุ่ม ๒. การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบข้อตกลง
ค่านิยม เห็นคุณค่าของการนำความรู้เรื่องสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เห็นความสำคัญของการนำความรู้เรื่องสมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข	เกิดความภาคภูมิใจในการรักษาสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่	นำเสนอข้อมูลในรูปแบบใบงาน เรื่อง สมบัติของวัสดุที่ใช้ทำของใช้ได้ถูกต้องเหมาะสม

นอกจากนี้โรงเรียนวัดสมหวังยังได้เน้นจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา ผ่านการศึกษาเรียนรู้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพชีวิตของนักเรียน โดยบูรณาการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานหลักการดำเนินงานทั้ง ***๒ เงื่อนไข*** *(ความรู้และคุณธรรม)* ***๓ ห่วง*** *(พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี)* ***และ ๔ มิติ*** *(วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม)* มาบรรจุไว้ในรูปแบบ ***"ฐานการเรียนรู้"*** ซึ่งกำหนดให้นักเรียนเข้าเรียนตามฐานการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอนภายในห้องเรียน และมีนักเรียนแกนนำแต่ละฐานเป็นผู้ให้ความรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฐาน เช่น ฐานการเรียนรู้พืชสวนครัวในสวนสมุนไพร ฐานการจัดการเรียนรู้เรื่องฝายชะลอน้ำ ฐานการจัดการเรียนรู้เรื่องกังหันลมผลิตพลังงานไฟฟ้า ฐานการจัดการเรียนรู้เรื่องกิจกรรมทักษะชีวิตรู้เท่าทันภัยสังคม ฐานการเรียนรู้ทักษะชีวิตสร้างภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันภัยสังคม ฐานการเรียนรู้สร้างสุนทรียทางดนตรี นาฏศิลป์ ฐานการเรียนรู้โครงงานคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ฐานการเรียนรู้โคกหนองนาโมเดล เป็นต้น (ดังแผนภาพที่ ๕) โดยใช้ชั่วโมงเรียน (ลดเวลาเรียน) ในชั่วโมงแนะแนว หรือชั่วโมงลูกเสือจำนวน ๑ ชั่วโมง/สัปดาห์ เพื่อเน้นให้นักเรียนปฏิบัติหน้าที่และเรียนรู้งานที่ได้รับมอบหมายด้วยแรงบันดาลใจ ***"ศาสตร์พระราชา กับการพัฒนาประเทศ"*** และเน้นให้นักเรียน ***"ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงตามขั้นตอนด้วยความรอบคอบอย่างมีเหตุมีผล รู้จักการนำพืชผักที่ปลูกไว้มาบริโภคโดยมิต้องซื้อหา และใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต (ปรับฐานรากเปลี่ยนฐานคิด)"*** โดยมีครูเป็นพี่เลี้ยง คอยให้คำแนะนำ จนเกิดความหวงแหน สร้างสายสัมพันธ์ในครอบครัวและร่วมสืบสานเอกลักษณ์ไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

แผนภาพที่ ๕ ตัวอย่างการจัดฐานการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดสมหวัง

ฐานการเรียนรู้โครงงานคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ความยั่งยืน เกิดความหวงแหน สร้างสายสัมพันธ์ในครอบครัวและร่วมสืบสานเอกลักษณ์ไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป
ความรู้
พอประมาณ
มีเหตุผล
คุณธรรม
โครงงานคุณธรรม
วัตถุ
สังคม
สิ่งแวดล้อม
วัฒนธรรม
แรงบันดาลใจ
- หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9
- พระบรมราโชบายของในหลวงรัชกาลที่ 10
- จิตอาสา
- เอกลักษณ์ไทย
- ความรัก ความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ
- การพูดจาสุภาพ

ห้องเรียนธรรมชาติด้วยศาสตร์พระราชา
พืชสวนครัวในสวนสมุนไพร
ความยั่งยืน
การปลูกพืชสวนครัว/สวนสมุนไพร/นำทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
รู้จักการนำพืช-ผักที่ปลูกไว้มาบริโภคโดยไม่ต้องซื้อหา
ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงตามขั้นตอนด้วยความรอบคอบอย่างมีเหตุผล
ใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตปรับฐานรากเปลี่ยนฐานคิด
พอประมาณ
มีเหตุผล
มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
ความรู้
หลักการปลูกพืชผักสมุนไพร การดูแลรักษาและการเก็บเกี่ยว
คุณธรรม
ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแบ่งปัน
4 มิติ
วัตถุ
สังคม
สิ่งแวดล้อม
วัฒนธรรม
การปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อสืบสานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
แรงบันดาลใจ

โคกหนองนาโมเดล
พอประมาณ
มีเหตุผล
ภูมิคุ้มกัน
ความรู้
คุณธรรม
วัตถุ
สังคม
สิ่งแวดล้อม
วัฒนธรรม
แรงบันดาลใจ
ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาประเทศไทย

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาโรงเรียนวัดสมหวังได้น้อมนำศาสตร์พระราชามาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้คู่กับการเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยการปลูกพืชผักสวนครัวในบริเวณรอบสถานศึกษาแทนการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ด้วยการดำเนินการจัดการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนลงมือกระทำ (learning by doing) แล้วเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น (learning from experience) ซึ่งจะเป็นความเข้าใจเชิงลึกสะสมเป็นประสบการณ์ใหม่ ดังนั้น หากจะพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาไทยให้มีประสิทธิภาพ หลักสูตรจำเป็นต้องให้อิสระกับผู้เรียน และครูหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการให้มีหน้าที่เพียงออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับประสบการณ์ตั้งแต่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ***"ห้องเรียนเป็นฐาน กระบวนการเป็นทุน"*** เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นสำคัญ (ดังแผนภาพที่ ๖-๗)

แผนภาพที่ ๖ ตัวอย่างแนวทางการดำเนินงานของฐานการเรียนรู้ทักษะชีวิต สร้างภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันภัยสังคม

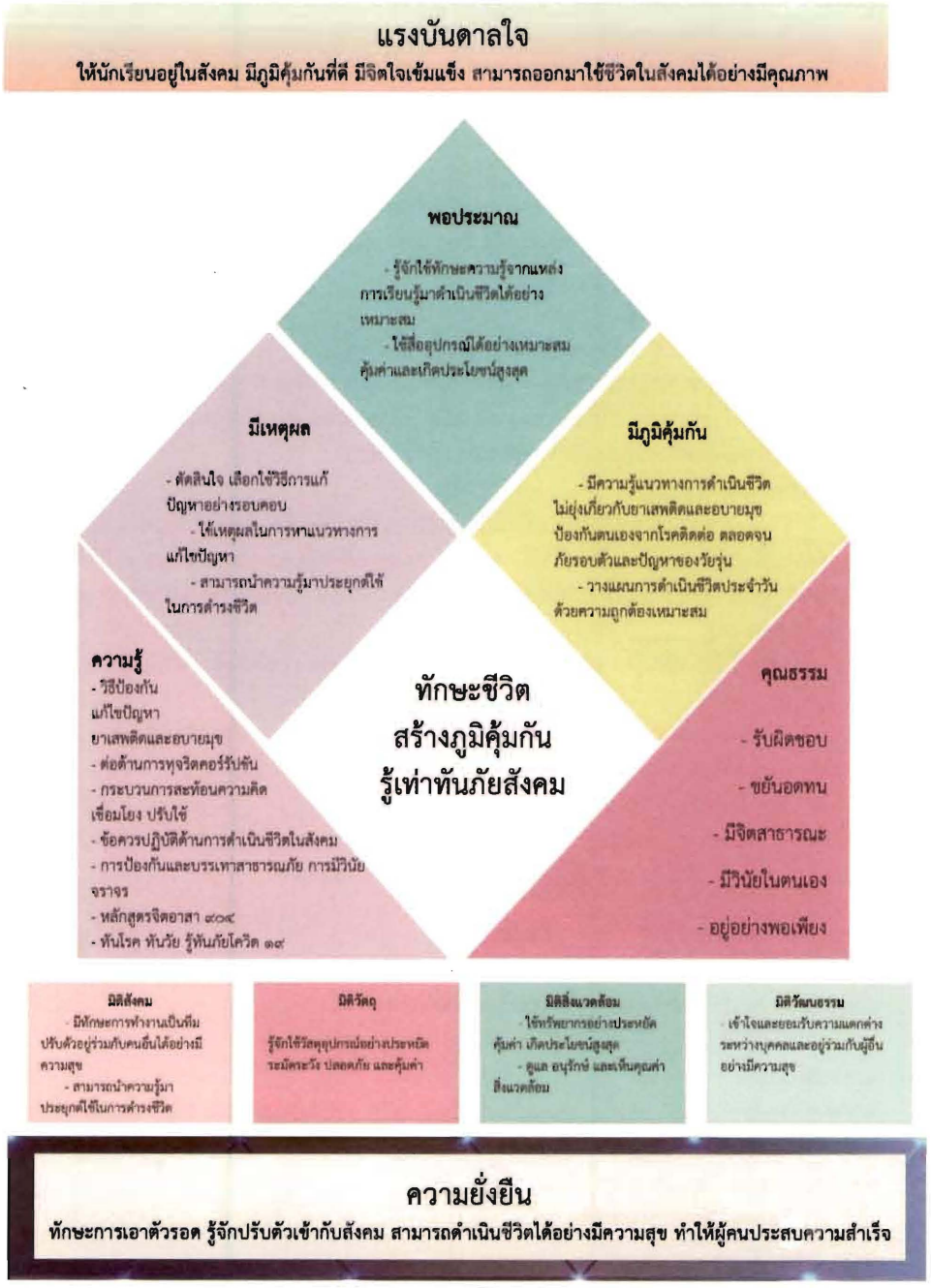

แผนภาพที่ ๗ แผนการจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้บูรณาการด้วยหลักพอเพียง

แผนการจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้บูรณาการด้วยหลักพอเพียง

๑. **ชื่อกิจกรรม** : ทักษะชีวิต สร้างภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันภัยสังคม เรื่อง
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ : รู้ทันภัยโควิด

๒. **ประเภทของหมวดกิจกรรม** : กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๓. **เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม** : ๑ ชั่วโมง

๔. **วัตถุประสงค์ของกิจกรรม**

๔.๑ ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับโรคโควิดและการป้องกันตนเองจากโรคโควิด (K)

๔.๒ ผู้เรียนสามารถป้องกันตนเองจากภัยโควิดได้ (P)

๔.๓ ตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันภัยโควิด (A)

๕. **กิจกรรมการเรียนรู้** (รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ PDCA)

๕.๑ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

นักเรียนแกนนำแสดงบทบาทสมมุติด้วยการไอเสียงดัง แล้วตั้งคำถามกระตุ้นความคิด ดังนี้

๑. การกระทำนี้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร

๒. เมื่อเราเห็นผู้ป่วยแสดงพฤติกรรมดังกล่าว เราควรทำอย่างไร

๓. ถ้านักเรียนเจอเพื่อนที่มีอาการดังกล่าว นักเรียนจะแนะนำเพื่อนอย่างไร

๕.๒ ขั้นสอน

ขั้นวางแผน : Plan (P)

แบ่งกลุ่มนักเรียนในฐาน กลุ่มละ ๔-๕ คน ให้นักเรียนสำรวจสถานที่สุ่มเสี่ยงในการติดเชื้อโควิดว่ามีที่ใดบ้าง โดยบันทึกในสมุด (หลักพอประมาณ : การแบ่งกลุ่มนักเรียนในการเรียนรู้อย่างเหมาะสม / การวางแผนขั้นตอนในการทำงาน) (มิติวัฒนธรรม : การปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน)

ขั้น Doing (D)

ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ และบันทึกผลลงในกระดาษบรู๊ฟ (เงื่อนไขความรู้ : การเขียนแผนที่ความคิด /การศึกษาความรู้) (หลักความมีเหตุผล : วิเคราะห์คำถามที่ครูถามเพื่อหาคำตอบโดยคิดอย่างมีเหตุผล) (เงื่อนไขคุณธรรม : การร่วมมือกันทำงาน/ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย /ความมุ่งมั่นในการทำงาน/ความสามัคคี/ใฝ่เรียนรู้) (มิติวัตถุ : การเลือกเครื่องมือ วัสดุในการทำงานอย่างเหมาะสม)

ขั้น Checking (C)

ให้นักเรียนช่วยกันอธิบายถึงความเสี่ยงและวิธีการป้องกันการติดเชื้อโควิดเมื่อไปในสถานที่ที่นักเรียนกำหนดไว้ โดยสรุปเป็นองค์ความรู้ในกระดาษบรู๊ฟ (หลักความมีเหตุผล : แสดงความคิดเห็นอย่างสมเหตุสมผล) (มิติสังคม : การทำงานกลุ่ม/ มีความสามัคคี รู้จักแบ่งปัน มีจิตอาสาและจิตสาธารณะ) (มิติสิ่งแวดล้อม : การส่งเสริมบรรยากาศภายในห้องเรียน)

ขั้น Action (A)

นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ที่ได้รับโดยการนำเสนอหน้าชั้นเรียน (มิติสังคม : การแลกเปลี่ยนเรียนรู้)

๕.๓ ขั้นสรุป

นักเรียนแกนนำและนักเรียนในฐานร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมศึกษาความเสี่ยงในการเกิดภัยโควิด และตั้งคำถามกระตุ้นความคิด ดังนี้

- เรามีวิธีการใช้หน้ากากอนามัย และเจลล้างมืออย่างไรให้เหมาะสม

(หลักมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี : การวิเคราะห์หาความเสี่ยงและการหาแนวทางแก้ไข) (มิติสังคม : นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตแบบ New Normal และปรับตัวอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข

๖. **สื่อ/นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้**

๖.๑ กระดาษบรู๊ฟ

๖.๒ ฐานการเรียนรู้ทักษะชีวิต สร้างภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันภัยสังคม

๗. **การวัดและประเมินผล**

๗.๑ ด้านความรู้

- ชิ้นงานการวิเคราะห์สถานที่เสี่ยงและวิธีการป้องกัน

๗.๒ ด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

- สังเกตจากพฤติกรรมทำกิจกรรม

๗.๓ ด้านคุณธรรม

- สะท้อนผล/อภิปรายผลการเรียนรู้

ชุดคำถามกระตุ้นความคิดเพื่อปลูกฝังเศรษฐกิจพอเพียง
กิจกรรมฐาน "การทำทักษะชีวิต สร้างภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันภัยสังคม" เวลา ๑ ชั่วโมง

หลัก ปศพพ.	รายละเอียด	คำถามกระตุ้นความคิด	ขั้นการจัดกิจกรรม
๑. ความรู้	ผู้เรียนมีความรู้เรื่องความเสี่ยง และวิธีการป้องกันตนเองจากโรคโควิด	๑. การกระทำนี้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร	ขั้นที่ (๕.๒)
๒. คุณธรรม	ขยันอดทน/ รับผิดชอบ/ มีวินัยในตนเอง/ อยู่อย่างพอเพียง/ มีจิตสาธารณะ	เมื่อเราเห็นผู้ป่วยแสดงพฤติกรรมดังกล่าว เราควรทำอย่างไร	ขั้นที่ (๕.๒)
๓. พอประมาณ	รู้จักใช้ทักษะความรู้จากแหล่งการเรียนรู้เรื่องโควิดมาดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม	- ถ้านักเรียนเจอเพื่อนที่มีอาการดังกล่าว นักเรียนจะแนะนำเพื่อนอย่างไร	ขั้นที่ (๕.๒)
๔. มีเหตุผล	ผู้เรียนมีสติและรู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกและความคิดของตนเอง	- การกระทำนี้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร	ขั้นที่ (๕.๕)
๕. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	มีความรู้และสามารถวางแผนการดำเนินชีวิตในการป้องกันตนเองจากโรคโควิด	- การกระทำนี้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร	ขั้นที่ (๕.๒)
๖. วัตถุ	การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ป้องกันตนเองจากโรคโควิดอย่างประหยัด ระมัดระวัง ปลอดภัย และคุ้มค่า	- ถ้านักเรียนเจอเพื่อนที่มีอาการดังกล่าว นักเรียนจะแนะนำเพื่อนอย่างไร	ขั้นที่ (๕.๒)
๗. สังคม	มีส่วนร่วมในการทำงาน ปรับตัวอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข	- เมื่อเราเห็นผู้ป่วยแสดงพฤติกรรมดังกล่าว เราควรทำอย่างไร	ขั้นที่ (๕.๒)
๘. สิ่งแวดล้อม	ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด	- ถ้านักเรียนเจอเพื่อนที่มีอาการดังกล่าว นักเรียนจะแนะนำเพื่อนอย่างไร	ขั้นที่ (๕.๒)
๙. วัฒนธรรม	เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข	- ถ้านักเรียนเจอเพื่อนที่มีอาการดังกล่าว นักเรียนจะแนะนำเพื่อนอย่างไร	ขั้นที่ (๕.๔)

ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกิจกรรมกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

ทักษะในศตวรรษที่ ๒๑	ทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็น	ทักษะที่เกิดกับผู้เรียน
๓ R	อ่านออก	√
	เขียนได้	√
	คิดเลขเป็น	√
๗ C	ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา	√
	ทักษะด้านสร้างสรรค์และนวัตกรรม	√
	ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมและต่างกระบวนทัศน์	√
	ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ	√
	ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ รู้เท่าทันสื่อ	√
	ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	√
	ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้	√

ขณะเดียวกันโรงเรียนวัดสมหวังได้กำหนดแบบสังเกตพฤติกรรม “การทำงานกลุ่ม” เพื่อติดตามและให้การส่งเสริมแนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และมีความพร้อมก้าวสู่ศตวรรษที่ ๒๑ (ดังแผนภาพที่ ๘) สรุปได้ ดังนี้

๑) มุ่งสร้างโอกาสให้ผู้เรียน โดยแบ่งหน้าที่ตามความเหมาะสม

๒) เสริมสร้างทักษะและสมรรถนะให้ผู้เรียน : ร่วมมือกันปฏิบัติงาน

๓) เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงปฏิบัติจริง และกล้าแสดงความคิดเห็น

๔) เน้นฝึกประสบการณ์ที่มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

๕) เน้นฝึกประสบการณ์การใช้ชีวิตแบบพอเพียง พร้อมปลูกฝังความมีน้ำใจระหว่างการปฏิบัติงาน

แผนภาพที่ ๘ แบบสังเกตพฤติกรรม “การทำงานกลุ่ม” ของโรงเรียนวัดสมหวัง

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกในกลุ่ม

๑. ชื่อ-สกุล.....
๒. ชื่อ-สกุล.....
๓. ชื่อ-สกุล.....
๔. ชื่อ-สกุล.....
๕. ชื่อ-สกุล.....

คำชี้แจง : ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วขีด / ลงในช่องที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
		๓	๒	๑
๑	มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างเหมาะสม			
๒	ความร่วมมือกันทำงาน			
๓	มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
๔	มีขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบ			
๕	ความมีน้ำใจช่วยเหลือกัน			
รวม				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้ ๓ คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ให้ ๒ คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง ให้ ๑ คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
๑๒-๑๕	ดี
๘-๑๑	พอใช้
ต่ำกว่า ๘	ปรับปรุง

ที่ผ่านมาโรงเรียนวัดสมหวังจะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรทางวิชาการเป็นประจำทุกปีการศึกษา เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัยและเหมาะสมกับนักเรียนอยู่เสมอ โดยใช้ชั่วโมงเรียนในแต่ละสัปดาห์ (ประมาณ ๑๐ ชั่วโมง) เน้นจัดกิจกรรมทางวิชาการให้นักเรียนได้ฝึกทักษะวิชาชีพ กล้าแสดงออก มีความเป็นผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย ***"ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้"*** ของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สถานศึกษาลดชั่วโมงเรียนของนักเรียนในภาควิชาการตามกลุ่มสาระหลักในชั้นเรียนถึงเวลา ๑๔.๐๐ นาฬิกา เพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมนอกห้องเรียน ทั้งในกลุ่มสาระที่เหลือแบบบูรณาการและกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนลดความเครียด และเสริมสร้างทักษะทุกด้าน แล้วนำผลที่ได้รับมาปรับประยุกต์ใช้กับโรงเรียนวัดสมหวังในปัจจุบันให้มีความเหมาะสมและมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้นอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานจนเกิดเป็นรายได้ดูแลครอบครัวได้ในระยะยาว อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะสมบูรณ์พร้อมเรียนรู้และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

จากนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสมหวังและคณะ ได้ตอบประเด็นคำถามของคณะกรรมาธิการและคณะทำงาน สรุปได้ ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนวัดสมหวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๑ ที่ตั้งหมู่ที่ ๘ ตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีระยะห่างจากอำเภอเมือง ๑๐ กิโลเมตร จัดการศึกษาและเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๑-ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีนักเรียนจำนวน ๕๘๔ คน ครูจำนวน ๒๖ คน ครูอัตราจ้างจำนวน ๓ คน และนักการภารโรงจำนวน ๑ คน

สภาพทั่วไป

๑. บริบทโดยรวมของสถานศึกษา

๑.๑ สภาพภูมิศาสตร์

โรงเรียนวัดสมหวัง เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ตั้งอยู่บนเนื้อที่ธรณีสงฆ์ วัดสมหวังวนาราม จำนวน ๑๖ ไร่ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการสอนครั้งแรกในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๔๙๘ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๓ ได้โอนโรงเรียนมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ขึ้นตรงกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ขยายชั้นเรียนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และปีการศึกษา ๒๕๓๗ โรงเรียนได้เข้าสู่โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จึงเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๑-ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

๑.๒ บริบทโดยรวมของชุมชนรอบสถานศึกษา

บริบทชุมชนรอบบริเวณสถานศึกษามีลักษณะ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมถึงในบางฤดูกาล ทั้งนี้เพราะอยู่ใกล้คลองท่ากูบ และบึงขุนทะเลขนาดใหญ่ มีประชากรในเทศบาลตำบลวัดประดู่ประมาณ ๑๘,๐๐๐ คน บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ได้แก่ วัดสมหวังวนาราม ชุมชนร่มเกล้า โรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนที่อยู่อาศัยของบุคคลในท้องถิ่น อาชีพหลักของชุมชน คือ เกษตรกรรม ทำสวนผลไม้ และพืชผักอื่น ๆ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำการเกษตรกรรม และบุคคลที่มาอยู่อาศัยจะมีความถนัดในการทำการเกษตรกรรม และนับถือศาสนาพุทธ ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ การแข่งขันเรือยาว การชักพระ และตีกลองยาว

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ ๘๐ และรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ ๑๕ ส่งผลให้ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปี ๒๐,๐๐๐ บาท

โอกาสและข้อจำกัดของโรงเรียน

โอกาสของโรงเรียน

โรงเรียนอยู่ในบริเวณพื้นที่ของวัด ซึ่งมีถนนที่สัญจรไปมาของชุมชนอย่างสะดวก ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าอาวาสอย่างดียิ่งในการจัดการศึกษาด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่มีพระอาจารย์มาสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แต่ละช่วงชั้น ชั้นละ ๑ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา พระพุทธศาสนา และสนับสนุนเรื่องการจัดการศึกษา เรื่องอาคาร สถานที่ พร้อมให้คำปรึกษาหารือได้เป็นอย่างดีในทุก ๆ เรื่อง

โรงเรียนอยู่ใกล้แหล่งเรียนรู้ เช่น โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ การทำน้ำยางเพื่อการส่งออก การทำไม้อัดยางพารา การผสมคอนกรีต การทำเครื่องปั้นดินเผา อุตสาหกรรมครัวเรือน การทำน้ำตาลมะพร้าว การซ่อมรถจักรยานและรถจักรยานยนต์ การทำเกษตรกรรม สวนผลไม้ และการปลูกพืชผักต่าง ๆ

โรงเรียนอยู่ใกล้สถานศึกษา และหน่วยงานราชการที่สำคัญ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยดอนบอสโก วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยตาปี ฯลฯ หน่วยงานราชการและเอกชน เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๑ ศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ที่ว่าการอำเภอเมือง บริษัทขนส่งสุราษฎร์ธานี เทศบาลตำบลวัดประดู่ ที่ทำการธนาคารต่าง ๆ บริษัทห้างร้านสำคัญ ๆ เป็นจำนวนมาก โรงเรียนอยู่ใกล้ห้างสรรพสินค้า ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างดีของนักเรียน เช่น ห้างโลตัส ห้างบิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ ห้างแม็คโคร ห้างเซ็นทรัลพลาซา และตลาดนัด ซึ่งมีอยู่รอบ ๆ บริเวณโรงเรียนซึ่งอยู่ใกล้ตัวเมืองสุราษฎร์ธานี

การสื่อสาร การคมนาคมสะดวกสบาย การเดินทางจากตัวเมืองมาโรงเรียน มีรถประจำทางและรถส่วนบุคคล สามารถติดต่อสื่อสารและเดินทางได้อย่างรวดเร็ว

ด้วยเหตุผลนี้ทำให้โรงเรียนได้รับโอกาสและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งด้านปัจจัยงบประมาณ แรงงาน สื่อ นวัตกรรม ภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นอย่างดี ทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว

ข้อจำกัดของสถานศึกษา

บริเวณรอบ ๆ โรงเรียนเป็นชุมชนเมืองกึ่งชนบทที่มีฐานะค่อนข้างยากจน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ทำสวนผลไม้ มีโรงงานอุตสาหกรรมหลายโรงงาน ประชากรส่วนหนึ่งจึงมีอาชีพรับจ้างทำงานในโรงงาน รับจ้างกรีดยางพารา และเป็นคนงานทำงานในนากุ้ง ผู้ปกครองจึงไม่ค่อยมีเวลาดูแลบุตรหลาน บางครอบครัวพ่อแม่แตกแยก ภาระการเลี้ยงดูลูกจึงตกอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ส่วนพ่อแม่คอยส่งเงินมาให้เป็นครั้งคราว จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ จึงไม่มีความสามารถที่จะสอนหรือให้คำแนะนำในการเรียนรู้กับนักเรียนได้อย่างเต็มที่

ด้วยโรงเรียนอยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรม จึงทำให้เกิดมลพิษทางเสียงและกลิ่นรบกวนการเรียนของนักเรียน ซึ่งอาจเกิดปัญหาด้านสุขภาพในระยะยาว

จากการที่โรงเรียนอยู่ใกล้ตัวเมือง มีแหล่งมั่วสุม อบายมุข สิ่งล่อใจ เกม สื่อลามก ทำให้เป็นปัญหายากแก่การควบคุมของโรงเรียน ซึ่งส่งปัญหาโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอน

บริเวณโรงเรียนเป็นที่ตั้งของชุมชนร่มเกล้า ซึ่งเป็นชุมชนที่อพยพมาจากแหล่งเสื่อมโทรมที่มีปัญหาเรื่องความเป็นอยู่ อาชีพ และมีปัญหาการพนัน ยาเสพติด สื่อลามก ทำให้เกิดปัญหาต่อนักเรียนที่อาศัยในชุมชนเหล่านั้น ที่ยากแก่การแก้ปัญหาเป็นอย่างยิ่ง

๑.๓ วิสัยทัศน์ แนวคิดในการจัดการศึกษาศาสตร์พระราชาของผู้บริหารสถานศึกษา

โรงเรียนวัดสมหวังมีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ท่ามกลางภาวะการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างและนโยบายการศึกษาของรัฐ ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ กลยุทธ์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต ๑ นั้น โรงเรียนได้นำมาจัดทำเป็นกลยุทธ์ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานและใช้เป็นเครื่องมือในการผลักดันการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม จึงได้กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision)

โรงเรียนวัดสมหวังเป็นโรงเรียนชั้นนำ ก้าวล้ำเทคโนโลยี ผู้เรียนดีมีคุณธรรม เลิศล้ำวิชาการ ครูบุคลากรได้มาตรฐาน บริหารจัดการบนพื้นฐานความเป็นไทย น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

พันธกิจ (Mission)

๑. ส่งเสริมพัฒนาประชากรวัยเรียนให้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง

๒. ส่งเสริมพัฒนาความสามารถด้านดนตรี-นาฏศิลป์ไทยอย่างเต็มศักยภาพ

๓. ส่งเสริมพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

๔. ส่งเสริมพัฒนาระบบบริหารเข้าสู่มาตรฐานสากลบนความร่วมมือของทุกภาคส่วน

๕. ส่งเสริมพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ

๖. ยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม

๗. ส่งเสริมทักษะชีวิต ทักษะอาชีพเพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี

๘. ส่งเสริมพัฒนาวิชาการ ปรับภูมิทัศน์ เพื่อความมั่นคงและปลอดภัย

เป้าประสงค์ (Goal)

๑. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ

๒. ผู้เรียนมีความสามารถด้านดนตรี-นาฏศิลป์ไทยและพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ

๓. ผู้เรียนมีทักษะด้านการคิด การแก้ปัญหา ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และทักษะอาชีพ สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

๔. โรงเรียนวัดสมหวังมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผู้รับบริการพึงพอใจ

๕. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ มีทักษะที่เหมาะสมตามสมรรถนะ และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์

๖. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ซื่อสัตย์ สุจริต อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ มีความเป็นพลเมืองที่ดี มีภูมิคุ้มกัน ยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ

๗. สถานศึกษาเข้มแข็ง จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีผลงานเป็นแบบอย่างได้

๑.๔ จุดเน้นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

มีการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (Strategy) สรุปได้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตร และส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ผ่านการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย

(๑) โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ๔ กลุ่มสาระ

(๒) โครงการแข่งขันทักษะวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียน

(๓) โครงการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

(๔) โครงการพัฒนาการอ่าน การเขียนและคิดวิเคราะห์ภาษาไทย

(๕) โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับปฐมวัย

(๖) โครงการพัฒนาระบบสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน

กลยุทธ์ที่ ๒ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผ่านการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย

(๑) โครงการพัฒนาสถานศึกษาสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(๒) โครงการส่งเสริมนาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นเลิศ

(๓) โครงการส่งเสริมผู้เรียนทางด้านศิลปะ

(๔) โครงการพัฒนาดนตรีไทยสู่ความเป็นเลิศ

(๕) โครงการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์

(๖) โครงการวันสำคัญสร้างสรรค์ความเป็นไทย

(๗) โครงการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ

กลยุทธ์ที่ ๓ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุมผู้เรียน ให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ผ่านการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย

(๑) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

(๒) โครงการเรียนรู้สู่อาชีพ

(๓) โครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต ส่งเสริมการคิดและการอ่าน

(๔) โครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนกิจกรรมชุมนุม

(๕) โครงการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน

(๖) โครงการส่งเสริมเด็กพิเศษเรียนรวม

(๗) โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

(๘) โครงการอาหารกลางวันมีคุณภาพ ส่งเสริมสุขภาพนักเรียน

(๙) โครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ผ่านการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย

(๑) โครงการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ

(๒) โครงการสมานฉันท์สัมพันธ์ชุมชน

กลยุทธ์ที่ ๕ พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ผ่านการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย

(๑) โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการภายในให้เป็นองค์กรชั้นนำ

(๒) โครงการนิเทศภายในให้ได้มาตรฐานสู่การบริหารที่เป็นเลิศ

(๓) โครงการจัดระบบงานการเงิน พัสดุ และบัญชี

(๔) โครงการพัฒนาอาคาร สถานที่ และจัดภูมิทัศน์

การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา

ศาสตร์พระราชาที่สถานศึกษานำมาจัดการเรียนรู้ ได้แก่

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการน้ำ สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยสหกรณ์ สอนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ ๑-ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการจัดทำบัญชี

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการดิน สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยพลังงานและนวัตกรรม สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยเกษตรทฤษฎีใหม่ สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ ๑-ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน ชิ้นงาน และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยวิธีทรงงานของพระราชา สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน

☐ เรื่องอื่น ๆ

วิธีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ได้แก่

☑ จัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชา จำนวน ๑๐ ชั่วโมง/สัปดาห์

☐ จัดในรายวิชาเพิ่มเติม จำนวน – ชั่วโมง/สัปดาห์

☐ จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชมรม ชุมนุม จำนวน – ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในชั่วโมงลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จำนวน ๑๐ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในกิจกรรมพิเศษของสถานศึกษา ระบุชื่อกิจกรรม วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันเฉลิม-พระชนมพรรษา เป็นต้น

☑ อื่น ๆ ระบุ จัดที่บ้านนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติร่วมกับครอบครัว

กระบวนการดำเนินงานการนำศาสตร์พระราชามาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพภูมิสังคม

๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน

(๑) ข้อมูลทั่วไปของชุมชน เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ จำนวนประชากร เพศ อายุ เป็นต้น

(๒) ด้านการศึกษา เช่น ระดับการศึกษาของคนในชุมชน

(๓) ด้านวัฒนธรรมความเชื่อ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาท้องถิ่น เป็นต้น

(๔) ด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ของครัวเรือน อาชีพในชุมชน

(๕) ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ

(๖) ปัญหาชุมชน เช่น ยาเสพติด การพนัน โจรขโมย เป็นต้น

๑.๒ ศึกษา วิเคราะห์สภาพ และข้อมูลโรงเรียน

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและศักยภาพของโรงเรียนเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพปัจจุบัน เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ระบบเทคโนโลยี ห้องปฏิบัติการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และหลักสูตรสถานศึกษา

๒.๑ วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

(๑) สาระและมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น ดังนี้

- คุณลักษณะอันพึงประสงค์
- สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

(๒) การจัดฐานการเรียนรู้ผ่านโครงการหรือกิจกรรม

(๓) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๒.๒ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาใหม่ โดยเพิ่มเติมในหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น

ผลการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาต่อผู้เรียน

- ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน

ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาเรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ หลักการทรงงานในหลวงรัชกาลที่ ๙ ตามโครงการพระราชดำริเกี่ยวกับดิน น้ำ และป่าไม้มากขึ้น

- ด้านการนำความรู้ความเข้าใจไปปฏิบัติทั้งในสถานศึกษาและในการดำเนินชีวิตจริง

โรงเรียนจัดทำโครงการศาสตร์พระราชาจากสถานศึกษาสู่ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยให้นักเรียนนำไปปฏิบัติที่บ้านและมีการประเมินผลการดำเนินงาน

- ด้านการรับรู้คุณค่าและสร้างเจตคติจิตสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ร่วมพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ผลต่อเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาที่มีต่อผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และสังคม

- ผลต่อผู้เรียนโดยรวม

๑) ผู้เรียนมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบและมีวินัยมากขึ้น

๒) ผู้เรียนมีจิตสำนึกรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

๓) ผู้เรียนมีทักษะการทำงาน และมีนิสัยพอเพียงมากขึ้น

- ผลต่อสถานศึกษา

เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง คือ

- พัฒนารูปแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นประจำ (อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง)
- แบบสังเกตพฤติกรรม “การทำงานกลุ่ม” ของโรงเรียนวัดสมหวัง

- ผลต่อชุมชนและสังคมทั่วไป

- ขยายผลศาสตร์พระราชาสู่ชุมชน โดยถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้นักเรียนนำไปขยายผลสู่ครอบครัว ก่อให้เกิดเป็นรายได้และลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

จากนั้นเมื่อเวลา ๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ นาฬิกา ณ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี อำเภอกาญจนดิษฐ์ คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา พร้อมด้วยที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมาธิการ และคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวการส่งเสริมและพัฒนาการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา รวมถึงข้อเสนอการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาฯ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และเยี่ยมชมพื้นที่ดำเนินงานของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี อำเภอกาญจนดิษฐ์ โดยมี**ว่าที่ร้อยเอก ภูพยงค์ คงชนะ** ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี กล่าวต้อนรับ รวมทั้งมีคณะผู้บริหารและนักวิชาการที่มีประสบการณ์ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี อำเภอกาญจนดิษฐ์

ว่าที่ร้อยเอก ภูพยงค์ คงชนะ ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี และคณะ ได้ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๑ ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๑๕ บนพื้นที่ ๓๕ ไร่ บริเวณเลขที่ ๗๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลตะเคียนทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเปิดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ รวมจำนวน ๗๐ คน แบ่งออกเป็นครูจำนวน ๕๙ คน และบุคลากรทางการศึกษาอื่นจำนวน ๑๑ คน และมีนักเรียนประจำปีการศึกษา ๒๕๖๒ รวมจำนวน ๑,๐๖๗ คน เดิมโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี ใช้ชื่อ **"โรงเรียนกาญจนดิษฐ์วิทยาคม"** ซึ่งก่อตั้งตามนโยบายของศึกษาธิการอำเภอกาญจนดิษฐ์ (นายแคล้ว วิทิพย์รอด) ให้***ขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สายสามัญสู่อำเภอต่าง ๆ ทั่วประเทศ*** โดยใช้อาคารเรียนของโรงเรียนวัดนิกรประสาท มีนายอุดม รักษ์จินดา เป็นครูผู้สอนคนแรก ต่อมานายสวัสดิ์ สุทธินุ่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลตะเคียนทองได้อนุญาตให้ใช้ที่ดินสวนสาธารณประโยชน์หมู่บ้าน จำนวน ๓๐ ไร่ และได้รับการบริจาคที่ดินเพิ่มเติมจากนายวีระ สุวรรณจันทร์ นางยศ เมืองน้อย นายชิน แพเรือง นายเชื้อน สุวรรณจันทร์ และนายย้วน แจ้งอักษร อีกจำนวน ๔ ไร่ เป็นสถานที่ตั้งโรงเรียน และเป็นบุคคลแกนนำในการนำชาวบ้านสร้างอาคารเรียนชั่วคราวบนที่ดินดังกล่าว

จากนั้นเมื่อปี ๒๕๕๗ นายภักดี คงดำ ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ (กทม.) โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเครือโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ (๑๒ โรงเรียน) และคุณหญิงสุชาดา ถิระวัฒน์ ประธานกิตติมศักดิ์เครือโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนข้อมูลเพิ่มเติมจากนายเลิศศิลป์ รัตนมุสิก ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา ได้เสนอชื่อโรงเรียนเดิมเป็น "โรงเรียนในเครือเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ" ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ และมีมติยินยอมให้โรงเรียนเข้าร่วมเป็นโรงเรียนในเครือ และยินยอมให้เปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนกาญจนดิษฐ์วิทยาคมเป็น "โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี" ตามนโยบายขยายโรงเรียนในเครือ สู่เขตภูมิภาค ภาคใต้ตอนบน เพื่อสร้างความเสมอภาคและขยายโอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนในภูมิภาค และเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๑ ได้มีมติอนุมัติให้โรงเรียนเปลี่ยนชื่อเป็น ***"โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี"*** อย่างเป็นทางการ โดยปัจจุบันมีว่าที่ร้อยเอก ภูพยงค์ คงชนะ ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี

ในการนี้ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี จึงได้เริ่มปรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี สืบเนื่องจากมติที่ประชุมคณะกรรมการฝ่ายบริหาร หัวหน้าฝ่ายงาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และคณะกรรมการสภานักเรียน ได้มีมติเห็นด้วยกับแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี โดยให้จัดเป็นกิจกรรมเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนด้วยแนวปฏิบัติ Morality Trees (รากแกร่ง แก่นดี กระพี้ธรรม) ถือเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของโรงเรียนที่ทุกฝ่ายงานของโรงเรียนนำไปใช้เป็นแนวทางเดียวกัน โดยจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชื่อกิจกรรมว่า **"กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม"** ผ่านความรับผิดชอบของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ร่วมกับกลุ่มงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สังกัดฝ่ายงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจัดการเรียนการสอนแบบกิจกรรม ใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ ๑ คาบเรียน โดยแต่ละระดับชั้นเรียนจะเข้าเรียนระดับชั้นละ ๑ ชั่วโมง/สัปดาห์ (ดังแผนภาพที่ ๑)

แผนภาพที่ ๑ แผนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี

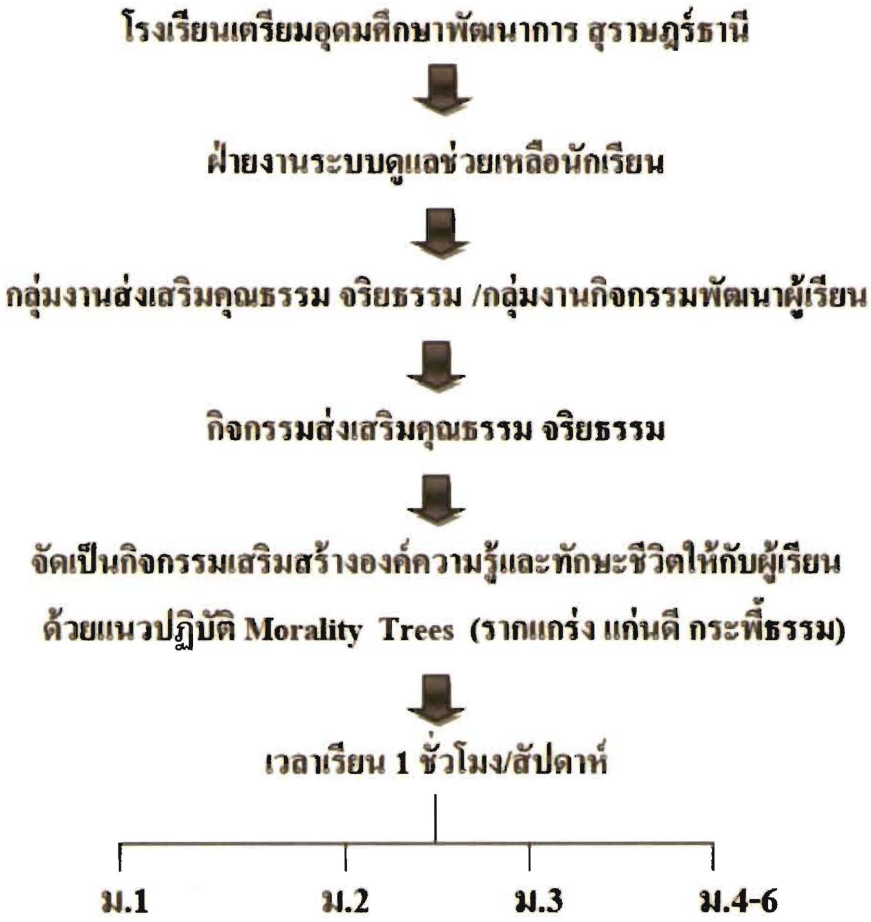

แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวปฏิบัติ Morality Trees (รากแกร่ง แก่นดี กระพี้ธรรม) แนวปฏิบัติที่ต้องการปลูกฝัง และพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนโดยใช้โมเดลของต้นไม้ ซึ่งเป็นวิธีการปลูกฝัง เริ่มตั้งแต่รากของต้นไม้ ที่หมายถึง การพัฒนาสุขภาพกาย สุขภาพจิตของผู้เรียนให้แข็งแกร่ง เพื่อพร้อมต่อการเข้ารับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ด้านค่านิยม ทัศนคติ และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ผ่านทางกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมด้านต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเสมือนกระพี้ของต้นไม้ที่มีธรรมะเป็นน้ำหล่อเลี้ยง เพื่อเจริญเติบโตเป็นแก่นไม้ที่สมบูรณ์ อันประกอบไปด้วยความรู้และความดีอย่างสมดุล ยั่งยืน จนสามารถผลิดอกออกผลเป็นพฤติกรรมอันพึงประสงค์ทางศีลธรรม อันดีงามหลอมรวมเป็นต้นไม้แห่งความดีที่สังคมต้องการให้โรงเรียนปลูกขึ้นเพื่อความสงบสุขของสังคมชาติ (ดังแผนภาพที่ ๒)

แผนภาพที่ ๒ รูปแบบ/วิธีการ/ขั้นตอนดำเนินงาน

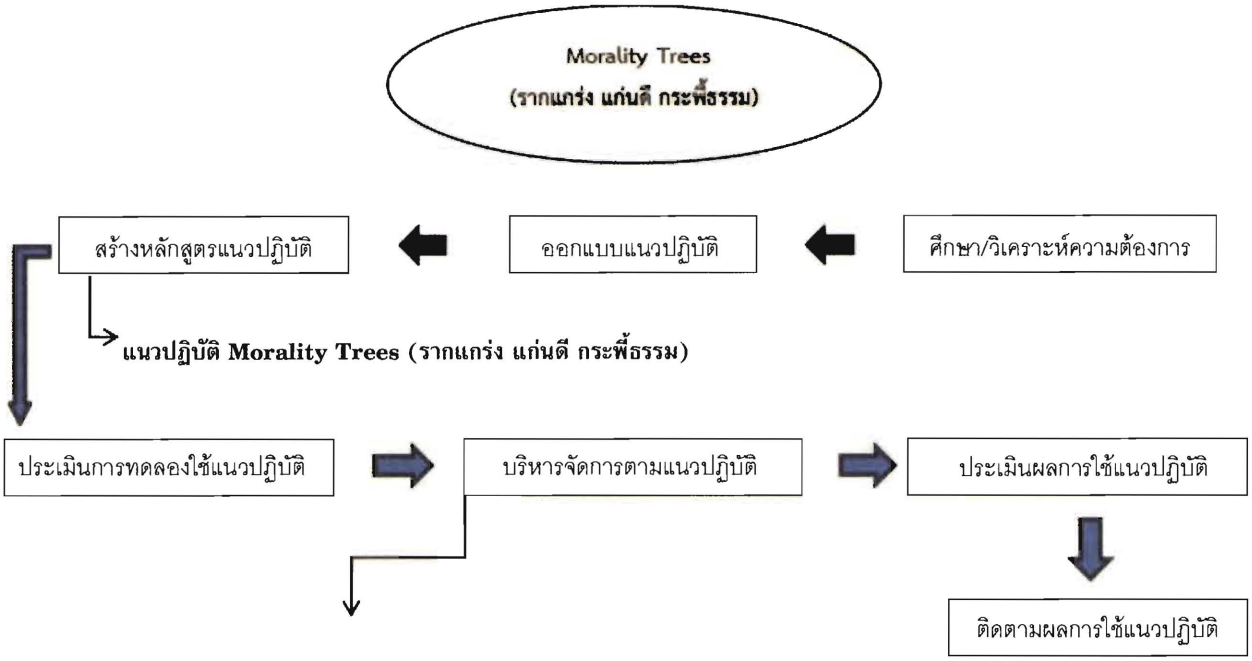

รากแกร่ง

การส่งเสริมความแข็งแรงของร่างกายด้วยกิจกรรมเสริมสร้างการออกกำลังกายและหมั่นตรวจสุขภาพของผู้เรียน พร้อมด้วยการจัดกิจกรรมสร้างสติด้วยการให้ผู้เรียนหมั่นนั่งสมาธิ ภาวนาจิต สวดมนต์และเดินสร้างสมาธิ

กระพี้ธรรม

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมตามแนวคิด การปลูกต้นไม้แห่งความดีงาม ภายใต้ ๑ โครงการของโรงเรียน (โครงการโรงเรียนคุณธรรม) ที่ชื่อว่า โครงการชมพูพันธุ์ธรรม และ ๑ วิชากิจกรรม คือ กิจกรรมวิชาศาสตร์พระราชา ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรม ดังนี้

- **โครงการชมพูพันธุ์ธรรม**
  ๑. กิจกรรมชมพูล้อมรัก ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (วันสำคัญต่าง ๆ)
  ๒. กิจกรรมของหายได้คืน (ชมพูพันธุ์ซื่อสัตย์)
  ๓. กิจกรรมเพาะกล้ากตัญญู (วันแม่ วันไหว้ครู)
  ๔. กิจกรรมชมพูรักษ์ไทย (ประกวดมารยาทไทย อนุรักษ์ผ้าไทย ไหว้สวย)
  ๕. กิจกรรมสิกขาธรรม (สอบธรรมศึกษา) (รั้วชมพูรั้วนักธรรม)
  ๖. กิจกรรมปลูกธรรมกลางใจ (อบรมคุณธรรมจริยธรรม) (ชมพูกล้าแห่งธรรม)
  ๗. กิจกรรมชมพูพันธุ์รักษ์ (คัดแยกขยะบูรณาการสามระบบ)
  ๘. กิจกรรมโครงงานคุณธรรม (กองร้อย กองบุญ กองทุนแห่งความพอเพียง)
- **กิจกรรมวิชาศาสตร์พระราชา**
  ๑. อุทกศึกษา
  ๒. เลนๆศึกษา
  ๓. ไพรสัณฑ์ศึกษา
  ๔. ธรรมรักษ์ศึกษา
  ๕. เกษตราชำนัญ

๖. ศึกษาพลังสำรอง

๗. หลักครองชีวิวิถีพอเพียง

๘. ร้อยเรียงหลักแห่งการทรงงาน

๙. สืบสานอย่างเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

แก่นดี

เมื่อรากแข็งแกร่ง แล้วกระพี้มีธรรมเป็นน้ำหล่อเลี้ยงจนเนื้อไม้มีคุณภาพดี เจริญเติบโตอย่างสมวัย สมดุลกับธรรมชาติและยั่งยืนด้วยพื้นฐานแห่งความดีงามหรือเรียกว่า แก่นดี จากนั้นก็เติบโตเป็นต้นไม้ที่สร้างประโยชน์ให้กับธรรมชาติ สังคม ประเทศและโลก ซึ่งเปรียบเสมือนผู้เรียนที่ได้ผ่านการปลูกฝังจากโรงเรียนให้ใฝ่เรียนรู้และมีทักษะในการใช้ความรู้ผ่านกลไกแห่งความดีงาม เพื่อก้าวเป็นมรดกอันล้ำค่าของแผ่นดิน

จากนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี และคณะ ได้ตอบประเด็นคำถามของคณะกรรมาธิการและคณะทำงาน สรุปได้ ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๑ ที่ตั้งเลขที่ ๗๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลตะเคียนทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีระยะห่างจากอำเภอเมือง ๑๐ กิโลเมตร จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เปิดการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ มีนักเรียนจำนวน ๑,๐๖๗ คน ครูจำนวน ๕๙ คน และบุคลากรทางการศึกษาอื่น จำนวน ๑๑ คน

สภาพทั่วไป

บริบทโดยรวมของสถานศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี มีสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ที่บูรณาการกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้เรียน โดยบูรณาการผ่านการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระ ซึ่งประกอบด้วย อาคารเรียน (มีห้องเรียนทั้งหมดจำนวน ๓๐ ห้อง) อาคารฝึกปฏิบัติ (ห้องคหกรรม ห้องอุตสาหกรรม ห้องงานช่างฝีมือ ห้องดนตรี และห้องนาฏศิลป์) สนามฝึกทักษะ (สนามฟุตบอล รักบี้ฟุตบอล สนามฟุตซอล สนามบาสเกตบอล และสนามมวย) ห้องอเนกประสงค์ (หอประชุมและห้องประชุม) และแหล่งเรียนรู้ (สวนพอเพียงเตรียมพัฒน์ สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ธนาคารโรงเรียน และห้องสมุด)

บริบทโดยรวมของชุมชนรอบสถานศึกษา พื้นที่ตำบลตะเคียนทองเป็นที่ราบลุ่ม และบางพื้นที่เป็นที่เนิน จะมีต้นไม้ตะเคียนทองขึ้นอยู่โดยทั่วไป ซึ่งตำบลจะมีลำคลองไหลผ่าน ๒ สาย คือ คลองกระแดะแจะ และคลองเฉงอะ ไหลลงสู่ทะเลอ่าวไทย ประชากรจึงประกอบอาชีพการประมงและเลี้ยงสัตว์ ส่วนพื้นที่ราบจะประกอบอาชีพทำนาข้าว

เดิมเรียกพื้นที่นี้ว่า **บ้านเฉงอะ** (ภาษามลายู) แปลว่าตะเคียนทอง จึงได้ตั้งชื่อตำบลนี้ว่า **"ตำบลตะเคียนทอง"** มีเนื้อที่รวมประมาณ ๑๗,๓๗๕ ไร่ ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอห่างจากที่ว่าการอำเภอกาญจนดิษฐ์ ประมาณ ๓ กิโลเมตร และห่างจากที่ทำการองค์กรปกครองส่วนตำบลตะเคียนทอง และศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร

วิสัยทัศน์ แนวคิดในการจัดการศึกษาศาสตร์พระราชาของผู้บริหารสถานศึกษา

- **วิสัยทัศน์ (Vision)**

ภายในปี ๒๕๖๕ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยม ๑๒ ประการ สืบสานศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพระบรมราโชบายทางการศึกษาของรัชกาลที่ ๑๐ มีโอกาสอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นครูมืออาชีพภายใต้การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารภายใต้บรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- **พันธกิจ (Mission)**

๑. จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

๒. จัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยม ๑๒ ประการ สืบสานศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพระบรมราโชบายทางการศึกษาของรัชกาลที่ ๑๐

๓. ให้บริการทางการศึกษาแก่ประชากรวัยเรียนในเขตบริการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

๔. ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีศักยภาพตามสมรรถนะมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ

๕. บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๖. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ

๗. จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข

๘. ส่งเสริมให้บุคลากรน้อมนำศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพระบรมราโชบายทางการศึกษาของรัชกาลที่ ๑๐ มาใช้ในการดำเนินชีวิต

- **เป้าประสงค์ (Goal)**

๑. ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

๒. ผู้เรียนทุกคนเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยม ๑๒ ประการ เป็นผู้สืบสานศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพระบรมราโชบายทางการศึกษาของรัชกาลที่ ๑๐

๓. ประชากรวัยเรียนทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

๔. ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพตามสมรรถนะมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ

๕. มีระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๖. มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ

๗. มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข

๘. บุคลากรทุกคนน้อมนำศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพระบรมราโชบายทางการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ ๑๐ มาใช้ในการดำเนินชีวิต

จุดเน้นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

มีการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (Strategy) สรุปได้ ดังนี้

๑. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

๒. พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยม ๑๒ ประการ เป็นผู้สืบสานศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและพระบรมราโชบายทางการศึกษาของรัชกาลที่ ๑๐

๓. กระจายโอกาสให้ประชากรวัยเรียนในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

๔. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาที่มีศักยภาพตามสมรรถนะมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ

๕. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๖. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ

๗. สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข

๘. ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนน้อมนำศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและพระบรมราโชบายทางการศึกษาของรัชกาลที่ ๑๐ มาใช้ในการดำเนินชีวิต

การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา

ศาสตร์พระราชาที่สถานศึกษานำมาจัดการเรียนรู้ ได้แก่

☐ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการน้ำ

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยสหกรณ์ สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการจัดทำบัญชี

☐ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการดิน

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่ง

☐ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยพลังงานและนวัตกรรม

☐ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยเกษตรทฤษฎีใหม่

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน ชิ้นงาน และการบันทึกภาพนิ่ง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยวิธีทรงงานของพระราชา สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน

☐ เรื่องอื่น ๆ

วิธีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ได้แก่

☑ จัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชา จำนวน ๔ ชั่วโมง/สัปดาห์

☐ จัดในรายวิชาเพิ่มเติม จำนวน – ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชมรม ชุมนุม จำนวน ๑ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในชั่วโมงลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จำนวน ๔ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในกิจกรรมพิเศษของสถานศึกษา ระบุชื่อกิจกรรม วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น

☑ อื่น ๆ ระบุ จัดที่บ้านนักเรียนและในชุมชนใกล้เคียง

กระบวนการดำเนินงานการนำศาสตร์พระราชามาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมความพร้อม

๑.๑ ผู้บริหาร : เตรียมความพร้อมในการวางนโยบายและแผนปฏิบัติงานในการบริหารจัดการสถานศึกษา

๑.๒ ครู : เป็นการบริหารจัดการของผู้บริหารแนะนำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการนำศาสตร์พระราชาไปปฏิบัติงานและปฏิบัติตนให้ถูกต้อง

๑.๓ นักเรียน : เป็นการจัดระบบผ่านการจัดกิจกรรมและการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๔ ชุมชน : เป็นการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนและชุมชนมีการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

๑.๕ สภาพแวดล้อม : เป็นการเตรียมการบริหารจัดการอาคารสถานที่และแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ ๒ การจัดระบบการเรียนรู้

การพัฒนาหลักสูตร การกำหนดหน่วยการเรียนรู้และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการการสืบสานศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพระบรมราโชบายทางการศึกษาของรัชกาลที่ ๑๐ ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติตนตามหลักต่าง ๆ ของศาสตร์พระราชา

ขั้นตอนที่ ๓ การจัดกิจกรรมของโรงเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อการพัฒนาผู้เรียนโดยการบูรณาการศาสตร์พระราชาเข้าด้วยกัน เช่น ยุทธศาสตร์พระราชทาน หลักองค์ความรู้ ๖ มิติ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและพระราโชบายทางการศึกษาของรัชกาลที่ ๑๐ ที่ดำเนินการเป็นกิจกรรมชุมชน กิจกรรมจิตสาธารณะ กิจกรรมพิเศษ รวมทั้งบูรณาการกับรายวิชาที่จัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนด้วยกันหรือโรงเรียนกับชุมชนและมีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติให้กับนักเรียน ครอบครัว และชุมชน

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการเปลี่ยนแปลง

ผลที่เกิดขึ้นกับการประเมินคุณลักษณะหรืออุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียนและชุมชนเป็นการประเมินที่เกิดขึ้นหลังจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการบูรณาการศาสตร์พระราชามาขับเคลื่อนในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ ๕ การสร้างเครือข่ายและขยายผล

การสร้างเครือข่ายเป็นการขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษา โดยการที่โรงเรียนเป็นแกนนำทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนสามารถถ่ายทอดประสบการณ์การนำศาสตร์พระราชา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ ถือเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาต่อผู้เรียน

- ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน
  - นักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง
  - นักเรียนเกิดความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเห็นผล เห็นคุณค่า
  - นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการคิด กระบวนการวางแผน ค้นหาคำตอบด้วยการฝึกปฏิบัติตามสถานการณ์สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

- ด้านการนำความรู้ความเข้าใจไปปฏิบัติทั้งในสถานศึกษาและในการดำเนินชีวิตจริง

- นักเรียนมีคุณลักษณะนิสัยที่มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชา มีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาจนมีนักเรียนที่มีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงจำนวนเพิ่มมากขึ้น

- นักเรียนรู้จักใช้วัตถุ สิ่งของ ทรัพยากรอย่างเพียงพอ

- นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน และไม่เบียดเบียนกัน

- นักเรียนมีจิตสำนึกรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- นักเรียนทุกคนมีบัญชีเงินฝากธนาคารในกิจกรรมการออม

- นักเรียนร้อยละ ๘๐ มีการจัดสมุดบัญชีครัวเรือน ควบคุมรายรับ-รายจ่ายของตนเอง

- ด้านการรับรู้คุณค่าและสร้างเจตคติจิตสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

- นักเรียนมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยการประพฤติปฏิบัติตนตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- นักเรียนประพฤติปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตอยู่อย่างพอเพียง มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์กับบุคคลรอบข้าง แนะนำให้ทุกคนตระหนักเห็นความสำคัญ จงรักภักดี และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

- นักเรียนมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ และความเป็นไทย

- นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ปฏิบัติตนเป็นเยาวชนที่ดี มีระเบียบวินัยต่อตนเอง รู้หน้าที่ที่ควรยึดปฏิบัติ สามารถสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมอันดีในการแสดงถึงความจงรักภักดี และเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์สืบมา

ผลต่อเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาที่มีต่อผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และสังคม

- ผลต่อผู้เรียนโดยรวม

- นักเรียนมีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง มีการวางแผนในการดำรงชีวิต มีทัศนคติที่ถูกต้อง มีอุปนิสัยที่ดี มั่นคงเข้มแข็ง มีเหตุผล และไม่ประมาท

- นักเรียนมีจุดมุ่งหมายการปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตตามปัจจัย ๔ อย่างพอเพียง

- นักเรียนมีเหตุผลในการกระทำ สามารถควบคุมรายรับ-รายจ่ายของตนเองตามความเป็นจริง ระงับการใช้จ่ายที่เกินความจำเป็น มีความรู้และสติปัญญาตามระดับของบุคคลตามช่วงวัย

- นักเรียนวิเคราะห์ แก้ปัญหาได้ มีการปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดี ไม่ยึดติดกับสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม คิดค้นวิธีการในการพัฒนาตนเองในทางที่ถูกต้อง มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในการใช้ทรัพยากรของตนเองและของชาติที่เหมาะสมและยึดหลักองค์ความรู้ ๖ มิติ

- นักเรียนมีจิตสำนึกรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างช่วยเหลือกัน ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ของความเป็นไทย

- นักเรียนพัฒนาทางด้านความรู้ความคิด ด้านจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัยจนก่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างยั่งยืน

- ผลต่อสถานศึกษา ชุมชนและสังคมทั่วไป

- สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำเนินการโครงการสร้างอาชีพ มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยปฏิบัติการสร้างเครือข่ายชุมชน

- สถานศึกษามีความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน หรือหน่วยงานอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- สถานศึกษามีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน

- สถานศึกษาและชุมชนได้ร่วมกันพัฒนาเด็ก เยาวชนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแบบอย่างที่ดี

ภาพ : โดย ๑) ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

๒) ภาพประกอบการเรียนการสอน (Word) ของโรงเรียนวัดสมหวัง และโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการสุราษฎร์ธานี

สรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ

การปฏิรูปการศึกษาและการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

ของคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
ในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๑ กันยายน ๒๕๖๓
ณ จังหวัดน่าน และจังหวัดแพร่

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา นำโดย **นายตวง อันทะไชย** ประธานคณะกรรมาธิการ **นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ** รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง **นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา** รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง **พลเอก ประสาท สุขเกษตร** รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม **นายออน กาจกระโทก** เลขานุการคณะกรรมาธิการ และ**นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน นายณรงค์ สหเมธาพัฒน์ นายทรงเดช เสมอคำ รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร** กรรมาธิการ รวมถึงที่ปรึกษากิตติมศักดิ์คณะกรรมาธิการการศึกษา คณะอนุกรรมาธิการการพิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา คณะอนุกรรมาธิการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะอนุกรรมาธิการการอาชีวศึกษา คณะอนุกรรมาธิการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษาเอกชน ตลอดจนคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้เดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ **“การปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓ ณ จังหวัดน่าน**

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๑.๐๐-๑๒.๓๐ นาฬิกา ณ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา พร้อมด้วยที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ ประจำคณะกรรมาธิการ และคณะอนุกรรมาธิการ คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ตลอดจนคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อแนวทางการน้อมนำศาสตร์พระราชาไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงข้อเสนอการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาฯ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และเยี่ยมชมพื้นที่ดำเนินงานของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ อำเภอสองแคว โดย**มีนายวิรัตน์ ปราบทุกข์** ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง และ**นายชวลิต สุทธเขตต์** ผู้จัดการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงลุ่มน้ำน่าน กล่าวต้อนรับ รวมทั้งมีคณะผู้บริหารและนักวิชาการที่มีประสบการณ์ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

นายวิรัตน์ ปราบทุกข์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง นายชวลิต สุทธเขตต์ ผู้จัดการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงลุ่มน้ำน่าน และคณะ ได้ให้ข้อมูลว่า สืบเนื่องจากนายสรพงษ์ ปัตติอนันต์ ผู้ใหญ่บ้านวังไผ่ ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนบ้านวังไผ่ และมูลนิธิโครงการหลวงได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) เข้าดำเนินการพัฒนา โดยจัดตั้งเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ใน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่ ๘ ตำบลนาไร่หลวง เริ่มดำเนินการพัฒนาชุมชนเป้าหมาย เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สังคมและชุมชนเข้มแข็ง สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ด้วยศาสตร์พระราชา : การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง ที่เป็นต้นแบบของการพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับพื้นที่สูง โดยเริ่มจาก ***การสร้างความศรัทธา*** และสร้างความรู้ความเข้าใจถึงหลักการที่แท้จริง และแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละบริบทของชุมชน เพื่อมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขามีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถเพาะปลูกพืชที่เป็นประโยชน์และเป็นรายได้กับชาวเขา ให้ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารมีความรู้และสามารถพึ่งพาตนเองได้จนเลิกปลูกฝิ่น ทำให้นโยบายการระงับการปราบปรามการสูบฝิ่นและการค้าฝิ่นประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น จึงจะช่วยบ้านเมืองให้มีความอยู่ดีกินดีและปลอดภัยมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนนโยบายการรักษาป่าไม้ รักษาดินให้เกิดประโยชน์และยั่งยืนสืบไป

ปัจจุบันโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่มีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งหมด ๑๑ หมู่บ้าน (จำนวน ๑,๐๔๙ ครัวเรือน) รวมมีประชากรจำนวน ๔,๕๑๗ คน มีพื้นที่ครอบคลุมตำบลดู่พงษ์และตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยทำไร่หมุนเวียน การปลูกพืชแต่ละครั้งต้องใช้ยาฆ่าหญ้าในการกำจัดวัชพืช และใช้ปุ๋ยเคมีจำนวนมาก ได้แก่ การปลูกข้าวไร่ (พันธุ์พื้นเมือง) โดยจะเก็บคัดเลือกพันธุ์เอง ปลูกข้าวโพด (มีพ่อค้าคนกลางจากอำเภอท่าวังผานำเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยากำจัดวัชพืชมาจำหน่ายหรือนำมาลงทุนให้แล้วหักเงินตอนขาย โดยพ่อค้าคนกลางจะรับซื้อด้วย) ทำสวนลำไยและลิ้นจี่ มีบางรายปลูกต้นมะแข่นตามหัวไร่ปลายนา เลี้ยงวัวพันธุ์พื้นเมือง บางคนก็รับจ้างเลี้ยงและบางคนเลี้ยงของตนเอง มีการเลี้ยงไก่ เลี้ยงหมูพันธุ์พื้นเมืองทุกหลังคาเรือน เพื่อบริโภคในครอบครัว และทำพิธีกรรมต่าง ๆ เมื่อมีเวลาว่างจะรับจ้างปักผ้า ตีเหล็ก ทำไม้กวาดดอกหญ้า ถือเป็นการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยองค์ความรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบูรณาการของทุกภาคส่วน จนสามารถขยายผลไปสู่ชุมชนใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้านได้ ไม่ว่าจะเป็นสาธารณรัฐโคลอมเบีย สาธารณรัฐอิสลามอัฟกานิสถาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรภูฏาน โดยอาศัยหลักการทรงงาน ๒๓ ประการของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) และให้ประชากรเกิดความ **"เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"** ตามที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) กำหนด (ดังแผนภาพที่ ๑-๓) สรุปได้ ดังนี้

หลักการดำเนินงานในการพัฒนาทางเลือกบนพื้นที่สูง

๑. การดำเนินงานภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. การสร้างความสมดุลของการพัฒนาพื้นที่สูงในทุกมิติ (เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม)
๓. มุ่งพัฒนาคนให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา
๔. เน้นการบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ

ต้นแบบการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาเชิงพื้นที่แบบองค์รวม เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง อยู่ดีมีสุข และสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูให้อุดมสมบูรณ์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

๑. การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างรายได้พอเพียง
๒. การสร้างความเข้มแข็งให้สังคมและชุมชน
๓. การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

แผนภาพที่ ๑ แผนการดำเนินงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

แผนภาพที่ ๒ ความเชื่อมโยงการสนับสนุนงานมูลนิธิโครงการหลวงกับหน่วยงานสนับสนุน

แผนภาพที่ ๓ ผลการดำเนินงานที่สำคัญปีงบประมาณ ๒๕๖๓

การฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรดิน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและเทือกเขาที่มีความลาดชัน ลักษณะดินและความอุดมสมบูรณ์แตกต่างกันตามแต่ชนิดของหินต้นกำเนิด ประชากรจึงทำไร่เลื่อนลอยที่ขาดการอนุรักษ์ (ร้อยละ ๙๖.๘) เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหินกรวดมน หินทราย หินทรายแป้งและหินดินดาน สีน้ำตาลแดง

ทรัพยากรน้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๒ เป็นพื้นที่ภายในลุ่มน้ำซึ่งมีลักษณะทั่วไปที่มีคุณภาพเหมาะสมต่อการเป็นต้นน้ำลำธารในระดับรองลงมา และสามารถใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมที่สำคัญได้ (ร้อยละ ๓๘.๙ ของพื้นที่ทั้งหมด)

พื้นที่ป่า พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำยาว และป่าน้ำสวด ๘๘,๗๑๙.๐๖ ไร่ (ร้อยละ ๖๔.๒๘) รองลงมาอยู่นอกเขตพื้นที่อนุรักษ์ ๓๘,๗๑๓.๔๔ ไร่ (ร้อยละ ๒๘.๐๕) พื้นที่เตรียมการอุทยานแห่งชาติถ้ำสะเกิน ๑๐,๕๒๖.๙๔ ไร่ (ร้อยละ ๗.๖๓) และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาช้าง ๕๓.๙๑ (ร้อยละ ๐.๐๔) ตามลำดับ

ตัวอย่างพื้นที่โครงการที่ใช้สำหรับศึกษาดูงาน ที่ผ่านมาบ้านใหม่ หมู่ที่ ๔ เดิมมีชื่อว่า “บ้านน้ำตอง” ต่อมาเมื่อปี ๒๔๗๖ นายกันทะ เทพกอม ซึ่งเป็นกำนันปกครองหมู่บ้านได้แยกมาตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่ทางทิศใต้ของบ้านสองแคว มีชื่อเรียกว่า “บ้านใหม่” จนถึงปัจจุบัน ในอดีตประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนประกอบอาชีพปลูกข้าวโพด ปลูกไร่ข้าว เลี้ยงสัตว์ หาของป่าเพื่อยังชีพ การเกษตรทั้งหมดของชุมชนโดยประมาณ ๓๓๑ ไร่ แล้วพบปัญหาคือ การปลูกข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ สร้างรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และหนี้สิน ประกอบกับสารเคมีตกค้างในร่างกาย ส่งผลให้สุขภาพของคนในชุมชนอ่อนแอ ต้นทุนการผลิตสูง

ดังนั้น เมื่อปี ๒๕๕๒ บ้านใหม่ หมู่ที่ ๔ จึงปรับเป็นชุมชนที่เข้าดำเนินงานภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ โดยเกิดจากความต้องการของคนในชุมชนที่มีกำนัน (นายประภัสร์ โนราช) เร่งช่วยขับเคลื่อนอาชีพทางเลือกให้กับชุมชน หันมาประกอบอาชีพหลักคือ ทำสวนผักและผลไม้ ทำนา และค้าขาย และร่วมประกอบอาชีพเสริม คือ รับจ้างทั่วไปและเลี้ยงสัตว์ อาทิ สุกร ไก่ ปลา กบ ฯลฯ เพื่อสร้างรายได้เลี้ยงดูครอบครัวสืบมา

สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ สรุปได้ดังนี้

- **การพัฒนาอาชีพ**

๑. ผลผลิตทางด้านการเกษตรตกต่ำ

๒. ขาดตลาดรองรับผลผลิต

๓. ขาดการจัดการผลผลิตทางด้านการเกษตร การแปรรูป การขนส่ง

๔. ขาดอาชีพทางเลือก และการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง

๕. ขาดองค์ความรู้และเทคนิคทางด้านวิชาการ

แนวทางกลยุทธ์

๑. ส่งเสริมการปลูกพืชผักในและนอกโรงเรือนเพื่อจำหน่ายตลาดชุมชน/ตลาดข้อตกลง

๒. เพิ่มผลผลิตพืชไร่ (ข้าวไร่ ถั่ว) เน้นให้มีการปรับปรุงบำรุงดินควบคู่กัน

๓. ปลูกไม้ผลที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และเน้นการจัดการแปลงเดิม ได้แก่ มะม่วง เงาะ อะโวคาโด เสาวรส ทดแทนแปลงปลูกพืชไร่

๔. ส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์และประมง (หมู ไก่ ปลา กบ) เพื่อสร้างรายได้เสริมและบริโภค

๕. ส่งเสริมการแปรรูปข้าวไร่และงานหัตถกรรมท้องถิ่นและประยุกต์

๖. ผลักดันผลิตภัณฑ์จากทุกกิจกรรมเข้าสู่ระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัย (GAP) และจดทะเบียนในรูปแบบกลุ่มตามความเหมาะสม

- **สังคมชุมชน**

๑. ขาดการจัดการด้านภูมิปัญญาและการสืบทอดไปยังคนรุ่นหลัง

๒. มีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นต่อครัวเรือน

๓. มีค่าวัตถุนิยมที่สูงขึ้น

๔. มีการศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานรองรับ

๕. ประชากรบางส่วนออกไปทำงานและค้าขายอยู่นอกชุมชน

แนวทางกลยุทธ์

๑. สนับสนุนการทำแผนชุมชน การทบทวนแผนชุมชนและการขับเคลื่อนการนำไปใช้ประโยชน์

๒. ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มไม้ผล กลุ่มปลูกผัก กลุ่มปลูกพืชไร่ ฯลฯ การจัดตั้งกลุ่มและกองทุนเพื่อให้เกษตรกรบริหารจัดการตนเองได้ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเตรียมสหกรณ์ กลุ่มแปรรูป (วิสาหกิจชุมชน) เป็นต้น

๓. การพัฒนาตลาดผลผลิตในชุมชนและยกระดับการบริหารจัดการตลาดให้เป็นระบบ รวมถึงสนับสนุนให้มีตลาดชุมชน และเชื่อมโยงกับเครือข่ายตลาดภายนอกให้เป็นทางเลือกแก่เกษตรกรในพื้นที่

๔. การพัฒนาหมู่บ้านสะอาดชุมชนเข้มแข็ง

๕. สนับสนุนกิจกรรมวัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมบูรณาการในพื้นที่

- **สิ่งแวดล้อม**

๑. ชาวบ้านในพื้นที่มีการถางป่าเพื่อทำไร่ข้าวโพดและข้าวไร่

๒. มีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในการเพาะปลูกพืชเพิ่มมากขึ้น

๓. มีการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ส่งผลให้เกิดปัญหาดินสไลด์ คุณภาพของดินลดลง

๔. ขาดการกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าและพื้นที่การเกษตร

๕. ขาดการฟื้นฟูป่า และการอนุรักษ์ป่า (ป่าต้นน้ำ และป่าชุมชน)

๖. ขาดการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

๗. มีการเผาพื้นที่ก่อนการเพาะปลูกพืช

แนวทางกลยุทธ์

๑. สนับสนุนการปลูกป่าชาวบ้าน เช่น ไม้ไผ่ ไม้สัก ไม้ใช้สอย และไม้ท้องถิ่น

๒. สนับสนุนการปลูกหญ้าแฝก

๓. สนับสนุนการฟื้นฟูป่าชุมชน

๔. สนับสนุนให้มีการจัดทำฝายชะลอน้ำ

๕. จัดกิจกรรมรณรงค์ลดการใช้สารเคมีและการเผา

๖. สนับสนุนการทำปุ๋ยหมัก และปุ๋ยชีวภาพ เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

๗. ส่งเสริมการจัดทำแผนที่ดินเป็นรายแปลงและปรับระบบการใช้พื้นที่ให้เหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน/หน่วยงาน

- **โครงสร้างพื้นฐาน**

๑. ขาดหน่วยงานที่จะมาช่วยพัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ทางด้านอุปโภค บริโภค และการเกษตรของชุมชน

๒. เส้นทางเข้าพื้นที่การเกษตรขาดการพัฒนาและปรับปรุงซ่อมแซม

แนวทางกลยุทธ์

๑. พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

๒. สนับสนุนการสร้างจุดกระจายน้ำขนาดเล็กในแปลงปลูกพืช

- **ตลาด**

๑. ตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตรมีน้อย

๒. ขาดการรวมกลุ่มเพื่อต่อรองการจำหน่ายผลผลิตทางด้านการเกษตร

๓. พืชบางชนิดปลูกได้ผลผลิต แต่ขาดตลาดรองรับที่ชัดเจน

แนวทางกลยุทธ์

๑. เน้นการจัดการคุณภาพผลผลิตเพื่อต่อรองในการจำหน่ายและรวมกลุ่ม โดยชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

๒. ยกระดับผลผลิตเข้าสู่มาตรฐานอาหารปลอดภัย (GAP)

จากนั้นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง และคณะ ได้ตอบประเด็นคำถามของคณะกรรมาธิการและคณะทำงาน สรุปได้ ดังนี้

๑. ศาสตร์ของพระราชาที่สถาบันวิจัยฯ ดำเนินการอยู่ มีปรัชญา จุดมุ่งหมาย วิธีการ กระบวนการดำเนินการอย่างไรที่ทำให้บุคลากรในหน่วยเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีการนำไปใช้

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ดำเนินการพัฒนาชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สังคมและชุมชนเข้มแข็ง สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ด้วยศาสตร์พระราชา : การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวงที่เป็นต้นแบบของการพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับพื้นที่สูง ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ที่พระราชทานเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๑๗ ณ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ความว่า “เพื่อจะส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขามีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถที่จะเพาะปลูกสิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นรายได้กับเขาเอง ให้ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารมีความรู้และความสามารถปลูกพืชที่เป็นประโยชน์แทนการปลูกฝิ่น ทำให้นโยบายการระงับการปราบปรามการสูบฝิ่นและการค้าฝิ่นได้ผลดี ซึ่งเป็นผลให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ดี กินดีและปลอดภัย เพราะโครงการนี้ได้สำเร็จ ชาวเขาจะมีความอยู่ดีกินดีพอสมควร และสนับสนุนนโยบายที่จะรักษาป่าไม้ รักษาดินให้เป็นประโยชน์และยั่งยืน” ซึ่งยึดเป็นปรัชญาของการทำงานที่เป็นการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ***“ประชาชนเป็นศูนย์กลาง”*** และขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยองค์ความรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบูรณาการของทุกภาคส่วน

บุคลากรของสถาบันวิจัยฯ และผู้นำชุมชนทุกคนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อมุ่งสร้างความศรัทธา และการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ ***ศาสตร์พระราชา : การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง โดยผ่านการศึกษาเรียนรู้จากผลสำเร็จของโครงการหลวง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ การสอนงาน การปฏิบัติจริง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้***

๒. สถาบันวิจัยฯ มีวิธีการและกระบวนการอย่างไรเพื่อให้ผู้มาศึกษาดูงานเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา และสามารถนำไปขยายผลได้

กระบวนการสร้างการเรียนรู้ “การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง” เน้นให้ผู้มาศึกษาเรียนรู้ได้สัมผัสโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมที่เกิดกับประชาชนและชุมชนที่ดำเนินงาน และได้เข้าใจถึงหลักการที่แท้จริง โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้นำชุมชน เกษตรกร เจ้าหน้าที่ของโครงการและหน่วยงานที่ร่วมดำเนินงาน เพื่อให้เข้าใจถึงศาสตร์พระราชานี้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้

๓. สถาบันวิจัยฯ มีแนวทางนำศาสตร์พระราชาไปสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ ท่านคิดว่าควรทำอย่างไร มีข้อคิดเห็นอย่างไร (ถ้าต้องการให้คนไทยเกิดคุณลักษณะและสมรรถนะตามศาสตร์พระราชาต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างไร)

กระบวนการเรียนรู้ "การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง" ต้องเริ่มจากการสร้างความศรัทธาและสร้างความรู้ ความเข้าใจถึงหลักการที่แท้จริง และแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมกับแต่ละบริบทของชุมชน เพราะศาสตร์พระราชาเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเหตุและผล โดยมุ่งการเรียนรู้จากการสัมผัสโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม และการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง

๔. วิธีการที่จะนำศาสตร์พระราชาเข้าไปสู่วิถีชีวิตอย่างยั่งยืนของเด็กและเยาวชนในแต่ละระดับท่านมีข้อคิดเห็นอย่างไร

ศาสตร์พระราชาเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเหตุและผล เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุก ๆ เรื่อง หรือบริบทการจะทำให้ศาสตร์พระราชาเข้าไปสู่วิถีชีวิตอย่างยั่งยืนของเด็กและเยาวชน ควรประยุกต์ให้อยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน เช่น การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกัน หลักวิชาการ และหลักคุณธรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนใช้เป็นหลักคิดและวิเคราะห์เมื่อจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด

๕. สถาบันวิจัยฯ มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหรือไม่ รวมทั้งมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

การพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ "ศาสตร์พระราชา : การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง" สำหรับชุมชนและประชาชนบนพื้นที่สูง ซึ่งมีเรื่องการสื่อสารและพื้นที่ยากลำบาก ทำให้ต้องใช้เวลา บุคลากรและทรัพยากรที่พอเพียงทั้งปริมาณและคุณภาพ แต่ที่ผ่านมาองค์กรยังมีจำกัดเมื่อเทียบกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ประกอบกับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงได้วางกลยุทธ์ในการแก้ไข คือ การสร้างแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา โดยเชื่อมโยงศูนย์พัฒนาโครงการหลวงของมูลนิธิโครงการหลวงกับโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงของสถาบันและชุมชนต้นแบบ รวมทั้งบูรณาการกับหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และหน่วยราชการต่าง ๆ เพื่อขยายให้ครอบคลุมพื้นที่สูง และที่สำคัญได้พัฒนาชุมชนและเกษตรกรผู้นำไว้ในแต่ละพื้นที่ เพื่อเป็นกลไกในการขยายการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา

๖. สถาบันวิจัยฯ นำแนวพระราชดำริที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ทรงให้ไว้ไปประยุกต์หรือขยายผลสู่ชุมชนรอบพื้นที่อย่างไร

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงมีเป้าหมายส่งเสริมการเรียนรู้ "ศาสตร์พระราชา : การพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง" ไปสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงของประเทศให้ทั่วถึง รวมทั้งการเผยแพร่ไปสู่นานาชาติ โดยการสร้างแหล่งเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนต้นแบบ และเกษตรกรผู้นำไว้ในแต่ละพื้นที่ และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และพัฒนาโดยเชื่อมโยงและบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากนั้นเมื่อเวลา ๑๔.๐๐-๑๖.๐๐ นาฬิกา ณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ คณะอนุกรรมาธิการ และคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน รวมถึงคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อแนวทางการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาผู้เรียนของศูนย์การเรียนรู้ รวมถึงข้อเสนอการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาฯ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และเยี่ยมชมพื้นที่ดำเนินงานของ**ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน** โดยมี**นายสมบูรณ์ ใจปิง ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน ในฐานะผู้ใหญ่บ้านห้วยพ่าน** กล่าวต้อนรับ รวมทั้งมีครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

นายสมบูรณ์ ใจปิง ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน ในฐานะผู้ใหญ่บ้านห้วยพ่าน และคณะ ได้ให้ข้อมูลว่า บ้านห้วยพ่านเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านหลังเหตุการณ์การสู้รบทางด้านความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกับรัฐบาล ประมาณปี ๒๕๐๒ ครอบครัวในป่าทึบบนภูเขาสูงของอำเภอบ่อเกลือต้องอุ้มลูกจูงหลานเดินทางอพยพหนีภัยสงครามหาที่บุกเบิกสร้างที่ดินทำกินใหม่ ครอบครัวกลุ่มหนึ่งได้อพยพลงมาอยู่รวมกันบริเวณที่ราบระหว่างหุบเขาริมห้วยพ่าน จากนั้นเริ่มการจัดสรรปันแบ่งที่ดินเพื่อสร้างบ้านกระทั่งกลายเป็นชุมชน และได้รับการรับรองจัดตั้งเป็นหมู่บ้านอย่างเป็นทางการเมื่อปี ๒๕๒๙ โดยใช้ชื่อทางการว่า “หมู่บ้านห้วยพ่าน” หมู่ ๑๓ ตำบลเปือ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอเชียงกลางประมาณ ๒๑ กิโลเมตร ห่างจากตัวอำเภอทุ่งช้างประมาณ ๑๐ กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดน่านประมาณ ๑๐๒ กิโลเมตร การเดินทางเข้า-ออกหมู่บ้านในฤดูฝนเป็นไปอย่างยากลำบาก มีจำนวนประชากร ๑๗๘ คน (๕๐ ครัวเรือน) ชาวบ้านประกอบอาชีพหลักคือ การทำเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนาขั้นบันไดตามลำห้วยและพื้นที่ร่องสันปันน้ำ ปลูกข้าวไร่ตามเชิงเขา ปลูกพืชผักทำสวนผสมผสาน ทำไร่ผสมผสาน และเลี้ยงสัตว์ (โค กระบือ หมูพื้นเมือง ไก่ เป็ด) และประกอบอาชีพเสริม ได้แก่ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย จักสาน และทำโฮมสเตย์บนพื้นที่ป่าชุมชน ซึ่งชาวบ้านห้วยพ่านร่วมกันรับผิดชอบดูแลรักษาประมาณ ๑๔,๕๐๐ ไร่ แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑. ป่าดั้งเดิม ด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน จำนวน ๙,๐๐๐ ไร่

๒. ป่าปล่อยให้ฟื้นตัวเองตามธรรมชาติ ด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน จำนวน ๕,๒๒๙ ไร่ เคยเป็นที่ทำกินเดิม คณะกรรมการหมู่บ้านได้ขอคืนพื้นที่เมื่อประมาณ ๒๐ กว่าปีที่ผ่านมา และปล่อยให้ป่าเติบโตเองตามธรรมชาติ

๓. ป่าด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน จำนวน ๒๗๑ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ด้านทิศตะวันตก บริเวณเขาปุก เขาพุโป่งคก ทิศตะวันออก เขาวังหัวเมือง และเขาจำบอน ทั้งนี้ ชาวบ้านยังได้ร่วมกันกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาในลำน้ำน่านและห้วยพ่านด้วย

นอกจากนั้นยังมีการกำหนดเขตอนุรักษ์ห้ามล่าสัตว์และเขตอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ซึ่งต่อมาได้นำถวายแด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตน-ราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร มหาวชิราลงกรณ-วรราชภักดี สิริกิจการิณีพีรยพัฒน รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี

การศึกษาของชุมชน ได้มีการนำแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการฐานทรัพยากรชุมชนของชาวห้วยพ่านมาพัฒนาเป็นแกนกลางหลักสูตรชุมชน โดยเมื่อปี ๒๕๕๔ ชาวห้วยพ่านตัดสินใจสร้างโรงเรียนขึ้นด้วยพลังชุมชน โดยมีมูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นผู้สนับสนุน เพื่อให้เด็กในหมู่บ้านได้เรียนภายในโรงเรียนของหมู่บ้าน และได้ยื่นขอเป็นผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม “กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ. ๒๕๕๕” ที่ให้การรับรองสิทธิภายใต้กรอบบทบัญญัติในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดน่าน เขต ๒ พิจารณาอนุญาตให้เปิดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาได้ในปีการศึกษา ๒๕๕๗ และภายหลังจากนั้นอีก ๓ ปี ทางองค์กรชุมชนบ้านห้วยพ่านได้ขอขยายจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มเติมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งได้รับอนุญาตและเปิดจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา ๒๕๕๙ เป็นต้นมา โดยมีนายสมบูรณ์ ใจปิง เป็นผู้รับอนุญาตในการจัดการศึกษาทั้ง ๒ ระดับการศึกษา

ปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น ๑๗ คน ประกอบด้วย ระดับชั้นเตรียมอนุบาล รวม ๒ คน ระดับชั้นประถมศึกษา มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น ๑๐ คน แบ่งออกเป็นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ รวม ๑ คน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ รวม ๑ คน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ รวม ๔ คน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ รวม ๒ คน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ รวม ๒ คน ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น ๕ คน แบ่งออกเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ รวม ๒ คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ รวม ๓ คน และได้คัดสรรบุคลากรในหมู่บ้าน ๒ คน มอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอน นอกจากนั้นยังมีครูอาสา และครูภูมิปัญญาร่วมจัดการเรียนการสอนด้วย

ทั้งนี้ ชาวห้วยพ่านได้ร่วมกันจัดการระบบการศึกษาทางเลือกของชุมชนจากองค์กรชุมชน โดยกำหนดหลักสูตรชุมชน คือ ***"มรดกห้วยพ่าน"*** ที่บูรณาการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ของกระทรวงศึกษาธิการมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเป็นระยะเวลา ๗ ปี ชุมชนได้ร่วมกับศูนย์การเรียนฯ ออกแบบและผนวกการบริหารจัดการน้ำ ดิน ป่า วัฒนธรรมและความมั่นคงทางอาหารไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มตัวเลขหรรษาและภาษามหาสนุก (วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาลัวะ) ๒) กลุ่มคลังสมบัติห้วยพ่าน (วิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ และห้วยพ่านศึกษา) ๓) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กิจกรรมจิตศึกษา กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์) และ ๔) กลุ่มทักษะชีวิตสร้างสุข (วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ และการงานอาชีพและเทคโนโลยี) (ดังแผนภาพที่ ๑-๒) แล้ววิเคราะห์สถานการณ์การศึกษาของเด็กในชุมชนระหว่างการเรียนในศูนย์การเรียนที่บ้านกับการออกไปเรียนนอกชุมชน โดยคนในชุมชนเห็นว่า แม้จะมีการส่งลูกหลานออกไปเรียนนอกชุมชนอยู่เนื่องจากชาวบ้านส่วนหนึ่งยังติดค่านิยมด้านการศึกษา คือ การอยากให้ลูกหลานได้เรียนในที่ที่มีความพร้อมและความเชื่อมั่น หรือโรงเรียนที่มีชื่อเสียง มีผลกับการสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง แต่เด็กที่ออกไปเรียนนอกชุมชนบางคนทำอาหารไม่เป็น ทำงานบ้านไม่เป็น ไม่รู้จักพืชพื้นถิ่นของตนเอง ไม่รู้จักป่าของชุมชน ติดเพื่อน ติดเกม ฯลฯ ในขณะที่เด็กที่เรียนในศูนย์การเรียนที่บ้านจะรู้จักชุมชน รู้จักวิถีชีวิตของคนในชุมชน ช่วยเหลือครอบครัว เรียนรู้จากธรรมชาติ และมีใจที่รักถิ่นฐานบ้านเกิด

แผนภาพที่ ๑ การออกแบบโครงสร้างหลักสูตร : การจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้

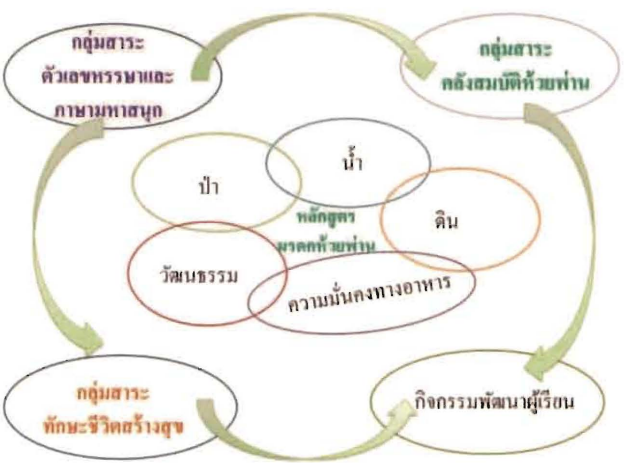

แผนภาพที่ ๒ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและเวลาเรียนของศูนย์การเรียนฯ
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เวลาเรียน								
	ประถมศึกษา						มัธยมศึกษาตอนต้น		
รายวิชาพื้นฐาน	ป.๑ (ชม.)	ป.๒ (ชม.)	ป.๓ (ชม.)	ป.๔ (ชม.)	ป.๕ (ชม.)	ป.๖ (ชม.)	ม.๑ (ชม.)	ม.๒ (ชม.)	ม.๓ (ชม.)
กลุ่มสาระการเรียน "ตัวเลขหรรษาและภาษามหาสนุก"									
คณิตศาสตร์	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
ภาษาไทย	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
ภาษาต่างประเทศ	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
กลุ่มสาระการเรียน "คลังสมบัติห้วยพ่าน"									
วิทยาศาสตร์	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
สังคมศึกษาฯ	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
หน้าที่พลเมือง	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
กลุ่มสาระการเรียน "ทักษะชีวิตสร้างสุข"									
สุขศึกษาและพลศึกษา	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
ศิลปะ	๘๐	๘๐	๘๐	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	**๘๐๐**	**๘๐๐**	**๘๐๐**	**๘๐๐**	**๘๐๐**	**๘๐๐**	**๑,๐๔๐**	**๑,๐๔๐**	**๑,๐๔๐**
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน									
● กิจกรรมจิตศึกษา	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
● กิจกรรมนักเรียน (ชุมนุม/ชมรม)	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
● กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
รวมเวลา(กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน)	**๑๒๐**	**๑๒๐**	**๑๒๐**	**๑๒๐**	**๑๒๐**	**๑๒๐**	**๑๒๐**	**๑๒๐**	**๑๒๐**
รายวิชา/กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดเพิ่มเติม	ปีละไม่เกิน ๘๐ ชั่วโมง						ปีละไม่เกิน ๘๐ ชั่วโมง		
คอมพิวเตอร์เบื้องต้น	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	-	-	-
ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	-	-	-
เพอร์มาคัลเจอร์(Permaculture)	-	-	-	-	-	-	๘๐	๘๐	๘๐
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	**ปีละ ๑,๐๐๐ ชั่วโมง**						**ปีละ ๑,๒๐๐ ชั่วโมง**		

ใน ๑ ปีการศึกษา ศูนย์การเรียนฯ แบ่งการเรียนออกเป็น ๔ ภาคเรียน (4 Quarter) แต่ละภาคเรียนใช้เวลาเรียนประมาณ ๑๐-๑๑ สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น ๔๐ สัปดาห์

รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ศูนย์การเรียนฯ จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่มประสบการณ์ตามโครงสร้างเวลาเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะชีวิต ฝึกกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนรู้เกิดขึ้นทุกเวลา ทุกสถานที่ โดยประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง ชุมชน พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็น ๖ รูปแบบ ดังนี้

๑. การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเองตามสาระที่ลงทะเบียน โดยระบุว่ากระบวนการเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนรู้ด้วยวิธีการใด มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไร และมีครูเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ภูมิปัญญา ผู้รู้ และสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม

๒. การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนพบกันในรูปแบบคละชั้นเรียนหรือกลุ่มสมัครใจ โดยมีผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยน และหาข้อสรุปร่วมกัน ซึ่งการเรียนรู้แบบพบกลุ่มเกิดขึ้นทุกวันในศูนย์การเรียนฯ

๓. การเรียนรู้แบบทางไกล เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ โดยผู้เรียนและครูจะสื่อสารกันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ หรือถ้ามีความจำเป็นอาจพบกันเป็นครั้งคราว ทั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้แบบ e-Learning ซึ่งการเรียนรู้แบบทางไกลเป็นความร่วมมือกับมูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะการเสริมทักษะวิชาการในสาระวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

๔. การเรียนรู้แบบคละชั้นเรียน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยศูนย์การเรียนฯ ได้กำหนดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแต่สาระรายวิชา เวลาเรียน และสถานที่ที่ชัดเจนไว้เพื่อให้ทุกคนเกิดความเข้าใจร่วมกัน

๕. การเรียนรู้ตามอัธยาศัย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการและความสนใจจากสื่อเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือจากการฝึกปฏิบัติตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วนำความรู้และประสบการณ์มาเทียบโอนเข้าสู่หลักสูตรของศูนย์การเรียนฯ ได้

๖. **การเรียนรู้จากการทำโครงงาน** เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดเรื่องโดยสมัครใจตามความสนใจ ความต้องการ หรือสภาพปัญหาที่จะนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า ทดลอง ลงมือปฏิบัติจริง และมีการสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และกระตุ้นเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้หรืออำนวยการเรียนรู้ ๑ คน และมีปราชญ์ชุมชน ผู้ปกครอง และชาวบ้านทำหน้าที่เป็นครูที่มีความชำนาญเฉพาะทางในด้านต่าง ๆ อาทิ การเลี้ยงควาย การทำเกษตรอินทรีย์ การจับปลา การทำอาหารพื้นบ้าน การแปรรูปสินค้า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ฯลฯ

วิถีการเรียนรู้ของผู้เรียน

การจัดการศึกษาในศูนย์การเรียนฯ ยึดหลักการตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรศูนย์การเรียนที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งเน้นจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว สนองต่อความต้องการของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น และความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นสำคัญ โดยการจัดการศึกษามีความยืดหยุ่นตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเงื่อนไขและความสำเร็จของการศึกษาจำเป็นต้องมีเนื้อหาและหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน โดยออกแบบให้แต่ละกิจกรรมเน้นหลักวิชาการสอดแทรกร่วมกับองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ร่วมกับชาวชุมชน กับพี่น้อง ญาติผู้ใหญ่ ครอบครัว และผู้เฒ่าผู้แก่อย่างใกล้ชิด ผ่านการลงปฏิบัติจริงในพื้นที่ชุมชน ทั้งฐานทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า วิถีชีวิต ความมั่นคงทางอาหารและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร รู้จักคิด สามารถแก้ปัญหา มีทักษะในการใช้ชีวิต รวมทั้งเรียนรู้การใช้และเท่าทันกับเทคโนโลยี โดยจัดการเรียนการสอนทั้งภายในศูนย์การเรียนฯ และห้องเรียนธรรมชาติ เช่น ป่า ทุ่งนา ไร่ สวน น้ำน่าน ลำห้วย ฯลฯ รวมถึงพื้นที่ทางความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมชุมชน ดังนั้น ศูนย์การเรียนฯ จึงแบ่งการจัดการศึกษาออกเป็น ๓ ช่วงชั้น ได้แก่ ช่วงชั้นที่ ๑ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ช่วงชั้นที่ ๒ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ และช่วงชั้นที่ ๓ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ ๑-๓ ตามวิถีชีวิตในแต่ละวันของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวิถีปฏิบัติโดยสังเขป (ดังแผนภาพที่ ๓-๔) ดังนี้

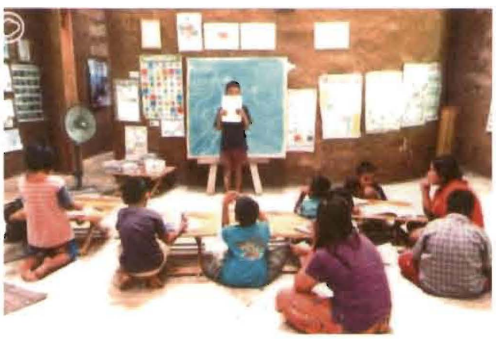

แผนภาพที่ ๓ วิถีการเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖
โดยปรับโครงงานเป็นฐาน Project Based Learning: PBL

<table>
<tr><td>วัน</td><td>๐๘.๐๐-
๐๘.๓๐</td><td>๐๘.๓๐-
๐๘.๔๐</td><td>๐๘.๔๐-
๐๙.๐๐</td><td>๐๙.๐๐-
๑๐.๐๐</td><td>๑๐.๐๐-
๑๒.๐๐</td><td>๑๒.๐๐-
๑๓.๐๐</td><td>๑๓.๐๐-
๑๓.๓๐</td><td>๑๓.๓๐-
๑๔.๐๐</td><td>๑๔.๐๐-
๑๕.๐๐</td><td>๑๕.๐๐-
๑๖.๐๐</td><td>๑๖.๐๐-
๑๖.๓๐</td></tr>
<tr><td>จันทร์</td><td rowspan="5">พัฒนาห้องเรียนและบริเวณศูนย์ฯ</td><td rowspan="5">เคารพธงชาติ /สวดมนต์ /แผ่เมตตา</td><td rowspan="5">จิตศึกษา /เล่าเรื่องตามความสนใจ-ข่าวสาร</td><td colspan="2">ภาษาไทย /
คณิตศาสตร์/
ภาษาอังกฤษ</td><td rowspan="5">รับประทานอาหารเที่ยง</td><td rowspan="5">บอดี้สแกน</td><td colspan="3" rowspan="2">บูรณาการการเรียนรู้ PBL</td><td rowspan="5">Home room</td></tr>
<tr><td>อังคาร</td></tr>
<tr><td>พุธ</td><td>ภาษาล้วน</td><td>ภาษาไทย/
คณิตศาสตร์</td><td>PBL</td><td>การอ่าน</td><td>กีฬาสัมพันธ์น้องพี่</td></tr>
<tr><td>พฤหัสฯ</td><td colspan="2">ภาษาไทย /
คณิตศาสตร์</td><td colspan="2">PBL</td><td>ศาสนา</td></tr>
<tr><td>ศุกร์</td><td colspan="2">ภาษาอังกฤษ/
ภาษาจีน</td><td colspan="3">PBL</td></tr>
</table>

หมายเหตุ : ตารางเรียนสามารถปรับได้ตามสถานการณ์และสภาพจริง ทั้งนี้ครูและผู้เรียน รวมถึงคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ร่วมกันพิจารณา หรือแล้วแต่กรณี

แผนภาพที่ ๔ วิถีการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓
โดยปรับโครงงานเป็นฐาน Project Based Learning: PBL

<table>
<tr><td>วัน</td><td>๐๗.๓๐-
๐๘.๐๐</td><td>๐๘.๐๐-
๐๘.๔๐</td><td>๐๘.๔๐-
๐๙.๐๐</td><td>๐๙.๐๐-
๑๐.๐๐</td><td>๑๐.๐๐-
๑๒.๐๐</td><td>๑๒.๐๐-
๑๓.๐๐</td><td>๑๓.๐๐-
๑๓.๓๐</td><td>๑๓.๓๐-
๑๔.๓๐</td><td>๑๔.๓๐-๑๖.๐๐</td><td>๑๖.๐๐-
๑๖.๓๐</td></tr>
<tr><td>จันทร์</td><td rowspan="5">พัฒนาห้องเรียนและบริเวณ</td><td rowspan="5">เข้าแถว/สวดมนต์/แผ่เมตตา</td><td rowspan="5">จิตศึกษา /อ่านหนังสือ</td><td colspan="2" rowspan="5">ภาษาไทย /
คณิตศาสตร์/
ภาษาอังกฤษ</td><td rowspan="5">รับประทานอาหารเที่ยง</td><td rowspan="5">บอดี้สแกน</td><td colspan="2">บูรณาการการเรียนรู้ PBL</td><td rowspan="5">Home room</td></tr>
<tr><td>อังคาร</td></tr>
<tr><td>พุธ</td><td>PBL</td><td>กีฬาสัมพันธ์</td></tr>
<tr><td>พฤหัสฯ</td><td>PBL</td><td rowspan="2">ปลูกต้นไม้-ผัก/
เลี้ยงไก่/ไส้เดือน</td></tr>
<tr><td>ศุกร์</td><td>เรียนรู้อิสระ</td></tr>
</table>

หมายเหตุ : ทุกวันพระใหญ่มีกิจกรรมไปฟังธรรมและกิจกรรมจิตอาสาที่วัด/งานประเพณีชุมชน/จังหวัด มีกิจกรรมแทรกเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม/ศักยภาพ/ความสนใจของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ตามตารางเรียนข้างต้น ทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นกระบวนการพัฒนาผู้เรียน ๒ ด้าน ได้แก่

๑. การเรียนเชิงทฤษฎีหรือหลักการ ได้แบ่งลักษณะการเรียนเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑.๑ การเรียนแบบแยกสาระวิชา ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ และทักษะการคิดพื้นฐาน

๑.๒ การเรียนรู้แบบบูรณาการวิชา ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง มาจัดการศึกษาในรูปแบบโครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning: PBL) ซึ่งเป็นเนื้อหาตามหลักสูตรชุมชน โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงในพื้นที่ชุมชน ผู้เรียนจะเรียนรู้แบบคละช่วงชั้น การเรียนแบบโครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning: PBL) จะแบ่งสัปดาห์การเรียนรู้เป็น ๑๐ สัปดาห์ต่อ ๑ โครงงาน โดยครูเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ที่จะสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนคอยกำหนดหัวข้อโครงงานในการเรียนรู้ร่วมกัน ในสัปดาห์ที่ ๑ จะเป็นการวางแผนการเรียนรู้ตลอด ๑๐ สัปดาห์ ในขณะเดียวกันก็เน้นตั้งคำถามให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้โลกภายนอก ฉะนั้นใน ๑ โครงงานจึงสามารถบูรณาการตัวชี้วัดได้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และในสัปดาห์สุดท้าย ผู้เรียนจะมานำเสนอผลการศึกษาให้ผู้ใหญ่บ้านและคนในชุมชนตรวจสอบ

๑.๓ การเรียนรู้แบบกิจกรรม Field trip Base Learning: FBL เป็นกิจกรรมการเดินทางเพื่อการเรียนรู้ภายใต้โครงการ Journey To Change Mindset ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งมีศูนย์การเรียนชุมชนศรีสุวรรณสะเนพ่อง (วิถีกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่นเรศวร) จังหวัดกาญจนบุรี และศูนย์การเรียนชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน จังหวัดน่าน ร่วมจัดการเรียนรู้ไปกับมูลนิธิส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นผู้จัดการศึกษา

ทั้งนี้ เป้าหมายของการเดินทางเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พบเจอ พูดคุย สัมผัสกับวิถีชีวิตผู้คน ชุมชน สายน้ำ และพิพิธภัณฑ์สื่อการเรียนรู้ระหว่างทางให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจในการค้นหาความคิด ความชอบ ความถนัดของตนเอง อีกทั้งฝึกฝนทักษะในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ เช่น ทักษะการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาเป็น ริเริ่มสิ่งใหม่ เรียนรู้วัฒนธรรม หรือหมั่นหาความรู้รอบด้าน เป็นต้น ในโจทย์การเรียนรู้ ได้แก่ เล่นละครเร่ สิทธิเด็ก ศึกษาวิถีผ่านสายน้ำ ชุมชน พิพิธภัณฑ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ศูนย์การเรียน

นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนฯ มีเครือข่ายทางการศึกษาที่จัดให้มีกระบวนการจัดการศึกษาร่วมกันและสามารถเทียบโอนผลการเรียนซึ่งกันและกันได้ คือ ศูนย์การเรียนซี วาย เอฟ จังหวัดนครพนม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบเดินทางเพื่อการเรียนรู้ที่เรียกว่า Field trip Based Learning และบล็อกคอร์ส (Block Course) วิชาการของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รวมถึงการติวเข้มเพื่อทำข้อสอบ O-NET ด้วย

๒. กิจกรรมเสริมทักษะผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ทั้งผู้เรียนและครูงอกงาม เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายมากกว่าการท่องจำ และการสอนที่ดีต้องมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้จิตวิทยาเชิงบวก เน้นการปลูกฝังสิ่งที่ดีงามในจิตใต้สำนึก เรียนรู้โดยการลดการเปรียบเทียบระหว่างบุคคล ลดคำพูดด้านลบ ลดการทำให้กลัว ไม่ใช้ความรุนแรง แล้วสร้างภาพพจน์ด้านบวกให้ได้รับความรักและให้พลัง ซึ่งทางศูนย์การเรียนฯ ได้จัดกิจกรรมเสริมทักษะผู้เรียน สามารถจำแนกออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๒.๑ กิจกรรมพัฒนาปัญญาภายใน : ในการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดทำการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนฯ คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาได้ไปศึกษาดูงานเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning: PBL) และกิจกรรมพัฒนาปัญญาภายใน จากโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งได้นำมาใช้ตั้งแต่เริ่มต้นเปิดทำการเรียนการสอน ซึ่งกิจกรรมพัฒนาปัญญาภายในประกอบด้วย จิตศึกษา บอดี้สแกน (Body scan) และโฮมรูม

๒.๒ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ศูนย์การเรียนฯ จัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมอื่นจำนวนมาก เช่น กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ กิจกรรมชุมนุม/ชมรม กิจกรรมกีฬาพี่น้องสัมพันธ์

๒.๓ ความสำเร็จของการจัดการศึกษาโดยองค์กรชุมชนในศูนย์การเรียนฯ จากการศึกษากระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนฯ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๖-๒๕๖๒ รวมทั้งสิ้น ๗ ปี สรุปภาพรวมความสำเร็จได้ เช่น การศึกษาพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ความเป็นเจ้าของสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในการจัดการศึกษา ความเชื่อมั่นต่อการศึกษาที่ตนเองเป็นผู้จัดการศึกษา ความกล้าหาญของผู้นำชุมชนและชาวห้วยพ่าน

ต้นแบบการจัดการศึกษาโดยองค์กรชุมชน และหลักสูตรมรดกห้วยพ่าน "ดิน น้ำ ป่า ความมั่นคงทางอาหาร และวัฒนธรรมชุมชน" เป็นต้น

อนึ่ง ตลอดระยะเวลา ๗ ปี ที่ผ่านมางบประมาณทั้งหมดในการบริหารจัดการศึกษาได้มาจากการทำงานหนักของชุมชนและกัลยาณมิตรของศูนย์การเรียนฯ ร่วมกันสนับสนุน ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสำเร็จหนึ่งที่ทุกฝ่ายประสานความร่วมมือเพื่อประคับประคองการจัดการศึกษาของชุมชนให้สามารถดำเนินการผ่านมาได้จนปัจจุบัน

ที่ผ่านมาศูนย์การเรียนฯ ได้สะสมองค์ความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษา และพัฒนาและออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้มาเป็นเวลา ๗ ปี คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชาวชุมชนบ้านห้วยพ่าน ครู และนักเรียนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน ได้มีการพูดคุยถึงสถานการณ์การศึกษาดังกล่าวเพื่อให้คนในชุมชน และเด็กในชุมชนได้เห็นคุณค่าและรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นบ้านห้วยพ่าน จึงเห็นควรว่าถึงเวลาที่จะมีการร่วมกันศึกษาแนวทางการจัดระบบการศึกษาทางเลือกของชุมชนห้วยพ่านว่า สามารถเชื่อมโยงกับการจัดการฐานทรัพยากรชุมชน ได้แก่ ดิน น้ำ ป่า ความมั่นคงทางอาหาร และวัฒนธรรมชุมชนตามเจตนารมณ์ของชาวห้วยพ่านให้มีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชนหรือไม่ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปพัฒนาการจัดระบบการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนฯ ให้มีคุณภาพต่อไปในอนาคต แต่อย่างไรก็ตาม ผลจากการบริหารศูนย์การเรียนโดยองค์กรชุมชนดังกล่าวยังไม่ค่อยมีผู้ทำการศึกษาวิจัยและยังไม่มีการเผยแพร่องค์ความรู้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ภาคสังคมและประชาชนได้ทราบถึงสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ในการนี้ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่านจึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการวิจัยเรื่อง ***"การจัดการระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะบ้านห้วยพ่าน ตำบลเปือ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน"*** และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดระบบการศึกษาที่เป็นแบบฉบับของชุมชนอย่างแท้จริง และคนในชุมชนมีความรักและหวงแหนในมรดกของชุมชน ช่วยกันดูแลรักษาอย่างยั่งยืนสืบไป ประกอบกับ**ความสำเร็จของการจัดการศึกษาโดยองค์กรชุมชนในศูนย์การเรียน** นับตั้งแต่ศูนย์การเรียนฯ เปิดทำการเรียนการสอนในปีการศึกษา ๒๕๕๖ จนถึงปัจจุบัน สามารถสรุปภาพรวมความสำเร็จของการจัดการศึกษาโดยองค์กรชุมชนบ้านห้วยพ่าน ดังนี้

๑. การศึกษาพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน เมื่อชุมชนบ้านห้วยพ่านสามารถจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง ถือได้ว่าการศึกษาเป็นต้นทางของการพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และเมื่อองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง จึงจะมีหน่วยงานอื่นเข้ามาร่วมให้การสนับสนุนมากขึ้น

๒. ความเป็นเจ้าของสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในการจัดการศึกษา ศูนย์การเรียนฯ เป็นสถานศึกษาที่เกิดขึ้นจากความต้องการและปัญหาของชาวชุมชนห้วยพ่าน ซึ่งชาวห้วยพ่านมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นคิด วางแผน ตัดสินใจ ร่วมสนับสนุนทั้งด้านทรัพยากรและภูมิปัญญา และมีส่วนร่วมในการติดตาม ผลักดันการยื่นจดทะเบียนขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทั่งได้รับใบอนุญาตจัดการศึกษา ตลอดจนเข้าไปมีส่วนร่วมออกแบบและจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงรักษาสถานศึกษาด้วยความรู้สึกผูกพันและมีความเป็นเจ้าของสถานศึกษา

๓. ความเชื่อมั่นต่อการศึกษาที่ตนเองเป็นผู้จัดการศึกษา ในการจัดการศึกษาทั้งผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้นำและชาวห้วยพ่าน มีความกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าคิด กล้าที่จะลงมือทำ มีความกล้าเสี่ยง ชอบริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ มีความเป็นผู้นำ และรู้จักพึ่งตนเองแม้รัฐจะไม่ให้การสนับสนุนใดเกี่ยวกับการศึกษาของศูนย์การเรียนฯ

๔. ความกล้าหาญของผู้นำชุมชนและชาวห้วยพ่านสะท้อนจากการดำเนินงานในการจัดการศึกษาตลอดระยะเวลา ๗ ปี ที่ผ่านมาแม้รัฐไม่ได้จัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาให้ตามสิทธิกฎหมายกำหนด แต่ผู้นำและชาวชุมชนห้วยพ่านก็สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ซึ่งนั่นถือเป็นการพิสูจน์ตนเองว่า เมื่อรัฐคืนการศึกษาให้ชุมชน ชุมชนสามารถจัดการการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพได้เช่นกัน

๕. ต้นแบบการจัดการศึกษาโดยองค์กรชุมชนตลอดระยะเวลา ๗ ปี ที่ชาวห้วยพ่านร่วมกันจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานตนเอง ได้มีกระบวนการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารการศึกษาจนมีต้นทุนในการจัดการศึกษาของตนเองและสามารถเป็นต้นแบบในการจัดการเรียนรู้ให้กับสถานศึกษาอื่นได้ โดยมีครู ผู้เรียนและคณะกรรมการของศูนย์การเรียนฯ ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

๖. หลักสูตรมรดกห้วยพ่าน “ดิน น้ำ ป่า ความมั่นคงทางอาหารและวัฒนธรรมชุมชน” เมื่อการศึกษาเป็นกลไกปลูกฝังและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น ทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนบ้านห้วยพ่านควรมีคุณลักษณะอย่างไร จะมีเป้าหมาย มาตรฐานและตัวชี้วัดอย่างไรนั้น จึงเป็นที่มาของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของชาวห้วยพ่าน แม้ว่าการพัฒนา “หลักสูตรมรดกห้วยพ่าน (ดิน น้ำ ป่า ความมั่นคงทางอาหารและวัฒนธรรมชุมชน)” ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ แต่ครูชุมชนได้นำหลักสูตรมรดกห้วยพ่านมาเป็นแนวทางจัดการศึกษาในศูนย์การเรียนฯ โดยอิงกับหลักสูตรแกนกลางฯ ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

๗. การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและชาวชุมชน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนฯ ที่ผ่านมามิใช่ทำหน้าที่เพียงจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนจบการศึกษาเท่านั้น ในระหว่างที่จัดการศึกษาในแต่ละปีการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาในศูนย์การเรียนฯ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านพฤติกรรมและความคิดของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและชาวชุมชนบ้านห้วยพ่าน

๘. การยอมรับของหน่วยงานภายนอกต่อการจัดการศึกษาโดยชุมชน พลังชุมชนเป็นแกนหลักสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ปัจจุบันจึงกล่าวได้ว่า หน่วยงานและบุคคลหลายระดับจากสังคมภายนอกต่างยอมรับในความเข้มแข็งของชาวชุมชนบ้านห้วยพ่าน

๙. การบริหารจัดการศึกษาโดยไร้งบประมาณจากรัฐสนับสนุน นับตั้งแต่องค์กรชุมชนบ้านห้วยพ่านได้รับอนุญาตให้เป็นผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รัฐไม่ได้สนับสนุนสิทธิใด ๆ ให้แก่ผู้เรียนและผู้จัดการศึกษา ทั้งที่มีกฎหมายกำหนด ตลอด ๗ ปีที่ผ่านมางบประมาณทั้งหมดในการบริหารจัดการศึกษาได้มาจากการทำงานหนักของชุมชนและกัลยาณมิตรของศูนย์การเรียนฯ ร่วมกันสนับสนุน ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสำเร็จหนึ่งที่ทุกฝ่ายประสานความร่วมมือเพื่อประคับประคองการจัดการศึกษาของชุมชนให้สามารถดำเนินการผ่านมาได้จนปัจจุบัน

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดระบบการศึกษาระหว่างเด็ก ครู ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่ ในแต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

๑. กระบวนการคิด วางแผนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน
๒. การก่อสร้างอาคารเรียน
๓. การยื่นจดทะเบียนศูนย์การเรียนกับเขตพื้นที่การศึกษา
๔. เปิดทำการจัดการเรียนการสอน
๕. พัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
๖. การจัดระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านห้วยพ่าน
๗. กลยุทธ์สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า ชาวห้วยพ่านทั้งเด็ก ครู ผู้ปกครอง และชาวชุมชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระบบการศึกษาของศูนย์การเรียนฯ ตั้งแต่กระบวนการคิด วิเคราะห์ วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการ รับผิดชอบ ติดตาม ประเมินผล และแก้ปัญหา เพื่อนำผลที่ได้รับไปพัฒนาการจัดระบบการศึกษาเป็นแบบฉบับของชุมชนห้วยพ่าน และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนฯ ให้มีคุณภาพมากขึ้น

การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานที่ผ่านมาล้วนเป็นความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่เข้ามาร่วมสนับสนุนและเรียนรู้ถึงแนวคิดและเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาวห้วยพ่าน อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลเปือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเชียงกลาง สำนักงานเกษตรอำเภอเชียงกลาง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดน่าน นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน มูลนิธิฮักเมืองน่าน มูลนิธิเวปทูไท กลุ่มคนเคียงภู และคณะสงฆ์วัดอรัญญาวาส จังหวัดน่าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รับความสนใจด้านแนวคิดและรูปแบบการจัดการศึกษาโดยชุมชน จากหน่วยงานการศึกษาหลายแห่ง อาทิ มหาวิทยาลัยชีวิต พานักศึกษา ๘๐ คน เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในศูนย์การเรียนฯ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก เชิญไปเป็นวิทยากรบรรยายถ่ายทอดประสบการณ์ให้ครูดอยกว่า ๒๖๐ คน ฟังในช่วงปิดเทอมการศึกษาที่ผ่านมา มีนักศึกษาจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและสาธารณรัฐเกาหลีมาร่วมเรียนรู้กับศูนย์การเรียนฯ

ประกอบกับที่ผ่านมาคนในชุมชนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน ได้ร่วมกันสืบค้นข้อมูลการเรียนการสอนให้มีการจัดการเรียนการสอนที่สนับสนุนนักเรียนเข้าหาชาวบ้าน ครูผู้สอน ครูภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ ในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนมากขึ้น จากที่ส่งลูกหลานไปเรียนข้างนอกแล้วเสียค่าใช้จ่ายทั้งในการเรียน และการเดินทางออกจากหมู่บ้านที่ยากลำบาก จึงได้มีการร่วมกันจัดการศึกษาที่นำเอาภาคีเครือข่าย เช่น ครู จากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ครูจากต่างประเทศที่ชอบการอยู่แบบธรรมชาติเข้ามาสอนในพื้นที่ และเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ได้กรอบการจัดการเรียนการสอน (ดังแผนภาพที่ ๕) แต่การเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางอาจจะต้องพึ่งครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เป็นต้น

แผนภาพที่ ๕ ระบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านห้วยพ่าน

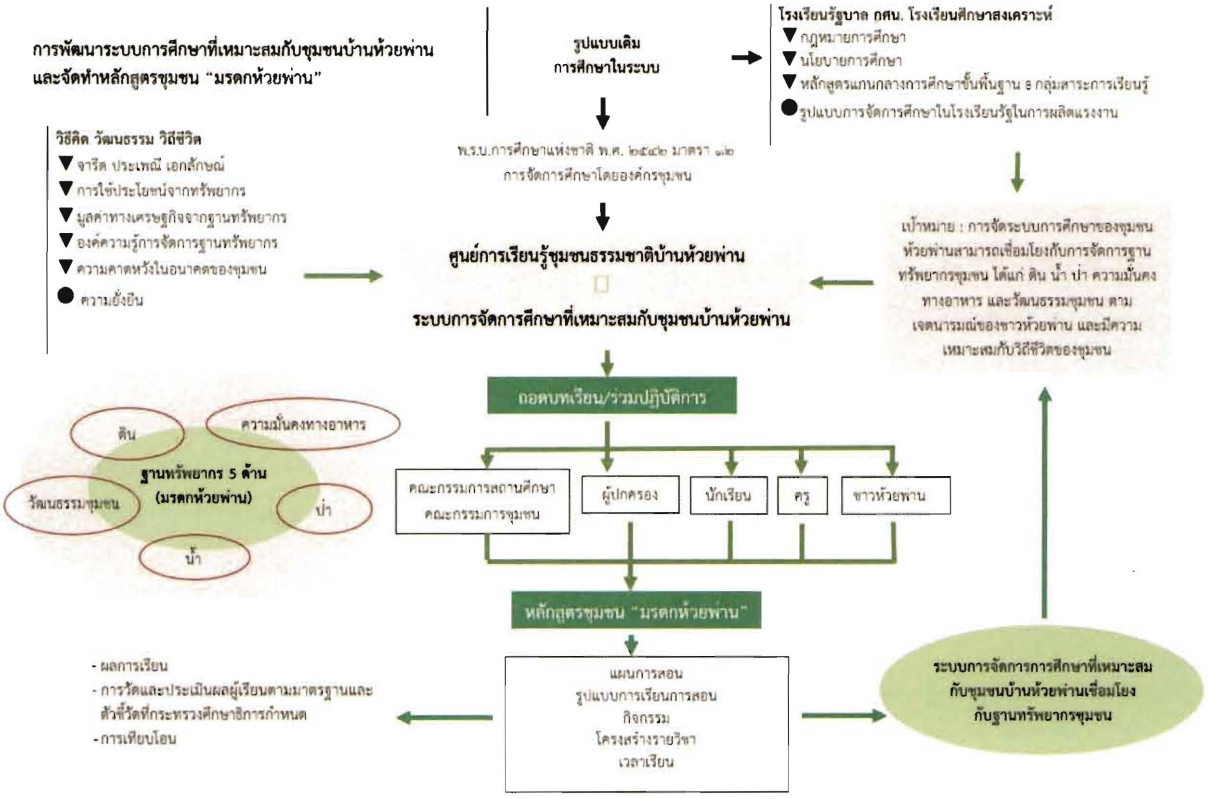

จากนั้นผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน ในฐานะผู้ใหญ่บ้านห้วยพ่าน และคณะได้ตอบประเด็นคำถามของคณะกรรมาธิการและคณะทำงาน สรุปได้ ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐาน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต ๒ ที่ตั้งหมู่ที่ ๑๓ ตำบลเปือ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน ระยะห่างจากอำเภอเมือง ๑๐๒ กิโลเมตร มีการจัดการศึกษาในระดับเตรียมอนุบาล และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีนักเรียนจำนวน ๑๗ คน ครูจำนวน ๒ คน และบุคลากรทางการศึกษาอื่น เช่น ครูอาสาจำนวน ๑ คน

สภาพทั่วไป

บริบทโดยรวมของสถานศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่านมีอาคารเรียนบ้านดิน จำนวน ๓ หลัง ได้แก่ อาคารที่ ๑ เป็นห้องเรียนและพิพิธภัณฑ์ชุมชน อาคารที่ ๒ อาคารเรียนและห้องสมุด และอาคารที่ ๓ อาคารกิจกรรม มีสนามหญ้าเล่นกีฬา ๑ สนาม มีแปลงสาธิตศาสตร์พระราชา มีลำห้วย ป่าชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ มีไฟฟ้าและระบบประปาภูเขา

บริบทโดยรวมของสถานศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี มีสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ที่บูรณาการกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้เรียน โดยบูรณาการผ่านการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระ ซึ่งประกอบด้วย อาคารเรียน (มีห้องเรียนทั้งหมดจำนวน ๓๐ ห้อง) อาคารฝึกปฏิบัติ (ห้องคหกรรม ห้องอุตสาหกรรม ห้องงานช่างฝีมือ ห้องดนตรี และห้องนาฏศิลป์) สนามฝึกทักษะ (สนามฟุตบอล/รักบี้ฟุตบอล สนามฟุตซอล สนามบาสเกตบอล และสนามมวย) ห้องอเนกประสงค์ (หอประชุมและห้องประชุม) และแหล่งเรียนรู้ (สวนพอเพียงเตรียมพัฒน์ สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ธนาคารโรงเรียน และห้องสมุด)

บริบทโดยรวมของชุมชนรอบสถานศึกษา บ้านห้วยพ่านเป็นพื้นที่ราบสูง มีภูเขาสลับซับซ้อน มีแม่น้ำน่านและน้ำห้วยพ่านไหลผ่าน และพื้นที่ป่าที่ชาวชุมชนบ้านห้วยพ่าน ชาวชุมชนห้วยพ่านประกอบอาชีพทำนาขั้นบันได ขึ้นตามลำห้วยและพื้นที่ร่องสันปันน้ำแล้ว บางส่วนยังปลูกข้าวไร่ตามเชิงเขา นอกจากนั้นยังทำไร่ข้าวโพด ส่วนในพื้นที่หัวไร่ท้ายสวนยังปลูกพืชผัก ทำสวนผสมผสานเพื่อไว้กินใช้ในครัวเรือน และชาวชุมชนอีกประมาณร้อยละ ๒๐ ของประชากรในหมู่บ้าน จัดสรรพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์ และสวนยางพารา และอีกกว่าร้อยละ ๕๐ ของประชากรในหมู่บ้านประกอบอาชีพเสริมเลี้ยงสัตว์ โค กระบือ หมูพื้นเมือง ไก่ เป็ด รวมถึงปลูกผัก หาของป่า ทั้งใช้เป็นอาหารในครัวเรือนและแบ่งขาย ประมาณร้อยละ ๕ ของประชากรในหมู่บ้านจะออกไปรับจ้างทำงานก่อสร้างและรับจ้างทั่วไป คนในชุมชนใช้ภาษาเหนือพื้นเมืองโดยส่วนใหญ่ มีผู้เฒ่าผู้แก่บางคนที่ใช้ภาษาลัวะ วัฒนธรรมเป็นท้องถิ่นภาคเหนือผสมผสานชาติพันธุ์ลัวะ ชุมชนเป็นเศรษฐกิจพอเพียง มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยองค์กรชุมชน (ดังแผนภาพที่ ๖)

แผนภาพที่ ๖ บริบทโดยรวมของชุมชนรอบสถานศึกษาของชุมชนบ้านห้วยพ่าน

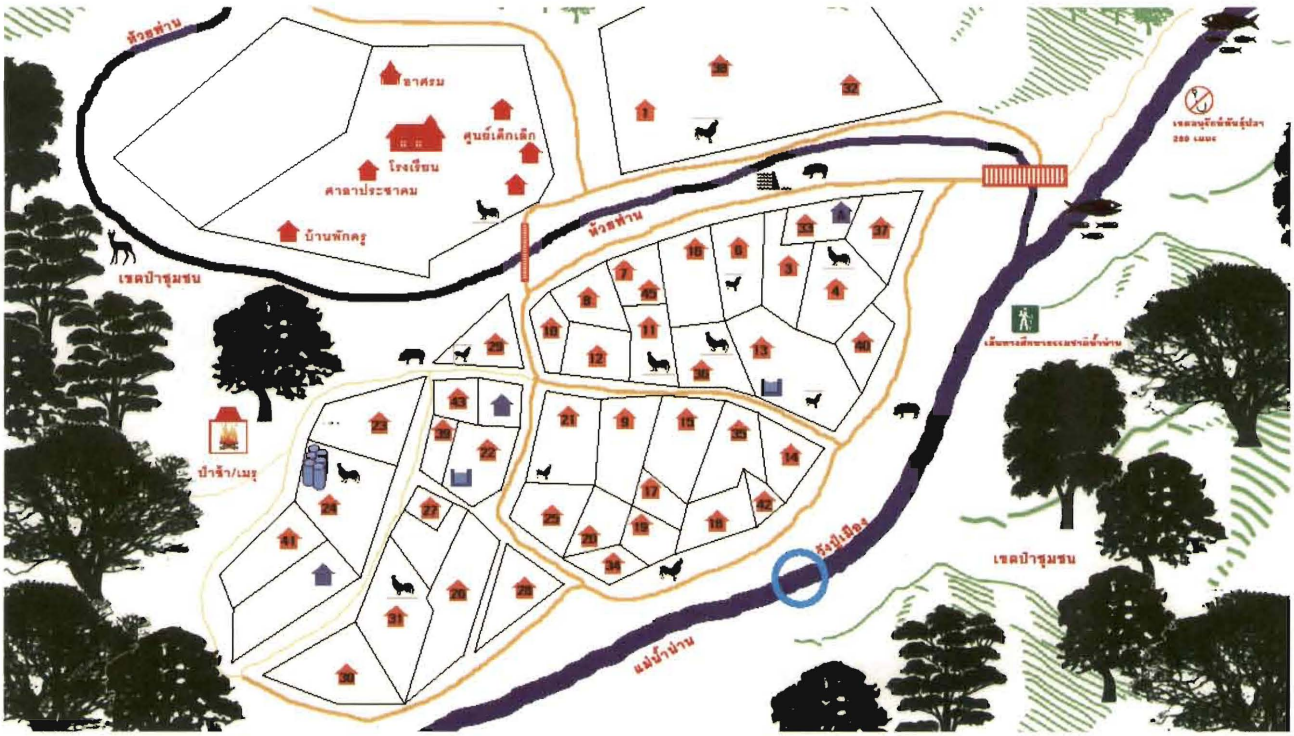

วิสัยทัศน์ แนวคิดในการจัดการศึกษาศาสตร์พระราชาของผู้บริหารศูนย์การเรียนฯ

"ถ้าอยากกินปลาต้องสร้างวังปลา ถ้าอยากกินของป่าต้องรักษาป่า อยากจัดการศึกษาต้องเข้าใจวัฒนธรรมชุมชน" นี่คือคำพูดสั้น ๆ ง่าย ๆ ของผู้ใหญ่บ้านห้วยพ่านหรือผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน ที่สะท้อนวิสัยทัศน์ของการมีเป้าหมายให้ชุมชนเกิดการจัดการตนเอง โดยมีพันธกิจให้ชาวชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการชุมชนอย่างเป็นองค์รวม และกลยุทธ์ของสถานศึกษา คือ ชุมชนร่วมออกแบบการศึกษาให้ลูกหลานเพื่ออนาคตของชุมชน

จุดเน้นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

หลักสูตรชุมชน เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของศูนย์การเรียนฯ คือ "ดิน น้ำ ป่า คน ความมั่นคงทางอาหาร" โดยจัดการเรียนรู้เป็นโครงงาน เน้นลงมือปฏิบัติจริง ให้เกิดประสบการณ์ตรง ในพื้นที่ลำห้วย และป่าชุมชน โดยเชื่อมโยงกับ ๘ กลุ่มสาระของหลักสูตรแกนกลาง

การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา

ศาสตร์พระราชาที่สถานศึกษานำมาจัดการเรียนรู้ ได้แก่

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการน้ำ สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่งการทำนา ทำฝายน้ำ และการทำตามกฎของการอนุรักษ์วังปลาของชุมชน

☐ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยสหกรณ์

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการดิน สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่งการทำนา การไม่ใช้สารเคมีในแปลงผัก ลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยว การคลุมดินโดยใช้วัชพืช ไม่เผาป่า

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การทำชิ้นงาน การบันทึกภาพนิ่งขณะนักเรียนเดินป่าและเล่าเรื่องการสร้างกลไกการคืนผืนป่า เช่น โครงการนาแลกป่า หรือโครงการน้ำแลกป่า เป็นต้น

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยพลังงานและนวัตกรรม สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกภาพนิ่งขณะเรียนเรื่องโซลาร์เซลล์ที่ห้องเรียนสาธิตของศูนย์การเรียนฯ

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยเกษตรทฤษฎีใหม่ สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่งการลงแปลงปลูกพืชผสมผสาน เลี้ยงควาย เลี้ยงแพะ และเลี้ยงกบ

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอน และการบันทึกภาพนิ่ง เช่น การตั้งโจทย์การเรียนรู้ทำอย่างไรให้พึ่งพาตนเองมากที่สุด เช่น ปลูกผักเพื่อเป็นอาหารกลางวันในศูนย์การเรียน

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยวิธีทรงงานของพระราชา สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การทำชิ้นงาน และการบันทึกหลังสอนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น สบู่ ชาสมุนไพร

☐ เรื่องอื่น ๆ

วิธีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ได้แก่

☑ จัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชา จำนวน ๔ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในรายวิชาเพิ่มเติม จำนวน ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชมรม ชุมนุม จำนวน ๑ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในชั่วโมงลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ จำนวน ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในกิจกรรมพิเศษของสถานศึกษา ระบุชื่อกิจกรรม จิตศึกษา

☐ อื่น ๆ ระบุ .....

กระบวนการดำเนินงานการนำศาสตร์พระราชามาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน ก่อตั้งขึ้นจากความพยายามของชาวชุมชนที่ต้องการมีโรงเรียนในชุมชน และชุมชนสามารถออกแบบการศึกษาให้เด็กและเยาวชนในชุมชนได้ ซึ่งพวกเขาจะเป็นผู้กำหนดอนาคตของชุมชนต่อไป โดยผู้ใหญ่บ้านสมบูรณ์ ใจปิง รวมทั้งเป็นผู้อำนวยการศูนย์การเรียนฯ ได้ศึกษาดูงานตามโครงการพระราชดำริต่าง ๆ โดยเฉพาะเศรษฐกิจพอเพียง คนอยู่กับป่าอย่างพึ่งพากัน และได้ต่อยอดแนวความคิดมาสู่การออกแบบหลักสูตรชุมชน “ดิน น้ำ ป่า คน ความมั่นคงทางอาหาร” โดยวิเคราะห์วิถีชุมชนให้คนอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน ซึ่งบูรณาการวิถีชุมชนนี้กับหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ จัดการศึกษาในรูปแบบโครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning: PBL) ดังนั้น ศูนย์การเรียนฯ จึงมีความพร้อมในการจัดการศึกษาที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงให้เห็นเชิงประจักษ์ในพื้นที่ โดยมีสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ ตัวอย่างโครงงานจัดการศึกษาในรูปแบบโครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning: PBL) เช่น โครงงานเด็กเลี้ยงควาย โครงงานนักสืบสายน้ำ เป็นต้น

ผลการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาต่อผู้เรียน

- ด้านความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียน
  - ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจตามหลักสูตรชุมชน ดิน น้ำ ป่า คน ความมั่นคงทางอาหาร รวมทั้งหลักสูตรแกนกลางจากการบูรณาการเรียนรู้ ซึ่งเป็นความรู้ตามศาสตร์พระราชา ทั้งเรื่องการจัดการน้ำ การจัดการดิน การจัดการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม พลังงานและนวัตกรรม เกษตรทฤษฎีใหม่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิธีทรงงานของพระราชา
- ด้านการนำความรู้ ความเข้าใจไปปฏิบัติทั้งในสถานศึกษาและในการดำเนินชีวิตจริง
  - ผู้เรียนได้วิธีคิดในการใช้ชีวิตกินอยู่อย่างพอเพียงและพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด โดยปรับใช้ในศูนย์การเรียนฯ เช่น การปลูกผักปลอดสารเคมี เลี้ยงไก่ เก็บผักในป่าเพื่อเป็นอาหารกลางวันและทำอาหารที่บ้าน การทำนา เลี้ยงควาย ในชีวิตจริงร่วมกับผู้ปกครอง และแปลงนาของศูนย์การเรียนฯ การเก็บออมเงิน เป็นต้น
- ด้านการรับรู้คุณค่าและสร้างเจตคติจิตสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
  - ผู้เรียนมีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ผลต่อเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาที่มีต่อผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และสังคม

- ผลต่อผู้เรียนโดยรวม
  - ผู้เรียนมีความรักความผูกพันกับถิ่นเกิด มีความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อกลับมาพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเน้นการอยู่กับป่าอย่างยั่งยืนตามหลักสูตรชุมชน
- ผลต่อสถานศึกษา ชุมชนและสังคมทั่วไป
  - ศูนย์การเรียนฯ เป็นแหล่งศึกษาดูงานการจัดการศึกษาโดยองค์กรชุมชน เรียกว่า “ห้วยพ่าน โมเดล” สิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องเข้าสู่ปีที่ ๘ นั้น เกิดจากแนวคิดและแนวทางปฏิบัติในการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด โดยลดค่าใช้จ่ายของสถานศึกษา และมองวิกฤตเป็นโอกาส โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพึ่งพาตนเอง เช่น เรื่องอาหารก็ออกแบบเป็นการทำเกษตรปลอดสารเพื่ออาหารกลางวัน การทำนา การดูแลอาคารสถานที่ก็ออกแบบเป็นเรื่องการฝึกวินัยปรนนิบัติสถานที่ และจิตสาธารณะทำความสะอาดชุมชน (สัปดาห์ละ ๑-๒ ครั้ง)
- ผลต่อชุมชนและสังคมทั่วไป
  - เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ การจัดการศึกษาโดยองค์กรชุมชนในรูปแบบศูนย์การเรียน การท่องเที่ยงเชิงนิเวศ การทำสวนสาธิตตามศาสตร์พระราชาให้กับชาวชุมชน จังหวัดน่าน และระดับประเทศ

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ศูนย์การเรียนฯ เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบมาตรา ๑๒ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นการกระจายอำนาจให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้การศึกษามีความหลากหลาย และผู้เรียนมีทางเลือกในการเข้าถึงการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ โดยรูปแบบและวิธีการในการจัดการศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้เปิดโอกาสให้จัดการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย โดยใช้หลักสูตรที่ศูนย์การเรียนฯ ได้พัฒนาขึ้น เพื่อให้มีความยืดหยุ่น สนองต่อเจตนารมณ์ ความแตกต่าง และความต้องการของผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ โดยการจัดการศึกษาแต่ละรูปแบบ สามารถเทียบโอนผลการเรียนระหว่างกันได้ หรืออาจจัดการศึกษาแบบคละชั้นและอายุ หรือจัดให้มีการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาอื่นโดยมีข้อตกลงร่วมกัน และเทียบโอนผลการเรียนซึ่งกันและกันได้ จึงเป็นรูปแบบการศึกษาที่เท่าทันสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงและวิถียุคสมัยในศตวรรษที่ ๒๑ ดังนั้น รัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมตามมาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

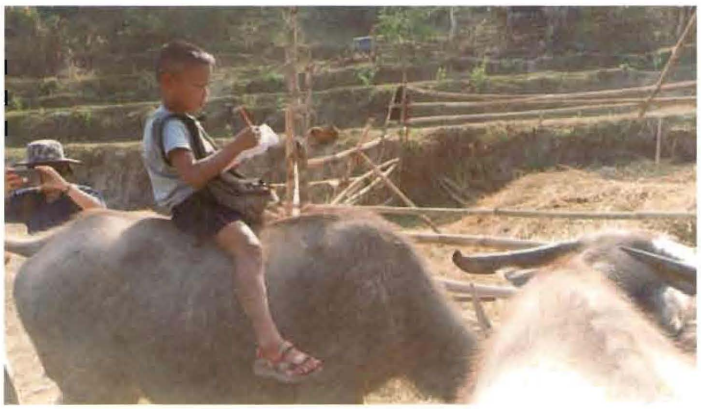
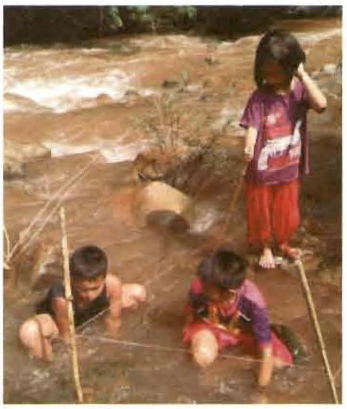

จากนั้นเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๐.๐๐-๑๕.๐๐ นาฬิกา คณะกรรมาธิการการศึกษาวุฒิสภา นำโดย **นายตวง อันทะไชย** ประธานคณะกรรมาธิการ ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ คณะกรรมาธิการ และคณะทำงาน ประกอบด้วย คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษาและการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้ประชุมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวการส่งเสริมและพัฒนาการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา รวมถึงข้อเสนอการจัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาฯ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และเยี่ยมชมพื้นที่ดำเนินงานของ**โรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่** โดยมี**นายประดิษฐ์ ศศิภัทรกุล** ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน **นายอุดมเดช คณะบูรณ์** รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาศ **นายดนัยรัตน์ กาศเกษม** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ กล่าวต้อนรับ รวมทั้งมีคณะผู้บริหารและนักวิชาการที่มีประสบการณ์ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

โรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

นายดนัยรัตน์ กาศเกษม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ และคณะ ได้ให้ข้อมูลว่า โรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ เป็นโรงเรียนมัธยมประจำตำบล ตั้งอยู่เลขที่ ๑๔๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านกาศ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ได้เริ่มก่อตั้งในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๑ โดยมีนายพัฒน์ ผาทอง และนายประยุทธ ผาทอง ได้บริจาคเงินเพื่อซื้อที่ดินท่านละ ๗๐,๐๐๐ บาท และมีประชาชนใน ๓ ตำบล คือ ตำบลบ้านกาศ ตำบลบ้านเหล่า และตำบลบ้านกวาง ได้ร่วมบริจาคเงินเพื่อซื้อที่ดินอีกตำบลละ ๒๕,๐๐๐ บาท รวมที่ดินทั้งหมด ๓๓ ไร่ ๒ งาน ๓๔ ตารางวา โดยในปีแรกได้เปิดทำการเรียนการสอนในระดับชั้น ม.ศ. ๑ จำนวน ๑ ห้อง และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๑ ห้อง โดยขอใช้ศาลาวัดบ้านหนอง และอาคารเรียนโรงเรียนบ้านหนอง (สหราษฎร์บำรุง) เป็นที่เรียน โดยมีนายประหยัด บุญยงค์ เป็นอาจารย์ใหญ่ มีข้าราชการครู จำนวน ๕ คน ในปีต่อมาได้รับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เพิ่มขึ้นอีก ๒ ห้อง และได้สร้างอาคารเรียนชั่วคราวขึ้น ๑ หลัง จำนวน ๕ ห้อง เป็นที่เรียนแทนศาลาวัดและอาคารเรียนโรงเรียนบ้านหนอง ในปี ๒๕๒๓ ได้รับงบประมาณสร้างอาคารเรียนถาวร แบบ ๒๑๖ ค. จำนวนครึ่งหลัง ๘ ห้อง ในปี ๒๕๒๗ โรงเรียนได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ “โรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท” (มพช.๒ รุ่นที่ ๒) ทำให้โรงเรียนได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนถาวร แบบ ๒๑๖ ค. เพิ่มเติมอีกครึ่งหลัง โรงฝึกงาน ๒ หลัง จำนวน ๓ หน่วย และได้ปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียนให้ร่มรื่นสวยงาม น่าเรียนมากยิ่งขึ้น ในปี ๒๕๓๘ ทางโรงเรียนได้รับอนุมัติให้เปิดทำการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑ ห้อง ปัจจุบันโรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ ได้เปิดทำการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ มีข้าราชการครูจำนวน ๑๓ คน ครูอัตราจ้างจำนวน ๖ คน ลูกจ้างประจำจำนวน ๒ คน ลูกจ้างชั่วคราวจำนวน ๑ คน และนักเรียนจำนวน ๑๓๔ คน แต่เนื่องด้วยปรัชญาของโรงเรียน คือ ความรู้คู่คุณธรรม เอกลักษณ์ของโรงเรียน คือ โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ จึงถือว่าโรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ได้ใช้ ๒ เงื่อนไขของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชามาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยได้ดำเนินการตามนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๗ ที่มุ่งให้ทุกโรงเรียนเป็นสถานศึกษาพอเพียง และโรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ได้มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำสู่มาตรฐานสากล “ทางวิชาการสื่อสาร ๒ ภาษาล้ำหน้าทางความคิดผลิตงานอย่างสร้างสรรค์” และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก โดยการเปิดหลักสูตรวิชา **“การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือ i s”** ทั้งนี้ ยังได้มุ่งในการสร้างคนดี มีทักษะชีวิตและอาชีพที่ดีตามเป้าหมายของโรงเรียนร่วมพัฒนา ซึ่งโรงเรียนได้เข้าร่วมในรุ่นที่ ๒ โดยมีบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) และมูลนิธิมีชัย วีระไวทยะ เข้ามาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในปีการศึกษาที่ผ่านมา ตลอดจนจัดตั้งกองทุนพัฒนาโรงเรียนและชุมชนขึ้น เพื่อใช้ในกิจการของโรงเรียน นอกจากนั้น ยังมีสถาบันการศึกษาอื่นเข้ามาให้ความช่วยเหลือโรงเรียน ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีแพร่ วิทยาลัยชุมชนแพร่ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ วิทยาลัยแม่โจ้แพร่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ วิทยาเขตแพร่ วิทยาลัยสารพัดช่างแพร่ เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะวิชาการ เป็นพลเมืองดีของชุมชน และบรรลุตามวิสัยทัศน์ หรือเป้าประสงค์ของโรงเรียนอีกด้วย

ในการนี้ สถานศึกษาจึงได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยบรรจุเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และบูรณาการจัดการเรียนรู้ไว้ในรูปแบบของ ***“กิจกรรมการเรียนรู้”*** เพื่อให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

และจัดการเรียนการสอนภายในห้องเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย รวมถึงใช้ชั่วโมงเรียน (ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้) จำนวน ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชมรม ชุมนุมอีกจำนวน ๑ ชั่วโมง/สัปดาห์ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเรื่อง การจัดสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน การทำเกษตรพอเพียง การงานอาชีพ ผลิตเครื่องบริโภคจากฟักข้าว โครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา หรือ Partnership School กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เป็นต้น ล้วนเป็นการมุ่งพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้และคุณภาพชีวิตที่ดี ตลอดจนยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักการทรงงานและงานด้านเกษตร (ปลูกพืชผักสวนครัว) การทำผลิตภัณฑ์ และการทำอาหารที่ถูกวิธี

เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติหน้าที่และเรียนรู้งานที่ได้รับมอบหมายด้วยแรงบันดาลใจ ***"ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาประเทศ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"*** โดยเน้นให้นักเรียน ***"ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงตามขั้นตอนด้วยความรอบคอบอย่างมีเหตุมีผล รู้จักการปลูกผัก การถนอมอาหาร การทำขนม การประดิษฐ์ของใช้จากวัสดุเหลือใช้ การทำบัญชีครัวเรือน การออม"*** โดยมีครูเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ จนเกิดความหวงแหน สร้างสายสัมพันธ์ในครอบครัวและร่วมสืบสานเอกลักษณ์ไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

นอกจากนี้ โรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ยังจัดทำโครงการชุมชนร่วมใจเกษตรเพื่ออาหารกลางวันและสนับสนุนงบประมาณ โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดแพร่ และกิจกรรมในโครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ตามศาสตร์พระราชาสนับสนุนงบประมาณ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ รวมถึงโครงการและกิจกรรมที่สนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานอื่นอีกเป็นจำนวนมาก ที่เสริมหลักสูตรการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และใช้ชีวิตตามวิถีพอเพียง ซึ่งมีการวัดผลเป็นหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน

ทั้งนี้ สวนพฤกษ์วิถีพุทธได้มุ่งงานวิชาการและประสานเครือข่ายความร่วมมือที่ยึดถือตามศาสตร์พระราชาเดินหน้าด้วยการบริหารเชิงรุก สร้างสัมพันธ์ทั่วทิศ เพิ่มประสิทธิภาพด้วยดิจิทัล เป็น ๗ ยุทธศาสตร์สำคัญที่ใช้ในการขับเคลื่อนนวัตกรรมสู่เป้าหมายเป็น ***"บ้านกาศ ๔.๐"*** ซึ่งประกอบไปด้วยคุณภาพผู้เรียนทั้งผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะผู้เรียน ผ่านระบบการบริหารและระบบการจัดการเรียนการสอน ๔.๐ ซึ่ง BK๒๐๒๐ Model (ดังแผนภาพที่ ๑-๒) ประกอบด้วย ๒ จุดเน้น คือ การปลอดยาเสพติด การเดินหน้า ๒ หลักสูตร และการมุ่งสู่โรงเรียนปลอดขยะและสิ่งไม่ดีในโรงเรียน จนนำไปสู่ความเป็นมาตรฐานสากลบนวิถีความเป็นไทยตามศาสตร์พระราชาและความเป็นสากลและการมีงานทำในศตวรรษที่ ๒๑

แผนภาพที่ ๑ นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประจำตำบลสู่มาตรฐานสากล

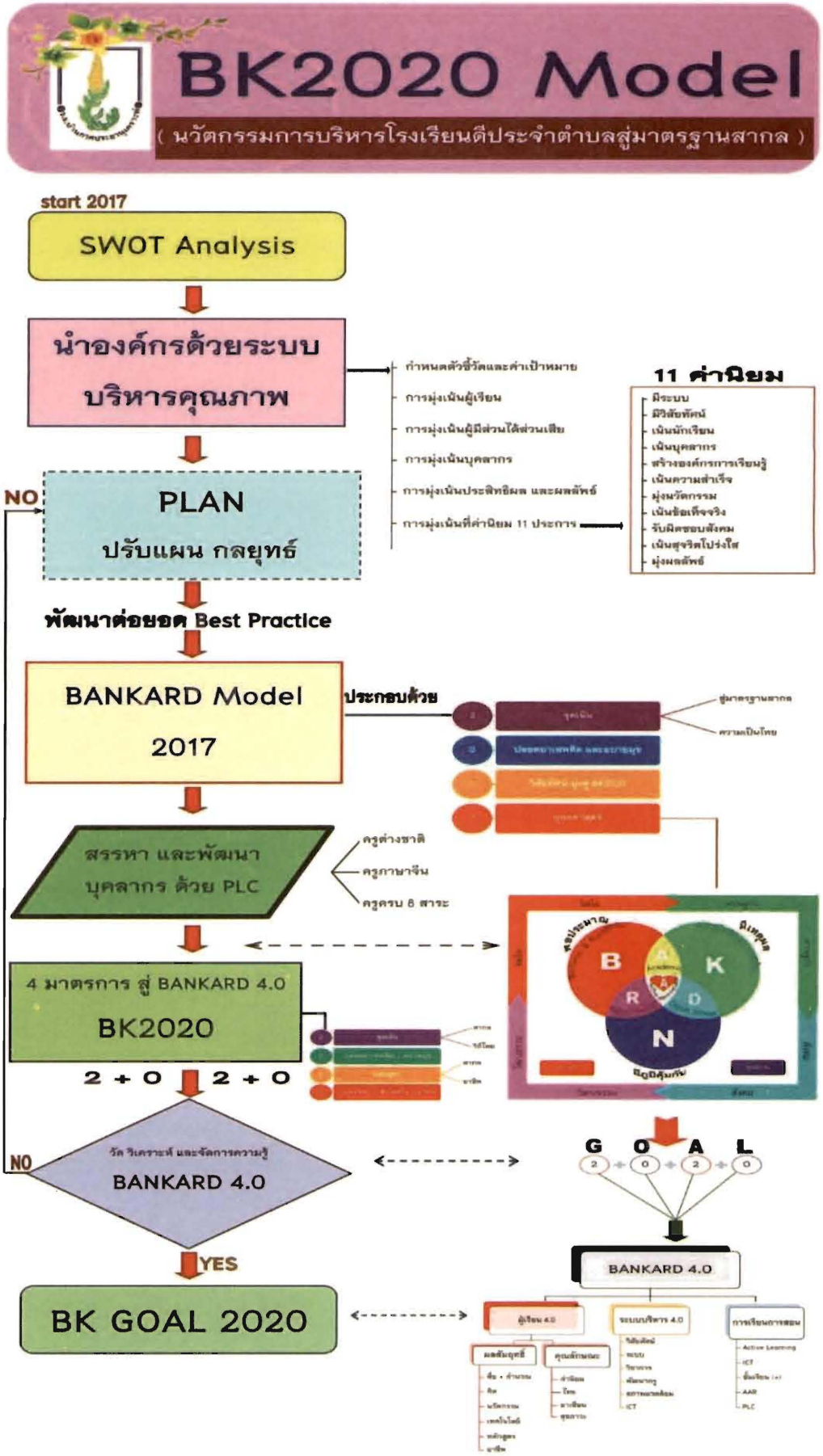

แผนภาพที่ ๒ รูปแบบการบริหารโรงเรียนประจำตำบลสู่มาตรฐานสากล (BK๒๐๒๐ Model)

ในกระบวนการดำเนินการตาม Flowchart นั้น เริ่มจากการ SWOT Analysis ในปี ๒๐๑๗ ซึ่งเริ่มมีการนำองค์กรด้วยระบบบริหารคุณภาพ การมุ่งเน้นการสร้างค่านิยม ๑๑ ประการ การกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายในการดำเนินการ การปรับแผนและหลักสูตรที่มุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดจนบุคลากรและประสิทธิภาพที่ส่งผลถึงผลลัพธ์ โดยการปรับแผนกลยุทธ์ ซึ่งต่อยอดบ้านกาศ Model ๒๐๑๗ ที่เริ่มนำ ๒ จุดเน้น ศูนย์คือปลอดยาเสพติด มุ่งสู่หนึ่งวิสัยทัศน์ และเป้าหมาย BK ๒๐๒๐ ด้วยการใช้ BK Roadmap และ ๗ ยุทธศาสตร์ที่กล่าวถึงข้างต้น โดยในระยะแรกถือเป็นการใช้แผนพัฒนาเร่งด่วนในปี ๒๐๑๗-๒๐๑๘ และส่งต่อสู่แผนระยะกลาง ในปี ๒๐๑๘-๒๐๑๙ ที่มีการปรับหลักสูตรและระบบการบริหารมุ่งสู่มาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น โดยการเตรียมการ ***จัดทำโครงร่างองค์กรและการดำเนินการใน ๗ หมวดองค์ประกอบสู่การขับเคลื่อนและบรรลุเป้าหมายบ้านกาศ ๔.๐*** ซึ่งระยะนี้มุ่งเน้นการขับเคลื่อนโดยแผน BK Plan ๒๐๑๘ ที่มีประสิทธิภาพสูงและแผนในระยะสุดท้ายที่มุ่งสู่ความยั่งยืนตาม BK GOAL ๒๐๒๐

ลำดับขั้นตอนการพัฒนาตามภาพ (Flowchart) เริ่มต้นพัฒนานวัตกรรมที่ปี ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) เครื่องมือการวิเคราะห์องค์กรโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อทำการปรับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนระยะ ๓ ปี และนำมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ โดยเริ่มใช้ระบบการบริหารคุณภาพเข้ามาใช้ในการนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. กำหนดเป้าหมายและแผนระยะเร่งด่วน เป้าหมายระยะกลางและเป้าหมายระยะยาว มุ่งสร้างระบบการบริหารจัดการในแต่ละระบบหลัก ได้แก่ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและระบบประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนระบบเรียนรู้ตามหลักสูตรที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งสร้างจุดขายให้กับองค์กรในระยะยาว ซึ่งได้ดำเนินการไปพร้อมกับการมุ่งเน้นค่านิยม ๑๑ ประการ การมุ่งเน้นบุคลากรและมุ่งเน้นประสิทธิภาพและผลลัพธ์ภายในปี ๒๐๒๐ หรือปี ๒๕๖๓

๒. ปรับแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน ทั้งแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ ๓ ปี และแผนปฏิบัติการในแต่ละปีงบประมาณใหม่ให้สอดคล้องกัน โดยเริ่มกำหนดเป็น BK Roadmap ๒๐๑๗ มุ่งให้เกิดเป้าหมาย BK Goal ๒๐๒๐ หรือบ้านกาศ ๔.๐ ถึงแยกเป้าหมายเป็นเป้าหมายระยะสั้น ๑ ปี และระยะยาว ๓ ปี จนถึงปี ๒๐๒๐

๓. พัฒนาต่อยอด Best Practice ของโรงเรียนจนเกิดเป็น BANKARD MODEL ๒๐๑๗ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในระยะสั้นขององค์กร โดยกำหนดมาตรฐานสากลและความเป็นไทย มุ่งไม่ให้มียาเสพติดภายในโรงเรียน และให้เกิดหนึ่งวิสัยทัศน์ด้วย ๗ ยุทธศาสตร์สำคัญตามแผนภาพ BANKARD MODEL ๒๐๑๗

๔. สรรหาและพัฒนาบุคลากรด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ให้มีคุณภาพและมาตรฐานครอบคลุมทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำในศตวรรษที่ ๒๑ โดยใช้สะเต็มศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ และให้มีครูผู้สอนครบทุกกลุ่มสาระ หรือมีครูชาวต่างชาติมาช่วยเสริมการสื่อสารภาษาต่างประเทศและภาษาที่สองได้ตามหลักสูตรที่ได้ปรับปรุงตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนเป็นสำคัญ

๕. ในปี ๒๕๖๑ หรือ ๒๐๑๘ มีการใช้ ๔ มาตรการหลัก โดยปรับใช้ ๒ หลักสูตร คือ หลักสูตรมาตรฐานสากลและหลักสูตรมุ่งเน้นอาชีพสู่การมีงานทำ เพื่อให้เกิดบ้านกาศ ๔.๐ ซึ่งสอดคล้องกับกฎกระทรวงและมาตรฐานการศึกษาที่ประกาศขึ้นมาใหม่ทั้งคุณภาพผู้เรียน และระบบบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอน

๖. เตรียมความพร้อมในการประเมินผลตามตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ และมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน โดยประเมินผลการวัดองค์ความรู้และจัดการความรู้ ทั้งรายปีและระยะยาวตาม BK Goal ๒๐๒๐ หรือบ้านกาศ ๔.๐

๗. ทำการตรวจสอบและทบทวนผลลัพธ์กับค่าเป้าหมาย หรือ Gap เพื่อใช้ปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการรายปีในระยะยาว โดยมุ่งให้ BK Plan ๒๐๑๘ ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพหลักที่สามารถใช้ในการขับเคลื่อนโรงเรียนให้บรรลุวิสัยทัศน์ของโรงเรียนภายในปี ๒๕๖๓ หรือปี ๒๐๒๐

โดยจัดทำเป็น BK Roadmap ๒๐๑๗ แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน (Phase I) ปี ๒๐๑๗-๒๐๑๘ ใช้ Best Practice เป็น BANKARD MODEL ๒๐๑๗ ระยะที่ ๒ ระยะกลาง ๒๐๑๘-๒๐๑๙ มุ่งให้เกิด BK Plan ๒๐๑๘ และระยะสุดท้าย ๒๐๑๙-๒๐๒๐ มุ่งให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมาย BK Goal ๒๐๒๐

ดังนั้น BK๒๐๒๐ Model เป็นนวัตกรรมการบริหารที่ต่อยอดมาจาก BANKARD MODEL ๒๐๑๗ โดยสร้างระบบบริหารคุณภาพและหลักสูตรคุณภาพสูงของนักเรียนให้เป็นเลิศทางวิชาการ สื่อสารสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก เพื่อขับเคลื่อนพัฒนาโรงเรียนดีประจำตำบลสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชามาบูรณาการเข้ากับ ๗ ยุทธศาสตร์หลัก ซึ่งใช้ ๒ เงื่อนไข คือ ความรู้คู่คุณธรรม และมิติทั้ง ๔ ได้แก่ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และจิตใจ ซึ่งเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการแบบเชิงรุก หรือ Active Administration ที่สอดคล้องกับเป้าหมายบ้านกาศ ๔.๐ ซึ่งจะประกอบด้วยคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์และค่านิยม

ระบบบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐาน เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนภายใต้สามห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ นำมาปรับใช้กับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โรงเรียนคุณธรรมและโรงเรียนวิถีพุทธ ความมีเหตุผล นำมาปรับใช้กับการบริหารงานตามศาสตร์พระราชา หรือ ๒๓ หลักการทรงงานของพระบาท-สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ซึ่งได้แก่ ทำอย่างเป็นระบบไม่ติดตำรา แก้จากจุดเล็ก ระเบิดจากข้างใน องค์รวมภูมิสังคม รู้รักสามัคคี ปลูกป่าในใจคน ความพอเพียง เข้าใจเข้าถึงพัฒนา และสำหรับภูมิคุ้มกันตามหลักความพอเพียงนั้นได้นำมาปรับใช้โดยการสร้างเครือข่ายกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นภาคีและผู้ร่วมพัฒนา ตลอดจนส่งเสริมภูมิคุ้มกันในด้านความขาดแคลนทรัพยากรและคุณภาพการศึกษา ดังนั้น รูปแบบการบริหารดังกล่าวนี้จะยึดหลัก ๒ เงื่อนไข ๓ ห่วง และ ๔ มิติ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา โดยมีรายละเอียดคำอธิบายใน ๗ ยุทธศาสตร์หลัก ดังนี้

สวนพฤกษศาสตร์ วิถีพุทธจุดเด่น มุ่งเน้นวิชาการ ประสานเครือข่ายความร่วมมือ ยึดถือตามศาสตร์พระราชาเดินหน้าด้วยการบริหารเชิงรุก บุกสร้างสัมพันธ์ทั่วทิศ เพิ่มประสิทธิภาพด้วยดิจิทัล ซึ่งมาจากตัวอักษร ๗ ตัวของ BANKARD MODEL ๒๐๑๗ คือ

B = Botanic-Buddhist สวนพฤกษ์วิถีพุทธจุดเด่น : โรงเรียนมีเอกลักษณ์ คือ โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำตามหลัก ๒๙ ประการของโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งเน้นให้มีการทำสมาธิก่อนเข้าเรียนทุกวัน มีการอบรมจริยธรรมทุกสัปดาห์ มีการปฏิบัติธรรมทุกวันพระและวันสำคัญทางศาสนา ตลอดจนค่ายปฏิบัติธรรม ซึ่งในปีที่ผ่านมามีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม สืบชะตาหลวง เนื่องในการทำบุญครบรอบ ๓๙ ปีของโรงเรียน ในช่วงปีการศึกษา ๒๕๖๐ ที่ผ่านมามีการปฏิบัติธรรม ในกิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ ช่วงปีการศึกษา ๒๕๖๑ ตลอดจนการผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยสอดแทรกบูรณาการไว้ในทุกกลุ่มสาระตามหลักสูตร เช่นเดียวกับกิจกรรมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน มีชั่วโมงเรียนสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนตามโครงการอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ทุกปีการศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคน ซึ่งในปีที่ผ่านมามีการต่อยอดนำพืชศึกษาไปใช้ในโครงงานแปรรูปอาหาร ซึ่งได้รับรางวัลเหรียญทองในการแข่งขันศิลปหัตถกรรมระดับภาค ที่จังหวัดกำแพงเพชรในปีที่ผ่านมา และนำมาบูรณาการเข้ากับสะเต็มศึกษาจนกลายเป็นโครงงานสะเต็มของนักเรียนที่มีการพัฒนาต่อยอดในปีการศึกษานี้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการนำเกษตรทฤษฎีใหม่และนำพืชพรรณไม้ที่เหมาะสมมาปลูกเพิ่มเติมในโรงเรียนอีกเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นการต่อยอดโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสู่ความยั่งยืน

A = Academic มุ่งเน้นวิชาการ : โรงเรียนได้มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและงานวิชาการมาโดยตลอด โดยเน้นทั้งการสอนครบตามเนื้อหาของหลักสูตรอย่างเข้มข้น และสอนเสริมทบทวนความรู้ก่อนสอบวัดผลระดับชาติ จนส่งนักเรียนเข้าประกวดแข่งขันทางวิชาการอย่างหลากหลายมากขึ้น ทั้งศิลปะ ดนตรี กีฬา หุ่นยนต์ เทคโนโลยี หนังสั้น นักเรียนรางวัลพระราชทาน นักเรียนเยาวชนดีเด่น เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้จากผลคะแนน O-NET ที่อยู่ในระดับต้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๗ มาโดยตลอด และนอกจากนี้ยังอยู่ในกลุ่ม ๔๐๐ โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงระดับประเทศในปีที่ผ่านมาอีกด้วย ซึ่งมีการส่งเสริมต่อยอดให้ฝึกการสื่อสารสองภาษามากยิ่งขึ้น โดยจ้างครูสอนภาษาจีนและครูชาวต่างชาติมาสอนภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างเข้มข้น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์และล้ำหน้าทางความคิดด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มาจากแนวคิดโครงงานสะเต็มศึกษาและสิ่งประดิษฐ์วิทยาศาสตร์หรือนวัตกรรมที่นักเรียนคิดค้นขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง

N = Network ประสานเครือข่ายความร่วมมือ : โรงเรียนได้ขอความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีแพร่ วิทยาลัยสารพัดช่างแพร่ วิทยาลัยเทคนิคแพร่ เครือข่ายโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สหวิทยาเขตพลนคร เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดแพร่ เครือข่ายสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข เครือข่ายโรงเรียนสะเต็มศึกษา เครือข่ายโรงเรียนสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาศ บ้านเหล่า บ้านกวาง องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ และหน่วยงานภาคีเครือข่ายจำนวนมาก โดยมุ่งเน้นให้เกิดการร่วมพัฒนาทางวิชาการและคุณภาพการศึกษา ตลอดจนแลกเปลี่ยนทรัพยากร งบประมาณและองค์ความรู้ โดยใช้ PLC และ Social Media เป็นเครื่องมือ

K = King's philosophy ยึดถือตามศาสตร์พระราชา : โดยยึดหลักการทรงงานทั้ง ๒๓ ข้อตามศาสตร์พระราชา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการโรงเรียน โดยมุ่งเน้นที่จิตใจให้เกิดการระเบิดจากข้างใน ยึดหลักการทำงานเป็นระบบ องค์รวม และหลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ตลอดจนนำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ในหลักสูตรสถานศึกษา และช่วงกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ มีการปลูกพืชผักสวนครัว แปลงนาสาธิต สาธิตการเลี้ยงหมูป่า ไก่งวง เป็ด ไก่ ห่าน การทดลองปลูกกล้วยหลากหลายพันธุ์ การทดลองปลูกต้นกาแฟ ต้นฟักข้าว พืชผักสวนครัวต่าง ๆ สตรอว์เบอร์รี ดอกดาวเรืองและต้นปอเทือง ตลอดจนการฝึกทำปุ๋ยหมักชีวภาพ โดยวิทยากรจากวิทยาลัยเกษตร-เด่นชัย การปลูกพืชโดยเกษตรอำเภอ เทคนิคการปลูกฟักข้าวให้ได้ผลดี โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาศ การสาธิตการเลี้ยงม้าอย่างถูกวิธี โดยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๕ บ้านหนองช้างน้ำ เป็นต้น ซึ่งได้นำผลผลิตส่วนหนึ่งมาสาธิตในงานเปิดบ้านวิชาการ ช่วงปลายปีการศึกษา ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา ได้รับความสนใจจากคณะครู ผู้บริหารและนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายไตรบูรพาเป็นจำนวนมาก

A - Active Administration เดินหน้าด้วยการบริหารเชิงรุก : มีการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับบุคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสอดคล้องเหมาะสมกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และสามารถยืดหยุ่นการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบุคลากรจำกัด ซึ่งแบ่งการบริหารงานเป็น ๔ กลุ่มบริหาร คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารทั่วไป ซึ่งมีหัวหน้ากลุ่มงานดูแลรับผิดชอบเป็นหลักและมีการกระจายงานตามนโยบายใหม่เพิ่มขึ้น เช่น งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน งานโรงเรียนคุณธรรม งาน TO BE NUMBER ONE งานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในศตวรรษที่ ๒๑ และสะเต็มศึกษา และมีการรวมงานย่อยบางงานเข้าไว้ด้วยกันเป็นงานหลักในแต่ละเรื่อง โดยมุ่งสร้างระบบงานภายในองค์กรและค่านิยม ๑๑ ประการของระบบการบริหารคุณภาพตามแนวทางของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) และ OBECQA โดยใช้ ๒ จุดเน้น ร่วมกับ ๔ มาตรการและ ๗ ยุทธศาสตร์หลักใน BANKARD MODEL ๒๐๑๗ ต่อยอดสู่ BK๒๐๒๐ model เพื่อให้เกิด Active Teacher and Students และ Active School ต่อไปในอนาคต

R - Relationship สร้างสัมพันธ์ทั่วทิศ : โรงเรียนมุ่งเน้นการสร้างภาคีเครือข่ายกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลและในชุมชนของทั้ง ๓ ตำบล คือ ตำบลบ้านกาศ ตำบลบ้านเหล่า ตำบลบ้านกวาง ตลอดจนโรงเรียนและเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งชมรมศิษย์เก่าของโรงเรียน เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและส่วนจังหวัด วิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาในจังหวัดแพร่ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในภาคเหนือ และมหาวิทยาลัยอื่น ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรสาขาประวัติศาสตร์ที่มาช่วยจัดค่ายประวัติศาสตร์ให้กับนักเรียนในปีที่ผ่านมา ตลอดจนภาคีเครือข่าย ที่กล่าวมาทั้งหมดร่วมกันบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมาโดยตลอด และในปีที่ผ่านมานี้มีสถาบันบ้านภาษาส่งครูชาวจีนมาช่วยสอนภาษาจีนขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียนและมูลนิธิ AFS ได้ประสานความร่วมมือส่งครูช่วยสอนชาวเยอรมันมาช่วยฝึกการสื่อสารภาษาอังกฤษที่โรงเรียนเป็นเวลา ๑ ปี อีกทั้งยังมีหน่วยงานเอกชนและบุคคลบริจาคโพรเจกเตอร์และสื่อ ICT มาอย่างต่อเนื่องอีกหลายรายการ

D - Digital School เพิ่มประสิทธิภาพด้วยดิจิทัล : โรงเรียนมีแผนในการพัฒนาระบบงานอื่น ด้วยระบบดิจิทัล เนื่องจากปัจจุบันมีการใช้ระบบดิจิทัลเข้ามาสนับสนุนการทำธุรกรรมในชีวิตประจำวันของเรา ซึ่งเห็นได้ชัดจากระบบธนาคารการเงิน การสื่อสาร ระบบโทรทัศน์เพื่อการสื่อสาร หรือแม้แต่ระบบราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์หลายระบบ เป็นการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก เช่น ปัจจุบันโรงเรียนนำระบบดิจิทัลเข้ามาช่วยเสริมในการปฏิบัติงานในแต่ละฝ่าย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับระบบงานสื่อสารและส่งหนังสือราชการด้วยสื่อสังคมออนไลน์

จากนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์และคณะ ได้ตอบประเด็นคำถามของคณะกรรมาธิการและคณะทำงาน สรุปได้ ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐาน

โรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๗ ที่ตั้งหมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านกาศ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ระยะห่างจากอำเภอเมือง ๑๐ กิโลเมตร จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ มีนักเรียนจำนวน ๑๓๒ คน ข้าราชการครู จำนวน ๑๒ คน ครูอัตราจ้างจำนวน ๖ คน ครูผู้ทรงคุณค่าของแผ่นดินจำนวน ๑ คน ครูช่วยสอนจำนวน ๑ คน เจ้าหน้าที่ธุรการจำนวน ๑ คน ช่างครุภัณฑ์ จำนวน ๑ คน และนักการภารโรงจำนวน ๑ คน รวมทั้งหมด ๒๓ คน

สภาพทั่วไป

บริบทโดยรวมของสถานศึกษา โรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ เป็นโรงเรียนมัธยมประจำตำบล ตั้งอยู่เลขที่ ๑๔๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านกาศ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ได้เริ่มก่อตั้งในปีการศึกษา ๒๕๒๑ โดยมีนายพัฒน์ ผาทอง และนายประยุทธ ผาทอง ได้บริจาคเงินเพื่อซื้อที่ดินท่านละ ๗๐,๐๐๐ บาท และมีประชาชนใน ๓ ตำบล คือ ตำบลบ้านกาศ ตำบลบ้านเหล่า และตำบลบ้านกวาง ได้ร่วมบริจาคเงินเพื่อซื้อที่ดินอีกตำบลละ ๒๕,๐๐๐ บาท รวมที่ดินทั้งหมด ๓๓ ไร่ ๒ งาน ๓๔ ตารางวา โดยในปีแรกได้เปิดทำการเรียนการสอนในระดับชั้น ม.ศ. ๑ จำนวน ๑ ห้อง ชั้น ม.๑ จำนวน ๑ ห้อง โดยขอใช้ศาลาวัดบ้านหนอง และอาคารเรียนโรงเรียนบ้านหนอง (สหราษฎร์บำรุง) เป็นที่เรียน โดยมีนายประหยัด บุญยงค์ เป็นอาจารย์ใหญ่ มีข้าราชการครู จำนวน ๕ คน ในปีต่อมาได้รับนักเรียนระดับชั้น ม.๑ เพิ่มขึ้นอีก ๒ ห้อง และได้สร้างอาคารเรียนชั่วคราวขึ้น ๑ หลัง จำนวน ๕ ห้อง เป็นที่เรียนแทนศาลาวัดและอาคารเรียนโรงเรียนบ้านหนอง ในปี ๒๕๒๓ ได้รับงบประมาณสร้างอาคารเรียนถาวร แบบ ๒๑๖ ค. จำนวนครึ่งหลัง ๘ ห้อง ในปี ๒๕๒๗ โรงเรียนได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (มพช.๒ รุ่นที่ ๒) ทำให้โรงเรียนได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนถาวร แบบ ๒๑๖ ค. เพิ่มเติมอีกครึ่งหลัง โรงฝึกงาน ๒ หลัง จำนวน ๓ หน่วย และได้ปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียนให้ร่มรื่น สวยงาม น่าเรียนมากยิ่งขึ้น ในปี ๒๕๓๘ ทางโรงเรียนได้รับอนุมัติให้เปิดทำการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑ ห้องเรียน เมื่อปี ๒๕๔๒ ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนกึ่งถาวร มีจำนวนห้องตามแปลน ๕ ห้อง และในปี ๒๕๔๓ ได้รับงบประมาณก่อสร้างสนามบาสเกตบอล กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๘ เมตร ปี ๒๕๔๔ ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารหอประชุม ๑๐๐/๒๗ กว้าง ๒๑ เมตร ยาว ๔๐ เมตร ปี ๒๕๔๘ ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียน สปช.๑๐๕/๒๙ มีจำนวนห้องตามแปลน ๔ ห้อง ปี ๒๕๕๙ ได้รับงบประมาณก่อสร้างส้วมนักเรียนชาย ขนาด ๖ ห้อง และปี ๒๕๖๒ ได้รับงบประมาณก่อสร้างโรงอาหาร กว้าง ๕ เมตร ยาว ๘ เมตร จำนวน ๘๔ ที่นั่ง

บริบทโดยรวมของชุมชนรอบสถานศึกษา สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะสงบเรียบร้อย ประชาชนอยู่กันอย่างสันติ เป็นชุมชนเกษตรกรรม บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ได้แก่ หมู่บ้านและพื้นที่ทำการเกษตร เป็นส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๐ ของพื้นที่ อาชีพหลักของชุมชน คือ ทำนา เนื่องจากมีสภาพพื้นที่เป็นที่นา และเป็นอาชีพที่ทำต่อจากบรรพบุรุษ มีแหล่งน้ำธรรมชาติและชลประทานขนาดใหญ่ไหลผ่าน จึงได้รับผลิตผลทางการเกษตรตลอดทั้งปี มีการปลูกพืชหมุนเวียน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือ วัดหนองช้างน้ำ ซึ่งเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวทางใจแก่ประชาชน การคมนาคมสะดวก ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ประเพณีแห่ไม้ค้ำสะหลีศรีมหาโพธิ์

วิสัยทัศน์ แนวคิดในการจัดการศึกษาศาสตร์พระราชาของผู้บริหารสถานศึกษา

- **วิสัยทัศน์ (Vision)**

โรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คู่คุณธรรม นำสู่มาตรฐานสากล บนวิถีความเป็นไทย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม น้อมนำศาสตร์พระราชา

- **พันธกิจ (Mission)**

๑. พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้คู่คุณธรรม มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ และสื่อสารได้สองภาษา

๒. พัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลโลก พลเมืองอาเซียน และพลเมืองดีของชุมชน มีความเป็นไทย ใส่ใจสิ่งแวดล้อมตามศาสตร์พระราชา

๓. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

๔. พัฒนาระบบบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพตามหลักธรรมาภิบาลและศาสตร์พระราชา

๕. พัฒนาแหล่งเรียนรู้และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

- **เป้าประสงค์ (Goal)**

๑. ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คู่คุณธรรม มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ และสื่อสารได้สองภาษา

๒. ผู้เรียนเป็นพลโลก พลเมืองอาเซียน และพลเมืองดีของชุมชน มีความเป็นไทย ใส่ใจสิ่งแวดล้อมตามศาสตร์พระราชา และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร

๓. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

๔. โรงเรียนใช้ระบบบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพตามหลักธรรมาภิบาลและศาสตร์พระราชา

๕. โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและทุกภาคมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา

จุดเน้นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

มีการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (Strategy) สรุปได้ ดังนี้

๑. พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้และเป็นพลโลกที่ดี โดยใช้ดิจิทัลเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ

๑.๑ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้คู่คุณธรรม มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ และสื่อสารได้สองภาษา

๑.๒ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลโลก พลเมืองอาเซียน และพลเมืองดีของชุมชน มีความเป็นไทย ใส่ใจสิ่งแวดล้อมตามศาสตร์พระราชา

๒. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

๓. พัฒนาระบบบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพตามหลักธรรมาภิบาลและศาสตร์พระราชา

๔. พัฒนาแหล่งเรียนรู้และการบริหารอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยใช้ดิจิทัลเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ

การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา

ศาสตร์พระราชาที่สถานศึกษานำมาจัดการเรียนรู้ ได้แก่

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการน้ำ สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอนในวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ “น้ำ” เรื่อง สารในแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ สร้างแบบจำลองอะตอม และโมเลกุลของน้ำ

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยสหกรณ์ สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอนในวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ “เศรษฐกิจพอเพียง” เรื่อง สหกรณ์พอเพียง ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท์

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการดิน สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอนในวิชา ๑) วิชาภาษาไทยพื้นฐาน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๘ “การแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท์” เรื่อง วันดินโลก ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้และการแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท์ ๒) วิชาวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ “ทรัพยากรธรณี” เรื่อง ดิน ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการวิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการเรียนรู้ และ ๓) วิชาคณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ “อัตราส่วน สัดส่วนและร้อยละ” เรื่อง อัตราส่วน

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยการจัดการป่าไม้และสิ่งแวดล้อม สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอนในวิชา ๑) วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ “ชีวิตในสิ่งแวดล้อม” เรื่อง มนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้และป้ายนิเทศเกี่ยวกับการรณรงค์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ๒) วิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ “Environment” เรื่อง How to keep school clean ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้และโปสเตอร์รณรงค์

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยพลังงานและนวัตกรรม สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๕ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอนในวิชา ๑) วิชาฟิสิกส์ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ “งานและพลังงาน” เรื่อง พลังงานกล ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ ๒) วิชาพลังงาน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ “กัมมันตภาพรังสีและพลังงานนิวเคลียร์” เรื่อง พลังงานนิวเคลียร์ฟิชชันและพลังงานนิวเคลียร์ฟิวชัน How to keep school clean ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ โปสเตอร์รณรงค์ ๓) วิชากระบวนการออกแบบและเทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ “การออกแบบและสร้าง” เรื่อง ออกแบบกันก่อน ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบชิ้นงาน เพื่อแก้ไขปัญหาขยะในโรงเรียน และคำนวณวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสร้างชิ้นงานแก้ไขปัญหาขยะในโรงเรียน

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยเกษตรทฤษฎีใหม่ สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอนในวิชา ๑) วิชาภาษาไทยพื้นฐาน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ “การเขียนเพื่อการสื่อสาร” เรื่อง การเขียนรายงาน ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ และรายงานกลุ่ม ๒) วิชาการปลูกผักสวนครัว หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ “การปลูกพืชผักสวนครัวตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง” เรื่อง การปลูกผักปลอดสารพิษ ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ แปลงปลูกผักสวนครัว และ ๓) วิชาภาษาไทยพื้นฐาน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ “การเขียนเพื่อการสื่อสาร” เรื่อง การเขียนเพื่อการสื่อสาร ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการเขียนเรียงความ

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอนในวิชา ๑) วิชาเศรษฐศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ “เศรษฐกิจพอเพียง” เรื่อง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ และโมเดลเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ ๒) วิชาภาษาไทยพื้นฐาน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ “การเขียน” เรื่อง การเขียนเรื่องสั้น ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ และชิ้นงานเรื่องการเขียนเรื่องสั้น และ ๓) วิชาภาษาอังกฤษ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ “Fashion-In Style” เรื่อง Fashion-In Style ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ การเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกาลเทศะในการแต่งกาย และสัมภาษณ์งาน การพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแฟชั่น รสนิยมการแต่งกายของตนเอง

☑ เรื่องศาสตร์ว่าด้วยวิธีทรงงานของพระราชา สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ โดยมีหลักฐานร่องรอยที่ปรากฏในการจัดการเรียนรู้ คือ การบันทึกหลังสอนในวิชา ๑) วิชากระบวนการออกแบบและเทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ “ความสัมพันธ์ของวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์กับเทคโนโลยี” เรื่อง กระบวนการทำงาน ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ และใบงานความสัมพันธ์ของวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์กับเทคโนโลยี ๒) วิชาคณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ “ตรรกศาสตร์” เรื่อง ประพจน์คืออะไร ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ และ ๓) วิชาการงานอาชีพ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ “การทำน้ำสมุนไพร” เรื่อง น้ำฟักข้าว ได้แก่ ทำแผนการจัดการเรียนรู้ และผลิตภัณฑ์น้ำฟักข้าว

☐ เรื่องอื่น ๆ

วิธีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ได้แก่

☑ จัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชา จำนวน ๑-๔ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในรายวิชาเพิ่มเติม จำนวน ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชมรม ชุมนุม จำนวน ๑ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในชั่วโมงลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จำนวน ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์

☑ จัดในกิจกรรมพิเศษของสถานศึกษา ระบุชื่อกิจกรรม โครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา หรือ Partnership School กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน จาก กอ.รมน. สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เป็นต้น

☐ อื่น ๆ ระบุ .....

กระบวนการดำเนินงานการนำศาสตร์พระราชามาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ได้รับรางวัล “สถานศึกษาพอเพียง” ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๔ โดยโรงเรียนได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำปี ๒๕๕๔ จากนั้นได้มีการดำเนินโครงการเพื่อตอบสนองนโยบายมาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยโรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการ จัดประชุมคณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการ เสนอแผนปฏิบัติการโครงการให้ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ จากนั้นจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการโครงการ และสรุปผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการโครงการ

นอกจากจะมีโครงการที่สนองต่อนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนแล้ว ยังมีการจัดสิ่งแวดล้อมสร้างบรรยากาศ และวัฒนธรรมขององค์กร จัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ อีกทั้งจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีแนวทางสำคัญ คือ

(๑) การสอนโดยตรง โดยบรรจุสาระเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

(๒) การบูรณาการในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ของหลักสูตร

(๓) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยมีแนวทาง คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ เช่น การปลูกผัก การถนอมอาหาร การทำขนม การประดิษฐ์ของใช้จากวัสดุเหลือใช้ การทำบัญชีครัวเรือน การออม

(๔) การนำไปใช้ในชีวิตจริง โดยมีแนวทาง คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การกิน การทำงาน การเล่น การเรียน การปฏิสัมพันธ์ การใช้จ่าย การใช้ทรัพยากร การนำไปใช้ในวัสดุ อุปกรณ์การเรียน การใช้อาคารสถานที่

ผลการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาต่อผู้เรียน

- ด้านความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียน

- ศาสตร์พระราชาเป็นศาสตร์ที่น้อมนำมาพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการศาสตร์พระราชาในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูต่อนักเรียน มีเทคนิคการจัดการเรียนการสอนตามยุทธศาสตร์ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับการพัฒนาผู้เรียนจากพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท และการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีองค์ความรู้ สติปัญญา วิเคราะห์ปัญหา การแก้ปัญหา การสร้างงานใหม่โดยใช้ข้อมูลจากงานเดิม ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัยจนก่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างยั่งยืน

- ด้านการนำความรู้ ความเข้าใจไปปฏิบัติทั้งในสถานศึกษาและในการดำเนินชีวิตจริง

- จากการที่นักเรียนได้รู้และเข้าใจในศาสตร์พระราชา ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตได้ เช่น นักเรียนรู้การใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด และรู้จักการเก็บออมเงิน รวมถึงการทำกิจกรรมในห้องเรียน นักเรียนรู้จักการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ถือเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม นักเรียนรู้จักประหยัด ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น รู้จักคำว่า “พอ” โดยไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น มีการวางแผนการทำงานให้ดี มีการบริหารเวลาที่ดี

- ด้านการรับรู้คุณค่าและสร้างเจตคติจิตสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

- เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำให้นักเรียนรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้นักเรียนมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากร รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยมความเป็นไทย สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้นักเรียนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ทำให้นักเรียนตระหนักถึงคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความพากเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และมีจิตสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดช-มหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) พระราชทานไว้

ผลต่อเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาที่มีต่อผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และสังคม

- ผลต่อผู้เรียนโดยรวม

- ศาสตร์พระราชาเป็นศาสตร์ที่พัฒนาคนให้มีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการคิด กระบวนการวางแผน ค้นหาคำตอบด้วยการฝึกปฏิบัติตามสถานการณ์ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีคุณลักษณะนิสัยที่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับศาสตร์พระราชา มีการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษาทุกระดับได้น้อมนำศาสตร์พระราชาไปบูรณาการการสอนหรือทำกิจกรรม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือ ผู้เรียนมีเหตุผล ไม่ประมาท มีการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาและนำไปดำเนินชีวิตได้เป็นสำคัญ มีการวางแผนในการดำรงชีวิต มีจุดมุ่งหมายการปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตตามปัจจัยสี่อย่างพอเพียง มีเหตุผลในการกระทำ สามารถควบคุมรายรับ รายจ่ายของตนเองตามความเป็นจริง ระงับการใช้จ่ายที่เกินความจำเป็น มีความรู้และสติปัญญาตามระดับของบุคคล ตามช่วงวัย วิเคราะห์ปัญหาได้ แก้ปัญหาได้ มีการปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดี ไม่ยึดติดกับสิ่งที่ไม่เหมาะสม คิดค้นวิธีการในการพัฒนาตนเองในทางที่ถูกต้อง มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในการใช้ทรัพยากรของตนเองและของชาติอย่างถูกต้อง มีจิตสำนึกรักธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างช่วยเหลือกัน ไม่เบียดเบียนกัน มีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ของความเป็นไทย

- ผลต่อสถานศึกษา ชุมชนและสังคมทั่วไป

- โรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ได้นำกระบวนการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นที่ ๑) การเตรียมความพร้อมของผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารในการวางนโยบายและแผนปฏิบัติงานในการบริหารจัดการสถานศึกษา การเตรียมความพร้อมของครูเป็นการบริหารจัดการของผู้บริหารแนะนำให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการนำศาสตร์พระราชาไปปฏิบัติงานและปฏิบัติตนให้ถูกต้อง การเตรียมความพร้อมของนักเรียน การจัดระบบในการจัดกิจกรรม และการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเตรียมความพร้อมของชุมชนเป็นการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนและชุมชนมีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง การเตรียมความพร้อมของสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเป็นการเตรียมการบริหารจัดการอาคารสถานที่และแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่ ๒) การจัดระบบการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่คำนึงถึงหลักความพอประมาณ การมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่ ๓) กิจกรรมของโรงเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อการพัฒนาผู้เรียนโดยการบูรณาการศาสตร์ของพระราชาเข้าด้วยกัน รวมทั้งบูรณาการกับรายวิชาที่จัดการเรียนการสอน ขั้นที่ ๔) การดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับการประเมินคุณลักษณะหรืออุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงของผู้บริหาร ครู และบุคลากรนักเรียน และชุมชน เป็นการเกิดขึ้นหลังจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการบูรณาการศาสตร์พระราชามาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และขั้นที่ ๕) การสร้างเครือข่ายและขยายผลการสร้างเครือข่าย เป็นการขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษา การขยายผลเป็นการที่โรงเรียนเป็นแกนนำทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากร และนักเรียนสามารถถ่ายทอดประสบการณ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน นับเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

- ผลต่อชุมชนและสังคมทั่วไป

- ชุมชนในตำบลบ้านกาศ เป็นอีกหนึ่งตำบลที่ประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ได้แก่ ราคาผลผลิตที่ตกต่ำ ความยากจน หรือสภาวะหนี้สิน ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับบริบทเศรษฐกิจทั้งสิ้น ตำบลบ้านกาศจึงได้มีการนำแนวคิดศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นหลักในการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพก็สามารถให้ผลลัพธ์ที่นำไปสู่การมีกินมีสุขอย่างแท้จริง คือ การสร้างพื้นฐานให้มั่นคง โดยให้ประชาชนพอมีพอกิน พอใช้ สามารถพึ่งพาตนเองก่อน จึงเสริมสร้างความเจริญในระดับที่สูงขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติและปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อที่จะได้มีอยู่มีกิน ต่อสู้ฝ่าวิกฤตเศรษฐกิจที่หลายคนกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันได้

ภาพ : โดย ๑) ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

๒) ภาพประกอบการเรียนการสอน (PowerPoint และ Word) ของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่านและโรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์

ภาคผนวก ค.

โครงการเดินทางไปศึกษาดูงาน
“การปฏิรูปการศึกษา และการจัดหลักสูตร
และกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”

โครงการศึกษาดูงาน
เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน (เสวนา ๔ ภูมิภาค)
ของคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

หลักการและเหตุผล

ด้วยคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้ตระหนักและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติไว้เป็นจำนวนมาก จะยังคงอยู่ในวิถีชีวิตและจิตใจของคนไทยสืบไป สมดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการสืบสานศาสตร์พระราชาและการพัฒนาคนในประเทศ “เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา และมีงานทำ” โดยสมควรที่จะน้อมนำศาสตร์ต่าง ๆ ที่ได้พระราชทานไว้มาศึกษารวบรวม เพื่อจัดทำแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอันจะนำไปเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาสืบไป ประกอบกับที่ผ่านมาคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้นำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ไปยังคณะองคมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้เรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น เพื่อให้คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา และคณะทำงานในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ประกอบด้วยคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากยิ่งขึ้น อันนำไปสู่การผลักดันและสนับสนุนให้นำวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนให้เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัย เพื่อต่อยอดและยกระดับรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมได้ คณะกรรมาธิการจึงมีมติเห็นสมควรให้**เดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน** โดยเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อศึกษาดูงานและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้ง ๔ ภูมิภาค

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาดูงานเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) และพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริ-สมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๑๐) ในการสืบสานศาสตร์พระราชาและการพัฒนาคนในประเทศให้ "เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา และมีงานทำ"

๒. เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของคณะทำงาน และใช้ประโยชน์สำหรับการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนต่อไป

วัน เวลา และสถานที่

ครั้งที่ ๑ เมื่อวันศุกร์ที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ จังหวัดนครราชสีมา

- โรงเรียนบ้านคลองยาง (มูลบนอุปถัมภ์) อำเภอครบุรี

ครั้งที่ ๒ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๓ เดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ภาคตะวันตก ณ จังหวัดราชบุรี

- โรงเรียนประชาพัฒนาวิทย์ อำเภอบ้านคา
- โรงเรียนวัดป่าไก่ (ส่วนประชานุกูล) ในพระบรมราชานุเคราะห์ อำเภอปากท่อ

ครั้งที่ ๓ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ภาคตะวันตก ณ จังหวัดกาญจนบุรี

- โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม อำเภอศรีสวัสดิ์
- โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านต้นมะม่วง อำเภอไทรโยค

ครั้งที่ ๔ เมื่อวันศุกร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ภาคใต้ ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- โรงเรียนวัดสมหวัง อำเภอเมือง
- โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี อำเภอกาญจนดิษฐ์

ครั้งที่ ๕ ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๑ กันยายน ๒๕๖๓ เดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ภาคเหนือ ณ จังหวัดน่านและจังหวัดแพร่

- โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน
- โรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

งบประมาณดำเนินการ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ผู้รับผิดชอบโครงการ

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา และคณะทำงานในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ประกอบด้วย คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษาและการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา และคณะทำงานในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ประกอบด้วย คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษาและการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้เกิดความรู้ความเข้าใจและเห็นภาพรวมเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากยิ่งขึ้น

๒. คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน สามารถนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานของคณะทำงาน และใช้ประโยชน์สำหรับการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนต่อไป

ภาคผนวก ง.

สรุปสาระสำคัญการเสวนา
"การปฏิรูปการศึกษา และการจัดหลักสูตร
และกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน"

สรุปสาระสำคัญการเสวนา เรื่อง

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาและแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

จัดโดย คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ร่วมกับ
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เขื่อนศรีนครินทร์ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓
ณ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เขื่อนศรีนครินทร์
อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

๑. กล่าวเปิด

โดย นายตวง อันทะไชย ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้ตระหนักและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติไว้เป็นจำนวนมาก จะยังคงอยู่ในวิถีชีวิตและจิตใจของคนไทย สมดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณ-อดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการสืบสานศาสตร์พระราชาและการพัฒนาคนในประเทศให้ “เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา และมีงานทำ” โดยสมควรที่จะน้อมนำศาสตร์ต่าง ๆ ที่ได้พระราชทานไว้มาศึกษารวบรวม เพื่อจัดทำแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นองค์ความรู้สำคัญอันจะนำไปเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาสืบไป นอกจากนี้ ด้วยระยะเวลาที่ผ่านมาคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้นำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน” ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ไปยังคณะองคมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น เพื่อให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การผลักดันและสนับสนุนให้นำวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนให้เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัย เพื่อต่อยอดและยกระดับรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมได้

ประกอบกับข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๙) ได้บัญญัติหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น คณะกรรมาธิการจึงมีมติจัดเสวนาเรื่อง **“ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”** เพื่อเป็นเวทีให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมทั้งให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาและแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมที่ยั่งยืนสืบไป

กระผมมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาและแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนให้เกิดความสมบูรณ์ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการผลักดันและสนับสนุนการนำวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาให้เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัย อันเป็นการต่อยอดและยกระดับรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง "ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน" ของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

๒. นำเสนอการจัดทำคู่มือเชิงปฏิบัติที่เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัยตั้งแต่ในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเร่งสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาและการนำไปขยายผลเพื่อพัฒนาแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปสู่วิถีการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนในแต่ละระดับอย่างเหมาะสม

โดย นายศักดิ์สิน โรจน์สราญรมย์ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมาธิการการศึกษาและคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

ความเป็นมาและแนวทางการจัดทำคู่มือเชิงปฏิบัติฯ

กระบวนวิธีการศึกษาวิเคราะห์ศาสตร์พระราชาของคณะทำงานเริ่มจากศึกษาขั้นตอนและหลักการทรงงานทั้ง ๒๗ วิธี ศาสตร์ด้านต่าง ๆ ทั้ง ๘ ศาสตร์ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ที่นำไปสู่ ๓ เป้าหมาย ซึ่งวิธีการศึกษาเป็นการรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าของปราชญ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และการรวบรวมแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงงานไว้ทั่วประเทศ ตลอดระยะเวลากว่า ๗๐ ปี ทั้งนี้ต่อมายังพบว่าศาสตร์พระราชามีความสัมพันธ์สอดคล้องกับความเป็นสากลทั้งเป้าหมายขององค์การยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง ๑๗ ประการ หรือ Sustainable Development Goal (17 SDGs) ขององค์การสหประชาชาติที่กำหนดไว้ใน ค.ศ. ๒๐๑๘

การจัดทำคู่มือเชิงปฏิบัติได้นำข้อมูลจากการศึกษาดังกล่าวมาสรุปเป็นองค์ความรู้ศาสตร์พระราชา ๓ ด้าน จำแนกได้ดังนี้ ด้านที่ ๑ องค์ความรู้ด้านเทคนิคกระบวนการพัฒนาตามวิธีทรงงานของพระเจ้าอยู่หัว ด้านที่ ๒ องค์ความรู้ด้านเนื้อหา แบ่งออกเป็น ๘ ศาสตร์ และด้านที่ ๓ องค์ความรู้ด้านเป้าหมายของการทรงงาน ซึ่งข้อสรุปตามเนื้อหาเรื่องราว วิธีทรงงาน และเป้าหมายการทรงงานของศาสตร์พระราชาดังกล่าวจะสัมพันธ์กับแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ ขององค์การยูเนสโก ในเรื่อง "จตุสดมภ์การศึกษา" หรือสี่เสาหลักการศึกษา (The Four Pillars of Learning) ที่เน้นการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าศาสตร์พระราชาได้สะท้อนวิธีทรงงานที่สอนทั้งวิธีคิดและวิธีปฏิบัติ เพื่อให้ความรู้ตกผลึกกับตัวผู้เรียน ซึ่งประเด็นนี้ได้ปรากฏเป็นปัญหาตั้งแต่การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และการนำศาสตร์พระราชาไปใช้ปฏิบัติจริง หรือการนำไปจัดการเรียนรู้ ซึ่งคนส่วนใหญ่เข้าใจว่า ความรู้ คือ เนื้อหาที่ผู้เรียนจะต้องจดจำไปใช้ แต่ความรู้ที่แท้จริง คือ ส่วนของกระบวนการ ทั้งกระบวนการคิด กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการสร้างคุณธรรม จริยธรรม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทำงานเพื่อพัฒนางาน ซึ่งกระบวนการทั้งหมดจะต้องตกผลึกและติดตัวผู้เรียนต่อไป ส่วนเนื้อหาที่นำมาเรียนรู้ผ่านกระบวนการจะเกิดเป็นความรู้อีกหลายมิติ และกระบวนการสร้างความรู้นี้จะทำให้เกิดผลผลิตที่สามารถต่อยอดเป็นนวัตกรรม นอกจากนั้นความรู้ขั้นสูงที่ต้องการให้ติดตัวผู้เรียนอีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ ความรู้ระดับความคิดรวบยอด ความรู้ระดับ

หลักการหรือทฤษฎีที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้สร้างเองเท่านั้น ไม่ใช่เกิดจากการท่องจำ แต่ที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นเพียงการท่องจำเนื้อหาสาระ และทฤษฎีตามหลักปรัชญาแห่งการเรียนรู้นั้น ผู้เรียนจะต้องเกิดความคิดรวบยอด สามารถสร้างความคิดรวบยอด สร้างหลักการและทฤษฎีได้เอง ไปจนถึงขั้นกำหนดเป็นปรัชญา ซึ่งเรื่องดังกล่าวได้แสดงให้เห็นในกระบวนการทรงงานตามศาสตร์พระราชาที่เน้นการทรงงานแบบการลงมือปฏิบัติจริง ทบทวนและปรับปรุงต่อเนื่องแบบ Active Learning ทั้งนี้ ในส่วนขององค์การยูเนสโกได้กำหนดเป็นจตุสดมภ์การศึกษาหรือสี่เสาหลักการศึกษา (The Four Pillars of Learning) เพื่อนำสู่การพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนได้เน้น Active Learning เช่นกัน

คณะทำงานจึงได้เชื่อมโยงกระบวนการสร้างความรู้ตามศาสตร์พระราชาและองค์การยูเนสโก รวมทั้งยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายประเทศไทย ๔.๐ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ศาสตร์แห่งเป้าหมายของศาสตร์พระราชา คือ ศาสตร์แห่งการพัฒนา ศาสตร์แห่งการประพฤติ ศาสตร์แห่งการครองตน และศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกัน ซึ่งครอบคลุมหลักการข้างต้นขององค์การยูเนสโก โดยมุ่งการเรียนรู้เพื่อนำไปปฏิบัติได้จริง และนำหลักการไปประกอบอาชีพได้ รวมทั้งอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น เป็นการเรียนรู้เพื่อรู้จักตัวตนว่ามีความถนัดด้านใดและพัฒนาด้านนั้นให้เต็มศักยภาพของตนเอง ซึ่งองค์การยูเนสโกเน้นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพที่ทุกคนต้องมีโอกาสเท่าเทียมกัน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการมีงานทำและการประกอบอาชีพ สู่การพัฒนาไปถึงนวัตกรรม ส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้เกิดเป็นสังคมแห่งฐานความรู้ และสังคมเศรษฐกิจพอเพียง ให้อยู่ร่วมกันในสังคมโลกได้ ส่วนการเน้นค่านิยมเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านสุขภาพ สวัสดิการ หรือหลุดพ้นจากความยากจน ความหิวโหย มีภูมิคุ้มกันต้านทาน และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม นอกจากนั้นยังเน้นการให้ความสำคัญกับระบบนิเวศ อาทิ น้ำ ป่า ดิน พลังงาน สิ่งแวดล้อม ในระดับคุณค่า หากผู้เรียนมีความรู้ความคิดที่ดีในระดับคุณค่าเมื่อใดผู้เรียนก็จะสามารถอนุรักษ์และบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนสืบต่อไปได้ ซึ่งจะเป็นกระบวนการสำคัญที่สามารถเชื่อมโยงไปยังหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ และวิธีวัดประเมินผล

สำหรับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ มุ่งเน้นให้ประเทศไทยเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ที่สำคัญที่สุด คือ ทำอย่างไรให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งการที่ประเทศไทยจะมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้ ประเทศไทยจะต้องอยู่บนเส้นทางของสังคมแห่งฐานความรู้ กล่าวคือต้องมี Active Citizen, Sufficient Society และ Knowledge Based Society ซึ่งการจะทำอย่างไรให้เราเป็นสังคมแห่งฐานความรู้หรือสังคมแห่งเศรษฐกิจพอเพียงได้นั้น ประชาชนต้องมีความสามารถและศักยภาพในการประกอบอาชีพได้อย่างชาญฉลาด ซึ่งต้องมีพื้นฐานสำคัญ คือ การสร้างความรู้ การศึกษาจึงส่งผลให้เกิดการยกระดับอาชีพของประชากรให้เป็นประชากรรุ่นใหม่ โดยความเป็นสากลจะเน้นการไปสู่เป้าหมายด้วยการออกแบบการเรียนรู้แบบ Backward Design ซึ่งเรื่องดังกล่าวได้ถูกกำหนดในการใช้หลักสูตรการศึกษาของไทยเป็นระยะเวลานานแล้ว แต่ไม่ได้นำมาใช้อย่างจริงจัง ซึ่ง Backward Design ต้องคำนึงถึงเป้าหมาย ร่องรอยหลักฐาน และกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้งของผู้เรียนในทุกหน่วยการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องมีความรู้อย่างน้อยไปถึงระดับความคิดรวบยอดเสมอ และความคิดรวบยอดในแต่ละมิติของความรู้จะสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดเป็นหลักการในมิติของการคิด จิตใจ การตัดสินใจ และการกระทำ ดังนั้น ความคิดรวบยอดจึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นกระบวนการใหญ่ที่นำไปสู่หลักการ โดยหลักการที่บรรจุไว้ในศาสตร์พระราชาเกิดจากความสัมพันธ์ของความคิดรวบยอดในแต่ละมิติ (ความคิดรวบยอด คือ ลักษณะสำคัญของความรู้ในแต่ละมิติ) ซึ่งความรู้แต่ละมิติเกิดจากกระบวนการสร้างความรู้ที่เกิดจากการนำเนื้อหาวิชามาออกแบบหลอมรวมกับวิธีเรียนรู้ แต่ประเทศไทยได้นำเนื้อหาวิชามาเรียนรู้โดยไม่ผ่านการออกแบบที่ดี ดังนั้น ในทุกภาคส่วนตั้งแต่ต้นน้ำ จะต้องปรับเปลี่ยนจากเดิมที่เป็น Passive Learning ให้เป็น Active Learning ซึ่งส่วนกลางน้ำจะต้องนำไปสู่การสร้างผลผลิต ชิ้นงานและนวัตกรรม และส่วนปลายน้ำจะต้อง

เปลี่ยนนวัตกรรมไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปใช้บริโภคได้จริง ที่สามารถต่อยอดในเชิงธุรกิจได้ ซึ่งเรื่องดังกล่าวจะเป็นแนวทางสำคัญในการนำศาสตร์พระราชาไปจัดหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ทั้งนี้ เมื่อได้รับทราบแนวทางจาก พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ประธานองคมนตรี ที่ท่านมุ่งหวังให้นำศาสตร์พระราชาไปสู่การต่อยอดและขยายผลให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา รวมทั้งเมื่อหลักการทรงงานได้มีการปรับเปลี่ยนเป็น ๒๗ วิธี โดยหลักการทรงงานปรับเป็นหมวดใหม่ คือ หลักธรรม (นำไปสู่การสร้างคุณค่า) หลักคิด (นำไปสู่องค์ความรู้) และหลักปฏิบัติ (นำไปสู่กระบวนการและทักษะ) และนำขั้นตอนเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาไปเป็นขั้นตอนแรกของหลักปฏิบัติ

หลักการทรงงานทั้ง ๓ หมวด เมื่อนำไปจัดการเรียนรู้จะเชื่อมโยงกันทั้งระบบในหลักสูตร และก่อให้เกิดการพัฒนาสมองของการเรียนรู้ส่วนนอก ซึ่งเป็นส่วนประกอบของเส้นใยประสาท ส่วนการเรียนรู้ของสมองทั้งหมด คือ เซรีบรัม (cerebrum) และคอร์เทกซ์ (cortex) ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาสมองส่วนดังกล่าว ทั้งโครงสร้างองค์ความรู้ ทัศนคติ คุณค่าหรือมูลค่า ก่อนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ส่วนเนื้อหาสาระของหนังสือเรียนเป็นส่วนนอกของการเรียนรู้ในความจำระยะยาว จึงจำเป็นต้องนำเนื้อหาสาระของหนังสือเรียนเข้าไปสู่กระบวนการเรียนรู้ในสมอง ส่วนความจำระยะยาวจะต้องใช้การออกแบบเพื่อหลอมรวมกับกระบวนการอันนำไปสู่การเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้ผ่านการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าให้เข้าถึงคุณธรรม จริยธรรมจะพบว่า การคิดเชิงตรรกะ การคิดเชิงคุณธรรมและจริยธรรมสอดคล้องกัน หากขัดแย้งต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดเป็นเหตุผลและหลอมรวมความดีงามไว้ด้วยกัน ซึ่งต้องนำไปสู่คุณค่าหรือมูลค่า หรือประโยชน์และโทษที่อาจนำไปสู่สังคม ตัวตน และสิ่งแวดล้อม จากนั้นเมื่อเกิดการหลอมรวมแล้ว ต้องมีการออกแบบเพื่อกำหนดเป้าหมายและหาวิธีการปฏิบัติ และเมื่อได้เป้าหมายและหาวิธีการปฏิบัติจึงจะมีการสั่งการจากสมองไปสู่การวางแผนและลงมือทำจริง ตรวจสอบ แก้ปัญหา และพัฒนาจนเกิดผลงานและนวัตกรรม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้เชื่อมโยงกับหลักการขององค์การยูเนสโกเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ทั้งนี้ใน ค.ศ. ๒๐๓๐ OECD ได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยได้จัดเป็น Knowledge, Process and Skills, Attitude and Values

พร้อมกันนี้ยังกำหนดให้นำเป้าหมายในกลุ่มต่าง ๆ มาผสานผ่านกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้ในแต่ละมิติให้ยึดโยงเป็นเนื้อเดียวกัน โดยไม่แยกระหว่างความรู้ ความดี ค่านิยม ทักษะและกระบวนการ จึงทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะ (Competency) ที่เป็นเนื้อเดียวกัน ครบทุกกระบวนการ โดยไม่ต้องแยกส่วน ซึ่ง OECD มุ่งหวังให้เกิดสมรรถนะสำคัญดังกล่าวภายใน ค.ศ. ๒๐๓๐ ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คนมีสมรรถนะสำคัญที่สามารถสร้างค่านิยมใหม่ให้กับสังคมได้ตลอดเวลา และสามารถตัดสินใจในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งได้ด้วยวิธีสมานฉันท์ รวมทั้งยอมรับในการกระทำของผู้อื่น และเมื่อสมรรถนะทั้งสามส่วนนี้เกิดขึ้นเมื่อใด จะกลายเป็นสมรรถนะสำคัญแห่งการเปลี่ยนแปลง (Transformative Competencies) และก้าวข้ามไปสู่สภาวะ Well Being ได้แก่ ความอยู่ดีมีสุข ซึ่งเป็นเรื่องเดียวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาของไทยที่ต้องจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการถักทอเป็นไปในลักษณะเดียวกัน และยังนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันอีกด้วย

เมื่อคณะทำงานดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ที่ทำให้เห็นภาพรวมทั้งหมดจึงได้นำศาสตร์พระราชามาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ในระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิต และเสนอแนะให้สถานศึกษานำความสัมพันธ์ที่มีอยู่แล้วมาบูรณาการให้เหมาะสมกับบริบทของตน ซึ่งจะกลายเป็นหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรรายวิชา หรือจัดทำเป็นสาขาวิชาในระดับอุดมศึกษา หรือจัดทำเป็นโครงงานในการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งในอนาคตอาจมีการกำหนดสัดส่วนสาระวิชาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และสาระวิชาที่สัมพันธ์กับศาสตร์

พระราชาให้เกิดความเหมาะสมต่อไป ซึ่งวิธีการเรียนรู้อาจดำเนินการผ่านการทำโครงงาน หรือการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งกรณีดังกล่าวสามารถนำไปจัดทำหลักสูตรของท้องถิ่นได้ และสามารถใช้เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้แตกต่างได้ตามบริบทของแต่ละพื้นที่

ขณะเดียวกันโรงเรียนอาจจะเกิดปัญหาระหว่างการประเมินผล เนื่องจากการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ไม่บรรลุผล ด้วยเหตุที่หลักสูตรแกนกลางฯ ใช้วิธีการวัดและประเมินผลด้วยมิติคุณภาพ วัดมิติความรู้และการแสดงออก ทั้งวิธีคิด วิธีตัดสินใจและวิธีปฏิบัติ ซึ่งในแต่ละวิธีจะมีการแบ่งออกเป็นระดับคุณภาพ ๑-๔ ระดับ โดยวัดจากความสามารถในการแสดงออก เนื่องจากมาตรฐานการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกของผู้เรียนที่พึงมีตามที่ตัวชี้วัดกำหนด แต่ที่ผ่านมาระบบการศึกษาของไทยกลับไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถ ทำได้เพียงผู้เรียนเป็นเพียงผู้นั่งฟังและนั่งดูเท่านั้น ผลที่สะท้อนได้ดีคือผลการสอบ O-NET และ PISA จะเป็นการวัดความรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเด็กไทยไม่ได้ถูกบ่มเพาะมาทางด้านนี้ จึงไม่สามารถทำข้อสอบในลักษณะดังกล่าวได้ โดยเมื่อนำศาสตร์พระราชาไปสู่การจัดการเรียนรู้จะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการวัดและประเมินผล หรือการแสดงความสามารถให้เห็นทั้งสามมิติหรือสามด้านนั้น และตัวชี้วัดเป็นการวัดความรู้ที่ผู้เรียนเข้าใจภายหลังจากที่ผู้เรียนได้คิดเองทำเอง ซึ่งผู้เรียนต้องมีความเข้าใจระดับความคิดรวบยอด และระดับความคิดเชิงหลักการ และสามารถนำความรู้ระดับความคิดและความรู้ระดับหลักการไปวิเคราะห์และหาคำตอบได้อย่างมีเหตุผล

นอกจากนี้ คณะทำงานได้มีการจัดทำคู่มือฯ ที่แสดงให้เห็นการวัดและประเมินผลซึ่งจัดทำจากแนวทางและประสบการณ์การเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา และออกแบบเกณฑ์การประเมินอย่างครบถ้วนในทุกมิติ สำหรับทุกหน่วยการเรียนรู้ โดยได้มีการคลี่ตัวมาตรฐานความรู้ ทั้งนี้ความรู้ขั้นต้นจะเป็นระดับความจำ ส่วนความรู้ที่ขยับสูงขึ้น คือ ความรู้ระดับความคิดรวบยอด ผู้เรียนต้องสามารถวิเคราะห์และสรุปได้ ส่วนความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไปอีก ผู้เรียนจะต้องเข้าใจความหมายที่ลึกซึ้งอีกระดับหนึ่ง คือ การคิดเป็นภาพใหญ่หรือคิดอย่างเป็นระบบ เช่น ในระบบนิเวศ อาศัยการพึ่งพาซึ่งกันและกัน จนกระทั่งสามารถคิดเป็นวงจร และขยับความรู้สูงขึ้นเป็นระบบใหญ่ ซึ่งระยะเวลาที่ผ่านมาระบบการศึกษาไม่ได้ฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอย่างเป็นระบบดังกล่าว

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพลิกโฉมการจัดหลักสูตรโดยเฉพาะด้านกระบวนการเรียนการสอนของประเทศ หากไม่เปลี่ยนก็ไม่สามารถขับเคลื่อนได้ ซึ่งการจัดทำหลักสูตรก็ต้องดำเนินการควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนในลักษณะเป็นเกลียวผสมผสานหรือถักทอกันไป

การถักทอกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยจะต้องหลอมรวมกันเป็นกระบวนการเรียนรู้ตามลำดับขั้น การที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จะใช้เพียงเนื้อหาล้วน ๆ ไม่ได้ เนื่องจากจะผิดหลักการของการนำหลักสูตรไปใช้อย่างสิ้นเชิง และจากเนื้อหาที่ฝึกให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ไปประเมินเพื่อไปเชื่อมโยงการประเมินค่านิยม คุณประโยชน์ ความดีและโทษ จากนั้นจะออกแบบและกำหนดเป้าหมายวิธีการต่าง ๆ และสร้างทางเลือกเทียบเคียงเป้าหมายขั้นตอนแต่ละแบบเพื่อตัดสินใจและนำไปสู่การวางแผนอีกระดับหนึ่งก่อนการปฏิบัติ จึงจะตรวจสอบความคิดว่าสิ่งที่คิดไว้นั้นประสบผลสำเร็จได้จริงหรือไม่ หากไม่ประสบผลสำเร็จ เกิดจากสาเหตุใด มีกี่สาเหตุ แต่ละสาเหตุมีกี่ตัวแปร และจะคุมตัวแปรอย่างไรไม่ให้เกิดสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาอีก ดังนั้น ครูที่ดีจึงควรออกแบบกิจกรรมฝึกให้ผู้เรียนมีความสนุกพร้อมกับสร้างความคิดรวบยอดแล้วกระบวนการเรียนรู้นี้จะติดตัวผู้เรียน จากนั้นให้ผู้เรียนนำเสนอและนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง โดยผู้เรียนต้องสามารถกำกับความคิดตนเองได้อยู่เสมอ เพื่อให้รู้ว่าสิ่งที่คิด สิ่งที่ทำนั้น ถูกต้อง ดีงาม เพียงพอและพอเพียงหรือไม่ เป็นไปได้หรือไม่ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นนำไปสู่บุคคล สังคม ประเทศชาติ และโลกเพียงใด รวมทั้งจะปรับปรุงอย่างไร จึงจะได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่สามารถนำมาประเมินด้วยมิติคุณภาพ โดยไม่ได้นำเนื้อหาสาระไปประเมินแต่ในปัจจุบันผู้เรียนกลับเรียนแบบให้จดจำเนื้อหาสาระเป็นหลัก จึงไม่สามารถผ่านการประเมินคุณภาพตามหลักสูตรได้

ดังนั้น คณะทำงานจึงสร้างเป็นโมเดลขึ้น โดยออกแบบไว้คู่ขนานระหว่างหลักสูตรกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาและไม่ใช่เป็นเพียงผลที่เกิดขึ้นจากที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ แต่สิ่งที่ต้องการให้ตกผลึกที่ตัวผู้เรียน คือ วิธีทรงงาน ซึ่งเป็นวิธีที่สามารถนำไปใช้สร้างและพัฒนางานได้ทุกงาน จึงต้องนำ Active Learning เข้ามาใช้ดำเนินการในแต่ละระดับทุกขั้นตอน เพื่อยกระดับความรู้ขึ้นไปในแต่ละขั้นนั้น ล้วนเกิดจากกระบวนการหรือวิธีเรียนรู้ ซึ่งหัวใจที่สำคัญที่สุด คือ มิติคุณภาพ โดยมีเกณฑ์การประเมินเชิงคุณภาพ (Rubrics) ที่สัมพันธ์กับพีระมิดแห่งการเรียนรู้ (Learning Pyramid) ซึ่งครูจำเป็นต้องศึกษาเรื่องดังกล่าว เพื่อปรับวิธีการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติคิดวิเคราะห์แบบ Active Learning จึงจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจได้ในระยะยาวและจะมีความรู้ความสามารถขั้นต่ำไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕ แต่ถ้าให้ผู้เรียนเป็นผู้ดูและผู้ฟัง (Passive Learning) ผู้เรียนก็จดจำได้แต่เฉพาะในระยะสั้นและจะมีความรู้ความสามารถในขั้นต่ำประมาณร้อยละ ๓๐ ซึ่งหากนำศาสตร์พระราชาไปจัดหลักสูตรและการเรียนรู้ในลักษณะเช่นนี้ จะสามารถตอบโจทย์การสร้างเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้คิดวิเคราะห์โดยเฉพาะหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งผลจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนจะล้ำหน้าไปกว่าองค์การยูเนสโก, OECD ซึ่ง Active Learning เป็นการเรียนเชิงวิจัย แต่จะไม่ให้ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นเรื่องยากในการเรียนรู้ และจะค่อยเพิ่มความเข้มข้นซับซ้อนขึ้นจนกระทั่งเกิดผลผลิต และสร้างเป็นนวัตกรรม คิดแตกต่าง คิดเพิ่มมูลค่า โดยใช้ศาสตร์พระราชาผสมผสานกับการเรียนรู้ในรูปแบบ Active Learning

โดยนับต่อจากนี้ เราสามารถพัฒนาผู้เรียนไทยให้มีความรู้และสมรรถนะแตกต่างจากผู้เรียนไทยในอดีตได้ โดยเชื่อมั่นว่าผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะสามารถทำวิจัยและสร้างนวัตกรรมได้ก่อนที่จะศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเราจะสามารถพลิกโฉมประเทศไทยได้ในระยะเวลาอันสั้น

๓. สรุปสาระสำคัญการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นการนำศาสตร์พระราชาไปใช้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา จากผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ทั้ง ๒๘ แห่ง ซึ่งเข้าร่วมการเสวนา สรุปได้ ดังนี้

๓.๑ โรงเรียนบ้านทุ่งนา

โรงเรียนบ้านทุ่งนาได้จัดหลักสูตรศาสตร์พระราชาผ่านกิจกรรม “ชุมนุมเกษตรพอเพียง” ซึ่งบริบททางภูมิศาสตร์ของพื้นที่โรงเรียนนั้นเป็นหินปูน ทำให้ยากต่อการทำการเกษตร ส่วนพืชที่ทดลองปลูกแล้วได้ผลดี คือ มะนาว โดยการสอนช่วงแรกนั้นจะเริ่มต้นทดลองกับนักเรียนรุ่นที่ ๑ (กลุ่มเดียว) จากนั้นมีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากนักเรียนรุ่นที่ ๑ ไปยังนักเรียนรุ่นที่ ๒ เพื่อทดลองขยายพันธุ์พืช โดยการตอนกิ่งมะนาว และนักเรียนสามารถนำความรู้ไปต่อยอดให้ผู้ปกครองและคนในชุมชนให้สามารถดำรงชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง

๓.๒ โรงเรียนบ้านบนเขาแก่งเรียง

โรงเรียนบ้านบนเขาแก่งเรียงได้จัดโครงการเกษตรยุววิถี กิจกรรมเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้า ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนยากจนพิเศษ (กลุ่มปัจจัยพื้นฐานยากจนพิเศษ) ดังนั้น เบื้องต้นโรงเรียนจึงจัดกิจกรรมร่วมกับเขื่อนศรีนครินทร์ในโครงการเกษตรยุววิถีเพื่ออาหารกลางวัน โดยได้รับงบประมาณจากเขื่อนศรีนครินทร์ในการฝึกนักเรียนในกลุ่มยากจนและกลุ่มยากจนพิเศษทำกิจกรรมเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้า (เป็นกิจกรรมชุมนุม แต่ไม่อยู่ในหลักสูตรสถานศึกษา) เพื่อใช้หมุนเวียนเป็นอาหารกลางวันให้กับนักเรียน และอนุญาตให้นักเรียนนำก้อนเชื้อเห็ดที่โรงเรียนไม่ได้ใช้แล้วนำกลับไปเพาะเลี้ยงที่บ้าน นอกจากนั้นยังมีการต่อยอดทำแหนมเห็ดนางฟ้า และแหนมหยวกกล้วยป่า (ส่งไปแข่งขันระดับประเทศ) จึงเห็นว่า ควรนำศาสตร์พระราชาเข้ามาบรรจุในรายวิชา เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการบูรณาการองค์ความรู้ ทั้งเรื่องการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของนักเรียน และได้นำเรื่องความพอเพียงของศาสตร์พระราชามาสอนนักเรียน อาทิ การใช้ประโยชน์จากก้อนเชื้อเห็ดของโรงเรียนที่ไม่ใช้แล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ที่บ้านต่อได้

๓.๓ โรงเรียนบ้านดงเสลา

ช่วงปีการศึกษาที่ผ่านมาโรงเรียนบ้านดงเสลาได้เปิดรายวิชาเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาเพื่อจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เนื่องจากการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาเป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ นักเรียนจะได้รับการปลูกฝังทั้งคุณธรรมและความรู้ เพราะโรงเรียนบ้านดงเสลาได้จัดการเรียนการสอนที่ไม่เน้นทฤษฎี แต่จะเน้นการตีความหมายของศาสตร์พระราชาว่า เป็นองค์ความรู้ของรัชกาลที่ ๙ เน้นหลักการทรงงาน ๒๓ ข้อ จากนั้นได้สร้างกิจกรรมให้เด็กได้ปฏิบัติ ล้วนเน้นเป็นกิจกรรมตามโครงการพระราชดำริ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง โดยสร้างเป็น “ศูนย์การเรียนรู้บ้านพ่อพอเพียง” เป็นการจำลองรูปแบบ “โคก หนองนา โมเดล” เพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมและเรียนรู้วิถีธรรมชาติอย่างเป็นระบบ

ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบรรจุศาสตร์พระราชาไว้ในรายวิชา อาทิ นักเรียนอาจทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากมีวิชาอื่นที่นักเรียนต้องเรียนอยู่แล้วและต้องสอบวัดผลทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องบูรณาการแต่ละวิชาโดยกำหนดใช้กิจกรรมเป็นประเด็นหลัก (Theme) และบูรณาการแต่ละวิชาเข้ามา แต่ก็อาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับตัวชี้วัด นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นให้นักเรียนฝึกทักษะความรู้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มากกว่าการเรียนเพื่อใช้สอบ O-NET เท่านั้น จึงจำเป็นต้องตัดสาระสำคัญในบางเรื่องออก ทั้งนี้ การเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาจำเป็นต้องเรียนรู้ในลักษณะ Project-Based แต่เรื่องดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการต่อเนื่องเพราะมีผลกระทบต่อภาระงานในปัจจุบัน แต่ยังจำเป็นต้องฝึกนักเรียนตั้งแต่ที่บ้าน และมีครูเข้าไปตรวจเยี่ยม เช่น การปลูกผัก เป็นต้น ซึ่งสามารถฝึกทำได้ตลอดเวลาเนื่องจากอยู่ในชีวิตประจำวันจริง และสามารถนำผลผลิตมาบริโภคในครอบครัวได้ ส่วนองค์ความรู้ที่นักเรียนได้รับมาจากการฝึกการปฏิบัติจริง ทั้งเรื่องของดินและปุ๋ย และนำมาสรุปองค์ความรู้ในห้องเรียนต่อไป

โรงเรียนบ้านดงเสลาจึงมีความเห็นว่า ควรเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรศาสตร์พระราชาให้กับผู้แทนโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีที่เข้าร่วมการเสวนาในวันนี้ พร้อมกับร่วมกันฝึกปฏิบัติจริง โดยอาจใช้ระยะเวลาดำเนินโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวประมาณ ๒ วัน หรือมีทีมงานเข้ามาช่วยวิเคราะห์หลักสูตร และคัดเลือกโรงเรียนที่มีความพร้อมเพื่อกำหนดให้เป็นโรงเรียนต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จเพื่อเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง จากนั้นให้มีการดำเนินการจริง และกำหนดให้มีพี่เลี้ยงที่มีองค์ความรู้และมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอย่างแท้จริง (ไม่ควรเป็นศึกษานิเทศก์ เนื่องจากจำเป็นต้องหลุดจากกรอบหลักสูตรการศึกษาในปัจจุบัน) เพื่อเข้ามาช่วยเหลือ ติดตามและให้คำแนะนำเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมต่อไป

อนึ่ง การเรียนการสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมให้นักเรียน จะได้รับองค์ความรู้จากการเรียนอย่างเต็มที่ ส่วนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการบรรจุไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการกับหลักสูตรเดิมแล้วอาจพิจารณาสอดแทรกกับการจัดการเรียนการสอนศาสตร์พระราชาได้ไม่ครบ ส่วนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบโครงงานหรือกิจกรรมตามรูปแบบที่ ๓ จะส่งผลให้นักเรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติจริง อีกทั้งจะช่วยให้นักเรียนมีความสุขกับกิจกรรมดังกล่าวมากขึ้นด้วย

๓.๔ โรงเรียนบ้านองหลุ

โรงเรียนบ้านองหลุเป็นโรงเรียนในพื้นที่เกาะแก่ง (มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน ๕๑ คน โดยมีนักเรียนระดับชั้นอนุบาล จำนวน ๑๓ คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ จำนวน ๓๘ คน โดยนักเรียนจำนวนมากเป็นชนเผ่ากะเหรี่ยง และอีกส่วนหนึ่งเป็นชาวพม่า และชาวมอญ) และทำกิจกรรมภาพรวมเกี่ยวกับชุมนุม ๒ รูปแบบ ได้แก่ ๑) รูปแบบของวัฒนธรรม คือ การทอผ้า และการอนุรักษ์ผ้าพื้นเมือง และ ๒) รูปแบบของเกษตรชีววิถี

ของเขื่อนศรีนครินทร์และโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งในส่วนด้านการเกษตรจะดำเนินการเกี่ยวกับการปลูกพืช เพาะเห็ด ประมง และการปศุสัตว์

การดำเนินกิจกรรมจะเน้นการส่งเสริมทักษะเด็กปฐมวัย โดยฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา คือ การมีระเบียบวินัย (เน้นการไหว้ การเคารพผู้ใหญ่) แต่นักเรียนเป็นเด็กหลากหลายชนชาติ การพูดภาษาไทยยังไม่ชัดเจน ประกอบกับครูผู้สอนที่ได้รับการบรรจุมีจำนวน ๓ คน และมีครูอัตราจ้าง ๑ คน ส่งผลให้การทำงานค่อนข้างยากลำบาก เนื่องจากมีครูจำนวนน้อย ดังนั้น กิจกรรมภาพรวมเกี่ยวกับชุมนุมนั้นส่งผลให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบ โดยครูไม่ต้องเตือนให้รดน้ำและเก็บเห็ด เป็นต้น

นอกจากนี้ ได้มีการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม เพื่อปูพื้นฐานความดีและความรับผิดชอบให้กับนักเรียน เนื่องจากความรู้มีอยู่ทั่วไป ไม่จำเป็นต้องอยู่ในหนังสือ ซึ่งเด็กสามารถปฏิบัติได้จริงและมีผลสัมฤทธิ์ที่ดี โดยนักเรียนบางส่วนเมื่อศึกษาสำเร็จจากโรงเรียนแล้วไม่ศึกษาต่อ หรือบางส่วนศึกษาที่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่

ทั้งนี้ การเดินทางสัญจรค่อนข้างลำบากพอสมควร กิจกรรมในภาพรวมของโรงเรียนที่เกี่ยวกับศาสตร์พระราชา จะทำในรูปแบบของชุมนุมโดยเน้นที่การอนุรักษ์การทอผ้าพื้นเมือง และเกษตรชีววิถีตามโครงการของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงเน้นให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติจากการนำศาสตร์พระราชามาใช้ ซึ่งทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนและมีระเบียบวินัย จนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๕ โรงเรียนบ้านพุน้ำเปรี้ยว

โรงเรียนบ้านพุน้ำเปรี้ยวเป็นโรงเรียนในพื้นที่สูง บริเวณชุมชนเป็นพื้นที่การเกษตร ดังนั้นโรงเรียนจึงมีการทำการเกษตรด้วยการปลูกมะละกอ กล้วย เผือก และสับปะรด โดยอาศัยโครงการเกษตรยุววิถีที่ได้รับการสนับสนุนจากเขื่อนศรีนครินทร์ในการจัดทำท่อน้ำ ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการเกษตรจะนำมาสอนให้นักเรียนรู้จักการแปรรูปในรูปแบบของชุมนุม ซึ่งยังไม่ได้มีการนำเข้าไปบรรจุในหลักสูตรรายวิชา ทั้งนี้ การสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล-ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ทางโรงเรียนยังมีความประสงค์ให้มีวิทยากรมาให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาให้กับโรงเรียนเพิ่มเติม หรือเข้าร่วมการอบรมกับหน่วยงานภายนอกเพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้กับครูและนักเรียน เพราะโรงเรียนยังขาดความรู้ในเรื่องศาสตร์พระราชาอย่างแท้จริง

๓.๖ โรงเรียนบ้านท่าสนุ่น

โรงเรียนบ้านท่าสนุ่นเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนเพียง ๖๒ คน แต่ก็ได้เข้าร่วมโครงการเกษตรยุววิถี โดยได้มีการจัดกิจกรรมจำนวน ๔ กิจกรรม ประกอบด้วย ๑) การเพาะเห็ดนางฟ้า โดยนำผลผลิตที่ได้ไปใช้ในโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน หากมีผลผลิตมากพอจะนำไปจำหน่ายให้กับชุมชน ๒) การปลูกพืชผักสวนครัว โดยพยายามให้นักเรียนและครูทุกคนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมนี้ ๓) การปลูกไม้ยืนต้น (ต้นกาแฟ) โดยโรงเรียนได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการปลูกกาแฟมาแล้วจึงนำมาถ่ายทอดให้กับนักเรียนทุกชั้นเรียนได้ทดลองปลูกต้นกาแฟ และ ๔) การแปรรูป โดยนำเห็ดนางฟ้าที่เพาะเลี้ยงได้มาแปรรูปก่อนนำไปขายให้กับชุมชน นอกจากนี้โรงเรียนยังได้รับรางวัลชนะเลิศในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ซึ่งทุกกิจกรรมดังกล่าวโรงเรียนจะเน้นให้เด็กฝึกทักษะจากการปฏิบัติจริง โดยจัดให้เรียนในคาบเรียนสุดท้ายทุกวันอังคาร ซึ่งผลที่ได้รับอย่างชัดเจนจากโครงการนี้ คือ นักเรียนรู้จักมีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น และได้เรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า แต่โรงเรียนยังไม่ได้มีการบูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ เข้ากับกลุ่มสาระวิชา

๓.๗ โรงเรียนบ้านสามหลัง

โรงเรียนบ้านสามหลังได้น้อมนำศาสตร์พระราชาในเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาบรรจุไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ระยะเวลาเรียนเทอมละ ๒๐ ชั่วโมง ปีการศึกษาละ ๔๐ ชั่วโมง สัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง โดยจัดทำเป็นรายวิชา อาทิ วิชาพอเพียง ๑ พอเพียง ๒ และพอเพียง ๓ เริ่มจากสอนให้เด็กรู้จักกับทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นจะเป็นการสอนให้เด็กรู้จักการปลูกพืชผักต่าง ๆ โดยให้เด็กเลือกว่าตนอยากปลูกพืชผักอะไร ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละปี และโรงเรียนยังได้เข้าร่วมกับโครงการชีวยุววิถีที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเขื่อนศรีนครินทร์ โรงเรียนจึงนำงบประมาณที่ได้รับไปสร้างแหล่งเรียนรู้ เช่น แปลงเกษตร บ่อเลี้ยงปลาดุก และแปลงปลูกพืชเศรษฐกิจ เป็นต้น โรงเรียนมีการวัดผลและการประเมินผลจากการเรียนวิชานี้ โดยจะวัดจากใบงานที่ครูมอบหมายให้นักเรียนไปปฏิบัติ รวมไปถึงประเมินจากผลผลิตที่ได้รับควบคู่กันไป ทางโรงเรียนจึงได้มีข้อเสนอแนะว่า หากจัดให้ศาสตร์พระราชาบรรจุเป็นวิชาพื้นฐาน และมีตัวชี้วัดผลการเรียนที่ชัดเจนจะทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาได้หลากหลายยิ่งขึ้น

๓.๘ โรงเรียนอนุบาลศรีสวัสดิ์

โรงเรียนได้มีการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา โดยมีการจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม เรียกว่ารายวิชาจุดเน้นสถานศึกษา บรรจุอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ แบ่งเป็นระดับชั้นตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ ๔ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีการเรียนการสอน ๒ คาบเรียนต่อหนึ่งสัปดาห์ นับเป็น ๑ หน่วยกิต ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ เพาะเห็ดนางฟ้า การเลี้ยงจิ้งหรีดพันธุ์สะดิ้ง การเลี้ยงปลาดุกพันธุ์บิ๊กอุย และการเลี้ยงไก่ไข่ โรงเรียนอนุบาลศรีสวัสดิ์เป็นเพียงโรงเรียนเดียวที่ได้เข้าร่วมโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยโรงเรียนมีการคิดค้นนวัตกรรมการศึกษา เรียกว่า STAP Model หมายถึง การฝึกให้เด็กนักเรียนรู้จักคิด ทำ และนำเสนอ (S = Student T = Think A = Action และ P = Presentation) โดยโรงเรียนจะมีการจัดอบรมครูให้มีความสามารถในการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งจะเป็นการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา โดยจะเป็นการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ ซึ่งจะเริ่มจากการให้นักเรียนมีทักษะเพิ่มเติม จากเดิมมีเพียง ๕ ทักษะ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๐ ทักษะ ซึ่งการดำเนินงานและการขับเคลื่อนที่ผ่านมาโรงเรียนมีผลงานเชิงประจักษ์ คือ โครงการยุวชีววิถีเกษตรอินทรีย์เพื่ออาหารกลางวัน อันเกิดจากการที่นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงจนเกิดเป็นทักษะและสมรรถนะที่สำคัญ รวมทั้งโรงเรียนยังได้รับรางวัลโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจากการนำเสนอโครงการเกษตรยุววิถี ๕ จี โดยเป็นผลงานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ นอกจากนั้น ยังมีโครงการเกษตรน้อยตามรอยพ่อ โดยการให้นักเรียนเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้า ณ สหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียนและร้านค้าของเอกชน ซึ่งนักเรียนที่อาสามาร่วมโครงการนี้ทางโรงเรียนจะนำเงินปันผลตอนสิ้นปีมามอบเป็นทุนการศึกษาให้ทุกคน และสำหรับการประเมินผลการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา จะเป็นการประเมินสมรรถนะจากทักษะและการปฏิบัติจริงของนักเรียน ซึ่งจะมีทั้งการประเมินภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมีการให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนรายวิชา

ทั้งนี้ จากกระบวนการจัดการเรียนการสอนศาสตร์พระราชาทั้ง ๓ รูปแบบ นั้น ถือเป็นแนวคิดที่ดี แต่ต้องคำนึงถึงบริบทของแต่ละพื้นที่สถานศึกษาด้วย ซึ่งส่วนตัวเห็นว่ารูปแบบที่ ๓ การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานหรือกิจกรรม ถือเป็นรูปแบบที่จัดการเรียนการสอนที่ดีที่สุด เพราะได้ลงมือปฏิบัติจริงและได้ผลงานที่ดีที่สุด แต่ว่าการที่จะปฏิบัติได้จริงนั้นครูจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะด้วย เพราะเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักเรียนอย่างที่เรียกว่า “ครูพาทำ” ซึ่งหมายความว่า ครูจะต้องเป็นผู้รู้ทุกเรื่องที่จะสอนนักเรียน ดังนั้น ส่วนตัวจึงเห็นว่าการจัดกระบวนการเรียนการสอนศาสตร์พระราชาที่จะทำให้นักเรียนไม่เกิดความเครียด คือ การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานหรือกิจกรรม

๓.๙ โรงเรียนบ้านโป่งหวาย

โรงเรียนบ้านโป่งหวายมีการนำกระบวนการเรียนรู้ศาสตร์พระราชามาใช้โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งทำเป็นวิถีชีวิตประจำวันตั้งแต่เช้า-เย็น โดยแบ่งความรับผิดชอบแตกต่างกันออกไป และใช้วิธีการแบบพี่สอนน้อง จากรุ่นสู่รุ่น โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมในเรื่องดังกล่าว ๖ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านบริหารจัดการป่าให้เป็นเกษตรอินทรีย์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ๒) วิสาหกิจชุมชน โดยโรงเรียนมีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้ว เน้นการแปรรูปหน่อไม้เป็นหลัก ๓) โฮมสเตย์บ้านดิน ๔) ด้านเกษตรอินทรีย์โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ซึ่งโรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากออร์แกนิค ไทยแลนด์ และเกษตรพีทีเอส ๕) ด้านพลังงานทดแทน โดยเป็นการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในตอนกลางวัน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการไฟฟ้าภูมิภาค นอกจากนั้น โรงเรียนยังใช้แก๊สชีวภาพที่ผลิตจากเศษอาหารต่าง ๆ จากโครงการอาหารกลางวัน และ ๖) บัญชีครัวเรือน เป็นการฝึกหัดให้นักเรียนรู้จักพื้นฐานการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย นอกจากนี้ปัจจุบันโรงเรียนมีการจัดตั้งธนาคารชุมชนขึ้น โดยการสนับสนุนจากสคูลเบิร์ท โดยมีนักเรียนและผู้ปกครองเป็นสมาชิกของธนาคาร

เนื่องจากโรงเรียนบ้านโป่งหวายเป็นโรงเรียนในโครงการกองทุน จึงต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการโดยวิเคราะห์จากแผนระดับชาติ และแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ และนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินการ ๕ ประการ ประกอบด้วย

๑. การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ
๒. การพัฒนาทักษะของนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม
๓. การยกระดับผลสัมฤทธิ์
๔. การพัฒนาครูให้มีศักยภาพ
๕. การบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพ

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๑ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมอบรมให้กับคณะครูและนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลศรีสวัสดิ์ ในโครงการชีวยุววิถีเกษตรอินทรีย์ตามศาสตร์พระราชา ซึ่งได้มีการขยายผลมาจนถึงปัจจุบันนี้ ดังนั้น โรงเรียนจึงมีความต้องการที่จะเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับผู้ที่ต้องการจะศึกษาในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

๓.๑๐ โรงเรียนบ้านนาสวน

บริบทของโรงเรียนบ้านนาสวนเป็นโรงเรียนขยายโอกาส นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์เชื้อสายกะเหรี่ยง และโรงเรียนมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ดังนั้น โรงเรียนจึงมีการดำเนินโครงการชีวยุววิถีเกษตรอินทรีย์ตามศาสตร์พระราชา เป็นการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ระดับอนุบาล-ระดับมัธยมศึกษา โดยเน้นในเรื่องของการเพาะกล้าไม้ การรักษาป่าชุมชน มีการทำฝายชะลอน้ำ รวมไปถึงการทำแนวกันไฟ โดยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ในอำเภอศรีสวัสดิ์ ประเด็นสำคัญที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ในการนี้ โรงเรียนบ้านนาสวนได้นำเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การจัดการเรียนการสอนแบบรายวิชาตามแบบที่ ๑ นั้น หลักสูตรแกนกลางมีบรรจุไว้ในกลุ่มสาระสำคัญแล้ว แต่หากเป็นหลักสูตรท้องถิ่นจะกำหนดขึ้นตามบริบทของสิ่งแวดล้อมในแต่ละท้องที่ ดังนั้น ส่วนตัวจึงเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนแบบรายวิชาจะทำให้นักเรียนเกิดความเครียด ประกอบกับปัจจุบันแนวความคิดของนักเรียนมีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมมาก จึงเห็นว่าครูและผู้ปกครองควรพัฒนาทักษะ ความสามารถให้เกิดความเข้าใจ เท่าทันความคิดของนักเรียนมากขึ้นด้วย เนื่องจากปัจจุบันปริญญาบัตรไม่ใช่สาระสำคัญในการดำเนินชีวิต แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตคือ การดำเนินชีวิต

ส่วนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบที่ ๒ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ถือเป็นการผสมผสานทักษะระหว่างสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางบังคับ เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้จริงในชีวิตประจำวัน จึงต้องสร้างความเชื่อมโยงกันตลอดเวลา แต่ถ้าเป็นการจัดตามรูปแบบที่ ๓ การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานหรือกิจกรรม ถือเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีความอิสระคล่องตัวมากที่สุด ซึ่งจากการที่จัดทำโครงงานกับเด็กนักเรียน เช่น การดูแลป่าชุมชน การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดทำฝายกั้นน้ำ และการจัดทำแนวกันไฟ เป็นต้น ล้วนเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติให้อยู่คู่กับชุมชนได้ในระยะยาว ซึ่งนักเรียนจะได้รับความรู้จากการได้ปฏิบัติจริงอยู่เสมอ และยังได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากครู หรือผู้ปกครอง จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด เพราะเป็นรูปแบบที่เปิดกว้างให้กับชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ ได้ร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานพร้อมทั้งนำเสนอความคิดเพื่อช่วยให้งานสำเร็จลุล่วงต่อไป

๓.๑๑ โรงเรียนอ.ฮ.ลิงค์ (ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี)

โรงเรียนอ.ฮ.ลิงค์ (ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี) ได้นำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นฐานจัดการเรียนการสอนการเรียนรู้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๖ ผ่านกิจกรรม ได้แก่ ฐานสวนสมุนไพร ฐานมะละกอ และฐานการเพาะเห็ด เป็นต้น โดยผลผลิตที่ได้จากการเรียนรู้ดังกล่าวส่วนหนึ่งทางโรงเรียนจะนำไปเข้าร่วมโครงการอาหารกลางวัน และมอบหมายให้นักเรียนนำไปจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการ และผู้ปกครอง เพื่อนำรายได้มาเป็นทุนการศึกษา

๓.๑๒ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมิตรมวลชน ๒

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมิตรมวลชน ๒ เป็นโรงเรียนที่เขื่อนศรีนครินทร์ให้การสนับสนุน เนื่องจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นโรงเรียนในโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมอบหมายให้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนดูแลเรื่องสุขภาพของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กอิ่มท้องมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๓ และเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นฐานการเรียนรู้ทั้งหมด ๘ โครงการ เช่น ๑) กิจกรรมเลี้ยงเป็ดเทศ ๒) กิจกรรมเลี้ยงหมู ๓) กิจกรรมเพาะเห็ด ๔) กิจกรรมสหกรณ์ ๕) กิจกรรมเลี้ยงไก่ไข่ และ ๖) กิจกรรมเลี้ยงปลาดุก เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนและชุมชนได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติสร้างรายได้ต่อไปในอนาคต สำหรับประเด็นที่กระทรวงศึกษาธิการจะน้อมนำโครงการของศาสตร์พระราชามาบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนนั้น ทางโรงเรียนเห็นด้วยและพร้อมจะดำเนินการตามนโยบายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

๓.๑๓ ศูนย์การเรียนตำรวจตระเวนชายแดนห้องเรียนบ้านไกรเกรียง

ศูนย์การเรียนตำรวจตระเวนชายแดนห้องเรียนบ้านไกรเกรียงเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอื่น คือ เป็นโรงเรียนที่ดำเนินการตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนดูแลเรื่องสุขภาพของเด็กเป็นสำคัญเพื่อให้เด็กอิ่มท้อง และนำผลผลิตที่ได้จากโครงการของศาสตร์พระราชามาเข้าร่วมโครงการอาหารกลางวันของนักเรียน และส่งรายงานด้านสุขภาวะของนักเรียนต่อโครงการส่วนพระองค์ โดยมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ว่าโรงเรียนได้น้อมนำโครงการของศาสตร์พระราชามาใช้นั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ ในส่วนของการดำเนินการของสหกรณ์จะมีบทบาทที่แตกต่างกัน เช่น ดูแลเรื่องต้นกล้า และการจัดทำบัญชี เป็นต้น ดังนั้นจึงขอเสนอแนะว่าการจัดการเรียนการสอนศาสตร์พระราชาในระดับประถมศึกษา ควรนำรูปแบบที่ ๓ การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานหรือกิจกรรมมาปรับใช้กับสถานศึกษาของประเทศไทยจะเกิดความเหมาะสมกับนักเรียนและบริบทของประเทศมากที่สุด

๓.๑๔ โรงเรียนบ้านเจ้าเณร

โรงเรียนบ้านเจ้าเณรได้น้อมนำโครงการศาสตร์พระราชามาใช้ในส่วนของกิจกรรม คือ การลดเวลาเรียนเพิ่มเวลาการเรียนรู้ตั้งแต่ในระดับชั้นอนุบาล-ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เป็นชมรม และโครงการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมห้องเรียนสีเขียว เพื่ออนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เขื่อนศรีนครินทร์ โดยการอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับการนำมาปรับประยุกต์ใช้กับนักเรียน โดยเริ่มต้นจากหลักเกณฑ์ ๓ อ. ได้แก่ ๑) อุปนิสัย ๒) อุปกรณ์ และ ๓) อาคาร ซึ่งในส่วนของการดำเนินการดังกล่าว นักเรียนต้องรู้จัก ๔ ป. ก่อน คือ ๑) ปิดไฟเมื่อไม่ใช้ ๒) ปลดปลั๊กเมื่อไม่ใช้ ๓) ปรับอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศให้เหมาะสม และ ๔) เปลี่ยนใช้อุปกรณ์แบบประหยัดพลังงาน

๓.๑๕ โรงเรียนบ้านต้นมะพร้าว

โรงเรียนบ้านต้นมะพร้าวได้เข้าร่วมโครงการยุวชีววิถีเกษตรอินทรีย์อาหารกลางวันเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นระยะเวลา ๒ ปี ที่ได้รับงบประมาณจากทางเขื่อนศรีนครินทร์ และจัดกิจกรรมโครงการยุวชีววิถีเกษตรอินทรีย์เป็นกิจกรรมประเภทชุมนุม ดังนี้ ๑. ชุมนุมผักไฮโดรโปนิกส์ เนื่องจากโรงเรียนมีพื้นที่อยู่บนภูเขาซึ่งไม่เหมาะกับการเพาะปลูก โรงเรียนจึงสนับสนุนให้นักเรียนปลูกผักไฮโดรโปนิกส์โดยใช้น้ำเพาะปลูกแทนดิน ๒. การเพาะเลี้ยงเห็ด-นางฟ้า โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้า เพื่อนำผลผลิตเข้าโครงการอาหารกลางวัน และแปรรูปเป็นแหนมเห็ดสามเรือนที่มีส่วนประกอบ ได้แก่ ข้าวกล้อง ข้าวไรซ์เบอร์รี และข้าวหอมไร่ ที่มากไปด้วยคุณค่าทางอาหาร และยังสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต ๓. การเลี้ยงปลาช่อนในกระชัง ซึ่งการเลี้ยงปลาช่อนดังกล่าวใช้กระบวนการเลี้ยงและถ่ายน้ำสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง และเมื่อปลาได้ขนาดจะนำมาประกอบอาหารกลางวันให้กับนักเรียน และนำไปจำหน่ายให้กับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อเป็นรายได้ให้กับนักเรียนอีกทางหนึ่ง และ ๔. มะพร้าวคาเฟ่ ทางโรงเรียนได้ฝึกฝนให้นักเรียนนำมะพร้าว และผลไม้ต่าง ๆ มาแปรรูปเป็นน้ำผลไม้ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพในอนาคต

๓.๑๖ โรงเรียนบ้านทับศิลา

โรงเรียนบ้านทับศิลาเป็นโรงเรียนที่อยู่บริเวณภูเขา จึงประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ โรงเรียนจึงปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนปลูกต้นไม้เพื่อให้พื้นดินเก็บกักน้ำ อีกทั้งยังดำเนินการจัดตั้งธนาคารน้ำโดยใช้ขวดน้ำที่ได้รับการบริจาคมาจัดทำ ต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบลได้เห็นความสำคัญของโครงการดังกล่าวจึงจัดตั้งธนาคารน้ำขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเรื่องน้ำ นอกจากนี้โรงเรียนยังสามารถทำน้ำหมักชีวภาพ และผลิตน้ำยาต่าง ๆ เช่น สบู่ น้ำยาล้างจาน น้ำยาถูพื้น เป็นต้น เพื่อใช้ประโยชน์ในโรงเรียนและจำหน่ายผู้ปกครองและชุมชนเป็นรายได้ ต่อมาโรงเรียนได้เห็นประโยชน์จากโครงการศาสตร์พระราชาจึงได้เขียนแผนการจัดการเรียนการสอน โดยการนำศาสตร์พระราชามาสอดแทรกเป็นรายวิชาให้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ เพื่อเป็นการสร้างอาชีพให้กับนักเรียนต่อไป

๓.๑๗ โรงเรียนชุมชนบ้านท่ากระดาน

โรงเรียนชุมชนบ้านท่ากระดานเป็นโรงเรียนขนาดกลางที่เห็นความสำคัญของโครงการศาสตร์พระราชาและเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จึงได้ดำเนินการจัดทำปุ๋ยหมักชีวภาพรักษ์โลก ปุ๋ยคอกน้ำอีเอ็ม ที่มีคุณประโยชน์กับดิน โดยการนำใบไม้ที่ร่วงมาหมักผสมกับปุ๋ยคอกส่งผลให้ปุ๋ยมีคุณภาพร้อยละ ๑๐๐ ไม่มีดินผสม ซึ่งโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากเขื่อนศรีนครินทร์ และทางรีสอร์ตภูไพรเลค รีสอร์ท จังหวัดกาญจนบุรี ร่วมปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อนำไปจำหน่าย ส่วนการเรียนการสอนโรงเรียนจะเป็นในรูปแบบของโครงงานและบูรณาการการเรียนการสอนร่วมกับวิชาการงานอาชีพ สำหรับเรื่องพลังงาน

และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนจะจัดการเรียนการสอนไว้ในวิชาวิทยาศาสตร์ ส่วนวิชาชุมชนและสอนเสริมวิชาต่าง ๆ โรงเรียนจะสอดแทรกเป็นรายวิชาให้กับนักเรียนตามศักยภาพของโรงเรียนที่สามารถดำเนินการได้ แล้วจึงขยายผลการจัดการเรียนการสอนในเรื่องของโครงการศาสตร์พระราชาต่อไป

๓.๑๘ โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม

กระบวนการจัดการเรียนการสอนศาสตร์พระราชาทั้ง ๓ รูปแบบ ล้วนมีประโยชน์ต่อนักเรียน แต่การที่โรงเรียนจะนำมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกันได้อย่างมีคุณภาพนั้น มีข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกัน เช่น รูปแบบที่ ๑) การจัดการเรียนการสอนแบบรายวิชา คือ นักเรียนทุกคนได้เรียน แต่วิชาดังกล่าวจะเพิ่มความยากมากขึ้น รูปแบบที่ ๒) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คือ จะไม่ทราบความรู้ความสามารถของนักเรียนที่ชัดเจนว่าได้รับความรู้มากหรือน้อยอย่างไร และรูปแบบที่ ๓) การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานหรือกิจกรรม คือ มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยมากที่สุด แต่ก็อาจจะติดขัดเรื่องระยะเวลาที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง ดังนั้น เมื่อพิจารณาทั้ง ๓ รูปแบบแล้วจึงเห็นว่า รูปแบบที่ ๓) น่าทดลองจัดการเรียนการสอนมากที่สุด

๔. สรุปข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้แทนสถานศึกษาที่เข้าร่วมเสวนา

โดย นายบูรพาทิศ พลอยสุวรรณ์ คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ได้สรุปข้อเสนอที่ได้รับจากผู้แทนสถานศึกษาที่เข้าร่วมเสวนาทั้ง ๒๘ แห่ง ต่อนายตวง อันทะไชย ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา สรุปได้ ดังนี้

๑) สถานศึกษาทุกแห่งสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาตามบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม

๒) สถานศึกษามีวิธีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรม ชมรม และบูรณาการไว้ในหลักสูตรหรือสอดแทรกในรายวิชา

๓) ผู้เรียนมีทักษะ องค์การเรียนรู้จนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) สถานศึกษามีกระบวนการติดตามวัดและประเมินผลการดำเนินงานของผู้เรียนจากลงมือปฏิบัติจริงที่ต่อเนื่อง

๕) ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมาธิการเป็นแนวทางที่ดี สามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษาได้

๖) ควรมีวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้ เพื่อพัฒนาครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องของการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา

๗) ควรมีการทำตัวชี้วัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาที่ชัดเจนให้แก่สถานศึกษา

๘) สถานศึกษาที่จัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนที่ดีจากทุกคนในสถานศึกษา และหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ด้วย

จากนั้น **นายตวง อันทะไชย ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา** ได้กล่าวสรุปการเสวนาสรุปได้ว่า ตามที่คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้พิจารณาศึกษาจากการเดินทางไปศึกษาดูงานทั้ง ๔ ภูมิภาค แล้วพบว่า สถานศึกษาทุกแห่งสามารถดำเนินการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนศาสตร์พระราชาได้จริงตามบริบทของพื้นที่ในแต่ละภูมิภาคที่แตกต่างกัน ซึ่งจำแนกออกเป็น ๓ รูปแบบ คือ

๑. การจัดการเรียนการสอนแบบรายวิชา

๒. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

๓. การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานหรือกิจกรรม

ในการนี้ จะเห็นได้ว่าหากกำหนดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวจะอาศัยแรงจูงใจที่แตกต่างกัน เช่น การวัดและการประเมิน ซึ่งที่ผ่านมาเป็นการวัดและการประเมินผลแบบการกำหนดเวลาเรียน และการสอบแข่งขัน แต่วิธีการประเมินผลแบบมีแต้มต่อของศาสตร์พระราชาจะช่วยให้นักเรียนตั้งแต่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๖ ที่ได้ผ่านการเรียนการสอนในโครงการศาสตร์พระราชาสามารถจดบันทึกการเรียนดังกล่าวไว้ในสมุดบันทึกการเรียน (สมุดพกประจำตัว) ของตนเองได้ และเมื่อนักเรียนไปเข้ารับการศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ก็สามารถนำประสบการณ์ที่ได้ศึกษาในโครงการศาสตร์พระราชาไปพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ต่อไปได้ แต่หากนักเรียนไม่ได้ศึกษาศาสตร์พระราชานั้นจะไม่มีทักษะ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ทักษะชีวิต ๒) ทักษะวิชาการ และ ๓) ทักษะวิชาชีพ ดังนั้น จึงเห็นว่าวิธีการประเมินแบบศาสตร์พระราชาเป็นวิธีการประเมินผลการดำเนินงานที่ไม่ควรต้องมีการแข่งขันกัน เช่น ประเทศสิงคโปร์ และประเทศฟินแลนด์ ที่ไม่มีการสอบแข่งขัน เนื่องจากการศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันให้ดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุข จึงไม่จำเป็นต้องมีการสอบแข่งขันกันอีกต่อไป

ประกอบกับการจัดเสวนา เรื่อง **"ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน"** ในวันนี้ กระผมขอให้ความเชื่อมั่นกับทุกท่านว่า ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะทั้งหมดที่ได้รับจากการเสวนาครั้งนี้ คณะกรรมาธิการฯ จะรวบรวมข้อคิดเห็น เพื่อนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำเป็นสรุปเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา และประมวลผลเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาเสนอต่อวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาดังกล่าวต่อไป เนื่องจาก (ร่าง) รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการผลักดันและสนับสนุนการนำวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการพัฒนาที่เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัย อันเป็นการต่อยอดและยกระดับ จึงจะเกิดประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมที่ยั่งยืนสืบไป

สรุปโดย : ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

ภาคผนวก จ.

โครงการเสวนา
“การปฏิรูปการศึกษา และการจัดหลักสูตร
และกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”

โครงการเสวนา

เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา

และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน”

จัดโดย คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

ร่วมกับ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เขื่อนศรีนครินทร์

ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๓

ณ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เขื่อนศรีนครินทร์ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

หลักการและเหตุผล

ด้วยคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้ตระหนักและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้พระราชทานองค์ความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติไว้เป็นจำนวนมาก จะยังคงอยู่ในวิถีชีวิตและจิตใจของคนไทยสืบไป สมดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการสืบสานศาสตร์พระราชาและการพัฒนาคนในประเทศให้ ***“เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา และมีงานทำ”*** โดยสมควรที่จะน้อมนำศาสตร์ต่าง ๆ ที่ได้พระราชทานไว้มาศึกษารวบรวม เพื่อจัดทำแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญอันจะนำไปเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาสืบไป ประกอบกับที่ผ่านมาคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้นำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ไปยังคณะองคมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น เพื่อให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากยิ่งขึ้น อันนำไปสู่การผลักดันและสนับสนุนให้นำวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนให้เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัย เพื่อต่อยอดและยกระดับรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนของคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ฉบับเดิม) ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมได้

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา จึงมีมติเห็นควรให้คณะทำงานในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ประกอบด้วยคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เดินทางไปศึกษาดูงาน “การปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา

สู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน" (๔ ภูมิภาค) เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาจัดทำ (ร่าง) รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนให้มีความสมบูรณ์นั้น บัดนี้ ที่ประชุมคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ได้พิจารณาและให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนเรียบร้อยแล้ว

ต่อประเด็นดังกล่าว คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา จึงเห็นควรให้มีการจัดเสวนาเรื่อง **"ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน"** เพื่อเป็นเวทีให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมทั้งให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมที่ยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๒. เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันวิพากษ์และเติมเต็มในการระดมความคิดเห็น ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๓. เพื่อนำข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการเสวนาเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

รูปแบบโครงการ

๑. การอภิปรายโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและเปิดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๒. รวบรวมข้อคิดเห็นที่ได้รับจากการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนเป็นข้อสรุปเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา เพื่อประมวลผลเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาเสนอต่อวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผู้เข้าร่วมเสวนา

วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓ ผู้เข้าร่วมเสวนา จำนวน ๔๕๐ คน ประกอบด้วย

๑. คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

๒. ศึกษาธิการจังหวัด

๓. คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๔. คณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๕. ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

๖. ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

๗. ผู้อำนวยการเขื่อนศรีนครินทร์ และผู้แทน
๘. ผู้บริหารและคณะทำงานด้านชุมชนสัมพันธ์และความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เขื่อนศรีนครินทร์ และผู้เกี่ยวข้อง
๙. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หรือผู้แทน
๑๐. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือผู้แทน
๑๑. ผู้ทรงคุณวุฒิ
๑๒. ผู้บริหารสถานศึกษา/ครู/นักเรียน
๑๓. สื่อมวลชน

วันศุกร์ที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ ผู้เข้าร่วมเสวนา จำนวน ๑๐๐ คน ประกอบด้วย

๑. คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา
๒. คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
๓. คณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
๔. ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา
๕. ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา
๖. ผู้อำนวยการเขื่อนศรีนครินทร์ และผู้แทน
๗. ผู้บริหารและคณะทำงานด้านชุมชนสัมพันธ์และความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เขื่อนศรีนครินทร์ และผู้เกี่ยวข้อง
๘. ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผู้เข้าร่วมการเสวนาและผู้เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๒. ทราบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

วัน เวลา และสถานที่

ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ ณ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เขื่อนศรีนครินทร์ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

งบประมาณดำเนินการ

๑) สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๒) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เขื่อนศรีนครินทร์

ผู้รับผิดชอบโครงการ

คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา และคณะทำงานในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา ประกอบด้วยคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และคณะทำงานการปฏิรูปการศึกษาและการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

กำหนดการเสวนา

เรื่อง "ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา
และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน"

จัดโดย คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

ร่วมกับ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เขื่อนศรีนครินทร์

ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓

ณ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เขื่อนศรีนครินทร์ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

เวลา ๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ นาฬิกา - ลงทะเบียนเข้าร่วมงานเสวนา **ณ ห้องเคียงธารา**
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เขื่อนศรีนครินทร์

เวลา ๐๙.๐๐-๑๐.๐๐ นาฬิกา **พิธีเปิด**

- กล่าวต้อนรับโดย ๑) **นายชำนาญ ชื่นตา รองผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี**
  ๒) **นายสุชีพ มีถม ผู้อำนวยการเขื่อนศรีนครินทร์**
- กล่าวรายงาน
  โดย นายออน กาจกระโทก เลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา
- กล่าวเปิดการเสวนา และปาฐกถา **"ความเป็นมาเกี่ยวกับการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน"**
  โดย **นายตวง อันทะไชย ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา**

เวลา ๑๐.๐๐-๑๕.๐๐ นาฬิกา

- **นำเสนอผลการศึกษาการนำศาสตร์พระราชาไปจัดหลักสูตรการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**
- **นำเสนอการจัดทำคู่มือเชิงปฏิบัติที่เหมาะสมกับเยาวชนทุกช่วงวัยตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเร่งสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาและการนำไปขยายผลเพื่อพัฒนาแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาไปสู่วิถีการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนในแต่ละระดับอย่างเหมาะสม**
- **แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง "ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาและแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน" ของคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา**

๑) **นายบูรพาทิศ พลอยสุวรรณ์** ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมาธิการ
และคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๒) **นายศักดิ์สิน โรจน์สราญรมย์** ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมาธิการ
และคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

๓) **นายสมควร วรสันต์** คณะทำงานการปฏิรูปการศึกษา
และการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

ดำเนินรายการโดย นายกลิ่น สระทองเนียม เลขานุการประจำคณะกรรมาธิการ
และคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

** เวลา ๑๑.๐๐-๑๒.๐๐ นาฬิกา - รับประทานอาหารกลางวัน **

เวลา ๑๕.๐๐-๑๕.๓๐ นาฬิกา - **กล่าวปิดการเสวนา**
โดย **นายตวง อันทะไชย ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา**

หมายเหตุ : กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

- **การแต่งกาย : ชุดสุภาพ**
- **ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา**
  โทร. ๐-๒๘๓๑-๙๒๑๗-๘
  โทรสาร ๐-๒๘๓๑-๙๒๐๙
  หรืออีเมล edu.senateth@gmail.com

ภาคผนวก ฉ.

ประมวลภาพการเสวนา
"การปฏิรูปการศึกษา และการจัดหลักสูตร
และกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน"

ประมวลภาพการเสวนา
"ข้อเสนอเชิงนโยบายในการปฏิรูปการศึกษา
และแนวทางการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน"
ร่วมกับ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เขื่อนศรีนครินทร์

ภาคผนวก ช.

คู่มือการดำเนินการ
การจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา
ด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
ในสถานศึกษา

คู่มือการดำเนินการ

การจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา ด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ต้นแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps

คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
ในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

คำนำ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้กล่าวในรายการ “ศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เนื่องในโอกาสมหามงคลสมัยที่ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖๕ พรรษา มีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า “...ครั้งที่พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งพระรัชทายาท ทรงได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ และโดยเสด็จไปทรงงานในพื้นที่ต่าง ๆ กว่า ๔๔ ปี เมื่อเสด็จขึ้นทรงราชย์ในฐานะพระประมุขของชาติ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาทแห่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ด้วยน้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมด้วยพระเมตตา ทรงปกแผ่พระบารมี เพื่อให้ชาวไทยอยู่ดีมีสุขอย่างถ้วนหน้า” และกล่าวต่ออีกว่า “ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน คือ พสกนิกรของพระองค์ทุกหมู่เหล่า ซึ่งได้รับการยกย่องจากองค์การสหประชาชาติว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีคุณูปการต่อมวลมนุษยชาติในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ เมื่อ ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ หัวใจของการพัฒนาคน คือ การศึกษา ซึ่งในหลวงรัชกาลที่ ๑๐ ก็ทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่งมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ทรงดำรงพระอิสริยยศสยามมกุฎราชกุมาร โครงการในพระราชดำริหลายโครงการ ทรงมุ่งพัฒนาด้านการศึกษา...”

และเมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ได้อัญเชิญพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้บันทึกไว้เป็นพระบรมราโชบายด้านการศึกษาที่ทุกคนควรน้อมนำมาปฏิบัติ ดังนี้ การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ๔ ด้าน

๑. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ต้องมีความรู้ความเข้าใจต่อชาติบ้านเมือง ยึดมั่นในศาสนา มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน

๒. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่ผิด-ที่ถูก สิ่งชั่ว-สิ่งดี เพื่อปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบที่ดีงาม ปฏิเสธสิ่งที่ผิดที่ชั่ว และช่วยกันสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง

๓. มีงานทำ มีอาชีพ การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัว หรือฝึกฝนอบรมในสถานศึกษาต้องมุ่งให้เด็กและเยาวชนรักงาน สู้งาน ทำงานจนสำเร็จ การฝึกฝนอบรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรต้องมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเรียนทำงานเป็น และมีงานทำในที่สุด ต้องสนับสนุนให้ผู้สำเร็จหลักสูตรมีอาชีพ มีงานทำจนสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

๔. เป็นพลเมืองดี การเป็นบุคคลตัวอย่าง “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ต้องทำ” เช่น งานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ งานสาธารณกุศล ให้ทำด้วยความมีน้ำใจและความเอื้ออาทร

ทั้งนี้รัฐบาลได้น้อมนำศาสตร์พระราชาด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของทั้งสองพระองค์มาเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติและการบริหารราชการแผ่นดิน สมควรที่กระทรวงศึกษาธิการและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะได้นำศาสตร์พระราชา และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาไปสู่การจัดการศึกษาของชาติให้ปรากฏผลเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง

เอกสาร “การจัดการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชาด้านการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา” ฉบับนี้ คณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน ในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา จัดทำขึ้นเพื่อเสนอแนวคิดและแนวทางปฏิบัติให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องได้พิจารณาดำเนินการสืบสานศาสตร์พระราชาด้วยการจัดหลักสูตรและการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงระดับอุดมศึกษาและการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งในและนอกสถานศึกษา อันจะเป็นแนวทางหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้พระเกียรติคุณและพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้ทรงงานในพระราชกรณียกิจทั้งปวงตามพระราชปณิธานที่ตั้งพระทัยไว้ ด้วยกระบวนการลงมือปฏิบัติที่นำมาสู่การสรุปเป็น “หลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติ” พระบรมราโชบายด้านการศึกษา และพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดชสยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่สะท้อนถึงพระราชปณิธาน และความตั้งใจอันแน่วแน่ในการทรงงานเพื่อสืบสาน รักษา และต่อยอดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และแนวพระราชดำริต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อพสกนิกรไทยได้เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้พัฒนาตนเอง พัฒนางาน สร้างชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อม และโลกให้อาศัยอยู่อย่างพอเพียงเป็นสุข ทั่วถึง ยั่งยืนต่อไป

(นายตวง อันทะไชย)
ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา
และในฐานะประธานคณะทำงานจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
ในคณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา

สารบัญ

หน้า

ความนำ ๒๔๓

๑. การจัดหลักสูตรสืบสานศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
ด้านหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา ๒๔๖

๑.๑ ระดับปฐมวัย ๒๔๘

๑.๒ ระดับประถมศึกษา ๒๔๙

๑.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๒๕๐

๑.๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ๒๕๑

๑.๕ ระดับอาชีวศึกษา ๒๕๒

๑.๖ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชาระดับอุดมศึกษา
(นิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑) ๒๕๓

๑.๗ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชาหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิต ๒๕๕

๒. การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน
การจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในแต่ละระดับการศึกษา ๒๕๗

๒.๑ ระดับปฐมวัย ๒๕๘

๒.๒ ระดับประถมศึกษา ๒๕๙

๒.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๒๖๑

๒.๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ๒๖๒

๒.๕ ระดับอาชีวศึกษา ๒๖๓

๒.๖ การจัดการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชาระดับอุดมศึกษา
(นิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑) ๒๖๔

๒.๗ การจัดการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา การศึกษาต่อเนื่องและเรียนรู้ตลอดชีวิต ๒๖๕

๓. ตัวอย่างคู่มือการน้อมนำศาสตร์พระราชาไปจัดหลักสูตรการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา ๒๖๗

๓.๑ ระดับปฐมวัย ๒๖๗

๓.๒ ระดับประถมศึกษา ๒๖๘

๓.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๒๗๐

๓.๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ๒๗๓

๔. ตัวอย่างการออกแบบการจัดการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา
(ศาสตร์ที่ ๓ ว่าด้วยการจัดการดิน) ๒๗๖

ความนำ

จากคำแถลงของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ รัฐบาลจะยึดหลักการสำคัญสี่ประการ ในการบริหารประเทศ คือ

๑) น้อมนำพระปฐมบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นหลักในการบริหารประเทศ ๒) ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ๓) พัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และ ๔) บูรณาการการทำงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในลักษณะประชารัฐเพื่อพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนและทำให้ประชาชนคนไทยมีความมั่นคง อยู่ดีมีสุข ซึ่งหลักการสำคัญทั้งสี่ประการเกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการต้องนำสู่การปฏิบัติในการจัดหลักสูตรและการเรียนรู้ คือ ข้อ ๑) การน้อมนำพระปฐมบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้แก่ การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม การมีงานทำ มีอาชีพ และการเป็นพลเมืองที่ดี และข้อ ๓) พัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งเป็นสาระหลักที่จะนำเสนอในเอกสารเล่มนี้

การสืบสานศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นกระบวนการนำศาสตร์พระราชาไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผล หรือเรียกง่าย ๆ ว่าการนำความรู้ในศาสตร์ทั้ง ๓ ด้าน หรือ ๓ มิติไปสู่การปฏิบัติจริง หรือเดินตามรอยเท้าพ่อในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยการนำองค์ความรู้ด้านการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้หรือการพัฒนางาน องค์ความรู้ด้านเนื้อหาความรู้จากโครงการพระราชดำริ และอื่น ๆ รวมทั้งการนำองค์ความรู้ในวิธีทรงงานมาใช้ในการดำเนินชีวิตการทำงานของบุคคล ครอบครัว ชุมชน หรือองค์กร มูลนิธิ หน่วยงานเอกชน กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน ดำเนินชีวิต ดำเนินงานในหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยองค์ความรู้ตามศาสตร์พระราชา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เดินตามรอยเท้าพ่อ สานต่องานที่พ่อทำ”

การสืบสานศาสตร์พระราชาทั้ง ๓ มิติ ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมสู่การพัฒนาประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนและวิธีจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

ในมิติที่ ๑ องค์ความรู้ในสาขาต่าง ๆ ที่จะต้องนำไปกำหนดเป็นสาระการเรียนรู้หรือเนื้อหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้ในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ของศาสตร์พระราชา

ในมิติที่ ๒ องค์ความรู้ด้านเทคนิคกระบวนการพัฒนาตามวิธีทรงงาน เป็นมิติที่ต้องนำวิธีทรงงานของพระราชามาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย ๒๗ วิธีทรงงานของพระราชา เพื่อสร้างเป็นบุคลิกภาพหรือลักษณะนิสัยการทำงานที่ดีให้ติดตัวผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ผ่านเทคนิคกระบวนการในมิติที่ ๒ จากเนื้อหาต่าง ๆ ในมิติที่ ๑ ไปสู่เป้าหมาย และหลักการพื้นฐานในมิติที่ ๓ เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจกระบวนการสร้างเจตคติค่านิยม และกระบวนการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับการทรงงาน คือ หลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติ (King’s Model) หรือถักทอเชื่อมโยงวิธีทรงงานทั้ง ๒๗ วิธี หรือกระบวนการเรียนรู้อื่นที่สามารถพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบให้สอดคล้องกับหลักคิดดังกล่าวในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

ในมิติที่ ๓ ศาสตร์พระราชาด้านเป้าหมายการเรียนรู้และการทำงานสอดคล้องกับแนวทางของ UNESCO ที่กำหนดหลักการพื้นฐานของการปรับปรุงการเรียนรู้ของคนในศตวรรษที่ ๒๑ ว่าด้วย The four pillars of learning ซึ่งประกอบด้วย Learning to know, Learning to do, Learning to live together และ Learning to be ดังนั้น องค์ความรู้ด้านเป้าหมายของการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรระดับต่าง ๆ เมื่อนำไปกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายของหลักสูตรก็จะเป็น วัตถุประสงค์ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย (Cognitive Domain Psychomotor Domain & Affective Domain) ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ๑๗ ประการ (Sustainable Development Goals: SDGs) ได้เป็นอย่างดี

การน้อมนำพระปฐมบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มาสู่หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ว่า “เราจะสืบสาน รักษาและต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุข แห่งอาณาราษฎรตลอดไป” นอกจากจะสืบสานศาสตร์พระราชาด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาดำเนินการ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ทางสายกลาง)

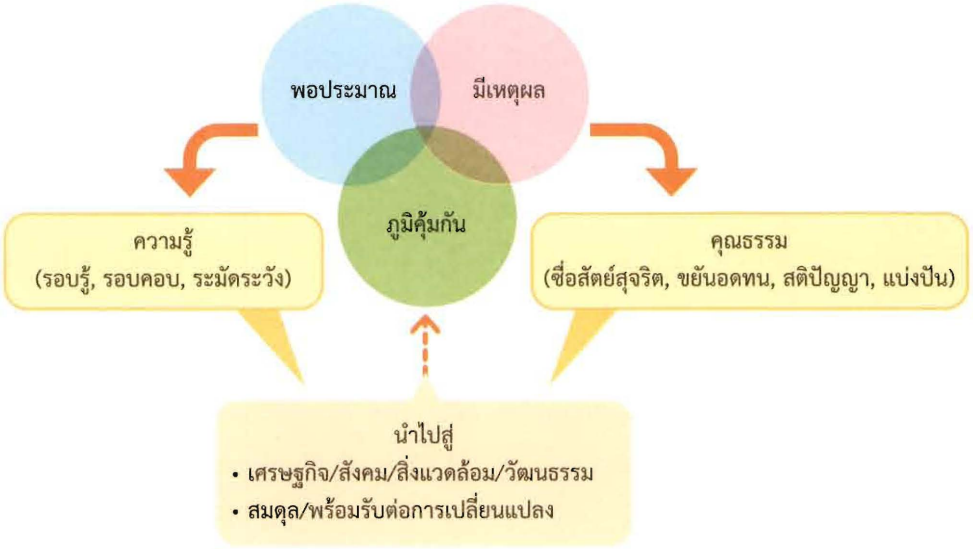

ยังมีศาสตร์พระราชาที่เป็นพระบรมราโชบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา คือ “การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ๔ ด้าน ๑) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ๒) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ๓) มีงานทำ มีอาชีพ ๔) เป็นพลเมืองดี” ซึ่งพระบรมราโชบายที่กล่าวถึงนี้ส่วนใหญ่ได้น้อมนำมากำหนดเป็นเป้าหมายหลักสูตรการศึกษาทุกระดับที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และอีกส่วนหนึ่งกำหนดในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพแล้ว สถานศึกษาจึงควรนำมาเป็นจุดเน้นในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลให้เกิดผลจริงต่อผู้เรียนทุกระดับ

กรอบแนวคิดการนำศาสตร์พระราชาไปใช้ในการจัดการศึกษา

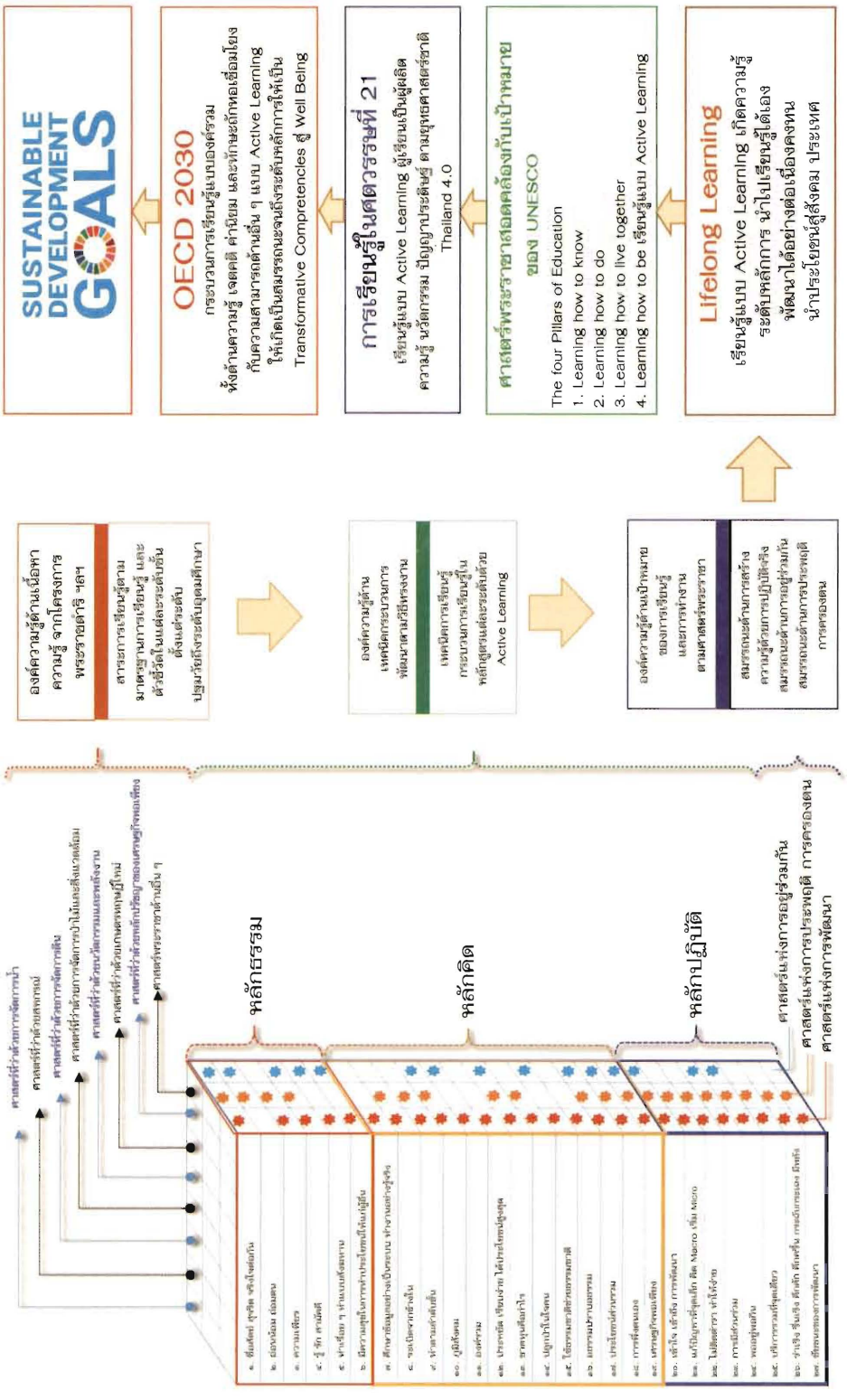

หมายเหตุ หลักการทรงงานเดิมได้แจกแจงเป็น ๒๓ วิธี กำหนดเป็น ๓ กลุ่ม คือ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ) ต่อมา ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาได้สรุปคำสอนเป็น ๒๗ ข้อ ในโอกาสปาฐกถาพิเศษ ตามรอยพ่อ เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ แบ่งเป็น ๓ หมวด คือ หลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติ ดังที่เสนอในแผนภาพข้างต้น

การสืบสานศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนนำเสนอโดยนำศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มาเสนอแนะการปฏิบัติในการจัดการศึกษา ๒ ด้าน คือ ด้านการจัดหลักสูตรการศึกษาในสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนรู้ในแต่ละระดับการศึกษา ดังรายละเอียด

๑. การจัดหลักสูตรสืบสานศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา เป็นการนำเนื้อหาความรู้ในศาสตร์พระราชาและเป้าหมายการทรงงานมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับหลักสูตรการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ไปจนถึงการศึกษานอกระบบ รวมเป็นการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตลอดชีวิต ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร จัดลงในหลักสูตรได้อย่างไรบ้าง ทั้งรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม หรือรายวิชาเฉพาะในแต่ละระดับ หรือสาขา การศึกษาอาจจัดให้มีทั้งการเรียนการสอนในรายวิชาปกติ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเรียนรู้ด้วยโครงงานหรือการศึกษาอิสระ (Independent Study) หรือโครงงานวิทยานิพนธ์ จบการศึกษาหลักสูตรเหล่านี้ กระทรวงศึกษาธิการต้องมีความยืดหยุ่นให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้เองตามบริบท เป้าหมาย และปรัชญาของสถานศึกษา และความเหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งการประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน พัฒนาได้เองอย่างต่อเนื่อง เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนตลอดชีวิต

การจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้สถานศึกษามีอิสระในการนำหลักสูตรไปใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละแห่ง ตอบสนองวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาและการพัฒนาประเทศ เมื่อสถานศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์สอดคล้องระหว่างองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาแล้ว สามารถดำเนินการตามกระบวนการที่นำเสนอต่อไปนี้

กระบวนการดำเนินการน้อมนำศาสตร์พระราชาไปจัดหลักสูตรการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือในรายวิชาในแต่ละระดับชั้นและระดับการศึกษา เพื่อน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่หลักสูตรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเหมาะสม สอดคล้องและครอบคลุมศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบรมราโชบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษาต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษา วิเคราะห์ขอบเขตของศาสตร์พระราชาว่ามีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ สมรรถนะ และสาระองค์ความรู้อะไรบ้าง ที่ผู้เรียนแต่ละระดับชั้นควรได้เรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ สร้างเป็นตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของศาสตร์พระราชากับหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ (ศึกษาตัวอย่างตารางในภาคผนวก)

๒. สถานศึกษาแต่ละระดับวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษาในรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ รายหมวดวิชา รายวิชา ว่ามีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ สมรรถนะ เนื้อหาสาระ องค์ความรู้ ความคิดรวบยอดอะไรบ้างที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชา นำส่วนที่สัมพันธ์สอดคล้องกันบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาตามระดับชั้น รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชา เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา

๓. ศาสตร์พระราชาส่วนที่ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระองค์ความรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา แต่เป้าหมาย วัตถุประสงค์สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ สมรรถนะของผู้เรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาร่วมกันพิจารณาจัดเป็นสาระการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติม หรือจัดรายวิชาใหม่เพื่อเลือกเรียนตามความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนกำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา

๔. ศาสตร์พระราชาในส่วนที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ สมรรถนะของหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาร่วมกันพิจารณาจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงงานตามความสนใจของกลุ่ม ชมรม หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษของสถานศึกษาในโอกาสที่เหมาะสม

การปฏิบัติตามขั้นตอนทั้ง ๔ ข้อนี้จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถน้อมนำศาสตร์พระราชา การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างครอบคลุม ครบถ้วนตามเป้าหมายการพัฒนาของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการน้อมนำวิธีทรงงานตามศาสตร์พระราชามาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไปนี้

หากส่วนใดมีความสัมพันธ์กันชัดเจน ทั้งเนื้อหา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกระบวนการเรียนรู้วิธีทรงงานของพระราชาให้จัดลงในหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชาของแต่ละสถานศึกษาแต่ละระดับกำหนด

หากสาระองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาสัมพันธ์กับหลักสูตรบ้างเล็กน้อย อาจจัดเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือวิธีอื่น ๆ และหากองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตร สามารถจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือจัดสาขาการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ดังแผนภาพ

แนวทางการจัดหลักสูตรสืบสานศาสตร์พระราชาในสถานศึกษา ขอนำเสนอเป็น ๗ ระดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา

๑.๑ ระดับปฐมวัย

๑.๑.๑ การพัฒนาหลักสูตรควรเน้นให้สถานศึกษาหรือห้องเรียนเป็นหน่วยพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สามารถเลือกสาระที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชาสัมพันธ์สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

๑.๑.๒ การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา สถานศึกษาต้องปรับหลักสูตรและประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม วัฒนธรรม และความเป็นไทย การดูแลรักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จัดเป็นประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการมีวินัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๑.๑.๓ การจัดหน่วยการเรียนรู้หรือประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้เน้นหลักสูตรสถานศึกษา

- เน้นการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ศาสตร์พระราชาด้านอื่น ๆ ควรเลือกจัดเนื้อหาองค์ความรู้ที่ใกล้ตัว สามารถรับรู้และเข้าใจได้ในเชิงรูปธรรม
- บูรณาการศาสตร์พระราชาแต่ละด้านในหน่วยการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตรเดิม

๑.๑.๔ การจัดบริบทในห้องเรียนหรือในสถานศึกษา เพื่อการรับรู้ศาสตร์พระราชา

๑.๑.๕ จัดแหล่งเรียนรู้ จำลองตัวอย่างการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาในสถานศึกษา ให้ผู้เรียนได้สังเกตหรือทดลองปฏิบัติในโอกาสหรือวาระต่าง ๆ ในรอบปีการศึกษา เช่น แหล่งเรียนรู้ สหกรณ์ เกษตรทฤษฎีใหม่ การจัดการน้ำและการปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น

๑.๑.๖ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้โครงงานต่าง ๆ สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชาที่ต้องการเรียนรู้และฝึกนิสัย เช่น โครงงานสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ ฝึกการออมด้วยสหกรณ์ ฝึกการรักษาป่าไม้ ดิน ด้วยการปลูกต้นไม้และพืชผัก เป็นต้น

๑.๒ ระดับประถมศึกษา

๑.๒.๑ การพัฒนาหลักสูตรควรเน้นให้สถานศึกษาหรือห้องเรียนเป็นหน่วยพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สามารถเลือกสาระที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชาสัมพันธ์สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

๑.๒.๒ การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

- เพิ่มเนื้อหาลงในหลักสูตรในหน่วยการเรียนรู้ปกติของชั้นเรียนในรายวิชา
- จัดกิจกรรมโครงงานศึกษาค้นคว้าศาสตร์พระราชาด้านต่าง ๆ ตามความสนใจ โดยเน้นการนำองค์ความรู้ด้านเทคนิคกระบวนการพัฒนาตามวิธีทรงงานมาเป็นแกนในการสร้างนิสัยการทำงานให้ติดตัวผู้เรียน
- เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา งานสาธารณะ เพื่อแก้ปัญหาในชุมชน ท้องถิ่น
- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชมรม ชุมนุม ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมตามวิธีทรงงานของพระราชา

๑.๒.๓ การจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาทุกด้านให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

- เน้นการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชา เช่น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

๑.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ด้านหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา

๑.๓.๑ การพัฒนาหลักสูตรควรเน้นให้สถานศึกษาหรือห้องเรียนเป็นหน่วยพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สามารถเลือกสาระที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชาได้สัมพันธ์สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

๑.๓.๒ การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

- หากส่วนใดมีความสัมพันธ์กันชัดเจน ทั้งเนื้อหา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกระบวนการเรียนรู้วิธีทรงงานของพระราชาให้เพิ่มเติมลงในหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชาของแต่ละสถานศึกษา แต่ละระดับกำหนดได้

- หากสาระองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาสัมพันธ์กับหลักสูตรบ้างเล็กน้อย อาจจัดเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือวิธีอื่น ๆ และ

- หากองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตร สามารถจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือแยกจัดสาขาการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

๑.๓.๓ การจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาทุกด้านให้ตรงตามสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

- หลักสูตรวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางดำเนินการเช่นเดียวกับระดับประถมศึกษา

- เน้นการเรียนรู้รายวิชาเลือกเพิ่มเติมมากขึ้น เพื่อตอบสนองความถนัด ความสนใจเฉพาะกลุ่มหรือรายบุคคล

- ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เนื้อหาองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาด้านใดที่มีผู้เรียนสนใจมาก สถานศึกษาอาจจัดการเรียนรู้เป็นรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาด้านนั้น เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้และเลือกสาขาการเรียนที่เหมาะกับตนเองในอนาคต

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นไปที่ “กิจกรรมเสริม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยจัดเป็นโครงงานตามกลุ่มผู้สนใจหรือรายบุคคลเพิ่มจากกิจกรรม ชมรม หรือชุมนุมต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับการบูรณาการการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาที่นำมาใช้ในหน่วยการเรียนรู้และกลุ่มสาระการเรียนรู้

- ฝึกนิสัยการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาที่ต้องการเน้น เช่น เศรษฐกิจพอเพียง การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมปกตินอกห้องเรียน ในงานอาหารกลางวัน การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณตามเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบหรือกิจกรรมนอกสถานศึกษา กิจกรรมจิตอาสา ปลูกป่า และดูแลสาธารณสมบัติ เป็นต้น

๑.๓.๔ จัดการเรียนรู้เทคนิคกระบวนการพัฒนาตามวิธีทรงงานโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานต่าง ๆ เป็นฐาน (Project Based Learning) เพื่อสร้างนิสัยการทำงานที่ดีให้กับผู้เรียน

๑.๓.๕ การจัดบริบทในห้องเรียนหรือในสถานศึกษา เพื่อการรับรู้ศาสตร์พระราชา

- จัดแหล่งเรียนรู้ จำลองตัวอย่างการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาในสถานศึกษา ให้ผู้เรียนได้สังเกตหรือทดลองปฏิบัติในโอกาสหรือวาระต่าง ๆ ในรอบปีการศึกษา เช่น แหล่งเรียนรู้สหกรณ์ เกษตรทฤษฎีใหม่ การจัดการน้ำและการปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้โครงงานต่าง ๆ สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชาที่ต้องการเรียนรู้และฝึกนิสัย เช่น โครงงานสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ ฝึกการออมด้วยสหกรณ์ ฝึกการรักษาป่าไม้ ดิน ด้วยการปลูกต้นไม้และพืชผัก เป็นต้น

- ศาสตร์พระราชาแต่ละด้าน เลือกจัดเนื้อหาและองค์ความรู้ที่ใกล้ตัว เหมาะกับวัยและระดับชั้น ให้สามารถรับรู้ได้ในเชิงรูปธรรมและนามธรรมผสมผสานกัน โดยบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้หรือสาระการเรียนรู้ที่มีในหลักสูตรของแต่ละระดับชั้น

- เนื้อหาองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาด้านใดที่มีในกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือสาระหลักสูตรในแต่ละระดับชั้น ควรจัดการเรียนรู้ให้บูรณาการกับหน่วยการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชาด้านนั้น ๆ หรือสถานศึกษาต้องจัดหน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษา เช่น การดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านดิน น้ำ ป่าไม้ ส่วนสถานศึกษาที่อยู่ในชนบทอาจจัดเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กัน

- เนื้อหาองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาด้านใดที่ไม่ระบุความสัมพันธ์ที่ชัดเจนในเนื้อหาหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ใด สถานศึกษาอาจจัดการเรียนรู้เป็นรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชาด้านนั้น ๆ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ สถานศึกษาที่อยู่ในชนบทอาจจัดเนื้อหาการเรียนรู้เป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ในสาระที่สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชา

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นไปที่ “กิจกรรมเสริม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โดยจัดเป็นโครงงานตามกลุ่มผู้สนใจ ชมรม หรือชุมนุมต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับการบูรณาการการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาตามด้านที่นำมาใช้ในหน่วยการเรียนรู้และกลุ่มสาระการเรียนรู้

- ฝึกนิสัยการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาที่ต้องการเน้น เช่น เศรษฐกิจพอเพียง การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมปกตินอกห้องเรียน ในงานอาหารกลางวัน การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณตามเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ เป็นต้น

๑.๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ด้านหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา

การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

- หากส่วนใดมีความสัมพันธ์กันชัดเจน ทั้งเนื้อหา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกระบวนการเรียนรู้ วิธีทรงงานของพระราชาให้เพิ่มเติมลงในหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชาของแต่ละสถานศึกษา แต่ละระดับกำหนดได้

- หากสาระองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาสัมพันธ์กับหลักสูตรบ้างเล็กน้อย อาจจัดเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือวิธีอื่น ๆ และ

- หากองค์ความรู้ในศาสตร์พระราชาไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตร สามารถจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือแยกจัดสาขาการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

๑.๕ ระดับอาชีวศึกษา

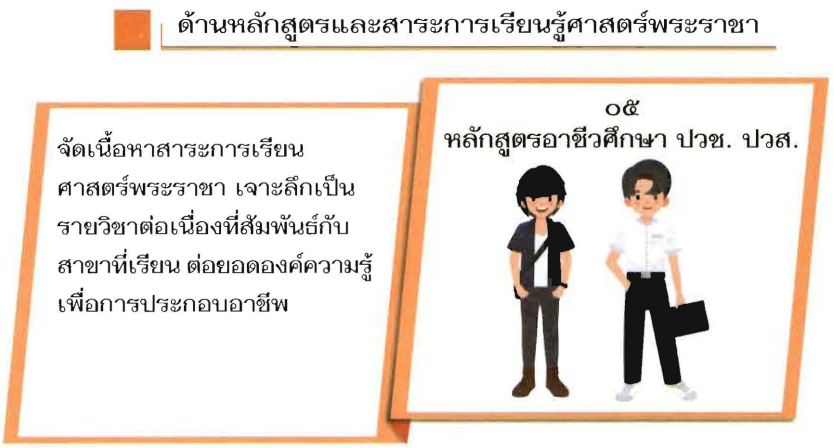

๑.๕.๑ การจัดเนื้อหาการเรียนรู้ตามหลักสูตร ปวช. และ ปวส.

- เน้นการเรียนรู้ตามสาขาวิชา ตามมาตรฐานหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรแต่ละระดับ ดังแผนภาพ

๑.๕.๒ การจัดบริบทในห้องเรียนหรือในสถานศึกษา เพื่อการรับรู้ศาสตร์พระราชา

- จัดแหล่งเรียนรู้ จำลองตัวอย่างการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาในสถานศึกษาให้ผู้เรียนได้สังเกต หรือทดลองฝึกปฏิบัติอยู่เสมอในรอบปีการศึกษาจนเกิดทักษะ เช่น ทักษะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้สหกรณ์ เกษตรทฤษฎีใหม่ การจัดการน้ำ และการปลูกหญ้าแฝกตามสาขาวิชาที่เรียนหรือที่เปิดสอน

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้โครงงานต่าง ๆ สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชาที่ต้องการเรียนรู้และฝึกนิสัย เช่น โครงงานสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ ฝึกการออม ฝึกค้าขายร่วมทุน ด้วยสหกรณ์อเนกประสงค์ ล้วนเป็นกิจกรรมนอกสถานศึกษา การรักษาป่าไม้ ดิน ด้วยการปลูกป่า รักษาสิ่งแวดล้อม

๑.๕.๓ การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนและสถานศึกษา

- บูรณาการในการเรียนการสอนและรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชาหมวดวิชาทักษะชีวิต

- บูรณาการในหมวดทักษะวิชาที่เรียนสัมพันธ์กับศาสตร์พระราชา กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ และกลุ่มทักษะวิชาเลือก

- บูรณาการหรือจัดรายวิชาเพิ่มเติมในวิชาที่เลือกเสรีตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และปรัชญาของสถาบันการศึกษา และความต้องการของผู้เรียนหรือท้องถิ่น

- จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในกลุ่มผู้สนใจในลักษณะของชมรม ชุมนุม หรือองค์กรวิชาชีพของผู้เรียนและบริบทพื้นที่ของสถาบันการศึกษา และตามความต้องการของผู้เรียน

- จัดโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบันการศึกษาตามความต้องการความสนใจของนักเรียน นักศึกษาที่ต้องการฝึกทักษะวิชาชีพเพื่อสภาวิชาชีพของตน ซึ่งอาจปฏิบัติในสถานประกอบการส่วนบุคคลได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับจุดหมายและปรัชญาของสถาบันการศึกษา

๑.๖ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชาระดับอุดมศึกษา
(นิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑)

๑.๖.๑ ด้านการจัดหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

เน้นให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือคณะวิชา/สาขาวิชา เป็นหน่วยพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สามารถเลือกสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชาสัมพันธ์สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ เป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งตามบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น ทั้งนี้ควรมีจุดเน้นที่การพัฒนาศักยภาพคนให้เป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดีที่สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคม และมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองบนฐานภูมิปัญญาไทย ภายใต้กรอบศีลธรรมจรรยาอันดีงาม เพื่อนำพาประเทศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีสาระเนื้อหาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับนิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑ ควรบังคับเรียน หรือให้มีวิชาเลือกเรียน

สาระการเรียนรู้รายวิชาที่ตรงตามศาสตร์พระราชาที่สอดคล้องกับสาขาวิชา หรือคณะวิชาที่เลือกเรียน โดยเฉพาะศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เช่น ศาสตร์เกี่ยวกับวิธีทรงงาน ๒๗ วิธี ศาสตร์ที่เป็นองค์ความรู้จากการทรงงานทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการน้ำ ด้านสหกรณ์ ด้านการจัดการดิน ด้านการจัดการป่าและสิ่งแวดล้อม ด้านนวัตกรรมและพลังงาน ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านอื่น ๆ ได้แก่ กฎหมาย การปกครอง การแพทย์ สาธารณสุข เป็นต้น

รวมทั้งเสนอให้นำศาสตร์พระราชาที่เป็นพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ๔ ด้าน คือ ๑. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ๒. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ๓. มีงานทำ มีอาชีพ และ ๔. เป็นพลเมืองดี ไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการจัดหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชา เน้นให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีความรู้และทักษะด้านวิชาการ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสร้างสรรค์ และให้มีการประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศาสตร์พระราชาว่าด้วยการประพฤติการครองตน และศาสตร์ว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน

๑.๖.๒ การจัดหลักสูตรหมวดวิชาเฉพาะ

ควรมีการพัฒนาหลักสูตรตามศาสตร์พระราชาที่สอดคล้องกับสาขาวิชา หรือคณะวิชาที่เลือกเรียน ให้มีสาระการเรียนรู้เนื้อหาบังคับเรียนหรือวิชาเลือกในสาขาวิชาเฉพาะ โดยเฉพาะศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สำหรับนิสิต นักศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑ ได้ลงทะเบียนเรียนตั้งแต่เริ่มเรียนปีแรก ทั้งนี้อาจเป็นรายวิชาเฉพาะสาขาวิชาที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันในศาสตร์พระราชาหลายรายวิชา ตลอดหลักสูตรในระดับปริญญาตรี

๑.๖.๓ การจัดหลักสูตรหมวดวิชาเลือกเสรี

ควรจัดให้มีวิชาเลือกเสรีที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชาที่นิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑ ทุกสาขาวิชาหรือคณะวิชาสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ ของแต่ละรายบุคคล เพื่อส่งเสริมความชอบและความถนัด

๑.๖.๔ การจัดบริบทในห้องเรียนหรือในสถานศึกษา เพื่อการรับรู้ศาสตร์พระราชา

จัดบริบทสร้างวิถีการดำเนินชีวิตในสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างพฤติกรรมของผู้นำในการสืบสานศาสตร์พระราชาตามจุดเน้นคณะวิชา/สาขาที่นิสิต นักศึกษาเลือกเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา คณาจารย์และนักศึกษาดำเนินกิจกรรมเป็นกิจวัตรประจำวันในมหาวิทยาลัยตามแนวทางศาสตร์พระราชา เป็นศูนย์วิจัยการเรียนรู้และปฏิบัติการสืบสานศาสตร์พระราชาที่เหมาะสมกับบริบทของคณะวิชา/สาขา ตลอดจนภูมิสังคมของมหาวิทยาลัย เพื่อกระตุ้นให้นิสิต นักศึกษาได้เรียนรู้ในรูปแบบที่เน้นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติตลอดระยะเวลาของการศึกษา เพื่อเลือกวิชาเรียนได้ตรงตามความถนัด ความสนใจ ฝึกการรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น การอยู่ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกอนาคต (Soft Skill) ควบคู่กับทักษะในเชิงวิชาการ และงานอาชีพ (Hard Skill) ฝึกสร้างนิสัยการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จัดแหล่งเรียนรู้ จำลองตัวอย่างการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาในสถานศึกษา ให้ผู้เรียนได้สังเกตหรือทดลองปฏิบัติในโอกาสหรือวาระต่าง ๆ ในรอบปีการศึกษา เช่น แหล่งเรียนรู้ สหกรณ์ เกษตรทฤษฎีใหม่ การจัดการน้ำ การปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น

จัดกิจกรรมค่ายพัฒนาผู้เรียน พัฒนาสังคม โครงงาน โครงการต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับศาสตร์พระราชาที่ต้องการเรียนรู้และฝึกนิสัย เช่น โครงการค่ายอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะ ฝึกการออมด้วยสหกรณ์ ฝึกการรักษาป่าไม้ ดิน ด้วยการปลูกต้นไม้ พืชผัก หรือค่ายอาสาพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

๑.๗ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชาหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิต

๑.๗.๑ หลักสูตรการเรียนรู้ในมิติของการศึกษานอกระบบ ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง

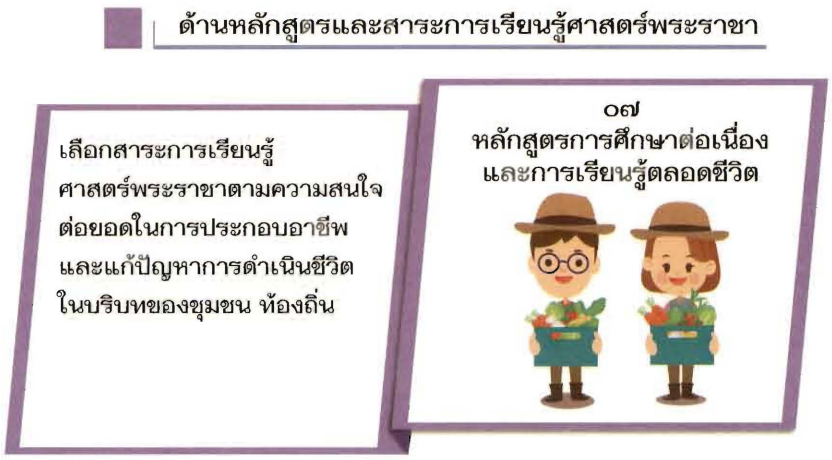

ควรให้มีรายวิชาเรียนที่มีสาระการเรียนรู้รายวิชาตรงตามศาสตร์พระราชา เพิ่มเติมจากหลักสูตรการศึกษานอกระบบแต่ละระดับ ส่งเสริมการศึกษาทางเลือก โดยสร้างโอกาสทางการศึกษาและจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้คนทุกกลุ่ม ทุกวัยที่มีการออกกลางคันหรือต้องการต่อยอดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มวุฒิการศึกษา โดยเฉพาะศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เช่น ศาสตร์เกี่ยวกับวิธีทรงงาน ๒๗ วิธี ศาสตร์ที่เป็นองค์ความรู้จากการทรงงานทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการน้ำ ด้านสหกรณ์ ด้านการจัดการดิน ด้านการจัดการป่าและสิ่งแวดล้อม ด้านนวัตกรรมและพลังงาน ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านอื่น ๆ ได้แก่ กฎหมาย การปกครอง การแพทย์ สาธารณสุข ฯลฯ รวมทั้งศาสตร์พระราชาที่เป็นพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพล-ราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ๔ ด้าน คือ ๑. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ๒. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม ๓. มีงานทำ มีอาชีพ และ ๔. เป็นพลเมืองดี

วัตถุประสงค์สำคัญของการจัดหลักสูตรตามศาสตร์พระราชาเพิ่มเติมจากหลักสูตรการศึกษานอกระบบแต่ละระดับ เน้นให้มีความรอบรู้ภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี มีความรู้และทักษะด้านวิชาการ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนางานอาชีพที่มีรายได้เลี้ยงตนเอง ครอบครัว ได้อย่างสร้างสรรค์ และให้มีการประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศาสตร์พระราชาว่าด้วยการประพฤติการครองตน ศาสตร์การพัฒนา และศาสตร์ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการจบหลักสูตรด้วย

๑.๗.๒ หลักสูตรและการเรียนรู้ในมิติของการพัฒนาคน เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

เน้นสาระการเรียนรู้ที่ใช้ในชีวิตจริงในการดำรงชีวิตแต่ละช่วงวัย และการพัฒนาอาชีพ ครอบครัว สังคม ท้องถิ่น การสร้างรายได้และการอยู่ร่วมกัน เรียนรู้วิทยาการต่อยอดศาสตร์พระราชาให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงาน ทันต่อความก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยให้ความสำคัญกับศาสตร์พระราชาทุกด้านของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล-

อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี-ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว นำศาสตร์เกี่ยวกับวิธีทรงงาน ๒๗ วิธี มาใช้เรียนรู้เพื่อเตรียมคนให้พร้อมก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ส่งเสริมเรื่องทักษะชีวิต และความเป็นพลเมืองดี พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีอาชีพ มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมตามศาสตร์พระราชา ว่าด้วยการประพฤติการครองตน ศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนา และศาสตร์ว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน และสาระการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและภูมิสังคมแต่ละแห่ง ได้แก่ ศาสตร์ด้านการจัดการน้ำ ด้านสหกรณ์ ด้านการจัดการดิน ด้านการจัดการป่าและสิ่งแวดล้อม ด้านนวัตกรรมและพลังงาน ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

การน้อมนำศาสตร์พระราชาไปจัดหลักสูตรการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Implementation)

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือในรายวิชาในแต่ละระดับชั้นและระดับการศึกษา เพื่อน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่หลักสูตรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมสอดคล้องและครอบคลุมศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดช-มหาราช บรมนาถบพิตร และพระบรมราโชบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี-ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีข้อเสนอแนะให้สถานศึกษาดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษา วิเคราะห์ขอบเขตของศาสตร์พระราชาว่ามีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ สมรรถนะ สาระองค์ความรู้อะไรบ้าง ที่ผู้เรียนแต่ละระดับชั้นควรได้เรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ สร้างเป็นตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของศาสตร์พระราชากับหลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ (ศึกษาตัวอย่างตารางในภาคผนวก)

๒. สถานศึกษาแต่ละระดับวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษาในรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ รายหมวดวิชา รายวิชาว่ามีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ สมรรถนะ เนื้อหา สาระองค์ความรู้ ความคิดรวบยอดอะไรบ้างที่มีความสอดคล้องกับศาสตร์พระราชา นำส่วนที่สัมพันธ์สอดคล้องกันบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาตามระดับชั้น รายกลุ่มสาระ/วิชา เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา

๓. ศาสตร์พระราชาในส่วนที่ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระองค์ความรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา แต่เป้าหมาย วัตถุประสงค์ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ สมรรถนะของหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาร่วมกันพิจารณาจัดเป็นสาระการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติม หรือจัดรายวิชาใหม่เพื่อเลือกเรียนตามความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ในหลักสูตรสถานศึกษา

๔. ศาสตร์พระราชาในส่วนที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ สมรรถนะ ของหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาร่วมกันพิจารณาจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงงานตามความสนใจของกลุ่ม ชมรม หรือจัดเป็นกิจกรรมพิเศษของสถานศึกษาในโอกาสที่เหมาะสม

การปฏิบัติตามขั้นตอนทั้ง ๔ ข้อนี้จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนตามเป้าหมายการพัฒนาคนของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการน้อมนำวิธีทรงงานตามศาสตร์พระราชามาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะกล่าวถึงในข้อต่อไป

การนำศาสตร์พระราชาไปใช้ในการจัดการศึกษา

ดร.ศักดิ์สิน โรจน์สราญรมย์

ภาพที่ ๒ การนำศาสตร์พระราชาไปใช้ในการจัดการศึกษา

การจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในแต่ละระดับการศึกษา

๒.๑ ระดับปฐมวัย

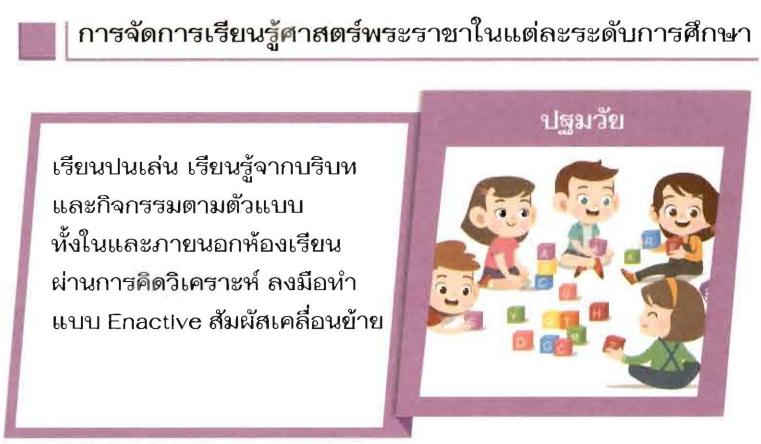

๒.๑.๑ การจัดบริบทและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา

- จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสาระการเรียนรู้ที่เรียนรู้ในกิจวัตรประจำวัน การจัดสหกรณ์ การจัดรีไซเคิลขยะ การทำบันทึกรายรับ-รายจ่าย ป้ายเชิญชวนร่วมกิจกรรมพอเพียง ผู้บริหาร ครูทั่วไป และครูผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และชักจูงผู้เรียนให้เห็นผลดีของการกระทำ

- บูรณาการสาระการเรียนรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ในตารางกิจกรรมประจำวัน สถานศึกษาจัดบริบทและกิจกรรมประจำวันให้เห็นตัวอย่าง และคุ้นเคยกับการนำศาสตร์พระราชาในแต่ละด้านมาปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต เช่น การจัดสหกรณ์ครบวงจร การอนุรักษ์น้ำ สิ่งแวดล้อม ป่าไม้

๒.๑.๒ การจัดกระบวนการเรียนรู้

- จัดประสบการณ์ผ่านกระบวนการคิดและกิจกรรมตามมุมต่าง ๆ แบบเรียนปนเล่นผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ตามกระบวนการวิธีทรงงานตามศาสตร์พระราชาที่เป็นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติ ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Enactive) ตามศาสตร์พระราชาด้านต่าง ๆ ตามหลักสูตรที่เลือกจัดประสบการณ์

- จัดกระบวนการเรียนรู้ ความรู้ความเข้าใจให้สัมพันธ์กับหลักและวิธีทรงงานตามศาสตร์พระราชาที่เป็นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติโดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูล (Gathering: G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing: P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล แล้วสรุปความรู้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge: Applying 1) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication Skill: Applying 2) การควบคุม กำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่าคุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating: S) เป็นแกนหลัก

- ฝึกปฏิบัติตามแบบตัวอย่างในศาสตร์พระราชา โดยมีตัวแบบ คือ ครู นักเรียนรุ่นพี่ และการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันตามบทเรียนในตารางกิจกรรมประจำวัน

- สร้างเจตคติ ความพึงพอใจ ด้วยการกระตุ้นให้รับรู้ ตอบสนอง และเห็นคุณค่าโดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ ที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering: G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing: P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล แล้วสรุปความรู้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge: Applying 1) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication Skill: Applying 2) การควบคุมกำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่าคุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating: S) ฝึกการคิดตัดสินใจในความดีความงามตามศาสตร์พระราชาแต่ละด้านให้ได้ด้วยตนเอง

- จัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน เน้นไปที่กิจกรรมเสริมประสบการณ์หรือกิจกรรมในวงกลมกิจกรรมอื่น ๆ ตามตารางกิจกรรมประจำวัน จัดให้สัมพันธ์กับการบูรณาการการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาตามกิจกรรมในวงกลมด้านที่นำมาบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้นั้น

- ฝึกนิสัยการปฏิบัติตามศาสตร์พระราชาที่ต้องการเน้น เช่น เศรษฐกิจพอเพียง

๒.๒ ระดับประถมศึกษา

การจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในแต่ละระดับการศึกษา

เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง
จากบริบทในสถานศึกษาและชุมชน
ผ่านการคิดวิเคราะห์สรุปความเข้าใจ
แบบ Active Learning
ฝึกปฏิบัติโครงงาน
ด้วยกระบวนการกลุ่ม

ประถมศึกษา

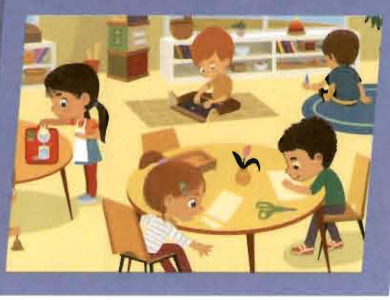

๒.๒.๑ การจัดบริบทและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา

- จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสาระการเรียนรู้ที่เรียนรู้ในกิจวัตรประจำวัน การจัดสหกรณ์การจัดรีไซเคิลขยะ การทำบันทึกรายรับ-รายจ่าย ป้ายเชิญชวนร่วมกิจกรรมพอเพียง ผู้บริหาร ครูทั่วไป และครูผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และชักจูงผู้เรียนให้เห็นผลดีของการกระทำ

- บูรณาการสาระการเรียนรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ในกิจกรรมประจำวันให้เห็นตัวอย่างและคุ้นเคยกับการนำศาสตร์พระราชาในแต่ละด้านมาปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต เช่น การจัดสหกรณ์ครบวงจร การอนุรักษ์น้ำ สิ่งแวดล้อม ป่าไม้

- นำพฤติกรรมเรื่องการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บรรจุไว้ในเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และให้เป็นจุดเน้นที่สำคัญในการประเมินพฤติกรรมผู้เรียน นอกจากการเรียนรู้และการประเมินผลตามหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เพิ่มเติม

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชาอื่น ๆ โดยชมรมชุมนุมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมรณรงค์หรือสืบสานศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน

๒.๒.๒ การจัดกระบวนการเรียนรู้

- จัดกระบวนการเรียนรู้ ความรู้ความเข้าใจให้สัมพันธ์กับหลักและวิธีทรงงานตามศาสตร์พระราชาที่เป็นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการพัฒนาการคิดขั้นสูงที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering: G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing: P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล แล้วสรุปความรู้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge: Applying 1) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication Skill: Applying 2) การควบคุมกำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่าคุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating: S) เป็นแกนหลัก

- ฝึกปฏิบัติตามตัวอย่างในศาสตร์พระราชาด้วยกระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนรุ่นพี่ และการปฏิบัติกิจกรรมเรียนรู้ด้วยโครงงานแบบต่าง ๆ เรียนรู้สรุปความรู้จากการลงมือทำ

- สร้างเจตคติ ความพึงพอใจ ด้วยการกระตุ้นให้รับรู้ ตอบสนอง และเห็นคุณค่า จัดระบบค่านิยมตามศาสตร์พระราชาแต่ละด้าน โดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering: G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing: P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล แล้วสรุปความรู้ให้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge: Applying 1) นำความรู้ระดับหลักการ หรือองค์ความรู้ไปสื่อสารนำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication Skill: Applying 2) การควบคุมกำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่า คุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating: S) ฝึกการคิดตัดสินใจในความดีความงามให้ได้ด้วยตนเอง

๒.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในแต่ละระดับการศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

เรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์ ประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา พัฒนาคน พัฒนางานด้วยโครงงาน แก้ปัญหา หรือที่ต้องการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ตามความถนัด ความสนใจ

๒.๓.๑ การจัดบริบทและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา

- จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ใช้ศาสตร์พระราชาในสาระการเรียนรู้ที่เรียนรู้ในกิจวัตรประจำวัน เช่น การจัดสหกรณ์ การจัดรีไซเคิลขยะ การรักษาสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่าไม้ การทำบันทึกรายรับ-รายจ่าย ป้ายเชิญชวนร่วมกิจกรรมพอเพียง ผู้บริหาร ครูทั่วไป และครูผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และชักจูงผู้เรียนให้เห็นผลดีของการกระทำ

- บูรณาการสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในหน่วยการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาทุกระดับชั้น ผู้เรียนร่วมกันเลือกทำโครงงานที่เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาตามความถนัด ความสนใจของตนตลอดระยะเวลาในการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งแต่ละปีอาจเปลี่ยนเนื้อหาวิธีการในหัวข้อเรื่องให้หลากหลายจนครอบคลุมสาระการเรียนรู้ในศาสตร์พระราชา

- เติมเต็มเนื้อหาหลักสูตรที่ยังไม่ได้สอนในระดับชั้นเรียนให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา นำพฤติกรรมเรื่องการปฏิบัติตนตามศาสตร์พระราชาบรรจุไว้ในเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และให้เป็นจุดเน้นที่สำคัญในการประเมินพฤติกรรมผู้เรียน นอกจากการเรียนรู้และการประเมินผลตามหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เพิ่มเติม

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชาอื่น ๆ โดยชมรมหรือชุมนุมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมรณรงค์หรือสืบสานศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน

๒.๓.๒ การจัดกระบวนการเรียนรู้

- ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering: G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing: P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล แล้วสรุปความรู้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge: Applying 1) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสารนำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication Skill: Applying 2) การควบคุม กำกับความคิดเพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่าคุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating: S) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงวิธีทรงงานที่เป็นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติ ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอดระดับหลักการผ่านโครงงาน เรียนรู้ร่วมกันตามความสนใจ ความถนัดของแต่ละบุคคล โดยใช้ความรู้สร้างความรู้เพิ่มเติม

- การศึกษานอกระบบ เน้นการนำกระบวนการเรียนรู้ตามวิธีทรงงานในศาสตร์พระราชาด้านต่าง ๆ เชื่อมโยงหลอมรวมเป็นกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ นำมาใช้ลงมือปฏิบัติให้สัมพันธ์กับประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตจริงของแต่ละบริบทมากกว่าเรียนรู้จากตำราเรียน

๒.๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในแต่ละระดับการศึกษา

๒.๔.๑ การจัดบริบทและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา

- จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ใช้ศาสตร์พระราชาในสาระการเรียนรู้ที่เรียนรู้ในกิจวัตรประจำวัน เช่น การจัดสหกรณ์ การจัดรีไซเคิลขยะ การรักษาสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่าไม้ การทำบันทึกรายรับ-รายจ่าย ป้ายเชิญชวนร่วมกิจกรรมพอเพียง ผู้บริหาร ครูทั่วไป และครูผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และชักจูงผู้เรียนให้เห็นผลดีของการกระทำ

- บูรณาการสาระการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในหน่วยการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาทุกระดับชั้น ผู้เรียนร่วมกันเลือกทำโครงงานที่เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาตามความถนัด ความสนใจของตนตลอดระยะเวลาในการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งแต่ละปีอาจเปลี่ยนเนื้อหาวิธีการในหัวข้อเรื่องให้หลากหลายจนครอบคลุมสาระการเรียนรู้ในศาสตร์พระราชา

- เติมเต็มเนื้อหาหลักสูตรที่ยังไม่ได้สอนในระดับชั้นเรียนให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา นำพฤติกรรมเรื่องการปฏิบัติตนตามศาสตร์พระราชาบรรจุไว้ในเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และให้เป็นจุดเน้นสำคัญในการประเมินพฤติกรรมผู้เรียน นอกจากการเรียนรู้และการประเมินผลตามหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เพิ่มเติม

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชาอื่น ๆ โดยชมรมหรือชุมนุมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมรณรงค์หรือสืบสานศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน

๒.๔.๒ การจัดกระบวนการเรียนรู้

- ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering: G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing: P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล แล้วสรุปความรู้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge: Applying 1) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสารนำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication Skill: Applying 2) การควบคุม กำกับความคิดเพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบ ขยายคุณค่าคุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating: S) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงวิธีทรงงานที่เป็นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติ ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอด ระดับหลักการนำไปสู่การดัดแปลงสร้างนวัตกรรม ประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง

- การศึกษานอกระบบใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติ หรือกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering: G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด

(Processing: P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล แล้วสรุปความรู้ให้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge: Applying 1) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication Skill: Applying 2) การควบคุม กำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่าคุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating: S) ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอด ระดับหลักการผ่านโครงงาน แก้ปัญหารายบุคคล หรือแบบเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะพบกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจที่สอดคล้องสัมพันธ์กับประสบการณ์การปฏิบัติในชีวิตจริง ในงานอาชีพที่เผชิญอยู่ สรุปเป็นองค์ความรู้ตามแนวทางการเรียนรู้และพัฒนาชีวิต พัฒนาอาชีพตามศาสตร์พระราชา

๒.๕ ระดับอาชีวศึกษา

การจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในแต่ละระดับการศึกษา

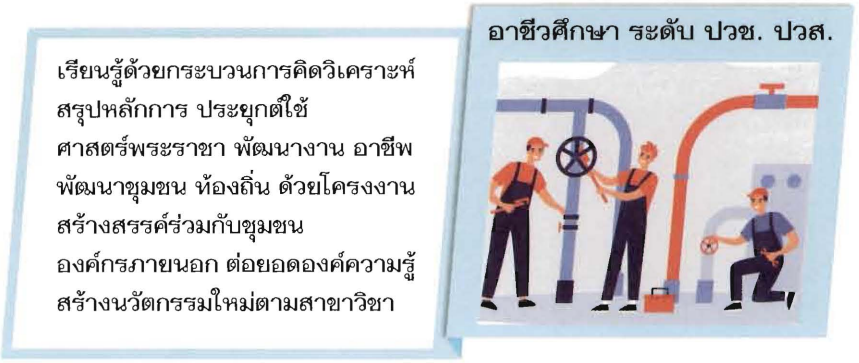

๒.๕.๑ การจัดบริบทและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา

- จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ใช้ศาสตร์พระราชาในสาระการเรียนรู้ที่เรียนรู้ในกิจวัตรประจำวัน เช่น การจัดสหกรณ์ การจัดรีไซเคิลขยะ การรักษาสิ่งแวดล้อม คือ ดิน น้ำ และป่าไม้ การทำบันทึกรายรับ-รายจ่าย ป้ายเชิญชวนร่วมกิจกรรมพอเพียง ผู้บริหาร ครูทั่วไป และครูผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และชักจูงผู้เรียนให้เห็นผลดีของการกระทำ

- บูรณาการสาระการเรียนรู้ของศาสตร์พระราชาในหน่วยการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาทุกระดับชั้น ผู้เรียนร่วมกันเลือกทำโครงงานที่เกี่ยวกับศาสตร์พระราชาตามความถนัด ความสนใจของตนตลอดระยะเวลาในการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งแต่ละปีอาจเปลี่ยนเนื้อหาวิธีการในหัวข้อเรื่องให้หลากหลายจนครอบคลุมสาระการเรียนรู้ในศาสตร์พระราชา

- เติมเต็มเนื้อหาหลักสูตรที่ยังไม่ได้สอนในระดับชั้นเรียนให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา นำพฤติกรรมเรื่องการปฏิบัติตนตามศาสตร์พระราชาบรรจุไว้ในเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และให้เป็นจุดเน้นที่สำคัญในการประเมินพฤติกรรมผู้เรียน นอกจากการเรียนรู้และการประเมินผลตามหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาสาระการเรียนรู้ที่เพิ่มเติม

- จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชาอื่น ๆ โดยชมรมหรือชุมนุมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมรณรงค์ หรือสืบสานศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน

๒.๕.๒ การจัดกระบวนการเรียนรู้

- ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering: G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing: P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล แล้วสรุปความรู้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge: Applying 1) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร

นำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication Skill: Applying 2) การควบคุม กำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบขยายคุณค่าคุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating: S) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงวิธีทรงงานที่เป็นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติ ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ระดับความคิดรวบยอดระดับหลักการ ฝึกปฏิบัติตามตัวอย่างในศาสตร์พระราชาด้วยกระบวนการกลุ่มการเรียนรู้ร่วมกัน และการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงงานแบบต่าง ๆ เรียนรู้และสรุปความรู้จากการลงมือทำ และการนำหลักการสู่การคิดสร้างสรรค์ พัฒนานวัตกรรมต่อยอดในการปฏิบัติในชีวิตจริง ขยายความรู้ศาสตร์ต่าง ๆ ในงานอาชีพ สังคมผ่านโครงงานเรียนรู้รายบุคคล

๒.๖ การจัดการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชาระดับอุดมศึกษา (นิสิต นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ ๑)

การจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในแต่ละระดับการศึกษา

๒.๖.๑ การจัดบริบทและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา

จัดบริบทวิถีการดำเนินชีวิตในสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างพฤติกรรมของผู้นำ ในการสืบสานศาสตร์พระราชาตามจุดเน้นคณะ/สาขาวิชาที่นิสิต นักศึกษาเลือกเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา คณาจารย์และนักศึกษาดำเนินกิจกรรมเป็นกิจวัตรประจำวันในมหาวิทยาลัยตามแนวทางศาสตร์พระราชา เป็นศูนย์วิจัยเรียนรู้และปฏิบัติการสืบสานศาสตร์พระราชาที่เหมาะสมกับบริบทของคณะ/สาขาวิชา ตลอดจนภูมิสังคมของมหาวิทยาลัย เพื่อกระตุ้นให้นิสิต นักศึกษาได้เรียนรู้ในรูปแบบที่เน้นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติ ตลอดระยะเวลาของการศึกษา เพื่อเลือกรายวิชาเรียนได้ตรงตามความถนัด ความสนใจ ฝึกการรู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น การอยู่ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สังคม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกอนาคต (Soft Skill) ควบคู่กับทักษะในเชิงวิชาการและงานอาชีพ (Hard Skill) ฝึกสร้างนิสัยการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมด้านการออม การสหกรณ์ การเกษตรทฤษฎีใหม่ การจัดการน้ำ การจัดการขยะในรูปแบบต่าง ๆ การสร้างและพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ และป่าไม้ ตามบริบทในแต่ละภูมิภาค ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและชักจูงผู้เรียนให้เห็นผลดีของการกระทำ มีจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองดี ที่สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคมจนเป็นวัฒนธรรม (วิถีชีวิต) ที่สะท้อนการปฏิบัติ เป็นดั่งห้องสมุดมีชีวิตที่บูรณาการสาระการเรียนรู้ของศาสตร์พระราชาในบริบทสถานศึกษา นิสิต นักศึกษาแต่ละคน ทุกคณะ/สาขาวิชา รวมกลุ่มเลือกทำโครงการพัฒนาตามสาขาที่เรียนที่เกี่ยวโยงกับศาสตร์พระราชา ตามความถนัด ความสนใจของตน ตลอดระยะเวลาในการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งแต่ละปีอาจเปลี่ยนเนื้อหา วิธีการในหัวข้อเรื่องให้หลากหลายจนครอบคลุมสาระการเรียนรู้ในศาสตร์พระราชา เติมเต็มเนื้อหาหลักสูตรที่สนใจในต่างคณะหรือสาขาวิชา นำพฤติกรรมเรื่องการปฏิบัติตนตามศาสตร์พระราชาบรรจุไว้ในเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรอุดมศึกษา และให้เป็นจุดเน้นที่สำคัญในการประเมินพฤติกรรมผู้เรียน นอกจากการเรียนรู้และการประเมินผลตามรายวิชา องค์กรนิสิต นักศึกษา ชมรม หรือชุมนุมต่าง ๆ เปิดโอกาสให้นิสิต นักศึกษาได้ทำกิจกรรมรณรงค์ จัดค่ายพัฒนาหรือสืบสานศาสตร์พระราชาอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน

๒.๖.๒ การจัดกระบวนการเรียนรู้

จัดให้มีการบูรณาการการเรียนรู้ในหลักสูตรทุกรายวิชา โดยเน้นศาสตร์พระราชาว่าด้วยการประพฤติการครองตน ศาสตร์ว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน และศาสตร์แห่งการพัฒนา โดยนำกระบวนการทรงงานตามศาสตร์พระราชาใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ ที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering: G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing: P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล แล้วสรุปความรู้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge: Applying 1) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication Skill: Applying 2) การควบคุม กำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบ ขยายคุณค่าคุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating: S) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงวิธีทรงงานที่เป็นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติ ไปใช้เพื่อเรียนรู้เชิงวิเคราะห์ วิจัย จากการลงมือทำ สร้างความรู้ระดับหลักการ ทฤษฎีและการนำหลักการ ทฤษฎีในสาขาวิชาที่เรียนมาประยุกต์สู่การปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับศาสตร์พระราชาตามบริบทและภูมิสังคม สร้างอุปนิสัยในการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ ปรับปรุง พัฒนาต่อเนื่องอยู่เสมอ ผสมผสานกันระหว่างทักษะการใช้ชีวิต การทำงานร่วมกันในสังคม (Soft Skill) และทักษะทางวิชาการวิชาชีพ (Hard Skill) เพื่อนำไปสู่ความเป็นพลเมืองดี มีความสามารถสูง สร้างสรรค์และขยายความรู้และนำไปต่อยอดในศาสตร์พระราชาด้านต่าง ๆ ตามสาขาวิชาที่เรียนและมีความสนใจ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจสร้างงาน สร้างอาชีพ พัฒนาตนเอง ท้องถิ่น และสังคม ผ่านโครงงานเรียนรู้รายบุคคลหรือกลุ่มตามความสนใจและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคม ใช้ปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทรงงานตามศาสตร์พระราชาจนเป็นนิสัย และนำไปสร้างปัญญาให้กับผู้อื่น ชี้นำสังคมสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) ได้อย่างภาคภูมิ

๒.๗ การจัดการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา การศึกษาต่อเนื่องและเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒.๗.๑ การจัดการเรียนรู้ในมิติของการศึกษานอกระบบ ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง

- มีการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาเพิ่มเติมจากหลักสูตรการศึกษานอกระบบ แต่ละระดับส่งเสริมการศึกษาทางเลือก โดยสร้างโอกาสทางการศึกษาต่อเนื่องและเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้คนทุกกลุ่ม และทุกวัยที่มีการออกกลางคันหรือต้องการต่อยอดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มวุฒิการศึกษา ให้เข้าถึงการเรียนรู้ได้ครบทุกคนด้วยแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่หลากหลาย เชื่อมโยงข้อมูลความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้คนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจ ไปเรียนรู้ในสถานที่จริงได้ หากมีความสนใจและความต้องการ ทำให้คนไทยมีแนวโน้มได้รับการศึกษามากขึ้น โดยการเทียบระดับ และเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานอาชีพของบุคคลที่เกี่ยวโยงกับศาสตร์พระราชาทุกด้านตามบริบทและภูมิสังคม

ของแต่ละแห่ง เพื่อยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น และพัฒนาศักยภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก พัฒนากำลังแรงงานให้มีความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตและการบริการบนฐานความรู้และเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ด้วยกระบวนการเรียนรู้ตามวิธีทรงงานของพระราชา ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ ที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล (Gathering: G) จัดกระทำข้อมูลให้มีความหมายผ่านโครงสร้างการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เพิ่มคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและการกระทำ สรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด (Processing: P) ลงมือปฏิบัติจริงจนนำสู่ผล แล้วสรุปความรู้ให้เป็นหลักการหรือองค์ความรู้ (Applying and Constructing the Knowledge: Applying 1) นำความรู้ระดับหลักการหรือองค์ความรู้ไปสื่อสาร นำเสนอให้เห็นเป็นภาพใหญ่เชิงระบบ (Applying the Communication Skill: Applying 2) การควบคุมกำกับความคิด เพิ่มค่านิยมการคิด ประเมินระบบ ขยายคุณค่าคุณธรรม ค่านิยมขั้นสูง (Self-Regulating: S) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงวิธีทรงงานที่เป็นหลักธรรม หลักคิด และหลักปฏิบัติไปใช้เพื่อเรียนรู้ สร้างความรู้จากการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันและงานอาชีพในครอบครัวหรือท้องถิ่นของตน

๒.๗.๒ การจัดการเรียนรู้ในมิติของการพัฒนาคน เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

- ใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดกิจกรรม จัดกระบวนการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชนตามบริบทและวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายแบบบูรณาการการทำงานร่วมกันตามวิธีทรงงานของพระราชา มุ่งให้ความสำคัญกับศาสตร์พระราชาทุกด้านของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดช-มหาราช บรมนาถบพิตร และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทร-มหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเตรียมคนให้พร้อมรับมือและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ส่งเสริมเรื่องทักษะชีวิตและความเป็นพลเมืองดี ทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีอาชีพ มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ด้วยกระบวนการขัดเกลา และสร้างเสริมการเรียนรู้ของสถาบันทางสังคม ใช้ศูนย์เรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ หรือภูมิปัญญาของชุมชน บูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายโดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและชุมชนท้องถิ่น องค์กรธุรกิจเอกชนดำเนินกิจการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ทำงานเชื่อมโยงกับภาครัฐ ร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีบทบาทในการบ่มเพาะและหล่อหลอมเด็ก เยาวชน และคนไทยให้เป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรมเข้มแข็งมากขึ้น สอดแทรกการพัฒนาคนตามศาสตร์พระราชาให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรม ที่เกิดจากการฝึกฝนเป็นความคิดสร้างสรรค์ ปลูกฝังการรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น เรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงานและสร้างจิตสำนึกให้คนไทยสร้างความรู้ เรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน สร้างค่านิยมการผลิตและการบริโภคที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มไปสู่การจัดการตนเองและพึ่งตนเองได้อย่างชัดเจน เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่สามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้

๓. ตัวอย่างคู่มือการน้อมนำศาสตร์พระราชาไปจัดหลักสูตรการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา

การจัดหลักสูตรการศึกษาเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชาว่าด้วยการจัดการดิน

- **ศึกษาวิเคราะห์ขอบเขตองค์ความรู้ศาสตร์พระราชาว่าด้วยการจัดการดิน**

๑. การพัฒนาทรัพยากรดินตามศาสตร์พระราชา

- พระราชดำริเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง การแกล้งดิน การห่มดิน
- การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน และการจัดการพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์

๒. การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคต่าง ๆ

- การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคเหนือ ดินบนพื้นที่สูง พื้นที่ลาดชัน เกิดการชะล้างพังทลายง่าย สูญเสียหน้าดิน สูญเสียธาตุอาหารพืช
- การพัฒนาทรัพยากรดินภาคกลาง เช่น การพัฒนาดินทราย ดินดาน และการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม
- การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ดินเค็ม ดินทรายอุ้มน้ำได้น้อย ดินลูกรัง ดินขาดธาตุอาหารพืช
- การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคตะวันออก เช่น ดินทราย ดินตื้น อุ้มน้ำได้น้อย ขาดความอุดมสมบูรณ์ และดินเสื่อมโทรม
- การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคใต้ เช่น ดินเปรี้ยว และดินอินทรีย์

- **การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรการศึกษากับศาสตร์พระราชาว่าด้วยการจัดการดิน**

๓.๑ ระดับปฐมวัย

ความสัมพันธ์ของหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับกับศาสตร์พระราชา				แนวทางการสืบสานศาสตร์พระราชาในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา/ในชั้นเรียน
กลุ่มสาระ/สาระ	ระดับชั้น/มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	เนื้อหาหลักสูตร/สาระการเรียนรู้	สาระของศาสตร์พระราชาที่ควรเพิ่มเติมในการจัดการเรียนรู้	
๑.๓ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ๑.๓.๒ การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อนุบาล ๑ ๒ ๓ มาตรฐานที่ ๗ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย ตัวบ่งชี้ที่ ๗.๑ ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	(๑) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน (๒) การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้ (๓) การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน	การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน	• สถานศึกษาจัดบริบทสาธิตการปลูกหญ้าแฝก การปลูกพืชบำรุงดินให้นักเรียนได้สังเกตและเกิดประสบการณ์ตรง • จัดให้นักเรียนได้ทดลองปลูกพืช เพาะเมล็ดในดินที่มีลักษณะแตกต่างกัน สังเกตการเจริญเติบโตของพืช วิเคราะห์ อภิปรายผล • ศึกษานอกสถานที่แปลงปลูกพืชของเกษตรกรที่มีการบำรุงดินในลักษณะของการใช้ศาสตร์พระราชา

๓.๒ ระดับประถมศึกษา

ความสัมพันธ์ของหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับกับศาสตร์พระราชา				แนวทางการสืบสานศาสตร์พระราชาในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา/ในชั้นเรียน
กลุ่มสาระ/สาระ	ระดับชั้น/มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	เนื้อหาหลักสูตร/สาระการเรียนรู้	สาระของศาสตร์พระราชาที่ควรเพิ่มเติมในการจัดการเรียนรู้	
กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี **สาระที่ ๑ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ** **มาตรฐาน ว ๑.๑** เข้าใจความหลากหลายของระบบนิเวศ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งไม่มีชีวิตกับสิ่งมีชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ การถ่ายทอดพลังงานการเปลี่ยนแปลงแทนที่ในระบบนิเวศ ความหมายของประชากร ปัญหาและผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ **สาระที่ ๓ วิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ** **มาตรฐาน ว ๓.๒** เข้าใจองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของระบบโลก กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในโลกและบนผิวโลก ธรณีพิบัติภัย กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก รวมทั้งผลต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม	ว ๑.๑ ป.๑/๑ ระบุชื่อพืชและสัตว์ที่อาศัยอยู่บริเวณต่าง ๆ จากข้อมูลที่รวบรวมได้ ว ๑.๑ ป.๑/๒ บอกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตของสัตว์ในบริเวณที่อาศัยอยู่ ว ๑.๑ ป.๕/๔ ตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต โดยมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ว ๓.๒ ป.๒/๑ ระบุส่วนประกอบของดินและจำแนกชนิดของดินโดยใช้ลักษณะเนื้อดินและการจับตัวเป็นเกณฑ์ ว ๓.๒ ป.๒/๒ อธิบายการใช้ประโยชน์จากดิน จากข้อมูลที่รวบรวมได้ ว ๓.๒ ป.๖/๖ บรรยายลักษณะและผลกระทบของน้ำท่วม การกัดเซาะชายฝั่ง ดินถล่ม แผ่นดินไหว สึนามิ ว ๓.๒ ป.๖/๗ ตระหนักถึงผลกระทบของภัยธรรมชาติและธรณีพิบัติภัย โดยนำเสนอแนวทางในการเฝ้าระวังและปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติและธรณีพิบัติภัยที่อาจเกิดในท้องถิ่น	• บริเวณต่าง ๆ ในท้องถิ่น เช่น สนามหญ้า ใต้ต้นไม้ สวนหย่อม แหล่งน้ำ อาจพบพืชและสัตว์หลายชนิดอาศัยอยู่ • บริเวณที่แตกต่างกันอาจพบพืชและสัตว์แตกต่างกัน เพราะสภาพแวดล้อมของแต่ละบริเวณจะมีความเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ที่อาศัยอยู่ในแต่ละบริเวณ เช่น สระน้ำ มีน้ำเป็นที่อยู่อาศัยของหอย ปลา สาหร่าย เป็นที่หลบภัยและมีแหล่งอาหารของหอยและปลา บริเวณต้นมะม่วง มีต้นมะม่วงเป็นแหล่งที่อยู่ และมีอาหารสำหรับกระรอกและมด • ถ้าสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พืชและสัตว์อาศัยอยู่มีการเปลี่ยนแปลง จะมีผลต่อการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ • ในแหล่งที่อยู่หนึ่ง ๆ สิ่งมีชีวิตจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและสัมพันธ์กับสิ่งไม่มีชีวิตเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต เช่น ความสัมพันธ์กันด้านการกินกันเป็นอาหาร เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย หลบภัย และเลี้ยงดูลูกอ่อน ใช้อากาศในการหายใจ • สิ่งมีชีวิตมีการกินกันเป็นอาหารโดยกินต่อกันเป็นทอด ๆ ในรูปแบบของโซ่อาหาร ทำให้สามารถระบุบทบาทหน้าที่ของสิ่งมีชีวิตเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภค • ดินประกอบด้วยเศษหินชากพืชชากสัตว์ผสมอยู่ในเนื้อดิน มีอากาศและน้ำแทรกอยู่ตามช่องว่างในเนื้อดิน ดินจำแนกเป็นดินร่วน ดินเหนียว และดินทราย ตามลักษณะเนื้อดินและการจับตัวของดิน ซึ่งมีผลต่อการอุ้มน้ำ	**๑.๑ การพัฒนาทรัพยากรดินตามศาสตร์พระราชา** การพัฒนาทรัพยากรดินตามศาสตร์พระราชา การแกล้งดิน การห่มดิน การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน **๑.๒ การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคต่าง ๆ (เลือกสาระในภาคต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับลักษณะของดินในบริบทของตน)**	• จัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนปกติที่สอดแทรกเรื่องการจัดการดินตามศาสตร์พระราชาในเนื้อหาการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการ เข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา • ทำโครงงานการศึกษาเรื่องดินและการปรับปรุงดินในท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชาตามความสนใจ • จัดทำแปลงเกษตรปลูกพืชแบบทดลองการปรับปรุงดินในรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้ศาสตร์พระราชาศึกษาเปรียบเทียบผล สร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการคิด GPAS • รวมกลุ่มผลิตผลงานปรับปรุงดิน จัดทำดินเพื่อการเกษตร จำหน่ายเป็นดินถุงแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปลูกพืช ในรูปแบบของการผลิตแบบสหกรณ์ในโรงเรียน ๑ โรงเรียน ๑ ผลิตภัณฑ์ (๑ School ๑ Product)

ความสัมพันธ์ของหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับกับศาสตร์พระราชา				แนวทางการสืบสานศาสตร์พระราชาในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา/ในชั้นเรียน
กลุ่มสาระ/สาระ	ระดับชั้น/มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	เนื้อหาหลักสูตร/สาระการเรียนรู้	สาระของศาสตร์พระราชาที่ควรเพิ่มเติมในการจัดการเรียนรู้	
		ที่แตกต่างกัน • ดินแต่ละชนิดนำไปใช้ประโยชน์ได้แตกต่างกันตามลักษณะและสมบัติของดิน • น้ำท่วม การกัดเซาะชายฝั่ง ดินถล่ม แผ่นดินไหว และสึนามิ มีผลกระทบต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน • มนุษย์ควรเรียนรู้วิธีปฏิบัติตนให้ปลอดภัย เช่น ติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เตรียมถุงยังชีพให้พร้อมใช้ตลอดเวลา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัดเมื่อเกิดภัยทางธรรมชาติและธรณีพิบัติภัย		

๓.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ความสัมพันธ์ของหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับกับศาสตร์พระราชา				แนวทางการสืบสานศาสตร์พระราชาในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา/ในชั้นเรียน
กลุ่มสาระ/สาระ	ระดับชั้น/มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	เนื้อหาหลักสูตร/สาระการเรียนรู้	สาระของศาสตร์พระราชาที่ควรเพิ่มเติมในการจัดการเรียนรู้	
กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี **สาระที่ ๑ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ** **มาตรฐาน ว ๑.๑** เข้าใจความหลากหลายของระบบนิเวศ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งไม่มีชีวิตกับสิ่งมีชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ การถ่ายทอดพลังงาน การเปลี่ยนแปลงแทนที่ในระบบนิเวศ ความหมาย ของประชากร ปัญหาและผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ **สาระที่ ๓ วิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ** **มาตรฐาน ว ๓.๒** เข้าใจองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของระบบโลก กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในโลก และบนผิวโลก ธรณีพิบัติภัย กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก รวมทั้งผลต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม	ว ๑.๑ ม.๓/๔ อธิบายความสัมพันธ์ของผู้ผลิต ผู้บริโภค และผู้ย่อยสลาย สารอินทรีย์ในระบบนิเวศ ว ๑.๑ ม.๓/๕ อธิบายการสะสมสารพิษในสิ่งมีชีวิตในโซ่อาหาร ว ๑.๑ ม.๓/๖ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศ โดยไม่ทำลายสมดุลของระบบนิเวศ ว ๓.๒ ม.๒/๖ อธิบายลักษณะของชั้นหน้าตัดดิน และกระบวนการเกิดดินจากแบบจำลอง รวมทั้งระบุปัจจัยที่ทำให้ดินมีลักษณะและสมบัติแตกต่างกัน ว ๓.๒ ม.๒/๗ ตรวจวัดสมบัติบางประการของดิน โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม และนำเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ดินจากข้อมูลสมบัติของดิน ว ๓.๒ ม.๒/๘ อธิบายปัจจัยและกระบวนการเกิดแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดินจากแบบจำลอง ว ๓.๒ ม.๒/๙ สร้างแบบจำลองที่อธิบายการใช้น้ำ และนำเสนอแนวทางการใช้น้ำอย่างยั่งยืนในท้องถิ่นของตนเอง ง ๑.๑ ม.๒/๑ ใช้ทักษะการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาการทำงาน ง ๑.๑ ม.๒/๒ ใช้ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน ง ๑.๑ ม.๒/๓ มีจิตสำนึกในการทำงานและใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า	• การถ่ายทอดพลังงานในระบบนิเวศ อาจทำให้มีสารพิษสะสมอยู่ในสิ่งมีชีวิตได้ จนอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต และทำลายสมดุลในระบบนิเวศ ดังนั้นการดูแลรักษาระบบนิเวศให้เกิดความสมดุลและคงอยู่ตลอดไปจึงเป็นสิ่งสำคัญ • ดินเกิดจากหินที่ผุพังตามธรรมชาติผสมคลุกเคล้ากับอินทรียวัตถุที่ได้จากการเน่าเปื่อยของซากพืช ซากสัตว์ทับถมเป็นชั้น ๆ บนผิวโลก ชั้นดินแบ่งออกเป็นหลายชั้น ขนานหรือเกือบขนานไปกับผิวหน้าดิน แต่ละชั้นมีลักษณะแตกต่างกัน เนื่องจากสมบัติทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ และลักษณะอื่น ๆ เช่น สี โครงสร้างเนื้อดิน การยึดตัว ความเป็นกรด-เบส สามารถสังเกตได้จากการสำรวจภาคสนาม การเรียกชื่อชั้นดินหลักจะใช้อักษรภาษาอังกฤษตัวใหญ่ ได้แก่ O, A, E, B, C, R • ชั้นหน้าตัดดินเป็นชั้นดินที่มีลักษณะปรากฏให้เห็นเรียงลำดับเป็นชั้นจากชั้นบนสุดถึงชั้นล่างสุด • ปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะและสมบัติแตกต่างกัน ได้แก่ วัตถุต้นกำเนิดดิน ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิตในดิน สภาพภูมิประเทศ และระยะเวลาในการเกิดดิน • สมบัติบางประการของดิน เช่น เนื้อดิน ความชื้นดิน ค่าความเป็นกรด-เบส ธาตุอาหารในดิน สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจถึงแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยอาจนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร หรืออื่น ๆ	**๑.๑ การพัฒนาทรัพยากรดินตามศาสตร์พระราชา** การพัฒนาทรัพยากรดินตามศาสตร์พระราชา • การแกล้งดิน การห่มดิน • การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ • การปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน **๑.๒ การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคต่าง ๆ (เลือกสาระในภาคต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับลักษณะของดินในบริบทของตน)** • การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ • การปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน	• จัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนปกติที่สอดแทรกเรื่องการจัดการดินตามศาสตร์พระราชาในเนื้อหาการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา บูรณาการร่วมกันระหว่างวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการงานอาชีพ • ทำโครงงานการศึกษาเรื่องดินและการปรับปรุงดินในท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชาตามความสนใจ • จัดทำแปลงเกษตรปลูกพืชแบบทดลองการปรับปรุงดินในรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้ศาสตร์พระราชาศึกษาเปรียบเทียบผล สร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการคิด GPAS • รวมกลุ่มผลิตผลงานปรับปรุงดิน จัดทำดินเพื่อการเกษตร จำหน่ายเป็นดินถุงแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปลูกพืชในรูปแบบของการผลิตแบบสหกรณ์ในโรงเรียน ๑ โรงเรียน ๑ ผลิตภัณฑ์ (๑ School ๑ Product)

ความสัมพันธ์ของหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับกับศาสตร์พระราชา				แนวทางการสืบสานศาสตร์พระราชาในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา/ในชั้นเรียน
กลุ่มสาระ/สาระ	ระดับชั้น/มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	เนื้อหาหลักสูตร/สาระการเรียนรู้	สาระของศาสตร์พระราชาที่ควรเพิ่มเติมในการจัดการเรียนรู้	
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ **สาระที่ ๑** **การดำรงชีวิตและครอบครัว** **มาตรฐาน ง ๑.๑** เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว		ซึ่งดินที่ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร เช่น ดินจืด ดินเปรี้ยว ดินเค็ม และดินดาน อาจเกิดจากสภาพดินตามธรรมชาติ หรือการใช้ประโยชน์จะต้องปรับปรุงให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ • แหล่งน้ำผิวดินเกิดจากน้ำฝนที่ตกลงบนพื้นโลก ไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำด้วยแรงโน้มถ่วงการไหลของน้ำ ทำให้พื้นโลกเกิดการกัดเซาะเป็นร่องน้ำ เช่น สำธาร คลอง และแม่น้ำ ซึ่งร่องน้ำจะมีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝน ระยะเวลาในการกัดเซาะ ชนิดดินและหิน และลักษณะภูมิประเทศ เช่น ความลาดชัน ความสูงต่ำของพื้นที่ เมื่อน้ำไหลไปยังบริเวณที่เป็นแอ่งจะเกิดการสะสมตัวเป็นแหล่งน้ำ เช่น บึง ทะเลสาบ ทะเล และมหาสมุทร • แหล่งน้ำใต้ดินเกิดจากการซึมของน้ำผิวดินลงไปสะสมตัวใต้พื้นโลก ซึ่งแบ่งเป็นน้ำในดินและน้ำบาดาล น้ำในดินเป็นน้ำที่อยู่ร่วมกับอากาศตามช่องว่างระหว่างเม็ดดิน ส่วนน้ำบาดาลเป็นน้ำที่ไหลซึมลึกลงไปและถูกกักเก็บไว้ในชั้นหินหรือชั้นดิน จนอิ่มตัวไปด้วยน้ำ • แหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดินถูกนำมาใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ส่งผลต่อการจัดการการใช้ประโยชน์น้ำและคุณภาพของแหล่งน้ำ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การใช้ประโยชน์พื้นที่ในด้านต่าง ๆ เช่น ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง		

ความสัมพันธ์ของหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับกับศาสตร์พระราชา				แนวทางการสืบสานศาสตร์พระราชาในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา/ในชั้นเรียน
กลุ่มสาระ/สาระ	ระดับชั้น/มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	เนื้อหาหลักสูตร/สาระการเรียนรู้	สาระของศาสตร์พระราชาที่ควรเพิ่มเติมในการจัดการเรียนรู้	
		ปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ลุ่มน้ำและแหล่งน้ำผิวดินไม่เพียงพอสำหรับกิจกรรมของมนุษย์ น้ำจากแหล่งน้ำใต้ดินจึงถูกนำมาใช้มากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณน้ำใต้ดินลดลงมาก จึงต้องมีการจัดการใช้น้ำอย่างเหมาะสมและยั่งยืน ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้มีแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต การจัดสรรและการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ • การศึกษาการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต ต้องใช้ทักษะการแสวงหาความรู้ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาค้นคว้า รวบรวม สังเกต สำรวจ และบันทึกเพื่อใช้ • เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในการทำงาน จะต้องใช้ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาตามขั้นตอน คือ การสังเกต วิเคราะห์ สร้างทางเลือก และประเมินทางเลือก โดยใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า		

๓.๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความสัมพันธ์ของหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับกับศาสตร์พระราชา				แนวทางการสืบสานศาสตร์พระราชาในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา/ในชั้นเรียน
กลุ่มสาระ/สาระ	ระดับชั้น/มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	เนื้อหาหลักสูตร/สาระการเรียนรู้	สาระของศาสตร์พระราชาที่ควรเพิ่มเติมในการจัดการเรียนรู้	
กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี **สาระที่ ๑ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ** **มาตรฐาน ว ๑.๑** เข้าใจความหลากหลายของระบบนิเวศ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งไม่มีชีวิตกับสิ่งมีชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ การถ่ายทอดพลังงาน การเปลี่ยนแปลงแทนที่ในระบบนิเวศ ความหมายของประชากร ปัญหาและผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ **การงานอาชีพ** **สาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว** **มาตรฐาน ง ๑.๑** เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน จิตสำนึกในการใช้พลังงาน	ว ๑.๑ ม.๔/๑ สืบค้นข้อมูลและอธิบายความสัมพันธ์ของสภาพทางภูมิศาสตร์บนโลกกับความหลากหลายของไบโอมและยกตัวอย่างไบโอมชนิดต่าง ๆ ว ๑.๑ ม.๔/๒ สืบค้นข้อมูลอภิปรายสาเหตุ และยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงแทนที่ของระบบนิเวศ ว ๑.๑ ม.๔/๓ สืบค้นข้อมูลอธิบายและยกตัวอย่างเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบทางกายภาพและทางชีวภาพที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดของประชากรสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ ว ๑.๑ ม.๔/๔ สืบค้นข้อมูลและอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ง ๑.๑ ม.๔-๖/๓ มีทักษะการจัดการในการทำงาน ง ๑.๑ ม.๔-๖/๔ มีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน ง ๑.๑ ม.๔-๖/๕ มีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต ง ๑.๑ ม.๔-๖/๖ มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน ง ๑.๑ ม.๔-๖/๗ ใช้พลังงานทรัพยากรในการทำงานอย่างคุ้มค่าและยั่งยืนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ง ๒.๑ ม.๔-๖/๑ อภิปรายแนวทางสู่อาชีพที่สนใจ ง ๒.๑ ม.๔-๖/๒ เลือกและใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม	• การเปลี่ยนแปลงแทนที่เป็นการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้นอย่างช้า ๆ เป็นเวลานาน ซึ่งเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางกายภาพและทางชีวภาพส่งผลให้ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไปสู่สมดุลจนเกิดสังคมสมบูรณ์ได้ • การเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบในระบบนิเวศทั้งทางกายภาพและทางชีวภาพมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดของประชากร • มนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยปราศจากความระมัดระวังและมีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่มนุษย์ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม • ปัญหาที่เกิดกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบางปัญหาส่งผลกระทบในระดับท้องถิ่น บางปัญหาก็ส่งผลกระทบในระดับประเทศและบางปัญหาส่งผลกระทบในระดับโลก • การลดปริมาณการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การกำจัดของเสียที่เป็นสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม และการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ดีเป็นตัวอย่างของแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน • การมีทักษะต่าง ๆ ในการทำงาน เช่น ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการแสวงหาความรู้	**๑.๑ การพัฒนาทรัพยากรดินตามศาสตร์พระราชา** การพัฒนาทรัพยากรดินตามศาสตร์พระราชา • การแกล้งดิน การห่มดิน • การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ • การปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน **๑.๒ การพัฒนาทรัพยากรดินในภาคต่าง ๆ (เลือกสาระในภาคต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับลักษณะของดินในบริบทของตน)**	• ทำกิจกรรมภาคสนามร่วมกับชุมชนพัฒนาดินตามศาสตร์พระราชาในการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ที่เหมาะสม ผ่านโครงงานการศึกษาตามวิธีการเรียนรู้ในศาสตร์พระราชา • จัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนปกติที่สอดแทรกเรื่องการจัดการดินตามศาสตร์พระราชาในเนื้อหาการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการ เข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา • ทำโครงงานการศึกษาเรื่องดินและการปรับปรุงดินในท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชาตามความสนใจ • จัดทำแปลงเกษตรปลูกพืชแบบทดลอง การปรับปรุงดินในรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้ศาสตร์พระราชา ศึกษาเปรียบเทียบผล สร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการคิด GPAS • รวมกลุ่มผลิตผลงานปรับปรุงดิน จัดทำดินเพื่อการเกษตร จำหน่ายเป็นดินถุงแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ในการปลูกพืชในรูปแบบของการผลิตแบบสหกรณ์ในโรงเรียน ๑ โรงเรียน ๑ ผลิตภัณฑ์ (๑ School ๑ Product)

ความสัมพันธ์ของหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับกับศาสตร์พระราชา				แนวทางการสืบสานศาสตร์พระราชาในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา/ในชั้นเรียน
กลุ่มสาระ/สาระ	**ระดับชั้น/มาตรฐาน/ตัวชี้วัด**	**เนื้อหาหลักสูตร/สาระการเรียนรู้**	**สาระของศาสตร์พระราชาที่ควรเพิ่มเติมในการจัดการเรียนรู้**	
ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว **สาระที่ ๒ การงานอาชีพ** **มาตรฐาน ง ๒.๑** เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรมและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ	กับอาชีพ ง ๒.๑ ม.๔-๖/๓ มีประสบการณ์ในอาชีพที่ถนัด และสนใจ ง ๒.๑ ม.๔-๖/๔ มีคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ	ทักษะการจัดการและทักษะในการแก้ปัญหา มีคุณธรรมและมีลักษณะนิสัยในการทำงานจะทำให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทที่ต้องรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ • ใช้ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะในการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรมและมีลักษณะนิสัยในการทำงานเพื่อการดำรงชีวิต • การทำงานเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ต้องรู้จักใช้พลังงาน ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม • การรู้จักตนเองทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทัศนคติ ความสนใจ ความถนัดและเลือกใช้เทคโนโลยี มีความรู้แนวโน้มด้านอาชีพที่ต้องการของตลาดแรงงาน จะเป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ • สามารถอภิปรายแนวทางสู่อาชีพที่สนใจโดยเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพ		
สาระเพิ่มเติม **สาระที่ ๔ ชีววิทยา** **มาตรฐาน ว ๔.๕** เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับระบบนิเวศ กระบวนการถ่ายทอดพลังงานและการหมุนเวียนสารในระบบนิเวศ ความหลากหลายของไบโอม การเปลี่ยนแปลงแทนที่ของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ ประชากรและรูปแบบการเพิ่มของประชากร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาและผลกระทบที่เกิด	ว ๔.๕ ม.๖/๓ สืบค้นข้อมูลและเขียนแผนภาพเพื่ออธิบายวัฏจักรไนโตรเจน วัฏจักรกำมะถัน และวัฏจักรฟอสฟอรัส ว ๔.๕ ม.๖/๑๑ วิเคราะห์อภิปรายและสรุปปัญหาที่เกิดกับทรัพยากรดิน และผลกระทบที่มีต่อมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา ว ๕.๒ ม.๔/๑๓ ยกตัวอย่างและอธิบายสมดุลเคมีของกระบวนการที่เกิดขึ้นในสิ่งมีชีวิต ปรากฏการณ์ในธรรมชาติและกระบวนการในอุตสาหกรรม	• สารต่าง ๆ ในระบบนิเวศมีการหมุนเวียนเกิดขึ้นผ่านทั้งในสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต กลับคืนสู่ระบบอย่างเป็นวัฏจักร เช่น วัฏจักรไนโตรเจน วัฏจักรกำมะถัน และวัฏจักรฟอสฟอรัส • มลพิษทางดินและปัญหาความเสื่อมโทรมของดินส่วนใหญ่มีสาเหตุจากการกระทำของมนุษย์ • การจัดการทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ควรมีการป้องกันและการแก้ปัญหาการเกิดมลพิษ และความเสื่อมโทรมของดิน รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกในการใช้ดินอย่างถูกต้อง ความรู้เกี่ยวกับสมดุลเคมี		

ความสัมพันธ์ของหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับกับศาสตร์พระราชา				แนวทางการสืบสานศาสตร์พระราชาในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา/ในชั้นเรียน
กลุ่มสาระ/สาระ	ระดับชั้น/มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	เนื้อหาหลักสูตร/สาระการเรียนรู้	สาระของศาสตร์พระราชาที่ควรเพิ่มเติมในการจัดการเรียนรู้	
จากการใช้ประโยชน์ **สาระที่ ๕ เคมี มาตรฐาน ว ๕.๒** เข้าใจการเขียนและการดุลสมการเคมี ปริมาณสัมพันธ์ในปฏิกิริยาเคมี อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี สมดุลในปฏิกิริยาเคมี สมบัติและปฏิกิริยาของกรด-เบส ปฏิกิริยารีดอกซ์และเซลล์เคมีไฟฟ้า รวมทั้งการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	ว ๕.๒ ม.๔/๑๗ คำนวณค่า pH ความเข้มข้นของไฮโดรเนียม-ไอออนหรือไฮดรอกไซด์ไอออนของสารละลายกรดและเบส	สามารถนำมาใช้อธิบายกระบวนการที่เกิดขึ้นในสิ่งมีชีวิต ปรากฏการณ์ในธรรมชาติและกระบวนการในอุตสาหกรรมน้ำบริสุทธิ์ที่อุณหภูมิ ๒๕ องศาเซลเซียส แตกตัวให้ไฮโดรเนียมไอออนและไฮดรอกไซด์ไอออนที่มีความเข้มข้นเท่ากัน คือ ๑.๐ x ๑๐$^{-๗}$ โมลต่อลูกบาศก์-เดซิเมตร โดยมีค่าคงที่ การแตกตัวของน้ำเท่ากับ ๑.๐ x ๑๐$^{-๑๔}$ เมื่อกรดหรือเบสแตกตัวในน้ำ ค่าความเป็นกรด-เบสของสารละลายแสดงได้ด้วยค่า pH ซึ่งสัมพันธ์กับความเข้มข้นของไฮโดรเนียมไอออน โดยสารละลายกรดมีความเข้มข้นของไฮโดรเนียมไอออนมากกว่า ๑.๐ x ๑๐$^{-๗}$ โมลต่อลูกบาศก์-เดซิเมตร หรือมีค่า pH น้อยกว่า ๗ ส่วนสารละลายเบสมีความเข้มข้นของไฮโดรเนียมไอออนน้อยกว่า ๑.๐ x ๑๐$^{-๗}$ โมลต่อลูกบาศก์-เดซิเมตร หรือมีค่า pH มากกว่า ๗ น้ำบริสุทธิ์ที่อุณหภูมิ ๒๕ องศาเซลเซียสแตกตัวให้ไฮโดรเนียมไอออนและไฮดรอกไซด์ไอออนที่มีความเข้มข้นเท่ากัน คือ ๑.๐ x ๑๐$^{-๗}$ โมลต่อลูกบาศก์-เดซิเมตร โดยมีค่าคงที่การแตกตัวของน้ำเท่ากับ ๑.๐ x ๑๐$^{-๑๔}$		

๔. ตัวอย่างการออกแบบการจัดการเรียนรู้สืบสานศาสตร์พระราชา

(ศาสตร์ที่ ๓ ว่าด้วยการจัดการดิน) และพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว กรณีหน่วยการเรียนที่มีอยู่เดิม เนื้อหาไม่ครอบคลุมสาระศาสตร์พระราชา หรือต้องการจัดหน่วยการเรียนเพิ่มเติมในสาระเดิม

การออกแบบการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้ บูรณาการศาสตร์พระราชา
(ประยุกต์ใช้รูปแบบ Backward Design) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ รหัส-ชื่อรายวิชา ว ๒๒๑☐☐
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ โลกและการเปลี่ยนแปลง เวลาเรียน ..... ชั่วโมง ภาคเรียนที่ .....
หน่วยย่อยที่ ๓ ดิน น้ำ และการอนุรักษ์ เรื่อง สมบัติของดินและการพัฒนาที่ดิน เวลาเรียน ๔ ชั่วโมง
ผู้สอน ..... โรงเรียน .....

ขั้นที่ ๑ กำหนดเป้าหมายหลักของการเรียนรู้

๑.๑ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว ๓.๒ เข้าใจองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของระบบโลก กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในโลกและบนผิวโลก ธรณีพิบัติภัย กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก รวมทั้งผลต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด

ว ๓.๒ ม.๒/๗ ตรวจวัดสมบัติบางประการของดิน โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและนำเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ดินจากข้อมูลสมบัติของดิน

๑.๒ สาระสำคัญ

คุณสมบัติของดินที่เป็นสิ่งซึ่งเราสามารถตรวจสอบได้ด้วยการมองเห็น หรือจับต้องได้ เช่น เนื้อดิน ความโปร่งหรือแน่นทึบของดิน ความสามารถในการอุ้มน้ำของดิน สีของดิน และสภาพความเป็นกรด-ด่างของดินหรือค่า pH ของดิน สามารถวัดได้ด้วยเครื่องวัดความเป็นกรด ในภาคสนามสามารถใช้ชุดตรวจสอบชนิดใช้น้ำยาเปลี่ยนสีตรวจสอบ เรียกว่า pH Test Kit หรือชุดตรวจสอบ pH

๑.๓ ความเข้าใจที่คงทน (Enduring Understanding)

สมบัติบางประการของดิน ดูได้จากเนื้อดิน ความชื้นในดิน ค่าความเป็นกรด-เบส และธาตุอาหารในดิน สมบัติของดินสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจถึงแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยอาจนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรหรืออื่น ๆ

ดินที่ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร เช่น ดินจืด ดินเปรี้ยว ดินเค็ม และดินดาน อาจเกิดจากสภาพดินตามธรรมชาติหรือจากการใช้ประโยชน์ การทำเกษตรจะต้องปรับปรุงดินให้มีสภาพเหมาะสมกับกิจกรรมเกษตรที่ต้องการ ค่า pH ของดินโดยทั่วไปจะมีค่าอยู่ระหว่างประมาณ ๓.๐-๙.๐ ค่า pH ๗.๐ บอกถึงสภาพความเป็นกลางของดิน กล่าวคือ ดินมีตัวที่ทำให้เป็นกรด และตัวที่ทำให้เป็นด่างอยู่เป็นปริมาณเท่ากันพอดี

๑.๔ สาระการเรียนรู้

สาระที่ ๓ วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ โลกและการเปลี่ยนแปลง

หน่วยย่อยที่ ๓ ดิน น้ำ และการอนุรักษ์

เรื่อง สมบัติของดินและการพัฒนาที่ดิน

- สมบัติบางประการของดิน
- ปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีสมบัติแตกต่างกัน
- การตรวจสอบสมบัติบางประการของดิน ค่าความเป็นกรด-เบส และการใช้ประโยชน์
- ศาสตร์พระราชาในการปรับปรุงดินให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร
- ข้อเสนอแนวทางการปรับปรุงดินในท้องถิ่นให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรโดยการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา

๑.๕ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร
- การอธิบาย การเขียน การพูดหน้าชั้นเรียน

๒. ความสามารถในการคิด

๒.๑ ทักษะทั่วไป
- การสังเกต การสำรวจ การคิดวิเคราะห์ การคำนวณ การเปรียบเทียบ การจำแนกประเภท การจัดระบบความคิดเป็นแผนภาพ การสร้างคำอธิบาย การอภิปราย การสื่อความหมาย

๒.๒ ทักษะเฉพาะ
- การสืบค้นโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา
- การแก้ปัญหาการปฏิบัติกิจกรรมโครงงานปรับปรุงดิน

๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
- การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำความรู้การปรับปรุงดินในท้องถิ่นให้มีสภาพเหมาะสม เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรโดยการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา
- การเลือกใช้วิธีการ เครื่องมือที่เหมาะสมในการศึกษาสมบัติของดินในการตรวจหาค่าความเป็นกรด-เบส
- การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองและครอบครัวตามศาสตร์พระราชา
- กระบวนการกลุ่ม

๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

๑.๖ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ พฤติกรรมบ่งชี้ ๑.๔.๒ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ **(สอดคล้องสัมพันธ์กับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดชสยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้านที่ ๑ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ข้อ ๓ มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์)**

ใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ ๔.๑ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

มุ่งมั่นในการทำงาน (สอดคล้องสัมพันธ์กับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้านที่ ๓ ข้อ ๒)

มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๒ ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

มีจิตสาธารณะ

ตัวชี้วัดที่ ๘.๒ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

๑.๗ คำถามท้าทาย

๑. ดินในท้องถิ่นของเราแต่ละแห่งมีลักษณะและสมบัติอย่างไรบ้าง เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

๒. ดินในแต่ละแห่งที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันมีสาเหตุมาจากอะไร

๓. ดินแต่ละชั้นมีสมบัติเหมือนหรือต่างกันอย่างไร ดินที่มีสมบัติแต่ละอย่างเหมาะกับการใช้ประโยชน์อย่างไร

๔. เรามีแนวทางการตรวจสอบสมบัติของดินได้อย่างไรบ้าง

๕. ศาสตร์พระราชาในการปรับปรุงดินแต่ละแบบมีวิธีการอย่างไรบ้าง

๖. มีข้อเสนอแนวทางการปรับปรุงดินในท้องถิ่นให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้อย่างไรบ้าง

๗. เราจะนำความรู้ หลักการในการปรับปรุงดินตามหลักการของศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าอย่างยั่งยืนได้อย่างไร

ขั้นที่ ๒ กำหนดหลักฐานหรือร่องรอยของการเรียนรู้/ความเข้าใจ

๒.๑ ชิ้นงานหรือภาระงาน การแสดงออกของผู้เรียน (หลักฐาน ร่องรอยแสดงความรู้)

๒.๑.๑ ผังกราฟิกการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปความรู้ความเข้าใจในบทเรียน

๒.๑.๒ บันทึกและวิเคราะห์สรุปผลการศึกษาดินในท้องถิ่น และการตรวจหาสมบัติของดิน

๒.๑.๓ พฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมในบทเรียน

๒.๑.๔ ชิ้นงานการหาแนวทางการปรับปรุงดินในท้องถิ่นให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์โดยประยุกต์ใช้หลักการจากศาสตร์พระราชา

๒.๑.๕ การตรวจสอบชั้นหน้าตัดดินในท้องถิ่นและสมบัติดินที่มอบหมาย

๒.๒ การประเมินผล

๒.๒.๑ ประเมินพฤติกรรมการร่วมปฏิบัติกิจกรรมในชั่วโมงเรียน

๒.๒.๒ ประเมินแผนภาพความคิดการสรุปความรู้ความเข้าใจในบทเรียน

๒.๒.๓ ประเมินผลงานการศึกษาและตรวจหาค่าความเป็นกรด-เบส สมบัติดินในท้องถิ่น

๒.๒.๔ ประเมินผลงานการเสนอแนวทางการปรับปรุงดินในท้องถิ่นให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรโดยประยุกต์ใช้หลักการจากศาสตร์พระราชา

๒.๒.๕ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ระบุในหน่วยการเรียนรู้

เกณฑ์การประเมิน

การจัดกระทำและนำเสนอแผนภาพความคิด

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
การจัดกระทำและนำเสนอแผนภาพความคิด	จัดกระทำแผนภาพความคิดอย่างเป็นระบบ และนำเสนอด้วยแบบที่ชัดเจน ถูกต้อง ครอบคลุมและมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	จัดกระทำแผนภาพความคิดอย่างเป็นระบบ มีการจำแนกข้อมูลให้เห็นความสัมพันธ์ และนำเสนอด้วยแบบที่ครอบคลุม	จัดกระทำแผนภาพความคิดได้ มีการยกตัวอย่างเพิ่มเติม และนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ แต่ยังไม่ครอบคลุม	จัดกระทำแผนภาพความคิดอย่างไม่เป็นระบบ และนำเสนอไม่สื่อความหมาย และไม่ชัดเจน

การแสวงหาข้อมูลในศาสตร์พระราชาที่มอบหมาย

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
๑. การวางแผนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เชื่อถือได้ และมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวิธีการทั้งหมด	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม แต่ไม่มีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ โดยมีครูหรือผู้อื่นแนะนำบ้าง	ไม่มีการวางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่กำหนดทุกประการ	เก็บรวบรวมข้อมูลโดยคัดเลือกและ/หรือประเมินข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่มีการคัดเลือกและ/หรือประเมินข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะขาดการประเมินเพื่อคัดเลือก
๓. การจัดกระทำข้อมูลและการนำเสนอ	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม และนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ อย่างชัดเจนถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการจำแนกข้อมูลให้เห็นความสัมพันธ์ นำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการยกตัวอย่างเพิ่มเติมให้เข้าใจง่ายและนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ แต่ยังไม่ถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างไม่เป็นระบบ และนำเสนอไม่สื่อความหมายและไม่ชัดเจน
๔. การสรุปผล	สรุปผลได้อย่างถูกต้องกระชับ ชัดเจน และครอบคลุม มีเหตุผลที่อ้างอิงจากการสืบค้นได้	สรุปผลได้อย่างกระชับ แต่ยังไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมข้อมูลจากการวิเคราะห์ทั้งหมด	สรุปผลได้กระชับ กะทัดรัด แต่ไม่ชัดเจน	สรุปผลโดยไม่ใช้ข้อมูลและไม่ถูกต้อง
๕. การเขียนรายงาน	เขียนรายงานตรงตามจุดประสงค์ ถูกต้องและชัดเจน และมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	เขียนรายงานตรงตามจุดประสงค์อย่างถูกต้องและชัดเจน แต่ขาดการเรียบเรียง	เขียนรายงานโดยสื่อความหมายได้ โดยมีครูหรือผู้อื่นแนะนำ	เขียนรายงานได้ตามตัวอย่าง แต่ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน

เกณฑ์การประเมิน

การจัดกระทำและนำเสนอแผนภาพความคิด

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
การจัดกระทำและนำเสนอแผนภาพความคิด	จัดกระทำแผนภาพความคิดอย่างเป็นระบบ และนำเสนอด้วยแบบที่ชัดเจน ถูกต้อง ครอบคลุมและมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	จัดกระทำแผนภาพความคิดอย่างเป็นระบบ มีการจำแนกข้อมูลให้เห็นความสัมพันธ์และนำเสนอด้วยแบบที่ครอบคลุม	จัดกระทำแผนภาพความคิดได้มีการยกตัวอย่างเพิ่มเติมและนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ แต่ยังไม่ครอบคลุม	จัดกระทำแผนภาพความคิดอย่างไม่เป็นระบบและนำเสนอไม่สื่อความหมายและไม่ชัดเจน

ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๑.๔.๒ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ ๑.๔.๓ แสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์	กล่าวชื่นชมพระมหากรุณาธิคุณพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเพื่อปวงชนและโลกได้อย่างถูกต้อง ครอบคลุมตามควรแก่วัยและตั้งใจน้อมรับนำมาปฏิบัติด้วยความจริงใจเป็นนิสัย	กล่าวชื่นชมพระมหากรุณาธิคุณพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเพื่อปวงชนได้อย่างถูกต้อง ครอบคลุมตามควรแก่วัยและตั้งใจน้อมรับนำมาปฏิบัติด้วยตนเองอยู่บ่อยครั้ง	กล่าวชื่นชมพระมหากรุณาธิคุณพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเพื่อปวงชนได้อย่างถูกต้อง ครอบคลุมตามวัยและนำมาปฏิบัติเมื่อมีผู้ชักชวนแนะนำบ่อยครั้ง	กล่าวชื่นชมพระมหากรุณาธิคุณพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเพื่อปวงชนได้อย่างถูกต้อง และเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมเมื่อมีผู้ชักชวนแนะนำเป็นบางครั้ง

ใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ ๔.๑ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๔.๑.๑ ตั้งใจเรียน ๔.๑.๒ เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ๔.๑.๓ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความเพียร-พยายามในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเป็นประจำ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความเพียร-พยายามในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ บ่อยครั้ง	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ในการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นบางครั้ง	ไม่ตั้งใจเรียน

ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๔.๒.๑ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ๔.๒.๒ บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ ๔.๒.๓ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้	ไม่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้

มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๖.๑.๑ เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ๖.๑.๒ ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๑.๓ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุง และพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๒ ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๖.๒.๑ ทุ่มเททำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ๖.๒.๒ พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๒.๓ ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา พยายามแก้ปัญหาอุปสรรคในการทำงานให้งานสำเร็จตามเป้าหมายภายในเวลาที่กำหนด ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาในการทำงาน พยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน พยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	ไม่ขยัน อดทนในการทำงาน

มีจิตสาธารณะ

ตัวชี้วัดที่ ๘.๒ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
การทำความสะอาดบริเวณที่รับผิดชอบและดูแลต้นไม้สิ่งแวดล้อมที่มอบหมาย	ทำความสะอาด กำจัดขยะ และดูแลต้นไม้ในบริเวณที่มอบหมายให้รับผิดชอบด้วยตนเองเป็นประจำจนเป็นนิสัย	ทำความสะอาด กำจัดขยะ และดูแลต้นไม้ในบริเวณที่มอบหมายให้รับผิดชอบด้วยตนเองบ่อยครั้ง	ทำความสะอาด กำจัดขยะ และดูแลต้นไม้ในบริเวณที่มอบหมายให้รับผิดชอบเมื่อถูกเตือนหรือต้องควบคุม	ละเลย หลีกเลี่ยง ไม่ทำความสะอาด กำจัดขยะ และดูแลต้นไม้ในบริเวณที่มอบหมายให้รับผิดชอบแม้จะต้องเตือน

ขั้นที่ ๓ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้

๓.๑ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิธีทรงงานตามศาสตร์พระราชา (หลักธรรม หลักคิด หลักปฏิบัติ)

หน่วยย่อย/เรื่องย่อย	หัวเรื่อง	กิจกรรม GPAS 5 Steps	เวลา (ชม.)
สมบัติของดิน	๑. สมบัติบางประการของดิน ๒. ปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีสมบัติแตกต่างกัน ๓. การตรวจสอบสมบัติบางประการของดิน ค่าความเป็นกรด-เบส	**STEP 1 ขั้นสังเกต รวบรวมข้อมูล (Gathering)** ๑. นักเรียนร่วมกันศึกษาสมบัติบางประการของดินและปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีสมบัติแตกต่างกัน จากเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้อง บันทึกข้อมูลให้ครบถ้วนทุกรายการตามแบบบันทึกที่กำหนดให้ **STEP 2 ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ (Processing)** ๒. นักเรียนนำข้อมูลจากขั้นที่ ๑ มาวิเคราะห์ อภิปรายหาข้อสรุป สร้างความเข้าใจ ความคิดรวบยอด แล้วตอบคำถาม ดังนี้ ๑) ดินในท้องถิ่นของเราแต่ละแห่งมีลักษณะและสมบัติอย่างไรบ้าง เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ๒) ดินในแต่ละแห่งที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันมีสาเหตุมาจากอะไร ๓) ดินแต่ละชั้นมีสมบัติเหมือนหรือต่างกันอย่างไร ๔) จะนำดินไปใช้ประโยชน์อย่างไรให้เหมาะสมกับสมบัติของดิน **STEP 3 ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge)** ๓. นักเรียนสังเกตวิธีการตรวจสอบความเป็นกรด-เบส ของสารละลาย มาออกแบบ วางแผนการทดลองปฏิบัติกิจกรรมตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดินที่นักเรียนสนใจด้วยตนเอง ตั้งแต่ขั้นการเตรียมสารละลาย ความเข้มข้นขนาดต่าง ๆ การใช้เครื่องมือและวิธีการตรวจสอบ ดำเนินการตรวจสอบ บันทึกผล เปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ **STEP 4 ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying the Communication Skill)** ๔. นักเรียนนำบันทึกผลตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดินที่นักเรียนสนใจมานำเสนอผล และเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่ม **STEP 5 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Self –Regulating)** ๕. นักเรียนนำผลงานจากการปฏิบัติกิจกรรมตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดินที่ดำเนินการด้วยตนเองในชั้นเรียนมาตรวจสอบความถูกต้อง เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน และประเมินตนเองตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ปรับปรุงชิ้นงานเสนอครูผู้สอน	๒

หน่วยย่อย/เรื่องย่อย	หัวเรื่อง	กิจกรรม GPAS 5 Steps	เวลา (ชม.)
การปรับปรุงดิน เพื่อใช้ประโยชน์	๔. ศาสตร์พระราชาในการปรับปรุงดินให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ๕. ข้อเสนอแนวทางการปรับปรุงดินในท้องถิ่นให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรโดยการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา	**STEP 1 ขั้นสังเกต รวบรวมข้อมูล (Gathering)** ๑. นักเรียนร่วมกันสืบค้นข้อมูล ศึกษาโครงการที่เกี่ยวกับการจัดการดินตามศาสตร์พระราชา เช่น โครงการแกล้งดิน โครงการปลูกหญ้าแฝก การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ โครงการห่มดิน การปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน บันทึกข้อมูลตามที่กำหนดในแบบบันทึก **STEP 2 ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ (Processing)** ๒. นักเรียนนำข้อมูลจากขั้นที่ ๑ มาวิเคราะห์ อภิปราย ตอบคำถามหาข้อสรุปสร้างความเข้าใจ ความคิดรวบยอด วิธีการบำรุงดิน ปรับปรุงดินในศาสตร์พระราชาว่า ใช้หลักการอะไร ได้ความรู้ความเข้าใจอะไร เปรียบเทียบกับการตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดินที่นักเรียนเรียนรู้มา เหมือนหรือต่างกันอย่างไร บันทึกข้อสรุปลักษณะของการปฏิบัติ พร้อมทั้งหลักการทำงาน ประยุกต์ใช้ความรู้ในการปรับปรุงดินในท้องถิ่นให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน กำหนดแนวทางการนำความรู้ ความเข้าใจไปปฏิบัติในรูปแบบที่เหมาะสม **STEP 3 ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge)** ๓. นักเรียนนำข้อสรุปความรู้ ความคิดรวบยอดวิธีปรับปรุงดินในท้องถิ่นให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรในศาสตร์พระราชา การตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของสารละลายไปใช้ประโยชน์ วางแผนปฏิบัติ จัดทำข้อเสนอแนวทางการปรับปรุงดินในท้องถิ่นที่สนใจ จัดทำเป็นโครงงานปรับปรุงดินให้มีค่า pH ที่เหมาะสมกับการปลูกพืชหรือการดำเนินชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้อง **STEP 4 ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying the Communication Skill)** ๔. นักเรียนนำบันทึกการปฏิบัตินำเสนอรายงานผลตามแบบที่กำหนด สรุปความรู้หลังการปฏิบัติเชื่อมโยงสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมตามศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งนำเสนอให้เห็นพระปรีชาสามารถและพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อปวงชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม **STEP 5 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Self-Regulating)** ๕. นักเรียนนำผลงานจากการปฏิบัติกิจกรรมโครงงานที่ออกแบบในขั้นที่ ๓ และผลการปฏิบัติจริงในภาคสนาม มานำเสนอรายงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียนและเปลี่ยนกันตรวจสอบความถูกต้อง และประเมินตนเองตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ปรับปรุงชิ้นงานเสนอครูผู้สอน	๒

๓.๒ สื่อและแหล่งเรียนรู้

เอกสารความรู้

๑. เอกสารความรู้ เรื่อง สมบัติความเป็นกรด-เบสของดิน
๒. วิธีเตรียมสารละลายในความเข้มข้นต่าง ๆ
๓. ศาสตร์พระราชา โครงการแกล้งดินและโครงการปรับปรุงดินอื่น ๆ
๔. วิธีทดสอบหาค่า pH ของดินแบบต่าง ๆ
๕. แบบเสนอโครงงานการปรับปรุงดินในพื้นที่

ใบงาน

๑. ใบงานที่ ๑ เรื่อง การศึกษาสมบัติของดินและตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดิน
๒. ใบงานที่ ๒ เรื่อง โครงงานปรับปรุงดินในพื้นที่

แบบบันทึก

๑. แบบบันทึกข้อมูลการตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดิน

๒. แบบบันทึกข้อมูลและรายงานโครงงานปรับปรุงดินในพื้นที่

๓. แบบบันทึกข้อสรุปความรู้ความเข้าใจการตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดินและการนำไปใช้ประโยชน์

๔. แบบบันทึกการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา โครงการแกล้งดินและโครงการอื่น ๆ

วัสดุอุปกรณ์

๑. กิจกรรมการตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดิน

๒. กิจกรรมโครงงานปรับปรุงดินเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

สาระที่ ๓ วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ **หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖** โลกและการเปลี่ยนแปลง

หน่วยย่อยที่ ๓ ดิน น้ำ และการอนุรักษ์ **เรื่อง** สมบัติของดินและการพัฒนาดิน **เวลาเรียน ๔ ชั่วโมง**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ สมบัติของดินและการใช้ประโยชน์ **เวลา ๑ ชั่วโมง**

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว ๓.๒ เข้าใจองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของระบบโลก กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในโลกและบนผิวโลก ธรณีพิบัติภัย กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก รวมทั้งผลต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด

ว ๓.๒ ม.๒/๗ ตรวจวัดสมบัติบางประการของดิน โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและนำเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ดินจากข้อมูลสมบัติของดิน

จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด

๑. อธิบายสมบัติบางประการและความเป็นกรด-เบสของดินในแหล่งต่าง ๆ ได้ (K)

๒. สำรวจข้อมูลและวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีสมบัติแตกต่างกัน (P)

๓. ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในการสำรวจสมบัติดินในท้องถิ่นด้วยความมีเหตุผล ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน (A)

สาระสำคัญ

สมบัติของดินที่เป็นสิ่งซึ่งเราสามารถตรวจสอบได้ด้วยการมองเห็นหรือจับต้องได้ เช่น เนื้อดิน ความโปร่งหรือแน่นทึบของดิน ความสามารถในการอุ้มน้ำของดิน สีของดิน และสภาพความเป็นกรด-ด่างของดินหรือค่า pH ของดิน ปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะและสมบัติแตกต่างกัน ได้แก่ วัตถุต้นกำเนิดดิน ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิตในดิน สภาพภูมิประเทศ และระยะเวลาในการเกิดดิน

สาระการเรียนรู้

สมบัติของดิน

- สมบัติบางประการของดิน
- ปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีสมบัติแตกต่างกัน

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร
   - การอธิบาย การเขียน การพูดหน้าชั้นเรียน

๒. ความสามารถในการคิด
   - การสังเกต การสำรวจ การคิดวิเคราะห์ การสร้างคำอธิบาย การอภิปราย การสื่อความหมาย การสืบค้นโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

๓. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
   - การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสมบัติของดินในท้องถิ่น
   - กระบวนการกลุ่ม

๔. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (พระบรมราโชบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี-ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว)

ใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน ร่องรอยแสดงความรู้)

๑. บันทึกข้อมูลผลการศึกษาค้นคว้าสมบัติบางประการของดิน

๒. บันทึกข้อมูลผลการศึกษาค้นคว้าปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีสมบัติแตกต่างกัน

คำถามท้าทาย

๑. ดินในท้องถิ่นของเราแต่ละแห่งมีลักษณะและสมบัติอย่างไรบ้าง เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

๒. ดินในแต่ละแห่งที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันมีสาเหตุมาจากอะไร

๓. ดินแต่ละชั้นมีสมบัติเหมือนหรือต่างกันอย่างไร ดินที่มีสมบัติแต่ละอย่างเหมาะกับการใช้ประโยชน์อย่างไร

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

STEP 1 ขั้นสังเกต รวบรวมข้อมูล (Gathering)

๑. นำเข้าสู่บทเรียน เรื่อง สมบัติของดิน โดยสนทนา ซักถามจากประสบการณ์ แผนภาพ ชั้นดิน เอกสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ดังนี้

๑.๑ จากภาพที่นำเสนอ ให้ข้อมูลเรื่องดินในเรื่องอะไรบ้าง เช่น ความชื้น เนื้อดิน ความโปร่งหรือแน่นทึบของดิน ความสามารถในการอุ้มน้ำของดิน สีของดิน และสภาพความเป็นกรด-ด่างของดิน

๑.๒ ดินในแต่ละแห่งมีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ เพราะเหตุใด

๒. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ ๔-๖ คน ให้แต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าความรู้เรื่อง สมบัติบางประการของดินและปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีสมบัติแตกต่างกัน จากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งค้นคว้าใกล้ตัวและสามารถใช้ได้ เช่น อินเทอร์เน็ต ใฝ่หาความรู้ ความรอบรู้ในเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม บันทึกผลการศึกษาลงในผังกราฟิกที่นักเรียนออกแบบเอง เพื่อนำเสนอให้น่าสนใจ แล้วนำผลการศึกษามารายงานกลุ่มให้เรียนรู้ร่วมกัน และปรับปรุงข้อมูลกลุ่มของตนให้ถูกต้องสมบูรณ์ การเรียนรู้วิธีการเรียน การสื่อสาร วิธีการทำงาน

STEP 2 ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ (Processing)

๓. นักเรียนนำข้อมูลจากขั้นที่ ๑ มาวิเคราะห์ อภิปรายหาข้อสรุป สร้างความเข้าใจ ความคิดรวบยอด แล้วตอบคำถามดังนี้

๑) ดินในท้องถิ่นของเราแต่ละแห่งมีลักษณะและสมบัติอย่างไรบ้าง เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

๒) ดินในแต่ละแห่งที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันมีสาเหตุมาจากอะไร

๓) ดินแต่ละชั้นมีสมบัติเหมือนหรือต่างกันอย่างไร ดินที่มีสมบัติแต่ละอย่างเหมาะกับการใช้ประโยชน์อย่างไร

ร่วมกันสรุปความเข้าใจสมบัติของดิน รวมทั้งความเหมือนและความแตกต่างของสมบัติดินในท้องถิ่นแต่ละแห่ง

การจัดบรรยากาศเชิงบวก

ครูแสดงความชื่นชมต่อความคิด ความสามารถของนักเรียน และควรแสดงผลงานของนักเรียน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนผลิตผลงานที่ดี และได้เห็นผลงานที่หลากหลายของเพื่อน เป็นการเปิดความคิดของนักเรียนให้กว้างไกลขึ้น

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

๑. แหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต

๒. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

การประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	แหล่งข้อมูล	วิธีวัด/เครื่องมือ	เกณฑ์การตัดสิน
๑. อธิบายสมบัติบางประการและความเป็นกรด-เบสของดินในแหล่งต่าง ๆ ได้ (K)	๑. ผังกราฟิกบันทึกข้อมูลผลการศึกษาค้นคว้าสมบัติบางประการและความเป็นกรด-เบสของดินในแหล่งต่าง ๆ ได้ ๒. บันทึกข้อมูลผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีสมบัติแตกต่างกัน	ตรวจผลงานผลการศึกษาค้นคว้าสมบัติบางประการและความเป็นกรด-เบสของดินในแหล่งต่าง ๆ และบันทึกข้อมูลผลการวิเคราะห์ ปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีสมบัติแตกต่างกัน	ได้ระดับ ๓ ขึ้นไป ตามเกณฑ์การประเมินเชิงคุณภาพ ๔ ระดับ ถือว่าผ่านการประเมิน
๒. สำรวจข้อมูลและวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีสมบัติแตกต่างกัน (P)			
๓. ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในการสำรวจสมบัติดินในท้องถิ่นด้วยความมีเหตุผล ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน (A)	พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของผู้เรียนรายบุคคล	สังเกตพฤติกรรมการทำงานและตรวจสอบผลของการปฏิบัติงานกลุ่มตามที่มอบหมาย	

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินการแสวงหาแหล่งข้อมูล

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
๑. การวางแผนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเชื่อถือได้ และมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวิธีการทั้งหมด	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม แต่ไม่มีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ โดยมีครูหรือผู้อื่นแนะนำบ้าง	ไม่มีการวางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่กำหนดทุกประการ	เก็บรวบรวมข้อมูลโดยคัดเลือกและ/หรือประเมินข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่มีการคัดเลือกและ/หรือประเมินข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะขาดการประเมินเพื่อคัดเลือก
๓. การจัดกระทำข้อมูลและการนำเสนอ	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม และนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ อย่างชัดเจนถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการจำแนกข้อมูลให้เห็นความสัมพันธ์ นำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการยกตัวอย่างเพิ่มเติมให้เข้าใจง่าย และนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ แต่ยังไม่ถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างไม่เป็นระบบ และนำเสนอไม่สื่อความหมายและไม่ชัดเจน
๔. การสรุปผล	สรุปผลได้อย่างถูกต้องกระชับ ชัดเจน และครอบคลุม มีเหตุผลที่อ้างอิงจากการสืบค้นได้	สรุปผลได้อย่างกระชับ แต่ยังไม่ชัดเจน และไม่ครอบคลุมข้อมูลจากการวิเคราะห์ทั้งหมด	สรุปผลได้กระชับ กะทัดรัด แต่ไม่ชัดเจน	สรุปผลโดยไม่ใช้ข้อมูลและไม่ถูกต้อง
๕. การเขียนรายงาน	เขียนรายงานตรงตามจุดประสงค์ ถูกต้องและชัดเจน และมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	เขียนรายงานตรงตามจุดประสงค์อย่างถูกต้องและชัดเจน แต่ขาดการเรียบเรียง	เขียนรายงานโดยสื่อความหมายได้ โดยมีครูหรือผู้อื่นแนะนำ	เขียนรายงานได้ตามตัวอย่าง แต่ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน

การจัดกระทำและนำเสนอแผนภาพความคิด

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
การจัดกระทำและนำเสนอแผนภาพความคิด	จัดกระทำแผนภาพความคิดอย่างเป็นระบบ และนำเสนอด้วยแบบที่ชัดเจน ถูกต้อง ครอบคลุมและมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	จัดกระทำแผนภาพความคิดอย่างเป็นระบบ มีการจำแนกข้อมูลให้เห็นความสัมพันธ์ และนำเสนอด้วยแบบที่ครอบคลุม	จัดกระทำแผนภาพความคิดได้ มีการยกตัวอย่างเพิ่มเติม และนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ แต่ยังไม่ครอบคลุม	จัดกระทำแผนภาพความคิดอย่างไม่เป็นระบบ และนำเสนอไม่สื่อความหมาย และไม่ชัดเจน

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ ๔.๑ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๔.๑.๑ ตั้งใจเรียน ๔.๑.๒ เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ๔.๑.๓ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความเพียร-พยายามในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเป็นประจำ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความเพียร-พยายามในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ บ่อยครั้ง	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ในการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นบางครั้ง	ไม่ตั้งใจเรียน

ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๔.๒.๑ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ๔.๒.๒ บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ ๔.๒.๓ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้	ไม่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้

มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๖.๑.๑ เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ๖.๑.๒ ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๑.๓ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๒ ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๖.๒.๑ ทุ่มเททำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ๖.๒.๒ พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๒.๓ ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา พยายามแก้ปัญหาอุปสรรคในการทำงานให้งานสำเร็จตามเป้าหมายภายในเวลาที่กำหนด ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาในการทำงาน พยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน พยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	ไม่ขยัน อดทนในการทำงาน

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ลงชื่อ_____(ผู้บริหารสถานศึกษา)

(_____)

_____/_____/_____

บันทึกหลังการสอน

ผลการจัดการเรียนการสอน

_____

_____

_____

_____

ปัญหา/อุปสรรค

_____

_____

_____

_____

แนวทางแก้ไข

_____

_____

_____

_____

ลงชื่อ_____(ผู้บันทึก)

(_____)

_____/_____/_____

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

สาระที่ ๓ วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ **หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖** โลกและการเปลี่ยนแปลง

หน่วยย่อยที่ ๓ ดิน น้ำ และการอนุรักษ์ **เรื่อง** สมบัติของดินและการพัฒนาดิน **เวลาเรียน ๔ ชั่วโมง**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ การตรวจสอบคุณสมบัติของดิน **เวลา ๑ ชั่วโมง**

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว ๓.๒ เข้าใจองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของระบบโลก กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในโลกและบนผิวโลก ธรณีพิบัติภัย กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก รวมทั้งผลต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด

ว ๓.๒ ม.๒/๗ ตรวจวัดสมบัติบางประการของดิน โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและนำเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ดินจากข้อมูลสมบัติของดิน

จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด

๑. ออกแบบปฏิบัติการตรวจสอบสมบัติบางประการและความเป็นกรด-เบสของดินในแหล่งต่าง ๆ ได้ (P)

๒. วิเคราะห์ นำเสนอข้อมูลสมบัติดินแต่ละท้องถิ่นจากปฏิบัติการตรวจสอบดินได้ (K)

๓. ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในการตรวจสอบสมบัติดินในท้องถิ่นด้วยความมีเหตุผล ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน (A)

สาระสำคัญ

สภาพความเป็นกรด-ด่างของดินหรือค่า pH ของดิน สามารถสังเกตได้จากการสำรวจภาคสนาม ค่า pH ของดินโดยทั่วไป จะมีค่าอยู่ระหว่างประมาณ ๓.๐-๙.๐ ค่า pH ๗.๐ บอกถึงสภาพความเป็นกลางของดิน กล่าวคือ ดินมีตัวที่ทำให้เป็นกรด และตัวที่ทำให้เป็นด่างอยู่เป็นปริมาณเท่ากันพอดี

สาระการเรียนรู้

สมบัติของดิน

- การตรวจสอบสมบัติบางประการของดิน ค่าความเป็นกรด-เบสและการใช้ประโยชน์

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร
   - การอธิบาย การเขียน การพูดหน้าชั้นเรียน

๒. ความสามารถในการคิด
   - การสังเกต การสำรวจ การคิดวิเคราะห์ การสร้างคำอธิบาย การอภิปราย การสื่อความหมาย การสืบค้นโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

๓. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
   - การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสมบัติของดินในท้องถิ่น
   - กระบวนการกลุ่ม

๔. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (พระบรมราโชบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี-ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว)

ใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน ร่องรอยแสดงความรู้)

บันทึกข้อมูลผลการตรวจสอบค่า pH สมบัติบางประการของดิน

คำถามท้าทาย

๑. ดินในท้องถิ่นของเราแต่ละแห่งมีค่า pH อย่างไรบ้าง เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

๒. เราจะตรวจสอบความเป็นกรด-เบสของดินจากอะไร

๓. มีวิธีตรวจสอบความเป็นกรด-เบสของดินอย่างไร

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

STEP 3 ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge)

๑. นักเรียนสังเกตวิธีการตรวจสอบความเป็นกรด-เบสของสารละลาย ที่ผู้สอนเตรียมไว้ ตั้งแต่ขั้นการเตรียมสารละลาย ความเข้มข้นขนาดต่าง ๆ การใช้เครื่องมือและวิธีการตรวจสอบ ดำเนินการตรวจสอบ และการบันทึกผล

๒. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ ๔-๖ คน แต่ละกลุ่มนำความรู้ ความเข้าใจจากวิธีการตรวจสอบความเป็นกรด-เบสของสารละลาย มาออกแบบวางแผนการทดลอง ปฏิบัติกิจกรรมตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดินในบริเวณที่นักเรียนสนใจ ๑-๒ แหล่งด้วยตนเอง บันทึกผลลงในแบบบันทึกที่กำหนดให้

๓. นำผลมาเปรียบเทียบระหว่างแหล่งดินในที่ต่าง ๆ ที่กลุ่มเลือกมากับผลระหว่างกลุ่มอื่น ๆ แล้วสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ

STEP 4 ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying the Communication Skill)

๔. นักเรียนนำบันทึกผลการตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดินที่นักเรียนสนใจมานำเสนอผลและเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ดินที่ใดมีค่า pH ความเป็นกรด-เบสเท่าใด น่าจะมีเหตุมาจากปัจจัยอะไร วิเคราะห์อภิปรายหาข้อสรุป สร้างความเข้าใจ ความคิดรวบยอด

STEP 5 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Self-Regulating)

๕. นักเรียนนำผลงานจากการปฏิบัติกิจกรรมตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดินที่ดำเนินการด้วยตนเองในชั้นเรียนมาตรวจสอบความถูกต้อง เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน และประเมินตนเองตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ปรับปรุงชิ้นงาน แล้วเสนอครูผู้สอน

การจัดบรรยากาศเชิงบวก

ครูแสดงความชื่นชมต่อความคิด ความสามารถของนักเรียน และควรแสดงผลงานของนักเรียน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนผลิตผลงานที่ดี และได้เห็นผลงานที่หลากหลายของเพื่อน เป็นการเปิดความคิดของนักเรียนให้กว้างไกลขึ้น

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

๑. แหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต

๒. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

๓. เครื่องมือตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดิน

๔. แบบบันทึกการตรวจสอบค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดิน

การประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	แหล่งข้อมูล	วิธีวัด/เครื่องมือ	เกณฑ์การตัดสิน
๑. ออกแบบปฏิบัติการตรวจสอบสมบัติบางประการและความเป็นกรด-เบสของดินในแหล่งต่าง ๆ ได้ (P)	๑. บันทึกข้อมูลปฏิบัติการตรวจสอบสมบัติบางประการและความเป็นกรด-เบสของดินในแหล่งต่าง ๆ ได้ ๒. บันทึกผลการวิเคราะห์ข้อมูลดินแต่ละท้องถิ่นมีสมบัติแตกต่างกัน	ตรวจผลงานผลการศึกษาค้นคว้าสมบัติบางประการและความเป็นกรด-เบสของดินในแหล่งต่าง ๆ และบันทึกข้อมูลผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ดินแต่ละท้องถิ่นมีสมบัติแตกต่างกัน	ได้ระดับ ๓ ขึ้นไปตามเกณฑ์การประเมินเชิงคุณภาพ ๔ ระดับ ถือว่าผ่านการประเมิน
๒. วิเคราะห์ นำเสนอข้อมูลสมบัติดินแต่ละท้องถิ่นจากปฏิบัติการตรวจสอบดินได้ (K)			
๓. ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในการสำรวจสมบัติดินในท้องถิ่นด้วยความมีเหตุผล ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน (A)	พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของผู้เรียนรายบุคคล	สังเกตพฤติกรรมการทำงานและตรวจสอบผลของการปฏิบัติงานกลุ่มตามที่มอบหมาย	

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินการแสวงหาแหล่งข้อมูล

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
๑. การวางแผนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเชื่อถือได้ และมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวิธีการทั้งหมด	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม แต่ไม่มีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ โดยมีครูหรือผู้อื่นแนะนำบ้าง	ไม่มีการวางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่กำหนดทุกประการ	เก็บรวบรวมข้อมูลโดยคัดเลือกและ/หรือประเมินข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่มีการคัดเลือกและ/หรือประเมินข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะขาดการประเมินเพื่อคัดเลือก
๓. การจัดกระทำข้อมูลและการนำเสนอ	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม และนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ อย่างชัดเจนถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการจำแนกข้อมูลให้เห็นความสัมพันธ์ นำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการยกตัวอย่างเพิ่มเติมให้เข้าใจง่าย และนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ แต่ยังไม่ถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างไม่เป็นระบบ และนำเสนอไม่สื่อความหมายและไม่ชัดเจน
๔. การสรุปผล	สรุปผลได้อย่างถูกต้อง กระชับ ชัดเจน และครอบคลุม มีเหตุผลที่อ้างอิงจากการสืบค้นได้	สรุปผลได้อย่างกระชับ แต่ยังไม่ชัดเจน และไม่ครอบคลุมข้อมูลจากการวิเคราะห์ทั้งหมด	สรุปผลได้กระชับ กะทัดรัด แต่ไม่ชัดเจน	สรุปผลโดยไม่ใช้ข้อมูลและไม่ถูกต้อง
๕. การเขียนรายงาน	เขียนรายงานตรงตามจุดประสงค์ ถูกต้องและชัดเจน และมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	เขียนรายงานตรงตามจุดประสงค์อย่างถูกต้องและชัดเจน แต่ขาดการเรียบเรียง	เขียนรายงานโดยสื่อความหมายได้ โดยมีครูหรือผู้อื่นแนะนำ	เขียนรายงานได้ตามตัวอย่าง แต่ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ ๔.๑ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๔.๑.๑ ตั้งใจเรียน ๔.๑.๒ เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ๔.๑.๓ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความเพียร-พยายามในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเป็นประจำ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความเพียร-พยายามในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ บ่อยครั้ง	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ในการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นบางครั้ง	ไม่ตั้งใจเรียน

ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๔.๒.๑ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ๔.๒.๒ บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ ๔.๒.๓ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้	ไม่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้

มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๖.๑.๑ เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ๖.๑.๒ ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๑.๓ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๒ ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๖.๒.๑ ทุ่มเททำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ๖.๒.๒ พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๒.๓ ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา พยายามแก้ปัญหาอุปสรรคในการทำงานให้งานสำเร็จตามเป้าหมายภายในเวลาที่กำหนด ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาในการทำงาน พยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน พยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	ไม่ขยัน อดทนในการทำงาน

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ลงชื่อ_____(ผู้บริหารสถานศึกษา)

(_____)

_____/_____/_____

บันทึกหลังการสอน

ผลการจัดการเรียนการสอน

_____

_____

_____

_____

ปัญหา/อุปสรรค

_____

_____

_____

_____

แนวทางแก้ไข

_____

_____

_____

_____

ลงชื่อ_____(ผู้บันทึก)

(_____)

_____/_____/_____

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

สาระที่ ๓ วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ **หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖** โลกและการเปลี่ยนแปลง

หน่วยย่อยที่ ๓ ดิน น้ำ และการอนุรักษ์ **เรื่อง** ศาสตร์พระราชาในการปรับปรุงดิน **เวลาเรียน ๔ ชั่วโมง**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ ศาสตร์พระราชาในการปรับปรุงดิน **เวลา ๑ ชั่วโมง**

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว ๓.๒ เข้าใจองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของระบบโลก กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในโลกและบนผิวโลก ธรณีพิบัติภัย กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก รวมทั้งผลต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด

ว ๓.๒ ม.๒/๗ ตรวจวัดสมบัติบางประการของดิน โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและนำเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ดินจากข้อมูลสมบัติของดิน

จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด

๑. ศึกษาค้นคว้า สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการดินตามศาสตร์พระราชาได้ (P)

๒. อธิบายการจัดการดินในแหล่งต่าง ๆ ตามศาสตร์พระราชาได้อย่างมีเหตุผลถูกต้อง (K)

๓. ใส่ใจใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการศึกษาค้นคว้า สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการดินตามศาสตร์พระราชา (A)

สาระสำคัญ

ดินแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะและสมบัติแตกต่างกัน ได้แก่ วัตถุต้นกำเนิดดิน ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิตในดิน สภาพภูมิประเทศ และระยะเวลาในการเกิดดิน โครงการที่เกี่ยวกับการจัดการดินตามศาสตร์พระราชา เช่น โครงการแกล้งดิน โครงการปลูกหญ้าแฝก การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ โครงการห่มดิน การปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน เป็นการจัดการดินให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรมที่สอดคล้องตามลักษณะสมบัติค่า pH ความเป็นกรด-เบสของดินในแต่ละพื้นที่ โดยคำนึงถึงผลดีต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นการอนุรักษ์บำรุงดินอย่างยั่งยืน

สาระการเรียนรู้

การปรับปรุงดินเพื่อใช้ประโยชน์

- ศาสตร์พระราชาในการปรับปรุงดินให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร
   - การอธิบาย การเขียน การพูดหน้าชั้นเรียน

๒. ความสามารถในการคิด
   - การสังเกต การสำรวจ การคิดวิเคราะห์ การสร้างคำอธิบาย การอภิปราย การสื่อความหมาย การสืบค้นโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

๓. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
   - การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการดินตามศาสตร์พระราชา
   - กระบวนการกลุ่ม

๔. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (พระบรมราโชบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี-ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว)

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ พฤติกรรมบ่งชี้ ๑.๔.๒ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ **(สอดคล้องสัมพันธ์กับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้านที่ ๑ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ข้อ ๓ มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์)**

ใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๒ ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน ร่องรอยแสดงความรู้)

- บันทึกข้อมูลผลการศึกษาค้นคว้าการจัดการดินตามศาสตร์พระราชา

คำถามท้าทาย

๑. ศาสตร์พระราชาในการปรับปรุงดินแต่ละแบบมีวิธีการอย่างไรบ้าง เหมือนหรือต่างกันอย่างไร

๒. ดินในแต่ละแห่งที่มีการปรับปรุงตามศาสตร์พระราชาเกิดผลต่อเกษตรกรอย่างไร และมีผลต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

STEP 1 ขั้นสังเกต รวบรวมข้อมูล (Gathering)

๑. นำเข้าสู่บทเรียน เรื่อง ศาสตร์พระราชาด้านการจัดการดิน โดยสนทนาซักถามจากประสบการณ์การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการแกล้งดิน การปลูกหญ้าแฝก การทำฝายชะลอน้ำในภูเขา

๒. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ ๔-๖ คน แต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าความรู้ เรื่อง ศาสตร์พระราชาด้านการจัดการดิน เช่น โครงการแกล้งดิน โครงการปลูกหญ้าแฝก การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ โครงการห่มดิน การปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน จากเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งค้นคว้าอินเทอร์เน็ตใกล้ตัวและสามารถใช้ได้ ใฝ่หาความรู้ความรอบรู้ในเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

๓. นำบันทึกผลการศึกษามารายงานกลุ่มให้เรียนรู้ร่วมกัน และพิจารณาข้อมูลให้ถูกต้องสมบูรณ์ การเรียนรู้วิธีการเรียน การสื่อสาร วิธีการทำงาน

STEP 2 ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ (Processing)

๔. นักเรียนนำข้อมูลจากขั้นที่ ๑ มาวิเคราะห์ อภิปรายหาข้อสรุปสร้างความเข้าใจ ความคิดรวบยอด แล้วตอบคำถาม ดังนี้

- ศาสตร์พระราชาในการปรับปรุงดินแต่ละแบบมีวิธีการอย่างไรบ้าง เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
- เพราะเหตุใดการจัดการดินแต่ละแห่ง แต่ละโครงการจึงใช้วิธีการไม่เหมือนกัน มีเหตุปัจจัยอะไร

- กระบวนการทรงงานของพระราชาในโครงการต่าง ๆ มีอะไรที่คล้ายคลึงกันและเป็นข้อความรู้สำคัญที่จะนำไปใช้ปฏิบัติได้บ้าง

ร่วมกันสรุปความเข้าใจแล้วบันทึกเป็นผังกราฟิกเชื่อมโยงสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมตามศาสตร์พระราชาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมนำเสนอในขั้นต่อไป

การจัดบรรยากาศเชิงบวก

ครูแสดงความชื่นชมต่อความคิด ความสามารถของนักเรียน และควรแสดงผลงานของนักเรียน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนผลิตผลงานที่ดี และได้เห็นผลงานที่หลากหลายของเพื่อน เป็นการเปิดความคิดของนักเรียนให้กว้างไกลขึ้น

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

๑. แหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต

๒. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

การประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	แหล่งข้อมูล	วิธีวัด/เครื่องมือ	เกณฑ์การตัดสิน
๑. ศึกษาค้นคว้า สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการดินตามศาสตร์พระราชาได้ (P)	๑. บันทึกข้อมูลผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดการดินตามศาสตร์พระราชา	ตรวจผลงานผลการศึกษาค้นคว้า	ได้ระดับ ๓ ขึ้นไปตามเกณฑ์การประเมินเชิงคุณภาพ ๔ ระดับ ถือว่าผ่านการประเมิน
๒. อธิบายการจัดการดินในแหล่งต่าง ๆ ตามศาสตร์พระราชาได้อย่างมีเหตุผล ถูกต้อง (K)			
๓. ใส่ใจใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการศึกษาค้นคว้า สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการดินตามศาสตร์พระราชา (A)	พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของผู้เรียนรายบุคคล	สังเกตพฤติกรรมการทำงานและตรวจสอบผลของการปฏิบัติงานกลุ่มตามที่มอบหมาย	

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินการแสวงหาแหล่งข้อมูล

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
๑. การวางแผนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเชื่อถือได้ และมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวิธีการทั้งหมด	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม แต่ไม่มีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ โดยมีครูหรือผู้อื่นแนะนำบ้าง	ไม่มีการวางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่กำหนดทุกประการ	เก็บรวบรวมข้อมูลโดยคัดเลือกและ/หรือประเมินข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่มีการคัดเลือกและ/หรือประเมินข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะขาดการประเมินเพื่อคัดเลือก
๓. การจัดกระทำข้อมูลและการนำเสนอ	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม และนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ อย่างชัดเจนถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการจำแนกข้อมูลให้เห็นความสัมพันธ์ นำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการยกตัวอย่างเพิ่มเติมให้เข้าใจง่าย และนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ แต่ยังไม่ถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างไม่เป็นระบบ และนำเสนอไม่สื่อความหมายและไม่ชัดเจน

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
๔. การสรุปผล	สรุปผลได้อย่างถูกต้อง กระชับ ชัดเจน และครอบคลุม มีเหตุผลที่อ้างอิงจากการสืบค้นได้	สรุปผลได้อย่างกระชับ แต่ยังไม่ชัดเจน และไม่ครอบคลุมข้อมูลจากการวิเคราะห์ทั้งหมด	สรุปผลได้กระชับ กะทัดรัด แต่ไม่ชัดเจน	สรุปผลโดยไม่ใช้ข้อมูลและไม่ถูกต้อง
๕. การเขียนรายงาน	เขียนรายงานตรงตามจุดประสงค์ ถูกต้องและชัดเจน และมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	เขียนรายงานตรงตามจุดประสงค์อย่างถูกต้องและชัดเจน แต่ขาดการเรียบเรียง	เขียนรายงานโดยสื่อความหมายได้ โดยมีครูหรือผู้อื่นแนะนำ	เขียนรายงานได้ตามตัวอย่าง แต่ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน

การจัดกระทำและนำเสนอแผนภาพความคิดศาสตร์พระราชาในการปรับปรุงดิน

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
การจัดกระทำและนำเสนอแผนภาพความคิด	จัดกระทำแผนภาพความคิดอย่างเป็นระบบ และนำเสนอด้วยแบบที่ชัดเจน ถูกต้อง ครอบคลุมและมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	จัดกระทำแผนภาพความคิดอย่างเป็นระบบ มีการจำแนกข้อมูลให้เห็นความสัมพันธ์ และนำเสนอด้วยแบบที่ครอบคลุม	จัดกระทำแผนภาพความคิดได้มีการยกตัวอย่างเพิ่มเติม และนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ แต่ยังไม่ครอบคลุม	จัดกระทำแผนภาพความคิดอย่างไม่เป็นระบบ และนำเสนอไม่สื่อความหมาย และไม่ชัดเจน

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๑.๔.๒ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ ๑.๔.๓ แสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์	กล่าวชื่นชมพระมหากรุณาธิคุณพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเพื่อปวงชนและโลกได้อย่างถูกต้อง ครอบคลุมตามควรแก่วัย และตั้งใจน้อมรับนำมาปฏิบัติด้วยความจริงใจเป็นนิสัย	กล่าวชื่นชมพระมหากรุณาธิคุณพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเพื่อปวงชนได้อย่างถูกต้อง ครอบคลุมตามควรแก่วัยและตั้งใจน้อมรับนำมาปฏิบัติด้วยตนเองอยู่บ่อยครั้ง	กล่าวชื่นชมพระมหากรุณาธิคุณพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเพื่อปวงชนได้อย่างถูกต้อง ครอบคลุมตามวัยและนำมาปฏิบัติเมื่อมีผู้ชักชวนแนะนำบ่อยครั้ง	กล่าวชื่นชมพระมหากรุณาธิคุณพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเพื่อปวงชนได้อย่างถูกต้อง และเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมเมื่อมีผู้ชักชวนแนะนำเป็นบางครั้ง

ใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ ๔.๑ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๔.๑.๑ ตั้งใจเรียน ๔.๑.๒ เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ๔.๑.๓ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความเพียร-พยายามในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเป็นประจำ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความเพียร-พยายามในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ บ่อยครั้ง	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ในการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นบางครั้ง	ไม่ตั้งใจเรียน

ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๔.๒.๑ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ๔.๒.๒ บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ ๔.๒.๓ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้	ไม่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้

มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๖.๑.๑ เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ๖.๑.๒ ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๑.๓ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๒ ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๖.๒.๑ ทุ่มเททำงาน อดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ๖.๒.๒ พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๒.๓ ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหา พยายามแก้ปัญหาอุปสรรคในการทำงานให้งานสำเร็จตามเป้าหมายภายในเวลาที่กำหนด ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทนไม่ย่อท้อต่อปัญหาในการทำงาน พยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน พยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	ไม่ขยัน อดทนในการทำงาน

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ลงชื่อ_____(ผู้บริหารสถานศึกษา)

(_____)

_____/_____/_____

บันทึกหลังการสอน

ผลการจัดการเรียนการสอน

_____

_____

_____

_____

ปัญหา/อุปสรรค

_____

_____

_____

_____

แนวทางแก้ไข

_____

_____

_____

_____

ลงชื่อ_____(ผู้บันทึก)

(_____)

_____/_____/_____

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

สาระที่ ๓ วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ **หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖** โลกและการเปลี่ยนแปลง

หน่วยย่อยที่ ๓ ดิน น้ำ และการอนุรักษ์ **เรื่อง** ศาสตร์พระราชาในการปรับปรุงดิน **เวลาเรียน ๔ ชั่วโมง**

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ แนวทางการใช้ประโยชน์ดินจากข้อมูลสมบัติของดิน **เวลา ๑ ชั่วโมง**

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ว ๓.๒ เข้าใจองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของระบบโลก กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในโลกและบนผิวโลก ธรณีพิบัติภัย กระบวนการเปลี่ยนแปลงลมฟ้าอากาศและภูมิอากาศโลก รวมทั้งผลต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด

ว ๓.๒ ม.๒/๗ ตรวจวัดสมบัติบางประการของดิน โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและนำเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ดินจากข้อมูลสมบัติของดิน

จุดประสงค์การเรียนรู้สู่ตัวชี้วัด

๑. นำเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ดินจากข้อมูลสมบัติของดินในแหล่งต่าง ๆ ได้ (K)

๒. เขียนแผนงานโครงการปรับปรุงดินเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้เหมาะสมกับสมบัติของดินและบริบท (P)

๓. ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในการเขียนแผนงานโครงการปรับปรุงดินด้วยความมีเหตุผล ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน (A)

สาระสำคัญ

การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาในเรื่อง ลักษณะดิน สมบัติดิน สภาพความเป็นกรด-ด่างของดินหรือค่า pH ของดิน ตลอดจนวิธีทรงงานของพระราชาในโครงการต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงดินในท้องถิ่นของตนให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเกษตรได้อย่างมีคุณภาพ

สาระการเรียนรู้

การปรับปรุงดินเพื่อใช้ประโยชน์

- ข้อเสนอแนวทางการปรับปรุงดินในท้องถิ่นให้มีสภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรโดยการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร
   - การอธิบาย การเขียน การพูดหน้าชั้นเรียน

๒. ความสามารถในการคิด
   - การสังเกต การสำรวจ การคิดวิเคราะห์ การสร้างคำอธิบาย การอภิปราย การสื่อความหมาย การสืบค้นโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

๓. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
   - การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรับปรุงดินเพื่อใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น
   - กระบวนการกลุ่ม

๔. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (พระบรมราโชบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี-ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว)

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ พฤติกรรมบ่งชี้ ๑.๔.๒ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ **(สอดคล้องสัมพันธ์กับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้านที่ ๑ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ข้อ ๓ มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์)**

ใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ ๔.๑ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๒ ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน ร่องรอยแสดงความรู้)

- ข้อเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ดินจากข้อมูลสมบัติของดินในแหล่งต่าง ๆ โดยใช้ความรู้หลักการจากศาสตร์พระราชา
- แผนงานโครงการปรับปรุงดินเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้เหมาะสมกับสมบัติของดินและบริบท

คำถามท้าทาย

๑. ดินในท้องถิ่นของเราแต่ละแห่งมีค่า pH อย่างไรบ้าง จะทำการปรับปรุงดินได้อย่างไร

๒. โครงงานปรับปรุงดินให้เหมาะกับการทำการเกษตร ควรเริ่มจากอะไร

๓. มีขั้นตอนวิธีทำโครงงานปรับปรุงดิน โดยประยุกต์ใช้ความรู้จากศาสตร์พระราชาได้อย่างไรบ้าง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ GPAS 5 Steps

STEP 3 ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge)

๑. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มตามความสนใจในการปรับปรุงดินแต่ละแห่งเพื่อให้เหมาะกับการทำการเกษตร โดยปฏิบัติตามขั้นตอน ออกแบบจัดทำโครงงานการปรับปรุงดินตามกระบวนการจัดทำโครงงานแบบเรียนรู้ร่วมกันตามวิธีทรงงานตามศาสตร์พระราชาให้เหมาะสมกับศักยภาพของกลุ่ม ดังนี้ (อาจมอบหมายให้นักเรียนทำโครงงานเพิ่มเติมนอกเวลาเรียนปกติ ในชั่วโมงลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ที่สถานศึกษากำหนด)

ขั้นรับรู้และทำความเข้าใจปัญหา

- ร่วมเสนอปัญหาหรืออธิบายสถานการณ์ที่ต้องการแก้ไข
- ค้นหาและนำเสนอข้อมูลผลของปัญหาหรือสถานการณ์ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ
- วิเคราะห์ผลกระทบ ความรุนแรง ความเร่งด่วนของปัญหาหรือสถานการณ์
- วิธีค้นหาและนำเสนอข้อมูล วิเคราะห์สาเหตุ ปัจจัย ความเกี่ยวข้องของปัญหาหรือสถานการณ์
- สร้างข้อสรุป ความชัดเจนของปัญหาหรือสถานการณ์
- เสนอความต้องการ กำหนดเป้าหมาย อธิบายสภาพสถานการณ์ใหม่หลังการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลง
- สร้างแผนภาพความคิดเชิงระบบ

คิดค้นแสวงหาแนวทางและวิธีการแก้ปัญหา

- เสนอวิธีการแก้ปัญหาจากประสบการณ์ในเรื่องที่กำหนดเป็นสถานการณ์ปัญหา
- นำเสนอข้อมูลจากประสบการณ์ของตนให้กลุ่มพิจารณา
- ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาเชิงสาเหตุ
- เสนอวิธีการแก้ปัญหาด้วยความรู้ในวิชาที่เกี่ยวข้องกัน
- ค้นหาข้อมูล ความรู้ความเข้าใจเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกัน
- เชื่อมโยงข้อมูลให้เป็นระบบตามแนวคิดเชิงเหตุผลสัมพันธ์ เสนอเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหา

ตัดสินใจเลือกและออกแบบวางแผนการปฏิบัติ

- การตัดสินใจเลือกจากทางเลือกที่หลากหลาย
  - ร่วมกันวิเคราะห์เป้าหมาย อะไรคือเป้าหมายหลักและเป้าหมายรอง
  - หาข้อมูลและวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของทางเลือกและวิธีแก้ปัญหาแต่ละทาง
  - ให้ข้อมูลการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของแต่ละทางเลือก
  - ร่วมประเมินทางเลือกเพื่อตัดสินใจตามเกณฑ์ที่ตกลง
  - ให้ข้อคิดเห็น อภิปรายแลกเปลี่ยนในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่ม
- การออกแบบวางแผนปฏิบัติ
  - ออกแบบกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย
  - แสดงรายละเอียดการปฏิบัติ ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ใช้วัสดุอุปกรณ์อะไร
  - ริเริ่มสร้างสรรค์ขั้นตอนปฏิบัติที่สำคัญ
  - คิดหา สังเคราะห์วิธีการที่แตกต่างและได้ผลดีกว่าเดิม
  - วิเคราะห์ผลที่จะเกิดจากการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ และข้อควรระวังถ้ามีสิ่งที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น
  - ใช้ผังกราฟิกในการวางแผนการทำงาน

ขั้นลงมือปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดและประเมินระหว่างปฏิบัติ

- ร่วมกับทีมงานทบทวนเป้าหมายของงานและวิธีการทำงาน
- อธิบายรายละเอียดการปฏิบัติ ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ใช้วัสดุอุปกรณ์อะไร
- ซักซ้อม ทบทวนกิจกรรมขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่ต้องปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ประเมินการปฏิบัติของตน ให้ข้อมูลย้อนกลับที่แตกต่างและได้ผลดีกว่าเดิม
- ร่วมกับกลุ่มวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับเป้าหมาย
- บันทึกผลการปฏิบัติและแนวคิดการปรับปรุงการปฏิบัติในระหว่างการทำงาน

STEP 4 ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying the Communication Skill)

- สมาชิกแต่ละกลุ่มย่อยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ร่วมงาน
- สมาชิกกลุ่มใหญ่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

นำเสนอผล และเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร วิเคราะห์ อภิปราย หาข้อสรุปสร้างความเข้าใจ ความคิดรวบยอด เชื่อมโยงสู่การปรับปรุงดินในสถานที่ต่าง ๆ ตามศาสตร์พระราชา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งนำเสนอให้เห็นพระปรีชาสามารถและพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อ ปวงชนชาวไทยและเกษตรกรในการปรับปรุงดินเพื่อประโยชน์อย่างยั่งยืนในการทำอาชีพเกษตรกรรม

STEP 5 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Self-Regulating)

- สรุปผลการปฏิบัติและแลกเปลี่ยนข้อคิดความรู้ ความเข้าใจ
- นำเสนอความรู้ ทักษะ ความรู้สึกในวิธีการแก้ปัญหาจากการปฏิบัติ
- ให้ข้อมูล วิเคราะห์ความรู้ และขั้นตอนการแก้ปัญหาที่ผ่านมาว่ามีผลดีและผลเสียอย่างไร
- เสนอข้อคิด วิธีการปรับปรุงงานต่อไปในลักษณะเดียวกัน
- อธิบายแนวคิดในการนำแนวทางแก้ปัญหาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันด้วย
- ร่วมกันทำ KM หรือถอดบทเรียน
- เขียนรายงานการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมการสืบสานศาสตร์พระราชา

การจัดบรรยากาศเชิงบวก

ครูเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนตามโอกาส ให้ข้อมูลย้อนกลับแสดงความคิดเห็น เสริมแรงและเยี่ยมชมผลงานนิทรรศการการจัดทำโครงงานปรับปรุงดินของแต่ละกลุ่ม

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

๑. เอกสารแบบฟอร์มการจัดทำโครงงาน
๒. ตัวอย่างโครงงานที่ทำสำเร็จแล้ว
๓. แบบบันทึกการจัดทำโครงงานปรับปรุงดิน

การประเมินผลการเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้	แหล่งข้อมูล	วิธีวัด/เครื่องมือ	เกณฑ์การตัดสิน
๑. นำเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ดินจากข้อมูลสมบัติของดินในแหล่งต่าง ๆ ได้ (K)	๑. บันทึกข้อมูลปฏิบัติการการจัดทำโครงงาน	ตรวจผลงานการจัดทำโครงงาน	ได้ระดับ ๓ ขึ้นไป ตามเกณฑ์การประเมินเชิงคุณภาพ ๔ ระดับ ถือว่าผ่านการประเมิน
๒. เขียนแผนงานโครงการปรับปรุงดินเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้เหมาะสมกับสมบัติของดินและบริบท (P)			
๓. ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในการเขียนแผนงานโครงการปรับปรุงดินด้วยความมีเหตุผล ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน (A)	พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของผู้เรียนรายบุคคล	สังเกตพฤติกรรมการทำงานและตรวจสอบผลของการปฏิบัติงานกลุ่มตามที่มอบหมาย	

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินการแสวงหาแหล่งข้อมูล

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
๑. การวางแผนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเชื่อถือได้ และมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวิธีการทั้งหมด	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม แต่ไม่มีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	วางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ โดยมีครูหรือผู้อื่นแนะนำบ้าง	ไม่มีการวางแผนที่จะค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่กำหนดทุกประการ	เก็บรวบรวมข้อมูลโดยคัดเลือกและ/หรือประเมินข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่มีการคัดเลือกและ/หรือประเมินข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะขาดการประเมินเพื่อคัดเลือก
๓. การจัดกระทำข้อมูลและการนำเสนอ	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม และนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ อย่างชัดเจนถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการจำแนกข้อมูลให้เห็นความสัมพันธ์ นำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการยกตัวอย่างเพิ่มเติมให้เข้าใจง่าย และนำเสนอด้วยแบบต่าง ๆ แต่ยังไม่ถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูลอย่างไม่เป็นระบบ และนำเสนอไม่สื่อความหมายและไม่ชัดเจน
๔. การสรุปผล	สรุปผลได้อย่างถูกต้องกระชับ ชัดเจน และครอบคลุม มีเหตุผลที่อ้างอิงจากการสืบค้นได้	สรุปผลได้อย่างกระชับ แต่ยังไม่ชัดเจน และไม่ครอบคลุมข้อมูลจากการวิเคราะห์ทั้งหมด	สรุปผลได้กระชับ กะทัดรัด แต่ไม่ชัดเจน	สรุปผลโดยไม่ใช้ข้อมูลและไม่ถูกต้อง
๕. การเขียนรายงาน	เขียนรายงานตรงตามจุดประสงค์ ถูกต้องและชัดเจน และมีการเชื่อมโยงให้เห็นเป็นภาพรวม	เขียนรายงานตรงตามจุดประสงค์อย่างถูกต้องและชัดเจน แต่ขาดการเรียบเรียง	เขียนรายงานโดยสื่อความหมายได้ โดยมีครูหรือผู้อื่นแนะนำ	เขียนรายงานได้ตามตัวอย่าง แต่ใช้ภาษาไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
ตัวชี้วัดที่ ๑.๔ เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๑.๔.๒ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ ๑.๔.๓ แสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์	กล่าวชื่นชมพระมหากรุณาธิคุณพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเพื่อปวงชนและโลกได้อย่างถูกต้องครอบคลุมตามควรแก่วัยและตั้งใจน้อมรับนำมาปฏิบัติด้วยความจริงใจเป็นนิสัย	กล่าวชื่นชมพระมหากรุณาธิคุณพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเพื่อปวงชนได้อย่างถูกต้อง ครอบคลุมตามควรแก่วัยและตั้งใจน้อมรับนำมาปฏิบัติด้วยตนเองอยู่บ่อยครั้ง	กล่าวชื่นชมพระมหากรุณาธิคุณพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเพื่อปวงชนได้อย่างถูกต้อง ครอบคลุมตามวัยและนำมาปฏิบัติเมื่อมีผู้ชักชวนแนะนำบ่อยครั้ง	กล่าวชื่นชมพระมหากรุณาธิคุณพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศเพื่อปวงชนได้อย่างถูกต้อง และเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมเมื่อมีผู้ชักชวนแนะนำเป็นบางครั้ง

ใฝ่เรียนรู้
ตัวชี้วัดที่ ๔.๑ ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๔.๑.๑ ตั้งใจเรียน ๔.๑.๒ เอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ ๔.๑.๓ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความเพียร-พยายามในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเป็นประจำ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ และมีความเพียร-พยายามในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ บ่อยครั้ง	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ในการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นบางครั้ง	ไม่ตั้งใจเรียน

ตัวชี้วัดที่ ๔.๒ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๔.๒.๑ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ๔.๒.๒ บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ ๔.๒.๓ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้ วิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม มีการบันทึกความรู้	ไม่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้

มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๑ ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๖.๑.๑ เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ๖.๑.๒ ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๑.๓ ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นด้วยตนเอง	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงาน

ตัวชี้วัดที่ ๖.๒ ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

พฤติกรรมบ่งชี้	ดีเยี่ยม (๓)	ดี (๒)	ผ่าน (๑)	ไม่ผ่าน (๐)
๖.๒.๑ ทุ่มเททำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ๖.๒.๒ พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ ๖.๒.๓ ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา พยายามแก้ปัญหาอุปสรรคในการทำงานให้งานสำเร็จตามเป้าหมายภายในเวลาที่กำหนด ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาในการทำงาน พยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ	ทำงานด้วยความขยัน อดทน พยายามให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	ไม่ขยัน อดทนในการทำงาน

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา

ลงชื่อ_____(ผู้บริหารสถานศึกษา)

(_____)

_____/_____/_____

บันทึกหลังการสอน

ผลการจัดการเรียนการสอน

ปัญหา/อุปสรรค

แนวทางแก้ไข

ลงชื่อ_____(ผู้บันทึก)

(_____)

_____/_____/_____

บันทึก

บันทึก

บันทึก

จัดพิมพ์โดย
สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
๑๒๕๖/๙ ถนนนครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๒๔๓-๘๐๐๐ (อัตโนมัติ ๑๕ สาย), ๐-๒๒๔๑-๘๙๙๙
แฟกซ์ : ทุกหมายเลข, แฟกซ์อัตโนมัติ : ๐-๒๒๔๑-๔๑๓๑, ๐-๒๒๔๓-๗๖๖๖
website : www.iadth.com